

Daniel Easterman - Name of the Beast

Daniel Easterman

TIME

ZVIJERI

Zahvala

Želim zahvaliti svima koji su mi pomogli u radu sarjetom, sugestijama i informacijama. Moja supruga Beth davala mi je neprocjenjivu podršku u obliku komentara, zagrljaja i bespomoćnog smijeha svaki put kad bih odlutao. Moji izdavači u Londonu i New Yorku, Patricia Parkin i Karen Solem, oživjeli su prvi koncept najčudesnijom jasnoćom i taktom. Jeffrey Simmons usmjeravao me je u pravom smjeru.

Također zahvaljujem Rodericku Richardsu sa željeznice, Daveu Milleru, direktoru službe za odnose s korisnicima za Intercity Northeast, Geoffu Bowderu, Paulu Starkeyju, Johnu Doru i Jamieju Robertson-McIsaacu, svima koji su pridonijeli svojim djelicima u stvaranju konačnog proizvoda (ali od kojih nitko nije odgovoran za ono što sam ja načinio s njihovom informacijom!).

“...kaznit ću i sva egipatska božanstva.”

Izlazak 12:12

BalkanDownload

Prolog

Egipatski muzej, Kairo, 3. siječnja 1999.

Čudna se zima spustila te godine na Egipat. Ne najgora, ali hladna i duga. Piramide su bile obavijene maglom, što ni najstariji nisu pamtili. U dolinama grobnica, odaje davno umrlih kraljeva bile su ispunjene vodom. *Fehetke* su stajale na Nilu, mirne i tihe, kormilom duboko zarivenim u blato. Na crnim je poljima ječam zasijan u tišini blijedih oblačića promrzlog daha, uzgojen mršavim rukama žena i djece izvučenih iz sna sat prije svitanja. Kišilo je gdje nikada ne kiši, smrzavalo se gdje nikad nije bilo smrzavice. Pauci su se nastanili u kućama nevinih žrtava. Preko vrata samoubojica raširila se paučina. Činilo se kao da se događaju čuda. Ili je sve to bilo mučenje.

U džamijama, propovjednici su upozoravali da dolazi kraj svijeta. Sa svoje propovjedaonice u Kairu, šaik Kishk proricao je dolazak Dajjala, jednookog antikrista; njegove korake čuli su u uskim uličicama staroga grada. U Aleksandriji je mesar zaklao dvoglavo tele. U Tanti je crvenokosa židovka rodila monstruma. Tuča veličine golubljeg jajeta padala je nedaleko Wadi Natruna. U praznoj veži u Sayyida Zaynabu djeca, ruku i lica poput staraca, igrala su se lubanjom bijele koze.

Zavoji su se odvojili poput traka trule svile. Skalpel u njenim rukama kretao se pažljivo, precizno, gotovo veselo, oslobađajući svaki put po jedan sloj, svaki rez jedna mala smrt. A veća smrt, tiha kao srpanjsko veče, mirisna i nepokretna ležala je na visokom rešetkastom stolu. Ubod i rez, ubod i rez. Trake prastarog zavoja pažljivo su uklonjene, označene i izmjerene. Svaka je smještena uz metalni metar kojim je stol bio obrubljen.

Vršak skalpela udario je prvi amulet. A'isha ga je polako uklonila, s poštovanjem. Bio je to brončani skiptar, simbol snage. U njegovoj blizini bilo je položeno horusovo oko od plave fajanse. A onda gomila amuleta, nabacanih bez reda: figure Maata, Horusu i Raa u sjedećem položaju, tri obična porculanska skarabeja, skarabej-srce izrađen od nefrita i smješten u zlatni okvir, još jedan skiptar, dva pojasa, komad papirusa.

Bila je sigurna da su mumiju dirali i ponovno umotavali. Postojao je uobičajeni slijed po kojem su inače bivali poredani amuleti: skarabej u obliku skarabej-srca na ili u blizini srca tijela, horusovo oko preko pečata što pokriva rez na boku kroz koji je izvađena utroba, skiptar na abdomenu i prsima. Međutim sada su bili smješteni bez reda i na krivim mjestima, siguran znak da se, u nekom stadiju, petljalo s ovojima. To i nije bilo neobično; pljačkaši grobnica bili su u Egiptu aktivni od starog kraljevstva. Rijetko se mogla naći netaknuta grobnica. Arheolozi su se

smatrali sretnim kad naiđu na ostatke koje su ostavili pljačkaši ili tijela ponovno zakopanu u žurbi. Ona se smatrala sretnom.

– Definitivno je ponovno umotavana – rekla je.

Profesor Megdi je kimnuo. – Ne još jedan Tutankhamon, znači?

Nasmiješila se. – Sumnjam.

*

Mogao je vidjeti muzej s prozora ureda ako se potrudi pogledati. Iza muzeju, mogao je razabrati tok rijeke kako blješti na suncu i, dalje u pozadini, 590 stopa visok Kairski toranj kako se uzdiže visoko nad otokom gezira. Ali on nije došao u Kairo posjetiti muzej, ploviti rijekom ili se penjati na toranj i uživati u pogledu, on je bio praktičan čovjek. Čovjek koji nije imao vremena za gubljenje.

Skinuo je platneni sako i objesio ga preko naslona stolice. Na podu je stajao otvoren drveni kovčeg. Sagnuo se i poderao traku smeđeg navoštenog papira s njegova vrha, onda podigao teški predmet umotan u debelu crnu plastičnu ponjavu. Položio je predmet na stol i počeo ga odmotavati.

*

Od početka su znali da je netko provalio u grobnicu. Izvorni grobni pečati na skrivenom ulazu bili su pomiješani.

Svećenik iz amonova hrama u karnaku stavio je preko njih nove pečate. A oni su svi redom bili polomljeni. A'isha je očekivala da će malo toga naći unutra: razbijeni sarkofag, nešto trulih traka, u žurbi iščupanu i ostavljenju ruku ili nogu. Svuda oko njih grobnice su bile prazne, opustošene; dolina je vonjala poput pogrebničkog dvorišta. Bila je nestrpljiva. Nestrpljiva i uplašena.

Dok je rukovala skalpelom, sjećala se zadnjeg ulaska u grobnicu, prodornog zvuka kad se kamena ploča nevoljko pomakla u stranu. Pojavile su se strme stube urezane u kamen, i iznenađujuće svijetlo obojeni zidovi s obje strane, koji su plamtjeli u svjetlosti njene lampe. Plamen je probudio usnuli svijet. Sjećala se prvih lica, bogova blijedih i tihih s njene lijeve strane, i dugog hodnika što se pružao niz kosinu prema polomljenim vratima.

*

Završio je s odmotavanjem puške. Bila je to kratka verzija poluautomatske puške *walther MPK*, njemačke proizvodnje, teškog oružja što je bilo prvi put uvedeno još daleke 1963. godine i još uvijek popularno. Nježno je podigao pušku, njišući je u rukama, osjećajući tanki sloj ulja na prstima. Na stolu ispred njega ležale su četiri aktovke. Crne, bezlične, jednake, bile su složene jedna na drugu. Podigao je prvu torbu s vrha i položio je na stol. Činila se vrlo teška. Dugim izvježbanim prstima okrenuo je kombinaciju na bravici. Iznenada se otvorila otkrivajući oblikovani umetak s

prilagođenim pretincima u kojima su bili smješteni primjerci rudarske opreme, čvrsti metalni komadi doneseni iz engleske kako bi se uspostavili novi tržišni odnosi s egipatskom državnom rudarskom korporacijom.

*

Megdi je ravnodušno promatrao, upotrebljavajući pincetu za uklanjanje mrtvih kukaca i ubacujući ih u male plastične vrećice. Mali kukac, *necrobia rufipes*, prokrcio si je put u zavojima. Bilo je nekoliko kukuljica i larvi drugih grabežljivaca čije porijeklo nije mogao prepoznati; svaki je bio označen etiketom, brojem i ostavljen za buduću mikroskopsku analizu. Na zavojima je bilo vrlo malo smole. Mogla je biti zahvalna zbog toga. Ranije su istraživači znali upotrebljavati motornu pilu za mumije čiji se omotač skrutio toliko da je bio tvrd poput kamene obloge. Takvi postupci ne samo da nisu bili elegantni već su bili i potencijalno rizični pa se, osim u svega nekoliko slučajeva, taj način rada izbjegavao gdje god je to bilo moguće. www.balkandownload.org

Muzeji su pristajali na takvo otvaranje uz najveće protivljenje. Još od odmatanja kraljevskih mumija pronađenih kod Dair al-Bahrija u Dolini Kraljeva, upravitelji egipatskog muzeja odbijali su dati pristanak za nastavak rada na tijelima koja su u njihovom vlasništvu. Posljednje odmatanje obavljeno je u Bristolskom muzeju u Engleskoj 1981. godine, kad je mumija Horemkenesija, nižeg

svećenika Ramzesa III. odmotana da bi se spriječilo daljnje razaranje alkalnim solima.

A'isha je obrazlagala svoj slučaj na sličnim osnovama. U grobnici su pronašli osam tijela i niti jedno nije bilo u dobrom stanju. Zavoji su bili ispreturani u mahnitom traženju zlata i dragulja. S jednog je tijela omotač bio gotovo potpuno strgnut. U drugo se uvukla vlaga i uzrokovala daljnje kvarenje. Mumija na kojoj su sada radili, a kojoj nisu znali ni ime, samo šifru, 13, pokazivala je znakove propadanju. Bilo je očito da je netko dirao zavoje, međutim unutrašnjost je, kako je pokazao rendgen, bila nedirnuti. Rendgen, usavršen pojačivačem slike, prikazao je kostur muškarca starog oko 55 godina, visokog pet stopa i deset inča, bez znakova frakturu ili koštanih bolesti. Odličan primjerak za istraživanje koji bi jednostavno istrunuo da su ga ostavili u skladištu muzejskog podruma.

Upravitelji su dali zeleno svjetlo.

*

Tako je puška bila bez okvira, nije riskirao. Pomaknuo je selektor na poziciju 'D' da oslobodi mehanizam. Nadalje, držeći tijelo puške u jednoj ruci, pritisnuo je povratnu oprugu koja drži udarnu iglu, igla je polako ispala dopuštajući cijevi da se podigne, oslobođena pritiska.

*

Grobnicu nije pronašla slučajno, već pažljivim ispitivanjem dokaza, slijedeći oskudne i nesigurne tragove. Postojala je mogućnost, ne velika, ali ipak mogućnost, da je nabasala na ostatke nekoliko faraonu koji su nestali iz ranije otkrivenih tajnih skrovišta.

Nije bilo neobično da su svećenici u kasnijim razdobljima nakon što bi pronašli kraljeve grobnice otvorene, a dragocjenosti opljačkane, premještali smežurana tijela kraljeva i kraljica na skromnija mjesta, sigurna barem od grabežljivaca. Već samo otkriće moglo joj je izgraditi karijeru.

*

Napravila je drugi rez. Iza nje, njezin pomoćnik Butrus, uperio je videokameru prema stolu snimajući svaki detalj istraživanja. U Engleskoj je 1975. godine doktorica Rosalie David odmatala mumiju pred očima javnosti, pred televizijskim kamerama. Tu su ideju autoriteti muzeja razmatrali i odbacili: vlada to ne bi dopustila. Ortodoksno muslimansko razmišljanje uvijek se protivilo seciranju tijela, pa se strahovalo da, u sadašnjoj klimi raspoloženja, javno otvaranje i ispitivanje ljudskog bića, koliko god bilo staro, koliko god bilo oštećeno može nepotrebno potaknuti svetogrđe. Odbor upravitelja nije mogao zaboraviti da je 1981. godine predsjednik Sadat dao zatvoriti prostoriju za mumije zbog straha od muslimanskog nezadovoljstva.

Nekoliko mjeseci iza toga zagonetno je poginuo od metka plaćenog ubojice.

Na rubu jedne trake bio je vidljiv natpis pisan hijeroglifima, odlomak iz Knjige mrtvih:

“On je postavljen na stupovima Šuom i sjedinjen u zanosu s Raom. On je djelatelj godina, njegova su usta skrivena, njegova su usta tiha, riječi koje govori su tajne, on ispunjava vječnost, on vječno živi poput boga Hetepa.”

Samo malo, mislila je, samo još jedan trenutak i ona će mu ugledati lice. Jedini od starih naroda, Egipćani su sačuvali svoja tijela za buduće generacije. Nitko nikad neće gledati lice Cezara ili Konstantina, ali ona je jednom stajala u tihoj sobi, hladna kao kamen i drhteći, sama u tišini mrtve večeri, gledajući crte lica Usima're-Setpenre', Ramzesa Velikog. Aleksandar je prah, Saladin je prah, Napoleon je prah, ali u trenutku tuge ona je gledala usnulo lice Tuthmosisa III., pobjednika Megida. Licem u lice život i smrt, krhkost kostiju i žitkost krvi.

*

Pažljivo je izvukao zatvarač iz puške i onespobio udarnu iglu. Sad je rastavio cijev držeći pušku čvrsto dok je jednim prstom pritiskao zapinjač prema unutra. Odvrćući maticu na kraju cijevi onespobio ju je za djelovanje.

*

Uklonila je prvi sloj zavoja sa vrata i glave. Ležao je poput ljubavnika dok ga je svlačila. Njegovi su dijelovi prihvaćali milovanja u tišini. Strpljivost smrti. „Što želiš biti kad odrasteš?“ – pitala ju je majka kad joj je bilo devet godina, čudno pitanje za egipatsku djevojčicu. Čemu se može većina djevojaka na svijetu nadati? Braku i obitelji. Nespretnim milovanjima muškaraca starijih od njih.

Ali A'ishini roditelji bili su obrazovani i napredni, gorljivi pobornici Naserovog svearabizma, pristaše Sadatove politike *iftitaha*. Na majčino je pitanje odgovorila bez razmišljanja: *athariwa* – arheolog. Žena arheolog, precizno lingvistički.

Svake godine otkad je navršila četvrtu, ona i roditelji odlazili su na piknik kod piramida u Gizi, na proljetni festival Shamm al-Nasim. Jela je obojena jaja i slanu ribu i igrala se sama u sjeni Keopsove piramide. Svaki čas dizala je pogled prema kamenoj gomili što strši ponizna, uplašena njenom neumoljivom prisutnošću, a ipak željna znati što leži unutra, koje tame, koja svjetla, koje sjene. Kao da je netko probudio sjećanja u njoj, tužna sjećanja koja nema niti jedno dijele.

Na svoj deveti rođendan prvi je put posjetila Egipatski muzej ulazeći kroz visoki portal na bijelim stupovima u dvorane čuda. Majka ju je povela ravno na prvi kat sjeveroistočnim stubama do sobe gdje se nalazilo tutankamonovo blago. U dugačkoj sobi desno od stuba u staklenoj vitrini nalazila se posmrtna maska mladog kralja.

Bila je to najljepša stvar što ju je A'isha ikad vidjela. Stajala je zureći kroz staklo nesposobna odmaknuti pogled. To lice, ah to lice, te zlatom obrubljene usnice, te oči od crnog opsidijana, i njeno vlastito lice što se odražava u njihovoj dubini. Satima je šetala visokim očaravajućim odajama sjajnim od biljega prošlosti. Posvuda zlatne maske, kutije od slonovače, lampe od izrezbarenog alabastera, vaze od lapis-lazulija. I dok je hodala, činilo se kao da djetinjstvo otpada s nje, a teško breme piramida podiže se s njenog malog srca i pretvara u paučinu. Zlato stoljeća i obojene slike starih bogova probudili su u njoj nešto što više nikad neće zaspati.

Postala je sada kirurg, upotrebljavajući skalpel da zarezhe kroz samo vrijeme, da krene do srži. Bila je kod posljednjeg sloja, sad je u to bila sigurna. Omoti su popustili, oslobodili se pod njenim prstima. Uskoro će joj pripadati, bilo je to kao zavođenje, on je bio njezina mlada. Željela se sagnuti i poljubiti njegove pokrivenne usnice, kao da ga uskrisuje jednim jednostavnim dahom. S puno pažnje pomaknula je skalpel s lijevog ramena na ručni zglob. Lice će ostaviti za kraj.

*

Podigao je jedan uzorak opreme iz aktovke i položio ga na stol pokraj rastavljene puške. Uzorak se prepолоvio u dvije identične polovice. Unutra je metal bio izliven u oblik savršeno prilagođen sistemu otonca walthera. Vješto je

stavio otponac u udubljenje i ponovno namjestio gornju polovicu uzorka. Radio je tako sa svakim metalnim dijelom naizmjenice. Svi su trebali biti spojeni zajedno i složeni tako da izgledaju kao novi.

S druge strane, cijela procedura treba biti ponovljena obrnutim redom. Okviri moraju biti otpremljeni odvojeno. Vrijedilo je truda, pomislio je. Vrijedilo bilo kojeg truda.

*

Prošavši zglob, oštrica je zagrebla po metalu, lancu narukvice koja se vidjela na rendgenu. Uхватила je bljesak zlata ispod uskog reza. Položaj narukvice bio je neobičan i pobudio je komentar. Nije bilo neobično naći dragulje na mumiji, i muškarcu i ženi; ali bilo je rijetko pronaći ih na samom tijelu, obično su se nalazili izvana, s gornje strane zavoja. Položila je skalpel i počela guliti platnenu odjeću poput tanke kore. Prsti su joj se kretali brzo, metodično, navikli na zadatak. Duboko dolje, vrlo duboko njene su misli uočile da nešto nije u redu, da stvari nisu onakve kakve bi trebale biti. Zavoji su se oslobodili, padajući kako ih je ona povlačila. Ispod zavoja nije bilo uvelo meso nego tkanina, tamna tkanina teških rukava. A tkanje i proizvod bili su pogrešni, potpuno pogrešni. Osjećala je kako joj srce udara, osjećala ga je kako klizi gore-dolje. Prsti su joj postali nezgrapni i nespretni, teške stvari koje su radile protiv njene volje. Čupajući trule zavoje promatrala je tamnu tkaninu koja se pojavljivala iz načinjenog otvora. Mogla je

osjetiti Megdijeve oči na sebi, njegovu smetenost. A ona sama prošla je čitavu skalu osjećaja, od zbunjenosti do nečeg sasvim različitog – do straha, nijekanja, nevjerice. Zlatna narukvica se sada mogla vidjeti, zlatna narukvica na nadlaktici njenog mrtvog princa, žuto nasuprot bjelini kosti. Podigla je nježno ruku i malo je okrenula na stranu. Soba se počela vrtjeti, mogla je čuti svoje srce kako udara u daljini.

– A'isha zvao je glas. – A'isha jesi li dobro?

Nasmijala se i zatresla glavom. Jednom se rukom čvrsto držala za rub stola. U drugoj ruci, mrtvi je zglob ležao poput grijeha, blijed i neizbrisiv. Čula je kako Butrus snažno uzima dah kad je vidio ono što i ona, i tresak kad je ispustio kameru. A u njenoj ruci, okrećući zglob, kazaljke na rolexu pokazivale su pola šest. Sat je uhvatio vruće bijelo svjetlo sa stropa i vratio odbljesak.

Čudna je zima pala na Egipat te godine.

I

“...drugi ‘jao’ prođe. Evo treći ‘jao’ dolazi brzo.”

Otkrivenje 11:14

BalkanDownload

1. poglavlje

London, 3. rujna 1999.

Poziv je stigao u 5.23 poslijepodne. Trajao je točno 7 sekundi i nije bio snimljen. Već je bilo 26 poziva toga dana i nijedan nije zabilježen, ali za ovaj sada sve je bilo pripremljeno. Kao prvo, stranka je upotrijebila suvremenu šifru “*Carryduff*”. Drugo, znao je razliku između britanske transportne policije i njihovih dvojnika, a imao je i broj B.T.P. kontrolne sobe. U svakom slučaju, tog su se tjedna već dogodile dvije eksplozije na glavnim stanicama. Nitko nije želio riskirati.

Prethodne bombe eksplodirale su u ponedjeljak u Euston, ubivši troje slučajnih prolaznika i ozbiljno ranivši još četrdeset dvoje ljudi; dok je na stanici Paddington, u utorak, bomba osakatila policajku koja je pomagala isprazniti glavnu zgradu. U srijedu i četvrtak glavnim gradom i na nekoliko manjih stanica od New Castlea do Portsmoutha širila se panika. Britanska je željeznica činila sve da održi prometnu vezu u zemlji. Zbog pogoršanih uvjeta na autocesti potpomognutih još i gustom maglom, željeznička je mreža nužno morala stati u pogonu. Lažni dojavljivači dobro su se zabavljali, no nikom drugom nije bilo do smijeha.

Nešto je bilo neobično u telefonskim pozivima. Upozorenja o bombama u Euston i Paddingtonu sadržavala

su autentične šifre poznate antiterorističkim brigadama Scotland Yarda. No u pitanju su bile šifre koje su pripadale potpuno različitim organizacijama; prva PFLP-u, Narodnoj fronti za oslobođenje Palestine, druga je pripadala Američkoj gerilskoj grupi osnovanoj u Bejrutu 1975. godine. Nijedna od njih nije bila motivirana za postavljanje bombe na javnom mjestu u Londonu. No INLA¹ ga je imala.

Do 5.28 stanica Master na King's Crossu nalazila se pod uzbunom zbog mogućnosti eksplozije bombe ili čak više njih. Policajci iz prometne policije i šestoro ljudi posuđenih od meta, već su dežurali na stanici i oko nje. I policija i osoblje stanice bili su dobro uvježbani za brzo ispražnjavanje perona, trgovina i kafića, no ipak su prošle četiri minute dok i posljednji civil nije napustio stanicu i otputio se ulicom.

Bila je "špica" u petak popodne i nitko nije bio sretan zbog sve te gužve. Dugi su se redovi već stvorili za vlak prema Edinburghu u 18 sati, vlak koji nakon teškog radnog tjedna vozi putnike natrag na sjeveroistok i u Škotsku, gdje ih čekaju žene i djeca. Straga su putnici na kraćim relacijama za Cambridge i Ely bili još nezadovoljniji, jer su kasnili tri dana uzastopce. Bio je to najgori mogući dan, najgore moguće vrijeme.

Kad se i posljednji putnik teškom mukom izvukao na sivu kišu, moglo se čuti prve sirene kako paraju zrak uz cestu što vodi iz Eustona pored st. Pancrasa. Promet se nastavio posvuda, na cestama Penlovillea, Caledoniana i

¹ INLA - *Irish National Liberation Army*, Irska nacional-oslobodilačka armija.

Gray's Inn-a. Svjetla farova blještala su u lica osamljenih ljudi na kiši, jedinice specijalaca počele su pristizati u mješavinu policijskih kola i neoznačenih *fordova*.

Prvi su stigli članovi antiterorističkog voda, a petnaestak minuta kasnije pojavili su se stručnjaci za eksplozive Ministarstva unutarnjih poslova. Vojska se još nalazila na putu. Muškarci rumenog lica u jednostavnoj odjeći izronili su u izmaglicu. Pridružili su im se stariji policajci na brzinu se dogovarajući.

Najgore je bilo početi: pažljivo, polako, inč po inč pretraživali su teren goleme stanice dok je negdje sat otkucavao sve bliže i bliže sljedećoj eksploziji. Ako je bomba uopće bila postavljena.

King's Cross nije mjesto gdje bi čovjek presjedio paniku zbog bombe. Bilo je tu nekoliko kafića i zalogajnica u čijoj su se blizini nalazile švercerske rupe, stjecišta prodavača droge, svodnika i prostitutki. Nema trgovina vrijednih spomena, a ništa nije ni bilo otvoreno u to doba petkom uvečer. Niti jedan od nebrojenih pansiona i jeftinih hotela što ispunjavaju pokrajnje uličice na kraju Euston Rooda ne pružaju čovjeku čak ni tu mogućnost da popije šalicu čaja i uz to pojede koji keks.

Međutim nije bilo izlaza ukoliko niste poželjeli otići pješice. Ulazi u podzemnu željeznicu bili su zatvoreni već nekoliko minuta nakon upozorenja. Autobusi i taksiji zaglavili su u gužvi kojoj se nije sagledavao kraj. A čemu, zapravo, takva žurba? Gotovo svatko tko se našao u gomili ispred stanice bio je tamo zbog samo jednog cilja: otići kući

za vikend, vikend koji je svakom proteklom minutom bivao sve kraći. Na prostoru stanice, ekipa za uklanjanje bombe čekala je naređenje. Bila su tamo četiri člana EOD-a² – policijski stručnjaci za eksplozive – odjeveni u zaštitna odijela, opremljeni kompletima za ispitivanje, rastezljivim štapovima, ogledalima, magnetima i ispitivačima brava. Nisu bili niti strpljivi, niti nestrpljivi. Ako je negdje postojala bomba oni će s tim izaći na kraj. Ako se sa time uopće može izaći na kraj. Na tren nije uopće bilo važno čija je bomba niti zbog čega je postavljena. Bilo je važno znati je li ona uopće tamo i ako jest, kolika je i koliko opasna. Ili koliko su opasne. Jer postojala je i mogućnost da ih je više.

Sa stanice King's Cross bila su već rutinski uklonjena sva očita skrovišta za eksplozivne naprave; kante za stari papir, sandučići za pisma, kutije za dobrovoljne priloge. Garderoba je danima bila zatvorena. Pretraživanje hale sa šalterima i perona obavljeno je rutinski. Više poteškoća bilo je s kafeterijama i trgovinama. Morali su biti sigurni. Iznad goleme ploče na kojoj se objavljuju dolasci i odlasci vlakova kazaljke sata hitale su nemilosrdno naprijed. Istražitelji su tiho slijedili zvuk otkucaja vlastitog srca.

Tko je snosio odgovornost za već šestu pretragu bez rezultata? Na kraju odgovornost će se vjerojatno prenositi na sve niže i niže, dok potpuno ne nestane.

Uz rubove pločnika po cijelom King's Crossu mjesno je vijeće brižljivo postavilo kantu za stari papir kod svakog stupa ulične rasvjete, u interesu higijene, građanskog

² EOD - *Explosive Ordnance Disposal*.

ponosa i kao manji, pomoćni izvor prihoda od oglašavanja. Bilo je 27 kanti za stari papir, svaka duboka tri stope, a pražnjene su svakodnevno.

Večeras su oko kanti kružile gomile nesretnih putnika. Muškarci i žene naslanjali su se na kante, pod njih odlagali svoje kovčege, na vrh stavljali aktovke i bez razmišljanja tresli u njih pepeo s vrha cigareta. A po njima i njihovim zadovoljstvima nježno poput sna spuštala se kiša.

Eksplodirale su, ne odjednom nego u razmacima od deset sekundi, dovoljno vremena da se unese panika, a nedovoljno da se počne bježati, kad bi netko znao kamo bježati. Kad bi uopće imalo smisla bilo kamo bježati.

Čuli su eksplozije na stanici jednu za drugom, praskale su kroz noćni zrak kao da nikad, baš nikad neće prestati, poput eksplozije u noćnoj mori što traje i traje i nikako dočekati oslobađajuće buđenje. A onda, konačno, tišina, debela, kremasta tišina obujmila je ulice. Trenutak kasnije postali su svjesni vriskova. Vriskova koje će slušati u svojim glavama do kraja života.

2. poglavlje

Tom Holly je kasnio. Bio je jedan od onih nesretnika koji su uvijek i svuda kasnili, onaj kojem je sudbina namijenila ulogu posljednjeg u redu. U školi je provodio duge sunčane sate u kazni, pišući u beskonačnost isprike zbog kašnjenja na zbor ili tjelesni. Kad je već odrastao zakasnio je na vlastito vjenčanje, na rođenje obiju kćeri i majčin sprovod. U kinu, kazalištu i crkvi mogao je biti siguran da će se naći u neprilici zbog nespretnosti, tražeći u mraku svoje sjedalo dok su ostali već sjedili pokušavajući gledati predstavu ili stajali u crkvi i pjevali.

Danas to nije bilo važno. Danas su svi kasnili, cijeli je grad bio užurban zbog kašnjenja. Eksplozije na King's Crossu izazvale su pometnju i bacile glavni grad na koljena. Sve važnije željezničke stanice bile su evakuirane, a okolne ulice ispražnjene. Stanice podzemne željeznice bile su u trenutku zatvorene. Kordoni policije zatvarali su sve glavne prolaze. Nigdje se nije mogao naći taxi i svatko tko se smatrao sretnikom kad ga je dobio, zavidio je promoćenim pješacima dok je promet napredovao ulicu po ulicu ili se potpuno zaglavio na važnijim raskršćima.

Tom je čuo za eksploziju dok se spremao krenuti iz Vauxhall Housea. U jednom strašnom trenutku pomislio je da će ih sve zadržati, u slučaju da su eksplozije djelo srednjoistočne grupe. No već se čulo da je to djelo Iraca. Posvuda u odjelu osjetilo se olakšanje koje je splašnjavalo i miješalo se sa žaljenjem kada su počela pristizati saznanja o

dimenzijama masakra. Zaustavivši se samo da nazove Lindu i upozori je da ostane kod kuće. Holly je zaključao ured – držao je katedru egiptologije u okviru Britanske tajne službe – i izašao na kišicu što je i dalje nepromijenjeno rominjala. Bilo je 6.45 poslijepodne.

Vauxhall House bio je smješten južno od Lambetha, nedaleko sada razrušeng Century Housea, koji je do prije nekoliko godina služio kao štab SIS-a³. Nova zgrada gledala je preko Temze na galeriju Tate i Westminsterске krovove. Holly je prešao preko Vauxhallskog mosta na drugu stranu rijeke i smišljao kako će, idući istočno od Buckinghamske palače preko Malla doći do st. Jamesa. Odjednom, u daljini je začuo zvuk sirena. Osiguranje oko palače bilo je vidljivo pojačano.

Kraljevska prekomorska liga u Park Placeu bila je Tomov klub već više od deset godina. Dobro mu je služio: nije bio ni previše otmjen ni konvencionalan, a bio je i jeftin, što je važno za čovjeka sa plaćom SIS-a, bez dodatnih prihoda, te dovoljno respektabilan za povremene neslužbene kontakte i susrete s prijateljima. Bio je smješten između ministarstva vanjskih poslova te egipatskog i američkog veleposlanstva. Ljude su uvažavali bez razlike. Nije to bilo mjesto gdje će vas odmah prepoznati, a ako vas i prepoznaju neće biti uzbudljivih komentara.

³ Tajna obaveštajna služba (engl. *Secret Intelligence Service* (SIS)) poznatija po svom akronimu MI6 (engl. *Military Intelligence, Section 6* (MI6) — Vojni obaveštajni odeljak 6) je obaveštajna služba Ujedinjenog Kraljevstva.

Večerašnji susret trebao je biti malo drugačiji nego obično. Tom nije želio da ga vide pogrešni ljudi, nije želio da mu postavljaju pitanja. Mogao je odabrati skrovitije mjesto ali je od toga odustao. Ako su ga pratili – a u posljednja dva tjedna njegove sumnje u tu mogućnost su porasle – očitio tajni sastanak s Michaelom Huntom i Ronniejem Perroneom bio bi dovoljan da ga pozovu na pomno ispitivanje. Sastajući se ovako, u Kraljevskoj ligi bili su samo tri stara prijatelja koja žele popiti piće i prisjetiti se davnih dana. Nije to bio neki alibi, ali nije ga trebalo niti odbaciti.

Michael ga je čekao u predvorju u starom izgužvanom ogrtaču, koji kao da je bio izvučen iz naftalina posebno za ovaj izlet u London, cipelama previše svijetlim za ovakvo vrijeme, a u kosi su se nazirale sjedine i na mjestima za koja se Tom sjećao da su bila potpuno tamna. Michael je ustao i nespretno se nasmiješio kad je Tom ušao.

– Oprosti Michael. Trebao sam telefonirati. Bio sam primoran ići pješice. Cijeli je grad u zbrci. – Pogledao je na sat. Bilo je skoro osam. – Bože, nisam imao pojma da je ovako kasno. Hvala ti što si čekao.

– Nisam imao kamo poći – odgovorio je Michael.

– Pa mogao si otići do Ritza. Tu je odmah iza ugla.

– Nije baš mjesto po mom ukusu. I sam znaš.

Rukovali su se pomalo nervozno. Prošle su tri godine. Gotovo četiri. Tomov je smiješak blijedio dok mu je ispuštao ruku.

– Žao mi je Michael. Zbog tvog oca.

Michael je kimnuo. Tog je poslijepodneva stigao iz Kaira. Sutra ujutro mora biti u Oxfordu na očevom sprovodu.

– U jedanaest, sutra ujutro. Doći ćeš?

Holly je kimnuo.

– Da, volio bih. Ako Paul nema ništa protiv toga.

Paul je bio Michaelov brat, katolički svećenik koji je osuđivao Toma i njegov glasni ateizam. On će voditi ceremoniju.

– Neće se protiviti. Ti si stari prijatelj. Otac te je volio. Što je više nego što bi se moglo reći za većinu ljudi. Neće biti mnogo ljudi na groblju.

– Ne. Nadam se da neće. Slušaj Michael – Tom je počeo skidati svoj ogrtač s kojeg se cijedilo – Zašto ne uđemo? Možemo najprije popiti nekoliko pića, a onda vidjeti hoćemo li nešto pojesti. Ili si već gladan?

Michael se nasmijao i zatresao glavom.

– Izvini me na trenutak, Michael.

Tom se okrenuo, i pružajući ogrtač preko drvenog pulta na lijevoj strani obratio se portiru.

– Da li je gospodin imenom Perrone pitao za mene?

Portir je odmahnuo glavom.

– Bojim se da nije, gospodine Holly. Nitko osim gospodina sa kojim razgovarate.

– Razumijem. Mora da se i on zadržao. Kad stigne, recite mu da sam ovdje, hoćete li? On zna put. Bit ćemo u bara.

– U redu, gospodine.

Holly se okrenuo kao da će poći, ali se vratio. – Što je novoga na King's Crossu, Johne? Ima li čega?

Portirovo se lice smrknilo.

– Posljednje što sam čuo, osamdeset i troje mrtvih, gospodine. Do kraja će ih biti preko stotinu. Poput iznenadnog zračnog napada, tako se čini. Samo što je onda bio rat. Ovo sada je hladnokrvno krvoproliće. To je bezbožno, i gore od bezbožnog. Trebali bi poslati sve Irce kući.

– Da, gore od bezbožnog, Johne. Mnogo, mnogo gore. Holly je duboko udahnuo i krenuo prema prijatelju. Za kako malo bezbožnosti javnost sazna.

– Dolazi Ronnie Perrone?

– Da. Žao mi je. Trebao sam ti reći.

– Ne da mi izrazi svoju sućut, pretpostavljam?

Holly je za tresao glavom. Njegova bujna crvena kosa se prorjeđivala. – Ne. Sve to možemo obaviti sutra. Večeras je... mogućnost da iskoristiš prednost mojeg prisustva u gradu.

– Da. Ako baš želiš.

– Hajdemo gore, Michael. Tamo možemo razgovarati.

Koktel bar se nalazio lijevo, pri kraju stepenica. Bio je gotovo prazan. Nije ovo bila noć za odlazak u grad ili

besposleno tumaranje uokolo poslije posla. Žmirkanje svjetla na crvenim, zelenim i žutim bocama stvaralo je ugođaj usiljene veselosti. U kutu, pored prozora što gledaju dolje na vrt i prilazni put, sredovječna žena umotana u tvid pijuckala je brendi. Tama je ispunila mali vrt poput bogate, teške tkanine. Barmen je polako ustao sa svoje stolice i nesigurno se nasmiješio Hollyju.

– Drago mi je da vas vidim, gospodine Holly. Čovjeku pomaže kad svrati poznato lice. Posebno noćas.

– Da, gospodine. Nije baš dobra noć, gospodine.

– Nije. – Holly je zastao. – Da vidimo, ja ću viski s kapljicom đumbira.

– Američki, zar ne, gospodine?

– Ne, običan.

– U redu, gospodine.

Tom se polagano okrenuo.

– Što ćeš ti, Michael?

– Što? O, meni kampari i sodu. Bez leda.

– Krišku limuna, gospodine?

– Da, zašto ne.

S pićem u rukama povukli su se do stola udaljenog od žene onoliko koliko su smatrali da je pristojno. Tom je opazio dok je stavljao čašu na stol, da se ruka njegovog prijatelja malo trese. Posljedica žalosti... ili nešto drugo?

Sjećao se Michaela u Mecasu, britanskom srednjeistočnom centru za studij arabistike. Bilo je to

davnih dana dok je škola još bila smještena u selu Shemlan u Libanonu, u planinskom masivu Shouf što se izdizao nad južnim Bejrutom. Dani su bili pretrpani arapskom gramatikom, zapovjednim načinom *yaiya* i imperativom *ittaada*, a noći djevojkama iz grada u gužvi Mukhtarevog kafića smještenog na rubu visoke stijene. Preplavila su ga sjećanja na poljupce izmiješane s mirisom bugenvilija. Na *pjesme ljubavi i mržnje* što se u ponoć okreću na gramofonu, na nespokoj zbog ljubavi ili predaje. Sjetio se povjerenja, otkrića, diskretnih distanci koje su uspostavili, čahurica koje je svaki čovjek izgradio za sebe, početka života koji nije bio život. A na obronke brežuljaka posvuda oko njih navlačila se teška, napeta tama, prekrivajući tragove krvoprolića.

– Popij, Michael. Takvo što nećeš imati prilike dobiti u Kairu od iduće godine.

Michael je otpio svoje gorko piće i podigao obrvu.

– Znaš bolje nego ja, Tome. Više ne dobivam informacije iznutra.

– Ma hajde, Michael. Živiš tamo, znaš što se događa. Nikome ne trebaju informacije iznutra.

Michael je polagano zatresao glavom. Bio je visok čovjek, krhke građe. Crte lica bile su mu egipatske, bio je to majčin dar. Koptska kršćanka udala se za njegovog oca 1952. godine, dva dana nakon što je rulja u Kairu spalila hotel Shephard. Udaja se tada činila ludim činom. Stranci su pakirali stvari napuštajući Egipat: Grci, Armenci, Levantinci, Britanci. Šest mjeseci kasnije buknuła je

Naserova revolucija. Bilo je to vjenčanje što vodi u neprilike. Novovjenčani par je ostao. Michaelov otac nije imao izbora. Kao oficir za vezu s D-eskadronom kraljevske konjice on je trebao biti među posljednjim britanskim vojnicima koji će napustiti egipatsko tlo. Michael se rodio 1953. godine u koptskoj bolnici u Kairu, a njegov brat Paul godinu dana kasnije. Za manje od dvije godine, u ožujku 1956. godine, D-eskadron ukrcao se u Port Saidu na brod zajedno sa drugim bataljunom prve pukovnije kraljevske pješadijske straže i promatrao kako Egipat zauvijek nestaje u daljini.

Michael je odrastao u Cambridgeu, mali Englez egipatske kože i očiju. U internatu mu je nekolicina dječaka prisila nadimak “*Gippo*”⁴ i nosio ga je sve dok ih nije uvjerio da zaslužuje bolje mišljenje. Od njegove pete godine majka ga je svake godine vodila u Kairo gdje je ostajao s rođacima. Naučio je govoriti egipatski arapski poput domorodaca. Pohađao je nastavu u *Ecole des freres* i stekao mnoštvo prijatelja. Međutim, njegov ga otac nikad nije pratio na tim putovanjima, nikad se više nije vratio u zemlju za koju je smatrao da ga je izdala i odbacila. Major – kasnije pukovnik – Ronald Hunt volio je egipatsku ženu, ali je mrzio Egipat.

Ne, to nije bilo sasvim točno. Volio je piramide u svitanje dana, *feluke* na Nilu, miris začina u tami bazara i deve što skaču u klubu Gezir. No, osim svoje supruge, Egipatski je narod duboko prezirao. To je bilo nešto što je

⁴ Skraćeno od *gypsy*.

jednostavno trebao činiti, to je od njega zahtijevao njegov stalež i njegovo propalo carstvo, bio je to perverznan test lojalnosti. Sve ih je nazivao crnčugama: Egipćane, Grke, Turke, Armence, Židove, svi su oni u njegovim očima vukli porijeklo iz istoga korijena. Kako je jedna Egipćanka mogla zapaliti strast u takvom čovjeku može se samo nagađati. No, Michaelova je majka bila vrlo lijepa. A njena porodica vrlo bogata.

– Znam samo ono što vidim i čujem. Ne znam ništa što se događa u pozadini. Ako si me doveo ovamo u nadi da ćeš dobiti informacije iz prve ruke, gubiš vrijeme.

– Zašto si tako osjetljiv Michael? Rekao sam samo ono što već svatko zna. Pitanje je mjeseca ili najviše godine prije nego što fundamentalisti preuzmu vlast u Egiptu.

– Ne bih rekao da je to tako sigurno.

– Da, Michael, tako je. Stvari se ubrzavaju. Ahmad Badri razgovarao je prošli tjedan s Yusufom Othmanom.

Michael je sa zanimanjem pogledao prijatelja.

– Othmanom? Vođom *Muslimanskog bratstva*⁵? Holly je potvrdno kimnuo.

– Ništa nije pisalo u novinama – rekao je Michael. Čak ni u *Al-Itissamu*.

Tom je zatresao glavom. Stavio je malo đumbira u svoj viski.

⁵ Muslimansko bratstvo, punim nazivom Društvo muslimanske braće (arapski: *al-ikhwān al-muslimūn*), najveća je i najutjecajnija sunitska islamistička organizacija.

– To baš i nije za javnost, Michael. Mislio sam da si to shvatio. Kada dva stara neprijatelja u fundamentalističkom logoru zakopaju ratnu sjekiru, možemo se kladiti da je to tek početak šireg okupljanja. Priča se da je koalicija dovoljno jaka da zbací vladu do kraja ove godine.

– Zašto mi sve to govoriš, Tome? To mora da je povjerljivo.

Holly je slegnuo ramenima.

– Nešto se događa, zar ne? – upitao je Michael. – I želiš i mene uvući. To je to, zar ne?

Michael je spustio čašu. Polako se osovio na noge.

– Što god da je, Tome, na mene ne računaj. Ozbiljno. Prije pet godina napustio sam MI6. to je jedan od poteza u životu zbog kojeg nikada nisam požalio. Nikad. Ako trebaš pomoć, ako su ti potrebne informacije, morat ćeš jednostavno naći nekog drugog.

Tom Holly stavio je prst na usta.

– Šuti, Michael. Eno dolazi Ronnie Perrone. Trebalo bi mu reći za tvog oca.

3. poglavlje

Perrone je doviknuo konobaru: – *Aqua libru*, samo s kockicom leda, dragi. – Prilazeći k stolu, nježno se pogladio po trbuhu. – Moram pripaziti da ne postane mlitav – gundao je. – Loš period u životu. Želudac te može preuzeti ako mu to dozvoliš. Razvije svoj vlastiti život.

Zainteresirani bi promatrač nagađao. Ronnie Perrone imao je trideset sedam godina, no imao je lice dvadesetčetverogodišnjaka i veličanstvenu fizičku kondiciju najboljeg atletičara. Rijetko je trenirao; nije bilo potrebe, njegov je metabolizam radio za njega, to i odricanje od alkohola. Ta odricanja nikad nisu trajala više od nekoliko tjedana, i činilo se da ne znače mnogo ni ovako ni onako. Običavao je reći da je piće njegov jedini porok. No dobro, priznao bi u povjerljivim krugovima, piće i dječaci. Ali nikad te dvije stvari zajedno, bilo bi previše riskantno.

– Mislio sam da ćeš se naliti, Ronnie. Upravo objašnjavam Michaelu kako se stvari razvijaju kod tebe.

Perrone je postao britanski šef stanice u Kairu nakon Michaelove ostavke. Sjedio je sada s mrzovoljnim izrazom na glatkom licu. Jednom je pogledao na ženu u kutu, a onda ponovno u daljinu.

– Dragi moj, ne volim o tome ni misliti. – Zadrhtao je. – Kao progonstvo u Jeddu ili Teheran, samo sa uspomenama na bolje dane što vrebaju na svakom uglu ulice. Morat ću

također pripaziti i sa dječacima. Oni baš ne vole takve stvari – ne dječaci, momci s bradama.

– Upravo sam krenuo, Ronnie – Michael se ispričavao ustajući.

– Ali dragi moj Michael...

– Michaelov je otac umro. – Hollyjev glas bio je ravnodušan i bezizražajan, kao da čovjeku otac umire svaki dan i to nema nikakvoga značaja.

Ronnie je tupo pogledao. – O, moj bože, žao mi je, Michael. Ja ovdje brbljam poput velikog starog slona. Nisam imao pojma, ni najmanjeg pojma.

– Ne, naravno da nisi. Nisi ni mogao, Ronnie. Umro je prekjučer. Srčani udar, iznenada. Mi čak nismo ni znali da je bolestan. Dobro, majka je znala, naravno, ali ona nije željela da se brinemo. Znaš kako je to.

– Mora da si strahovito šokiran.

– Da. Majka je to loše podnijela, iako je znala. Tako da mi je Paul rekao.

– Ideš li dolje?

– Da, pogreb je sutra. Večeras idem u Oxford. Iznajmio sam auto.

– Ostani malo s nama da popričamo. Nema potrebe žuriti. Nisam te vidio mjesecima. A pretpostavljam da te Tom nije imao prilike vidjeti godinama. Nije li tako, Tome?

– Ne, Ronnie. Godinama.

– No dobro, to je onda sređeno. Ja ću odustati od svoje apstinencije i u znak sjećanja ispiti nekoliko čaša. Stari bi pohlepnik to volio.

– Susreo si se s njim jednom ili dvaput, zar ne Ronnie?

– Susreo se s njim?

– Naravno da jesam. Nisi valjda zaboravio onu groznu malu zabavu s ručkom koju ste priredili, ti i Carol dok ste živjeli u onom jadnom malom stanu u Al-Azbakiyi. Naravno, tada si još bio u staroj firmi. Michael je nekad bio šef Ronnieju. Sada se nisu više često viđali. Družili su se uglavnom na seminarima pri američkom sveučilištu gdje je Michael predavao političke nauke, ili bi se, pak, sretali na nekim zabavama i primanja. Ronnie Perrone bio je simpatičan na svoj neugodan način, čak i onda kada bi oživljavao sjećanja na vremena i ljude koje bi bilo bolje zaboraviti.

– Zapravo mislim da je tvoj otac bio jedan pristojan stari klip – nastavio je Ronnie domahujući barmenu da dođe. – Iako mislim da mi nije odobravao.

– Ne, pretpostavljam da nije. Otac je bio vojnik cijelim bićem. Bio je strašno sumnjičav prema ljudima iz obavještajne službe. Nikad mi nije oprostio što sam skrenuo s puta.

Michael je proveo dvije godine kao kapetan dodijeljen glavnom štabu vojne obavještajne službe u Ashfordu prije nego je netko predložio da bi, svojom pojavom i tečnim znanjem egipatskog arapskog, više koristio radeći za SIS. Njegov je otac uvijek smatrao taj Michaelov čin korakom

prema dezerterstvu. Obavještajni je korpus već sam po sebi bio loš izbor – pederi što se odmaraju na lovorikama – nazivao ih je, aludirajući na njihov amblem sa znakom ruže i lovorovog vijenca – ali pomiješati se sa civilnim praktičarima te iste crne umjetnosti bilo je izvan dosega njegove moći shvaćanja.

– Mislim da je imao druge razloge za neodobravanje – rekao je Ronnie. Okrenuo se kad je prišao barmen. – Predomislio sam se – rekao je. – Oduzi tu zečju pišaku i donesi mi jaki džin-tonik.

– S ledom, gospodine?

– Stavi u njega što god želiš, samo neka džin potopi tonik, a ne obrnuto. Barmen se nasmejao, uzeo *aqua libru* kao da je to nešto odvratno i izlio je.

– Mislim da, zapravo, otac nije imao ni najmanjeg pojma da si peder, Ronnie.

– Razočaravaš me. Ja sam kicoš.

– Znaš da to baš i nije istina, Ronnie. Ali morao bi biti najsajjnija svjetska kraljica da privučeš očevu pažnju. Bio je prostodušan čovjek. Više no što je to bilo dobro za njega. Imao je potpuno crno-bijeli pogled na svijet. U njemu jednostavno nije bilo mjesta za moralnu dvosmislenost.

– Nazivaš li to ti mene moralno dvosmislenim?

– Kako te doživljavao otac, da. Iskreno govoreći, do unatrag nekoliko godina, mislim da stvarno nije vjerovao u postojanje nečeg takvog kao što je homoseksualac. Mislio je da su pederi samo mračna fantazija smišljena da se odvrte

mlađi časnici od kako je on to nazivao “ženskastog ponašanja”. za njega je sve to bio veliki šok kad ste se vi počeli izvlačiti iz svojih skrovišta.

– Jadan čovjek. Mora da mu je to vrlo teško palo – rekao je Ronnie s jedva primjetnim tračkom ironije.

Michael je ozbiljno pogledao starog prijatelja.

– Na neki način i jest, mislim da mu je bilo teško. Ponekad zaboravljamo što je njegova generacija morala izdržati. Rođeni s velikim iluzijama o svijetu. I onda im sve to oduzmu...

Barmen je položio veliki džin-tonik na stol. Ronnie je srknuo, kimnuo i opustio se. Podigao je čašu. Žena u kutu pogledala je prema njima. Čitala je knjigu, neki tanki roman Anite Brookner. Nije se činilo da je previše udubljena u tekst.

– Za tvog oca, Michael – mrmljao je Ronnie. – Možda on nađe vječnost nevinosti. U heteroseksualnom raju.

– Bez Egipćana, Židova ili oholih žena – dodao je Michael podižući čašu. Tom ga je pogledao.

– Nisi li malo ogorčen?

– Oprosti, Tome. Nije mi još leglo. Ništa mi još nije leglo, i oprosti ako sam ranije bio malo nagao.

– Nema potrebe za ispričavanjem. A ako želiš znati istinu, djelomično si bio u pravu. Nisam upriličio ovaj susret samo zbog toga da ti izrazim sućut. Žao mi je što ti je otac umro, ali to je... vidio sam priliku. Eto zašto sam pozvao Ronnieja. Stigao je ovamo letom odmah iza tvoga.

– U redu. Iako bih radije mislio da je to morao učiniti. No bila bi prevelika slučajnosti da se baš on nađe u gradu. – Michael se zavalio natrag u naslonjač. – Pretpostavimo da mi sad kažeš kakvu moguću korist možeš imati od osobe kakva sam ja. Nemam pristup nikakvim informacijama koje možeš dobiti na stotine lakših načina. Nemam prilike kontaktirati s bilo kojom važnom osobom. Imaš Ronnieja, imaš svoje agente, svoje izvore, cijelu hrpu kompromitiranih civilnih slugu. Mene ne trebaš.

Tom je bacio pogled na Ronnieja Perronea.

– Zašto mu ti ne kažeš, Ronnie?

Ronnie je odložio svoj džin-tonik na stol. Uhvatio je limun i stavio ga između usnica, snažno posrkao i koru odložio na podmetač. Bila je to stara navika što je još uvijek kod Michaela izazivala lučenje sline.

– Nemamo agente, Michael. Mreža ne postoji.

– Nema mreže?

– Što dođavola pod tim misliš? Ja sam je stvorio. Za boga miloga, bila je to najbolja mreža na srednjem istoku.

– Do prije otprilike dva tjedna – nastavio je Perrone kao da Michael nije ni govorio – netko je počeo sustavno uništavati mrežu.

– Uništavati?

– Smrt ili zatvor, Michael. To se nije dogodilo preko noći, ali do kraja prošlog tjedna ostali su mi samo radio-operater i krtica u državnom osiguranju. Sve što znam jest da najvjerojatnije ni njih više neće biti kada se vratim.

– Kako se to dogodilo? – Michael je naizmjenice pogledavao jednog pa drugog.

– Zar bismo razgovarali s tobom da znamo? – Tom se nagnuo naprijed. – Koristili smo sistem koji si ti razvio dok si bio u državnom osiguranju, gotovo bez ikakvih izmjena. Čak da je negdje i procurilo, pa i na nekoliko mjesta, to bi nas odvelo do najviše dvojice agenata. Ronnie nije imao popise. Mreža je bila ili u njegovoj glavi ili u glavnom računalu u Vauxhallu. Razumiješ li što ti govorim?

– Ti misliš da je Ronnie ili prodao svoju vlastitu mrežu tamo pored rijeke, ili je netko iz Vauxhalla trgovao umjesto njega?

– Upravo tako, da.

– Što je sa CIA-om? Mossadom? Zar nisi od njih tražio pomoć?

Tom je podigao obrve.

– Želiš da se samo tako pojavim na Grosvenor squareu, rukujem se s Bobom Grossmanom i kažem: “Hej Bob, netko u Vauxhallu upravo je uništio cijelu egipatsku operaciju. Kako bi bilo da nam pomogneš da se izvučemo?” mogu zamisliti njegovu reakciju. Oni nama ne vjeruju. Mossad je manje-više prestao razgovarati s nama. Predugo si izvan svih zbivanja, Michael.

– I ti nemaš pojma tko bi to mogao biti iz Vauxhalla?

Tom je zatresao glavom. On je već dao da se stvar dobro ispita.

– Ne – rekao je. – Barem... pa dobro, to mora biti netko na prilično visokom položaju. Barem glavni ured, možda i više. Samo netko takav mogao bi imati pristup dosjeima.

– Siguran si?

– Ne, naravno da nisam. Ali osiguranje je godinama bilo dobro. Percy Haviland naredio je kompletan pregled kad je postao generalni direktor.

– Što je s nekim drugim jedinicama? Obranom, na primjer.

– Mora da se šališ, Michael. Koji bi oni motiv mogli imati?

– Koji motiv može imati bilo tko?

Tom je zatresao glavom.

– Ronnie?

Perrone je slegnuo ramenima i također zatresao glavom.

– Da li se takvo što dogodilo još negdje? – pitao je Michael.

– Koliko je nama poznato, nije – odgovorio je Holly.

– Raspitali ste se?

– Diskretno, Michael. Vrlo diskretno. Za boga miloga to nije informacija za koju želim da procuri van.

– Želiš reći da još nikome nisi rekao?

Tom je opet zanijekao i zabrinuto ga pogledao.

– Zaboga, Tom, moraš nekoga obavijestiti.

– Ronnie je krivotvorio izvještaje. Pa ne baš doslovno krivotvorio, nego malo modernizirao stare stvari.

– Ne može on to stalno raditi. Zar ne, Ronnie?

Ronnie se namrštio i još jednom zatresao glavom. Michael je pogledavao jednog pa drugog. – Ne vidim kako vam mogu pomoći. Nemam vezu s Vauxhallom, nema nikoga s kim bih mogao razgovarati. Zašto jednostavno ne odete pravo do Percyja i zatražite pokretanje istrage?

– Na kraju i hoću, Michael. Ako do toga dođe. Ali trebam čvrsti dokaz. Ronnie misli da možda zna o čemu se radi. Treba nekoga da mu pomogne. Nekoga tko zna što radi. Profesionalca.

– Ja sam bivši profesionalac.

– Bolji si od mnogih koje imamo na raspolaganju, Michael. Nemamo vremena obučavati nekog drugog.

– Izašao sam, Tome. Imao sam razloge za prekid. Znaš to bolje od bilo koga drugog. Tebi ne bih trebao objašnjavati koji su to razlozi.

– Da, Michael, poznati su mi tvoji razlozi. Poštujem ih. Nikad ti ranije nisam stajao na putu, to znaš. Ali sada te trebam. Nešto se veliko događa, siguran sam u to.

– Veliko?

– Ronnie, mislim da ti je bolje da objasniš.

Perrone je srknuo veliki gutljaj iz čaše. Jedan je stariji čovjek ušao u bar i naručio pivo. Vani, kroz tišinu parka st. James, sirene hitne pomoći parale su noć. Ronnie se meškoljio na svojoj stolici.

– Imam izvor u Aleksandriji – počeo je. – Izvor koji se zove Barnabas. Barnabas je bio *mukhabarat*⁶ srednjeg ranga, nije bio službenik obavještajne službe, tek stariji službenik u arhivi. Ali znao je kako doći do dobrog materijala. Komadići i djelići, ali sve to najviše kvalitete.

– Odlično.

– Prije otprilike mjesec dana, Barnabas mi je doturio nešto mnogo zanimljivije od uobičajenog. Jedan oficir, *mukhabarat* sa specijalnim odgovornostima za nadzor fundamentalističkih grupa, otkrio je dokaz da postoji veza između ćelije *Jama'at-a* i njemačke terorističke organizacije. Zanimljiva je stvar da je održan sastanak između predstavnika tih dviju grupa. Ne u Njemačkoj. Ovdje, u Londonu.

Holly mu je upao u riječ.

– Ronnie mi je odmah faksom poslao primjerak izvještaja. Provjerio sam u svim relevantnim dosjeima koji je datum u pitanju, unakrsno provjerio u njemačkom uredu i nisam našao ništa. Teško mi je bilo u to povjerovati. Ako su Egipćani znali za sastanak, Nijemci i mi morali smo to naslutiti. Proveo sam indiskretnu istragu iz *Bundesamt für Verfas-sungsschutza*. Oni su, naravno, znali sve o sastanku. Ako su oni znali za sastanak, mi smo također trebali imati snimak. Tada sam prvi put počeo sumnjati.

Ronnie je zabrinuto gledao Michaela.

⁶ *Mukhabarat* - arap. Tajna policija.

– Tom i ja smo razgovarali o tome i odlučili da neko vrijeme ne govorimo ništa. Mogla je to jednostavno biti greška. A ako i nije greška nismo željeli uzbunjivati krivu osobu. Povezao sam svoje ljude i čekao da vidim hoće li se što dogoditi.

– I je li se što dogodilo?

Perrone je kimnuo.

– Ne mnogo, ali dovoljno. Više u Aleksandriji, i tamo su se također održavali sastanci, a neki u Kairu. S Nijemcima, neki s Francuzima, neki, pak, s Ircima, i svaki put druge fundamentalističke grupe. Činilo se da nema neke očite povezanost. Tada se pojavilo ime. Abu'abd allah al-Qurtubi. Čuo si za njega?

Michael je odmahnuo glavom.

– Ne. Zar sam trebao?

– Ne nužno. Ni sam ne znam točno tko je on. Pojavljuje se kao vođa grupe religioznih radikala, ali ne mogu nikako doći do njihovog imena. Nešto kao... Oklijevao je, mršteći se. U kutu je žena čitala roman. Starac je ispijao svoje pivo. Čulo se kako se ljudi penju stepenicama u dvoranu. Na neku svečanost.

– Nešto nije u redu s al-Qurtubijem – rekao je Ronnie. – Moj glavni izvor u *mukhabaratu* ukočio se kad sam spomenuo njegovo ime. Rekao je da nikad nije čuo za njega. Lagao je. Počeo sam se raspitivati. Tada je počelo ubijanje.

Holly se ponovno ubacio. – On ima veze u zemlji, Michael. Mislim da ima prijatelja u Vauxhallu. Možda čak

prijatelje i na drugim mjestima. Ne pitaj me zašto ni kako. Trebam to saznati. Trebam tebe, Michael. Trebam te u Egiptu.

Michael je ispio svoje piće. Ruka mu je malo podrhtavala. Bilo je previše uspomena. Nije ih želio. Nikada nije zažalio zbog odluke o napuštanju službe.

– Žao mi je Tome, Ronnie. Žao mi je, ali ne mogu si priuštiti da budem ponovno uvučen. Znae zašto sam otišao. Ne mogu kroz sve to ponovno prolaziti.

– Ne tražim od tebe da to činiš. Samo...

– Ne želim to, Tome. Stvarno mi je žao, ali moj odgovor mora biti takav.

Tom nije odmah odgovorio. Pogledao je Ronnieja. Ronnie je ispijao svoj džin. Izgledao je duboko zamišljen. Kad je podigao pogled, izraz lica mu se izmijenio.

– Oni pokušavaju osnažiti fundamentalizam, Michael. Eto zbog čega je sve to. Ti znaš što to znači, znaš isto tako kao i ja. To je ono što smo godinama pokušavali spriječiti. Ako se dogodi... – zastao je. – Molim te, Michael, samo razmisli o tome. Učini to za mene, hoćeš li?

Bilo je ozbiljnosti u Ronniejevom obraćanju koju Michael nije potpuno shvatio. Na trenutak pozer je iščezao. Ostavljajući što? Iako nije mogao biti siguran, Michael je pomislio da je gledao u strašno uplašenog čovjeka. Ali čega se uplašio?

– Mislim da moram ići – rekao je Michael. Oklijevao je, pa se okrenuo Perroneu. – Razmislit ću o tome, Ronnie. Ne

želim te iznevjeriti. Ali moram razmisliti. Razumiješ me, zar ne?

– Da, Michael, razumijem. Ali molim te, razmisli o tome.

Tom Holly stavio je ruku na Michaelovo rame.

– Michael, postoji li mogućnost da sutra uvečer dođeš u grad?

– Radije ne bih ako se radi samo o ovome. Volio bih završiti sve oko pogreba prije nego počnem ozbiljno razmišljati o svemu.

Holly je zatresao glavom.

– Ne žuri, Michael. Razmisli dobro o svemu. Ali volio bih te vidjeti sutra ako to ikako možeš. Prilično je važno. Sasvim druga stvar. Postoji netko s kim bih te volio upoznati.

– Ne mogu obećati, Tome. Ne može li čekati do nedjelje?

– Bojim se da ne može. Sutra uvečer je posljednja prilika. Ako ne možeš biti ovdje, neću više ni razmišljati o tome. U školi za orijentalistiku i afričke studije upriličit će se primanje. U knjižnici. U sedam sati. Molim te, Michael, pokušaj doći.

– Pokušat ću, Tome. Zaista hoću. Ali ništa ne obećavam. Ustali su zajedno. Tom je platio pića i oni su otišli. Vani je još uvijek kišilo. U baru je, nakon što su otišli, sredovječna žena u tvidu ispraznila čašu i odložila roman. Otvorila je torbicu i pažljivo popravila šminku na licu. Zatvorivši džepno

ogledalce, uzela je prijenosni telefon i nježno ukucala broj u Vauxhall Crossu.

BalkanDownload

4. poglavlje

Kiša je curila i curila na dan pogreba. Na groblju je drveće već bilo golo; kapljice kiše na njegovim granama izgledale su poput sićušnih pupoljaka što jesen nenadano pretvaraju u proljeće. Siva svjetlost prožimala je granit i mramor, vrhove pogrebnih urni i krila slomljenih anđela. Prebiralala po pozlaćenim imenima mrtvih, šuškala među sumornim laticama suhog i uvelog cvijeća. Pošljunčane staze bile su omeđene korovom i izdubljene malim, nepravilnim lokvicama. Michael je hodao do ukopnog mjesta kao hodočasnik čiji je pohod završio, ali kome se ispunjenje činilo jednako daleko kao i prije.

U Oxford je stigao sinoć. Odlazak iz Londona bio je noćna mora. Na autoputu M-40 bio je krkljanac. Bio je zaboravio kako je voziti u Engleskoj. Proveo je kratko vrijeme s majkom prije nego je legao. Ona je tiho govorila arapski, pronalazeći utjehu u riječima i izrazima iz njene prošlosti, preplavljujući Michaela sjećanjima iz vremena koje je bilo mrtvo isto kao i čovjek za kojeg je bila udata. Ovdje su tako različito izlazili na kraj sa svojim bolom, rekla je, ostavljali su je bez riječi, bez suza, potpuno malaksalu. Nitko od njene porodice u Egiptu neće prisustvovati pogrebu iako su telefonirali i slali telegrame, neke je čak gotovo i zaboravila. Bila je stranac u stranoj zemlji, i nikad je ranije njeno progonstvo nije pritiskalo tako teško i bespoštedno.

Bila je, kao što je rekao Tom Holly, samo nekolicina ožalošćenih na pogrebu. Ronald Hunt nije bio najpopularniji čovjek. Cvijeća je bilo tek toliko da pokrije lijes na odru. Kod nogu je ležao vijenac od ruža i bijelih karanfila u obliku pukovnijskog znaka. Na groblje ga je došlo ispratiti samo nekoliko prijatelja iz vojske. Osim njih bili su tu i rođaci. *Carol je također došla i krhka, i ubrzo će se pridružiti ocu,* pomislio je. Što joj je ostalo bez njega, u tom hladnom mjestu bez srdačne dobrodošlice, u sadašnjoj Engleskoj koja nije bila Engleska u koju je prije toliko godina došla? Na trenutak je pomislio da joj predloži da se s njim i Paulom vrati u Kairo. Tamo je još uvijek bila njena porodica, mogla bi u miru proživjeti dane do kraja svog života. Ali ubrzo je uvidio da to nema smisla. Prije mnogo godina ona je pronašla svoj mir, bio je to njezin izbor kad je odlučila odvojiti se od zemlje koja ju zapravo nikad nije niti željela. A ako je Tom Holly u pravu i fundamentalistički režim dođe na vlast u Egiptu, bit će to još nepoželjnije mjesto za posljednje dane jedne kršćanke. Ostat će kod kćeri Anne i njenog muža; to je već dogovoreno.

Zajedno su hodali do auta, majka u sredini, a oni svaki sjedne strane držeći je za ruku. Činila se sitna između njih, a sijeda joj je kosa nekontrolirano stršala ispod šešira. Držeći se na udaljenosti, iza njih su išle Carol i Anna. Udaljavajući se, čuli su kišne kapi kako bubnjaju po drvenom poklopcu sanduka.

– Otac nikad nije volio kišu – rekla je majka. – Običavao je reći da bismo se trebali vratiti živjeti u Egipat. Više to nećemo moći učiniti.

– Nikad ne bi ni bio otišao, majko – rekao je Michael. – Znaš što je osjećao za to mjesto.

Kimnula je.

– Bio je usamljen – šapnula je. – Vrlo usamljen. Nitko ga nikad nije posjećivao. Gotovo nitko.

Natrag su putovali u tišini. Carol je zlovoljno gledala kroz prozor. Kad se okrenula da pogleda Michaela, on je okrenuo pogled. Znao je da pokušava izazvati osjećaj krivice kod njega: zbog toga što ju je napustio, što je nije posjećivao, što joj nije oprostio njene nevjere. Veliki automobil preo je zadovoljno cijelim putem natrag do male kuće u Headingtonu. Na svijetu postoji tako mnogo vrsta smrti, tako mnogo vrsta pokopa.

Kad su bili unutra Paul je odveo Michaela u stranu.

– Molim te, Michael, bit će vrlo neugodno ako nastaviš ignorirati Carol. Potrudila se i došla danas ovamo. Misli barem na majku.

– Nije to tako lako, Paul. Ili jednostavno. To znaš.

Nije bilo svojstveno Carol da propusti jednu takvu priliku, razmišljao je Michael. Priliku za što, to ni Michael nije mogao reći. Pretpostavljao je da je to više želja da mu nanese zlo na neki način. Da se ugura u njegovu bol svojom vlastitom zamišljenom patnjom, da omalovaži ono, ma što to bilo, što je on postao otkad ju je napustio.

Izgledala je dobro, nije si dopustila da se slomi nakon odvajanja. To, naravno, nije bio njen stil. Nježnu plavu kosu čvrsto je svezala i zamotala pod crni svileni šal. Nosila je

jednobojni tamni kaput od kašmira, a njene *Bruno Magli* cipele bile su bespriekorne iako je hodala grobljem. U kuću je stigla bez pratioca. Još je uvijek živjela sama, ili se bar tako prikazivala: vidljivi pad standarda ne bi joj odgovarao. Još uvijek je bila ljubavnica s dvostrukim životom. Za vrijeme njihovog dugotrajnog braka, Michael nikad nije sa sigurnošću znao gdje su granice njene nevjere, nikad nije sumnjao u snagu njene dvoličnosti. Zajedno su se vozili na pogreb. Paul je to predvidio.

Paul je obavio pogrebnu službu kako je i planirao. Visok, krut u crnoj svećeničkoj halji koja je svjetlucala od kišnih kapi, stajao je nad otvorenim grobom oca kao da pred njim zjapi bilo koja smrt, više svećenik nego sin.

Njegov savršeno prilagođen glas odzvanjao je među nadgrobnim spomenicima bez imalo oklijevanja. Zadrhtao je samo jednom, dok je izgovarao očevo ime. Na licu mu se nisu nazirali vidljivi znakovi tuge. Pa ipak, Michael je znao da je Paul bio najviše shrvan zbog očeve smrti i više od svih prepušten sam sebi.

Prethodnu su večer njih dvojica imali vrlo malo prilike razgovarati. Gotovo godinu dana, Paul je također živio u Kairu i dvojica braće povremeno su se viđala. Iako daleko od toga da budu bliski, među njima nije bilo neprijateljstva. Samo udaljenost, odvajanje zbog kojeg su obojica žalila, a nisu znali kako ga premostiti i kako to riješiti. Na Heathrow su sletjeli zajedno i Paul je odmah otišao u Oxford, dok se Michael zadržao u Londonu zbog sastanka s Tomom Hollyjem. Kad je u avionu spomenuo Tomovo ime, Paul nije

rekao ništa, ali je Michael osjetio neodobravanje, i još nešto. Nešto poput straha ili zle slutnje.

Tijekom službe Michael je držao majčinu ruku. Bila je stara.

– Jedino što znam je da imaš problem koji treba riješiti, a ne trudiš se dovoljno da dođeš do rješenja.

– Lako je tebi reći. Ti ne znaš ništa o braku.

Paul se zacrvnio i spustio pogled. Iza njega, iz dnevne sobe čuli su se usiljeni glasovi. Svatko je očajnički pokušavao biti uljudan, izbjegavati teme koje su svima bile na pameti.

– Ne moraš me podsjećati, Michael. To je tema koju svećenici pokušavaju izbjeći. Ja jesam svećenik, ali ti si mi brat, pa moram pokušati. Nekad si volio Carol. Znam to bolje od ikoga drugog. Nikad se nisi umorio pričajući mi o njoj, o tome kako je divna. Živjeli ste kao muž i žena petnaest godina. To je sigurno dovoljno vremena za par da nauče jedno drugom prihvaćati greške. Znam da Carol može biti teška, ali sigurno...

– Prestao sam je voljeti prve godine braka, Paul. Do vremena kad smo se rastali već sam je toliko dugo mrzio da se ne mogu sjetiti kako je to izgledalo kad sam je volio. Da sam našao neku drugu, sam bog zna da bih otišao već i ranije.

Paul se trgnuo.

– Znaš da o tome ne mogu razgovarati, Michael.

Teško je razgovarati o ljubavi s bratom koji je svećenik. Michaelu je uvijek bilo teško zvati svog mlađeg brata “oče”, ili misliti o njemu drugačije nego kao o djetetu koje je poznavao, kao da nikad nisu odrasli. Vrijeme prolazi. Bog ispunjava mjesta u životima koje smo znali. Ili ih mi sami ispunjavamo onime što nam život nosi. Michael je drhtao.

– Ne možeš o tome razgovarati kao svećenik? Ili kao moj brat?

– Molim te, Michael, ne započinji ponovno. Znaš da nas to ne vodi nikamo.

– Onda kao moj brat. Ne želim tvoj blagoslov. Želim da me razumiješ.

Paul je podigao obrve. Naslijedio je više od očevog izgleda nego brat. Bez obzira što je bio mlađi, izgledao je stariji od njih dvojice. Kosa mu je bila svijetla, gotovo plava. Oči hladne, bez jačine koju su imale Michaelove: posvuda oko očiju nalazile su se borice što su se širile prema obrazima i čelu. Nisu to bile bore smijeha, nego danak godinama studiranja i dubokoj koncentraciji pri molitvi. Staze uma i vjere dubile su dan za danom njegovu kožu, obilježja nekih dubljih ožiljaka. Paul Hunt bio je jezuit po obrazovanju, no prije svega čovjek.

– Želiš moje razumijevanje? – upitao je.

– Ne.

– Misliš li moju ljubav?

Michael je gledao brata šuteći. Tada je blago kimnuo. – Da – rekao je – pretpostavljam da je tako. Pretpostavljam da mislim na ljubav.

Činilo se da je Paul odlučio. Zakoračio je i zagrlio Michaela. Onda je zbunjeno počeo plakati. Michael ga je držao kao da se njegov mali brat na neki neobjašnjiv način pretvorio u nezgrapnog čovjeka u crnoj halji, kao da je, usred igre zamišljanja i maškaranja, njihova prividna svečanost prešla u prave suze i duboku tugu pretešku za njihove godine.

Postupno, Paulov je plač prešao u nježno jecanje. Povukao se polako, ne gledajući Michaela, zaprepašten što je uhvaćen u svojoj ranjivosti. *Ponekad*, mislio je Michael, *njegov brat nosi svoju svećeničku halju kao štit, način na koji neki liječnici nose bijeli ogrtač ili vojnici svoje odore.* Paul je bio jezuit, svećenik uma, visoko obrazovan i cijenjen. Prije no što je postavljen na mjesto u Kairu, proveo je nekoliko godina u Vatikanu, radeći za Državno ministarstvo. Kakve god bile njegove slabosti, dugo ih je uspijevaio skrivati.

– Oprosti – konačno je promrmljao.

– Nemaš se zbog čega ispričavati – šapnuo je Michael. – Volio bih da mogu osjećati kao i ti.

Paul nije odgovorio.

– Hajdemo u vrt – reče Michael. – Trebam udahnuti zraka. Mislim da je kiša prestala.

Prolazeći kuhinjom čuli su sa radija, koji je upalio netko od Annine djece, djeliće vijesti. Broj mrtvih na King's

Crossu popeo se na stotinu devetnaest, a mogao bi još narasti u iduća dva tjedna zbog žrtava koje će umrijeti od zadobivenih ozljeda. Paul je, slušajući, oklijevao na vratima. Činilo se da ga vijesti posebno zanimaju.

Kad su obojica bili mali, vrt im je izgledao kao beskrajno kraljevstvo neistraženih mogućnosti. Otada se malo toga promijenilo. Stara ljetna kućica još je uvijek bila tamo, nakrivljena i naslonjena na svoju zahrđalu ogradu, starije drveće još se uvijek svijalo preko zida u podnožju, redovi glinenih lonaca poslagani uz staklenik kao što su uvijek bili. Hoće li se sada nešto izmijeniti? Sada nakon očeve smrti, pitao se Michael. Hoće li događaj, koji je prije trideset godina izgledao kataklizmičan, poskidati lišće s drveća i iskorijeniti travu, ostavljajući od vrta samo ruševine i korov? Ili su se prave promjene počele događati u njima još u doba adolescencije, kad su okrenuli leđa tratini i mraku, zimzelenom grmlju i krenuli u svijet? Vrt je sada izgledao manji, uži u svom opsegu. Pošli su do ljetne kućice i ušli u nju kao dječaci koji markiraju s nastave. Danas je, međutim, smrt bila ta od koje su se sakrivali, ne škola.

Paul je govorio o njihovom ocu, a Michael je slušao. Bujica sjećanja i žaljenja. Bilo je događaja, Michael se sjećao, iz kojih je on bio isključen, ali i onih iz kojih bi se sam isključio. U trenutku je, tu u vlažnoj kućici punoj tamnog mirisa trulog lišća, otac oživio.

– Nikad ga zapravo nisi poznavao, zar ne Michael?

Michael je zatresao glavom.

– Ipak, pokušavao si. Mislim da si se jako trudio. Pridruživanje vojsci, služenje domovini, sve to skupa. Trudio si se biti kao on.

– Pretpostavljam. Ili da mu se svidim. No nikad nisam uspio. Upisao sam se u krivu regimentu, izabrao obavještajni posao, pridružio se SIS-u. Ni sa čime nije bio zadovoljan.

– Mislim da je bio zadovoljniji nego što si ti ikad mislio, Michael. Bio je pomalo ljubomoran na tebe; da li si to znao?

Michael je zbunjeno pogledao brata.

– Ne mogu to zamisliti.

– Istina je. Pametan si, imao si položaj koji si želio, bio si popularni časnik.

– Uvijek sam mislio da prezire vojnike koji razmišljaju svojom glavom.

Paul se nasmijao.

– Bio je to samo dio fasade koju je oko sebe podigao. Mislim da je to uvelike utjecalo na sve ono što je među vama krenulo naopako, činjenica da nikad nisi shvatio kakav je to stari lukavac bio. Preozbiljno si ga shvaćao, Michael. Običavao je iskušavati te, a ti bi se uhvatio na mamac kao grgeč–samoubojica. Da, on se divio onome što si učinio. Običavao mi se time hvaliti. – Paul je oklijevao. – Nikad zapravo nije razumio zašto si napustio obavještajnu službu ubrzo nakon što si postao šef u Londonu. Nikome od nas to nije bilo jasno.

Michael je gledao brata u oči.

– Nije?

– Nisi nam nikad objasnio.

– Ne. Pretpostavljam da nisam. Ne bi bilo lako. Još uvijek nije jednostavno. Zapravo, nema puno toga za reći. Morao sam nekoga izdati. Nekoga s kim sam bio blizak.

– Žena?

Michael je odmahnuo glavom.

– Ne, muškarac. Drugi agent. Izraelac. – Brzo je zastao.
– Ne mogu ti pričati detalje. Ali morao sam birati između toga da ga predam Egipćanima ili dopustim da umru mnogi. Izbor je bio teži nego što možeš zamisliti. Poznavao sam njegovu ženu i djecu. A iznad svega, bila je i ona situacija s Carol. Bio mi je potreban odmor, novi početak. Pretpostavljam čak i cijeli život.

– I jesi li ga pronašao?

– Ne, zapravo nisam. Možeš se drugačije obući, promijeniti mjesto boravka, čak možeš promijeniti muzički ukus; ali ostaješ isti iznutra. Ne pitaj me više o tome, Paul. Ne sada. – Nasmiješio se. – U svakom slučaju, ne pitaj me dok nosiš ovu odjeću.

– Drago mi je da smo razgovarali.

– I meni.

– Michael... – Paul je oklijevao. – Ne znam što to Tom Holly želi od tebe i znam da to ni u kom slučaju nije moj posao. Ali... pokušaj još jednom razmisliti, bez obzira o čemu se radi. Ostavi stvari kakve jesu. Bolje je tako.

– Kako to da iznenada znaš tako mnogo o Tomu Hollyju?

– Znaš da mi ne provodimo sve svoje vrijeme moleći se. Vatikan je mjesto razmjene informacija svih vrsta.

Michael se zabljuje u brata.

– Što ste zapravo tamo radili, Paule?

Paul se nasmijao i stisnuo Michaelovu ruku. Stajao je ne odgovarajući na pitanje.

– Moram ući u kuću, Michael. Majka se sigurno pita što nam se dogodilo. Ideš?

Michael je odmahnuo.

– Ostat ću još malo ovdje, Paule, ako nemaš ništa protiv. Moram o nečemu razmisliti. Razgovarat ćemo opet. Ako ne tu, onda u Kairu kad se vratimo.

Paul je kimnuo i otišao. Michael ga je promatrao kako dugim koracima odlazi stazom posutom lišćem, čovjeka čiji je ventil za ljudsku bol u ispovijedi, a možda ponekad ni tamo. Michael je po prvi put shvatio da je bratov svijet tajanstveniji od onog koji je on sam poznao i kojem je pripadao prije nekoliko godina, a u koji je bio ponovno uvučen protiv svoje volje.

Znao je da bi trebao biti u kući, razgovarati s rođacima, dijeliti s njima sjećanja na oca gledajući stare fotografije i režući komade torte za goste. No osjećao je da sada mora biti sam. Kućica je za njega bila mnogo više no mjesto uspomena. Uvijek je kao dijete i tinejdžer dolazio ovamo kada je trebao o nečemu odlučiti. Tu su bili njegovi prvi

strahovi, prve moralne dileme, njegova najranija iskušenja. Gledao je nebojane zidove prekrivene paučinom, pokušavajući da pronikne u dublji smisao onoga što mu je rekao Tom Holly. Tama je obavijala zrak.

Iza sebe je začuo meki glas.

– Mislila sam da bih te mogla ovdje naći.

Kad se okrenuo Carol je stajala na vratima smiješeći mu se.

BalkanDownload

5. poglavlje

Cijeli me dan ignoriraš, Michael. Nisi mi čak niti uputio pogled.

Uputio pogled? Pretpostavljao je da pohađa *savjetodavni tečaj* ili nešto slično. Carol je imala nezasićenu potrebu za tečajevima samousavršavanja bilo koje vrste. – Nemamo o čemu razgovarati, Carol. Već smo odavno sve rekli. Stotine puta. Sada je prekasno.

– Nikad nije previše kasno za razgovor s nekim, Michael. A mi ne možemo birati. Još smo uvijek u braku. Još sam ti uvijek žena, čak iako ti odbijaš bilo kakvu vezu sa mnom.

Već je prošla kroz vrata i stajala pored stolice na kojoj je nedavno sjedio Paul.

– Nemaš ništa protiv da sjednem, zar ne Michael?

– Kako hoćeš – rekao je. – Mjesto je prazno. Upravo odlazim.

– Ne možeš stalno bježati, Michael. Ne možeš tek tako izbjeći sve one male životne dileme. Mene, službu... – oklijevala je – svog oca.

– Mislim da nije najpogodniji trenutak za zarađivanje bodova na meni i mojem ocu.

– Zašto ne? Ti zapravo nisi ožalošćen. Ili možda jesi? Osjećaji ti nikad nisu bili jača strana, Michael, zar ne? Bojim se da ćeš se s nekima morati suočiti. Nemam namjeru otići,

Michael. Prilijepit ću se uz tebe poput pijavice. Ako je to potrebno. Doći ću za tobom u Kairo.

– Štedi dah, Carol. Nastavimo i dalje živjeti odvojeno. Tako je mnogo bolje.

– Je li? Možda za tebe, ali ne i za mene. Ostavio si me u paklu. Ti si katolik i nećeš mi dati rastavu, nećeš dopustiti da se ponovno udam. Govorila sam Paulu o poništenju braka, ali on smatra da je to nemoguće. Za boga miloga, Michael, ne možemo nastaviti ovako. Nije prirodno.

– Što želiš da učinim, Carol? Želiš li da se vratim. Je li sve ovo zbog toga?

– Ne budi tako j... glup, Michael. Znaš i sam da je to zadnja stvar koju želimo i ti i ja.

– Što, onda? Što želiš? Ako hoćeš novac, nemam ga. Ne zarađujem ni onoliko koliko sam dobivao dok sam radio za službu.

– Trudna sam, Michael.

Bacila je bombu bez promišljanja, kao da joj je ta činjenica o njenom stanju upravo sada pala na pamet. Ona i Michael petnaest su se godina neumorno trudili da dobiju dijete. Cijeli je njihov brak postao nastojanje, koje je nadišlo čak i nedostatak međusobne ljubavi, vraćajući ih uvijek iznova jedno drugome u žudnji za plodnošću.

– Nemoguće – rekao je.

– Zašto? Jer smatraš da ti nisi kriv? Tjeraš me na povraćanje, Michael.

Nekako joj je vjerovao.

– Tko je to bio, Carol? Je li to netko koga poznajem?

– Tvojim prijateljima ne bih dopustila da mi se približe ni na milju. Ako baš moraš znati, zove se Simon i vodi restoran u Hampsteadu, i ne moraš me tako gledati.

– Kako, Carol? Kako te to gledam?

– Ne znam. Onim malim, podmuklim pogledom što govori “stavimo je na njeno mjesto i pokažimo joj tko je glavni”. Pa, supermane, možeš sve zaboraviti. Mala Carol ima svoj vlastiti život. Želim rastavu, Michael, a ti ćeš mi je, dovraga, i dati.

– Ne trebaš psovati. – Zastao je. – Zar nisi mogla upotrijebiti sredstvo za kontracepciju?

Skočila je bijesna. – Uvijek si bio malo licemjerno govno, zar ne? “ja sam katolik, ne mogu se rastati”. A sada: “Nisi li mogla upotrijebiti sredstvo za kontracepciju?” Kakav si ti zamoran kurac.

Sklopio je oči. Scena je bila gadljivo poznata.

– Kakav je to restoran?

– Što?

– Kakav je to restoran? – ne zvuči kao da je Talijan ili Kinez. Nešto u trendu, zar ne? Sa stupovima od lažnog mramora i prigušenim svjetlima? Klijentela iz izvršne vlasti i njihove lakome žene?

– Kakve to jebene veze ima s tim?

– Smiri se, Carol. Želim saznati nešto o tom tvom čudesno plodnom muškarcu, tom najnovijem dobitku. Taj je muškarac postigao ono što mnogima od nas nije uspjelo. Je

li oženjen? Rastavljen? Ima li još djece? Nekoliko desetaka, pretpostavljam.

Duboko je udahnula boreći se s bijesom.

– Da – rekla je – rastavljen je. Ima dvoje djece, djevojčicu i dječaka. Jednom je petnaest, drugom trinaest godina. Žena je pobjegla s jednim od kuhara.

– Nema sumnje da je tražila visoke kriterije za kuhinjsko osoblje.

– Pazi, nisam ovamo došla slušati zlobne primjedbe o Simonu. Nije to zaslužio.

– Prije bih rekao da jest. Radije zamišljam da nije samo jednom ušao u tebe... ili je to bilo jednonoćno ritanje pa sada utjeruješ dugove...

Udarila ga je, težak udarac, nezgrapno posred obraza. Nije ustuknuo iako ga je očekivao i vidio kako dolazi. Zapeklo ga je, no u svojoj ga je nutrini jedva osjetio. Iscrpila je njegovu sposobnost da osjeti bol davno prije, i ljubav, također. Sve to.

– Ne trebaš se ispričavati – rekao je.

– Michael, trebam rastavu. Tako da se Simon i ja možemo vjenčati. Dugujemo to djetetu, i njegovoj djeci. Misli barem na dijete, Michael.

– Mislim na dijete. Uvijek ću misliti na dijete. Ako želiš rastavu, zašto ne podneseš zahtjev?

– Nije to tako jednostavno. Znaš da nije. Trebam tvoj pristanak. Bili smo razdvojeni više od dvije godine. Ako to ne osporavaš, onda možemo odmah sve srediti.

– Za sljedeće dvije godine moj ti pristanak ionako neće trebati. Zašto jednostavno ne pričekaš? Beba neće ni znati razliku.

– Znat će drugi ljudi. Bit ćemo predmetom poruge.

– Znači to je to. Došli smo i do toga. Bojiš se da će ljudi ismijavati tebe i tvog ljubavnika.

Ponovno se naljutila.

– Zašto si takav, Michael? Ti čak ni ne vjeruješ u boga! Kakva je razlika?

– Ne mogu se rastati jer bi to ubilo majku. Otac je mrtav, oslobođen je svega, hvala nebesima. Moram misliti na obitelj.

– Obitelj? Misliš svog j... brata, svećenika. On je bio očev miljenik pa mu se moraš ulagivati samo da dokažeš da si i ti član tog društva. Ti možda ne vjeruješ u boga, ali si svejedno dobar katolik. To je poruka koju šalješ, zar ne?

– Sad je dosta, Carol...

– Ne, nije dosta. Tvoji motivi nisu dovoljni. Možda nisam svetica, ali sam barem dosljedna. Ne brini, neću te dovesti u nepriliku. Pozdravit ću se s tvojom slatkom mamom i otići. Ne znam jesi li planirao dugo ostate u Engleskoj. Ako jesi i odlučiš razgovarati o svemu kako treba, kao civilizirana osoba, imaš moj broj telefona. I ne brini, nećeš morati razgovarati sa Simonom, on najviše vremena provodi u svom jebenom restoranu.

Iznenada se okrenula i otišla. Miris njenog parfema na trenutak se zadržao u zraku, opor u usporedbi s vlažnim

jesenjim mirisom kućice. Michael je prepoznao miris, *guerlainov* parfem, *jicky* ili *jardin de bagatelle*. Kao da je proljeće nehotice zahvatilo vrt stvarajući među svim stvarima pometnju. Oštar miris vratio je sjećanja za koja bi radije da su pokopana.

Izašao je iz kućice. Posvuda oko njega poslijepodne se polako počelo mračiti. Želio se vratiti u Kairo, gdje ti jesen ne može svojom istančanom snagom slomiti srce. Pogledao je na sat. Bilo je još dosta vremena do odlaska u London.

BalkanDownload

6. poglavlje

Prošlo je par godina otkako je Michael posljednji put bio u SOAS-u⁷. Ako se dobro sjećao, bilo je to kada je trebao prisustvovati predavanju o suvremenoj arapskoj književnosti koje je držao Pierre Cachia. Tijekom godine provedene u Vauxhall Houseu redovito je pohađao predavanja i seminare u Bloomsburyju, a koristio se i pogodnostima koje je pružala njihova odlična knjižnica.

Zbog svega toga duboko ga se dojmio trenutak kad je otvorio vrata prostorije u kojoj se održavao prijem. Prepoznao je neke ljude iz ureda za inozemne poslove i nekoliko diplomata iz arapskih veleposlanstava uključujući i neke Egipćane. Među njima vrvjelo je šaroliko mnoštvo akademika s europskih i sveučilišta Srednjeg istoka i popriličan broj svugdje prisutnih Amerikanaca. Seminar je nazvan, kako je Michael uočio prolazeći foajeom, *“Kamene grobnice Huya i Meryre II. u Amarni”* o čemu Michael nije znao apsolutno ništa.

Na putu prema šanku gdje je htio uzeti čašu jeftinog bugarskog vina, zaustavio ga je pokraj stola ćelavi japanski profesor koji je upravo otpratio dvojicu Danaca, jednog Talijana i studenta trećeg stupnja iz Millwaukeea. Naočale s rožnatim okvirima izgledale su kao da ih je isporučilo

⁷ SOAS - *School of Oriental and African Studies* - Univerzitet u Londonu, Škola orijentalnog i Afričkog studija.

poduzeće specijalizirano za prodaju vojnih odora iz drugog svjetskog rata. Čvrsto je zgrabio Michaelovu nadlakticu.

– Profesor Jurgens raditi vrlo ozbiljnu grešku, mislite ne? – Potpuno ignorira moje bilješke o zapadnom zidu grobnice Huya. Zid ima datiran upis u dvanaestu godinu, sasvim ispravno. Ali upisan je pod nazivom Reaten. Tako da grobnica mora biti datirana u razdoblje druge polovice osme godine. Isto se odnosi na crtež šest kćeri na istočnom zidu Meryreine grobnice. U Huya grobnici su samo četiri kćeri. Ali...

– Oprostite, ali moram odvesti profesora Hunta.

Nikad mu još glas Toma Hollyja nije zvučao tako dobrodošlo.

– Baš si stigao na vrijeme, Tome – uzdahnuo je Michael dok su krčili put kroz gomilu gorljivih arheologa. Iza njih je japanski znanstvenik već grabežljivo tražio sljedeću žrtvu. Michael je balansirao s čašom u jednoj i štapićem na kojem su bile nabodene kriške ananasa i prezrelog sira u drugoj ruci. Tom ga je stručno usmjeravao prema praznom mjestu u sredini dvorane.

– Strašno mi je žao, Michael. Jednostavno nisam mogao stići na pogreb. Nešto je u posljednjem trenutku iskrslo i nisam mogao otići. Sigurno se sjećaš kako to ide.

– Sve je u redu, Tome. Nisam ni očekivao da ćeš doći.

– Moj je vijenac stigao u redu?

– Vijenac? Oh, da. Ljiljani.

– Vrlo ukusno. Majka ih veoma voli.

– Ona je dobro?

– Pa... preživjet će. Brinem se što će biti kasnije. Strašno je ovisila o ocu. Ne samo zbog zajedništva, nego... on je bio sav njezin svijet, Tome, nakon Egipta. Za nju više nije bilo povratka. Bar ne tada kada su prvi put došli u Englesku. Možda kasnije, u sedamdesetima; ali tada je već bilo prekasno. A i sada je prekasno.

– Ne preporučujem joj da se vrati, Michael.

– Nije ni namjeravala...

– Ozbiljno ti govorim, Michael. Shvati to ozbiljno. Koptima će biti teško. Vrlo teško. Zastao je. – Da li joj se zaista svidio vijenac?

Michael je potvrdio.

– Jedva da je znala što se događa. Čitao sam tvoje izraze sućuti, sve izraze sućuti koji su prispjeli, ali nije ih čula. Nije ih bilo mnogo. Ostavili smo ih za kasnije.

– Hvala, Michael. Hvala što si došao. Žao mi je što sam bio primoran tražiti od tebe da dođeš večeras.

– Iskreno rečeno, drago mi je da sam mogao otići.

Tom se namrgodio.

– Carol? Nije se promijenila, zar ne?

Michael je kimnuo.

– Šteta. Bilo bi joj bolje da ostane po strani. Ali Carol nikad nije bila taktična.

– Trudna je, Tome. Želi da joj dam rastavu.

Tom je novost primio mirno. Carol je upoznao ubrzo nakon što su Michael i ona počeli zajedno izlaziti. U početku je bio ljubomoran što je njegov prijatelj imao uspjeha kod tako privlačne i profinjene žene. Trebalo je proći malo vremena da shvati istinu, ili onoliko istine koliko uopće može shvatiti.

– Hoćeš li joj dati?

– Rastavu? Znaš da je to nemoguće, Tome.

– Je li? Ja bih o tome razmislio, Michael. Ozbiljno bih razmislio. To bi mogao biti najbolji potez koji si povukao.

Michael je promijenio temu razgovora.

– Rekao si da bi me s nekim želio upoznati. Hajde da to riješimo. Je li stigao?

Tom je znatiželjno pogledao uokolo po prostoriji.

– Ovamo, Michael. Tamo preko u kutu, pored posude s biljkom. Pokraj palme stajala je mala skupina arapskih akademika čija se žučna rasprava polako razrješavala i privodila kraju. Predmet rasprave, kako je uočio Michael prolazeći mimo njih, nije bila arheologija nego politika: preciznije, prijetnja fundamentalista građanskim slobodama. Bila su tu trojica muškaraca i jedna žena. Činilo se da ona uvjerava jednoga od njih.

– Oni su još uvijek naša najveća nada da zbacimo teret kolonijalizma – govorio je muškarac. – Naseristi nisu uspjeli ostvariti ni polovicu svojih političkih ciljeva. U posljednjih deset godina bili smo vezani za zapad više nego ikad prije. Želimo li istinsku neovisnost, moramo poduzeti radikalne

korake. Oni iz *jama'ata* su jedini s jasnim programom. Morat ćemo se udružiti s njima, inače...

– Lako je tebi govoriti – prekinula ga je žena. – Ti nisi žena. Ti se ne suočavaš s mogućnošću da sve što si radio, sve što si dosad postigao bude u trenutku uništeno zbog nekog reakcionarnog zakonodavstva.

Dok je govorila, jedan od muškaraca iz njene blizine naslonio se na stol i Michael ju je prvi put dobro pogledao. Osjetio je kako je zanijemio, i on i soba, i glasovi u njoj. Činilo se da ne može disati, kao da nije ni važno hoće li ponovno disati ili ne. Sjene ljudi koje su se micale, dim što je vijugao iz upaljenih cigareta, pokreti ruku i lica, smijeh, lepršanje ubrusa, dizanje čaša, sve se potpuno umirilo ili se samo tako činilo. Jezik mu je dotaknuo nepce, samo jednom, vrlo nježno, beskrajno meko i vratio se natrag na mjesto. Njeno je lice bilo jedino što se micalo, njena usta bila su centar njegove pažnje, mogao je čuti samo njen glas i ništa više.

Podigla je pogled i uhvatila njegov, i on je pocrvenio dok ga je gledala ne mičući pogled. Bio je siguran da mu može čitati misli. Osjećao se kao da gol stoji usred sobe. Tada je ona odvrtila pogled i nastavila govoriti.

– Neće vas tjerati da nosite *zar*⁸ – rekla je – ili ostanete kod kuće rađati djecu i kuhati. A što da učini netko poput mene? Ja...

– Doktorice Manfaluti... – govornik je obratio pažnju na Toma. Govorio je arapski. – Oprostite što vas prekidam, ali

⁸ *Zar* - tanak providni veo.

želio bih vas upoznati s Michaelom Huntom s američkog sveučilišta u Kairu. Možda se sjećate da sam vam ga spomenuo prije nekoliko dana.

Žena je prestala govoriti i mršteći se okrenula. Tada je, ugledavši Toma, njeno lice zasjalo. Počela je govoriti engleski.

– Gospodine Holly. Ipak ste uspjeli. Tako mi je drago. Ispričavala se okrećući leđa svojim pratiocima. – Žao mi je, ali gospodin Holly i ja moramo razgovarati o nekim stvarima. Naš razgovor možemo nastaviti kasnije.

Muškarci su se razdvojili propuštajući je. Prišla je Tomu i toplo su se rukovali.

– Hvala što ste me izvukli iz ovoga – prošaptala je. – Nema ničega što mrzim više od tobožnjih liberala koji podržavaju vjerske fanatike samo zato jer smatraju da to odgovara njihovim ciljevima. Moj bože, pomislili biste da su naučili nešto iz onoga što se dogodilo u Iranu.

Sad su bili daleko da bi ih netko mogao čuti.

– Dr. Manfaluti, ovo je Michael Hunt. Michael, A'isha Manfaluti.

Nasmiješila se i ispružila ruku. Nije bila lijepa kao Carol. Ni tako visoka, niti je tako mirisala, a ni njena odjeća nije bila prvoklasna. *Ne*, mislio je, *ništa tako nepristupačno kao Carol*. Mislio je kako bi je satima mogao gledati a da ne trepne ili okrene glavu. Osjetio je njenu ruku u svojoj. Gledala ga je ravno u oči, *pomalo se zabavljajući*, mislio je.

– Gospodine Hunt. Čula sam mnogo o vama.

– Oh? Što vam je Tom govorio? Vi znate da je on notorni lažljivac.

– Tom? Oh, vi mislite na gospodina Hollyja. On mi je rekao vrlo malo. Nije li tako? – nasmiješila se Tomu. – Ali o vama sam čula od prijatelja s američkog sveučilišta. Imam svoje špijune svuda. Poznajete Rianza Wahbu, zar ne? Michael je kimnuo. – I Nabila Faraja?

– Da, naravno. Obojica su na sociologiji. Dijelili smo neka predavanja. Primijetio je da još uvijek drži njegovu ruku. Um mu je bio u nekoj vrsti kovitlaca kojeg se sjećao jedino iz tinejdžerskih godina. Kao da nikada ranije nije vidio ženu.

– Jeste li ovdje zbog istraživanja, gospodine Hunt? – povukla je ruku, činilo mu se, vrlo sporo. Koža mu se naježila od njenog dodira. Pogledao je Toma.

– Oprosti, Michael. Nije bilo prilike...

– Umro je moj otac. Došao sam u Englesku zbog pogreba. Održan je jutros.

Njezino se lice izdužilo. Ne onako kako bi ga Carol izdužila s lažnim suosjećanjem, nego potpuno prirodno, kao da su već dugo dobri prijatelji. Gotovo, osjećao je, kao da je oduvijek poznaje.

– Strašno mi je žao. Nisam mislila...

– Ne trebate se ispričavati. Sada je prošlo. Bio je... nikad nismo bili bliski. Nije mu bilo jasno da toliko priča pred nekim koga je tek upoznao.

– Svejedno. Ne može biti lako.

– Ne – rekao je. Nije ni bilo.

Njena je ruka krenula prema čelu, podižući pramen kose što je pao. Opazio je prsten na njenom prstu i osjetio kako ga prožima hladnoća.

– Ostavit ću vas sada malo same – predložio je Tom. – Želio bih razgovarati s nekim ljudima ovdje. – Zastao je. – Vidjet ćemo se kasnije, Michael. Popit ćemo piće. Nemoj dopustiti da te dr. Manfaluti zarobi. Moramo još razgovarati o nekim stvarima. Kad se budeš osjećao spremnim.

Prije nego što ga je Michael mogao zaustaviti, Tom je otišao, ostavljajući ih zajedno u praznom kutu. Primijetio je da ona ništa ne jede i ne pije.

– Da vam donesem nešto za piće? – upitao je. – Vino? ili sok?

– Vrlo ste ljubazni. Ali ne sok. Uvijek imaju nešto novo zbog vjernika. Došla sam u London da pobjegnem od toga. Željela bih, molim vas, čašu bijelog vina.

Prokrčio si je put do šanka i vratio se s čašom suhog francuskog vina.

– Vjerojatno ima okus razrjeđivača. Nasmiješila se i srknula vino.

– Ne razrjeđivača. Možda lož-ulja. – Zastala je i pogledala ga. – Pa, gospodine Hunt, zbog čega ste me željeli upoznati?

– Zbog čega...? zar je Tom rekao da sam ja vas želio upoznati?

Kimnula je.

– Je li pogrešno shvatio? – pitala je pomalo zbunjeno.

– Ne znam. Samo, rekao je da se ovdje nalazi netko koga bih trebao upoznati.

– Razumijem. Nema sumnje da ima razloga za to. Vi ste svjesni tko je Tom Holly, zar ne?

– Tom? On je samo stari prijatelj. Upoznali smo se u Shemlanu na predavanju Arapskog. On... radi za neki odjel u Whitehallu.

Prigušeno se nasmijala.

– Tom radi za Britansku obavještajnu službu – rekla je.
– Nemojte mi reći da ne znate.

Michael je pocrvenio. – Pa, ja...

– Sumnjali ste. – Ponovno se smijala. Bio je to najljepši smijeh što ga je ikada čuo. Nije vjerovao da bi ga, u toj dobi, u takvom trenutku, na početku zime, mogao tako zarobiti ženski smijeh. Ili da bi mogao, na dan žalosti, osjećati život tako uzbudljivim.

Nije ustrajala na temi Toma i njegove stare profesije. Michaela je njeno lice očaralo. Dok je govorio o sebi, činilo se da ona osjeća njegovu nelagodu dok je pričao o prošlosti, dopuštajući mu da se izvuče iz toga prelazeći na druge teme.

Veliki dio večeri proveli su razgovarajući o političkoj situaciji u Egiptu i Srednjem istoku općenito. Otkrio je njen žar kada su spomenuli prijetnju slobodi, strastvenu obranu prava žena i vjerskih manjina, nepoštivanih unatoč

konvencijama – ono što je ona smatrala lažnim moralom vjerskih vođa i ekstremnih skupina.

– Za jednog arheologa pokazujete nezdrav interes za sadašnjost – našalio se.

– To je ono što je važno. Bavim se prošlošću zbog svjetla koje ona baca na stvari ovdje i sada. Ni zbog čega drugog me ne zanima. Egipat je zemlja grobnica. Sigurno ste posjetili Grad mrtvih u Kairu. Siromašni ljudi praktički žive u grobnicama, jer nemaju kamo drugdje otići. Moramo to prekinuti.

– Trebali ste biti političar – rekao je. – Bilo bi dobro za Egipat kada bi bilo više žena u parlamentu.

Njeno se lice odjednom promijenilo, i prvi je put odvratila pogled.

– Oprostite... jesam li rekao nešto što nisam trebao? – odmahнула je glavom, gledajući i dalje u pod.

– Ne – mrmljala je. Podigla je pogled, smiješeći se. – Sve je u redu. Samo me... podsjećate na nekoga.

Što su dulje razgovarali, osjećao je da se sve više hvata u zamku. Ona ga je, kako je Holly dao naslutiti, opčarala. Zamjećivao je svaku kretnju, hvatao svaku nijansu njenog osmijeha ili mrštenja, uočavao svaku kretnju glavom. No svako toliko pogledao bi u prsten na ruci i osjetio težinu u želucu. Kad je idući put sretne, u Kairu, bit će u društvu svog muža, i držat će muža za ruku i smiješiti mu se nježno, i reći Michaelu pobjedonosno koliko voli svoga muža i on nju. Nije bilo smisla misliti ništa drugo, čak ni na tren, jer u Kairu ne samo da je bilo nerazborito gajiti takve misli, nego

i opasno. Primanje se približavalo kraju. Ljudi su počeli odlaziti, sami ili u grupama. Za nekoliko minuta prostorija će ostati prazna pa će i on morati krenuti. Tom Holly je sjedio sam, čekajući Michaela.

– Drago mi je što sam vas upoznao – počeo je Michael.

– Ne, nemojte tako govoriti – prekorila ga je. – Tako ljudi obično kažu kad odlaze. A stvarno ne misle tako. To je samo način izražavanja.

– Ali ja sam zaista uživao u susretu s vama. Veoma.

– U redu – rekla je. – Tada se moramo ponovno sresti. Kad oboje budemo u Kairu.

Sada će se dogoditi, bio je spreman: “morate doći jedne večeri na piće, upoznati mog muža i djecu”. ali nije ništa rekla.

– Imate li papira?

Našao je u džepu neku staru omotnicu. Napisala je na poledini, adresu i telefonski broj u al-Azbakiyu.

– Bit ćemo u vezi kad se vratite. Ako to želite...

– Da – rekao je. – Želim, zaista.

Rukovali su se, mahnula je Tomu Hollyju, i otišla. Gledao je kako su se vrata za njom zatvorila. Kada se napokon okrenuo, on i Tom bili su jedini koji su ostali. Prostorija je bila golema i prazno je odzvanjala, puna ostavljenih čaša i napola pojedene hrane koja nikome nije bila važna. Michael je sklopio oči, sjećajući se svog oca koji je sada bio na mjestu bez svjetla i odjeka.

7. poglavlje

Verlo je zgodna, zar ne?

Hodali su pored britanskog muzeja tražeći mjesto gdje bi nešto pojeli. Bio je to Tomov prijedlog. Michael uopće nije osjećao glad.

– Tko?

– Oh, ne budi takva budala, Michael. Znaš dobro tko. A'isha Manfaluti.

– Pretpostavljam.

– Pretpostavljaš! nisi mogao skinuti oči s nje.

– Zašto si nas upoznao, Tome? – Michael je stao, primoravajući Toma da učini isto.

– Zašto? Mora da me vučeš za nos, Michael. Barem to ti je rekla.

– Nije mi rekla ništa, Tome.

– O čemu ste, zaboga, vas dvoje razgovarali? O njenom posljednjem iskapanju?

– Razgovarali smo malo o tome, da.

– Ali barem znaš tko je ona.

– Tko je ona?

– Zove se dr. A'isha Manfaluti.

– Ima – koliko? – Oko trideset i četiri godine, radi u egipatskom muzeju, njena specijalnost je arhitektura

grobnica devetnaeste dinastije. Njezin je otac bio pravnik privržen različitim vladama. Nema braće ni sestara. Ona...

– Nas ne zanima ništa od toga, Michael. Govorim o njezinom mužu. Michael nije odmah odgovorio. Potvrda da ima muža bila je poput udarca, zvučnog i bolnog.

– Mužu? Nijednom nije spomenula muža.

– Nije...? Bože, Michael – da te nije tako jako zanimala građa njezinih kostiju, smjesta bi to iskopao. Hoćeš reći da stvarno ne znaš tko je A'isha Manfaluti?

Michael je osjećao da se hladi. Počeo je shvaćati da to nije uobičajeni uvod, da za Toma Hollyja o tome mnogo ovisi. Naravno, znao je da je tu i cijena koju treba platiti, i počeo je misliti da bi ona mogla biti visoka. Nije rekao ništa. Iza njih, veliko sivo kamenje muzeja protezalo se u noć. Tom je duboko udahnuo.

– Muž A'ishe Manfaluti je Rashid Manfaluti, vođa stranke al-*Hurriya*. Da li sada znaš o čemu govorim?

Oko njih su plesale sjene, odjekivalo je svuda uokolo. Noć je bučila. Michaelu je bilo vrlo hladno.

– Ne razumijem. Nisu... nisu li Manfalutija oteli?

Tom je blago kimnuo.

– Prije pet godina. Ugrabili su ga kratko nakon što je održao govor u kojem je osudio vjersko pravo. Upravo su nametali zakon kojim su osuđivali brak između kopta⁹ i

⁹ *Kopti* su narod hrišćanske vere koji naseljavaju dolinu reke Nil. Potomci su hamitskih Egipćana koji nisu, ni posle arapskog, ni turskog osvajanja prihvatili islam, već su ostali hrišćani.

muslimana. Nitko ne zna tko su otmičari, ali su postojale naučne pretpostavke. Od dana njegove otmice nitko ga nije vidio. Nije bilo fotografija, video-zapisa, čak ni pisma. Neki su mislili da je mrtav, ali opće je mišljenje da ga otmičari drže živog zbog eventualnog cjenkanja i vršenja pritiska na vladu. Neki od starijih reakcionara sjećaju se logora iz šezdesetih koje je podigao Sadat za Ikhwane. Oni ne žele da se takve stvari ponove.

– Od kakve bi im koristi bio Manfaluti?

– Višestruke. Njegovo ime još uvijek važi kao uporišna točka oko koje se okupljaju državni liberali. Smatrali su ga nepotkupljivim. Mnogi obični ljudi dali bi mu svoj glas na izborima. On jest protiv ekstremista, ali je otvoren za vjeru u globalu. Musliman je kojem kopti mogu vjerovati. Ako itko može zaustaviti najezdu sile fundamentalizma, to je Rashid Manfaluti.

– Ako je još živ, da. U tom slučaju, zar otmičarima ne bi bilo bolje da ga ubiju?

Tom je slegnuo ramenima.

– Možda. Ali ja ne mislim tako. Ako bi u javnost izbilo da su oni odgovorni, nastao bi pakao zbog snažne reakcije. Bilo bi gore nego da je ponovno na slobodi.

– Gdje je u svemu tome njegova žena?

Tom je ponovno počeo hodati. Michael ga je u stopu slijedio. Kretali su se niz muzejsku ulicu, pored osvijetljenih knjižarskih izloga.

– Stranka je pokušala nagovoriti gospođu Manfaluti da se kandidira za parlament na sljedećim izborima u siječnju. S imenom muža iza sebe i njenim osobnim mogućnostima za govornicom, ona je razumljiv izbor. Ukoliko bude izabrana, mogla bi nanijeti mnogo štete fundamentalistima. Mogla bi osvojiti visok postotak ženskih glasova. Postoji međutim jedna kvaka.

– A to je?

– Ne želi se kandidirati. Sa strašću pristupa političkim pitanjima, ali nema baš nikakvog interesa biti političarka. Ne, zapravo i više od toga. Osjeća određenu odbojnost prema toj ideji.

Michael se s nelagodom sjećao njene reakcije na nespretno izrečen prijedlog da se prihvati politike.

– Zašto mi o svemu ovome nisi ništa rekao?

– Oprosti. Pretpostavljao sam... mislio sam da će ti ona sama reći, ako već nisi saznao. Čini se da nisam imao pravo.

– Zbog čega te ona zanima?

– Mislio sam da je to očito.

– Tome, izvan posla sam već više od četiri godine. Mnoge su se stvari mogle promijeniti. Nisam siguran da točno znam kakva nam je sada službena politika u Egiptu.

– Ne dopuštamo fundamentalistima da steknu snagu. S islamskim vladama kojima sada upravljamo u Iranu, Iraku, Alžiru i Sudanu, te nekoliko drugih zemalja koje se još kolebaju, ne možemo si dopustiti da izgubimo kontrolu u Egiptu. Kada bijedan ekstremistički režim ovladao

sveučilištem Azhar, to bi moglo imati golem utjecaj na cjelokupni islamski svijet. Azhar je gotovo posljednja institucija prema kojoj većina muslimana osjeća poštovanje. Za regiju bi to bio golemi korak unatrag.

– Da li bi to nama nešto značilo? Nisu nas sprečavali da podržimo Sadama Huseina kad je Iran bio neprijatelj. Ili da podržimo Iran kad smo odlučili da je Sadam veće zlo.

Tom je slegnuo ramenima.

– Ja ne stvaram politiku, Michael, ti to znaš.

– A što je s A'ishom Manfaluti?

– Volio bih da je držiš na oku, Michael. To je sve. Ne bi trebalo biti teško. Prije bih pomislio zadovoljstvo. Pazi da netko ne pokaže opasno zanimanje za nju. Sprijatelji se s njom. Pazi da ne upadne u nepriliku.

– Koju vrstu neprilike? Još jedna otmica – je li to očekuješ?

– Nešto slično, da. Postoji mogućnost.

– Onda ona treba danonoćnog čuvara.

– Rekli su joj to, ali ona ne želi slušati. Izgledalo bi kao da joj dodjeljuju ulogu. Ona misli da je sigurnija bez zaštite jer to podrazumijeva da ne vrijedi toliko da bude pod zaštitom. Važni ljudi imaju tjelesne čuvare, važne ljude otimaju. I, naravno, prema ljudima koji imaju tjelesne čuvare odnosit će se kao da su važni, što je upravo suprotno od onog što ona želi. Mogla bi biti u pravu. Otimaju ljude koji imaju čuvare.

Tom je kimnuo.

– Možda. Ali mi ne smijemo riskirati, a ni ona. U slučaju da dode vrijeme, trebat ćemo je kao simbol, ako ništa drugo. Za razliku od njenog muža, ona nam mrtva ili kao talac nije od koristi. Samo želim da kao prijatelj pripaziš na nju, Michael, to je sve. Nema nikog drugog koji je obučen za to i koga mogu zamoliti.

Michael je ponovno stao. – Ona zna o tebi, Tome. Tko si i što si.

– Naravno da zna, sinko. Vrlo je bistra, a i kreće se svuda.

– Zna da si nas ti upoznao. Mislim da neće zadugo nasjesti na priču o siromašnoj, ali časnoj akademskoj kolotečini.

– Ni ne očekujem da hoće. Ali to nema ni veze. Njoj se ne sviđaju zapadnjaci koji se miješaju u egipatske stvari, ali je dovoljno realna da zna da moramo ići zajedno. Imaš legitimno pravo da je upoznaš. To je sve što tražim.

– Očekuješ li da spavam s njom?

– Molim te, Michael, dovoljno me poznaješ. Nikad nisam radio na takav način. Koliko će vaše prijateljstvo biti blisko ovisi u potpunosti o tebi.

– Također želiš da tražim Manfalutija, zar ne?

– Nikada to nisam rekao.

– Ali bi volio.

– Da, naravno, ako naiđeš na kakav trag. – Tom je zastao. – Michael, u vezi s ovim drugim poslom. Trebam odgovor uskoro. Kada možemo razgovarati?

Michael je uzdahnuo. Na ulici New Oxford, gomila klipana kočoperila se uz zvuke klepetajućih limenki i glasne vriskove bez ikakvoga značenja.

– Nema potrebe, Tome. Imao sam dovoljno vremena. Volio bih u srijedu odletjeti u Kairo. Trebat ću potpuno izvješće prije nego odem.

BalkanDownload

8. poglavlje

Oporuku pukovnika Ronalda Hunta čitali su u ponedjeljak ujutro kod njegovih odvjetnika, Ephraima, Rainbowa i Gillespija. Njihovi uredi nalazili su se u ulici St Giles, u blizini Pusey Housea, u zgradi što je izgledala kao da ima kožnate zakrpe na laktovima, kad bi imala laktove.

Sačinjavali su malu i ukročenu skupinu: Michael, njegova majka, Paul u sakou od tvida i polo majici, Anna, njezin muž Andrew i njihovi sinovi u tinejdžerskoj dobi. Michaela je brinula mogućnost da se pojavi Carol; ili još gore, da bi mogla riskirati i napraviti scenu. Čitanje oporuke može postati prilikom da zbog godinama nagomilane gorčine odbaci svoju masku uljudnosti, a Michael je znao kako je mali razlog potreban Carol da ogoli svoje osjećaje.

Benjamin Ephraim bio je čovjek koji se borio da inače dosadnom životu provincijskog odvjetnika dade dickensovsku dimenziju. Gotovo je to i postigao. Njegova soba mogla bi poslužiti kao dekor za scenu u serijalu BBC-a 'Sumorna kuća'; knjige poređane u nizu, slabo osvijetljena, zakrčena pohabanim kožnatim stolicama prekrivenim zaštitnim presvlakama, zračila je atmosferom kestena i valjušaka, glinenih lula i slatkog serija u crvenoj boci od brušenog stakla. Sam Ephraim pripadao je krugu ekscentrika koji su izabrali pojavljivati se u javnosti odjeveni u viktorijansko odijelo, izgledajući kao čudaci u potrazi za Sherlockom Holmesom, ili Nicolasom Nicklebyjem što prizivaju prošla

vremena, a što im je vjerojatno u vlastitim očima davalo izvjesnu svrhu.

Žalobnim glasom čitao je oporuku, rečenicu po rečenicu. Oporuka nije bila duga, niti je sadržavala bilo kakva iznenađenja. Nije bilo nikakvih duhova skrivenih u uskom ormaru života Ronalda Hunta, ili ako ih je i bilo, dobro ih je vezao i zapečatio voskom kako ne bi štropotali i plašili djecu. Najveći dio novca – ono malo što je ostalo – dobila je njegova udovica. Unucima je ostavio male darove. Ničiji se život neće promijeniti. Dogodila se samo jedna mala smrt, uz uobičajene posljedice. Troje se djece rukovalo s Ephraimom i napustili su ured neznatno bogatiji nego kad su dolazili, a tužni kao i ranije.

Ručali su zajedno kod Randolpha, obitelj koja više nije bila obitelj. Iz nekog razloga, razgovor je skrenuo na temu ljubavi. Govorili su o njoj naizmjenice, kao o nečemu što treba tražiti ili pobijediti ili za što se treba boriti, nečemu što se može zadržati ili izgubiti poput onoga što se posjeduje, poput nagrade za dobrotu ili vjernost ili upornost. Michael nije rekao ništa, slušajući ih kako i čavrljaju, nagađajući ovo ili ono. Znao je, da nešto kaže, bilo bi svima neugodno, možda i njemu samom.

Jer sada je znao da ljubav nije kao što pričaju, ne kupuje se niti se za nju cjenka, niti za nju bori, ne dolazi kao rezultat strpljivih molitvi ili ustrajne čežnje. Ona provaljuje, potpuno jednostavno, bez ikakve forme, kao iz velike visine,

ona te spaljuje, potpuno te uništi, nekontrolirana je, nemoguće ju je nadzirati, i čudna je, i jednom kad je tu, u tebi ne možeš ništa učiniti da je otjeraš, nikada više.

– Jesi li dobro, dragi? – majka ga je gledala zabrinuto preko stola.

Došli su do deserta. Jedva da je dotaknuo tanjur.

– Da, dobro sam, majko. Samo sam... razmišljao.

– Previše si zaokupljen cijeli dan.

– Oprosti. Nisam želio biti.

– Zašto malo duže ne ostaneš kod kuće, mili? Potreban ti je odmor. Neće te još trebati tamo. Sigurna sam da možeš naći nekoga da te zamijeni.

– Da, Mike – rekla je Anna, koja je uvijek spremna podržati majku u bilo kojem manjem planu. Ona je bila jedina od svih koja ga je zvala Mike.

– Svakako ostani. Jedva smo te i vidjeli. Dečki imaju tako malo prilike provesti vrijeme sa svojim ujakom. Nije li tako, dečki?

Dječaci su poslušno kimnuli i usmjerili pažnju na puding od riže. Michael im je donio iz Kaira srebrom optočene bodeže, ali su oni pokazali samo uljudno zanimanje: njihova srca nisu željela ljepotu, željeli su kompjutorske igre i video. Michael je zatresao glavom.

– Žao mi je – ponovio je. – To jednostavno nije moguće. Obećao sam nekome da ću se vratiti u srijedu. Prijatelju. Ima važan posao za mene.

Paul je oštro podigao pogled. Činilo se da je u neprilici.

– To neće slučajno biti Tom Holly, zar ne, Michael?

– Molim te, Paul. Ne za vrijeme ručka.

– U redu, ne sada. Ali vratit ću se u Kairo idući tjedan. Nazovi me, hoćeš li? Obećavaš?

Michael je kimnuo.

Poslije ručka su se razdvojili. Anna i Andrew vratili su se kući, dječaci su se vratili u školu gdje će provesti ostatak poslijepodneva. Paul je rekao da će odvesti majku kući.

– Što je s tobom, Michael? Ti nemaš više što raditi, zar ne?

– Ako nemaš ništa protiv, želio bih malo biti sam. Doći ću kući kasnije.

Kad su svi otišli, pronašao je taksi i zamolio vozača da ga odveze na groblje gdje mu je pokopan otac. Nije imao poseban motiv za posjet grobu tako brzo, osim ako nije, zbog sutrašnjeg odlaska iz Oxforda, tražio priliku da nasamo kaže ocu zbogom.

Za vrijeme vikenda, vjetar je uništio cvijeće što su ga grobari položili na humak. Na jednostavnom drvenom križu obilježen je broj čestice i identitet stanovnika. Michael je dugo stajao, pokušavajući povezati bezlični humak zemlje s ocem kakvog se sjećao. Potreslo ga je otkriće o tome kako se malo toga sjećao, kako mu je bilo teško sjetiti se očevog lica ili glasa ili manira. Jako se trudio ugoditi ocu, ali je malo toga postigao. Bio je to Paul – Paul sa svojim pozivom, Paul sa svojim odbacivanjem vojske – koji je pobijedio i zadržao

očevu naklonost. Michael to nije nazivao ljubavlju, nije mislio o tome kao o ljubavi.

Pogrebna povorka pojavila se niotkuda, vozeći polako između grobova prema mjestu gdje je on stajao. Opazio je otvoreni grob odmah do očevog, visoka hrpa zemlje uzdizala se pored njega čekajući sljedećeg u nizu. Kad je prišao prvi auto, Michael je zakoračio u stranu i krenuo prema vratima groblja.

Kad je napustio groblje, netko je otvorio vrata automobila parkiranog odmah pored ulaza. Baš se spremao zakoračiti s pločniku kad ga je neki glas nježno zazvao imenom. Pogledavši natrag prema autu, vidio je da su vrata još otvorena, i da vozač gleda prema njemu, čekajući ga.

Prešao je preko ceste.

Nije rekla ništa. Nije morala. Ušao je u auto i sjeo pored nje u tišini, gledajući je, ne vjerujući, nemoćan zaustaviti ono što se događalo. Pomislio je da će, bude li izrekao samo riječ, čarolija biti prekinuta, da će ona iščeznuti u tanani zrak, ostavljajući ga baš kakav je bio trenutak ranije, sam, bez uspomena, u potrazi za putem natrag do mjesta koje više ne postoji, koje možda nikad nije ni postojalo.

9. poglavlje

A'isha je vozila ravno do Randolpha i parkirala auto. Michael je ušao u hotel i zatražio dvokrevetnu sobu. Bilo je tiho i hotel je bio ispunjen mirisom jeseni. Predvorje je bilo gotovo pusto. U hodnicima je zrak podrhtavao jedva čujnim šapatima. Hodajući prolazom što je vodio u njihovu sobu, jedva da su mogli čuti svoje korake po tepihu. Tada su se prvi put dotakli, držeći se za ruke, puni straha.

Kad su stigli do vrata, okrenula se prema njemu.

– Nikad se ranije nisam osjećala tako nervoznom – rekla je. – A ti?

– Ne – rekao je. – Nikad, i zagrlio ju je i privukao bliže sebi, držeći je mirno, obrazom uz obraz, dugo vremena. Tada je stigao lift, praćen zvonkim glasovima, i oni su se razdvojili. Otvorio je vrata, žmirkajući prema svjetlu što je padalo kroz visoki prozor.

Vrata su se tiho zatvorila, zatvarajući za sobom sve, zatvarajući čvrsto prošlost iza njih. Kao brana što zadržava bujicu. U jednom se trenutku soba činila tako udaljena. Bilo je to kao da su se povukli u daleku odaju zabačenog samostana ili se popeli na visoku planinu udaljenu miljama od ljudske nastambe. Zidovi, strop, namještaj, sve se na neki čudan način činilo živim. Sam osjećaj da mu je zrak dotaknuo kožu, ispunio je Michaela elektricitetom. Sam čin disanja učinio je da cijela soba vibrira.

A'isha je prišla prozoru. S druge strane ulice Beaumont bio je Ashmolean muzej. Provela je u njemu mnoge sate, okružena staklenim kovčezima i kamenim figurama, promatrale su je krute oči od stakla, fajanse i alabastera, preživjeli iz prošlosti koje je poznavala samo iz razbacanih ostataka, poput melodije koje se mogla prisjetiti samo u ulomcima. Ne jednom, pomislila je da bi mu mogli biti ovdje, udaljeni samo pola minute hoda, čekajući njih, čekajući njih oboje, i razmišljala je o svojoj prošlosti, o tome i u kojoj je i ta prošlost znana samo u dijelovima, iz razlomljenih krhotina i izbljedjelih natpisa. Ponajviše ljubav, i sjećanja na milovanja, i dodir neke druge kože. Kako je sve to postalo fragmentirano, kao krivo zapamćena melodija. Dohvatila je zastore i navukla ih, ne dopuštajući svjetlosti da uđe.

Michael je upalio svjetiljku pored kreveta. A'isha jedva da je progovorila otkad je ušao u auto. Nije ni bilo potrebno. Promatrao ju je kako raskopčava kaput i baca ga preko naslona stolice. Podigla je ruku i uklonila pramen tamne kose s lica. Opazio je da je skinula vjenčani prsten.

Bila je odjevena u jednostavnu majicu boje pergamenta i dugu suknju boje bijelog vina. Oko vrata je vezala kratki svileni šal, šal boje burgundca s krem točkama. Vještima prstima odvezala ga je i položila preko kaputa. Za nekoliko trenutaka, znao je, vidjet će je prvi put голу. Skinut će majicu i suknju, izvući se iz donjeg rublja, uputiti se prema njemu, njeno tijelo između svjetla i sjene, u sjeni njegove silne usamljenosti. Zatvorio je oči kao da ga nešto boli.

Kad ih je ponovno otvorio, ona je bila pored njega.

– Jadni Michael – šaptala je. To su bile jedine riječi. Podigla je ruku do njegovog obraza i nježno ga dodirnula, kao da se čudi njegovoj blizini. On je svoju ruku stavio preko njezine, pritisnuvši njen dlan na svoj obraz, osjećajući kako njena toplina struji u njemu. Drugom je rukom otkopčavala njegov sako. On ga je stresao s ramena i pustio ga da padne na pod.

Nisu progovorili ni riječ, poput brodolomaca koji su tako dugo ostavljeni plutati u moru da su zaboravili govoriti. Želio joj je reći da je voli, želio joj se dodvoriti pohvalama i laskanjem. Ali nije nalazio prikladnih riječi. Umjesto toga dodirnuo ju je, najprije očima, zatim prstima, i na kraju usnama, položivši ih nježno preko njenih. Svaki je dojam bio svjež, kao da uopće nema uspomena, nikakvih sjećanja na ljubav na drugim mjestima, u drugim vremenima. Sve je bilo tu, sve što je ikada postojalo.

Iskoračila je, naga, baš kako je i pretpostavljao da će biti. Još su uvijek bili bez riječi. Bez objašnjenja, bez ispričavanja, bez laži. Legla je na krevet i osluškiivala, ne riječi, nego punoću tišine za kojom je godinama čeznula, i kad joj je konačno prišao i njegovo tijelo dodirnuo njezino, tišina je postala još tiša, i činilo se da je soba ispunjena golemim krilima što se nečujno pomiču zrakom; krila golemih ptica, krila anđela bez veličine ili dimenzije mrvila su nečujno zlačani zrak, komadajući svaku riječ, svako sjećanje na riječ, svaku sjenku riječi, komadajući je i bacajući u mirnoću zraka, u tišinu, tišinu koja je sve obavila.

– Kako si znala gdje ćeš me naći? – upitao je.

Ležali su jedno uz drugo na krevetu, njihova tijela jedva su se dodirivala, njihovi prsti tek ovlaš prepleteni. Vani je počela padati kiša pravilno lupkajući u prozorsko okno.

– Zvala sam te kući. Javio se tvoj brat. On mi je rekao gdje ćeš biti.

– Paul? Ali nisam mu uopće...

– Da. Tako mi je i rekao. Ali, mislim da te vrlo dobro poznaje.

Zastala je okrećući se da ga pogleda. – Je li ti drago? Drago što sam te pronašla?

Okrenuo se na stranu i dugo je gledao. S puno nježnosti dohvatio joj je lijevu dojku, sagnuo se i poljubio je.

– Jako sam te želio – rekao je.

– I je li sada u redu? Je li bilo onako kako si želio?

Poljubio ju je.

– Da – rekao je. – Bolje od toga.

– Bolje? Kako?

– Postavljaš previše pitanja.

– Moram znati. Uvijek sam se osjećala... neprimjereno. S muškarcima. Ti ne znaš kako to izgleda. Ako nisi djeвица ili supruga, tada si kurva. Ne postoji ništa između toga. Ponekad mislim da u našoj zemlji nema sretnih žena. Sjela je, naslanjajući se na uzglavlje kreveta. – Nikad ranije nisam učinila nešto slično, Michael. Progonila muškarca, čekala ga... mnogo sam riskirala. Mislila sam... možda ćeš mi se smijati. Ili me prezirati.

– Svejedno si znala, zar ne? Da te želim.

Kimnula je.

– Pomislila sam to, da. Ali kako sam mogla biti sigurna?
Jedva smo progovorili koju riječ.

– Drago mi je da si riskirala.

– Da – šaptala je. – I meni je drago.

– Onda to nije trenutno ludilo? – nasmijao se.

– Ne, za mene nije. Za tebe ne znam. Možda si ti prevrtljivac. Vrsta koja leži i čeka nedužne djevojke poput mene. Majka me običavala upozoravati na njih.

Zatresao je glavom.

– Ne – rekao je. – Mislim da može postati vrlo ozbiljno.

– Zastao je. – Kad se vraćaš u Kairo?

– Očekuje se da se vratim današnjim letom. – Smijala se i pogledala na njegov ručni sat. – Avion je odletio prije jednog sata.

– Ja krećem u srijedu. Možda se možemo zajedno vratiti.

Namrštila se i odmahнула glavom.

– Ne istim avionom, ljubavi. Željela bih, ali...

– Tvoj muž. Jesi li to mislila?

– Na neki način, da. Da li ti je Tom Holly govorio o njemu?

Michael je kimnuo.

– To nije tako jednostavno, Michael. Postoje ljudi... koji će me dočekati na aerodromu, odvesti me u stan. Oni paze

na mene. Očekuje se da... od mene se očekuje da igram ulogu vjerne žene. Ako u javnost procuri samo riječ... – prestala je govoriti.

– Što će se dogoditi ako se pročuje u javnosti? – oklijevala je.

– Mislim... – mucala je – mislim da će me dati ubiti. Jer sam osramotila Rashidovo ime.

– Razumijem. – Počeo se pitati u što se to uvalio. Gledao ju je neodlučno.

– Da li ga voliš? – pitao je.

– Rashida?

– Da.

Nije odmah odgovorila. Promatrao ju je, na licu joj se odražavao cijeli spektar osjećaja, kao da je obuzeta teškom unutarnjom borbom.

– Vjenčali smo se prije deset godina – rekla je. – Bila sam vrlo mlada. Djeвица. Što još? Brak nije bio dogovoren uobičajeno; ali sve su uredili njegovi i moji roditelji. Tada, naravno, još nije bio slavan. Dopustio mi je da nastavim studij. Bio je vrlo ljubazan. Vidio me je samo na vjenčanju i zaljubio se, eto tako je cijela stvar izgledala na početku. Rashid bi bio sve učinio za mene. Bio je dobar čovjek, čovjek koji stvarno i misli ono što govori. Divila sam mu se, i što smo duže bili zajedno sve više sam mu se divila. – Zastala je. – Michael, nije lako odgovoriti na tvoje pitanje. Stvarno sam ga voljela, stvarno mi je bilo duboko stalo do

njega. Ali... nije bilo kao sada, čak ni kada smo vodili ljubav. Bio je... dobar prijatelj, ljubazan muž.

– A kasnije, kad ga njegovi otmičari oslobode – što ćeš tada učiniti? – znao je da je pitanje glupo. Preuranjeno, drsko, čak i opasno. Ali morao je pitati. Nije odgovorila. Učinilo mu se da je odjednom postala nesigurna, kao da je uznemirena, ne toliko pitanjem koliko nečim drugim. Iskliznuvši iz kreveta, odšetala je do prozora i razmaknula zavjese. Svjetlost je preplavila sobu. Michael ju je promatrao, голу pored prozora, kako zuri dolje na ulicu. Kiša se slijevala niz staklo prozora. Buka prometa dopirala je do njih, nošena vjetrom.

– Želim ti nešto reći, Michael. Ali moraš mi obećati da nikome nećeš reći ni riječi o ovome. A najmanje svom prijatelju Tomu Hollyju. Hoćeš li mi to obećati?

Okrenula se i pogledala ga. Bio je to žalostan, žalostan pogled, izgubljen pogled. Kimnuo je.

– Moraš mi reći – rekla je. – Moraš to izreći.

– Obećavam. Što god bilo to što moraš reći, u mene možeš biti sigurna. Kunem se.

Kimnula je i okrenula se ponovno licem prema prozoru. Kiša se slijevala niz staklo, velika kap koju su slijedile stotine manjih stvarale su prljave brazde od vrha do dna prozora.

– Prije otprilike godinu dana – počela je – dobila sam informaciju koja je upućivala na otkriće grobnice devetnaeste dinastije na visoravni Giza, nedaleko piramida. Bila je to mala grobnica koja je pripadala svećeniku zvanom

Nekht-Harhebi. Bila je sagrađena za njega i njegovu ženu Teshat negdje oko 1300. prije Krista za vladavine Setija Prvog, faraona Menma'atre'. on je bio četvrti faraon nakon Tutankamona, ako to nešto znači.

Nije rekao ništa, pa je nastavila.

– Grobnicu je netko otvarao. Prilično rano je opljačkana i ponovo zapečaćena. Ali baš izvan glavne pogrebne prostorije pronašli smo osam tijela, sva mumificirana, sva prilično loše očuvana, i dali smo ih dopremiti u muzej i tražili od upravitelja dozvolu da jednu mumiju odmotamo. Na naše iznenađenje dali su zeleno svjetlo pod uvjetom da to ne bude javno odmatanje. To bi izazvalo neprilike, znaš. S posljedicama.

Duboko je udahnula, i zatim žurno nastavila.

– Moj kolega Ayyub Megdi i ja dobili smo zadatak da odmotamo tijelo. Ja sam bila ta koja sam stvarno odmotavala, pod njegovim nadzorom.

Opet se okrenula, gledajući u sobu, ali ne i njega. Oči su joj bile uperene u njegovom smjeru, ali je ona vidjela nešto drugo. Ne hotelsku sobu u Oxfordu, nego podrumsku prostoriju muzeja u Kairu, ne zgužvane plahte na kojima je upravo vodila ljubav, nego zavoje koje je odmotavala s mrtvacu; ne Michaela, nego muškarca na stolu, beživotnog, odjevenog u suvremeno odijelo i kravatu. Sjećala se kravate, ona sama ju je kupila.

– Bio je to Rashid. Bio je to moj muž. Umotali su ga u zavoje i ostavili ga tamo kao poklon.

10. poglavlje

Bentley je uklizao i zaustavio se odmah pored vrata. Sluga je već čekao u podnožju stuba, ali muškarac na stražnjem sjedalu nije se ni pomaknuo. Sluga nije otvarao vrata sve dok nije dobio znak. Idućeg trenutka, automobil u kojem su se vozili osobni tjelesni čuvari posjetitelja, stigao je i zaustavio se iza prvoga. Čuvari su izašli, provjerili cestu, stube, i prostor ispred kuće. Sve je izgledalo sigurno. Jedan od njih govorio je kratko u tokivoki, tada je kimnuo. Sluga se pojavio pored automobila s velikim kišobranom.

Al-Qurtubi je izašao. Gotovo je žalio zbog kišobrana. Bio je to njegov prvi posjet Engleskoj, pa se unaprijed veselio uživanju u jesenjem vremenu. U mjestu iz kojeg on dolazi, lišće ne postaje zlatne boje prije opadanja. Postoji ljeto i postoji zima, a ono između jedva je zamjetljivo.

Sir Lionel Baily čekao je na vrhu stubišta. Al-Qurtubi ga je prepoznao po fotografijama koje je dobio od svojih obavještajaca. Aristokratsko držanje i lordovske manire nisu zapravo išli mnogo dalje od dvije, najviše tri generacije, što je al-Qurtubi dobro znao. Njegovo osobno plemstvo proteže se unatrag četrnaest stoljeća. Ali on, napokon, i nije tražio aristokratsko ponašanje, nego moć. A moć je ono što su Lionel Bailey i njegovi prijatelji posjedovali u izobilju.

Nije bio potreban posrednik pri predstavljanju. Al-Qurtubi je vrlo dobro govorio engleski. A drugog muškarca nije zapravo ni trebalo predstavljati. Svatko je znao tko je onaj drugi i znali su što jedan od drugoga očekuju. Sa svojom bujnom bradom i odjećom punom nabora, al-Qurtubi je izgledao neprimjereno na stubama ladanjske kuće u Kentu.

Njegov ga je domaćin, čekajući da ga primi, pomno ispitivao. Da li je to zaista bio čovjek kojeg su čekali? Hoće li moći isporučiti ono što oni žele, i u mjeri u kojoj zahtijevaju?

– Gospodin al-Qurtubi! – sir Lionel je uskliknuo, šireći jednu ruku za dobrodošlicu, ali i dalje ostajući čvrsto stajati na najgornjoj stubi. Nepotrebno je smočiti se zbog malog tamnoputog stranca, zar ne? – Zadovoljan sam što smo se napokon sastali.

Širile su se glasine da njihov gost uopće nije Arapin, nego Talijan ili Španjolac ili nešto tog soja. Katolik koji se u mladosti preobratio na islam i postao zvijezda vodilja populaciji zelota. Sve su to, naravno, bila nagađanja. Ono što je za Baileyja bilo važno jest da se al-Qurtubi nalazi na čelu jedne, najmanje kompromitirane fundamentalističke skupine u arapskom svijetu, da je imao neupitan utjecaj na širok krug vjernika, uključujući mnoge u Evropi, te da je voljan i s vragom tikve saditi – u ovom slučaju su to sir Lionel i prijatelji – u zamjenu za njihovu pomoć pri ostvarivanju svojih ciljeva.

– I ja, sir Lionel. Nadam se da će ovo biti prvi od mnogih sastanaka.

Sir Lionel je na usnice utisnuo svoj najbolji osmijeh. Ne zbog toga što nije mogao odoljeti a da se ne nasmiješi. Nije imao namjeru postati najbolji prijatelj tamnom fanatiku ili njegovim prljavim kohortama. Njihov je savez sklopljen samo zbog čistog obostranog interesa.

Nekoliko su minuta čavrljali, ni o čemu važnom. Baileyjeva supruga i kćeri nisu bile prisutne djelomično iz obzira prema predrasudama njegovih gostiju za koje je pretpostavljao da postoje, a djelomično zbog toga što je želio da svoju porodicu što je moguće manje uvlači u njihova današnja naklapanja.

– Ako ste spremni, gospodine al-Qurtubi, možemo poći u sobu za razgovor. Moji kolege čekaju vas u knjižnici. Vrlo su nestrpljivi da vas napokon vide.

Knjižnica je bila građena ne toliko zbog toga da se u nju smjeste knjige već više da se zadovolji taština vlasnika, koji su – priznajmo to – vrlo rijetko ili nikad pročitali neku od njih. Engleska aristokracija nikad se nije, poput svoje braće s kontinenta, zamarala intelektualnim pretenzijama, ali su uvijek bili slabi na čari velikih soba prekrivenih kožom s teškim naslonjačima od istoga materijala.

Bailey je, naravno, rezervirao sobu za poslovne sastanke. Nije smatrao ni jednu drugu prikladnijom za tu svrhu. Dug hrastov stol s izrezbarenim ornamentima, oko kojeg je bilo mjesta za osamnaestoro ljudi, zauzimao je većinu prostora u sredini sobe. Dvanaest je stolica sada bilo

zauzeto. Kad je ušao Bailey, kojeg je u stopu slijedio al-Qurtubi, svi prisutni ustali su kao da ih je netko tako poučio. Na velikom kućnom ognjištu gorjela je vatra, bacajući sjenke svuda po sobi. Sir Lionel je pokazao počasnom gostu stolicu na čelu stola, a tada ga je upoznao sa svakim od uzvanika pojedinačno.

Al-Qurtubi je za svakoga od njih znao tko je. Pravo govoreći, možda je znao o svakome od njih više i od samog sir Lionela. Njegova obavještajna služba bila je vješta, diskretna i efikasnija nego obavještajna služba neke zapadne države srednje veličine. Da nije bio uvjeren da mu ti ljudi mogu ponuditi upravo one usluge koje nije mogao lako dobiti negdje drugdje, ne bi bio u ovoj sobi ili čak ne bi ni došao u Englesku. Osim sir Lionela, trojica muškaraca za stolom bili su Englezi; dvojica su bili Francuzi, dvojica Nijemci, jedan Talijan, jedan Španjolac, dva Nizozemca i jedan Austrijanac. Svi su bili ili srednjih godina ili stariji: iskusni, ozbiljni, predani ljudi. Ovamo nisu došli zaraditi novac ili steći ugled ili zbog osobnog napredovanja. Sve su to već imali, onoliko koliko su željeli.

Kada su se svi umirili, al-Qurtubi se obratio okupljenima. Učinio je to mirno, glasom koji nije odavao nikakvu žurbu, glasom čovjeka koji je naviknut da ga slušaju u savršenoj tišini. Osim njegovog glasa, čulo se samo praskanje iskri u širokom dimnjaku, povremeno pucketanje cjepanica na ognjištu, ili pepeo kako pršti na prostranoj rešetki.

– Gospodo – počeo je – hvala vam što ste me pozvali danas ovamo i što me strpljivo slušate. Izuzetno ste ljubazni. Na nekom drugom mjestu, u nekom drugačijem vremenu, vjerujem da bismo bili neprijatelji. Možda ćemo u budućnosti i biti neprijatelji, no sada je prerano o tome govoriti – a nema niti svrhe. Dovoljno je reći da, bez obzira na naše razlike, one nisu tako značajne kao naša zajednička potreba, i dopustite mi, također, da vam kažem kako vjerujem da ćemo, rješavajući tu potrebu riješiti i razlike, bar onoliko koliko one neposredno utječu na nas. Jeste li me razumjeli? gledao je njihova lica, jedno po jedno, ispitujući, prodirući, pokušavajući dokučiti što misle. Oni su, međutim, imali previše iskustva i bili previše mudri da se odaju.

Jedan od Engleza nagnuo se naprijed.

– Mislim, gospodine al-Qurtubi – počeo je, krivo izgovarajući ime, kao da se prvo slovo izgovara kao “kv” a ne jednostavno “k” – da, prije nego nastavimo i bilo što zaključimo, moji kolege i ja imamo pravo na nekoliko odgovora u vezi s događajima u Londonu prošli petak. Nemam želju ispitivati koja je bila osnovna ideja. Svi se slažemo da su incidenti takve vrste, iako žalosni, potrebni zbog stvaranja ispravne slike u javnosti o dimenzijama našeg problema, i ne želim poricati profesionalizam kojim vaši agenti rade. Ipak, zbunjen sam... razvojem događaja. Siguran sam da je moguće usaditi strah u ljude, a da se ne ide tako daleko, bez tolikih gubitaka.

Oko stola, nekoliko je glava kimnulo u znak podrške. Drugi nisu pokazali što osjećaju, da li se slažu s govornikom

ili ne. Al-Qurtubi je ravnodušno slušao. Kad je čovjek završio, nagnuo se malo prema naprijed.

– Vi mislite da ja nisam plakao u petak navečer? Mislite da se nisam molio za duše žrtava i zdravlje njihovih jadnih porodica? Zar zaista mislite da moje srce nikad ne krvari zbog nevinih čiju smo krv moji ljudi i ja prolili prije ovoga, ili da neće nikad u budućnosti krvariti? Sav sam se pretvorio u samilost, prijatelji moji, preplavljen sam milosrđem i žaljenjem. Vjerujte mi, kad bih mogao spasiti samo jedan život od svih života koji su izgubljeni, zar mislite da to ne bih učinio? Nisam nikad tražio taj teret koji su mi natovarili. To me tjera da činim stvari za koje je moj želudac preslab, stvari u kojima ne uživam. Ali bog je taj koji je takav teret stavio na moja pleća, bog je taj koji me pokreće. Ja sam samo oruđe u njegovim rukama, i vi ste, iako to ne želite priznati, samo njegovo oruđe. – Zastao je, gledajući okolo. Slušali su. Je li im ikada netko govorio na taj način?

– Njegova je volja da narodi Evrope trebaju ustati protiv muslimana među njima, i njegova je volja da im ja otvorim Egipat i pružim im utočište. Kako to izvesti? Administrativnim zajebancijama, kako to generacijama rade Irci a bez uspjeha? Očijukanjem s nasiljem pod prisilom samilosti? Sitnim strašenjem, povlačeći se na kraju?

Zastao je, privlačeći pažnju pogledom i samim glasom.

– Morate shvatiti – nastavio je – da stojimo na rubu neshvatljive tame. Ako treba spasiti ljudsku vrstu, ako treba ispuniti naših nekoliko sudbina, akcija koju poduzimamo

mora biti brutalna i beskompromisna. Što ćete tražiti od kirurga da vam napravi ako mu dođete s tumorom? “molim vas, operirajte me nježno i ne izrezujte previše?” ili ako imate na nozi gangrenu, hoćete li tražiti da vam odstrani samo stopalo i ostavi ostalo jer će vam trebati?

– Preklinjem vas da to razmotrite vrlo ozbiljno. Više od stotinu ljudi poginulo je prošlog petka. Prije nego dovršimo posao umrijet će tri ili četiri tisuće, možda i mnogo više. Izgleda li to pretjerano? Imate li želju opozvati sve zbog bola koji će biti izazvan, zbog straha od nekoliko neprospavanih noći? Samo razmislite. Ako ne djelujemo, ako ne usadimo strah u samo srce te tame, što će se dogoditi? Koliko će ih onda umrijeti? Deset tisuća? Dvadeset tisuća? Milijun? Deset milijuna? Procjenu ostavljam vama. Stvar zbrajanja, to je sve.

Duboka tišina spustila se na sobu. Dotaknuo je njihove najdublje strahove, što mu je i bila namjera. Vatra je pucketala. Drvo se pretvaralo u pepeo. Pored ognjišta, zlatni retriever trzao je ušima u snu.

– Smijem li nešto pitati? – bio je to Talijan, Alessandro Pratolini.

Al-Qurtubi je kimnuo.

Sve ih je imao pod kontrolom. Učinit će što on želi, osjećao je to.

– Ovako. Odgovoran sam za situaciju u Italiji. Mi nemamo isti broj imigranata kao Francuska ili Njemačka ili Engleska, ali smo pod velikim pritiskom iz zemalja kao što je Albanija, pa se naše gospodarstvo sve teže hvata ukoštac

s njihovim prilivom. Ukoliko brzo ne obuzdamo plimu, dogodit će se katastrofa i na sjeveru i na jugu. Ali moramo uz nas imati Vatikan. U stvari poput ove, ne možemo djelovati bez papinog blagoslova. A novi papa previše brine o unapređenju međunarodnog razumijevanja, pa ne čuje naše žalbe. Sljedeće godine priprema konferenciju u Jeruzalemu. Moramo ga uvjeriti da vi upućujete najveću prijetnju miru o kojem on želi pregovarati, i da se vaši zahtjevi moraju ispuniti ako želi uspjeti u pregovorima. Trebam znati što vi predlažete da se učini u vezi s tim problemom.

Al-Qurtubi se prvi put nasmiješio.

– Naravno da ću vam to objasniti – rekao je. – Nemate se čega bojati. O papi se vodi računa. On zna za mene, iako još uvijek ne zna tko sam. Ono što je važno jest što on misli tko sam ja. Kad dođe vrijeme, papa neće stvarati poteškoće. Dajem vam riječ.

– Možete li biti malo precizniji?

– Naravno. Razgovarat ćemo kasnije, vi i ja, i odgovorit ću vam na sva pitanja koja imate. *Ma infondo, non sara un problema per noi. Mi creda.*¹⁰ Bailey je pogledao al-Qurtubija. Morat će kasnije provjeriti s Pratolinijem, što on misli, da li je al-Qurtubi zaista Talijan. To je stvar koju je obavještajna služba trebala već davno prije provjeriti.

Sastanak je nastavljen. Al-Qurtubi je odgovorio na pitanja o svojoj organizaciji, stanju pripravnosti, o svojim

¹⁰ No, uglavnom, to neće biti problem za nas. Vjerujte mi. (tal.)

planovima djelovanja u Egiptu i Evropi. Svatko od prisutnih imao je barem jedno pitanje, i činilo se da al-Qurtubi ima spremne odgovore koji su ih zadovoljili. Nakon više od sat vremena, Lionel Bailey preletio je pogledom po sobi.

– Onda, gospodo, ima li još pitanja? – čekao je. – Nema? Odlično. U tom slučaju, volio bih znati želi li gospodin al-Qurtubi nas nešto pitati.

Al-Qurtubi nije odmah odgovorio. Istraživali su i ispitivali ga sve moguće, a on im nije odao bit svega. No još nisu bili potpuno u njegovoj vlasti, još su uvijek oklijevali staviti sebe i snage kojima su upravljali njemu na raspolaganje. Morao bi ih čvršće vezati.

Zavukao je ruku u nabore svoje odjeće i izvukao mali paket koji je položio na stol. Bila je to debela omotnica. Izvukao je iz nje nekoliko fotografija i dvije kasete. Složio je fotografije jednu do druge ispred sebe. Bile su veličine šest sa deset, crno-bijele, jasne i dobro fokusirane.

– Muškarac kojeg ovdje vidite – pokazao ja na prvu fotografiju – i ovdje, i opet tu, je Kurt Auerbach, direktor odjela za srednji istok njemačkog *Bundesamt für Verfassungsschutz*.¹¹ Fotografije su snimljene prošlog tjedna u Berlinu, u kafiću na *Unter den Lindenu*. To su snimke izbliza. Postoje druge fotografije gdje je prikazana šira situacija. Muškarac na ovoj fotografiji... i ovoj ovdje – pokazivao je druge dvije – stariji je časnik koji radi za EATC, Europski antiteroristički odbor. Zove se Zwimmer.

¹¹ Savezni ured za zaštitu Ustavnosti (njemački: *Bundesamt für Verfassungsschutz* (BfV)), sigurnosna agencije Njemačke.

Ove dvije fotografije su samo primjerci onih koje su snimljene prije četiri dana u Bernu, u Švicarskoj, a upotrijebljen je aparat s lećama za snimanje na daljinu.

Zastao je. Svi su vrlo pažljivo slušali. Činilo mu se da je jedan bio pažljiviji od ostalih.

– Postoji, naravno, i treći čovjek koji se pojavljuje na fotografijama. Moći ćete ga prepoznati. Sjedi dva mjesta lijevo od vas, sir Lionel.

www.balkandownload.org

Muškarac kojeg je na taj način pokazao, bio je Paul Müller, jedan od dvojice njemačkih predstavnika. Posivio je. Vidljivo se naprežući, okrenuo se al-Qurtubiju.

– Znači li to da imate ljude koji me tajno prate i fotografiraju bez moje dozvole?

– Čini se da je tako, da.

– U tom slučaju moram prosvjedovati. To što radite može nas sve dovesti u opasnost. Kontakt s tim ljudima, bitni je dio prikupljanja podataka za našu organizaciju. Detalji mog razgovora s njima bit će, kao i uvijek, prikazani u mjesečnom izvješću. Ja...

– Nije potrebno – rekao je al-Qurtubi. Pokazao je kasete, jednu po jednu. – Na vrpici su snimke zabilježene u isto vrijeme kad su snimane fotografije, a upotrijebljen je špijunski mikrofon. Kasnije možete preslušati cijelu snimku, ako želite. Sada, evo samo jednog dijela.

Uzimajući iz džepa tanušni kasetar, stavio ga je na stol i ubacio u nj jednu od kaseti. Pritisnuo je dugme i soba se odjednom ispunila jedva čujnim piskanjem koje je trenutak

kasnije eksplodiralo u riječi. Razgovor je bio na njemačkom. Nisu svi za stolom znali taj jezik, ali ga je nekolicina poznavala i to je bilo dosta. Mullerovo je lice brzo mijenjalo boje, od sive do bijele. Al-Qurtubi je pritisnuo drugo dugme i vrpca se zaustavila.

– Mislim da ste čuli dovoljno – rekao je.

– Za boga miloga, ne možete dopustiti... – Müller je počeo negodovati.

– Šuti – oštro ga je prekinuo Bailey. Tada je, okrećući se al-Qurtubiju, rekao – ako su ove stvari autentične i ako je gospodin Müller proširio dalje ono što on zna, cijela naša operacija može doći u pitanje. To shvaćate, zar ne?

– Čini se – rekao je al-Qurtubi – da ja shvaćam mnogo bolje nego neki od vas. Moji su ljudi pratili gospodina Müllera zadnjih nekoliko mjeseci. Prošli nas je tjedan prvi put pokušao – koji vi ono izraz upotrebljavate? – *otkucati*. Kad poslušate snimke na vrpca i pročitate bilješke koje sam načinio, shvatit ćete da je napravio vrlo temeljit posao.

– Tada je to, to – rekao je Bailey. – Pretpostavljam da je sada sve samo pitanje vremena.

– Nije baš tako. Kako će vam i sam gospodin Müller reći, nitko drugi u BfV-u ili EATC-u nije obaviješten o tim sastancima. Muller se htio nagoditi, i znao je da će postići više ako se povjeri samo nekim pojedincima. To je, međutim, bila ozbiljna pogreška. Nije teško provjeriti da ni Auerbach ni Zwimmer nisu sljedećeg jutra došli u ured. Stvar je pod nadzorom. Vaše osiguranje čvrsto je kao što je i bilo. Problem je što učiniti s gospodinom Müllerom.

– Mi ćemo se za to pobrinuti.

– Ne, mislim da nećete. – Glas al-Qurtubija bio je oštar, a ton konačan. – Nemam povjerenja. Svi ti razgovori o samilosti čine me nervoznim. Ustao je gurajući stolicu.

Lionel Bailey osjećao je kako su mu se dlake na vratu nakostriješile. Stvari više nisu tekle kako je planirao. Mali se arapin izdigao iznad njega.

– Mislim... – počeo je, ali ga je al-Qurtubi prekinuo jednim jedinim uništavajućim pogledom.

– To je apsurdno – bunio se Müller. – Ja sam zadnja osoba koja bi vas izdala. Vi to znate. Izmislio je cijelu stvar. Te su vrpce krivotvorene. Možete ih ispitati. Postoje testovi.

Müller je bio debeo. Disao je teško, i što se više uzrujavao, pluća su morala raditi napornije kako bi zrak mogao ulaziti i izlaziti.

– Samo si pogoršavate situaciju – rekao je al-Qurtubi. Sada je već prišao bliže Mülleru. – Nije dosta što ste nas pokušali izdati, nego sada, u očima ovih časnih ljudi, optužujete mene za krivotvorenje.

Nitko se nije pomaknuo. Kao da ih je al-Qurtubi hipnotizirao. Možda i jest. Poduzeo je sad drugi korak, prilazeći bliže Nijemcu. Soba je bila ispunjena napetim osjećajem iščekivanja. Al-Qurtubi je iz džepa izvadio nešto na prvi pogled nalik na olovku. Pažljivijim pregledom, otkrilo se da je to palica s metalnim šiljkom, četvrt inča debela i devet dugačka.

Müller se pokušao udaljiti od njega, ali ga je al-Qurtubi dohvatio za ovratnik i privukao k sebi. Debeljko je cvilio ali nije rekao ništa. Al-Qurtubi je podignuo palicu i ugurao je, šiljkom prema unutra, u otvor Müllerovog uha.

– Osjećaš li se neugodno? – pitao je. Müller je poslušno kimnuo.

www.balkandownload.org

– D... da – prostenjao je.

– Vrpce nisu krivotvorine, zar ne, herr Müller?

Nijemac je ponovno zacvilio. Al-Qurtubi je još dublje gurnuo palicu, do Müllerovog bubnjića.

– Rekao sam da nisu krivotvorine, zar ne?

– Nisu – prošaptao je Müller.

– To su savršeno autentične snimke. Izdao si nas, zar ne?

Tišina. Palica je krivudala dalje, izazivajući Müllerovo bolno cviljenje. Potočić krvi tekao je iz njegovog unutrašnjeg uha do usne resice.

– Jesi li?

– Da, da. Naravno. – Müller je počeo izbacivati na litre znoja, kapi su kapale sa čela i obraza i cijedile se na njegovo skupocjeno odijelo. – Ali vodilo se računa. Nije učinjena nikakva šteta.

Oko stola tišina je lebdjela poput paučine na mirnom zraku. Svi su zaustavili dah. Al-Qurtubi se sa žaljenjem nasmiješio.

– Da – mrmljao je – o svemu se vodilo računa.

Jednom je kretnjom gurnuo dugu palicu do kraja, duboko u Müllerovu lubanju. Nijemac se samo jednom trznuo, snažno, a onda je ispao iz čvrstog zagrljaja svog egzekutora i srušio se na pod.

Al-Qurtubi se bez riječi vratio na mjesto. Sad su bili njegovi, složiti će se s onim što on želi. Mullerovo priznanje bila je premija.

Napokon, nije bilo nikakve potrebe. Ne kad je on znao da vrpce jesu krivotvorine, da je Nijemac bio, kako je sam Müller rekao, zaista posljednja osoba koja bi ih izdala.

BalkanDownload

11. poglavlje

Grad Vatikan, 11. rujna.

Tomaso Albertini zastao je da izravna leđa. Ponovno su ga počela boljeti i znao je da neće proći još dugo i morat će u bolnicu na liječenje. Reći će mu, kao što su mu već toliko puta ranije rekli da čovjek njegovih godina mora više paziti. Ako već mora raditi, reći će, treba naći posao koji ne iziskuje mnogo fizičkog naprezanja. A to bi značilo napustiti Vatikan i pronaći posao negdje drugdje. Sama pomisao na to ga je užasavala. Imao je šezdeset i jednu godinu, radio je u Vatikanu od vremena kad je bio dječak, baš kao i njegov otac prije njega, i znao je da neće pronaći posao koji isključuje teško fizičko naprezanje. Što liječnici znaju? Čak i da ga ovaj posao ubije, nastavit će ovdje raditi.

Gurajući ispred sebe stara kolica s priborom za čišćenje, hodao je umorno preko trga svetog petra da započne svoj dnevni posao. Bilo je pet i trideset i zrak je još bio leden. Svuda oko njega, mrtva tišina čvrsto je stiskala grad.

Nije bilo automobila što jure, ni truba što trešte, niti turista. Tek jedan starac sa svojim metlama što polagano hoda kroz hladnoću i tamu.

Pogledao je sa svoje desne strane, na kompleks zgrada iznad Berninijevog sjevernog trijema. Sve je bilo tako poznato, mogao ga je vidjeti i u mraku: veliki trg, stupovi što se krive, obelisk, dvostruki vodoskoci, strašna kupola što se nadvija nad svijetom. Ali nije ga zanimalo ništa od toga. Samo jedna stvar privukla je njegovu pažnju: osvijetljen prozor na gornjem katu apostolske palače, u krilu određenom za papine odaje. Svjetlo je gorjelo u papinoj spavaćoj sobi. Tomaso se prekrizio kako to čini svakog jutra. Svjetlo je potvrdilo njegovo saznanje da je sveti otac, poput Tomasa, bio budan. Tješilo ga je da je, čak i prije nego se sunce podiglo iznad kupole svetog Petra, Kristov namjesnik već ustao i moli za duše svih ljudi.

Gurao je kolica, pomalo drhtureći od oštre hladnoće. Leđa mogu čekati još nekoliko mjeseci. Ima mnogo važnijih stvari o kojima treba razmišljati: svojoj unuci Nicoletti i njenom nesretnom braku s onim sicilijancem; ženinoj operaciji; novcu koji pokušava uštedjeti za mali *fiat*. Previše zaokupljen mislima, nije primijetio da se svjetlo na gornjem katu apostolske palače ugasilo.

Sveti otac izgleda umorno, mislio je Paul Hunt. *Umoran i siv, kao da ga pritišću brige cijeloga svijeta.* Poznavao je starca još otkad je bio Dublinski biskup: Martin O'Neill, najjednostavniji i najbolji od svih ljudi, i radovao se kad je bio izabran za papu: prvi irski papa, nosio je ime Innocent XIV. Ali sada nije bio tako siguran. Upravo kvalitete zbog kojih su ga voljeli vjernici, a divili mu se nekatolici,

uništavale su ga. *On je*, mislio je Paul, *jednostavno preosjetljiv za teret papinstva*. U neka mirnija vremena, mogao bi biti veliki papa, možda svetac među papama. Ali danas, u ovo najgrublje doba...

Nalazili su se u maloj privatnoj kapelici u blizini papine spavaće sobe. U normalnim okolnostima papa bi ovdje ostao sam do sedam sati, kad bi mu se pridružili ostali članovi papinskog domaćinstva, uključujući i njegove tajnike. Ali ovo jutro bilo je drugačije. Jutros su izdane naredbe prema kojima se dopušta ocu Huntu ući u papine odaje prije svih ostalih. Švicarskom čuvaru na vrhu stepenica treće lođe papin osobni tajnik naredio je da mu dopuste prolaz.

Dva su muškarca zajedno sjedila potpuno opušteno u stražnjem dijelu kapelice. Na podu pored njih nalazila se hrpa dosjea. Papina glava bila je pognuta, počivajući na mršavim rukama. Na jednom je prstu svjetlucao veliki prsten na kojem se nalazio papinski pečat. Kad Innocent umre, papski komornik skinut će ga s prsta i prepоловити. Tako brzo nestaje sjaj veličanstvenosti.

Paul je sjedio uspravno, zagledan u crveno svjetlo što je treperilo na malom oltaru. Odasvud oko njih promatrala su ih stoljeća.

Papa je podigao glavu. Bio je odjevena jednostavno bijelo svećeničko ruho. Na nogama je još uvijek imao jednobojne plave papuče koje je navukao pokraj kreveta. Male naočale tankih zlatnih okvira odmarale su se na uskom nosu. Njegove su oči bile oči nekoga tko je poznavao patnju, ali se s njom nije pomirio: tužne oči zastrte ljutnjom. Ali

jutros, ljutnje gotovo uopće nije bilo. Njeno mjesto zamijenila je strepnja.

– Vrlo sam umoran, Paule – rekao je papa. – Ponekad mislim da sam stalno umoran. Blagi irski naglasak prenosio se sobom, lebdeći gotovo i izvan nje, među talijanski namještaj.

– Oprostite, Vaša svetosti. Možda da se vratim kasnije. Još je vrlo rano.

Papa je zatresao glavom i kratko se nasmiješio.

– Ne, ne. Tražio sam da dođete u ovo vrijeme. To je jedini dio dana koji imam samo za sebe. Već za jedan sat moram se sastati s Tardellom da pregledamo pripreme za Svetu godinu. Težak je to teret, biti papa u ovakvoj godini.

Paul je s tugom gledao starca. Ono što mu mora reći još će povećati njegov teret. Ima li pravo to učiniti? Dobro se sjećao Martina O’Neill a iz godine što ju je proveo u Dublinu, kad mu je dodijeljena čast i dostojanstvo nuncija. Biskupovo pristajanje na mir, njegova želja da razgovara sa svima u nadi da će potaknuti dijalog, njegova vatrena vizija Irske oslobođene od mržnje. A pamtio je i pucnjavu strojnica što su jednog nedjeljnog poslijepodneva za vrijeme posjeta Belfastu pucale na O’Neillov automobil. Paul je bio tamo, u kolima iza papinih, vidio je krv i bol, vozio se s papom u kolima hitne pomoći držeći ga za ruku. Kako se to sada činilo davnim. Davnim i dalekim.

– Da li još uvijek namjeravate posjetiti Jeruzalem? – pitao je Paul.

Papa je lagano kimnuo.

– Da – šapnuo je. – Ne mogu birati.

– Moglo bi biti opasno – rekao je Paul.

– Poznato mi je.

– Znam to vrlo dobro, Vaša svetosti. Nisam namjeravao iskazati nepoštovanje.

– Nisam tako ni shvatio. Prestar sam da bih brinuo o takvim stvarima.

– Dopustite mi tada da budem iskren i kažem vam kako vjerujem da planirani posjet Jeruzalemu nije... mudar. Ne samo za vas nego i za regiju. Svjesni ste što se događa u Egiptu. Strasti su raspaljene. Nedavni teroristički zločini u Evropi uzburkali su zle osjećaje posvuda. Moguće je da su nedavna užasna ubijanja u Engleskoj djelo muslimanskih ekstremista. Štoviše, o tome već kruže glasine. Moguća je osveta muslimanima. Vaša osuda nasilja dvojako je primljena. Da papa posjeti Jeruzalem sada...

– On je najsvetiji od svih gradova, Paule. Svetiji čak i od Rima. A sljedeća će godina za sve biti najsvetija godina u životu. Ona će označiti početak trećeg milenija otkako je naš gospod sišao na zemlju. To je grad gdje je on bio razapet na križ. Gdje je uskrsnuo iz mrtvih. Moram ići.

– Čak ako idete u susret protestima? Poznato vam je da su *fatwe*¹² već objavljene...

Papa je podigao ruku.

– Znam sve o *fatwama*, Paul. Tvoji me ljudi dobro informiraju. Čak su mi poslali i prijevode: “Stupi li takozvani

¹² *Fatwa* - Fetva je pravna odluka odnosno zakonska izjava u islamu.

kristov namjesnik u al-Quds, učinit će to kao poglavar tirana i gospodar križara.” Dobro sam s njima upoznat.

– Tada znate i da će biti nereda.

– Idem tamo kao vidar. Moja je zadaća donijeti ozdravljenje. Za sve ljude. Ako ne mogu donijeti mir u Jeruzalem, kako se onda mogu nadati da ću ga igdje donijeti?

– Jeruzalem nije Belfast... – Paul je uhvatio treptaj bola što je prešao preko papinih očiju. – Oprostite mi, sveti oče. Nisam to trebao reći.

– Zašto ne? Nisam donio mir Belfastu, to si mislio, tamo se još uvijek ubijaju. Znam da imaš pravo. Znam da se vrlo malo mogu nadati. Ali ipak moram ići.

– Prije tri noći u Kaira su ubijali kršćane. U sjevernom dijelu grada napadnute su koptske trgovine. Šestero ljudi je poginulo.

– Ne moraš me podsjećati.

– Uskoro će u Marseillesu ubijati muslimane.

Papa je sagnuo glavu, onda je pogledao gore na mali kip djevice što je stajao u niši na zidu ispred njega. Bila je to skupocjena figurica, optočena dragim kamenjem, lijep komad iz Berninijeve škole. Kad bi bila na aukciji, mogla bi doseći milijunsku cijenu. Bi li taj novac pomogao da se otkloni dio straha? Dio gladi? Kad bi bar bilo tako jednostavno.

– Što si mi stvarno želio reći, Paule?

– Ne što želim reći, Sveti oče. Što moram reći.

– Tada reci... volio bih čuti što mi to ti sam moraš reći. Možda neću imati vremena pročitati sve dosjee što si ih donio.

– Vaša svetosti, morate mi obećati da ćete ih sve vrijeme držati u svom privatnom sefu. Nitko drugi osim vas ne smije imati pristup njima. Ne želim da izgleda kao da vam izdajem naređenja. Ali ti dosjei...

– Zar je tako loše?

– Da – šapnuo je Paul. Gledao je papu. – Al-Qurtubi je u Engleskoj. Mi mislimo da se došao sastati s vođama desnog krila koalicijske skupine poznate kao Z-19.

– Z-19? jesam li čuo za njih ranije?

– Možda niste, Vaša svetosti. Barem ne pod tim imenom, iako ćete sigurno znati neke od njihovih konstitutivnih grupa. Detalje ćete pronaći u jednom od dosjea. Ne mnogo, bojim se. Trenutno se o njima zna vrlo malo. Unatoč svemu, mislimo da su možda upleteni u nekoliko terorističkih napada; nikad izravno, uvijek preko posrednika. Sama Z-19 vjerojatno je vrlo mala skupina utjecajnih pojedinaca iz raznih zemalja, od kojih svaki ima i neposredne i posredne veze s većim neofašističkim ili rasističkim skupinama. Broj 19 se možda odnosi na njihovo sadašnje brojno stanje, ali trenutno nemamo načina da to provjerimo. Nemamo mogućnosti potvrditi identitet bilo kojeg od njih. Međutim, priča se da za njih rade najviši vladini dužnosnici i jedan ili dva ekstremno bogata poslovna čovjeka.

– U koju svrhu?

- Oni su jedna od skupina što su stasale u vrijeme ponovnog ujedinjenja Njemačke i pada komunizma na istoku. Žele zadržati zapadnu Evropu čistom, ili toliko čistom koliko je to moguće. To znači držati podalje Čehe, Poljake, Albance i svaki drugi ološ s kojim oni ne žele dijeliti svoje živote, bogatstvo i sreću. To također znači protjerati sve imigrante koji nisu iz Evrope – sjevernoafrikance iz Francuske, Turke iz Njemačke, Pakistance, zapadne afrikance, čak i Kineze iz Velike Britanije.

- I kamo ih poslati?

Paul je slegnuo ramenima.

- Natrag kući, pretpostavljam. Tako obično kažu. Ma što to značilo.

- Znači li što?

- Ne mnogo. Svakako ne znači ništa drugoj i trećoj generaciji imigranata, onima koji su rođeni i odrasli u Evropi. Ne znači ni zemljama iz kojih potječu, jer niti imaju prostora niti hrane za njih.

- Što želi al-Qurtubi sa Z-19? sigurno ne vjeruje da ih može opčarati tako da se poprave.

- Da, siguran sam da nije tako naivan. Prije bih rekao da ih na neki način ohrabruje. Jedan antimuslimanski pokret u Evropi pomogao bi mu na mnogo načina.

- Ponovno te pitam, u koju svrhu?

- Nisam potpuno siguran. Mislim da im je možda pomogao izvesti nedavne terorističke zločine u Engleskoj. To bi imalo nekakvog smisla. Podupirati širenje

nestabilnosti bilo bi u njihovom obostranom interesu. Uništavanje sigurnosti sigurno bi vodilo drakonskom zakonodavstvu i policijskim racijama. Ako bi Z-19 uključivala i muslimanske terorističke ćelije, put prema cilju bio bi im otvoren.

– Ali to još uvijek ne objašnjava što se al-Qurtubi nada izvući za svoj osobni probitak. Zajedno sa svojim sljedbenicima preuzima golem rizik.

– Mi i dalje dajemo sve od sebe da uđemo u njegovu organizaciju, vaša svetosti. Ali nije lako. A još je teže doprijeti do njega osobno. Imam jednog čovjeka koji bi to možda mogao učiniti, ali on se protivi, pa sam oprezan sa zahtjevom.

Papa je kimnuo.

– Da. Da. Razumijem. Napravio si velik posao, Paule, ne trebaš se ispričavati. – Papa je zastao. Za trenutak su mu oči počivale na kipu djevice. – Reci mi, Paule: što je sa samim al-Qurtubijem? Jesi li došao do bilo kakvog zaključka? Je li on taj koji mislimo da jest?

Paul je sklopio oči. Zadržao je dah najduže u cijelom svom životu, najduže u životu crkve. Papa ga je promatrao, znajući što sve ovisi o njegovom odgovoru. Cijeli svijet, milijuni duša.

– Da – rekao je Paul. Otvorio je oči. – Vjerujem da je upravo on taj.

Slijedila je duga tišina, tišina ispunjena jedva čujnim, ljudskim zvukovima grada koji se vani budio. Blijeda svjetlost zore probijala se kroz majušni prozor visoko iznad

oltara. Papa se zagledao u Paulove oči, oči čovjeka u dubokom bolu.

– Pomozi mi doći do oltara – rekao je.

Paul mu je pomogao izaći iz invalidskih kolica, čvrsto ga je držao dok je hramao do donjih stuba i kleknuo. Nekolicina ljudi nagađala je koliko boli starac mora podnijeti samo da klekne. Paul je znao, Paul je bio u bolnici, Paul je vidio kad su mu razrezali i uklonili hlače, vidio je što su meci učinili od biskupovih nogu. Kleknuo je pokraj njega.

Nitko nije došao. Papa je zatražio da nitko ne ometa njega i njegovog posjetitelja. Zvuk glasova dopirao je nejasno do njihovih ušiju iz sobe iznad njih. Zanemarili su ga i nastavili molitvu.

Paul je podigao pogled na raspelo iznad oltara, i po stoti put ovoga tjedna, njegove su se misli vratile proročanstvu svetoga Malachyja.

Malachy je bio irski svećenik u dvanaestom stoljeću: nadstojnik samostana u Bangoru, biskup od Connora i na kraju nadbiskup Armagha. Umro je u Clairvauxu, 1148. godine, u naručju svetog Bernarda. Sredinom šesnaestog stoljeća, benediktinski povjesničar Imenom Wion objavio je popis proročanstava koja je pretekao Malachy, proročanstva koja su neizravno predskazala ličnosti idućih stotinu i dvanaest papa.

Za one koji vjeruju u proročanstva – a u crkvi ih je mnogo – izbor Innocenta XIV. bio je značajan događaj. Malachy je uzeo u obzir samo stotinu i dvanaest nasljednika nakon Petra, od kojih bi posljednji trebao biti Petrus

Romanus – Petar Rimljanin. Prema redoslijedu proročanstava, Innocent – koga Malachy spominje kao *Gloria Olivae*, “Slavi masline” – bit će posljednji papa koji će vladati prije Petrusa. Završetkom drugog milenija, dolazi vrijeme za ispunjenje svečevih posljednjih riječi:

“U zadnjem progonu svete rimske crkve vladat će Petar Rimljanin, koji će voditi svoje stado kroz mnoge patnje; a nakon toga Grad na Sedam Brezuljaka biti će razoren i Strašni sud suditi će ljudima.”

Paul je zadrhtao u svojoj nutrini, pitajući se koliko će još dugo živjeti ovaj krhki starac što sjedi ispred njega. Koliko će još vremena proći prije nego dođe “Strašni sud” i Rim postane ruševina.

Konačno je papa završio molitve. Paul se podignuo i pomogao papi da se ponovno smjesti u kolica.

– Mislim da je vrijeme da krenemo – rekao je papa. – Ljudi čekaju. Postaju nestrpljivi ako moraju predugo čekati. Čak ako čekaju i papu. Nasmiješio se. Staračkim, simpatičnim smiješkom, smiješkom kojim je mnoge pridobio na svoju stranu. Paul je ustao i stao iza kolica.

– Noćas sam ponovno sanjao, Paule – šaptao je papa. Paul je osjetio kako mu je srce poskočilo.

– I ja sam – rekao je.

– Crnu piramidu. Bio sam duboko u njoj, vrlo duboko. Mislim da je bio blizu. Mnogo bliže nego ranije. Bojim se da ću uskoro vidjeti njegovo lice.

Nastala je stravična tišina. Paul je krenuo i okrenuo se. Pomislio je da je čuo, visoko gore, šuštanje krila, i znao je da to nisu krila anđela.

BalkanDownload

II

“Od zemlje ću Egipatske načiniti pustoš sred zemalja opustošenih, a gradovi njezini bit će četrdeset godina ruševine među razvaljenim gradovima, i raspršit ću Egipćane među narode, i rasijat ću ih po zemljama.”

Ezekiel 29:12

12. poglavlje

Kairo, ponedjeljak, 22. studenoga.

Već drugu godinu zaredom zima je na Egiptu ležala poput prokletstva. Muškarci divljih očiju hodali su kišom raskvašenim ulicama kao Jeremije, proričući propast. Led je uništavao temelje starih zgrada. Snijeg se spustio južnije no što je ikad dosada zabilježeno. S vremena na vrijeme Nil je bio sakriven u izmaglici, a pustinja je povremeno blještala od leda. Na visokim strminama odjekivalo je glasanje koza, u svemu su se nazirali kobni predznaci, horizont je bio ispunjen krvlju.

Viđao ju je svakodnevno. Većinu su noći spavali zajedno, iako su imali odvojene stanove, zbog očuvanja vanjske forme i mira njenih čuvara. Od ovoga ljeta vanjski privid postao je neobično važan u Kairu. Kako je zima postajala sve oštrija, tako je i raspoloženje ljudi bivalo sve mračnije. Na ulicama su se mogle vidjeti duge povorke. Muškarci i žene u crnoj odjeći jednoličnim su glasom do promuklosti uzvikivali bojne pokliče, i zatim se sutradan vraćali ponovno ih uzvikujući.

Rushdije se moglo kupiti svuda na bazaru. "Rushdie" je bio krpena lutka s likom bradatog muškarca. Bilo ih je različitih veličina i različito odjevenih. Lutka je na sljepoočicama imala dražesne male roščiće, bila je crvenooka, i visjela je na minijturnim drvenim vješalima.

Na čelu joj je bila prišivena plavo-bijela Davidova zvijezda. Ljudi su vješali svoje Rushdije na prozore ili su ih držali na stražnjoj strani automobila. Postale su vrlo popularne kao pokloni. Djeca su se njima voljela igrati. Pretvarali su se da su oni krvnici. Michael i A'isha su nastavili živjeti, svjesni u svakom trenutku da je pitanje vremena kad Rushdie neće biti samo lutka, a vješala neće biti načinjena od triješčica. Michael je na sveučilištu držao predavanja grupama što su se stalno smanjivale. Njegovi stavovi postajali su kod studenata nepopularni, pa se ne jednom dogodilo da se upustio u raspravu sa strastvenim bradatim mladićima koji su ga ponizili nazvavši ga imperijalističkom marionetom. Nije znao kako odgovoriti na njihove poruge.

A'isha je većinu dana provodila u grobnici Nekhtarhebija, gdje je još uvijek radila s Megdijem. Tajili su identitet mumije. Megdi i njegov pomoćnik Butrus Shidyaq uklonili su ostatke Rashida Manfalutija iz muzejske prostorije u kojoj se grijalo. Zamjena s mumijom iz skladišta, koju je bilo teško odrediti, omogućila im je prikirivanje otkrića pred odborom direktora. Saznanje o smrti svog muža A'isha je još uvijek krila i pred njegovim pristašama, kojima je bilo potrebno da vjeruju u njegov eventualni povratak iz zarobljeništva, kao da je on neka vrsta izbavitelja, Krist ili skriveni imam. Ona je znala više, ali ništa nije rekla. Smatrala je da nikome neće pomoći ako kaže. U tisak su "procurile" neke vijesti o Rashidovom skorom oslobađanju, u zamjenu za živote fundamentalista osuđenih na smrtnu kaznu u Tanti, gdje su poubijali sedam

članova mjesnog odbora. Netko je, negdje igrao pomno smišljenu igru.

Bio je hladan dan, sa snježnom prijetnjom u zraku. Kasno poslijepodne nestalo je struje i cijeli je grad bio u mraku. Ljudi su se šćućurili oko peći na kerozin ili plin, jedući uz svjetlost svijeće ili slušajući na radiju što je radio na baterije, vijesti koje i nisu bile vijesti.

Michael i A'isha šetali su uz rijeku držeći se za ruke. Nikoga nije bilo u blizini, bili su sigurni da A'ishu nitko nije pratio. Skrivala ih je tama. Unatoč teškoćama, osjećaj koji ih je vezao nije nestao niti je oslabio. U vremenu koje su provodili zajedno u Kairu, taj je osjećaj postao još jači, nisu mu se mogli oduprijeti niti ga mijenjati. Michael nikad nije mislio da će s nekim moći tako otvoreno razgovarati, da će se ikome moći tako otvoreno povjeriti. Misli i osjećaji su ga preplavili: u krevetu nakon vođenja ljubavi, za vrijeme jela, šetnje, u kafićima i restoranima. Cijeli mu se život izokrenuo naopačke, izložen A'ishinoj kontroli, kao da od nje traži odobravanje za svoje djelovanje ili nedjelovanje, ne samo za ono što smjerao, već i za ono iz prošlosti. Ostala je tek jedna stvar, i bojao se otkriti je, zbog straha da će zauvijek pokvariti njihov odnos.

– Što se dogodilo, Michael? Nisam te ranije vidjela takvog.

– Kakvog?

– Mušičavog. Nisi progovorio ni riječi otkad smo ovdje. Hodamo u tišini. Nemoj mi reći da radiš na struju.

– Ne – nasmijao se. – Nosim svoje baterije.

– Što je onda?

Čvrsto ga je držala pod ruku. Iznad njih, oblaci su prelazili preko polovice mjeseca. Na rijeci, mali su se čamci njihali nijemo gore-dolje. Jedina svjetla bila su svjetla automobila što su vijugali kroz mračne ulice.

– Sjećaš li se kad smo se upoznali? – rekao je. – Upoznao nas je moj prijatelj Holly. Tom Holly. Rekao sam ti da mislim da je državni činovnik ili nešto slično, a ti si rekla da on nije od te vrste, da radi za Britansku obavještajnu službu. Bila si potpuno u pravu, naravno. Tom Holly je šef odjela za Egipat pri tajnoj obavještajnoj službi, MI6. Radi za njih već dugo. Prije unapređenja, radio je ovdje u Egiptu. Ja... stvar je u tome da smo Tom i ja bili kolege. To znači onda da sam i sam radio za MI6. Sve ono što sam ti pričao o dužnostima na britanskom sveučilištu, o istraživačkim pothvatima, sve su to bile laži.

– Znam.

– Što?

– Znam sve od početka. Ili sam pretpostavljala. Nisam mogla biti sigurna da li još uvijek radiš za obavještajnu službu ili ne. Nešto mi je govorilo da više ne radiš.

– Povukao sam se prije četiri godine. Prije toga bio sam šef stanice ovdje u Kairu.

– Kako to da onda nisi čuo za mene?

– Čuo bih o tebi bez brige. Ali tvoj muž nije bio u mojem djelokrugu rada. Pripadao je mojem zamjeniku, čovjeku po

imenu Ronnie Perrone. On je sada šef stanice. Ti si se povremeno pojavljivala u njegovim izvješćima, ali nikad istaknuto. Nisam povezao te stvari kad smo se susreli. Dok mi Tom nije rekao.

– Razumijem.

– Ne ljutiš se?

– Ljutim? Zbog čega?

– Jer sam bio strani agent. Tvoj je muž naporno radio za stvarnu egipatsku neovisnost. Ljudi poput mene za njega su bili prokletstvo.

Odmahnula je glavom.

– Ne uvijek. On bi te bio izopćio da je imao moć i da je znao za tebe. Ali svi mi moramo činiti onako kako mislimo da je u redu. On bi poslao egipatske špijune u Izrael ili Libiju.

– Postoji još nešto – rekao je. Osjetio je hladnoću, nelagodu, kao da ispovijeda vjerolomstvo, kao da je sada njihov medeni mjesec završio i da je nevinost njihove ljubavi nepopravljivo uprljana.

– Nakon što smo se upoznali – nastavio je – Tom i ja smo razgovarali. Tražio je od mene da dobro pazim na tebe. Važna si im, žele da ostaneš živa. Mislim da ne znaju za Rashidovu smrt. U svakom slučaju, pristao sam. Rekao sam da ću te čuvati.

– Znam.

Pogledao ju je, smeten.

– Ne možeš znati.

– Naravno da mogu. Zaista znam. Bilo je očito: zašto bi nas inače upoznavao? Vjerojatno sam znala prije tebe.

– Pa ipak si došla za mnom onaj dan? Na groblju...?

Lagano je kimnula. Jedva je mogao uočiti kretnju.

– Da – rekla je. – Zaljubila sam se u tebe. A znala sam ili sam mislila da znam da si se i ti u mene zaljubio. Pa što je još drugo važno?

– Jesi li brinula da možda spavam s tobom samo zbog dužnosti? Zaustavila se i pronašla ga u mraku, milujući mu vrat.

– Da – šaptala je – bojala sam se toga. Ali samo na početku, prije nego što smo otišli u krevet. Postoje stvari koje je nemoguće krivotvoriti.

– Ti si privlačna žena. Jednom muškarcu ne bi se bilo teško uzbuditi pored tebe.

Sočno ga je poljubila u usta.

Toga su se trenutka svjetla počela paliti. Uz cijelu dužinu rijeke bijele kugle visjele su obješene na crnilo noći, njihove sablasne sjene odražavale su se u vodi ispod njih.

– Onda je u redu? – pitao je.

– U redu?

– To što te volim.

– Voliš li me?

Gledao je u rijeku. Blijedi odraz mjeseca lebdio je na crnoj vodi, a samo trenutak kasnije oblak ga je u prolazu izbrisao. Privukao ju je čvrsto k sebi. *Tisuće godina*, mislio

je, *ljubavnici su dolazili ovamo i stajali kao oni sada ispod istog takvog mjeseca*. Možda su njegova majka i otac došli ovamo jedne noći poput ove, u srcu oluje koja ih je zauvijek otpuhala iz Egipta.

– Da – rekao je, i zadrhtao u istom trenu, jer je znao da dolazi druga oluja.

BalkanDownload

13. poglavlje

Utorak, 23. studenoga.

Stajao je na povišenoj mramornoj platformi smještenoj točno između pustinje i dijela koji je bio zasijan. Iza njega ležala je rijeka crvena od krvi, a ispred je pucao otvoren pješčani prostor. U razmacima po deset ili petnaest stopa, dva niza golemih crnih sfingi gubila su se u dubini pustinje. Jedna po jedna okretale su glavu da ga pogledaju, a onda se ponovno zagledale u daljinu. Bile su izrezbarene iz bazalta, rubini su im bili oči, i bile su ukrašene tamnocrvenim cvjetovima.

Znao je da mora sići niz dugu aveniju, no zbog nekog je razloga to nerado činio. Dok je oklijevao, okrvavljena voda rijeke okružila mu je pete i počela se dizati preko stopala. Nervozan, zakoračio je naprijed u pravcu sfingi. Svaka je bila visoka oko petnaest stopa. Stršale su uvis iznad njega dok je hodao između njih, i mogao ih je čuti kako šapuću, iako nije mogao razabrati značenje riječi.

Dugo je hodao. Spustila se noć, pa je ponovno svanuo dan i pustinja se ispunila vrelinom. Začuđujuće je bilo vidjeti kako snijeg nježno pada na široka pleća sfingi. Ležao je čist i hladan na površini bazalta. Nijedna pahuljica nije pala na pijesak. Podigao je pogled i naprezao se da vidi u daljinu. Na horizontu je razabrao jedan oblik, taman oblik, poput planine. Iznenada, bio je bliže, mnogo bliže i mogao je

odrediti što leži ispred njega. Golema crna piramida uzdizala se prema nebu. Bila je oklopljena mramorom, crnim mramorom tako dobro ispoliranim da blješti i treperi od odsjaja. Avenija sfingi nastavljala se ravno do izdignutog puta koji je vodio do ulaza, visoko sa strane piramide. Šapati su sada bili mnogo glasniji. Gotovo je mogao razumjeti što su govorile. Gotovo razumjeti, gotovo razumjeti...

– Michael, jesi li dobro?

Prenuo se u polumraku. A'isha ga je držala. Drhtao je i shvatio da je obliven hladnim znojem. Soba je bila ledena, ali on je zbacio pokrivače. Pažljivo, A'isha ih je ponovno namjestila.

– Vikao si – rekla je. – Bio si prestrašen.

– Ja... sanjao sam.

– Znam. Što si sanjao?

– Ne sjećam se. Moj... moj um je potpuno prazan.

– Sada si dobro. Hajde, spavaj dalje.

Uspravio se sjedajući u krevetu.

– Hladno je – rekao je. – Koliko je sati?

Pogledala je na sat. – Skoro šest. Uskoro će svanuti.

– U koliko sati imam prvo predavanje?

– To bi ti trebao znati.

– Ne sjećam se čak ni koji je dan.

– Utorak.

– Bože, moram govoriti o prokletom Ayyubidsu u devet. Polovica klipana neće doći: nisam im baš interesantan.

Pružio je ruku prema njoj. Bila je gola i topla ispod plahte.

– Ne sada, Michael. Nisam potpuno budna.

– Ja ću te razbuditi.

Lupnula ga je po ramenu.

– Volim te, to znaš – šapnuo je, još uvijek je pokušavajući privući k sebi.

– Ne, nemoj, osjećaš samo požudu za mnom. To nije isto.

– Je, isto je. Ja... – zaustavio se usred rečenice.

– Što nije u redu?

– Pst.

Osjećala je tišinu. Za trenutak nije čula ništa osim slabog zvuka svog disanja. Tada, negdje izvan jutra, izvan nejasnih zvukova grada što se polako budi, čula je: duboki tutanj poput teškog kamenja što se kotrlja niz brijeg.

– Što je to, Michael?

– Nisam siguran. – Izvukao se iz kreveta i prešao preko sobe do prozora. Noć prije, prešli su u njegov stan u 'Abdinu. Prozor spavaće sobe gledao je na Muhammad bey Farid.

Michael je polako odmaknuo zavjesu i pogledao van. Blijedo svjetlo zore vuklo se preko grada boreći se s tamom. Otvorio je prozor u prohladni jutarnji zrak i

zadrhtao. Zvuk se sada mnogo glasnije čuo; postajao je jači približavajući se, tutnjajući zvuk teških strojeva. Pogledao je niz ulicu u oba pravca. Znao je točno kakav je to zvuk; previše ga je puta čuo u vojsci a da bi pogriješio. Tenkovi što se u formaciji kreću širokim gradskim ulicama.

Baš kada se probudilo prepoznavanje, vidio je svjetla na jugu, iz pravca Shari' al-Nasryye. Strpljivo je čekao dok su svjetla sporo napredovala. Znao je kamo su se uputili, i pretpostavljao koji im je cilj. Predsjednička palača bila je udaljena samo nekoliko ulica prema sjeveru. Malo dalje prema zapadu ležala je zgrada parlamenta. Svuda u 'Abdinu bili su raštrkani mjesni i nacionalni vladini uredi.

Tenkovi su došli do njegovog prozora. Bili su to M1A1 abrams – uvoz iz Amerike namijenjeni obrani Egipta u slučaju mogućeg libanonskog napada, poklon Egiptu za podršku u vrijeme zaljevskog rata. Michael nije bio siguran jesu li išli na palaču da je obrane ili da je zauzmu.

– Uključi radio – rekao je.

A'isha je stajala neposredno iza njega. Otišla je do kreveta i uključila prijemnik, koji je već bio namješten na valove lokalne radiopostaje. Glasna je glazba ispunila sobu. Okretala je dugme, i ponovno je zatreštao zvuk egipatskog plesnog orkestra. Bilo je isto na svakoj postaji.

– Ostavi uključeno na glavnu postaju.

– Misliš li da je to pravi potez?

– Naravno. Moramo brzo saznati hoćemo li uspjeti. Kratko je zastao i zatim zatvorio prozor. Još uvijek drhteći,

pronašao je svoj kućni ogrtač i kliznuo u njega. A'isha je brzo navukla odjeću koju je nosila prethodne večeri.

– Možeš li stopiti u vezu s nekim od Rashidovih ljudi, s nekim tko bi nam mogao reći što se događa?

Kimnula je.

– Mislim da mogu.

– Onda ga odmah nazovi.

– Je li sigurno? Telefonirati, mislim.

– Ne vidim razloga zbog čega ne bi bilo. Ljudi iz sigurnosti imat će sada pune ruke drugog posla, a ne brinuti se o tome hoće li prislušivati telefone.

Podigla je slušalicu i ukucala broj. Zvonilo je više od minute prije nego je netko odgovorio.

– Samir? Jesi li to ti? Ovdje A'isha.

– A'isha? – čuo se glas s druge strane. – Gdje si, zaboga? Pokušavam te već dva sata dobiti!

– To nije važno, Samire. Ali želim znati što se događa.

– Događa? Dragi bože, hoćeš reći da ne znaš?

– Pa što misliš, zašto te zovem?

– Fundamentalisti su preuzeli kontrolu nad vojskom i zračnim snagama. Dogodilo se preko noći. Već zapovijedaju radijskim i televizijskim postajama, telefonskom mrežom, zrakoplovnim lukama i željezničkim stanicama. Mislimo da nema mnogo realne šanse da ih se izgura. Bilo je vrlo dobro isplanirano, mnogo bolje nego što smo mogli i zamisliti. Neke postrojbe odane vladi podigle su se u pokrajinama

pružajući otpor, no u Kairu je čini se, sve gotovo. Slušaj, A'isha – moramo te sakriti. Poslat ću ljude k tebi. Gdje si?

– Žao mi je, Samire, ali neću se skrivati.

– A'isha, važnije je nego ikad da budeš na sigurnom. Ako puste Rashida iz zarobljeništva...

– Samire, Rashid neće izaći. Mrtav je.

Na drugom kraju nastao je tajac. Onda se glas vratio.

– Ne možeš biti sigurna. Još uvijek ima nade...

– Vidjela sam njegov leš, Samire. Oprosti što ti prije nisam rekla. Molim te, reci ostalima. Prekasno je da se bilo što učini. Obećaj.

– A'isha, to je ludost. Ti...

Poklopila je slušalicu. Prvi put u životu, spustila je slušalicu nekom muškarcu. Trenutak je stajala, još uvijek držeći ruku na telefonu, duboko dišući, očiju čvrsto zatvorenih. Zatvorila je za sobom jedna važna vrata. Otvarajući oči, okrenula se Michaelu i rekla mu što je upravo čula.

– Bio je u pravu, znaš. Morat ćeš se sakriti.

– Zar i ti? Nepotrebno je. Imaju ono što žele. Ja im nisam prijetnja, a moraju saznati da je Rashid mrtav. Barem ovdje mogu ostati. Oni neće imati razloga tebe uznemiravati. Zar ne?

– Nisam siguran. Mogu se sjetiti da imaju neke stare neriješene račune. Ali nekoliko dana biti ćeš sigurna. – Zastao je. – Hoćeš li jutro provesti ovdje? Ja moram izaći.

– Izaći?

– Moram se naći s Ronniejem. – Počeo se oblačiti. –
Prije nego bude prekasno.

BalkanDownload

14. poglavlje

Bila je to kratka šetnja do obitavališta Ronnieja Perronea. Ronnie je živio u tijesnom ali elegantnom stanu u al-Azbakyyi, koji se sastojao od niza soba koje su nekad tvorile dio talijanskog stila *palazzo*, građene u vrijeme vladavine Khediva Tawfiqa, a naseljavale su ih do pedesetih godina bogate porodice grčkih hotelijera. Njeni izbljedjeli visoki i veličanstveni stropovi bili su presvučeni platnom na koji je Perrone, čovjek aristokratskog ukusa i s plaćom građanske službe, naslikao male fantazije *la vie elegante* oko kojih je izgradio svoju krhku egzistenciju.

Ronnie se krio iza paravana trgovca starinama i lijepom umjetnošću. O trgovini je naučio od svog biološkog oca, Reggieja, koji je vodio malu trgovinu na King's Roadu, prodajući male kineske predmete i suvenire iz indije koje su u Bournemouth i Brighton donijela djeca iz *raja*. Mali je Ronnie odgajan među nefritom i steatitom, porculanom i slonovačom. Prve su mu igračke bile *okimonos* i *netsukes*, oblačili su ga u svilene kineske šalove i kašmir, igrao se vojnika rukujući mughalskim mačevima i ukrašenim pištoljima maharadža. S vremenom, njegovi su se ukusi okrenuli prema islamskom staklu i predmetima od metala, a nakon regrutiranja u službu, njegov mu je hobi postao glavna preokupacija. Sanjao je o povlačenju u pravu trgovinu u pravoj ulici u Engleskoj, sa snažnim muškarcem koji će ga voljeti zbog njega samog.

Kad je Michael ušao u sobu, našao je Ronnieja budnog, kako sjedi u pozlaćenoj stolici u svojoj kićenoj sobi za crtanje. Nosio je kućni haljetak zamršenog uzorka što ga je kreirala Georgina von Etsdorf i pušio pažljivo smotani *joint* koji je nezgrapno ugurao u cigaršpic od slonovače.

Dečko koji mu je otvorio vrata, odmaglio je. Činilo se da je Ronnie u gadnom raspoloženju.

– Michael. Već je bilo i vrijeme. Pokušavam te cijelo jutro dobiti na ono puhalo.

– Ne, ne pokušavaš, Ronnie. Otišao sam tek prije dvadeset minuta.

– No, dobro, drago mi je da si došao. Sjedni.

Michael se spustio u naslonjač pretrpan jastucima ispunjenim konjskom grivom, koji nije bio udoban kao što se činilo.

– Pretpostavljam da znaš što se događa, Ronnie.

– Da znam? Vraga znam, Michael, stari moj. Mreža ne postoji, nema gotovo nikakvih kontakata. Ja sam vjerojatno posljednji koji će saznati što se događa.

– Zar nemaš vezu s Loomisom? Loomis je bio šef stanice CIA-e u američkom veleposlanstvu.

– Kriste, Michael, ne spominji mi ime tog čovjeka.

– Mislio sam da ste vas dvojica prijatelji.

– I ja sam tako mislio. Kupovao sam mu rođendanske poklone. Lani me je pozvao na božićni ručak. Zaboga, Michael – znaš li ti što mi je to kopile reklo prošli tjedan?

Michael je čekao.

– Rekao mi je da je njegova mreža zbrisana nekako u isto vrijeme kad su sredili i moju. Možeš li to povjerovati? gube cijelu operaciju a pretvaraju se da je sve u redu. Kaže da mu je bilo naređeno da ništa ne kaže. Naređeno? Kakva su to naređenja? Tko je ikad čuo da netko izdaje takva naređenja?

– Ja jesam, Ronnie. Često. Isto kao i ti. Ti sam izdavao si takva naređenja.

– Kljukali su nas krivim informacijama, Michael, da ne bismo pomislili da su propali. Nisu željeli da Izraelci to nanjuše. Možeš li vjerovati? Izraelci!

– Da, kako ne bih vjerovao. Baš si ti kljukao Vauxhall krivim izvješćima sve donedavno. Međutim, nije stvar u tome. Trebam znati gdje smo mi u svemu tome. Ako ljudi u središnjici znaju što rade, otkrit će te, a plaćenici s Piccadillyja pokupit će te u roku od dvadeset i četiri sata.

Ronnie je načinio bolnu grimasu.

– Ne moraš biti tako grub, Michael. U svakom slučaju, za to nema šanse. Ostajem ovdje.

– Mislim da nećeš moći mnogo birati. Tom te neće ostaviti ovdje da se sabereš.

– Oni si ne mogu dopustiti da me zatvore, Michael. Ja sam sve što imaju, osim Shukrija i Rifata; a vjerojatno u ovom trenutku niti od jednoga od njih nemaju koristi.

– Zaboravljaš da Tom hoće da ja ponovno radim za njega.

– I ne možeš ni živoj duši ispričati o tome. Zaboravi, Michael. Još uvijek imam dobar paravan. Da su imali što protiv mene dali bi me ukloniti kad su sredili mrežu.

– Ne bih u to bio tako siguran, Ronnie. Možda imaju svoje razloge, i ovaj im potez može pružiti razloge da dovrše posao.

www.balkandownload.org

– Računam da sam, u svakom slučaju, siguran još tjedan ili dva. Ne misliš li i ti tako?

– Jesi li još u vezi s Londonom?

Perrone je zatresao glavom. – Gubljenje vremena, Michael. Mirni rani dani. Nema garancije da će se zakomplicirati.

– Kako sam ja čuo, već se prilično zakompliciralo.

– Moguće je. Ali želio bih neku potvrdu prije nego počnem bilo što privoditi kraju. Očekujem da će se Shukri javiti. On je dobar čovjek. Prvorazredan izvor. Od Ahmada još nisam čuo ni glasa.

– Volio bih da njega izostaviš.

– Izostavim? Ahmada? Zašto, dođavola? Ne valjda zbog žene?

– Da, zbog nje. Upravo zbog nje.

– On je, Michael, kako bi moj bivši prijatelj gospodin Loomis bez sumnje rekao, “moj glavni čovjek”. ustvari, on upravo postaje moj jedini čovjek. Osim Ahmada, tu su još ulični torbari i male kurve u lovu za dobitkom. Nema mnogo bogatstva tamo, uvjeravam te. Obećavam da neću dopustiti

da je kompromitiraju. Tom mi je o tome dao striktne upute.

– Zastao je. – Kako je ona? Jesi li provjerio?

– Bila je sa mnom noćas.

– Nadam se da je. Morat će se, naravno, sakriti.

– Ne namjerava. Nisi jedina prvoklasna budala u gradu.

Perrone se usiljeno nasmijao.

– Nisam ti ponudio da povučesh dim, dragi moj. Prvoklasno. Tek stiglo iz Marakeša prošlog tjedna.

– Ne, hvala, Ronnie. Moram zadržati bistru glavu.

– Nema boljeg načina.

– Stvarno.

– U redu, rekao sam Abdiju da ti donese kavu.

– Pusti to sada, Ronnie. Usput rečeno, mislim da bih, da sam na tvom mjestu, od sada malo pripazio na Abdija.

– Pazim ja na sve njih, dragi; vjeruj mi. Uvijek sam tako radio.

– Ipak, s Abdijem bi moglo biti neprilike. Ako se tako dogodi, bit ćeš neobično ranjiv. Za ucjenu ako ni za što drugo. Oni će vješati takve kao što si ti.

– Što je u tome nova, Michael? Sve je kao i prije. Zar misliš da me nikad ranije nisu ucjenjivali, da nisam nikad plaćao mito nekom grubom mešetarčiću željnom da stavi ruku na moju lisnicu? Začudio bi se koliko malo treba da im se pokaže kamo spadaju. Ti razmišljaš o tome suviše patetično. Stvarno, netko samo mora prijaviti njihovu

prijevaru. Oni bi morali optužiti osobu, a tko će to učiniti? Ha?

– Svejedno, Ronnie, zaista budi oprezan. Prati te glas. Ne sviđa mi se izgled mladog Abdija. Stvari sada neće biti iste. Anonimno upozorenje je sve što će se dogoditi. Nemoj mu dati povoda da ti zamjeri.

– Zar bih ja to učinio, dragi?

– Da, Ronnie, ti bi to učinio. Samo se čuvaj, hoćeš li?

Ronnie je potvrdio kimanjem.

– Michael, ostavimo za trenutak moje osobne grijehe i okrenimo se stvarima od veće važnosti. Nisi daleko došao u istrazi o al-Qurtubijevoj skupini, zar ne?

Michael je odmahnuo glavom.

– Nikad nisam vidio da ljudi tako brzo zamuknu, Ronnie. Nitko, kao da nije čuo za njega, no odmah možeš vidjeti da ga svi znaju. Svi drugi tragovi koje sam slijedio dolaze iz istih mjesta, oдавде, iz Aleksandrije i jedan iz Tante.

– Dobro, volio bih da odeš natrag u Aleksandriju, ako to možeš urediti. Danas ili sutra ako je moguće.

– Mora da se šališ, Ronnie. Još se nije ni slegla prašina oko prevrata.

– Ozbiljno, Michael. Nešto se kuha. Sjećaš li se incidenta koji se dogodio upravo kad smo se vratili u Kairo? Kad su neki revolveraši ubili praktički sve putnike u vlaku 225 koji je vozio za Edinburgh?

– Naravno da se sjećam. Zašto?

– Bilo je šestoro preživjelih, svi ozbiljno povrijeđeni, nijedan od njih ne sjeća se previše. Osim jednoga. Neka vrsta posrednika imenom Blair. Živi u Edinburghu. Nalazio se u prvom razredu kad je sve počelo, u prvom odjeljku. Ostavili su ga da umre, ali su svi meci promašili vitalne organe. Neće moći opet hodati, ali mozak mu je sigurno u savršenom redu. Pokrpali su ga i prije nekoliko dana počeo je pričati. Čini se da je dobro pogledao dvojicu muškaraca koji su stajali pored njega, a koji su bili dio ekipe. Sjeća se gdje su ušli, kako su bili obučeni, sve takve stvari. I... – Ronnie je zastao – najbolje od svega, identificirao je jednoga od njih. Dobra identifikacija, Michael, ništa nedovršeno. Blair je bio tamo i pametnu glavu nosi na ramenima, bit će zvijezda od svjedoka. Obrana ga neće moći pokolebati da se pomakne ni milimetra s njegovog puta, tako mi je rečeno. Pravo zlato.

– Pa?

– Čovjek kojeg je identificirao je izvjesni Eberhard Schwitters. Kao onaj glumac.

– Nikad nisam čuo za njega.

– Dadaist. Ti ne voliš te stvari.

– Mislio sam na terorista.

– Da, zapravo jesi. Eberhard je bio jedan od Nijemaca koji su prošle godine bili u Aleksandriji na sastanku sa članovima al-Qurtubijske skupine. Sjećaš li se sada? Zapravo je ondje bio barem dva puta, koliko je nama poznato.

– To nam ništa ne pomaže u napredovanju. Poznato nam je sve o tom sastanku. Opis tvog čovjeka daje nam samo vezu s pucnjavom u vlaku, to je sve.

– Nije baš sve. Ima još. Ljudi iz antiterorističke grupe radili su ponovno na ispitivanju bojevih kompleta i šaržera upotrijebljenih u napadu. Radili su i na eksplozivima upotrijebljenih na King's Crossu tjedan dana ranije. *Customs i excise*¹³ malo su "kopali" na svoju ruku. Pronašli su neke tragove koje još nisu potpuno povezali. Seriju pošiljaka iz operacije koja se zvala "*Mist Manganese Mining Company*". pošiljke o kojima je riječ napustile su Aleksandriju između ožujka i lipnja na brodovima koji pripadaju kompaniji *Linea Adriatica*. Sastojale su se od rudarske opreme, navodno na posudbu talijanskoj podružnici. Svi su brodski manifesti bili u redu. Dijelovi su isporučeni u Veneciju, prevezeni željeznicom u Napulj, gdje ih je preradila jedna talijanska kompanija pod nazivom *Compagnia Mineraria di Napoli*. Sljedeći korak bio je davanje talijanskog porijekla i isporuka avionom u Manchester tvrtki rudarskih inženjera u Hullu. Očito nemamo čvrsti dokaz da su pošiljke firme M.M.M. povezane s incidentima na King's Crossu i na platformi vlaka; ali identifikacija Schwittersa tu mogućnost čini vjerojatnijom. Želim da odeš u Aleksandriju i pronadeš sve što možeš o M.M.M.

– Sve to zvuči kao da se vrata štale zatvaraju, Ronnie.

Perrone je odmahnuo glavom.

¹³ Carina i trošarina.

– Ne mislim tako, Michael. Mislim da naš konj još nije zatvoren. Mislim da je u štali, i da udara kopitom o tlo, čekajući da u galopu odjuri. A vrata su daleko od toga da budu zakračunata.

BalkanDownload

15. poglavlje

Michael i A'isha proveli su veći dio tog jutra slušajući radio. Televizija čak nije ni emitirala program. Vijestima su se ponovno javili malo iza devet sati, počinjući dugom sesijom čitanja iz kur'ana. U deset i trideset, vrhovni šaik od al-Azhara, Muhammad Fadl Allah Hasanayn, pojavio se u programu s pobožnom propovijedi aludirajući na dužnost vjernika da slušaju one na koje je bog prenio svoju moć i da izbjegavaju svaki oblik građanskog nemira, što je isto tako veliko zlo kao nevjerovanje samo po sebi. Iza toga je slijedilo još čitanja iz kur'ana, a ovaj put to je činio šaik 'Abd al-Aahman Yusuf Hamuda, vodeći egipatski povjerenik za umjetnost.

Točno u jedanaest sati, voditelj je najavio “njegovu ekscelenciju 'Ali Nadima, poglavara revolucionarnog vijeća zapovjedništva i izabranog predsjednika”. Nadim je bio izopćeni šef ekstremističke skupine poznate kao *Difa' al-Nabi*, “Obrana Muhameda”. govorio je mirno i promišljeno, ali sve se vrijeme moglo osjetiti kako je tešku borbu morao voditi sam sa sobom da suzdrži prizvuk sirovog trijumfa što se ušuljao u njegov glas. Grupa muslimanskih časnika preuzela je komandu nad naoružanim odredima. Šefovi stožera uhićeni su malo prije svanuća i ubijeni zbog zajedničkog zločina izdaje države i vođenja rata protiv boga. Njihova istinska kazna, naglasio je Nadim bez emocija, bit će *vatra pakla*.

Ostali su sada bili u zatvoru očekujući suđenje. Vojne i odabrane skupine muslimanskih aktivista preuzele su zapovjedništvo nad ključnim postrojenjima diljem zemlje. Sve su luke i aerodromi bili zatvoreni, a telefonske veze s vanjskim svijetom privremeno su prekinute “kako bi se naciji osiguralo dovoljno vremena da se pripremi za suzbijanje izdajničkih napada koje će, prije ili kasnije, pokrenuti snage imperijalizma, antiislamske snage, zionisti i masoni”.

Bivši predsjednik Sabri uhićen je dok je pokušavao pobjeći iz zemlje s milijunima dolara koje je ukrao od ugnjetavanog i napaćenog Egipatskog naroda. Trenutačno je u zatvoru i valjano će mu se suditi i kazniti ga za različite zločine protiv islama, protiv Egipatskog naroda i protiv humanosti općenito.

– To je vrlo žalosno – rekla je A'isha kad je čula vijesti o Sabriju. – Bio je častan čovjek. Ne bi nikada ništa ukrao. – Ispričala je Michaelu kako je susrela bivšeg predsjednika više puta i kako mu se divila, čak ga i voljela. Pokušao je sve najbolje da donese napredak zemlji koja se koprcala u siromaštvu i koju su reakcionarne snage stalno kočile. Njen muž Rashid divio se Sabriju unatoč tome što je prezirao neke od njegovih političkih poteza. Jednom joj je rekao, da će, ako on ikad uspije postati predsjednikom, u njegovom kabinetu uvijek biti mjesta za Abbasa Sabrija. Nakon Rashidovog nestanka, predsjednik joj je pisao privatno, izražavajući suosjećanje i obećavajući joj da će učiniti sve što je u njegovoj moći da pronađe Rashida i osigura njegovo oslobođanje.

Sabrijev stvarni zločin, znala je to, bilo je njegovo strasno suprotstavljanje stalnom miješanju religije u političke i pravne stvari. Znala je da će tu grešku platiti užetom oko vrata.

Nadim je obećao odmazdu za grijehе počinjene protiv boga i njegovog naroda. Izravnat će se računi, sve će se dovesti u red. Sada svi trebaju ispitati svoju savjest i razmotriti što se najbolje može učiniti kako bi popravili ranije ponašanje. Najbolji, najsigurniji način djelovanja, rekao je, za one koji se boje da su grijeshili ili uvrijedili boga, jest da se sami predaju novoosnovanoj vjerskoj policiji, *muhtasibinu*. Prema onima koji se pokaju i spremni su popraviti svoj put, država je spremna biti velikodušna. – Ruke boga širom su otvorene – rekao je – dovoljno široko da prime u zagrljaj čak i najokorjelije grešnike. Predajte se njegovoj milosti. Ne izlazite se njegovom gnjevu.

Pojavivši se prvi put u povijesti, Nadim se pripremio ispuniti sve ono što je smatrao da je sudbina pripremila za njega. Ponovno su čitani dijelovi iz kur'ana, duge Medinine *sure* posvećene sudbini koja leži u čekanju Muhamedovih neprijatelja, poticanju vjernika da polože živote i imovinu na božji put.

Malo iza dvanaest sati, mikrofONU je prišao čovjek opisan kao šef egipatske vjerske policije. Zvao se 'Abd al-Karim Tawfiq, a govorio je bezizražajnim glasom, glasom iz kojeg je nemilosrdno istrgnut svaki trag osobnosti i humora. Činio se poput glasa kirurga koji priča o amputaciji koju se

sprema izvesti, koji zna da su slušatelji gadljivi, ali koga to uopće nije briga.

Neprestano je ponavljao ono što je Nadim rekao o pogodnostima za onoga tko se preda prije nego brigada *muhtasibina* stigne pred njegova vrata. Onda je nastavio naglas čitati popis neprijatelja boga o čijoj su sudbini, u njihovoj odsutnosti, već odlučili tajni vjerski sudovi ustanovljeni u tu svrhu prije mnogo godina. Ti će prijestupnici biti uhićeni, pozvani na odgovornost pred te iste sudove – koji sada djeluju javno – i ispravno osuđeni. Iako nije bilo rečeno, bilo je potrebno samo malo mašte da se pretpostavi kakav će im biti kraj.

Michael je isključio radio. Soba je odjednom bila ispunjena napetom, drhtavom tišinom. Ustao je i otišao do prozora. Vani se ništa nije micalo. Cijeli je grad stao, oprezan, titrav od straha. Mogao je osjetiti strah kako puzi ulicama, opipljiva, nervozna sila što klizi kroz mračne aleje i kliže mimo vrata i prozora, vrata i prozora iza kojih cijeli jedan narod leži stisnut u zagušljivoj sobi, susprežući dah, očekujući kucanje.

Okrenuo se A'ishi. U njenim su očima bile suze, velike suze povrijeđenosti koje je pokušavala zadržati.

– Draga – rekao je – ne mogu ti reći što trebaš ili ne trebaš napraviti. Što se sada događa – tvoja je odluka. Ali bojim se da je tvoj život u opasnosti. Tvog imena nema na popisu, ali to nije nikakva garancija. Možeš se kladiti da to nije posljednji popis koji će sastaviti. Postoje još mnogi koji su već u optjecaju.

Zastao je. Ona nije rekla ništa, još uvijek zapanjena brzinom i veličinom onoga što se događalo. Mnogi čija imena su na popisima bili su njeni prijatelji, ljudi koje je voljela i divila im se.

– Ima nešto što ti moram reći – kazao je. – Jutros kad sam bio s Ronniejem, pristao sam učiniti nešto za njega. Rekao sam mu da ću se vratiti u Aleksandriju. Postoji nešto što se mora istražiti. Ja sam jedina osoba koja to može učiniti. Ali bojim se. Plašim se ostaviti te ovdje samu.

– Ići ću onda s tobom. Zatresao je glavom.

– Ne, to također ne bi bilo mudro.

– Zašto ne?

– Ne dolazi u obzir, A'isha. Nemoj me ni pitati.

– Zato jer je opasno?

Protiv volje je kimnuo. – To bi za oboje povećalo opasnost – rekao je. – Iznad svega za tebe.

– Zašto je tebi dopušteno riskirati, a meni nije? Tko je ikad rekao da mora biti tako? – počela se ljutiti i pocrvenjela je. Odnosio se prema njoj kao što su se odnosili i ostali muškarci još otkako je bila dijete. – Zato jer si ti muškarac, a ja nisam. Na to se sve svodi, zar ne?

Njezina ljutnja dovođila ga je u nepriliku.

– Ne – rekao je. – Ne mislim tako. Razlog je u tome što sam ja profesionalac. Obučen sam da pazim na sebe. Ti nisi. To nema nikakve veze sa spolom. Da si muškarac, i tada bih te ostavio ovdje. Ali da si ženski agent i da trebam tvoju pomoć, poveo bih te sa sobom. Ovo je opasna misija, i ne

mogu si dopustiti da sa mnom ide netko tko može činiti pogreške. Netko o kome bih trebao sve vrijeme brinuti. Ja... ne želim da te ubiju, A'isha.

– Zašto onda ti uopće moraš ići?

Nije mu bilo jednostavno objasniti to ili opravdati, čak ni sebi samom. Ali, pokušao je. Pričao joj je o eksplozijama bombi, o vlaku u kojem su lutke i džepne knjige bile umrljane krvlju, o krtici u Vauxhall Houseu i neprocjenjivoj šteti koju može učiniti.

– Ne samo u Londonu, A'isha, ili u Engleskoj, i ovdje također. Možda ovdje više nego igdje drugdje. Tko god da je taj čovjek al-Qurtubi, što god da je, mislim da je on možda najopasniji od bilo kojeg čovjeka koji stoji iza državnog udara. Ovdje već živimo u posuđenom vremenu. Nitko neće poslati konjicu da sredi situaciju. Ti ljudi nisu prijetnja naftnim zalihama zapada; nemaju nuklearno oružje. Sve što će oni učiniti to je da će ubiti mnoge Egipćane i učiniti život nepodnošljivim za mnoge druge. Nitko neće ulaziti u rat zbog toga.

– Ne – rekla je. – To bi bilo lako, zar ne?

– Ne znam. Možda ću idućih dana saznati ono što trebam znati; ili će mi možda trebati tjedni. Ali ne mogu ništa učiniti ako ne znam da si ti na sigurnom.

– Ostat ću u svom stanu. Čuvat će me Rashidovi ljudi. Ima...

Odmahnuo je glavom.

– Ne, tamo nećeš biti sigurna. Ne želim da itko od Rashidovih prijatelja zna tvoje privremeno boravište. U skupini poput te uvijek postoje doušnici. Nećeš znati kome vjerovati. Postoji li neko drugo mjesto kamo možeš otići, neko za koje oni neće znati?

Razmišljala je. *Tražiti će je kod roditelja, u kući njenih rođaka.*

– Što je s Megdijem? – rekla je napokon.

– Profesorom?

Kimnula je.

– Znam da mu mogu vjerovati – rekla je. – A on zna sve o Rashidu.

Michael je kimnuo. To ima smisla.

– Sigurna si da mu možeš vjerovati?

– Potpuno.

– I misliš da bi te primio?

– Sigurna sam u to. Živi ovdje u blizini. U Imad al-Dinu.

– Dobro. Tamo ćemo otići kasnije, jednom kad se stvari malo srede. Zasada ostani ovdje. Nešto ćemo pojesti. Moramo zadržati snagu duha. Nasmiješio se i pružio ruku da joj pomiluje obraz. Koža joj je bila hladna. Nije pomakla glavu, već je pustila da joj miluje obraz, kao mačka što samo vlasniku dopušta da je dira. Michael je pustio da mu ruka polako padne.

– Ne možemo dopustiti da se to umiješa između nas – šaptao je.

– Rashid je običavao tako govoriti – rekla je. – Ni on nije razumio.

– Razumio što?

– Da dužnost nije sve. Da moraš pronaći svoj pravi život u trenucima između stvari koje se čine najvažnijima. To je ono što snosi odgovornost za sva ova ubijanja. Ljudi stavljaju važne stvari na prvo mjesto, tako ih često stavljaju ispred svega da, vremenom, za njih postoje samo važne stvari, i ni za što drugo ne mare. Ali male stvari su te koje sačinjavaju naše živote. Rashid to nikad nije mogao shvatiti, zbog toga je ubijen. Taj čovjek Nadim, svi ti fanatici, oni ne mogu sagledati stvari koje doista nešto znače ljudima. Zanima me što oni kažu svojim ženama i djeci, i ti, Michael, ti si potpuno isti kao i oni. Ti moraš spasiti svijet, nije te briga što se događa s ljudima poput mene koji samo pokušavaju naći smisao u malim stvarima.

– Nije me briga za svijet – rekao je. – Brinem za tebe.

Podigla je pogled. Njeno suzama umrljano lice bilo je blijedo, ne od straha, mislio je, ne od ljutnje, nego od nevjerice tako snažne da ju je ostavila šokiranu i bez daha. Drhtala je, soba je bila hladna, zima se uvukla u sve.

– Zar brineš? – pitala je.

Vani je dan neprimjetno postajao hladniji. Bridak vjetar pojavio se sa sjevera. Osjećao se miris mraza ili snijega. Prva kola odvozila su potajice hrpu zarobljenika, prestrašenih lica sakrivenih ispod pamučnih vreća, u njihove ćelije.

Ispod, na ulici, jedan je muškarac polako prolazio. U prolazu, pogledao je gore na prozor Michaelovog stana, a onda je, uzimajući tanki notes iz džepa i olovku iz drugoga, nešto na brzinu pribilježio. Spremivši olovku i notes, nastavio je hodati.

BalkanDownload

16. poglavlje

Ponedjeljak, 29. studenoga.

Michael je bio odsutan tjedan dana. A'ishi se to činilo kao cijeli mjesec. U vrijeme dok su bili zajedno, nisu bili razdvojeni više od jednog dana, i teško je podnosila odvajanje, kao da ju je napustio. Dane je provodila u Megdijevu stanu poput ptice u krletci, neumorno provirujući kroz napola spuštene kapke na prozorima na ulicu u koju se samo polovično vratio život. www.balkandownload.org

Megdi je svakodnevno odlazio na sveučilište, kao što mu je to bila navika već preko trideset godina, dok nije radio u muzeju. Svaki put donosio je loše vijesti. Novi režim nije gubio vrijeme na smirivanje nezadovoljstva. Započeli su s čišćenjem sveučilišta i koledža, mjesta koja su povezivali s križarima sa zapada, što se protive islamskoj čistoći. Na američkom i Kairskom sveučilištu, kao i u manjim institucijama u gradu, velik broj nastavnog osoblja primilo je pismene otkaze kojima su obaviješteni da njihove usluge više nisu potrebne. Predmeti kao što su sociologija, antropologija, filozofija i kultura Evrope potpuno se ukidaju. Ostali predmeti radikalno su preoblikovani da budu usklađeni s potrebama nove ideologije. Nastavnike za islamsku grupu nauka – kur'an, običaje, alkemiju, pravo – povukli su iz džamija i škola za kur'an iz čitave zemlje.

Sve to bilo je dovoljno ozbiljno, no više su zabrinjavale vijesti o uhićenjima osoblja i studenata na sveučilištima. Uhićenjima i, ako je vjerovati novinarima, smaknućima. Megdi je u muzeju diskretno provjeravao da li se vodi istraga o A'ishi, ali činilo se da ona još nije privukla pažnju vlasti. Njena odsutnost s posla je zabilježena, pa će ubrzo morati odlučiti o tome hoće li se vratiti na posao ili ne. Predugo izostajanje moglo bi izgledati kao priznavanje neke vrste krivice.

Jednom je izašla telefonirati Michaelu u hotel Cecil gdje je odsjeo. Razgovarali su o nevažnim stvarima i nakratko su se time utješili. On njoj nije ništa govorio o svom poslu ili o tome kako napreduje. Nikad se ne zna koji se telefonski razgovori snimaju.

Tog je jutra Megdi otišao na sveučilište kao i obično. Trebao je držati predavanje u deset sati o razdoblju podregenta Kushite. U deset i trideset vratio se u stan.

– U redu je, A'isha – povikao je kad je ušao. – To sam ja, Ayyub. Vratio sam se ranije.

A'isha je ušla u hodnik i kratko zastala. Profesor se naslonio na vrata, očiju čvrsto zatvorenih, mlitava tijela. Teško je disao i vidljivo se tresao. Njegova bijela kosa bila je raščupana, rukav kaputa poderan. Izgledao je kao da se tukao.

Čuvši A'ishu, otvorio je oči.

– Zatvaraju nas – promrmljao je dubokim i nejasnim glasom. Nikad ga do sada nije vidjela takvog. Uzimajući ga za ruku, pomogla mu je da dođe do dnevne sobe.

– Što se dogodilo? Što su ti učinili?

Utonuo je u stolicu i presavio se, zakapajući lice u dlanove.

– Jesi li dobro, Ayyube? Da pozovem liječnika?

Zatresao je polagano glavom, i počeo se uspravljati.

– Uključi radio – rekao je.

Bio je to dio njihovog dogovora da, uvijek kada njega nema, A'isha mora biti u potpunoj tišini. Kad je i on bio u stanu, razgovarali bi šapatom ili tihim glasom dok bi se u pozadini čula glazba s radija. Uključila je aparat i našla glazbeni program. Svirali su klasične komade za *oud*. Zabavne melodije bile su zabranjene.

– Upao sam u raspravu – rekao je. – Nismo se slagali. Grupa ovih *muhtasibina*. Vjerski policajci! kakvo glupo shvaćanje. Neki od njih bili su moji studenti. Možeš li to vjerovati? Sjećaš se Salima Ahmada. Doktorirao je filozofiju prije pet godina. Na Nubiji.

Kimnula je. Sjećala se.

– On je bio jedan od njih. Vođa, kako sam mogao razabrati. Rekao mi je... – starac se tresao. Lice mu je posivjelo. – Rekao je da sam ja neprijatelj boga jer provodim život iskapajući prošlost. *Jahiliya*, tako je to nazvao, razdoblje barbarizma prije islama. Veličam to, rekao je, dajući mu sjaj kakav ne zaslužuje. Iskapajući tijela kraljeva koji nisu vjernici, stavljajući figurice lažnih bogova u staklene vitrine da ih javnost može vidjeti i obožavati. Podsjetio me je na ono što je učinio Muhamed kad je osvojio

Meku i uništio idole u Ćabi. Oni će učiniti to isto, rekao je, oni će to isto učiniti, i ovaj put neće imati samilosti.

Sjela je pored njega. Srce joj je zastalo, počela je shvaćati.

– Što si mislio pod “oni nas zatvaraju”?

Pogledao ju je s bolom u očima.

– Odsjek. Arheologija je zabranjen predmet. Ne, to nije sasvim istinito. Islamsku arheologiju treba poticati. A studij *jahilye* mora nestati. – Zastao je kao da mu jezik odbija izgovoriti te riječi. – Muzej se mora zatvoriti, a svi predmeti i inventar rasprodati ili uništiti.

– Ali...

– Sve, A'isha. Sve što smo ikad radili na spašavanju ili očuvanju. Ulaz na drevna nalazišta je zabranjen. Mislim... stvarno se bojim da oni namjeravaju neka od njih uništiti.

– Uništiti? Što bi trebala biti svrha toga? Sigurno...

– Govore o čišćenju zemlje od svih tragova *jahilye*, od svega što nije islamsko. Fizički i u mislima. Ne zna se za što su sve sposobni. Njihova vizija svijeta je tako uska.

Donijela mu je piće, veliki konjak u kristalnoj čaši. Žudno ga je ispio i počeo se opuštati. www.balkandownload.org

– Morat ćemo štedljivo koristiti ovu stvar, draga moja – rekao je između gutljaja. – Sva alkoholna pića u Egiptu oni izlijevaju u kanalizaciju. Mora da u kanalizaciji ima prilično pijanih štakora.

Nasmijala se i zatresla glavom.

– Pa, znaš da to nije istina, Ayyube. Svi su štakori iznad zemlje.

– Ne smiješ govoriti takve stvari, A'isha. Dovede će te u nevolju.

Pogledala je uokolo po zidovima sobe koji su je zatvarali poput zidova zatvora.

– Mislim da već jesam u nevolji – rekla je.

– Ne može li te tvoj mladić izvući iz toga? – pitao je Megdi. – Ne trebam biti svjetski mudrac da pogodim kako on ima veze na korisnim mjestima. Zašto ne kaže svojim ljudima da te izvuku iz Egipta? Uvijek postoje načini.

– Njegovi ljudi?

– Britanci. Nemoj mi reći da te oni ne bi željeli. Jednom kad zaživi pokret otpora u Evropi, ti bi mogla biti neizmjereno korisna. Mogla bi pomoći da se izgradi umjereno krilo. Mislim da trebaš o tome razmisliti.

Gledala je u daljinu.

– Ti znaš da to nije ono što želim – rekla je. – A što se tiče Britanaca ili bilo koga drugoga – tko zna što oni mogu željeti? Ako odluče da mogu sklopiti posao s ovim režimom, ići će ravno naprijed. Tko god bi im mogao biti smetnja, naći će se u prvom avionu za kući. Novi zakoni o imigraciji u Evropi na vrlo se lak način rješavaju politički nepodobnih osoba.

– Možeš zatražiti politički azil. Malo je ljudi koji imaju tako dobar položaj kao što ga ti imaš.

Zatresla je glavom.

– Moj će položaj biti toliko dobar koliko to strana policija dopusti. Mogu mi dopustiti ulazak danas, a već sutra me otjerati.

– Zašto se onda ti i gospodin Hunt ne vjenčate?

– Znaš da je to nemoguće.

– Zašto? Zbog Rashida?

Kimnula je.

– U tom slučaju zauzimaš politički stav.

– Možda. Ayyube, ne želim više o tome govoriti. Prerano je za bilo kakvu odluku.

– Možda si nećeš moći dopustiti taj luksuz da dugo razmišljaš.

– Oprosti. Naći ću neko drugo mjesto za stanovanje. Sve ovo samo tebi stvara teškoće.

– Nisam to mislio. Ovdje možeš ostati koliko trebaš. Drago mi je da si tu. Ako se pridržavamo pravila što smo ih dogovorili, nikome neće pasti na pamet da si tu. Samo sam mislio da se stvari općenito pogoršavaju. Ostajući ovdje samo odgađaš pronalaženje nekog rješenja.

– Znam. A što je s tobom? Što ćeš sada raditi? Kako ćeš živjeti? Jesu li ti ponudili neku vrstu mirovine?

Nasmijao se.

– Znaš li što je onaj mali dripac Salim Ahmad rekao? Rekao mi je da si kupim nekoliko četaka i paste, i da radim kao čistač cipela, tako da barem jednom u životu učinim nešto društveno korisno.

– Jesi li ga pitao zbog čega je on doktorirao filozofiju?

– Upravo to je i pokrenulo prepirku.

– I što sada? Imaš li nešto u vidu?

– O, da – rekao je. Ustao je i uzeo kaput sa stolice kamo ga je A'isha bacila. Tužno je pogledao rasparani rukav i navukao kaput.

– Idem u Gizu – rekao je. – Slučajno sam čuo kad je jedan od njih govorio nešto o poslu koji imaju na raspolaganju na piramidama. Nakon onoga što su govorili o uništavanju starih terena, volio bih se sam uvjeriti što namjeravaju napraviti.

– Ti si lud. Ne možeš ići tamo. Terene će opkoliti tako da nitko ne može ući ni izaći.

– Možda. Ali moram se sam uvjeriti. Ako uništavaju spomenike, netko mora o tome progovoriti. Započeti međunarodni protest putem UNESCO-a.

– Idem i ja s tobom.

Odmahnuo je glavom.

www.balkandownload.org

– Nećeš učiniti ništa takvo. Mogu sam izaći na kraj s tim. Kad bi ti išla sa mnom, imali bismo oboje neprilika. Ostani ovdje. Kad saznam što se događa, možemo razgovarati što dalje učiniti.

Isključio je radio i lagano je poljubio u obraz.

Vrata su se zatvorila, zatvarajući A'ishu u tišinu, u misli koje su joj se motale po glavi kao muhe. Na ulici ispod, izvan vidokruga, mogla je čuti meka stopala boga što se šunjabo gradom u potrazi za grijehom.

17. poglavlje

Megdi se nije vratio do dva sata i A'isha se zabrinula. Predobro ga je poznavala da bi mislila da će se glupo izložiti riziku; ali danas je tako malo trebalo da nekoga uhite i oštro ga ukore pred revolucionarnim sudom. Pola sata kasnije, iskliznula je tiho iz stana. U nekoliko radijskih izvještaja spomenuti su novi propisi odijevanja koji se odnose na žene, i Megdi joj je, u skladu s tim, donio do gležnja dug, težak kaput i crni šal za glavu. Osjećajući napetost i nelagodu, otputila se u potragu za taksijem.

Trebalo je mnogo vremena dok je pronašla vozača koji je pristao samu ženu odvesti tako daleko kao što je Giza na drugoj strani rijeke. Ostatak puta morat će ići pješke – kao i ostali – rekao joj je. Nije ga upitala što time misli reći.

Ostavio ju je na zapadnom rubu grada, malo dalje od Shari' al-Ahrama, široke turističke ceste uz koju su bili poređani noćni klubovi, a vodila je do piramida. Platila je koliko je vozač tražio – neki pretjerani iznos – i krenula cestom.

Kako se približavala, postajala je svjesna glasnog brujanja, poput zvuka što ga proizvode pčele zujeći oko košnice. Tada je, zašavši iza ugla između dvije niske kuće, vidjela da je cesta natrpana ljudima, muškarcima i ženama u crnoj odjeći. Hodali su pognutih glava, vukli se polagano u jednom smjeru, od grada prema zapadu. Oko čela su omotali

bijele pamučne trake na kojima su bili ispisani religijski slogani, stihovi iz kur'ana ili uzvici pobožnosti, ništa više. Neki su hodali tiho, drugi su ispod glasa mrmljali molitve, neprekidno mičući usnicama.

A'isha je stajala uz cestu i neko ih vrijeme promatrala. Nitko se nije okrenuo da je pogleda. Nitko joj se nije obratio. Jedini glasovi bili su glasovi onih koji su govorili molitvu, neskladno mumljanje iz tisuće grla. Teško povlačenje stopala i povremeni kašalj bili su ona druga vrsta zvuka. Ovdje gore, vrlo blizu, A'isha je vidjela da je među gomilom bilo i djece, neku – premalenu za hodanje roditelji su nosili na ramenima. Nekoliko ih je plakalo, ali je većina bila tiha, jer ih je pogrebna atmosfera oko njih toliko zastrašila da su postali ravnodušni. www.balkandownload.org

U početku je pomislila da je to, to što se i činilo, pogreb, velika procesija za ljude koji su poginuli u državnom udaru. Ali nije bilo tijela, ni mrtvačkih nosila, niti kola. Kolona se protezala sve dokle je pogled dopirao, beskrajna crna zmija koju je izbljuvao grad. Iznad njih nebo je bilo boje olova. Nije bilo ptica. Dokle god je mogla doseći pogledom, A'isha nije vidjela niti jedne ptice.

Bez riječi, spuznula je u gomilu. Jedna joj je žena napravila mjesta, bez riječi i bez pozdrava. Izgledalo je da su svi udubljeni u svoje misli. Bilo je neke snage u toj gomili, ozbiljnosti namjere kuja je A'ishu ohladila do kosti. Sve oko nje, mrmorenje ljudi koji su molili, dizalo se i spuštalo poput zvuka mora.

Dok su hodali, opazila je ljude koji su pali i ostali ležati uz cestu, većinom su to bili starci. Nitko nije zastao da im pomogne. Nitko im nije poklonio ništa osim kratkog pogleda. Pomislila je da su neki od njih mrtvi, ostali će uskoro umrijeti. A'isha je nastavila hodati bez zaustavljanja. Bilo je to kao da ju je nešto povuklo, plima, bez njene volje ili želje. Povlačenje nogu i mumljanje brujalo joj je u ušima poput ludila. Poželjela je podići ruke da izbriše te zvukove, ali se nije usudila privlačiti pažnju na sebe. Nastavila je hodati, prilagođavajući svoj korak koraku gomile, pitajući se hoće li se ikad izvući iz toga.

Već je neko vrijeme bila svjesna izjedajuće tjeskobe. Nešto nije bilo u redu, nešto što nikako nije mogla dokučiti, i tada, kad je procesija zaokrenula iza zavoja, podigla je pogled na svoju lijevu stranu. Već su davno trebali ugledati piramide. Golema masa Keopsovog spomenika trebala je biti tamo, ukočena i nepopustljiva mi obzorju pustinje. No prostor je bio prazan. Pogledala je ponovno. Tamo gdje su trebale biti velike piramide, visio je na horizontu samo blijedi mjesec, nestvaran, poput planeta u snu. Mogla je to biti svjetlosna varka, ali koliko se god trudila, nije vidjela ništa drugo osim mjeseca.

Srce joj se popelo u grlo, posrnula je. Negdje, duboko u sebi, počela je razumijevati. Oni su Megdiju govorili o piramidama. Piramidama, tim neuništivim simbolima *jahiliye*. Zadržala je dah. U zraku se osjećala hladnoća. Nebo je obećavalo kišu.

Kako su dolazili bliže hotelu, A'isha se malo izmakla iz gomile u namjeri da jasnije vidi. Ispred nje, na platou, uzdizala se najveća od tri piramide, ili ono što je od nje ostalo. Bila je demolirana – ili bolje rečeno napola razorena. Od cijele strukture ostalo je samo dvije stotine stopa. Iznad nje vidjela je ugao Kefrenove piramide, isto tako uništene. Bez razmišljanja okrenula se ženi s desne strane.

– Ne razumijem – rekla je. – Zašto ih ruše? Koja je svrha toga? žena ju je pogledala kao da je upravo sišla sa svemirskog broda.

– Ne znaš? Gdje ti živiš? Mora da si jedina osoba u čitavom Kairu koja ne zna za *Ahramat*. Što radiš ovdje ako ne znaš? – u ženinim se očima pojavio bljesak sumnje.

A'isha je mucala.

– Ja... čula sam... trebalo je obaviti neki posao. Da... da vladi treba pomoć.

– Pomoć? – žena je prezirno frknula nosom. Imala je oko četrdeset godina, i lice koje bi moglo biti nježno kada bi se samo na trenutak opustila. Oči su se izbočile kao male bobice grožđa u crvenim očnim dupljama. Bilo je u njima neke teške tuge zbog koje je cijelo lice djelovalo zbrčkano. – Imaju dovoljno pomoći. Sad nas dolazi svaki dan sve više. Meni je ovo peti dan. Kažu da ćemo završiti do kraja svetog mjeseca, ali *allahu a'lam*, bog zna najbolje.

A'isha je gledala veliku gomilu koja je još ostala. Završiti? Do konca ramazana? Mjesec posta je započeo baš prije tjedan dana i završit će nakon dvadeset i osam dana.

Pet tjedana za razaranje onoga što je nastajalo desetljećima?

– Ali zašto? – pitala je ponovno. – Zbog čega sve to čine?

– Rješavamo se *jahiliye* jednom zauvijek. Piramida, hramova, idola. Uništavamo lažne bogove Egipta. Kad završimo ovdje, razorit ćemo crkve s križevima i ikonama. – Zastala je da uzme zraka i pokazala naprijed niz cestu. – Vidiš one kamione? U njih utrpavamo blokove koje srušimo i oni ih onda odvoze da se podigne zid.

– Zid? Kakav zid? – A'isha se počela pitati nije li žena možda poludjela. Pogledala je tada dopola srušenu piramidu i shvatila da je ovdje ludost, bilo kakva ona bila, kolektivna.

– Veliki zid koji podižemo zbog zaštite od neprijatelja islama. Kažu da će se protezati oko čitavog egipta kad bude završen i bit će visok deset metara.

Kako su se još više približili, razabrala je splet skela na istočnom i sjevernom krilu Keopsove piramide, konstrukciju od teške opreme koja se upotrebljava za oslobađanje kamena ili njihovo utovarivanje u kamione koji su čekali. Većina posla obavljena je golim rukama stotina i stotina radnika raštrkanih po prednjoj strani spomenika. Prekrili su ga poput vojske crnih muha za vrijeme gozbe na nekom trupu. A jedino je ona između svih tih tisuća ljudi plakala.

Upravo u trenutku dok je A'isha gledala, jedan je muškarac visoko, u blizini gotovo ravnog vrha velike piramide izgubio ravnotežu i pao mrtav na kamenje ispod, rušeći sve pred sobom i prevrćući se sve vrijeme dok je

padao, povlačeći sa sobom još barem tri čovjeka. Nekolicina je ljudi pogledala oko sebe, tek registrirajući nesreću, i zatim se ponovno okrenula svom zadatku otkidanja i podizanja kamenja, kako se činilo, obnovljenim entuzijazmom. Oni će biti mučenici, naravno, muškarci koji su pali. Stoljećima ranije, neki su drugi muškarci morali umrijeti dok su podizali to isto kamenje. *Različito doba, različiti bogovi, ali potpuno ista ispraznost*, pomislila je A'isha.

Procesija je došla do niza kontrolnih punktova postavljenih na mjestu koje je raniji turistički ured proglasio ulazom na zemljište piramide. Nešto se pokušavalo učiniti u smislu organiziranja i rada na terenu. A'isha je pretpostavljala da će kasnije dobiti jelo i piće, kad zađe sunce. Na brzinu podignute kućice s lijeve strane, na igralištu za golf, služile su, bez sumnje, kao zahodi, iako ih je vrlo mali broj ljudi upotrebljavao. Osim tih kućica, čini se da nije bilo drugih objekata.

Kako su stizali, većina je bila žurno raspoređivana u radne ekipe na jednoj od tri piramide. Ostale su sakupili u hrpu i bez ceremonije ukrkali u autobuse poređane uz sporednu cestu za Nazlat al-Samman. Žena je rekla A'ishi da su ljudi u autobusima odabrani za rad na jednom dijelu zida ispod konstrukcije, i da će ih uskoro odvesti do pustinje, gdje su trebali početi s radom kasnije tog dana, rekla je da će A'isha tamo biti raspoređena za rad na jednoj od piramida, a tamo će joj odrediti i točan zadatak. Žene su uglavnom bile zaposlene na podizanju kamenja koje je palo na tlo i njegovom sakupljanju u košare od vrbovog pruća,

koje je svakih pola sata odvezio kamion za smeće. Djeca svih uzrasta u pohabanoj odjeći trčala su okolo hvatajući golo kamenje, noseći ga i posrćući pod njegovom težinom. Iako je to bio dobrovoljni rad, mnogi su ljudi izgledali izmučeni, nekolicina ih je bila potpuno iscrpljena. A'isha je opazila da su naoružani muškarci, za koje je mislila da pripadaju vjerskoj policiji, raspoređeni po cijelom gradilištu u pravilnim razmacima. Pitala se što bi se dogodilo da nekom padne na pamet da baci oruđe i uputi se kući. No, nekako joj se činilo da se to ne bi pokazalo baš lako izvodljivim.

Pokušala je zaostati, razmišljajući o najboljem načinu bijega od te gomile i neopaženom odlasku na južno polje gdje je smještena grobnica. Pala joj je na pamet ideja da se Megdi uputio tamo u budalastom pokušaju spašavanja umjetnina ili opreme... ali to nije bilo dobro: uskoća ceste i val ljudi iza nje potisnuli su je naprijed točno pred usko grlo kontrolnog mjesta. *Muhtasibin* joj je na rame zakačio oznaku, i ne pogledavši je, i pokazao prema cesti.

– Slijedi cestu i drži se uvijek desno – rekao je. – Doći ćeš do male piramide straga. Cijeli je put označen.

– Menkaure? Na nju misliš? – izlanula je da dobije na vremenu i razmisli. Ugrizla se za usnicu.

Pogledao ju je znatiželjno, kao da je na neki način bogohulila.

– Ne znam kako je zovu. Mi ne dajemo imena kućama idola. Hajde, pokreni se, ne gubi vrijeme!

Osjetila je da su je gurnuli prema naprijed. Njezin znak nosio je jednostavno broj '3' i prema oznakama na cesti pokazivao je put prema najmanjoj od tri piramide, onoj na najjužnijem polju prema kojem se uputila. To je, barem, bilo jedno malo olakšanje.

Upravo je stigla do raskrižja, gdje jedan odvojak vodi na zapad i onda prema jugu do piramida kefrena i menkaure, a drugi na jugoistok do sfingi i doline hrama, kad se niotkuda pojavio muškarac i čvrsto je zgrabio za nadlakticu.

– Ti – rekao je – kamo si određena?

Nijemo je pokazala na znak. Strgnuo ga je i bacio na tlo.

– Trebaju te na drugom mjestu – zarežao je. – Malu su gotovo završili, upravo si ostala besposlena. Trebam više žena za rad na zidu. Autobus je spreman za polazak. Ima mjesta za još nekolicinu, ali moramo požuriti. I, držeći je čvrsto za rame, počeo je vući A'ishu u pravcu autobusa koji su, upaljenih motora, stajali na uništenoj travi igrališta za golf.

18. poglavlje

Možda je bilo još petnaest jardi do autobusa kad je muškarac stao i okrenuo se prema A'ishi. Povukao ju je u stranu i govorio joj brzo, prigušenim glasom.

– Prije nego uđeš u autobus – rekao je – htio bih provjeriti nekoliko stvari. Nosiš li bilo kakav novac ili nakit sa sobom?

Gledala ga je bezizražajno.

– Jer ako ga imaš – nastavio je – bolje ti je da brzo razmisliš. Oni će ti ga oduzeti kad dođeš do zida. Nazivaju to *tasfiya* – pročišćavanje. Nitko tko radi na zidu ne smije donositi sa sobom bilo kakvu prtljagu iz vanjskoga svijeta. Svi mi ovisimo o bogu. Tako oni kažu.

Pogledao je okolo. Posljednjih nekoliko putnika ukrcavali su se u autobus. Motori su bili uključeni i turirali su.

– Razmisli – rekao je. – Ostavi sve što imaš kod mene. Ja ću ti to čuvati, uzeti za to sebi nekoliko penija, ostalo ću ti vratiti kad završiš s poslom. I... – pogledao ju je sada izravnije. – Pobrinit ću se da ti ne daju težak posao. Vidim da nisi stvorena za težak rad. Takav te posao može ubiti ako nisi na njega navikla.

A'isha je brzo razmišljala, kao što joj je on i savjetovao. Mora postojati način.

– Nemam kod sebe nikakvog nakita – rekla je. – Ali znam gdje ga možeš naći. Ja... – oklijevala je, pitajući se je li

ovo mudro. – Bila sam arheolog. U Kairskom muzeju. Bila sam zadužena za iskapanja ovdje, u Gizi. Znam gdje možeš uzeti hrpu dragog kamenja. Iskapali smo novu grobnicu u južnom polju kad je vlada sve zatvorila. Nije daleko. Mogu ostati ovdje i čekati te. Mogli bismo ići večeras.

Zatresao je glavom.

– Kako ću znati gdje ćeš ti do tada biti? – rekao je. – Govoriš li istinu? Ima li tamo zaista dragulja?

– To je grobnica iz doba novog kraljevstva, devetnaeste dinastije, vjerojatno iz vremena vladavine Setija i Menma'atre. Vlasnik grobnice bio je svećenik iz hrama Amun u Karnaku, Nekhtharhebi. Pronašli smo nekoliko mumija i sanduk zlata.

Vidjela je bljesak pohlepe u njegovim očima. Njeno očigledno znanje impresioniralo ga je, živnuo je na mogućnost da je sve što mu govori istina. A ako laže, primijetila je kako kalkulira, ona će biti ta koja će ispaštati. Bez riječi pozvao je jednoga od ljudi koji su stajali pored autobusa za koji je on bio zadužen.

– Bilal, moram nešto provjeriti. Neću moći ići s vama. Objasni to Tawfiq, hoćeš li?

Bilal nije izgledao zadovoljan tom naredbom, ali nije rekao ništa. Okrenuo se i uskočio u autobus. A'isha je primijetila da je bio pun žena. Jedinu muškarci bili su vozač i Bilal.

– Hajde – rekao je čovjek zadužen za autobus. Ponovno ju je primio za ruku.

– Kojim putem? – pitao je.

Pokazala mu je.

– Možemo ići cestom prema sfingama – rekla je. – Odande onda možemo kraticom. Ali, trebat ćemo lampu. U grobnicu još nije uvedena struja.

Odveo ju je do male barake gdje je bilo skladište. U hrpi složenog alata pronašao je jednu staru petrolejku. Bila je dopola puna.

Trebalo im je oko petnaest minuta da stignu do grobnice. Dalje od područja neposredno oko piramida, neobična tišina spustila se nad gradilište. A'isha nije čula ni vlastito disanje. Jedna tako neuobičajena tišina, glasnija od zvuka. Činilo joj se kao da se njen bijeg od opasnosti i to uništavanje događaju u paralelnim svjetovima. Tišina je poput neke zaraze prekrila nebo i pijesak. Ovdje vani, gdje se pustinja proteže prema zapadu gotovo isto toliko daleko kao valovi atlantika, samo je prošlost bila važna. Piramide sada više nisu ništa predstavljale, bile su tek izolirana, gola brda otvorena vjetru.

Cijelim putem njezin pratitelj nije rekao ni riječi. Ne bi joj rekao kako se zove ili bilo što o sebi. Jednom ili dvaput uhvatila je njegove skrivene poglede, kao da je mjeri ispod kaputa kojim je omotana. Bila je svjesna rizika kojem su se oboje izložili, samotni muškarac i žena koji su se sami uputili u pustinju. Izgledalo je kao čin namjerne provokacije, i njeno je srce brže zakucalo svaki put kad su prolazili blizu *muhtasibina*. Ali njen je suputnik imao neku vrstu propusnice i spremnu priču o tome kako su A'ishu poslali iz

bivšeg odjela za starine da istraži sljedeću fazu rušenja. Krčili su put kroz hrpe oštrog kamenja, iskopane zemlje, korijenja koje je virilo na površini. Dvaput se A'isha spotaknula, ogulivši si kožu na rukama. Pustinja je počinjala ovdje. Sve je bilo sprženo i uvelo, pravo mjesto za grobnice i monstruozne planine kamenja.

Vanjski dio grobnice izgledao je upravo onako kako ga je zapamtila kad je zadnji put bila ovdje. Njena sposobnost da pronade ulaz tamo gdje se činilo da nema ulaza pojačavao je nestrpljivost njenog pratitelja.

Sada je vjerovao da mu je govorila istinu, mogao je nanjušiti zakopano blago, faraonski plijen. A možda i malo seksualne rekreacije da se sve zaokruži. Jedva se suzdržavao.

Pustila ga je da ide naprijed. Daske koje su prekrivale put u grobnicu, nedavno su uklonjene. Kad su već bili unutra, trebalo joj je samo par sekundi da pronade kamen, dovoljno velik za ono što je imala na umu. Prije tjedan dana, nije tako nešto mogla ni zamisliti; danas se činilo da je to njena druga priroda.

Stajao je na vrhu stepenica, držeći lampu visoko iznad glave, gledajući dolje u tamu. Sada, dok je stajao na pragu, obuzela ga je praznovjerna nervoza. Čuo je priče o prokletstvima, o mrtvima koji iskaljuju strašnu osvetu na pljačkaše njihovih grobnica. Stavio je lampu na tlo, ne namjeravajući ići dalje. Poslat će unutra ženu, ona mu može donijeti blago.

A'isha ga je snažno udarila kamenom iza desnog uha. Srušio se na leđa, gotovo se strmoglavljajući niz stube. Pored njega, lampa se jednom zaljuljala, bacajući pomahnitale sjene na zidove i strop.

BalkanDownload

19. poglavlje

Ispred nje protezao se ravan, uzak hodnik bez ikakvih ukrasa. Izvorno je završavao praznim hrapavim zidom, kao da je hodnik uistinu tamo završavao, kao da je samo lažni ulaz, pokusno okno za grobnicu koja nikad nije dovršena. No pljačkaši su otkrili varku stoljećima prije, kao što su otkrili i mnoge druge, i tragovi što su ih ostavili vodili su A'ishu i Megdija do mehanizma kojim se pokrenuo zid i otkrio stube što vode prema dolje. Danas, zid je bio širom otvoren, stube su zjapile crne i prijeteće ispod A'ishinih nogu. Osjećala je zabrinutost, znajući ono što ranije nije znala: da je netko već bio ovdje prije nekoliko godina. Ne pljačkaši, nego ubojice. Imala je osjećaj da su još uvijek ovdje, da je čekaju. Zazvala je Megdijevo ime nekoliko puta, ali kada je jeka zamrla ostala je samo tišina. Zakoračila je kroz uski otvor, držeći lampu iznad glave. Tama ju je progutala. Svjetlo ovdje nije značilo ništa, ili tek gestu inata. Jedino je tama imala važnost. Bila je živa, disala je i promatrala i slušala, pružala opipljive prste, teška i puna putenosti, proždirala je svjetlost, debljala se na njoj, spavala, sanjala i ponovno se budila. A'isha je zadržavala dah prolazeći kraj jame s desne strane, dubokog okna koje još nisu izmjerili ili ušli u njega. Zidovi hodnika bili su pozlaćeni. Dok je prolazila, već sami njeni pokreti uzrokovali su ljuštenje cijelih oplata od zlata koje bi zatim odlepršle umorno na pod.

Hodnik se otvarao u predsoblje u kojem su pronađene mumije. To je bilo još tako jasno u njenom sjećanju, živopisno kao u nekom snu: obojeni zidovi, bogovi u zbijenim redovima, scene žetve i lova, podzemni svijet koji prima svoje najnovije goste, Oziris kako promatra, zbirka vaga, srce Nekhtarhebija, prvog proroka Setove kuće, u ravnoteži.

Pogledala je uokolo. Netko je bio ovdje prije nje. Zidovi su bili unakaženi. Boja je oguljena, kao kad dekorateri pripremaju zidove za nanošenje temeljnog sloja. Netko je uzeo čekić i napravio udubljenja u oplatama u koje su bili izrezbareni hijeroglifi, izobličujući ih toliko da se nisu mogli raspoznati. Izgledalo je kao da je neki stari svećenik ustao iz mrtvih, odlučio izbrisati ime svog neprijatelja, oteti od njega besmrtnost koja mu je dodijeljena samim njegovim imenom.

Dugo vremena stajala je zapanjena i ne razumijevajući u neredu male sobe, nesposobna odlučiti što da učini. Podigla je komad žbuke, kao da se to na neki način može ponovno sastaviti i oblikovati glava boga ili riječ. Znala je da je grobnica toliko razorena da nema nade za njenu restauraciju. Pitanje koje ju je mučilo bilo je zašto.

Cijelim putem natrag do grada brinuo ju je taj problem i nije pronašla rješenje. Načinila je široki krug oko područja piramide, i kad je pao prvi mrak otišla je u selo Nazlat al-Samman. Abd al-Ghaffar, nadzornik kod nekoliko iskapanja, nahranio ju je i odvezao natrag u Kairo u izudaranoj kamionu koji je upotrebljavao za razvoženje svojih radnika.

Već je znao da za njega i njegove ljude neće više biti posla; ali kad ga je A'isha pitala što će raditi, samo je slegnuo ramenima i rekao da će se bog pobrinuti. Nadala se da će se pokazati da se bog bolje brine nego ljudi koji djeluju u njegovo ime.

Ostavio ju je kod muzeja. Bila je to slabašna nada, ali pomišljala je da je Megdi možda otišao tamo. Počela je padati lagana kišica. Kad nije bilo turista muzej je izgledao gotovo smiješno. Smiješno i tužno, poput crkve koja je upravo izgubila vjernike.

Pošla je ravno naprijed do svog ureda. Vrata ureda tajnika odsjeka bila su širom otvorena. Svjetlo je bilo upaljeno. A'isha je neočekivano promolila glavu kroz vrata.

– Fatna? Jesi li to ti? Ja sam, A'isha.

Tajnica je podigla pogled, preneražena. Stajala je u sredini sobe okružena svežnjevima papira.

– Dr. Manfaluti... ja... jeste li dobro? Mislili smo da vam se nešto dogodilo.

A'isha je ušla i zatvorila za sobom vrata.

– Dobro sam, Fatna – rekla je. – Mislila sam da je... mudrije da ne dolazim nekoliko dana. Dok se stvari ne srede. Što ti radiš?

– Rekli su nam da se moramo iseliti do sutra. Jeste li čuli?

– Da, čula sam. – Nije rekla kako. – Kamo stavljaš sve te papire?

– Moraju biti spaljeni. Sve mora biti spaljeno. Gamal odnosi stvari dolje u kotlovnici. Na spaljivanje.

A'isha je osjetila drhtaj gađenja kako joj je prošao tijelom. Spaliti? generacije bilježaka, snimaka, nenadoknadivih dosjea.

– Ali...

– Ništa se ne može učiniti. Prepirali smo se. Svi smo se prepirali. Ali... vi ne znate kakvi su, ti *muhtasibini*. Oni ne misle kao vi ili ja.

A'isha je gledala prazne police, kutije pored svojih nogu u kojima su bili dosjei. Oni će ovamo donijeti svoje pravne knjige, svoje prašnjave tomove o običajima i komentarima, svoje nečitljive propovijedi i nepristupačna djela iz teologije. Drhtala je. Osjećala je tugu i ljutnju i bespomoćnost.

– Jesi li vidjela profesora Megdija? – pitala je. Fatna je zatresla glavom.

– Cijeli dan?

– Ne, nije dolazio ovamo. Danas je jedan od njegovih sveučilišnih dana. Ali mislim da i njih zatvaraju.

– Razumijem. Hvala, Fatna.

Okrenula se i pošla prema vratima. Oklijevajući, ponovno se okrenula.

– Što ćeš raditi, Fatna? Kamo ćeš otići?

– Stvarno ne znam. Otac kaže da će mi naći muža, da je ionako vrijeme da se udam. To je sve za sada. – Oklijevala je. – Dr. Manfaluti, netko je ovdje bio i pitao za vas. Bilo je

to prije nekoliko dana. Rekla sam... rekla sam da ne znam gdje ste.

– Tko je to bio? Je li rekao?

– Bilo ih je više. Vjerska policija, mislim, ali nisam sigurna; sada se sve promijenilo. Nikad ne znaš tko je tko.

– Razumijem. Pa, hvala ti. Čuvaj se, Fatna.

– Hoću. Vi također.

A'isha je krenula prema svom uredu. Vrata nisu bila zaključana. Čak i prije no što ih je otvorila, nagađala je što će zateći. Usprkos tome, bila je šokirana čistom zlobom djela, temeljitošću gnjeva onoga tko je posjetio sobu – nesumnjivo, to je učinila ista ona ruka koja je opustošila grobnicu. Sve je nestalo: svaki papir, svaka fotografija, svaki snimak njenog pregleda gornje sobe u grobnici, jedini koji su do sada načinjeni.

Bio je ovdje cijeli dan, i njegovo stražarenje gotovo je završilo. Za sat vremena može s veseljem očekivati šalicu kave i pecivo. Volio bi popiti pivo ili još bolje, volio bi biti sa nekom ženom; ali njegovi novi šefovi bili su osjetljivi, još ih nije prosudio. Zato se ponašao oprezno. Svaki put pomalo, baš kao i prije, prosuđujući koliko daleko može ići prije no što netko primijeti.

Ako igra po pravilima, maknut će se s ulice i dobiti posao u uredu, kao što je oduvijek želio. Ti ljudi uklapaju se u neke dobro odabrane izraze pobožnosti, *salla 'llah* ovdje i *astaghfaru 'llah* tamo. Uskoro će postići ono što želi, u to

nije sumnjao. A kovao je i drugo željezo. Holanđanin je bio čisto zlato, kad bi ga samo mogao iskoristiti na pravi način.

No trenutno, bilo mu je dosadno, bio je umoran, i bilo mu je hladno, i sve što je želio bila je kava. Žena se nije pojavljivala danima, a da se i ne govori o nekom drugom. Bilo je očito da je nanjušila štakora i zbrisala. Bilo je mnogo toga ovih dana, ljudi su njušili štakore. Neki su štakori imali četiri noge i rep, naravno, ali ne očekuje se da to kažete u javnosti. Drugi su štakori uobičajena podvrsta, ljudskog porijekla. Ona je sasvim dobro nanjušila jednoga.

Iznenada je podigao pogled. Žena koja je silazila stubama muzeja izgledala je kao da bi mogla odgovarati opisu. Mora da je kliznula unutra za vrijeme njegovog zadnjeg odmora. Pa trebao je pišati – što onda? Nitko neće znati. Dok je prolazila ispod svjetla, osjetio je treptaj prepoznavanja. Da, mogla bi to biti ona.

Izvukao se iz sjene gdje se bio pritajio i počeo je slijediti.

20. poglavlje

London, utork, 30. studenoga

Engleska je ležala u sjeni. Dubokoj sjeni, mučnoj tami u doba kad zima sumornim kucanjem najavljuje svoj dolazak. Na vrhovima brežuljaka nisu gorjele vatre, nije bilo sjajnih svjetala u mračnim centrima gradova, trgovačkim četvrtima, tihim predgrađima koja nitko nije čuvao. Na sivom nebu koje se mreškalo, na krilima kosova pojavile su se prve kapi kiše te večeri. Ljudi su ostajali u svojim stanovima, mjereći živote kapanjem vode što je curila sa streha.

Gledali su *“Coronation Street”* i *“Neighbours”* i reprize serije *“Dallas”*, jer im se nisu nudile bolje mogućnosti. Nitko nije klicao junacima, nitko izviždao negativce; nikoga nije bilo briga. Životi su im prolazili ispred ekrana koji su treperili: njihovi snovi o ljubavi, ispunjene nade i strah od nasilja izbljedjeli su pred svjetlucavim staklom.

Na Temzi, voda je hvatala svjetlost sa dugih gatova i mreškajući se mijenjala mu odsjaj. Rijeka se kretala nemirno između svojih obala, željna što prije napustiti grad. Tu i tamo, usamljeni prolaznici tratili su vrijeme na obali, ne čekajući zapravo ništa i nikoga. Nije bilo turista, gotovo nitko nije dolazio iz provincije. Polovica svjetala bila je razbijena. Prolazio je izletnički brod s bučnim društvom. Nitko nije mahao dok su prolazili. Rijeka i noć progutali su

ih kao da ih nikada nije ni bilo: ostala su svjetla što se njišu, neotesani glasovi i pucanje čepova.

Visoki toranj Vauxhall Housea, napravljen od stakla i betona, uzdizao se nad ulicama poput usidrenog broda. Na devetom katu, na nizu prozora bez zavjesa vidjela su se svjetla. Kancelarijsko osoblje otišlo je kući, ostavljajući iza sebe pleme radiooperatera, službenika za dešifriranje poruka, dostavljača i dobro provjerenih čistača.

Sa devetog kata vidi se prilično daleko, preko krova galerije Tate prema Belgraviji. Odavde je grad izgledao miran, skoro lijep, gotovo u stanju uskrsnuća. Parlament je bio sveden na pravu veličinu. Netko je jednom primijetio da se čovjek ovdje gore osjeća kao Bog, s cijelim svijetom na dlanu. www.balkandownload.org

Glavni direktor nije se osjećao poput Boga; on uopće nije mnogo osjećao. Samo nemilosrdnu borbu za napredovanje i izjedajuću sumnju da je njegov život bez cilja. Posvetio je trideset godina zaštiti Engleske od vanjskog neprijatelja, a sve to vrijeme Engleska je žderala samu sebe iznutra. Okrenuo se od prozora i noći i pogledao sobu i dugi stol, muškarce koji su sjedili oko stola.

– Gospodo – rekao je. – Hvala vam što ste došli. Oprostite što sam sazvaio sastanak u tako kratko vrijeme. Znam da neki od vas imaju važan posao u tijeku. Ali ovo je bilo prijeko potrebno, uvjeravam vas.

Šefovi su kimnuli. Percy Haviland je sazvaio sastanak šefova svih odjela za Srednji istok i Zapadnu Aziju. Izvršitelja nije bilo. Svi su bili tamo, šefovi regionalnog

odjela za Srednji istok, sjevernu Afriku, Zaljev i potkontinent (Pakistan), kao i za nekoliko administrativnih stanica: Egipat, Tursku, Siriju, Izrael, Saudijsku Arabija, Irak i Iran.

Haviland je bio glavni direktor – “moć” – već deset godina, dovoljno dugo za svakoga. *Na neki način*, mislio je *da je ovaj sastanak greška*. Sudjelovao je u hladnom ratu, stekao je iskustvo sa Stasi i KGB-om, prvo u Ministarstvu vanjskih poslova, onda u Centuryju kao šef Odjela za Istočnu Njemačku, Poljsku i napokon Rusiju. Njegovo imenovanje dogodilo se gotovo istovremeno sa završetkom hladnog rata, rušenjem Berlinskog zida, i ponovnim pojavljivanjem Srednjeg istoka kao glavnog žarišta svjetskih događanja. Zaljevski rat je uslijedio dvije godine kasnije. Osjećao se kao čovjek koji bi trebao kontrolirati zvijer čiju prirodu nikad nije savladao. Je li itko od njih bio gospodar zvijeri, pitao se. Gledajući okolo, mislio je da je čudno što nitko za stolom nije dovoljno star da pamti Suez ili Bagdadski pakt, barem ne profesionalno. Svi su oni bili veterani Iranske revolucije i Zaljevskog rata; najstariji je pamtio povlačenje iz Adena. Poznavali su svoj Srednji istok, naravno da jesu, tečno su govorili arapski i hebrejski, turski i perzijski. Vikende su provodili sa nastavnicima na Oxfordu i Cambridgeu, a navečer su posjećivali predavanja u Školi za orijentalne i afričke studije. Bili su plaćeni članovi Britanskog društva za srednjeistočni studij i još šest sličnih organizacija.

Ali zabrinjavala ga je, ta rupa u pamćenju, taj kratki spoj u iskustvu što je primoravao čak i šefove odjela da se

oslonu na knjige i dosjee i izreske iz novina za pisanje kratkih izvješća.

– Gospodo – nastavio je Haviland – ne trebam vas podsjećati da smo se posljednji put kao grupa sastali prije mjesec dana, kada smo raspravljali o izvještaju Toma Hollyja o skoro potpunoj eliminaciji mreže Ronalda Perronea u Egiptu. U osobnom razgovoru sa mnom, gospodin Holly je vrlo temeljito objasnio svoju bojazan da ovdje u Vauxhall Houseu postoji pukotina u sigurnosti. Ne moram objašnjavati zašto se nije smatralo mudrim spomenuti tu sumnju za vrijeme našeg sastanka. Međutim, bio bih vrlo iznenađen kad vi ne biste i sami došli do istog zaključka.

– Na osnovi pisma gospodina Hollyja, pokrenuo sam istragu koju vodi Služba unutarnje sigurnosti. Vrlo diskretno, naravno. Nema potrebe za panikom, za sada. Kao što svi znate, ljudi iz unutarnje sigurnosti obavljaju svoj posao temeljito. *Prevrnuti svaki kamen* – njihov je moto, i ja vjerujem u to. Stoga ćete i vi kao i ja osjetiti olakšanje kad saznate da nisu otkrili bilo kakav trag koji bi vodio u ovu ustanovu.

– Sada... – glavni je direktor zastao i pročistio grlo. Nikad se nije osjećao ugodno u takvoj situaciji. Njegov uzdignuti glas i nespretni način izražavanja bili su barijera koju je podigao u namjeri da ostale drži na odstojanju. Podređeni su, napokon, upravo to: podređeni. Nije volio demokratski nemar koji se vukao Whitehallom ovih dana. Pozitivna diskriminacija u korist gimnazijalaca i diplomiranih

tehničara. Moj Bože, oni sada i politehniku nazivaju tehničkim fakultetom! U svojoj se nutrini stresao i nastavio.

– Upravo smo primili informaciju da su i naši američki kolege pretrpjeli isto takav nesretni gubitak, i to nekako u isto vrijeme kad i mi. Dogodilo se da nisu o toj stvari govorili, kako oni kažu, “iz sigurnosnih razloga”. To bi nas moglo poštedjeti velikih nevolja. Mogli bismo zaključiti da, odakle god pukotina potječe, to ne može biti ovdje u Vauxhall Houseu. Ukoliko ne postoje dvije istovremene pukotine – tvrdnja za koju moram reći da je potpuno besmislena.

– Naš je zadatak sada pronaći vezu između dvije mreže, ili u najmanju ruku između gospodina Perronea i njegovog američkog pandana. Zamolio sam gospodina Hollyja da započne novu istragu i provede je do kraja. Od vas želim da surađujete s njim. Možda će mu trebati netko od vaših arapskih agenata. Znam da su neki od vas u ovom trenutku pod pritiskom. Unatoč tome, zaista mislim da slučaj gospodina Hollyja zaslužuje prvenstvo, s obzirom na cjelokupnu situaciju u Egiptu. I mislim da vas ne moram podsjetiti da napišete službena izvješća. Moram pripremiti službeni dokument za sutrašnji sastanak JIC-a.

Sastanak se nastavio još dva sata. Razgovaralo se o izvješćima o daljnjem utjecaju egipatske revolucije na cijelu regiju. Ono o čemu nitko nije mnogo znao bio je sam Egipat. Strana su veleposlanstva još uvijek funkcionirala, ali pod golemim pritiscima i striktnim ograničenjima u kretanju i djelovanju diplomatskog osoblja. Otkad je izveden udar

većinu svoje energije ulažu u savjetovanje i spašavanje britanskih radnika uhvaćenih u zamku te zemlje. Doći do informacija iz Egipta bilo je gotovo nemoguće. Tom Holly osjećao se slijep i gluh.

Sljedećeg popodneva trebao se održati sastanak Zajedničkog komiteta obavještajne službe, na kojem su se trebali zajedno naći šefovi SIS-a, GCHQ-a, Vojne obavještajne službe i Službe osiguranja s predstavnicima Ministarstva vanjskih poslova i kabineta ureda Udružene obavještajne organizacije; Haviland će kao i obično predstavljati SIS.

Tek nakon što se konzultiraju važni i pravi ljudi, bit će poznato što će se zapravo reći premijeru. To će se još znatno ublažiti za kabinet. Dok stigne do parlamenta, većim će dijelom biti potpuno razvodnjeno. Uzvišenoj britanskoj javnosti priopćit će se, kao i obično, ni manje ni više nego onoliko koliko Whitehall odluči da ona treba i zaslužuje znati.

Kad su svi otišli, Percy Haviland izvukao je tanku kutiju za cigarete iz svog unutarnjeg džepa. Dopuštao si je šest cigareta dnevno. Nekad je to bilo pet, ali je odlučio da je to previše metrički pravilno pa je pomaknuo broj napola tuceta. Paleći jednu cigaretu, duboko je udahnuo dim i zatim ga ispuhnuo u dugoj, tankoj liniji. Zatvorivši kutiju, pustio ju je da sklizne natrag u džep.

Otišao je do vrata i otvorio ih. Iznad njega fluorescentno je svjetlo titralo poput aure nadolazeće migrene. Na udaljenom kraju hodnika čistačica je

započinjala svoj uobičajeni posao, pokrećući stroj za poliranje naprijed-natrag preko poda prekrivenog blijedosivim linoleumom. Stroj je nježno brujao. Njegov dugi žuti kabel uvijao se iza žene, nestajući iza ugla. Sve te sate tame ona će se kretati gore-dolje dugim praznim hodnicima. A sutradan, prašina će se ponovno nakupiti. Haviland je razmišljao kako je to savršena metafora za sve što se događa u zgradi, u svim takvim zgradama cijeloga svijeta.

Vratio se do stola i podigao telefonsku slušalicu. Trenutak kasnije javio mu se glas.

– Gordon? Ovdje Percy. Svi su otišli. Volio bih kad bi mogao svratiti. Samo na kratak razgovor. – Zastao je. – Mislim – govorio je polagano – da smo možda pronašli Huntovu žensku.

III

“...po svoj zemlji egipatskoj neka je krv...”

Izlazak 7:19

BalkanDownload

21. poglavlje

17 Shari' al-Ruway'i

Al-Azbakiya, Kairo,

30. studenoga 1999. (21 Sha'ban 1420).

Dragi Michael,

vrlo je kasno i ja sam sama. Noć je zvjezdana, prvi put u tjedan dana; popela sam se na krov promatrati zvijezde. Gdje si kad te trebam, Michael? Telefonirala sam u hotel, zvala sam broj koji si mi ostavio. Rekli su mi da te nema, da si se odjavio. Bi li napustio Egipat, otišao bez pozdrava? Ne, ti to nikad ne bi učinio. No možda si bio prisiljen otići, možda su u ponoć došli po tebe i odveli te na avion. Oni to sada rade, priča se, priče potajno kruže bazarom. Bojim se, Michael; sama sam i uplašena.

Megdija nisam vidjela od jutros i moj strah za njega raste svakim satom koji prolazi. Sada sam opet u svom stanu, ali znam da to nije sigurno. Pokušavam telefonirati Megdiju, no on ne odgovara.

Na krovu sam, hladno mi je i bojim se. Zašto nisi ovdje večeras? Dolje, na ulici ispod ništa se ne miče. Nitko se ne smije, nitko ne plače. Samo mrtvilo. Mrtvilo i strepnja.

Michael, to nisu samo riječi. Oni su prokleta ozbiljni u toj stvari, u uništenju jahilive, u čistunstvu. Ništa nije sigurno, nitko nije siguran. Ulice su noćas tihe. Postali smo uplašeni narod, oni od nas koji ne stoje u redu i koji se ne mole.

Dopusti mi da ti kažem što se dogodilo, što sam vidjela...

Dok je pisala, mrmljala je tiho, za sebe pjesmicu koju je pjevala navečer u krevetu dok je bila djevojčica, *Anta 'Umri*, "Ti si moj život", popularnu baladu Umme Kulthum. Činilo se tada da se tama oko nje smanjila, popela se na sigurno mjesto daleko iznad usnulog grada, gotovo jednako daleko kao što su bile i zvijezde. Sada, dvadeset godina kasnije, podigla je pogled s pisma na krilu i ugledala tamu što je izgledala poput velike kule, kule što se spiralno uvijala od vrhova krovova do neba i dalje. Nigdje nije bilo sigurnog mjesta.

Kad je bila dijete, cijela njena obitelj spavala je ljeti svake noći na krovu. Čak je i zimi ona često odlazila na krov da može biti sama i promatrati zvijezde na nebu tamnijem od opsidijana. Noćas, vođena pogrešnim instinktom, došla je ovamo promatrati iste zvijezde, kao da je njihova stalnost može poduprijeti u opasno klimavom osjećaju o tome što je stvarno. Uvele ruže rastu u loncima na rubu krova. Nemaju nikakvog mirisa. Nema mirisa ni u čemu noćas. Njen ju je instinkt zaveo. Zvijezde su predaleko da bi od njih imala koristi.

I dalje drhtim, i dalje razmišljam o gubitku, praznini koju će ostaviti glupi, besmisleni gubitak. Tako sam se osjećala kad sam pronašla Rashida. Oni su znali, naravno, znali su ili su se nadali ili su kovali urotu da ću ja biti ta, ta koja će raditi na odmotavanju. On je bio njihov dar meni, njihovo upozorenje. Još se sjećam tog trenutka, trenutka kad sam uklonila posljednji zavoj.

Nosio je odijelo, tamno odijelo, njegovo najbolje Armani odijelo bilo je stisnuto i izgužvano od zavoja. Bio je vremenski putnik, Michael, nije imao pravo biti tamo. Činilo se da je netko tko se vratio tisuće godina unatrag da umre i bude pokopan u nečijem tuđem grobu. Naravno da nije bilo tako. Umro je u svoje vrijeme. Svi tako radimo, umiremo u svojem vremenu. Jesam li ti rekla da te volim? Da sam mrtva bez tebe?

Prema zapadu, na udaljenosti manjoj od jedne milje, rijeka se zgrozila sama svoje crnoće. Mogla je nazrijeti mrlju gole vode baš iznad sirotinjske četvrti Bulaq, čiji su rubovi bili slabo osvijetljeni. Sve je bilo slabo osvijetljeno: kina, noćni klubovi, restorani, veliki hoteli bili su zatvoreni ili im je prijeto zatvaranje. Nitko nije vozio kasno u Sahara City, nitko nije šetao rukom pod ruku uz Nil. Čak ni snovi, čak ni snovi...

Ispred nje, s lijeve strane, jednostavna crvena svjetla svijetlila su na vrhu Kairskog tornja, upozoravajući

zrakoplove u niskom letu. Odmah zdesna, ogrlica svjetala na mostu 6. listopada povezivala je otok Geziru s kopnom. Nedavno su preimenovali most: Sada se zove Kubri Sayyid Qutb, po fundamentalističkom mučeniku i piscu. Nekoliko ulica dalje, na krovu Omar-pašine džamije, na napadnoj neonskoj reklami zelenim je, četiri stope visokim slovima bilo ispisano ime Boga. S vremena na vrijeme ime je svjetlucalo. Da li Bog svjetluca? Da li on dolazi i odlazi kao svjetlo, stvarajući i razarajući galaksije dok se pali i gasi? Što bi se dogodilo kad bi njegovo ime zauvijek nestalo, kad bi ga progutala tama kao i sve ostalo? Pregršt svjetala, pa mrak i, iznad svega, pustinja što čeka da grad umre. A'isha je zadrhtala. Nešto je dolazilo, mogla je to namirisati u zraku. Nešto ružno, nešto prokleta.

Paziš li na sebe, ljubavi? Moliš li se navečer? Znam da nisi vjernik, ali mislim da se svejedno moraš moliti. Ja bih se molila tvojoj Djevici kad bih znala da će me uslišati, da će me bilo tko uslišati. Naš Bog ima devedeset i devet imena. Sufis kaže da postoji i stoto ime, tajno ime. Ljudi o Njemu govore što žele, Njemu je svejedno. Ponekad pomislim da i ja imam tajno ime, da Bog nije jedinstven. Oni bi me ubili zbog takvog razmišljanja. Upotrijebili su dugu traku bijele tkanine, Sa'idi pamuka, najbolje kvalitete, da ne može vidjeti u posljednjim trenucima. Možda se molio, tražio skriveno ime. Mora da ga nije pronašao. Netko od njih napisao je nešto na arapskom na tkanini: mawt al'jahiliya. – Smrt u doba neznanja. –

Da li tako trebam prevesti? Ili možda – Smrt u stanju neznanja. – Nekako mislim da je ono prvo ispravnije. Ti razumiješ, naravno, razumiješ bolje od mene. Na kraju smo sve spalili, naravno, zajedno s ostalim. Kožu i kost i bijeli povež za oči s objavom rata. To je bilo to, zar ne? Objava rata. Kako to drukčije nazvati, Michael? Mržnja? Nedostatak razumijevanja? Vrsta gorke ljubavi, možda? Možda sve to skupa, Michael? Tako mnogo u nekoliko riječi. Butrus je sve zajedno stavio u peć i zapalio. Riječi također, stavio ih je isto unutra. Želim da si ovdje sa mnom, želim te držati, čuti tvoj glas.

Poslat ću ovo u tvoj hotel. Možda oni imaju adresu kamo uputiti poštu, možda ćeš ti nazvati za nekoliko dana, možda nećeš ni dočekati pismo, već ćeš biti ovdje sa mnom u Kairu, i pit ćemo kavu i jesti baklave kod Groppija. Možda si već ovdje, možda je ovo noćas samo san.

Zaboravila sam: više ne dopuštaju muškarcima i ženama jesti zajedno. Ni kod Groppija, ni kod Fishawija, nigdje. Tabui se šire, svaki dan osvane neki novi: “Čini ovo, ne čini ono”. Postali smo oprezan narod. Pazimo i na najmanje radnje. Na misli. Na snove. To je poput raka, Michael, to je poput raka što jede grad. Ili virusa. Virus kuge. Molim te piši, Michael. Molim te dođi.

A'isha.

Odložila je olovku, pustila pismo i podmetač na kojem je pismo stajalo da skliznu na pod. Stojeći, omotala je šal čvršće oko ramena i došla polako do ruba krova. Čvrsto je držala ogradu, kao da bje vjetar mogao otpuhnuti u svemir. Napola zatvorenih usnica promrmljala je još nekoliko redaka pjesmice, i na kraju oteturala unutra, kao da je ona jedina u napuštenom gradu bila živa i pjevala, kao da ju je tišina napokon svladala. Bila je tiha i zamišljena, a njeni kapci teški od sjećanja koja nisu bila prava sjećanja, od snova koji nisu bili pravi snovi.

BalkanDownload

22. poglavlje

Aleksandrija, srijeda, 15. prosinca.

Promatrao je morsku pticu kako sapinje krila da se zaštiti od pretjeranog vjetra prije poniranja kao da je omamljena raspuklim morem. Vjetar i vodu što visoko pršti, osjećao okus soli u zraku, gledao valove zelene i zapjenjene, čamce labavo usidrene u istočnoj luci. Duboki horizont što je visio na tamnom i opasnom purpuru, kao da je naslikan u akvarelu, nebo što se ruši, guske koje zaustavlja kovitlac vjetra, bijelu Nevjestu mora opasanu, zlatnu, ukrašenu draguljima kratak tren prije mraka, prošlost što se ogleda u sumornom zrcalu sadašnjosti, pljuskanje obojenih ovčica što se uzdižu i padaju u dugoj, umornoj luci Qaitbay kojoj je zalazeće sunce podarilo zlaćanu boju meda.

Michael Hunt je okrenuo leđa moru i počeo laganu šetnju prema kući, udaran sivim vjetrom. Svjetlo je gotovo nestalo. Na vrhovima minareta tinjale su malene svjetlucave lampe, svjetionici za nadolazeću noć. *Adhan* je šušкао kroz ulice. Likovi su se pojavili, vukući se pojedinačno ili u grupama do onoga koji moli. Žene skrivene velom raspršile su se pred njim žureći se da nestanu s vidika. Bio je to početak Ramazana. Mjesec posta nalazio se pred gradom, vrijeme pokore i odricanja iz doba dok su se bijela i crna prijetnja mogle razlikovati.

Iznenada, ulice su mu se učinile neizrecivo dosadne, neobojenih kuća, oštećenih pločnika, zatvorenih ureda. Samo je ljeto moglo donijeti živost gradu, a ljeto se činilo dalje nego ikada. Odlučio je otići kod Tahe. Provest će večer uz šalicu kave, a onda će ponovo pokušati nazvati A'ishu. Njegova briga za nju sve više je rasla.

Nekoliko je puta ovih dana nazivao, ali nije bilo odgovora. Nije mogao doći do nje. Pokušao je telefonirati u muzej, ali je jedino saznao da je muzej zatvoren zbog preuređenja. Megdijev odsjek na sveučilištu kao da je nestao.

www.balkandownload.org

Taha je bio prljav kafić u četvrti Karmus gdje je Michaelu bilo omogućeno telefonirati i primiti telefonske pozive. Ranijih dana, u vrijeme kad je Tahin otac vodio kafić, bilo je to središte male intelektualne *gay* zajednice, uglavnom Grka i Armenaca, nekolicine Sjevernoeuroljana i "ptica selica" sivih lica. Durrell je sanjao o Justini poput istrošene mjesečeve zrake što se odražava na okviru prozora. Za mramornim stolom sjedio je Cayafy ispijajući šalicu za šalicom gorke *qahwa sade*, pišući umorne pjesme na majušnim ceduljicama grčkoga papira. Taha je bio "mračni kafić" kamo su odlazili pjesnik i njegov jadni mrtvi prijatelj: "Nož u njegovom srcu bio je mračni kafe kamo su zajedno običavali odlaziti."

Sada, *Taha* je bilo žalosno i usamljeno stjecište bez puteva gdje starci igraju triktrak u tišini ili čitaju poderane primjerke *Al-Jumhuriye* ili puše jeftin *ma'assil* duhan kroz duge usnike od *shishasa* ili iskašljavaju ono malo što je

ostalo od njihovih tananih i tužnih života. U proljeće i jesen, zimi i ljeti, spori ventilator s teškim lopaticama strpljivo se okretao kroz blijedi, dimom ispunjeni zrak.

Michael je prvi put otišao kod Tahe kao dječak od dvanaest godina, usamljeni mladić stigao je prekasno da okusi veličinu grada. Taha mu je pomogao, učio ga šatri bahri arapskog, uveo ga u ono što je ostalo od kavanskog društva. Zajedno su šetali tamnim ulicama grada gdje ničeg nije ostalo osim lelujanja poslijepodneva i mrtve ustajale tišine. Pet godina kasnije, Taha mu je podveo prvu ženu, tamnooku djevojku iz Tante, iznenađujućih malih grudi, i malih bijelih ožiljaka što su prelazili uzduž i poprijeko njenih leđa, i jezikom koji se pokretao kao riba duboko u njegovim otvorenim ustima. Sada je Taha ostario, ostario kao i njegov grad, kao i njegov kafić. Star i artritičan i ranjiv.

– Netko je pitao za tebe – rekao je starac dodajući mu šalicu kave preko stola.

Michael je podigao obrve. Zanimalo ga je koliko Taha stvarao zna o njemu, o onome što je on bio nekada. Malo, možda, samo malo. Taha je bio poput ostalih, dio materijala Michaelove prijevare što se tkala tijekom mnogih godina.

– Očitao sam mu bukvicu. Rekao sam da griješi, da nisam nikad čuo za tebe. Ali će se vratiti.

Michael je znao što to znači. Kako možeš lagati u vrijeme poput ovoga, s ljudima poput ovih? Znali su starca, znali su njegovu prošlost, patničku povijest kafića za usamjene ljude. Nitko sada nije bio siguran, nikome se ne može vjerovati, čak ni starim prijateljima.

Michael je pogledao uokolo.

– Nalazi li se sada ovdje netko koga se moram čuvati?

Taha je zatresao glavom.

– Sve je uobičajeno. Bit ćeš siguran.

Michael je kimnuo. Ali obojica su znali da nema sigurnosti. Ako je ponuđen novac – a sigurno je da je novca bilo – bilo tko od Tahinih uobičajenih gostiju mogao bi doći u iskušenje.

Sjedili su neko vrijeme zajedno i razgovarali, dvojica Egipćana, jedan starac ijedan mlađi muškarac, čavrljajući o prošlim vremenima. Ako bi ljudi, pitajući o njemu mislili da traže Engleza, ostali bi razočarani.

Zadržao se dok se kafić nije zatvorio, nešto poslije deset sati. Prije no što je otišao, ponovno je pokušao telefonirati Megdiju. Zvonilo je i zvonilo, ali nitko se nije javljao. Kad je otišao, ulice su bile gotovo puste. Ljudi su odlazili na spavanje rano navečer kako bi mogli ustati prije svanuća i napuniti želuce za dan posta koji je pred njima. Svježina mora namakala je zrak. Želio je još uživati u komforu hotela, ali je napustio Cecil ranije i krenuo podzemnom željeznicom. Otada je promijenio otrcanu sobu u Muharram Beyu za drugu još otrcaniju između željezničke pruge i Kanala Mahmudiya. Tamo je imao vrlo malo komfora. Dok je ležao u krevetu mogao je čuti zvuk vlakova koji su prolazili, samotani zvuk što ga je budio usred prazne noći i ostajao s njim još dugo poslije toga, čak do svitanja. Sve je bilo mirno. Početak zime držao je ulice i prolaze u

svojoj vlasti. Štropot tramvaja utihnuo je večeras ranije. Vjetar je mirno šumio između zgrada.

Zvuk koraka slijedio ga je već nekoliko ulica, postajući s vremenom sve bliži. Nije gledao uokolo, nije ubrzao korak. Hodajući čvrsto, tražio je prvi prolaz. Nekoliko jardi ispred, nalazio se s desne strane jedan prolaz. Na njegovom početku bila je velika lokva vode. Sklanjajući se unutra, Michael se priljubio uza zid, čekajući. Koraci su postajali nepogrešivo glasniji, još uvijek dolazeći u njegovom smjeru. Zadržao je dah. Teretni vlak je prolazio ispuštajući otrcani klopoćući zvuk koji se pretvorio u vrisak kočnica kad je došao do zavoja u al-Jabbari.

Kroz otvor je ugledao muškarca s druge strane ulice kako je opkoračio lokvu. Stao je i gledao oko sebe kao da oklijeva. Sada je Michael bio siguran da ga slijede. Čekao je, spreman za napad.

– Gospodine Hunt? Gospodine Hunt, gdje ste?

Glas je bio poznat, ali ga Michael nije mogao odrediti.

– Gospodine Hunt, imam poruku za vas. Jeste li tamo? Michael je ostao u sjeni.

– Tko je to? – pitao je.

– Mahmud iz hotela. Pokušavao sam vas pronaći.

Michael je ispustio uzdah olakšanja. Podmitio je jednog službenika u Cecilu da mu ostavlja poruke kod Tahe. Platilo je Mahmudu više nego dovoljno da bude siguran u postojanu lojalnost. Michael je iskoračio na ulicu. Mahmud se okrenuo, preplašen.

– Gospodine Hunt, slijedim vas od Tahe. Stigao sam u kafić nakon što ste vi otišli. Hodate vrlo brzo.

– Što je, Mahmude?

Službenik je ispružio ruku u kojoj je stiskao zgužvanu omotnicu.

www.balkandownload.org

– Ovo je stiglo za vas, večeras. Iz Kaira. Zakasnilo je.

Michael je uzeo omotnicu. Otišao je nekoliko koraka naprijed do ulične svjetiljke. Omotnica je bila adresirana na njega kod Cecila. Poslana je iz Kaira prije dva tjedna. Rukopis na prednjoj strani bio je A'ishin.

BalkanDownload

23. poglavlje

Vlak za Kairo stigao je na stanicu Sidi Gabr s gotovo satom zakašnjenja. Želio je putovati ranije, putničkim vlakom što polazi s Aleksandrijskog kolodvora Misr u šest sati i deset minuta. U Sidi Gabr trebao je stići nekoliko minuta kasnije, ali tog jutra cijeli promet između Aleksandrije i glavnog grada je kasnio. Nije bilo službenog priopćenja o tome, ali ljudi su nekako znali. Šapat ovdje, slijeganje ramenima tamo. Slika se formirala. Nešto se dešava. Netko je, negdje, postajao nervozan.

Sadržaj A'ishinog pisma ga je uznemirio, i odlučio je, protivno dobroj prosudbi, vratiti se u Kairo odmah. Za vrijeme dugih sati čekanja na stanici, više je puta pomislio da se vrati natrag. U Kairu su ga znali, bit će laka meta za Abu Musu i njegove ljude, ako oni još operiraju Kairom. A poznavajući Abu Musu, Michael nije ni sumnjao u to da će on još biti tamo.

Lagana kišica padala je koso iz, poput škrljevca, sivog neba. Ovdje, gdje se more uz obalu širi poput tame, a Afrika je tek varka umornog svjetla na kosom horizontu, kiše stižu svake zime, bezbojne i hladne, donoseći gorčinu drugog svijeta u svom teškom i mekom padanju. Michael je drhtao, okrećući leđa hladnom zraku. Zaljevski rat prije osam godina izvršio je napokon svoju osvetu: uza sve postojeće klimatske promjene, dugi mjeseci dima i goruće nafte unijeli su duboke promjene u ekologiju regije. Bila je to druga takva zima. Možda će odsad pa nadalje sve biti takve.

Bio je odjeven u iznošeno sivo odijelo čiji su tanki reveri bili umrljani masnim mrljama, potpuno drugačije od onog što ga je nosio u Aleksandriji. U ispravama je stajalo da je on Yunis Zuhdi, stanovnik radničkog naselja u predgrađu Shubre, student Kairskog sveučilišta, sada privatni učitelj jezika, educirani gubitnik koji podučava zabrinutu generaciju što će biti gubitnici kao i on sam. Nosio je naočale s običnim staklima i pušio jeftine lokalne cigarete od kojih je kašljao. Lice mu je obraslo kratkom oštrom bradom koju nije brijao tri dana.

Da osigura mjesto u vlaku, čekao je na peronu od dva sata. Osjećao je prisnu toplinu, kompleksnu težinu od previše ljudi na sve strane. Poput majušnog lika usred mravinjaka, promatrao je zaposlene mravolike likove kako se kreću oko njega. Vlažan zrak nosio je cicanje glasova, visokih i isprekidanih, poput glasova insekata.

Obitelji su se držale zajedno u neurednim grupama, očevi i majke s pretjerano umotanom djecom koja su ih stiskala za noge ili im sjedila na umornim ramenima. Prodavači hrane nespretno su se kretali kroz buku, užegli zadah *fitira* i *ta'miya* sendviča vrijeđao je svježinu zraka ranoga jutra. Još se nije razdanilo, još nije bilo vrijeme za početak posta. Nekoliko stopa dalje od Michaela, jedan je dječak postavio štand za čišćenje cipela. Ispod njega prosjak bez nogu tužno je klizio kroz šumu nogu, upravljajući snažnim rukama tankim čeličnim postoljem. Blizu ruba perona žilavi *felah* sjedio je na visokoj žicanoj krletci punoj divljih prepelica, hrane za restorane na rubu bankrota.

Jedan galeb obrušavao se nisko nad tračnicama, s tragovima soli na sivom perju. Michael je pogledao gore, pažnju mu je privuklo lepršanje krila na hladnom nebu. Mogao je namirisati more, purpurno more, u vjetru i neugodnoj kiši.

Vlak je napokon krenuo, vukla ga je golema mađarska teretna dizel lokomotiva, "*Maghari*", što je već godinama trebala biti van prometa. Vlak je već bio nakrcan putnicima koji su se ukrcali na stanici Misr. Odjeljci trećeg razreda bili su gotovo puni.

www.balkandownload.org

Žene s košarama miješale su se promiskuitetno s muškarcima koji su nosili vreće ili alat. Činilo se da svatko nešto nosi. Michael, čije su ruke bile prazne, osjećao se gotovo gol, ali bez torbe bio je slobodan i nesputan da si prokrči put. Začudo, našao je mjesto na jednoj drvenoj klupi, između košare s pilićima i jednog starca suhog, sušičavog kašlja što je trajao vjerojatno cijeli život. Odnekud je dolazio pucketavi zvuk tranzistora, slabašni zvuk *ouda*.

Vlak je konačno ispuzao iz stanice s dvadeset minuta zakašnjenja, ostavljajući iza sebe isto onoliko ljudi koliko ih se i ukrcalo. Neki su se smjestili na krovu, drugi su se nesigurno priljubili uz prozore, nekolicina je opasno visjela blizu kotača. Michael se iscrpljen uvalio na sjedalo, tražeći kut u kojem bi mogao zaspati i pronaći utočište od buke i smrada. Zadrijemao je, i naglo se prenuo i ni drmusanja kad bi vlak iznenada krenuo ili uplašen od iznenadne provale kašlja muškarca pokraj njega, dok se napokon, izmučen

uzastopnim besanim noćima i jednostavno fizičkim umorom, nije prepustio mračnom i razdražljivom snu.

Vlak je stajao kad se probudio. Čvrsti zvuk šišteće pare ispunjavao je zrak poput gnijezda punog ljutih otrovnica. Kiša je prestala padati. Radio je utihnuo. Michael nije nosio sat, nije imao ništa po čemu bi zaključio koliko je sati. Svjetlost se promijenila, ali se činilo da je još uvijek rano jutro. Pogledao je po odjeljku. Svuda oko njega ljudi su šaputali ili utihnuli naćulivši uši. Prestrašene oći sretale su se i prelazile pogledom od jednog do drugog. Vani, glasovi su se podignuli. Izvikivale su se naredbe, nerazgovijetne i nerazumljive. Nisu stali na stanici, nego su stajali na otvorenom polju, jedva vidljivom sa mjesta gdje je sjedio Michael.

Ustao je i probio se do prozora s lijeve strane. Vani je bijela izmaglica drhturila iznad polja pamuka. Ljudi su vrvjeli okolo, oni sa krova i oni koji su visjeli na vratima. Michael je ugledao visokog muškarca u bijelom *thawbu* kako koraća dugim koracima gore-dolje uz traćnice. Mahao je dugim štapom s metalnim prstenom, održavajući na taj naćin red. Dalje u pozadini, vojnici su nelagodno stajali na rubu polja, pušaka uperenih prema vlaku. Prvom se muškarcu pridružio drugi, obućen potpuno isto. Preko polja, jedva vidljivog u magli nalazila se linija vode: bio je to ili kanal za navodnjavanje ili odvojak Nila.

Zaustavila ih je vjerska policija, novoutemeljena *shurta diniya* ili *muhtasibin*, snaga oblikovana djelomićno prema

ranijim islamskim čuvarima javnog morala a djelomično prema nepoznatom saudijskom *mutawi'inu*. U kratko vrijeme otkako su osnovani, njihov ugled prenosio se od usta do usta sve dok nije bilo nijednog živog stvora koji ih se nije smrtno plašio.

Muhtasibinska zakleta dužnost bila je da provode tradicionalne vjerske propise – 'zapovijedati dobro i zabranjivati zlo'. Poput svih puritanaca, mnogo su više energije trošili na ovo drugo. Uzeli su si pravo djelovanja, ne ograničenim zakonodavstvom novog islamskog parlamenta, nego preko *fatvi* malih grupa starijih šeika u Al-Azharu. Bilo ih je posvuda i bili su nemilosrdni.

Istrgnuli su kineske lutke iz ruku malih djevojčica i šahovske figure iz ruku njihovih očeva: oboje je bilo u suprotnosti sa zakonom protiv idolatrije. Razmazali su izmet po kutijama s čokoladnim bombonima punjenim likerom i polomili ruke ljekarnicima čiji je sirup protiv kašlja sadržavao alkohol. U uskim uličicama i zakrčenim prolazima supermarketa napadali su žene koje nisu imale *zar* i snažno ih udarali štapovima. Parove koji su zajedno šetali zaustavljali su nasumce i provjeravali njihove isprave; ako nisu bili vjenčani hapsili su ih i odvlačili na sud. Nadgledavali su javno spaljivanje zabranjenih knjiga, od *Sotonskih stihova* u prijevodu Nadima al-'Alawija do romana Nagiba Mahfouza.

Zaboravljajući na svoju okolinu, Michael je promatrao kako malene grupe muškaraca, žena i djece silaze s vlaka i posrću u koloni pod budnim okom pušaka. Da se tako mnogo

njegovih suputnika iz vlaka može smatrati grešnicima učinilo mu se istovremeno i očekivano i pretjerano. Revnosni *muhtasibini* kretali su se kroz vlak, od odjeljaka prvog razreda s klimatizacijskim uređajima do pretijesnih odjeljaka trećeg razreda. Michael još nikad nije vidio tako tih egipatski vlak ni tako zaplašene putnike. Zanimalo ga je traže li *muhtasibini* njega.

Dva muškarca u bijeloj odori ušla su u odjeljak, njihov oštar pogled pomno je motrio smetene redove putnika, tražeći grijeh usred siromaštva. Michael je mislio da će biti siguran ako ostane miran. Šefu *muhtasibina*, kao i svim moralistima, bile su jasne i nevinost i krivnja. Oni se nisu bavili nevidljivim svijetom misli, nisu istraživali srca. To je područje bilo ocean u kojem se oni nisu usudili plivati. Michaelove isprave bile su brižljivo pripremljene za njega, a pripremio ih je 'Abd al-Farid Nassim, najvještiji krivotvoritelj u čitavoj Aleksandriji. Prošao je s njima kroz više kontrola. Osjećao se siguran s tim ispravama. Njegovo lice i odjeća neće pobuditi nikakav komentar.

– *Ismak ayh?*

Michael je podigao glavu: umoran čovjek, povrijeđen čovjek, čovjek kojeg je lako zaboraviti.

– Tvoje ime? – ponovio je *muhtasibin*. Michael ga je oprezno proučavao ispod poluzatvorenih kapaka. Snažna usta, sanjarske oči, koža zategnuta preko kostiju lica, tanka i sjajna na sljepoočicama. Nije bio čovjek s kojim bi se moglo dogovarati.

– Yunis.

- Yunis i kako još? Kako ti je prezime?
- Zuhdi.
- Govori glasno!
- Zuhdi, gospodine.
- Da vidim isprave.

Michael je zavukao ruku u sako i izvukao otrcani novčanik. Izvadio je osobnu iskaznicu i druge dokumente. Usprkos hladnokrvnosti, usprkos povjerenju u vještinu 'Abd al-Farida, osjećao je kako se počinje znojiti. *Muhtasibin* je pomno pregledao isprave. Michael se pitao zašto su izabrali njega. Je li njegova fotografija već kolala okolo?

- Adresa?

Michael je ponovio adresu koju je naučio.

- Zanimanje?
- Učitelj. Podučavam engleski. Za upis na sveučilište.
- U Sabri?

- Ne, gospodine. Ljudi u Sabri si ne mogu priuštiti poduku. Uglavnom idem po kućama u Misr al-Jadidi. Tamo ljudi imaju više novaca.

- Ovdje piše da si proveo neko vrijeme u inozemstvu.

- Da, gospodine. Dvije godine u Londonu. Da poboljšam svoj engleski.

- Shvaćaš da je boravak u inozemstvu sada prekršaj? Michael je osjetio topli grč u truhu.

- Živjeti u inozemstvu?

– Izvan Dar al-Islama. To je povreda koju treba kazniti. Dar al-Islam: kraljevstvo islama, sve zemlje pod muslimanskom vladavinom.

– Oprostite – rekao je Michael pažljivo. – Nisam shvatio. Jesu li to nova pravila?

– Ustani.

– Molim?

Muhtasibin je zgrabio Michaela za lijevu ruku i grubo ga osovio na noge. Na trenutak, njegova obuka je gotovo prevladala i on se jedva suzdržao da ne uzvрати uvredu. Umjesto toga pretvarao se da pokušava uspostaviti ravnotežu. *Muhtasibin* se okrenuo i gestom pozvao vojnika koji je stajao najednom kraju odjeljka.

– Ovaj – oštro je rekao.

– Što nije u redu? – povikao je Michael. – Što sam učinio? Nejasno je shvatio da nije on jedini koji više, da su i drugi ljudi u odjeljku na nogama i guraju se na vrata. Pogledao je okolo. Oni suputnici koje nisu odabrali, gledali su u daljinu, u pod, kroz prozore, pretvarajući se da su gluhi, glupi i slijepi.

Iznenada, vikanje je prestalo, kao da je netko mahnuo čarobnim štapićem ili pritisnuo prekidač. Nitko se nije micao. Bila je savršena tišina. Trenutak kasnije, prekinuta je. Čuo se pucanj, tanan i blijed u beskraj u bijelih polja. Nekoliko sekundi kasnije slijedio je drugi. Pucanje je ponovno počelo, sada još jače i beznadnije.

24. poglavlje

Vojnik je grubo zgrabio Michaela za zapešće i odvukao ga niz prolaz. Gomile što su zakrčile prolaz čudesno su se razmaknule pred njima, poput nemirne vode što se razdvaja. Vani, dvije su puške istovremeno opalile. Vojnik je stao iza Michaela i gurao ga kroz vrata niz strme stube na trosku preko tračnica.

Bila su dva reda, jedan red muškaraca, i drugi žena, a iza njih, poredani u cik-cak liniji, vojnici s puškama. Ispred svakog reda, Michael je to sad prvi put primijetio, bio je iskopan plitki jarak. Dvojica *muhtasibina* hodala su sporo iza redova, ignorirajući plač žena i molbe muškaraca. Svaki je u ruci držao pištolj, koji bi prislonio na potiljak sljedeće žrtve. Michael je ugledao prosjaka bez nogu ustrijeljenog na mjestu gdje se našao, a njegovo tijelo bačeno u otvoreni jarak. Vidio je kako su muškarca u turbanu i odori vjerskog učitelja odvukli do ruba i bez žaljenja ga ustrijelili, dok su mu na usnama bili napola izgovoreni stihovi iz Kur'ana. Promatrao je kako su visokog muškarca proboli bajunetom i izrešetalu mecima.

Michaela je pritisnuo putnik iz vlaka, jedan mladić koji je izgledao kao student. Na zemlji, pored mladićevih nogu, ležala je knjiga, a njeni su listovi bili istrгани i rasparani. Michael je pažljivo pogledao. Naslov je bio umrljan blatom, no vidljiv: *Qissa madinalayn*, arapski prijevod *Priče o dva grada*. Mladić je drhtao poput lista, nemoćan shvatiti što se

događa. Kad su Michaela gurnuli bliže, mladić ga je uhvatio za ruku.

– Zar ne možemo ništa učiniti? – zavapio je. Pucanj je odjeknuo dalje uz rov. Približavali su se.

– Ne razumijem što se događa – rekao je Michael. – Zašto su vas uhitili?

Mladić je pokazao knjigu u blatu.

– Zbog toga – zastenjao je. – Zbog toga što to čitam. Kažu da je to dio *jahiliye*, da sam zaražen, da smo svi zaraženi. Ja sam musliman, dobar musliman. Govorio sam im *shahadu*, ali nisu slušali. Bila je to samo knjiga.

I odjednom je Michael shvatio. Sjetio se Kambodže, onoga što su činili Crveni Kmeri, uništavanja svih udžbenika, sve gradske pokvarenosti, svih stranih utjecaja. Nulte godine. Polja gdje su ubijali. Prošlosti izbrisane u oluji smrti poput krajolika izbrisana snijegom.

U maglici, kočoperio se u bijelo odjeveni *muhtasibin*, zureći u lica, pa ponovno gledajući u daljinu. Iza tračnica njegovi su drugovi nastavljali sa svojim sablasnim zadatkom. Krv se cijedila na mokru zemlju. Vlak je ispustio paru i počeo se polako udaljavati od njih. Michael je na prozorima vidio lica, prestrašena i oslobođena istovremeno, blijeda lica što se kroz izmaglicu zauvijek udaljavaju od njega.

Krvnik je dohvatio mladića. Michael je osjetio kako se ukočio kad mu je cijev pištolja dodiraula zatiljak, osjetio je jezu kako mu je prošla tijelom, čuo je hitac i njegov odjek,

osjetio da se pretvorio u ništavilo. Krv je poprskala stranice uništene knjige. Michael se ogledao i vidio vlak kako se gubi u daljini, malo crveno svjetlo koje žmirka kroz sve gušću maglu, daleko od njega kao i sam život.

Hladna cijev pištolja dodirnula mu je vrat poput ranog mraza.

Ti trenuci, dok je gledao kako vlak polako klizi u sloj nijeme magle, bili su nešto najduže što je Michael pamtio. Činilo se da su rašireni pred njim zauvijek, postali su dugi kao život, dijelovi vječnosti. Umro je i ponovno se rodio stotinu puta. Ali život mu nije bljesnuo pred očima: samo smrt. Odjeknuo je glas: – Ne toga. – Tek dugo nakon toga povezao je sa sobom glas i ono što je bilo rečeno. – Ne toga. Želim s njim razgovarati.

Umjesto očekivanog metka, osjetio je grubu ruku na plećima kako ga gura naprijed. Srušio se misleći da mora da je i živ i mrtav u isto vrijeme i u istom trenutku. Bol nije osjećao. Pucanj pištolja zvučao je daleko, udaljeno, a njegovo je tijelo pritisnulo smrdljivo blato poput silnog tereta. Svojim je obrazom dodirnuo obraz mladića kojeg su ustrijelili zbog čitanja knjige. Mladićeva je koža bila još topla.

Nečija ga je ruka zgrabila za ovratnik i povukla naprijed.

– Ustani! Nisi mrtav.

Osjećao je kako mu klecaju koljena, a noge klize po mokroj zemlji. Sve je bilo mračno. Odjednom je spoznao da koluta čvrsto zatvorenih očiju zbog eksplozije koja se nije

dogodila. Otvorivši oči, ugledao je muškarčeve cipele, crne, u suprotnosti s laganim materijalom bijelog *thauba*.

Stranac je povukao Michaela iz jarka i podigao ga na noge. Bio je to visok muškarac, glatkog lica i dugih, tamnih trepavica na umornim očima. Oči su gorjele u groznici. Ne fizičkoj groznici, već nervoznoj unutarnjoj vatri koja ga je nagrđivala i činila ljutitim: okrutnost duha koja uništava sve što nije savršeno. Michael je očekivao da vidi tanke usnice, ali umjesto toga bili su to rubovi širokih, senzualnih usta, debelih i okruglih usana tamnih od krvi.

Dugo se nije čula niti riječ između dvojice muškarca. Michael je stajao tresući se od hladnoće, bojeći se i pomaknuti. Znao je da mu život visi o koncu. *Muhtasibin ga je gledao, činilo se godinama, ne govoreći ništa, ne čineći ništa. S vremena na vrijeme prolomio bi se pucanj kroz nesavršenu mirnoću. Bilo je sve manje krikova. Michael je čuo dijete koje plače, jadro, bolno jecanje što je iznenada prestalo. Nikad do sada nije još osjetio tako potpunu ljutnju. Ili tako bolnu bespomoćnost.*

– Želio bih da počete sa mnom, gospodine Hunt – oglasio se napokon *muhtasibin*. – Moramo razgovarati. Michael je zaustio da protestira.

– Zovem se Yunis Zuhdi. Ja...

www.balkandownload.org

– Zovete se Michael Hunt, nastavnik ste na Američkom sveučilištu, jednom ste bili šef Britanske stanice u Kairu, i sada ste pod mojim skrbništvom. Ja sam Yusuf al-Haydari, Qa'id al-Muhtasibin za Donji Egipat. Molim vas da ne gubimo

vrijeme pretvarajući se. To je uvreda mojoj inteligenciji, a vas samo ponižava.

– Mora da griješite, gospodine. Zovem se Yunis Zuhti. Kao odgovor, *muhtasibin* je iz džepa izvadio malu fotografiju. Pružio ju je Michaelu.

– To ste vi, zar ne?

Michael je zatresao glavom.

– Slični meni, ali... – Prepoznao je fotografiju. Snimljena je prije nekoliko godina, na prijemu u nekom veleposlanstvu.

Haydari je u nelagodi pogledao oko sebe.

– Gospodine Hunt, nemamo vremena za nadmudrivanje. Ne možemo ovdje razgovarati. Molim vas, pođite sa mnom.

Okrenuo se i pošao naprijed po vijugavoj stazi što je prolazila kroz pusta, usnula polja prema rijeci. Odjednom, Michael se okrenuo i pogledao natrag. *Muhtasibini* su sada već gotovo završili svoj posao, ratari što u zimsko polje siju svoj strašni usjev.

Na kraju ženskog reda, djevojka od oko osamnaest godina čučala je iznad jarka, čekajući. Na njenom licu nije se moglo pročitati ništa, ništa osim prestanka čežnje i brzog gašenja života. U naručju je držala umotani svežanj, možda dijete. Nije bilo utjehe u njenom zagrljaju. Podigla je pogled i uhvatila Michaelov, pogled muškarca koji nije nosio uniformu i odlazio je od pokolja. Iznenada potaknuta, skočila je na noge i pružajući smotuljak divlje zavikala.

– Moje dijete! Uzmite ga! U ime Boga, uzmite moje dijete!

Muhtasibin koji je bio najbliže njoj, podigao je pištolj i naglo je ustrijelio. U ime Boga. Njene širom otvorene oči zamrzle su se u čuđenju, usta su se otvorila, ali glas nije prelazio preko usnica. Tada se pojavila krv na ustima, noge su popustile i ona je pala prema naprijed, gnječeci dijete pod sobom dok je padala u jarak. U daljini, baš preko polja, kotač *sagiya* okrenuo se polako, podižući vodu preko usjeva. Rijeka je sjala poput stakla. Michael je zatvorio oči i nastavio hodati. Odlučio je da mora napraviti stanku prvom prilikom. Ako to ne učini, znao je da neće dobiti drugu šansu.

Žele ga ispitivati, to je znao. Ali zašto ovdje vani, u polju?

Do rijeke nije bilo daleko. Voda je bila hladna, tamnosmeđe boje sa žutim prugama, malo nabujala, nasrtala je na svoje krajnje točke, gdje je dodirivala sjeverni i južni obzor, tupa samoća što se kreće kroz smeđa polja ispod sivog neba. Na udaljenoj obali, bilo je nagomilano palmino drveće pored izrezbarenog kamenog stupa. U daljini, poput fatamorgane, bijelo se jedro pognulo pod vjetrom što se valjao s mora.

Na tom mjestu obala se izdizala ne više od pet ili šest stopa iznad vode. Kotač *sagiya*, koji je vukla krava s povezom preko očiju, teško se okretao, potapajući glinene vrčeve širokih grla u blatnu vodu, podižući ih do kanala za

navodnjavanje i nalijevajući vodu u njegova žedna usta. Kad se kotač okrenuo, začuo se meki zvuk zapljuskivanja.

Haydari je stao i pogledao preko vode. Stajao je tako dugo vremena, razmišljajući ili moleći se. Michael nije bio siguran što od toga. Napokon se okrenuo.

– Vrlo sam umoran – rekao je. – Svi smo mi umorni, svi iscrpljeni. Bog nas teško goni, baš kao što farmer goni onu kravu. Ali njegovim je poljima potrebna voda.

– Ili krv.

Muhtasibin nije reagirao onako kako je Michael očekivao.

– Da – prošaptao je. – I krv. Bit će čudesna žetva.

– Nadam se da vas ona guši. Nadam se da ćete se utopiti u njoj.

– A vi, majore, niste li i vi prolili krv? Zar Engleska nije nikad prolila krv u svijetu? – Gledao je uokolo. – Ova su polja vlažna od krvi što su je prolili engleski vojnici.

– To je pretjerivanje. Znete da je pretjerivanje. Nikad se nije dogodilo... nešto takvo.

– Možda vi ne biste bili tako slabi danas da ste radili drugačije. Mi imamo svoje razloge, svoju odgovornost.

– Razloge? Koji ste razlog imali da ubijete onu djevojku?

– Koju djevojku?

– Djevojku s djetetom. Onu koja je plakala. Zašto je ubijena? Što je učinila?

Haydari je razmišljao trenutak.

– Sad se sjećam – rekao je na kraju. – Putovala je bez muževe dozvole. Takve su dozvole sada potrebne. Dijete može biti vanbračno, žena je možda prostitutka. Kako to možemo znati?

– S dozvolom je bolje?

– Dozvola daje mogućnost.

Michael je okrenuo lice. Želio je udariti muškarca, ali je bio svjestan da to ne dolazi u obzir. Netko mora pobjeći. Netko mora ostati živ, mora posvjedočiti o ovome što se dogodilo. Doći će do konačnog obračuna. Kada dođe to vrijeme, Michael je želio biti tamo da kaže svijetu što je vidio.

– Da li me mrzite, gospodine Hunt?

Michael nije rekao ništa.

– Pogledajte me. Mi smo narod ljubavi, kako nas možete mrziti? Mi samo želimo dobro našem narodu, cijeloj ljudskoj vrsti. Kako u svojim srcima to možete mrziti?

– Što mislite, zašto?

– Zbog krvi? – Muhtasibin je uzdahnuo i pogledao natrag preko polja prema željezničkim tračnicama. U daljini je sada vladala tišina. Pucnjava je prestala. Okrenuo se i ponovno pogledao Michaela u lice.

– Krv je nužna, gospodine Hunt. To nije užitak. Zar ste mislili da je to tako? Nešto za našu zabavu?

Michael je slušao zvuk rijeke što teče, jedva čujan mrmor vode, mreškanje vjetra na ledeno hladnim valovima.

– Ubijanje je ponekad potrebno – rekao je. – Ali ne ubijanje nevinoga, istinski nevinoga. To je gore od uživanja.

– Nitko od njih nije bio nevin, gospodine Hunt. Svi su oni počinili neki zločin. Ne najveće zločine, ali ne i najmanje. I svi su trebali biti jednako kažnjeni. – Zastao je. – A sada, gospodine Hunt, dolazimo do vas. Do vaše nevinosti i vaše krivice.

Michael je promatrao muškarca kako se namještao primjereno svom zadatku. Uočio je istančanost, samosvijest tijela i uma, osjetio iskričavost duha.

– Vaša istraživanja u Aleksandriji nisu prošla nezapaženo, gospodine Hunt. Želim da mi vjerujete kad kažem da vam želim dobro. Nešto se događa i ja sam zabrinut isto tako kao i vi. Ali moje su mogućnosti djelovanja manje nego vaše. Vi možete otići na mjesta kamo ja ili moji ljudi ne možemo, postavljati pitanja koja mi ne možemo a da ne ugrozimo sigurnost. Želim da vi nastavite. Želim da radite za mene. Pronađite više, pronadite sve što možete. I ako me budete izvještavali, učinit ću sve što mogu da vam pomognem.

Michael je zurio u njega.

– Za vas? Zašto bih ja, dođavola, trebao raditi za vas nakon svega što sam vidio?

– Život vam je u opasnosti, gospodine Hunt. Otkrili ste mnogo više nego što ste svjesni. Ništa drugo ne mogu učiniti za vas, osim ovog upozorenja. Abu Musa nešto zna. Prije nekoliko dana vaš je dosje poslan njemu. On ima ljude koji vas prate.

– To je to? Dovukli ste me ovamo samo da mi kažete da me prate? Kao odgovor, Haydari je uzeo notes iz džepa, napisao nešto tupom olovkom i pružio Michaelu istrgnuti papirić. Na papiru je bilo ime i telefonski broj.

– Izvještavajte me – rekao je. – Na ovom broju uvijek će biti netko od ljudi dvadeset četiri sata. Recite taj broj i spojiti će vas sa mnom ili s nekim kome ja mogu vjerovati. Razumijete li?

– Zar mislite da ću to učiniti za vas? *Muhtasibin* je odmahnuo glavom.

– Ne za mene, gospodine Hunt. Za sebe. Dođite, zaustavio sam vaš vlak. Otpratit ću vas da se ukrcate.

Michael je uzeo papirić i stavio ga u džep. Obećao je sam sebi da će sljedeći put kad se sretnu, on nositi pištolj.

25. poglavlje

Stanica Ramzes bila je poput mrtvačnice. Nijedan vlak nije polazio. Oni koji su došli, ostajali su tamo. Poznata buka glasova i kloparanje vlakova, prepustili su mjesto neprirodnoj i krhkoj tišini. Šalteri za karte bili su zatvoreni do sljedeće obavijesti. Svuda su se nalazile rukom pisane obavijesti u kojima je stajalo da službe željeznice ne rade za vrijeme izvanrednog stanja. U potpisu je stajao ‘Abd al-Karim Tawfiq, državni tužitelj i šef vjerske policije u Egiptu – čovjek kojeg su Michael i A’isha slušali kad je govorio na radiju prvog dana puča. Prigušeni glasovi odjekivali su i gubili se u pustoj, praznoj kolodvorskoj hali.

Na peronu, red *muhtasibina* nadgledao je iskrcavanje iz vlaka koji je stigao iz Aleksandrije. Nisu se zaustavili ni u Tanti ni u Benhi kako je voznim redom predviđeno, nego su vozili ravno u Kairo, u tišini koja je bila prekidana jedino plaćem i zvukom štropotanja kotača.

Kad je sišao s vlaka, Michael je osjetio strah čija opipljiva prisutnost se osjećala svugdje na postaji. *Muhtasibini* su pregledavali gomilu s arogancijom koju rađa neosporna sila. Samo su trebali pogledati čovjeka i on bi se uvukao u sebe, okrenuo pogled, hodao pognute glave, pokunjen. Bili su to svjedoci masakra, ali nitko nije izgledao zabrinut zbog toga što slobodno odlaze u grad. Izgledalo je to kao čin nemara, ali kad je Michael razmislio, vjerovao je da je shvatio. Bilo je to daleko od nemara. Napokon, kojem

su se sudu mogle obratiti te hrpe službenika i seljaka, trgovaca i pralja sa svojim svjedočanstvima? Neka pričaju porodici i susjedima, kolegama na poslu i svojim poslodavcima, mušterijama i slučajnim poznanicima. Oni će pričati; svi pričaju. Bilo je pitanje dana kad će Kairo postati grad straha.

Kao i svi, Michael je imao pognutu glavu, pogleda uprtog ravno pred sebe.

Vidio je kako su dvojicu muškaraca izvukli iz reda, neposredno prije no što su stigli do izlaza perona. Odabir se nastavljao. Znao je da će biti u opasnosti čim nogom kroči na tlo Kaira. Upozorenja al-Haydanija samo su naglašavala ono što je on već znao.

Skrećući lijevo kod kafeterije, iskoračio je sa stanice na Ramzesov trg. Bilo je to kao da korača ravno na zid. Morao je stati i uhvatiti daha. Obično ga je Stanica pripremala za to, prijelaz nije bio tako vidljiv. Danas ga je kombinacija buke, svjetla i ispušnih plinova uhvatila nespremnog. Misli su mu bile raspršene.

Niz moljcima izjedenih deva prolazio je, s tamnocrvenim prugama na slabinama koje su označavale da su za klaonicu. Na udaljenoj strani trga, grupa *zabbalina* u prljavoj odjeći i slamnatim šeširima, hodala je iza magarećih zaprega u kojima su bile visoke hrpe smeća, na svom povratku u veliki *maqlab*, smetlište u prljavoj četvrti Matariva. Snažno pritišćući sirenu vozač autobusa prošao je tek nekoliko inča uz njih.

Odlučio je otići pješke do A'ishine kuće, ali ne direktno. Ako ga netko vrebava, postavit će promatrača tamo. Shari' al-Ruway'i nalazio se istočno od Azbakivskih vrtova, između autobusne postaje i džamije Ahmar.

Prešao je trg i uljepšao si put nizom malih čuda do relativne sigurnosti Shari' al-Jumhuriye. Siromaštvo nije bilo jedina stvar koja se nikad ne mijenja u Kairu: obim i ludilo prometa bile su druge dvije stvari što su se takmičile za taj stalni status. Držao se puta prema Jumhurivi, hodajući ravno prema jugu, ostavljajući iza sebe galamu sa stanice. Nešto je nedostajalo, nešto uobičajeno i poznato, ali nije se mogao sjetiti što. Nastavio je hodati, diskretno pogledavajući u stakla izloga trgovina i retrovizore parkiranih automobila da vidi slijedi li ga netko. Nitko. Barem nitko uočljiv.

Azbakiva je bila prva istinski zapadnjačka četvrt u Kairu, s dugim ulicama i elegantnim trgovima izgrađenim u devetnaestom stoljeću, mnogo prije drskog prodora Coca-Cole ili puritanizma muslimanskog bratstva. Hotel Shepheard izgorio je do temelja 1952. godine, Opera House 1971. Europljani su davno otišli, najbogatije porodice preselile su se zapadno na Zlatnu obalu i Zamalik, ulice su poprimile izbljedjeli, otrcani izgled. Iznenadjujuće velik broj trgovina i obrtničkih radnji bio je iseljen ili su na vratima visjele rukom ispisane ceduljice s porukom da je zatvoreno do sljedeće obavijesti.

Golemi plakati bili su uočljivi svuda, na zidovima i vratima. Bilo ih je dva tipa: samo tekst na izvornom *naskhiju*,

slogani koji objašnjavaju ciljeve revolucije; i velike uvećane fotografije islamskih mislilaca i mučenika.

Michael je prepoznao istaknutije među njima: Sayyid Qutb, fundamentalistički mislilac kojeg je dao objesiti Naser; Hasan al-Banna, osnivač muslimanskog bratstva; Abu 'l-A'la Mawdudi, pakistanski ideolog; 'Abd al-Salam Faraj, mozak koji je stajao iza skupine Jihada što je ubila Sadata; i Khalid al-Islambuli, plaćeni ubojica.

Netko sa strane mogao bi se zapitati zbog čega ni najjednom od plakata s tekstom nema stihova iz Kur'ana. Zar sveta knjiga nije proklamirala stvaranje nove države? Nije li svakodnevno citirana na radiju i televiziji i u revolucionarnom vijeću? Ali plakati se trgaju, plakati se nagrđuju, plakati se mrljaju blatom i nečim gorim od blata. Riječ Boga mora se zaštititi od oskvrnuća.

Našao je na uglu Najib al-Rihanija kiosk za novine. U prodaju su bili primjerci *Al-Akhrama*, tanji nego inače a prazne stranice zjapile su tamo gdje je pero cenzure stavilo svoj znak. Velikim naslovom preko cijele stranice pisalo je: "Revolucionarno vijeće objavljuje izvanredno stanje". Ispod toga bio je podnaslov: "Šeici al-Azhara objavljuju zajedničku *fatwu* kao podršku vladi". Ni iz jednog članka Michael nije saznao više od onoga što je sam nagađao ili je već znao.

Kod Sur al-Azbakiye skrenuo je ulijevo. Štandovi s rabljenim knjigama poslovali su dobro kao i obično, no Michaelu je trebalo samo nekoliko sekundi da uoči kako su vlasnici štandova neki nepoznati ljudi. Bili su kratko ošišani

i nosili su bradu kako je to propisivala vjera. Dvojica *muhtasibina* stajali su ležerno s jedne strane. Činilo se da nitko ne kupuje knjige.

Michael je polako šetao pored štandova, uzimajući negdje knjigu, a negdje pamflet. Naslovi su bili strahovito poznati, a gotovo svi vjerski.

Za nekoliko minuta stigao je na ugao ulice Shari' al-Ruway'i.

www.balkandownload.org

Hodao je sjevernom stranom ulice do malog zasjenjenog prolaza gotovo nasuprot zgrade u kojoj je bio A'ishin stan. Uzevši novine ispod ruke, stao je u hladnu sjenu i počeo čitati. Svaki put kad je spustio novine da okrene i presavije stranicu, lagano se ogledao i razgledavao drugi dio ulice. Usprkos nestrpljenju da vidi A'ishu i dubokoj zabrinutosti za nju, prisilio se da ostane na mjestu. Moglo bi potrajati satima dok bude potpuno siguran da ga nitko ne promatra. Kad je prošao sat vremena, pomaknuo se na drugo mjesto prema vrhu ulice i nastavio promatrati.

Bile su to poznate ulice. Sjećao se kad su on i A'isha šetali tuda kad su se vratili iz Engleske.

Stresao se od uspomena na zvuk *adhana* što je pozivao na podnevnu molitvu, nerazgovijetno dozivajući sa obližnjeg minareta. Oprezno se ogledao. Kad bi negdje i bio neki promatrač, bi li dopustio da ga pobožnost odvoji od dužnosti?

Ljudi su počeli lagano izlaziti na ulicu iz trgovina, garaža, ureda i radionica. Autobusi i automobili stali su tamo gdje su se zatekli ili su ih maknuli uz rub ceste. Putnici su

se pridružili gomili koja se okupljala na cesti. Nije ovih dana neobično da u gradu dođe do zastoja dok redovi muškaraca obavljaju podnevni *salah*. Michael je pažljivo promatrao, ostajući skriven u sjeni.

Tada se promatrač odao. Michael je ugledao lik odjeven u crno kako se odvojio od zaklona koji mu je pružao nadsvođeni prolaz oko stotinu jardi od mjesta gdje je stajao Michael. Muškarac se nije pridružio velikoj gomili okupljenoj na cesti, radije je ostao na pločniku. Ispred sebe smjestio je kamen da mu posluži kao *sutra* i, kada je molitva započela, slijedio vladanje gomile.

Ništa nije bilo pogrešno u njegovom ponašanju: jedina strogo zajednička molitva u islamu je podnevna molitva petkom. Danas je bio četvrtak. Ali moleći sam, značilo je da muškarac ne mora napuštati svoje stražarsko mjesto. Kad bi netko došao ili otišao za vrijeme trajanja molitve, on bi ga vidio.

Molitva je završila i ulice su ubrzo postale uobičajeno mirne. Michael je promatrao muškarca u crnom kako je ponovno skliznuo u nadsvođeni prolaz. Pitao se bi li ga trebao istjerati. Odustao je od zaključka da motre njega, da su muškarcu dali njegov opis. No kada bi Michael jednostavno ušao u zgradu, osvrćući se možda da provjeri jesu li ga vidjeli i prepoznali, postojao je rizik da ne postigne ništa osim vlastitog uhićenja. Promatrač bi imao naputak da ne djeluje sam. Gotovo sigurno bio bi opremljen džepnim radijom koji bi mu omogućio izravnu vezu s Abu Musom ili nekim od njegovih poručnika.

Abu Musa bio je prijašnji šef egipatskog *mukhabarat 'amma*, tajne policije, čovjek javno priznat zbog osobne odanosti islamu, a privatno poznat zbog ljubavi prema samom sebi. Michael nije sumnjao da će biti izravno prebačen u islamsku unutarnju tajnu organizaciju odmah nakon državnog udara. Imao je neke neraščišćene račune koje je trebao riješiti s Michaelom, važne račune. Amnestija koja se dogodila ranije, sada je bila mrtvo slovo na papiru. Michael je pošteno igrao kamo god je išao.

Ako je tamo bio stražar, to je značilo da bi A'isha mogla biti u rukama Abu Muse. To je uvelike ograničavalo Michaelove mogućnosti. Ne bi nikad ni zbog čega stavio njezin život na kocku.

Svoju priliku vidio je tek kad su prošla četiri sata. Sunce je već zašlo i na ulicama nije bilo ljudi. Svatko tko je mogao otišao je kući prekinuti post. Promatrač je izašao iz zaklona, pogledao nestrpljivo gore-dolje niz ulicu, pa bacio pogled na ručni sat. Michael je pretpostavio da mu je smjena završila i zamjena je kasnila. Pet minuta kasnije, muškarac odjeven u odjeću sa'idijskog seljaka zaustavio se uz arkadu. Michael je vidio kako je njegov čovjek izašao, izmijenio pet šest riječi s pridošlicom i otišao. Nekoliko sekundi kasnije, prošao je kroz prednji dio prolaza.

Michael je zakoračio na ulicu. Dopustio je svom plijenu prednost od tridesetak jardi i zatim ga počeo slijediti.

26. poglavlje

Činilo se da se muškarac ne žuri kući. Išao je ravno niz ulicu do Shari' al-Muskija, onda istočno do otrcanih predgrađa starog grada. Poput nekoga što korača po taktu, Michael ga je slijedio. Bio je to svijet duhova, sivi svijet išaran uspomenama. Njegove su ulice bile drhtave, pune života i buke, ali izmučene. Tamne, sablasne ulice što nose prošlost poput ožiljaka. Muškarac je hodao laganim koracima, svako toliko zastajkujući da provjeri robu na štandovima. Ušao je u malu pekarnicu i ponovno se pojavio noseći štrucu kruha. Kad je prošao Shari' Bur Sa'id, skrenuo je ulijevo, produžavajući ravno u labirint ulica i prolaza koji su okružavali Khan al-Khalili. U ovom dijelu gubili su se svi tragovi modernoga. Život je na svakom koraku bio zasjenjen prošlošću koja je ovdje prevladavala: trijemovi srednjovjekovnih džamija i *medresa*, visoke zgrade koje se poput ljubavnika dodiruju preko uskih ulica, nježne rešetkaste drvene konstrukcije *maskrabiya*, potrgane i izlizane, iznošena odjeća obješena na užadi preko ulica poput zastava siromaštva. Muškarci u pokrpanim *galabijama* prolazili su noseći pladnjeve slatkiša nesigurno na svojim glavama, magarci pritisnuti teškim teretom, prljava djeca što trčkaraju kroz šumu nogu. Tako je bilo oduvijek.

Stigli su do malog, praznog trga na kojem je s jedne strane bila fontana Mamluk s pitkom vodom, sada razbijena i napuštena. Promatrač je kratko oklijevao na ulazu u mali

kafić, onda je naglo ušao. Michael ga je slijedio pola minute kasnije.

Kafić se sastojao od jedne prostorije srednje veličine s hrpom klimavih stolova i stolica. Pod je bio od tvrde zemlje, prekriven piljevinom čvrsto nabijenom nogama generacija mušterija. Prozora nije bilo: ono malo svjetla što je bilo, dolazilo je od tri ili četiri slabe žarulje što su na žicama visjele sa niskoga stropa.

Muškarac je već sjedio, sam za malim stolom u kutu. Nedaleko njega, grupa muškaraca u *galabijama* dijelili su *shishu* dok su kartali. Tanki snopići plavičastog dima izlazili su iz bambusovog usnika *shiske* dok je išla od ruke do ruke. Muškarci su podigli pogled prema Michaelu kad je ušao. Grupa za drugim stolom buljila je u njega. Nitko nije progovorio ni riječi. Kafići su obično ispunjeni živim razgovorom, ali ovaj je izgledao pretjerano miran.

Ove male susjedne *qahwe* nisu, poput dražesnih nastambi u gradu, bile mjesta koja posjećuje slučajni prolaznik. Njihove su mušterije stalne, bile su više privatni klubovi nego javni lokali. Michael je osjećao da je izvrnut opasnosti, kao da je uletio u klopku. Muškarac kojeg je slijedio kratko ga je pogledao i ponovno odvratio pogled. Michael je smatrao da ga nije prepoznao.

Pronašao je jedan prazan stol u blizini vrata. Odavde je mogao jednim okom paziti na muškarca kojeg je slijedio. Uzeo je primjerak *al-Ahrama* iz džepa i pretvarao se da čita. *Qahwaji* se sada nalazio kod promatračevog stola, s čašom jakog čaja. Činilo se da se dvojica muškaraca

poznaju. Dok ih je Michael promatrao, oni su započeli brzu konverzaciju upotrebljavajući jezik znakova. Michael je pogledao oko sebe. Drugi par mušterija činio je isto. Odjednom je Michaelu sinulo da je već čuo za takva mjesta, kafići za gluhoonijeme ili slijepe. Ovo mora da je jedan takav. *Qahwaji* je prišao Michaelu. Michael je odložio novine kad je muškarac napravio brz pokret rukama.

– Oprostite – rekao je Michael, nadajući se da ga čovjek čuje. – Nisam gluho. Prolazio sam ovuda i htio nešto popiti. Oprostite ako...

– *Ma 'lish*. Dobro došli. Što želite?

– Čistu kavu, molim. Vruću.

– Nisam vas viđao ovdje prije.

Michael je zatresao glavom.

– Ne, živim u Shubri. Ali sam imao posla u blizini. Jedan moj stari student došao je studirati u al-Azhar.

Veliki centar teoloških studija nalazio se samo nekoliko minuta udaljen.

– Vi ste učitelj?

Michael je kimnuo.

– Mislim da ćete uskoro tažiti novi posao.

– Zašto to kažete?

Konobar je slegnuo ramenima. Izraz lica govorio je da je dodirnuo temu o kojoj se radije ne bi usudio više govoriti.

– Čistu kavu, zar ne?

– Da.

Kad se vratio, *gahwaji* je samo ostavio vrč i šalicu na stol, bez ijedne riječi. O nekim je stvarima bolje ne govoriti. *Muhtasibini* imaju svuda špijune, tako se govori.

Nekoliko trenutaka kasnije, vrata su se ponovno otvorila. Val hladnog zraka ušao je u sobu. Vrata su se zatvorila uz nježni "klik". Djelomično skriven u sjeni, pridošlica je izgledao neprikladno. Nosio je dugu bijelu odjeću, preko koje je bio prebačen *'abaya* od crne vune. Na glavi je imao mali, čvrsto umotan turban od bijele pamučne tkanine. Preko glave nosio je tanki šal boje devine dlake. Brada mu je bila gusta, ali uredno podšišana, ne crna nego svjetlosmeđa. Mogao je biti u dobi negdje od trideset do četrdeset i pet godina. Michael je bio siguran da je Europljanin ili Amerikanac.

U sobi je nastala tišina. Muškarac koji je pušio *shishu* držao je usnik na usnama kao da se okamenio. Dvojica što su igrali trik-trak zastali su usred poteza, figure su se klatile u ruci jednoga od njih. Muškarčevi mesnati prsti zamrznuli su se usred rečenice.

Činilo se da pridošlica nije opazio ništa od onoga što se događalo. Ne obazirući se na ostale goste, prokrčio si je put do stola gdje je sjedio muškarac kojeg je Michael pratio. Pozdravio ga je tihim glasom, ne kao stari prijatelj, nego kao netko tko je došao obaviti posao. Čovječuljak je uzvratio pozdrav kratkim kimanjem.

Polako, kafić se ponovno vratio u život. Cijev za vodu ponovno je započela svoje duboko, rezonantno grgljanje. Čulo se nekoliko klikova dok je jedan od igrača micao figure

na ploči za trikirak. Iz *sarabantine* u stražnjem dijelu prostorije dopiralo je šištanje pare.

Dvojica muškaraca gledala su jedan drugoga preko stola, stražar je bio leđima okrenut Michaelu. Europljanin je govorio ispod glasa, preuveličavajući pokrete usana s kojih je njegov ortak morao čitati. Kad je završio, drugi muškarac bi na brzinu zapisao nešto u notes, istrгнуo list i pružio mu. To se tako nastavljalo deset ili petnaest minuta, tijekom čega je razgovor postupno prešao u svađu. Glas Europljanina postao je glasniji i vatreniji, pisanje onog drugog sve bješnje. Nitko to, čini se, nije primijetio. Michael je mogao razabrati izdvojene riječi i fraze:

“Obećanje”, “prekršiti riječ”, “Babylon”, “izdaja”, i tri puta “Armagedon”.

Iznenada, Europljanin se digao i bacio stolicu. Pala je na pod uz glasan tresak, što većina mušterija nije ni opazila. Samo su jedan ili dvojica podigli pogled, jer im je pažnju zaokupio iznenadan pokret. Lice plavokosog muškarca izražavalo je krajnji bijes, nešto poput gađenja ili straha u njegovim očima. Za trenutak, pogledom je uhvatio Michaela i zadržao ga, kao neku vrstu izazova. Michael se ukrutio, misleći da ga je muškarac prepoznao. Ali već sljedeći trenutak, odvratio je pogled i koraknuo mimo stola na putu prema izlazu iz kafića.

Vrata su se zalupila. Za stolom je čovječuljak sjedio nagnut naprijed, potpuno miran, kao da očekuje udarac. Michael je brzo razmišljao. Hoće li zanemariti prvotni plijen i slijediti muškarca koji je upravo otišao? Tko god on bio,

njegova odjeća i ponašanje govorili su da je bio netko viši po rangu od neodređenog stražara kod stola. Ali njegov razgovor o prekršenom obećanju i izdaji govorili su da se još nešto događa. Sa stražarom Michael može barem biti siguran da je na čvrstom tlu. Odlučio je suočiti se s njim dok je još potresen argumentima i izljevima drugog muškarca.

Ustao je polako i krenuo prijeko, do stola u kutu, gdje je čovječuljak još uvijek mrzovoljno sjedio, glave nagnute naprijed, ne mičući se. Michael je stao i uzeo stolicu. Uspravljajući je, sjeo je licem okrenut gluhom muškarcu.

Tanak mlaz krvi tekao je iz muškarčevih usta na stol, gdje se već počela stvarati mala crvena lokvica. Michael je skočio i prišao bliže muškarcu. Povukao mu je glavu unatrag. Nije bilo sumnje: muškarčevo grlo bilo je prerezano sjedne na drugu stranu.

27. poglavlje

Bilo je kasno poslijepodne. Ulice su bile mračne. Postajalo je hladnije. Michael je drhtao, podižući ovratnik sakoa visoko uz vrat. Morat će naći prikladniju odjeću prije nego umre od hladnoće. Više od sat vremena promatrao je ulaz u kafić iz diskretne udaljenosti, čekajući da vidi tko bi se mogao pojaviti. Očekivao je samog Abu Musu ili barem jednog od njegovih poručnika. Ali do sada jedini koji su se službeno pojavili bila su dvojica *shawisha*, redovni policajci pozvani iz obližnje postaje u Bab al-Khalqu.

Oružje kojim je ubijen stražar bilo je vrlo oštro, a kretnja vrlo brza. Michael se nije mogao sjetiti ni najmanjeg pokreta koji bi odao smrtonosni rez. Pozvao je *qahwajija* i rekao da pozove policiju. Dok je on bio odsutan, Michael je iskoristio priliku i pregledao muškarčeve džepove u nadi da će pronaći nešto što bi mu ukazalo na njegov identitet. Sve što je našao bila je osobna iskaznica u plastičnom ovitku s imenom žrtve – ‘Abd al Haqq Uthman i tvrdnjom da je zaposlen kao agent kod *mukhabarat ‘aimna*. Iskaznica je bila iz vremena prije revolucije, uspomena na Mubarakove dane. Sam Bog zna za koga je radio otkad je novi režim preuzeo vlast.

Na vratima kafića mješavina koraka i provala uzvika popratila je malu grupu koja je iznosila ubijenog muškarca na ulicu. Tijelo je ležalo na drvenim nosilima, pokriveno

prljavim platnenim prekrivačem. Skupila se velika gomila, a najviše je bilo dječaka. Jedna žena je vrištala, njen glasni krik u suprotnosti tišini noći. Michael je pažljivo motrio. Nitko nije pratio nosače nosila dok su se uličicom spuštali do Al-Mu'izz li-Din Allaha. Iskliznuvši iz zaklona, Michael ih je slijedio. Na uglu Shari' al-Azhara čekala su kola hitne pomoći. Jedan od ljudi koji su nosili nosila doviknuo je vozaču "al-Ajuza". Tijelo su otpremili u policijsku bolnicu na drugoj obali rijeke.

Siguran da se više ništa nije moglo dobiti od ubijenog muškarca, Michael je odlučio vratiti se u A'ishin stan. Na putu onamo nekoliko se puta zaustavio. Prvi put da kupi jeftin ogrtač u maloj trgovini na al-Muski koju je vodio Kopt *khayyat*. On bi više volio nešto teže i toplije, no morao je izgledati što je više mogao onako kako se ovdje očekuje.

Drugo zaustavljanje bilo je zbog brzog obroka *makarona*. A treći put kad se zaustavio, nabavio je nož. Imao je pištolj u svom stanu u 'Abdinu, ali je bilo previše rizično pokušati se tamo vratiti. U vrijeme kad se vratio do Shari' al-Ruway'ija, snijeg je već ozbiljno padao.

Netko je još uvijek bio tamo. Michael nije mogao biti siguran da je to muškarac koji je zamijenio onoga kojeg je pratio, ali to i nije bilo jako važno. Čekao je dok nije bio siguran da je muškarac sam. Ispod svoda novi stražar je koračao gore-dolje, trljajući ruke čvrsto jednu o drugu da se malo zagrije. Sjedne strane svoda prolazio je pored svjetiljke, i dok je prolazio pored nje, dah mu je iznenada postao vidljiv, bijel i težak na ledenom zraku.

Michael je klizio kroz sjenke ulice, od vrata do vrata, dok nije došao do nadsvođenog prolaza, nekoliko inča udaljen od stražara. Hladnoća je učinila njegov plijen neopreznim. Polako, Michael je koraknuo do njega i vrhom noža dodirnuo mu križa, dovoljno snažno da kroz njegovu tanku *galabiyu* zabode u meso.

– Mrtav si ako pisneš – šapnuo je Michael.

Stražar se sledio od užasa, svladavajući krik koji mu se penjao u grlu. Michael se nagnuo bliže i oštro mu šapnuo u uho.

– Prijeći ćemo zajedno preko ceste i ući u stan u zgradi nasuprot, onoj koju si zadnja dva sata promatrao. Bit ću stalno iza tebe. Moj će nož biti na tvojim leđima. Ne želim ti prosuti utrobu na cesti, ali ti obećavam da ću to učiniti ako mi daš i najmanji razlog za to. Jednom kad uđemo, pretražit ću ti džepove. Ne želim nikakvog nesporazuma. Zatim ćemo otići u stan doktora Manfalutija. Želim da mi kažeš da razumiješ sve ovo što sam ti rekao.

Muškarac je snažno zatresao glavom. – Reci mi. Izgovori.

– Razumijem. Razumijem savršeno. – Čovjek je mogao osjetiti vlažnost svježe krvi na mesu, mali mlaz koji se lako mogao pretvoriti u potok. Prešli su cestu polako, kao dva muškarca koji se boje da će na snijegu izgubiti ravnotežu. Michael je muškarcu dao ključ.

– Uzmi – rekao je. – Otvora ulična vrata.

Muškarčeva se ruka tresla, da li od straha ili hladnoće, teško je reći. Gurnuo je vrata i ona su se otvorila. Michael ga je podbo da uđe i brzo zakoračio za njim, zatvarajući slobodnom rukom vrata. Odjednom je postalo toplo. Oštrica noža uhvatila je mutno svjetlo iznad vrata i reflektirala ga u stranu. Pored stuba, stražar se stisnuo nervozno uza zid. Bio je to mladić od oko dvadeset i pet godina, neiskusni, uplašen. Gledao je Michaela oprezno kao životinja u svom prvom kavezu.

www.balkandownload.org

– Tko ste vi? – šaptao je.

– Bez pitanja. – Michael ga je primorao da se okrene licem prema zidu, digne ruke, široko raširi noge. Lijevom rukom ga je brzo pretraživao, ništa ne izostavljajući. Muškarac je u unutarnjem džepu nosio pištolj, devetmilimetarski automatik *Helwan*, verzija *Berete 951* s domaćeg tržišta. Plijen antiterorističkog voda 777, raspuštenog nakon državnog udara. Michael je lagano rukom klizio po cijevi, zakočio udarnu iglu i namjestio sigurnosni zaponac prije nego je stavio pištolj u svoj džep. U sadašnjim okolnostima nož mu je još uvijek korisniji. Bio je tih, pomno odabran i uvjerljiv.

– U redu – rekao je Michael. – Kreni. Stan je na petom katu. Duboka tišina prožimala je zgradu, kao da je snijeg izvana prigušio sve zvukove. Podsjetila je Michaela na kafić, njegovu duboku tišinu, odsutnost razgovora, oči u kojima je vidio nijemi vapaj išibanog psa. Stube su bile strme. Njihove cipele su greble i vukle se glasno po grubom betonu, kao male eksplozije što remete mir. Michael se sjetio nekih

drugih tišina na ovim istim stubama, i brzog zvuka koji su proizvodili ženski koraci.

Drugi je ključ odgovarao bravi. Vrata su se povukla u tamu.

– Postoji prekidač na lijevoj strani. U visini ramena.

Upalilo se svjetlo u zelenom sjenilu. Pojavile su se sjene. Velika crno-bijela fotografija mumije Setija gledala je sa zida prema vratima. Muškarac je prestrašeno poskočio.

– Nisi nikad do sada bio unutra?

Muškarac je zatresao glavom.

– Skreni desno. Vrata na kraju hodnika. Kreći. Muškarac je bacio nervozan pogled prema fotografiji i zatim slijedio Michaelove upute. Michael je opazio da muškarac ima loše cipele, da imaju rupu kroz koju je ušao snijeg. *Mora da mu se noge smrjavaju*, pomislio je Michael. I njegove su bile daleko od toplih.

Smrad se osjećao čak i prije no što su otvorili vrata. Hladno vrijeme ga je ublažavalo, ali stan ipak nije zamrzivač.

– Ima nešto...

– Znam, primijetio sam. Sada otvori vrata.

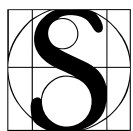
Michael se bojava najgorega. Znao je od čega dolazi smrad. Znao je što će naći.

Muškarac je otvorio vrata, ali se povukao natrag, bojava se ući. Michael ga je gurnuo naprijed i čovjek je posrnuo u mraku. Michael je išao iza njega, pipajući zid da nađe prekidač. Smrad se sada već previše osjećao, nepogrešivo.

Michael je mogao čuti muškarca ispred sebe kako bezuspješno pokušava povraćati. Njegov vlastiti želudac se također uzburkao. Napokon je pronašao prekidač i lagano lupnuo po njemu.

BalkanDownload

28. poglavlje

oba je bila u neredu. Namještaj je ležao posvuda po sobi, uništen. Svjetiljke i vaze bile su razbijene, slike pokidane sa zida, knjige izbačene s polica, poderane i razbacane po podu. Zar susjedi nisu čuli? Zar nitko nije pozvao policiju?

Michael nije odmah prepoznao tijelo. Sve što je znao, sve o čemu je brinuo, bilo je da to nije A'isha. Tada je sve došlo na svoje mjesto. Tijelo – ako se to može nazvati tijelom – bilo je Megdijevo. Lice se još moglo prepoznati. Jedva. I bijelo odijelo – ono što je bilo vidljivo pod naslagama osušene krvi – bilo je veoma slično onom kakvo je Megdi običavao nositi. Smrad je bio užasan. Michael je zatvorio usta i preko njih stavio rupčić. Olakšanje i užas i žaljenje pomiješali su se u njegovom truhu. Nije dobro poznao Megdija, ali mu se sviđao i divio mu se. Olakšanje je kratko trajalo. Ako Megdi leži mrtav ovdje, A'ishino tijelo moglo bi biti u jednoj od ostalih prostorija, moglo bi biti gotovo svugdje.

Barem nije nigdje u stanu. Prolazili su svim sobama po redu. Ništa nisu ostavili netaknuto. Posebnom grubošću bila je ispreturana radna soba. No tijela nije bilo nigdje.

– Kad ti završava smjena?

Muškarac je slegnuo ramenima.

– Slušaj – rekao je Michael – mogu napraviti razne stvari. Mogu te udariti, mogu upotrijebiti nož, držati ti glavu

pod vodom u kadi dok ti pluća ne eksplodiraju. Ali ja ne radim takvo što, a ne želim niti početi. Želim ti vjerovati da ne znaš što se tu događa. Želim ti vjerovati. Zauzvrat hoću samo jednu malu informaciju.

Sjedili su u maloj kuhinji, na tvrdim stolicama pored kuhinjskog stola. Svuda oko njih, razbijeno zemljano posuđe i staklo prekrivali su ulašteni pod.

– Ubit će me. Zar ne razumijete? Reći će da je moja greška. – Muškarac se tresao, sada ne od hladnoće, nego od straha.

– Nitko te neće ubiti. Ako ostaneš smiren, možemo sve stvari dovesti u red. Ponovno te pitam, kad ti završava smjena?

Muškarac je bacio pogled na jeftini ručni sat koji je nosio na lijevoj ruci.

– Za manje od sata – promrmljao je. – U sedam sati. Ne dođu uvijek na vrijeme. Ponekad me ostave da čekam. Prije dva dana morao sam čekati više od pola sata.

Michael je kimnuo.

– U redu – rekao je. – Vratit ćeš se na mjesto mnogo prije tog vremena. Kad ti stigne zamjena, nisi vidio ništa, ni s kim nisi razgovarao. Pusti ih da oni nađu sve ovo kad netko drugi bude u smjeni.

– Ali tko...?

– To je upravo ono što i sam želim pronaći. Opusti se, neću te povrijediti. Tvoje je samo da surađuješ. Kako se zoveš?

Muškarac je oklijevao.

– Ja ne... Hamid, zovem se Hamid. Tko je... mrtvac u susjednoj sobi?

– Ne znaš? Ime mu je Megdi, profesor Megdi. Arheolog.

– Arheolog? Kako to? Zašto bi jedan arheolog bio umiješan u nešto poput ovoga?

– Poput čega?

Hamid je slegnuo ramenima. Michael je opazio da ima prljave nokte. Govorio je napetim glasom u kojem se osjetio akcent Sa'idija. Michael je nagađao da nije dugo u gradu. Služba osiguranja je često regrutirala Sa'idije kao pješadiju. Bili su istrgnuti iz korijena, ovisni, povjerljivi.

– Poput čega? – ponovio je Michael.

– Ne znam. Stvari sigurnosti. Vi trebate znati.

– Ne, ja ne znam. Želim da mi ti kažeš.

Hamid je liznuo usnice. Očima je nervozno kolutao, sad gledajući Michaela, sad opet u daljinu. U stanuje bilo toplo. Centralno grijanje je ostavljeno uključeno. Iz slavine je voda kapala u sudoper. U stanu ispod, netko je uključio televizor. Čuo se zvuk glasa, ali se riječi nisu mogle razumjeti.

– Ne. Ja to ne moram znati.

– Kakve si naputke dobio?

– Paziti na ovaj stan. Vidjeti tko ulazi i tko izlazi. Izvijestiti nadređene u slučaju nečeg neobičnog.

– Nisi promatrao stan, nego si promatrao zgradu. Sigurno su ti rekli što čekaš, koga tražiš. Pazio si na nekog određenog. Jesam li to bio ja? Jesi li čekao mene?

Mladić se činio uplašen. Snažno je stresao glavom.

– Ne – protestirao je – ne vas. Ne znam ništa o vama. Rekli su mi da pazim na ženu, mladu ženu. Ovdje...

Izvukao je nešto iz džepa jakne koju je nosio ispod svoje *galabiye*. A'ishina fotografija.

– Tko ti je rekao da paziš na nju?

Muškarac je ponovno obliznuo usnice i pogledao na sat.

– Ako ne budem tamo – rekao je – bit će neprilika.

– Imaš dovoljno vremena. – Michael se već počeo pitati je li mu Hamid rekao istinu o vremenu kad mu završava smjena. Što ako je to u šest sati?

– Tko ti je rekao da paziš na ovu ženu? Tko ti je dao njezinu fotografiju?

– Moj... Moj šef.

– Kako se zove?

Hamid je stisnuo usta.

– Je li to Abu Musa?

Hamid je zatresao glavom.

– Ne poznajem nikakvog Abu Musu. Radim za *mukhabarat*. Oni su me zaposlili kad sam stigao ovamo prije tri godine. Siguran posao. Malo novca, ali postoji prilika za napredovanje.

Michael je bio siguran da laže. Uočio je muškarčevu reakciju na spomen imena Abu Muse, primijetio je oklijevanje prije nego što je zanjekao da ga poznaje.

– Kakve su bile naredbe ako je pronađeš?

– Izvijestiti štab. Smjesta.

– Kad je počeo taj interes za nju?

– Ne znam. Prvi put su me poslali ovamo prošle nedjelje. Prije četiri dana. Ne znam, možda smo i prije toga imali ovdje svoje ljude. www.balkandownload.org

– Tko je muškarac od koga si danas preuzeo posao?

– Abd al-Haqq? On je poznat. U birou je godinama. Kažu da je rođen tamo. Nikad nije napredovao zbog tog svojeg stanja. Ne može govoriti. Čuje dobro, da, i ima oštro oko. Kažu da zna sve što treba znati o tome što se u štabu događa,

– Više ne, on više ne zna. – Michael je objasnio što se dogodilo u kafiću. – Imaš li pojma tko bi mogao biti čovjek koji ga je ubio?

Hamid je sada bio vidno prestrašen. Pokušao je ustati iz stolice, ali ga je Michael gurnuo natrag.

– Poznaješ li ga? Europljanina.

– Ne... da... Ne znam. Slušajte, za koga me držite? Ne znam ništa. Moram otići odavde. Pustite ma van.

Michael je držao ruku na muškarčevom ramenu. Male mrlje sline pojavile su mu se u kutovima usana. Njegov strah je rastao.

– Zovu ga al-Hulandi: Holanđanin. To je sve što znam, kunem se. Jedva da sam čuo za njega. Ali se nikad nisam s njim susreo. Pustite me sada odavde.

Michael je iznenada stavio ruku preko muškarčevih otvorenih usta.

– Šuti! – zašištao je.

Stražareve su se oči širom otvorile. Borio se da se digne sa stolice.

– Budi tiho! – Michael je šaptao. – Čujem nešto. Netko je u stanu.

Tiho, izmaknuo je stolicu i ustao. Brzim ali tihim pokretom prišao je vratima, pronašao prekidač za svjetlo i kuhinja je zaronila u mrak. Čuo je tihe glasove u hodniku, dva muškarca. Barem dvojica. Proklinjući sebe što je ostao, posegnuo je u džep za pištoljem. Molio se da to nije samo igračka koju je Hamid pokupio da pojača svoj ego. Pažljivo je otpustio sigurnosnu iglu.

Zgrabivši Hamida, povukao ga je pored stola u malo udubljenje iza hladnjaka.

– To mora da je moja zamjena – prošištao je Hamid. – Sigurno je stigao ranije i nešto posumnjao.

– Jesi li lagao o vremenu kad ti završava smjena?

– Nisam, kunem se...

Vrata su se otvorila. Svjetlo iz hodnika prešlo je u sobu. Čuo se zvuk laganog disanja. Ispitujući korak.

Bez upozorenja, Hamid je ustao. Podigao je ruke uvis, a u jednoj je držao iskaznicu *mukhabarata*. Gledao je previše

TV filmova u kojima policajci u civilnim odijelima mašu značkama pred nosom zločinaca. Previše filmova u kojima zločinci polažu oružje i podižu ruke. Muškarac na vratima nije čak ni zastao da pogleda iskaznicu.

Sve što je Michael čuo bio je prasak pištolja. Trenutak kasnije, Hamidovo tijelo udarilo je o pod. Čak nije bilo vremena ni da krikne. Tišina, onda drugi korak. Mutna svjetlost ispunila je kuhinju. Glas iz druge prostorije, nerazgovijetne riječi.

Nije bilo drugog izlaza iz kuhinje. Michael je vidio Hamidova stopala kako vire pored ruba hladnjaka. Na jeftinim cipelama bilo je mrljica krvi. Preko poda padala je sjena. Michael se iskrivio, pokušavajući vidjeti u staklu prozora odraz muškarca koji je pucao. Mogao je zamisliti visokog muškarca i strojnicu u njegovim rukama, spremnu da prospe vatru. Michael je zadržao dah. Muškarac se sagnuo i provjeravao tijelo na podu. Glas kod vrata.

– Što se dogodilo? Zašto si pucao? – Glas nije pripadao Arapinu. *Možda Francuzu*, mislio je Michael.

– Ovaj je mrtav. Iskočio je iza hladnjaka. – Taj je bio Egipćanin, iz Kaira.

– Tko je on?

– *Mukhabarat*. Vidiš, ima iskaznicu za identifikaciju. Michael je osjećao kako mu znoj curi u oči. Ruka kojom je držao pištolj bila je mokra. Nije bio uvježban, godinama nije bio u borbi.

– Nema više nikoga. Mjesto je onakvo kakvim smo ga ostavili.

– Mora da je bio njihov stražar. Ovamo je morao doći zbog nekog razloga. Možda mu je bilo suviše hladno. Sigurno je doživio šok kad je pronašao ovo.

– Misliš li da će ga tražiti?

– Rekao bih da neće. Nije toliko vrijedan da ga traže. Ovih dana ne mogu biti na tragu svim svojim agentima. Pusti ga. Mogu ga staviti na listu kad upadnu ovamo i nađu ga. Ugasimo svjetla i pođimo odavde.

Trenutak kasnije, svjetlo je bilo ugašeno. Prednja vrata su se zalupila. Odbjegla tišina se vratila, zastala kod zadnje smrti i ponovno se spustila.

BalkanDownload

29. poglavlje

London, 17. prosinca.

Tom Holly je drhtao i gledao kroz prozor na usnule konjušnice. Mljekar je upravo započeo svoj obilazak. Boce su nježno zveckale na oštrom zraku. Salva ptičjeg cvrkuta odzvanjala je kao pratnja.

Ne bi smio biti ovdje, mislio je; trebao bi biti u Egiptu pomagati Michaelu Huntu. Ali šefovi ureda ne putuju, šefovi ureda ne izlažu opasnosti sebe ili svoje znanje ili neznanje. Oni promatraju sa udaljenosti i, ako je potrebno povlače se iza velova koje je za njih isprela služba. Ima sedam velova iza kojih se mogu sakriti, baš kao što ih ima sedam u plesu velova: veo Časti, Diskrecije, Sigurnosti, Diplomacije, Tajnosti, Taktičnosti i Sranja. Ovaj posljednji veo je taj koji stoji između sluga carstva i potpune golotinje.

– Tom? Što radiš tako rano? Još nije ni pet sati.

Njegova je žena stajala na vratima, kose još razbarušene od spavanja, ležerno prebačenog kućnog ogrtača preko ramena.

– Zar? Oprosti. Nisam opazio.

– Probudila sam se i nije te bilo. Vрати se u krevet, ljubavi. Prehladno je za sjedenje ovdje dolje. Probudit ćeš djecu.

– Ti se vrati, draga. Ja ću uskoro doći.

Linda je ušla u sobu. Jedva ga je vidjela, tako je bilo mračno. Vidjela se samo sjena uz prozor.

– Da upalim svjetlo? – upitala je.

– Ne. Ne, hvala.

– Želiš li razgovarati?

Pitala je jer je mislila da se radi o stvari o kojoj supruga treba pitati. Bilo kako bilo, bilo je to nešto što je pitala otkad su se vjenčali. Njegov je odgovor bio uvijek isto ne, ali je ona obavijala svoju dužnost i pitala uvijek isto. Bio bi to znak nedostatka ljubavi da ga ne pita.

– Mislim da je netko do koga mi je stalo u velikoj nevolji – rekao je. Uplašena, prišla mu je bliže i obuhvatila ga jednom rukom oko pasa.

– Mogu li ti kako pomoći?

Zatresao je glavom.

– Ne? – rekla je. – Pretpostavljam da ne mogu.

– Radi se o Michaelu – rekao je – Michaelu Huntu. Nije on jedini, ali moja je greška što je u situaciji u kojoj jest. Povukao se, napustio sve; a ja sam ga ponovno uvukao. Da nije bilo te proklete revolucije...

– Gdje je on? U Egiptu?

– Da.

– Pretpostavljam da je to sve što mi možeš reći.

Kimnuo je.

– I ti želiš otići i naći ga. Izvući ga, ili što to već jest što možeš učiniti. Jedno vrijeme nije rekao ništa, samo ju je čvrsto držao.

– Kako si znala? – pitao je napokon.

– Dobri Bože, Tome. Ne znam zašto rasipaju novac na tvoju plaću. – Zastala je. – Moraš li zaista ići?

Oklijevao je. Toliko toga ovisi o toj jednoj riječi – “zaista”.

– Da – rekao je konačno. – Mislim da moram. Ne mislim da postoji drugi način. Obično... Nije samo Michael u pitanju. Nešto se događa. Nešto što mi se ne sviđa.

– Plašiš me, Tome. Bojim se da se nećeš vratiti. Zar nemaš ljude za takve stvari? Mlađe ljude. Ljude bez porodice. Oni su imali troje djece, najmlađem su bile četiri godine, a najstarijem jedanaest.

Nije joj mogao govoriti o svojim sumnjama, da ne može vjerovati nikome tko je povezan s Vauxhallom.

– Nemam za takvo što – rekao je. – Ako itko ide, onda to moram biti ja.

– Hoće li ti dopustiti da ideš?

Odmahnuo je glavom.

– Neće ni znati. Neću im reći.

– Ali njihova je obveza da saznaju.

– O, da, ali će tada već biti kasno.

Nije odgovorila. Dugo vremena bila je pripijena uz njega, drhteći.

– Ljudi bi mogli navratiti – rekao je. – Postavljati pitanja. Optuživati. Misliš li da možeš s time izaći na kraj?

– Mogu – kazala je – ali ne mogu podnijeti tvoj odlazak.

– Neću biti dugo odsutan – lagao je.

– Ne?

– Ne – šapnuo je. Zagrlio ju je i držao tako, zatočen vlastitim strahom, dok se prvi traci zore nisu počeli javljati na krovovima.

Percy Haviland posjedovao je stan što je gledao na Cadogan Square. Sada je bio tamo. Nije spavao. Licem su mu cijele noći prolazile sjene, borio se da ostane budan, sada zbog sastanka ovim ministrom, a onda s nekim drugim. U dva sata ujutro razgovarao je s izraelskim veleposlanikom, provodeći više od sata u osiguranoj prostoriji veleposlanstva u Kensington Palače Gardensu. Predsjedavajući JIC-a telefonirao je malo poslije četiri i ostao na vezi više od pola sata, vrlo teških pola sata.

Telefon je zazvonio. Zatvorio je oči i opsovao ispod glasa. Nekoliko čaša viskija od slada za vrijeme duge noći nisu mu mogli puno pomoći da smiri misli ili popravi raspoloženje. Ispružio je brižljivo njegovanu ruku i podigao slušalicu.

– Haviland.

Glas s druge strane bio je spor ali jasan. Haviland je slušao, promrmljao kratko “da”, zatim je slijedilo “hvala”, te objesio slušalicu. Nekoliko je trenutaka ostao nepokretan,

ruke na crnoj plastici. Tada se napola okrenuo u stolici i govorio nekome tko je sjedio blizu prozora, lica djelomično skrivenog u sjeni.

– Bio je to Burton – rekao je. – Personalni. Dobar čovjek: postavio sam ga zbog te stvari sa šifrom.

Drugi je čovjek sa zanimanjem podigao glavu.

– Znaš o čemu govorim, naravno – nastavio je Haviland. Pogledom je obuhvatio ulaštenu sobu. Bila je poput zatvora. Ili cirkuskog šatora. Stranac nije rekao ništa, nije se ni pomaknuo. Ali je slušao.

– Zamolio sam ga da pregleda osobne dosjee Michaela Hunta i Toma Hollyja, da vidi je li zabilježena nekadašnja šifra koju su oni možda dijelili. Nazvao me upravo da kaže kako je to prenio ljudima zaduženim za tajne razgovore. Dešifrirali su dvije poruke prije nekoliko minuta. Sad ih kurir donosi ovamo.

Na vratima se čulo kucanje i kurir je ušao. Uručio je prijevod i otišao. Haviland je stavio naočale za čitanje i pogledao obje stranice. Kad je podigao pogled, lice mu se uozbiljilo.

– Ono čega smo se bojali. Michael Hunt je isplivao na površinu. Želi vidjeti Hollyja. Holly je radijem odgovorio da planira danas otići u Egipat.

– Misliš li da će se probiti?

– Duboko sumnjam u to.

– Nećeš ga pokušati zaustaviti?

– Naravno da neću. Zašto bih?

- I ako se probije, što onda?
- Čekat će Michaela Hunta na mjestu koje je on izabrao.
- Znamo li mi gdje je to?

Haviland je zatresao glavom.

- To ćemo saznati.
- A ako se Hunt ne pojavi?
- Holly će njega početi tražiti.
- Hoće li ga naći?

Haviland je slegnuo ramenima.

- Možda. Ako Hunt bude živ.

Stranac je ustao i otišao do prozora, iza kojeg je čekalo jutro. Nakon duge tišine, okrenuo se i suočio sa svojim domaćinom.

- Ovo je lijep stan, Percy. Uvijek sam to mislio. Zavidim ti. Vrlo si sretan.

- Da. Zaista jesam.
- Tvoj Viteški red bi uskoro trebao stići, očekujem to.

Haviland je kimnuo.

- Da. Tako sam i razumio. U popisu za Novu godinu. Tada je službeno?

Haviland je kimnuo.

- Ništa više nego što zaslužuješ. - Stranac je zastao i okrenuo se ponovno prema prozoru. Polagano, prelazio je prstom po prozorskom oknu, osjećajući kako hladnoća uzmiče pred toplinom njegove kože.

– Odgovara nam da se sastanu, zar ne?

Na trenutak se Haviland nije mogao sjetiti na koga misli. Tada je kimnuo.

– Da – rekao je. – Bit će to za nas velika prednost. Potvrdit će se da je Holly krtica u Vauxhallu. U tajnom dogovoru s Michaelom Huntom i ženom, suprugom Rashida Manfalutija.

www.balkandownload.org

– A nakon toga?

– Nakon toga? Neće biti “nakon toga”.

Stranac je maknuo prst s prozora. Ostala je mala pruga na staklu.

– Ne – rekao je. – Savršeno točno. Neće biti “nakon toga”.

BalkanDownload

IV

“...nitko ne može ni kupiti ni prodati, ako nema udaren žig: ime Zvijeri ili broj njezina imena.”

Otkrivenje 13:17

30. poglavlje

Kairo.

Svećenik je skoro završio. Držao je privatnu misu za oca jednog župljanina koji je prije dva dana umro u Firenci. To nije bila njegova uobičajena dužnost, ali se otac Dominic jučer razbolio pa se on ponudio za zamjenu. Tek nešto više od dvadesetak ljudi prisustvovalo je misi, svi umotani u šalove i zimske kapute: pokojnikova kći, njene dvije kćeri s muževima, njihova djeca i nekolicina prijatelja.

U tamnoj kapelici, bijele su svijeće neravnomjerno gorjele. Zrak je bio zasićen tamjanom, kao da se mirisom željelo držati pošast podalje od tog mjesta. Svećenik je svjetlucao na treperavom svjetlu, visok muškarac, obučen u bijelu halju zgurio se ispred malenog oltara. Mrtvac je bio star, iznemogao i usamljen. Njegovi su ga unuci znali tek sa fotografija, zetovi su još davno pali u njegovu nemilost. Nitko nije mnogo žalio zbog njegova odlaska. Jecaji nisu prekidali uspavljajući ritam liturgije.

Poput glumca koji glumi poznatu ulogu u tami kazališta, svećenik je riječima i pokretima prolazio kroz obred mise. Sa zida iznad, oštećeni kip svete Katarine od Aleksandrije promatrao je poznate pokrete, nijem, uzvišen. Na svom križu blijedi je Isus sklopio oči u bolu.

Posjetitelj koji nije odavde mogao bi možda primijetiti neku čudnu atmosferu kojom je obavijena misa, gotovo osjećaj povrede ili nelegalnosti. Od početka državnog udara, egipatske kršćanske komune bile su pod pritiskom, najviše Kopti. Uspomene na mračne dane 1980, i 1981. godine još nisu stigle izbljedjeli. Vjerski autori teti već su poduzimali korake sužavajući područja djelovanja ljudi od Biblije. Priče o jutarnjim ubijanjima već su se šaputale po *sidama* i uskim uličicama.

U Minyji, Asvjutu i drugim kršćanskim enklavama govorilo se da se mladići sami naoružavaju. Libanonski kršćani prevozili su puške preko Jordana i Sinaja. Evangelistička skupina iz američke baze, pod nazivom *Mač života*, slala je novčanu pomoć i, pričalo se, streljivo za oružje. Svećenik se okrenuo licem prema skupu. Učinivši to, primijetio je jednog muškarca kako stoji odvojen od ostalih, jedva vidljiv u sjeni stražnjeg dijela kapelice. Na početku mise nije ga bilo. Svećeniku se učinio poznat. Misa je nastavljena, besprijekorno, jednolično, bez strasti, bez drame: čin milosrđa, ništa više. Okupljeni nisu bili tu zbog strasti, već su došli umiriti savjest. *Pa što onda?* mislio je svećenik. *Imao je mnogo važnijih stvari o kojima treba razmišljati.*

Posljednje riječi, razilaženje, rukovanje. Riječi utjehe onima koji je najmanje trebaju. Svećenik je govorio tečnim talijanskim jezikom, s naglaskom. U blizini vrata, čovjek koji je došao nepozvan, stajao je nepomično, promatrajući i čekajući da se skup razide. Uputili su mu kratak i nervozan

pogled i požurili iz crkve. Kad je i posljednji od njih otišao, izašao je iz sjene.

– Prošlo je mnogo vremena otkad sam te zadnji put čuo da držiš misu, Paule. Nisi izgubio osjećaj za to. – Govorio je engleski.

– Hvala. Pokušavam ostati u toku. Što ti, dođavola, radiš ovdje cijelo vrijeme? I zbog čega si tako obučen? Nisam te prepoznao tamo straga.

Michael je slegnuo ramenima

– Svi mi imamo svoje uloge koje igramo. Nisu me slijedili ovamo, ako se zbog toga brineš.

Otac Paul već je skinuo svoju svećeničku halju.

– Bio si profesionalac, Michael. Imam potpuno povjerenje u tebe.

Michaelovo je lice postalo sjetno.

– U neprilici sam, Paul. Trebam tvoju pomoć.

Paul je oklijevao.

– Zašto si došao k meni? – Prebacio je misno ruho pažljivo preko ruke. Ispod je imao kratku misnu košulju od fine svile.

– Jer si mi brat. Jer ti mogu vjerovati. Nemam nikog drugog, Paule.

– Je li ti život u opasnosti?

Michael je kimnuo.

– Mislio sam da si se povukao, Michael. Mislio sam da si sve ostavio iza sebe. Ili je to bila samo smišljena igra?

– Ne, bilo je iskreno. Ono što sam ti rekao kad smo bili u Engleskoj, bila je istina. Sve. Ali ti si me tada upozoravao da se ne petljam ponovno s Tomom Hollyjem.

– Uvukao te je u nešto?

– Da.

– Razumijem. Pa dobro, morat ćeš mi sve temeljito objasniti. Hajdemo u rektorat – tamo možemo razgovarati a da nas nitko ne ometa.

– Što je s ocem Dominicom?

– U bolnici je. Jučer se iznenada razbolio. Vlada neka zaraza. Polovina zajednice je bolesna.

– Žao mi je što to čujem. Puno ga pozdravi, Paule. On je tako drag čovjek.

– Da. Da, zaista jest.

Paulovo se lice nakratko namrštilo. Onda se nasmijao, zagrlio brata i izveo ga iz crkve.

Rektorat Sv. Saviors bio je, kao i crkva sama – sakriven, a potjecao je iz kasnog razdoblja britanske vladavine. Smješten na južnom brežuljku Al-Azbakiye, služio je populaciji lokalnih katolika i maronita, nekim Talijanima koji su ostali ovdje nakon Sueza, te šarolikoj masi ljudi bez domovine koji su smatrali da je crkva Sv. Josipa u Al-Zamaliku pretjerano kićena za njihov ukus.

Paul je nenajavljen stigao u Kairo početkom godine. Njegov red poslao ga je u Egipat da provede neka istraživanja. Svaki dan vozio se u nuncijaturu u Al-Zamalik, a većinu noći provodio je u rektoratu čitajući i pišući.

Rijetko je izlazio i družio se s ljudima, nikad se nije odmarao. Michael nije imao pojma o tome. Takva je prava priroda njegovog posla. Mislio je da bi to moglo imati neke veze sa znanstvenim usavršavanjem studija islama. Paul je pisao neku studiju o teologu iz četrnaestog stoljeća, Ibn Taymiyu, onom čije je knjige Michael neki dan vidio u prodaji. Paulovu studiju objavio je prije nekoliko godina Pontificio Istituto Biblico u seriji *Biblica et Orientalia*.

Paul je pripremio dvije čašice i bocu irskog viskija.

– Radije bih s đumbirom – rekao je Michael. – Sjećaš se?

www.balkandownload.org

– Sjećam se da si volio pivo od đumbira kad smo bili djeca. Pio si ga na galone. Zbog toga si moćio krevet. Đumbir ti ne čini dobro. A mislim da ga Dominic niti nema. Ima nešto što on zove crno pivo, ako hoćeš. Gnusno je, ali se Dominic kune u njega. Zove ga Beelzebub. “Mogao bih večeras popiti politrenjak Beelzebuba”, kaže. Sam Bog zna odakle ga nabavlja. Nitko pametan ne bi proizvodio takvo što. Mislim da ga sam radi.

– U redu je – rekao je Michael. – Mislim da ću se zadovoljiti s viskijem, ako ti nemaš ništa protiv.

– Lakše s tim. To je Dominicova boca, ne moja, a ovih dana baš nije lako doći do viskija.

Michael ga je pogledao. Na trenutak je zatvorio oči, čvrsto. Izraz bola prešao mu je licem. Ponovno je otvorio oči.

– Nisam samo ja – rekao je. – I drugi su životi u opasnosti. Neki su već mrtvi. Čovjek po imenu Perrone jedan je od njih, Ronnie Perrone. Ti ga ne znaš, ali...

Paul je tužno pogledao svog brata.

– Da – rekao je – zapravo ga poznajem. Znam Ronnieja jako dobro. Kažeš da je mrtav?

– Baš sam bio u njegovom stanu. Netko ga je zadavio pojasom kućnog ogrtača.

Paulova je ruka brzo napravila znak križa.

– Kako si ga upoznao, Paule?

– Recimo samo da sam ga susreo nekoliko puta za vrijeme mog rada.

– Tvog rada? Kao svećenik?

– Ne. Mog istraživanja o fundamentalističkim pokretima.

– Razumijem. Znao si da je on šef Postaje MI 6 ovdje u Kairu?

– Da, znao sam. Crkva ima svoje izvore informacija, Michael. Iznenadio bi se kako je malo stvari koje mi ne znamo ili ne možemo pronaći.

– Zbog toga sam ponajviše i došao k tebi.

– Da, tako sam i mislio. – Paul je podigao svoju čašu s pićem, čistim brendijem. – Rekao si da je bilo i drugih smrti.

Michael mu je ispričao sve što je vidio.

– Nikad nisam upoznao tog čovjeka, Megdija – rekao je Paul. – Je li on upleten na bilo koji način s tobom ili Ronniejem?

Michael je odmahnuo glavom.

– A'isha je bila kod njega.

– A'isha?

– Manfaluti.

Paul je zapravo susreo A'ishu samo jednom, nedugo nakon što se sa pogreba vratio u Kairo. Zapamtio ju je kao ženu koja je u Oxfordu pokucala na vrata njegove majke tražeći Michaela. Vrlo ga se dojmila, ali njegova savjest svećenika dopuštala mu je jedino da bude uljudan prema njoj. Netko – čak i neki svećenici – rekli bi da je staromodan što prigovara paru koji, po njegovom mišljenju, živi u grijehu.

– Razumijem. Žao mi je. Što god ja mislio o vašoj vezi, žao mi je ako je ona u opasnosti. Ali ti si morao znati kad si... kad si je upoznao da je to moguće. Njen muž predstavlja golemu prijetnju novom režimu. Čak i ona...

– Njen muž je mrtav.

– Što? Manfaluti? Kako znaš?

Michael je objasnio. Nije ništa izostavio. Prije svega, otkrio mu je svoje strahove. Mala soba ispunjena knjigama imala je ugodnu intimnost, kao da ih svjetovi odvajaju od Kaira. To je bila Paulova radna soba za vrijeme dok je ovdje. Na stoliću je Michael uočio fotografiju majke i oca i, iza njih, jednu na kojoj su on i Paul. Stajali su zajedno gledajući u sunce, žmirkajući prema kameri koju je držala majka. Fotografija je snimljena prilikom njihovog zadnjeg zajedničkog posjeta Kairu 1975. godine.

Michael je svoju fotografiju izgubio ili je bila uništena, ima već mnogo godina. Ili je možda ovo bila ta, došla na neki način u ruke njegovog brata i donesena natrag u Kairo zajedno sa srebrnim okvirom.

Paul nije rekao ništa, neposredno kad je Michael završio. Zamislio se kao da ga brine bratova priča.

– Još mi nisi odgovorio zbog čega si išao u Aleksandriju – rekao je.

– Rekao sam ti, Tom Holly želio je da za njega obavim jedan posao. U Aleksandriju sam morao ići po neke informacije. To je sve što se toga tiče. Paul je nestrpljivo ustao. Otišao je do ormarića s knjigama i uzeo jednu malu, u kožu uvezanu knjigu. Prelistavao ju je nekoliko puta prije nego što ju je vratio na mjesto. Uzdahnuvši vratio se i zagledao u brata.

– Michael, kad si došao rekao si da je to zato jer mi vjeruješ. A ipak evo te ovdje, odnosiš se prema meni kao prema mjesnoj opasnosti pričajući mi priču koja ne znači ništa.

– Ima stvari...

– Ne, Michael, nema ih. Više ih nema. Dopusti da ti ja kažem zašto si večeras došao ovamo. Želiš da te ja povezem s vatikanskom obavještajnom službom ovdje u Kairu. Nije li to točno?

Michael je zaustio želeći prosvjedovati, ali je onda zatvorio usta.

– Da – priznao je. – U pravu si. Više nemam veza. Možda mi ne vjeruju. Ili sam nepouzdan.

– U redu. Želiš da te povezem s našim obavještajcima. Pitam se sada, zbog čega bi moj veliki brat želio nešto slično? Zašto to treba? Ronnie Perrone nije bio jedini upleten u tajne britanske poslove u Egiptu. Čak i ja to znam. Amerikancima neće dugo trebati da saznaju za tebe, čak i da sve tvoje bivše veze nisu još uvijek u veleposlanstvu. Tako je očito da se događa mnogo više no što si mi ti rekao. Ako želiš da ti pomognem, morat ćeš mi reći sve što znaš.

Michael je oklijevao. Već je dvojio da li da uplete brata u ovo. Ali A'ishin život bio je u pitanju, ako već nije mrtva. Koga bi napokon izdao? Mrtvaca? Izdajnika u Vauxhallu?

Rekao je Paulu sve što je znao.

Kad je Michael završio, Paul je neko vrijeme sjedio u tišini, pognute glave, kao da se moli. Kao mladić mislio je da će mu zaređenje pomoći kod ovakvih stvari. Kod svih stvari: u životu općenito, kad se boji, kad je sam. Prava je istina, čini se, da ništa ne pomaže, da biti svećenikom samo više izlaže, čovjek postaje još ranjiviji. Možeš u ruci držati kalež s Božjom krvlju i još uvijek biti manji od ništavila. Možeš udijeliti blagoslov i navečer zaspati pun grijeha, uništen grižnjom savjesti. Cijeli svoj život možeš posvetiti Bogu i opet biti proklet. Ne podižući glavu, govorio je mirno.

– Michael, siguran si da je čovjek za kojeg Tom Holly misli da stoji iza svih ubojstava netko koga zovu al-Qurtubi? To je ime koje je rekao?

– Da, naravno. “Cordova”. Ime je neobično, nije ga jednostavno zamijeniti.

– Ne, ne, nije ga lako zamijeniti. – Paul je podigao glavu.

– Michael – pitao je – koliko si jak? Ne mislim fizički. Nego mentalno. Emocionalno. – Ono što je stvarno htio pitati bilo je koliko je jak duhovno, ali mislio je da bi mu Michael to mogao zamjeriti.

– Misliš li da je A’isha mrtva?

Paul je nagnuo glavu, polako je zatresavši.

– Ne znam, Michael. Nisam vidovnjak. Bog zna, ponekad poželim da jesam. Ali ne znam ništa više od tebe.

Po prvi put Michael je opazio da mu je brat posijedio. Sjećao se Paulove ljepote kad je bio dijete, njegove snage, njegovog jednostavnog zadovoljstva dok je vježbajući oblikovao svoje tijelo. Privlačio je žene, više nego Michael. Paul je igrao nogomet, veslao, planinario po Škotskoj. Plaćao je cijenu zbog svoje posvećenosti pitanjima duha i uma. Kako je samo morao biti usamljen. Michael je poželio pružiti ruku i dodirnuti Paulov obraz. To mora da je najteža stvar za jednog svećenika, mislio je: nitko ga ne dodiruje.

– Što je – pitao je. Zašto ga Paul tako gleda? Trenutak je među njima počivala tišina, zbijena, uznemiravajuća tišina.

– Mislim – rekao je tiho Paul – mislim da bi za A’ishu bilo bolje da *je* mrtva.

31. poglavlje

Snijeg je ležao na Kairu poput savršene, neprozirne školjke. Iz daljine, u bijelo zaogrnutu palaču i polumjeseci na vrhovima minareta, davali su gradu izgled božične čestitke. Anđeli su mogli sklopiti krila i doći se odmoriti na krovovima. Zvijezda je mogla kružiti oko kupole utvrde. A u otrcanim predgrađima velike metropole, da je netko gledao, vidio bi pastire u odjeći uličnih smetlara kako čuvaju svoja stada na zimskim poljima. Na ulicama, međutim, nije ostalo ništa od te varke. Ljudi su drhtali, probijajući se kroz hrpe prljavog snijega i preko smrznute bljuzgavice. Te zgrade i ti pločnici nisu napravljeni za vrijeme poput ovoga, najmanje ovdje u starim kvartovima, u zabitoj četvrti Misr al-Qadime.

Otac Paul posrtao je na snažnom vjetru dok je prolazio tamnom ulicom Babylona. Osjećao je miris oštrog dima što se širio iz lončarskih sušionica na rubu pustare što je dijelila Misr al-Qadimu od Grada mrtvih na istoku. Uske, vjetrovite ulice bile su ispunjene drugim mirisom, zadahom siromaštva. Ni snijeg ni vjetar nisu ga mogli izbrisati.

Jedan je starac ispružio ruku za milostinjom. Paul se sagnuo i ispustio nekoliko kovanica u naborani dlan. Na trenutak, muškarac ga je pogledao u oči, sklapajući svoje ruke oko Paulovih u znak zahvalnosti. “*Allah vubarik fik*”, šaptao je starac. “*Allah vubarik fik*”. Na gornjoj strani zapešća vidio se plavi bizantski križ. Paul se nasmiješio i

prošao. Babylon – *Bab 'Alyun* – bilo je najranije naselje na kojem je kasnije nastao Kairo. Bio je izgrađen na periferiji prastarog vjerskog centra *Khery-Aha*. Grci su ga prozvali Babylon. Rimski car Trajan izgradio je tamo utvrđenu kulu i nazvao je “Babylon Egipta”. A kad su muslimani osvojili zemlju, sagradili su oko njega svoj prvi grad: *al-Fustat*, “Vojni logor”. Kako je islamski grad pomaknut prema sjeveru, Babylon i njegova okolica postali su “Stari Kairo”, zidom ograđena enklava naseljena Koptima i Židovima, mjesto groblja i crkava, manastira i sinagoga, tamjana i priviđenja. Skriveno mjesto što se raspada, mračno iza visokih zidina.

Sada su Židovi otišli, a većina Kopta preselila se u Shubru, ili, ako su sami sebi zaista željeli dobro, u Heliopolis i Misr al-Jadidu. Neke od crkava obnovljene su zbog zadovoljstva onih turista koji su se usuđivali zaputiti dalje no što je uobičajeno. Svećenici i redovnici još su uvijek bili šćućureni iza trošnih zidina, stare su se liturgije još uvijek izgovarale iza gustih išaranih pregrada, tragovi bolesno slatkastog mirisa tamjana bili su prisutni na ulicama nedjeljom ujutro. No život je nestao, a duh mjesta bio je odavno uništen i izgubljen.

Paul se osjećao deprimirano kad god bi došao ovamo. Zbog sumornih, gladnih ulica i mračnih zidina, bez prozora. Zbog lica na kojima su se odražavala stoljeća patnji. Zbog starih svetaca koji su trunuli iza oltara koje više nitko nije upotrebljavao. Ali najviše zbog onoga što je ovdje naučio,

onoga što je znao da leži skriveno ispod ulica i zidina i teških pregrada od ikona.

Ostavio je brata, izmučenog nedavnim naporima, da spava u rektoratu, u Dominicovoj sobi. Bilo je ozbiljno kršenje crkvenih pravila dopustiti Michaelu da ostane. Nije to, napokon, bio njegov rektorat da bi mogao činiti što želi. Ali tješio se mislju da i nije mogao previše birati. Michael je bio njegov brat i nije imao sigurnog mjesta kamo bi otišao. Izbaciti ga na ulicu, moglo je značiti izručiti ga neprijatelju za kojeg ni ne zna da postoji. Paul se samo molio da ih Michael nije privukao u Sv. Savior.

www.balkandownload.org

Mjesni je vlak prolazio na putu za Al-Ma'adi i Helwan. Kratko se zaustavio na postaji Mari Girgis, onda opet vozio dalje. Paul je došao do otvora u zidu starog utvrđenja i zakoračio unutra. Na dnu malog stubišta našao se u uskoj uličici sabijenoj između ženskog samostana i manastira Sv. George. Svećenik u crnoj odori prošao je pokraj njega, stišćući brevijar na prsa i mršteći se, odsutan duhom.

Na kraju uličice, Paul je prošao nadsvođeni prolaz: njemu zdesna, u dnu stuba, nalazila su se pokrajnja vrata male crkve. Trenutak je oklijevao. Što ako je starac mrtav? Što ako je lagao, zbog razloga koji su poznati samo njemu ili njegovoj crkvi? Ili još gore: što ako je govorio голу istinu? Duboko je udahnuo i gurnuo vrata.

Abu Sarga bila je dijelom tama, dijelom svjetlost, dijelom mašta. Vrata su se teško zatvorila, zatvarajući Paula u drugi svijet. Sklopio je oči i učinilo mu se da čuje glasove

svih mrtvih, koji su umirali stoljeće za stoljećem, kako šapuću. I anđele što sklapaju i šire slomljena krila. Tako malo prostora. Tako mnogo tame. Krila što se šire i sklapaju poput stranica velikih, u kožu uvezanih knjiga. Prekrižio se i otvorio oči, a tama se spustila oko njega, debela i gusta, kao tama duha.

Rođenje i smrt Crkve ovdje su bili zajedno. Cvjetanje manastira i dolazak islama. Smrt za smrću, tama gusta poput sirupa, anđeli s krilima veličine Afrike. Svaki put, mislio je, svaki put kad nogom kroči ovamo svećenik u njemu uvučen je u srž vlastitih neprekinutih tišina. Ušao je u Crkvu u namjeri da im pobjegne, da ih ispuni riječima, ali ovdje u tami Abu Sarge ostala je samo tišina.

Kroz predvorje crkve zakoračio je u glavnu lađu. Tama je ovdje bila ublažena malim bočnim svjetlom koje je nijemo padalo iz skrivenih lampi. Granitni stupovi štitili su uske pobočne lađe, dižući se visoko u sjene. Činilo se kao da su, po božjoj volji, na jednoj točki prestajali biti kamen i nastavljali se beskonačno uspinjati do mjesta vječne muzike. Bili su gotovo neukrašeni, davno lišeni svjetla i boje. Tu i tamo mogle su se nazrijeti nejasne slike zaboravljenih svetaca, izbljedjele i isprane. Na zidovima je otpala žbuka, ostavljajući rupe u zlatu i purpuru ikona starih gotovo kao i sama crkva.

Prošao je kroz zavjese u ikonostas. Otac Gregory sjedio je na mjestu gdje je Paul i očekivao da će ga naći, na niskom drvenom klecalu, licem okrenut središnjem *haykalu*. Glavu je pognuo, a duga bijela kosa rasula mu se preko

koljena. Paul je znao da on ovamo dolazi svakodnevno, i ljeti i zimi, moliti i meditirati. Zbog bolova u zglobovima više nije mogao klečati, pa je tako sjedio na klecalu.

Paul ga nije prekidao. Stajao je u blizini, šapćući svoje molitve, koje je sam prilagodio, sjenama što su se mijenjale. Svijeća je gorjela ispred ikone Djevice. Crkva je bila hladna.

Prošlo je više od sat vremena prije no što je starac konačno podigao glavu. Nije se ogledao.

– Jesi li to ti, oče Paul?

– Da. Ovdje sam već neko vrijeme.

– Očekivao sam te.

– Tek sam jutros odlučio doći.

Stari se svećenik zadovoljno smijuljio.

– Sinoć – rekao je. – Sinoć si odlučio doći.

Paul se namrštio. Starac je znao previše.

– Nešto se dogodilo. – Otac Gregory nije uobličio rečenicu kao pitanje.

– Da – odgovorio je Paul, gledajući izbljedjele slike u stražnjem dijelu svetišta. – Nešto se dogodilo.

– Dobro. Već je bilo i vrijeme.

Paul je razumio što misli. Drhtao je. Nisu sva krila što se šire i sklapaju u tami, anđeoska.

– Mislim da imam način da ga pronađem.

– Da?

– Pričao sam vam o svom bratu Michaelu. Sjećate li se? Starac je kimnuo.

Mogao je imati između sedamdeset i stotinu godina. Oči su mu bile mutne od starosti, umjesto zuba imao je pocrnjele krnje. Ali um mu je bio bistar kao nikad, a pamćenje neoslabljeno.

– Sjećam se – šaptao je. – Nastavi.

– Kao što sam i mislio – rekao je Paul. – Njegovi ljudi stupili su u vezu s njim, nagovorili ga da ponovno radi za njih. Da pronade al-Qurtubija.

– Ti nisi to želio, zar ne?

– Ne. Pokušao sam ga upozoriti, ali on se na to nije obazirao.

– Koja je svrha od upozoravanja? Oni koje je Bog odabrao...

– On je moj brat. Odabran ili ne. On ništa ne zna o al-Qurtubiju. Svi su oni neznalice. Za njih on je samo vođa terorističke organizacije, organizacije kojoj čak ni ime ne znaju.

– I samo mi znamo istinu?

– Da.

www.balkandownload.org

– Ne misliš li da smo mi možda malo bahati? Možda je vrijeme da se i nekom drugom kaže.

– Kao što ste i vi maloprije rekli, koja bi svrha bila?

– Možda bi ti morao reći bratu.

– On nije vjernik. Ne bi mi vjerovao.

– Unatoč tome.

– Razmislit ću.

– Mogu li mu tvoji ljudi pomoći?

– Mislim da mogu. Da. Oni mogu pronaći al-Qurtubija.

– Mogu li to oni učiniti na vrijeme, što misliš?

– Možda. – Paul je zastao. – Postoji poteškoća – rekao je. – Žena. Zove se A'isha Manfaluti.

– Supruga političara?

– Ona je... – Oklijevao je. – Michaelova ljubavnica. Već nekoliko mjeseci. Upoznali su se u Engleskoj, baš kad mi je umro otac. Upoznao ih je čovjek po imenu Holly. On je šef egipatskog odsjeka u Londonu.

– I koja je poteškoća?

– Manfaluti je mrtav. Njegova je supruga nestala. Bojim se da ju je možda uhvatio al-Qurtubi.

– Onda neka se Bog smiluje njenoj duši.

– Da... Paul je zašutio.

Otac Gregory počeo se dizati s klecala. Paul se sagnuo hvatajući ga ispod ruke i pomažući mu da polako stane na noge. Odjednom je pogledao oko sebe, učinilo mu se da je nešto čuo.

– Nije to ništa, sine. Zanemari ih. To su samo sjene.

– Ne mogu si pomoći, oče. Prestrašen sam.

– Proći će. Zapamti, nije to ništa. Sada je, mislim, vrijeme za ono o čemu sam ti govorio.

Paul nije rekao ništa. Nije se mogao osloboditi straha. Živio je s njim već osam mjeseci, strah je postao dio njega. I ovdje, tako blizu...

Odmarajući se na Paulovoj ruci, otac Gregory vodio ga je do najsjevernijeg od tri *haukala*, visoke apside s njihove lijeve strane. Ovdje je jedan otvor vodio do strmih stuba. Mala lampa stajala je odmah do njih. Otac Gregory je pokazao lampu i Paul ju je upalio plamenom jedne svijeće u blizini.

– Ovamo – rekao je otac Gregory.

Paul ga je slijedio putem nadolje, napola se okrećući kako bi pomogao starcu u silaženju. Stube su bile stare, glatke od generacija hodočasnika koje su njima prolazile. Paul je ovdje dolje bio samo jedanput, prije mnogo godina, za vrijeme prvog posjeta Kairu nakon zaređenja. Bilo je to prije no što je upoznao oca Gregoryja.

Kako je Paul još uvijek malo znao o koptskom svećeniku. Postavljao je pitanja, naravno, istraživao od patrijaršije preko nuncijature, ali mu nitko nije mogao mnogo reći. Znao je da je starac rođen prije gotovo devedeset godina u staroj koptskoj obitelji u selu nedaleko Minyja. Sa petnaest godina zaredio se i ušao u manastir Dair Baramus u Wadi Natrunu, gdje je proveo većinu svog dugog života. U Wadi Natrunu, starom naselju u pustinji zapadno od Sadat Cityja, Gregory je stekao takav ugled da je mogao dobiti stipendiju. Više nego jednom pozivali su ga da dođe u najznačajniji manastir, Abu Maqar, ali on je ostao u Dair Baramusu sa svojim knjigama i nizom mačaka ljubimica koje su ga slijedile kamo god je išao.

Kasnije, mnogo kasnije, Gregory je napustio svoje skrovište u pustinji. Papa Shenouda, poglavar koptske

crkve, osobno ga je molio da dođe u Kairo. I tada su započele teškoće. Paulu je bilo nemoguće rekonstruirati Gregoryjev život u zadnjih dvadeset i pet godina. Bilo je praznina, tajanstvenih tišina, dolazaka i odlazaka koji se nisu mogli objasniti. Starije svećenik bio šutljiv kad bi ga pitali o njegovim aktivnostima. Paul je znao da mu ne može potpuno vjerovati. Ali isto tako i da nema drugog izbora no vjerovati.

Kripta ispod svetišta datirala je još iz rimskog vremena. Bilo je to, prema pričanju, mjesto gdje su se Marija, Josip i dijete Isus zaustavili na svom putovanju u Egipat. Josip je, prema usmenoj predaji, radio na tornju u blizini.

Otac Gregory zaustavio se kod malog oltara, glave pognute u molitvi. Nije vjerovao u usmenu predaju, nije imao povjerenja u bilo koje sveto mjesto širom regije gdje je Krist jeo ili govorio ili umro. Ali u tami kripte, njegovo malo nevjerovanje nije se činilo važnim.

Starije svećenik podigao glavu kao da nešto osluškuje.

– Jesi li spreman? – pitao je.

Paul je osjetio kako mu se suše usta. *Ne*, mislio je, *za to nisam*. Iz džepa svoje svećeničke odore, otac Gregory uzeo je tešku kožnatu kesu. Otvorio ju je i izvadio veliki željezni ključ.

– Oduvijek postoji samo ovaj jedan ključ – rekao je starac. – Prelazi s generacije na generaciju. Sada je na neko vrijeme moj.

Paul je osjetio kako mu srce drhti, poput ustreptale ptičice u letu. Starac je pokazao kamenu ploču u jednom kutu.

– Ovdje – rekao je. – Pomozi mi je podignuti.

Paul se sagnuo i pronašao udubinu dovoljno široku da stavi prste. Na njegovo iznenađenje, otac Gregory se također sagnuo i uhvatio drugu stranu. Ploča se pomakla prilično lagano. Ispod su bila drvena vrata. Ključ je odgovarao velikom lokotu. Otvarao se sporo kao da se opire ulasku. Kad su otključali, otac Gregory je vratio ključ u novčarku, a novčarku u džep.

Gledao je Paula.

– Jesi li se ispovijedio? – pitao je.

Paul je kimnuo. Dan prije se ispovijedio.

– Ne bi bilo dobro biti grešan. Ne tamo kamo mi idemo – mrmljao je starac. Našao je okruglu ručku postavljenu na vrata, baš iznad brave. Povukao ju je s naporom. Vrata su se podigla. Paul se sagnuo i pomogao starcu. Vrata su se širom otvorila. Pod nogama, osvijetljeno samo lampom, ukazalo se prastaro stubište koje se strmo spuštalo.

32. poglavlje

Michael se probudio sa strahovitom glavoboljom. Nekoliko trenutaka ništa nije imalo smisla: gdje je bio, odakle je došao, događaji su za njega bili zagonetke na koje nije imao odgovora. Osjećao je zadah iz usta, želudac ga je istovremeno bolio i osjećao je prazninu u njemu. Soba u kojoj je spavao bila je jako hladna. Pretpostavljao je da se radi o nekoj vrsti jezuitskog asketizma i glasno zastenjao. Nije bilo odgovora. Prisiljavajući se da izvuče noge ispod pokrivača, najprije je sjeo u krevetu prije no što je ustao. Taj mu je pokret prouzročio u glavi osjećaj kao da mu mozak pliva i udara u stražnji dio očnih jabučica. Pitao se da li se ikada osjećao lošije. No sjećanje se vratilo, a s njim i spoznaja da postoje važnije stvari za zabrinutost od trenutačne glavobolje. Osovio se na noge i posrćući otišao u kupaonicu.

Obavivši nuždu, vratio se nesigurno natrag u spavaću sobu i upuzao među pokrivače, još uvijek drhteći. Nekoliko je puta zazvao Paula, ali nitko se nije javljao. Ležeći nemirno na tvrdom krevetu, počeo je ponovno tonuti u težak san. Sa spavanjem su došli i snovi, snovi protiv kojih se nije mogao boriti.

Hodao je kroz tamu, nepodnošljivu tamu. Svuda uokolo čula se strašna rika i prigušeni zvuk tapkanja nogu što se šuljaju. Znao je da to hodaju sfinge, prikradajući se kroz nevidljivu pustinju, ričući poput lavova. Piramida je sada bila blizu, neposredno ispred njega. Ako uskoro ne dođe do nje,

sfinge će se srušiti na njega i rastrgati ga dio po dio. Njihovi duboki glasovi, šape što se prikradaju, repovi što mlate miran noćni zrak. Odjednom se probudio, znojan, tresući se. Dugo je ležao nepokretan, ne mogavši se otresti vizije crnih sfingi, deprimirajućeg prisustva velike piramide, koju nije vidio, ali je znao da ga čeka u tami.

Pogledao je na sat. Bilo je već kasno poslijepodne. Glava ga je boljela više nego ikad. Pažljivo je ustao iz kreveta i potražio na stolici odjeću. Bila je tamo, onako kako ju je ostavio večer prije, jeftina i ružna. Žudio je da promijeni tu grubu tkaninu. Žudio za dodirom svile. Za A'ishom.

Obukao se polako i otišao u kuhinju. Oči su ga zaboljele od jake sunčeve svjetlosti kad je otvorio vrata. Na stolu se nalazila poruka za njega što ju je ostavio Paul. Njegov je brat morao poslom otići, ali se nada da će se vratiti kasno popodne.

www.balkandownload.org

Preplavio ga je val depresije. Što se dogodilo s A'ishom? Osjećao se bespomoćno, lišen mogućnosti biranja, ne znajući je li A'isha živa ili mrtva, ne znajući gdje da počne tražiti. Pronašao je kavu u zrnu i stavio je mljeti. Prestrašio se buke mlinca. Nakon pet minuta, kad je ispio prvu šalicu vruće kave, počeo se osjećati malo bolje. Ali depresija je ostala.

U ormariću u kupaonici pronašao je neke lijekove. Nije bilo ničega osim lijekova za ublažavanje boli, a oni mu nisu mogli pomoći. Međutim, paracetamol bi mu mogao malo

razbistriti glavu. Popio ga je s kavom. Želudac mu se još uvijek bunio kad bi pomislio na čvrstu hranu.

Ponio je vrč s kavom u Paulovu radnu sobu. Kad bi samo mogao bistro misliti, skovati plan djelovanja, provesti neku vrstu istrage. Sa šalicom u ruci čitao je naslove knjiga na policama. *To mora da je samo jedan dio bratove čuvene velike zbirke*, mislio je. Ostatak je sigurno u Rimu. Našao je poznata imena: Fanon, Said, Hourani, Gellner. No bilo je više knjiga autora za koje je jedva čuo ili su mu bili potpuno nepoznati, neki francuski i talijanski, no većinom su to bili arapski pisci. Rasprave o fundamentalizmu stajale su uz bok propovijedima šeika Kishka i proglasima iz al-Azhara. Na jednoj polici našao je zbirku knjiga o novom svjedočenju apokrifa. Još je bilo knjiga na koptskom, grčkom i sirijskom jeziku. Ispod njih, na drugoj su se polici nalazila biblijska proročanstva, uključujući i određen broj popularnih djela nedavno objavljenih u Sjedinjenim Državama. Moonijeva publikacija o pojavi Boga drugog adventa. Rasprava Jehovinog svjedoka o Armagedonu. Michael je bio začuđen opsegom bratova učenja.

A opet, kako god gledao, nije mogao pronaći obrazac. Mora da je Paul vrlo pažljivo odabrao knjige kad je odlazio u Egipat. Vjerojatno su na neki način bile povezane s njegovim radom ovdje. Pričao je Michaelu da je to bila studija o islamskom fundamentalizmu, ali knjige su govorile da se radi o još nečem. Izvjesno je da je naglasak bio na modernom razdoblju. S izuzetkom Kur'ana i dviju standardnih zbirki *haditha*, sve knjige o islamu bile su napisane u ovom stoljeću. Ali kako se to uklapalo u

materijale o Novom zavjetu? Ili literaturom o suvremenom američkom milenarizmu? Je li Paul radio komparativnu studiju o islamskom i kršćanskom fundamentalizmu?

Michael je vratio na policu primjerak Schneemelchera i Henneckea: *Novozavjetni apokrifi*. Okrenuo se kao da se uplašio iznenadne buke ili kretanja. No soba je bila tiha, mirna. Bilo je nečega u vezi s knjigama, nepodudaranja u redu na koji su bile poslagane, načinu na koji su bile priljubljene jedna uz drugu, to ga je zbunjivalo. Drhtao je. Vratila se depresija vezana uz A'ishu. Ovdje je sve bilo u redu. Što je on znao o radu svog brata?

Na kraju jedne police ugledao je veliki foto-album, utisnut između biblijskog atlasa i Websterovog rječnika. Učinio mu se poznatim. Izvukavši ga, prepoznao je album u kojem je njihov otac držao obiteljske snimke. Mora da ga je Paul donio iz Qxforda poslije očevog sprovoda. Odnio je album na drugi kraj sobe, do pozlaćenog naslonjača u stilu "Luwisa Khamastashara", stila koji su voljeli izrađivači namještaja oko stanice Bab al-Luq. "Luwis Khamastashar" prevedeno kao "Louis XV." ali stolica to nikako nije bila. Činilo se kao da ne pripada ovom mjestu, poput namještaja u ostalim rektoratima koje je Michael dotada vidio. Otvorio je album, sjetivši se odjednom zimskih dana i vatre što gori u malom kaminu. Jednom je tako sjedio s majkom listajući kroz uspomene što su pripadale drugim ljudima. I sada su se njegove vlastite izmiješale s njima: snimke njega i Paula snimljene na brzinu, na plaži u Brightonu; majke u vrtu njihove kuće kako sa sinovima igra tenis; Michaela i ujaka Jurja u staroj obiteljskoj kući u Kairu; Paula na prvoj

pričesti – zbunjenog i ponosnog iz nekog razloga, fotografije s mnogih mjesta u albumu bile su uklonjene i nisu vraćene. Ostali su samo starinski uglovi za držanje fotografija što su ukazivali da su jednom i slike stajale ovdje. Ispočetka, Michael nije mogao razumjeti koje su fotografije i zašto bile izvučene iz albuma, ali postalo mu je jasno kad je prelistao nekoliko stranica: nije bilo fotografija njegovog oca, niti samog, niti s njihovom majkom, ni s Michaelom, ni s Paulom, a niti s bilo kim drugim. Michael je na brzinu prelistao stranice albuma. Ne, nije bilo greške: nigdje nije bilo fotografije njegovog oca.

Dosta vremena nakon toga, Michael je sjedio, ne mičući se, u neprikladnoj, neudobnoj stolici, zureći u obilježja prošlosti koja više nisu imala mnogo smisla. Znao je da su između oca i Paula postojala neka neslaganja, uglavnom po pitanju uloge vojske u svijetu i koncepcije “samo rat”. No otac i Paul uvijek su bili bliski i oduvijek je zavidio bratu na toj povezanosti s čovjekom kojemu se on sam divio i bojao ga se istovremeno. Je li Paul skrivao drugačije, negativne osjećaje prema ocu, je li ga pokušao potpuno izbrisati iz svog života?

Ustao je i otišao do police spremite album na mjesto gdje je ranije bio. Kad je to napravio, opazio je da dio nečega viri iza Biblijskog atlasa. Izgledalo je kao da je to velika omotnica. Bio je u pravu. Bila je to omotnica od čvrstog smeđeg papira puna najvjerojatnije fotografija. Očevih? Onih koje je Paul izvadio iz albuma?

Michael je donio omotnicu do stolice. Zašto ju je Paul sakrio iza redova knjiga kad ju je mogao držati u ladici pisaćeg stola? Je li želio da fotografije ostanu neuništene, a ipak daleko od njegova pogleda? Na omotnici nije bilo natpisa, ničega što bi ukazivalo na njezin sadržaj. Nije bila zapečaćena. Michael ju je otvorio i sadržaj se rasuo po podu.

Nisu to bile fotografije njegovog oca. Nisu to bila sjećanja – ili se barem nadao da nisu. Ne, kako bi mogao njegov brat, kako bijedan svećenik mogao imati uspomene poput ovih? Možda su fotografije pripadale ocu Dominicu, možda... uokvirene, složene u skupinama u malim omotima, nekim perverznom redom ili po vražjoj klasifikaciji, hrpa crno-bijelih i fotografija u boji rasula se po tepihu.

Podigao je jednu. Glava i ramena muškarca u tridesetim godinama, vjerojatno Arapina, izgledala je kao fotografija uzeta iz policijskog dosjea. Zakačena za nju bila je druga fotografija, veća, povećana, lice istog muškarca, očito mrtvog. U dnu druge snimke bio je načrčkan datum. Bilo je još nekoliko grupa složenih po istom modelu, lice muškarca ili žene, onda snimak iste osobe nakon smrti. Ispod tih, bile su druge fotografije, sve snimljene na poprištu terorističkih napada, pokazujući rezultate krvoprolića do bolesnih detalja, i sve su nosile datume. Michael je viđao takve fotografije ranije, ali to mu sada nije ništa olakšavalo.

Osjetio je mučninu. U kupaonici je izbacio iz sebe svu kavu koju je popio. Nije pomoglo. Vratio se u radnu sobu. Obamrlim prstima zgrtao je fotografije i vratio ih u

omotnicu, a onda ih ponovno stavio na skriveno mjesto na polici.

Dok je stavljao omotnicu natrag na njeno mjesto, opazio je nešto drugo u prostoru iza knjiga, nešto umotano u grubu tkaninu. Izvukao ju je i odmotao. Ugledao je pištolj, *Walter*, dugo vremena omiljeno oružje talijanskih Crvenih brigada. U smotuljku papira bilo je posebno umotano šest punjenja. Papir je zapravo bio pismo. Pismo nekoga iz Vatikana, adresirano na oca Paula Hunta.

BalkanDownload

33. poglavlje

Otvorio je oči. Bio je u krevetu, u rektoratu kao i ranije, osim što je sada bilo mračno. Netko se naginjao nad njega, netko tko mu se činio poznatim, iako ga nije poznavao.

– Koliko si dugo u ovakvom stanju?

Kakvom to stanju? Pokušao je sjesti, ali ga je nečija ruka čvrsto gurnula natrag na krevet. Oči su ga pekle kad bi ih previše otvorio.

– Michael, možeš li me razumjeti?

Trenutak je pomislio da je to A'isha. Ali, to je bilo nemoguće. A'isha je bila mrtva. Mrtva ili nestala, nema mnogo razlike. I glas je bio muški. Bilo je još nešto, nešto što još nije mogao odrediti.

– Idem po liječnika, Michael. Bit će ti dobro, njemu možemo vjerovati. Naravno, to je bilo to. To nešto drugo. Glas je govorio engleski. Mora da je Paul, njegov brat. Osjetio je ruku na čelu, brižnu, ali... Ali što? Znao je da postoji nešto čega se mora sjetiti, nešto o Paulu, ali bilo mu je promaklo. U naporu da se sjeti, pružio je ruku. Netko ju je čvrsto primio, a onda je pustio. Kao da je bačena nasumce.

– Brzo ću se vratiti – rekao je glas. Paulov glas. Možda su se vratili u Englesku, natrag kući. Možda je Egipat bio samo san. Pružio je ruku da dohvati mumiju, ali nije bilo nikoga, nikoga.

San se opet javio, san o crnoj piramidi. S mukom se penjao strmim stubama i sada je stajao na ulazu. Ulaz je lebdio iznad njegove glave, dosežući nezamislive visine: pedeset, šezdeset, stotinu stopa. Pa ipak, iz daljine se činio samo kao mrljica na površini velike građevine.

Dugi hodnik protezao se daleko od njega, s objiju strana oivičen visokim bakljama što su plamtjele bijelim plamenom iz posuda na vrhu. Želio je više nego ikad stati i ne nastaviti hodati dalje, ali se na neki način našao kod vrata. Iza sebe čuo je glasni prasak, i znao je da je zatvoren u piramidi. Hodnik se pred njim protezao u beskonačnost.

Taj je san izbljedio i zamijenili su ga drugi od kojih se ničega nije sjećao. Kad se ponovno probudio, u sjećanju mu je ostala piramida, oštra i uznemiravajuća.

– Gospodine Hunt. Čujete li me, gospodine Hunt? Otvorio je oči vrlo pažljivo. U sobi nije bilo mnogo svjetla.

Pomislio je da je to ona ista soba u kojoj je bio i ranije. S Paulom. Tako je, bio je s Paulom. Osim... Osim što je postojalo nešto u vezi s Paulom čega se morao sjetiti.

– Paul... – Uspio je prošaptati bratovo ime.

– Sve je u redu, gospodine Hunt. Vaš je brat ovdje. Razgovarat ćete kasnije kad malo ojačate. A sada bih vas želio pregledati. Molim vas, ne pokušavajte ništa. Samo se opustite. Ja mogu učiniti sve što trebam ne uznemiravajući vas.

Svjetlo mu je bljesnulo u oči, najprije u lijevo, pa u desno oko, zasljepljujući ga. Kad je svjetla nestalo, ostale su svijetle točkice u mraku. Nježna ruka opipavala mu je

prsa, stetoskop je pritiskao kožu, hladan i krut. Osjećao je pritisak toplomjera pod pazuhom, a onda ga je netko naglo uklonio. Nečija ruka počivala mu je na zapešću, savršeno namještena kao da drži pticu. Vrh igle zabio mu se u ruku. Tama.

Lik u mračnoj sobi sjedio je na visokom podiju. Muškarac s kozjom glavom. Očiju poput ugljena, promatrao ga je.

– A'isha – šaputao je. – Vrijeme je da odmotamo mumiju.

– U deliriju je. – Liječnikov glas. Što dr. Philips radi ovdje? I zašto luckasti čovjek govori arapski? Zar ne zna da smo u Engleskoj?

– Je li ono na što smo sumnjali? – Paul je govorio. Ali, Paul je bio u Rimu.

– Prerano je bilo što reći. Možemo se samo nadati da nije. Do sada je bilo samo nekoliko slučajeva u glavnom gradu.

– Službeno.

– Da, znam. Ali i neslužbeni izvještaji su u okviru razumnog. Na početku se širi polako.

– Kada ćete znati?

– Za vašeg brata? Za dan ili dva. Vrlo je teško bez laboratorijskih pretraga. A oni su svi sada zatvoreni, to znate.

– Zatvoreni? Nisam to znao. Zašto, zaboga?

- Što mislite? *Jahiliya*, naravno. Zapadna nauka, zapadna medicina. Sve protuislamsko, sve je to za smeće.

- Što je s Michaelom? Ako dobijete pozitivnu dijagnozu, možete li ga liječiti? Imate li lijekove?

Kratka tišina.

- Nemam. Pod uobičajenim uvjetima, roba bi bila posebno isporučena. Ali sad je embargo. Granice su zatvorene. Međutim ja i nekolicina drugih činimo najviše što možemo. Postoje načini.

- Možemo li ga izvesti? Mogao bih organizirati prijevoz.

- Sumnjam. Ne u ovom stanju u kojem je sada. Svakako ne ako mu se stanje pogorša. Ali pokušajte još ne brinuti. Ovo može biti i rezultat brige i iscrpljenosti. Postoji opasnost prevelike reakcije. Vaš brat sada ima groznicu, to je sve. Nema drugih simptoma.

- Vraćam se u crkvu. Želim se moliti.

- Da, učinite tako. Molite za njega. To je možda sve što možete učiniti. Molite za sve njih.

- Za sve nas, doktore. Molit ću za sve nas.

Snovi su bili bez kraja, bez modela. Samo je san o piramidi imao smisla. Izgledalo je da miljama hoda kroz svijećama osvijetljene prolaze, hladne, glatke i sjajne. Što je dalje išao, sve više imao je osjećaj prolaznosti vremena. Negdje u daljini čuo je udaranje krila, kao da neka velika ptica ili šišmiš leti prema njemu kroz akustične prostore prazne zgrade. A iz drugog smjera dopirao je zvuk koraka što se

vuku kao da se prikrada strašna zvijer. Ili muškarac s kozjom glavom.

Liječnik je tri dana dolazio po nekoliko puta dnevno. Pred kraj Michael se već počeo oporavljati. U intervalima provale deliričnog stanja mogao je kratko razgovarati o tome kako se osjeća. Pokušao je pitati o A'ishi i Paulu, no liječnik mu je zabranio razgovor o temama koje bi ga mogle uznemiriti. Četvrtog dana liječnik je izjavio da je na putu ozdravljenja.

Imao je manju infekciju koja se pogoršala uslijed stresa pod kojim je bio. Odmor i njega pomoći će mu da opet stane na noge za tjedan dana. Ali nakon toga morat će paziti da se ne napreže previše.

– Čim budete spremni za put, pripremit ćemo vaš odlazak iz Egipta. Vaš mi je brat rekao da vam je život u opasnosti dokle god ste ovdje.

– Moram pronaći A'ishu. Ne idem bez nje.

– O tome ćemo razgovarati kasnije. Sada se morate odmarati.

– Niste mi rekli kako se zovete.

– Faris Ibrahimian – rekao je liječnik. Bio je to nizak muškarac, sijede kose, lica koje je odavalo upornost ili tvrdoglavost. Annensko ime i crte lica koje mu odgovaraju.

– Ne sjećate me se – rekao je. – Bio sam prijatelj vaše majke. Dobar prijatelj. Bili ste još dijete kad smo se upoznali.

– Mislim da se sada sjećam. Sjećam se da je spominjala vaše ime. Naše su porodice bile bliske.

– Da – rekao je liječnik – naše su porodice bile bliske. Do događaja na Suez. Tada se sve raspalo. Veći dio moje porodice otišao je u Europu. Ja sam ostao. Ljudima ovdje bilo je potrebno moje znanje.

– A sada?

Mali je čovjek napravio grimasu i okrenuo se na stranu petljajući nešto s malim bočicama.

– Koliko sam dugo bolestan?

– Oko četiri dana. Dobro ste se oporavili, zadovoljan sam.

– Sjećam se...

– Da?

– Razgovarali ste s mojim bratom. Ili je to možda bio samo san. Tako sam mnogo sanjao. Ali sjećam se nečega o nekakvoj bolesti koja se pojavila u glavnom gradu. Činili ste se zabrinuti.

Liječnik nije odmah odgovorio. Bio je zaposlen slažući bočice i stavljajući ih u malu torbu. Imao je duge tanke ruke, i široke zglobove na prstima.

– Da – rekao je. – Dobro se sjećate. Niste sanjali. Sad ste izvan opasnosti, to vam mogu tvrditi. Pojavila se kuga. Prvi su izvještaji pristigli iz Gornjeg Egipta prije četrnaestak dana. U provinciji se situacija pogoršavala. Zaraza se širila. Najprije nitko nije vjerovao u dijagnozu. Onda su se pojavili novi slučajevi. Vlada je pokušala prikriti, naravno, pa su

pokušali zatvoriti područja u kojima se bolest javila. Nametnuli su karantenu. Bilo je, međutim, prekasno. Slučajeva bolesti je bilo čak daleko gore prema sjeveru, do Aleksandrije.

– Umiru li ljudi?

– Da, naravno da umiru. Vlasti ne dopuštaju liječnicima upotrebu suvremenih metoda u liječenju. Medicina je dio zatrovanosti što dolazi iz zapadne kulture. I ljudi umiru i nastavit će umirati. Dobri Bože, mogao bi biti izbrisan najveći dio stanovništva.

– Sigurno Svjetska zdravstvena organizacija...

Liječnik se smijao.

– Rekao sam vam da su granice zatvorene. Sve zračne luke, pomorske, ostali granični prijelazi. Nikome nije dopušteno da napušta zemlju ili da u nju ulazi. Proglasili su Egipat *Dar al-Islamom*, a za ostali dio svijeta, čak i islamskog, govore da je sada *Dar al-Kufi*: Carstvo nevjernika. Jutros je na radiju objavljen proglas o kugi. Bog testira vjernost. Iskorjenjuje *munafiqune*, licemjere.

– Citirali su svete Običaje. Riječi Proroka iz al-Bukharija: “Kad čujete da se pojavila kuga u nekoj zemlji, ne putujte tamo. A ako se pojavila u zemlji u kojoj živite, ne napuštajte je”. To je njihovo glavno opravdanje za blokadu. U njihovim rukama to savršeno funkcionira.

– A kad vjernici počnu umirati? Dostojanstvenici. Članovi odbora.

Liječnik je slegnuo ramenima.

– I to su riješili. Al-Bukhari ponovno. “Onaj tko umre od kuge postaje mučenikom”. Kažu da će ih Bog osloboditi. Možda i hoće.

Iz nekog razloga Michael se sjetio lika s kozjom glavom, široko otvorenih izbuljenih očiju, tamnih raširenih nozdrva, sjetio se glave što se polako okreće pri svjetlu tisuća lampi.

– A ako ih On ne oslobodi?

– Kuga može sve opustošiti. Ako se radi o virusu koji je mutirao, ništa ga neće moći zaustaviti. Osobno sumnjam da cjepivo ima dugotrajno djelovanje. Ono iskrivljuje naš imunološki sustav. Kuga koja je mutirala i naš oslabljeni imunološki sustav mogu se osvetiti potpunim uništenjem. Čak bi i ljudi, normalno imuni na bolest, podlegli zarazi. Možda je blagoslov to što su zatvorili zemlju. – Liječnik je zastao. – Dosta smo razgovarali. Umorni ste. Još vam je uvijek potreban odmor. Mislite li da ćete kasnije moći pojesti malo juhe?

Michael je kimnuo.

– Hoće li doći Paul?

Ibrahimian nije odgovorio.

– Pitao sam hoće li Paul doći.

Mali je liječnik podigao pogled.

– Ne – rekao je. – Neće doći. Zadnji sam ga put vidio onog dana kad me doveo da se brinem o vama. Otada ga nitko nije vidio. U srijedu ujutro trebao je održati misu, ali se nije pojavio. Danima ga nema u nuncijaturi. Samo je

jedno narušavalo tišinu što je uslijedila. Michael se sjetio fotografija što ih je pronašao u Paulovoj radnoj sobi.

BalkanDownload

34. poglavlje

Stolna crkva Krista i Blažene Djevice Marije,

Durham City, Engleska, 24. prosinca.

Katedrala je bila tiha, uronjena u polutamu, prošaranu tek točkicama svjetla koje su bacale svijeće. Netko je kašljao. Netko drugi, pak, kihao. Iznad okupljenih vjernika uzdizao se veliki kameni luk normanskog stropa i nestajao u tami. Glavna lađa, kao i sporedne, bila je puna ljudi, najveće okupljanje godine, kao i uvijek. Okupili su se zbog svečanosti čitanja devet odlomaka iz Biblije i pjevanja veselih božićnih pjesama, u vunanim šalovima i debelim kaputima, gumenim čizmama i pletenim rukavicama, u svojoj istrošenoj čovječnosti. Sa sobom su poveli djecu i svoja osobna sjećanja na Božice iz djetinjstva.

Čulo se šuškanje na teškim južnim vratima odakle je čuvena alka u obliku demonove glave stražarila nad Zelenom palačom. Glave su se okrenule kako bi uhvatile sam početak procesije. Zbor je započeo pjesmu “Jednom u carskom gradu Davidovu”, najprije jedan glas, glas dječaka, vrlo čist i sladak, zapanjujuće jasan u golemoj praznini, a onda su se pridružili drugi, penjući se do krešenda, odjekujući i odjekujući. A u tami, svijeće, rijeka svijeća kretala se od istoka prema zapadu. Na čelu procesije bio je srebrni križ, uz čiji su bok stajale dugačke svijeće, onda

zborovođa, koji je hodao unatrag, podižući i spuštajući ruke dok je dirigirao, pa sam zbor, svi u bijelim misnim košuljama, od kojih su neki oko vrata nosili male križeve na purpurnim vrpčama. A onda, odjednom, sjajne boje svećeničkih halja starijeg svećenstva, Zbor kanonika, arhidakon koji je posjetio svećenike, dekan, i u pozadini novi biskup Simon Ashton. U desnoj je ruci držao drvenu palicu.

Crkvenjak je išao ispred, starac obučen u crno, noseći kratko srebrno žezlo.

Mnogo je znatiželjnih očiju gledalo biskupa dok je prolazio. Bio je ustoličen tek prije tri mjeseca i ovo je bilo prvo slavljenje Božića u njegovoj vlastitoj katedrali, s njegovim vlastitim vjernicima. Među okupljenima vladali su pomiješani osjećaji u odnosu na novog dušobrižnika. Njegov je prethodnik bio kontroverzna osoba, konzervativci u crkvi i izvan nje nisu ga voljeli, a liberali su mu se divili. Ashton je pripadao evangelističkom krilu Crkve i bio je u tijesnoj vezi s nadbiskupom Careyjem. Protivio se zaređivanju žena, odbacivao i samu ideju o homoseksualizmu među svećenicima, a sebe je posvetio oživljavanju kršćanskog utjecaja u doba materijalizma.

www.balkandownload.org

Ubrzo nakon ustoličenja, biskup je održao propovijed koja se naširoko citirala u tisku, prijeteći da i on postane kontroverzna osoba barem koliko i njegov prethodnik. U muslimanskim zemljama, rekao je, kršćanske manjine, gdje uopće egzistiraju, žive pod katkad ozbiljnim restrikcijama. Međunarodne muslimanske misije tražile su da se izopće

Kopti, Armenci, Sirijci, Maroniti i drugi gdje god je i kad god je to moguće. Biskup je osudio sva takva djelovanja, dodavši da, ako kršćanima nije dopuštena potpuna vjerska sloboda u zemljama poput Egipta, Irana, i Sirije, muslimani će se u Britaniji naći u položaju da uživaju manje slobode nego što su je imali do sada. Muslimanski vođe u Bredfordu, Manchesteru, Londonu i drugdje osudili su tu propovijed.

Zbor je pjevao već četvrtu strofu.

*Jer on je naš uzor iz djetinjstva,
Dan po dan rastao je poput nas,
Bio je malen, slab i bespomoćan,
Za suze i smijeh je znao poput nas.*

Nastalo je komešanje negdje na sredini lađe, na mjestu gdje je prolazio zadnji dio procesije. Muškarac je iskoračio iz klupe na južnoj strani crkve i uputio se ravno za procesijom. U početku ga je opazila samo nekolicina ljudi. Iskoračio je pred biskupa prisiljavajući ga da stane. Zbor je, nesvjestan onoga što se događalo, nastavio hodati, pjesma se razlijevala među kamenjem, blagozvučje nemjerljivo zemaljskim mjerilima.

*I naše će ga oči napokon vidjeti
Kroz njegovu iskupljujuću ljubav...*

– Što je? – pitao je biskup. – Što želiš? Ako trebaš razgovarati sa mnom, dođi nakon službe. Moram nastaviti procesiju.

Muškarac je zatresao glavom. Držao je nešto u desnoj ruci. Ispod glasa prošaptao je nešto nečujno. Tišina je usisala riječi. U najbližim redovima podigli su se glasovi, zbunjeno mrmljanje, tišina nijema od šoka.

– Molim vas – rekao je biskup – morate odstupiti. Ja...

Začula se eksplozija, kao grmljavina u velikoj crkvi. Odjekivalo je ispred i iza među golemim stupovima lađe. Glasovi dječaka u zboru gubili su se u odvojene tišine. Netko je vrisnuo. Biskup je pao na koljena, kao u molitvi. Čuo se drugi pucanj i on se srušio na leđa. Nije se micao. Nitko se nije micao. Na trenutak, crkva je bila golema slika s upaljenim svijećama.

A ubojica biskupa je, jednim jednostavnim pokretom podigao pištolj, gurnuo cijev u otvorena usta, još jednom udahnuo i opalio.

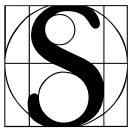
V

“...i ja ću između vas i njih zid podići.”

Kur'an 18:95

BalkanDownload.org

35. poglavlje

tigli su u skladište tri dana ranije. Stvari su se malo slegle nakon toga, ali je sada postajalo opasno i znala je da će uskoro morati otići odavde. Jedva je pobjegla na vrijeme te prve noći. Butrus je stigao po nju dosta iza ponoći, ušao je na stražnji ulaz. Znao je za Megdijev nestanak i raciju u njenom uredu. Odveo ju je u svoj stan, krivudajući uličicama u namjeri da se riješe mogućih gonitelja. Nije se protivila, ne nakon onoga što je vidjela u grobnici i svom uredu.

Vraćajući se u njen stan sat prije svitanja, vidjeli su svjetlo na prozoru i sjene stranaca pored kapaka. Zrak je bio ispunjen olujom i osjećala ju je kako tone i smješta joj se u prsima. Butrus ju je držao za ruku, gotovo kao ljubavnik, i zajedno su se odšuljali u sjenu, tražeći mjesto gdje bi se sakrili. Tog se jutra nisu vratili u stan u Misr al-Jadidu gdje je Butrus živio. Produžili su ravno do kuće njegovih roditelja, nekoliko blokova dalje, ali su kuću našli praznu. Kasnije, jedan prijatelj im je ispričao, da je usred noći došla grupa *muhtasibina* i odvela stari par. Mogli su biti u zatvoru, ili mrtvi: to nitko nije znao.

Uzela je iz džepa cigaretu i zapalila je. Ruka joj je podrhtavala dok je to radila, uzrokujući lagano gibanje plamena. Snažno je zatresla šibicom i bacila je na tlo. Zvuk kresanja šibice i beznačajno svjetlucanje plamička bilo je prvi zvuk u proteklom satu. Ovdje je bilo tiho, previše nabijeno iščekivanjem. Ne, ne iščekivanjem: jezom.

Odlučili su ne ići na selo. Ljudi vas tamo opaze, nitko nije dugo siguran od radoznalih očiju ili jezika što stalno pričaju. Imala je rođake u Delti, u selu zvanom Tuxh al-Aqlam; ali čak i da im je mogla vjerovati, nije mogla vjerovati susjedima. Sada su se svuda mogla naći vjerska njuškala, i mnogo seoskih umišljenih imama, koji su smatrali svojim poslom gurati nos u tuđe poslove. U selu ne bi ostali neprimijećeni ni tjedan dana. Prednost grada bila je u anonimnosti, no trebalo je biti vješt pa ostati skriven i živ.

Njihova je sreća bila u činjenici što je Butrus bio Kopt i, što je još više značilo, čovjek s vezama u vojnom okruženju pokreta mladih Kopta. Imao je prijatelje koji su ih željeli sakriti dan ili dva. No stalno su morali odlaziti dalje, stalno čuvati leđa.

Još nije rekla Butrusu za Michaela – što joj on zaista znači, čemu se od njega nada, ako se uopće ičemu nada. Znao je za Michaela, naravno, i mislila je da je uvijek bio pomalo ljubomoran. Butrus nije bio oženjen i, koliko je ona znala, nije imao djevojku. U tri godine koliko su radili zajedno, nikad je nije pozvao da izađu. To nije bilo ništa iznenađujuće: kršćani se drže podalje od muslimanskih žena kao da je to samo po sebi razumljivo. Takve veze ne samo da nisu mudre, nego su sigurno opasne. Ali znala je da je promatra kad misli da ona ne gleda, žudno prati njene odlaske i dolaske, pamti njen rođendan, pomno ispituje njena raspoloženja, zna kakvu kavu voli. Zbog toga mu se obratila kad se našla u opasnosti. I osjećala se krivom zbog toga, osjećala je da ga iskorištava, izdajući ljubav ili požudu

ili kako god se zvalo to iskustvo kroz koje je Butrus prolazio zbog nje.

Njena ljubav prema Michaelu nije bila savršena, naravno, nije bila zapreka za sve druge ljubavi ili zid koji bi je priječio da misli o sebi. Ali u ovom trenutku bila je sve što stoji između nje i neke vrste konačnog očaja. Bilo je to sve što su žene poput nje imale: beznade prošlosti, sa svojim velovima i svojim lijesovima što srljaju u grob bez jadikovanja; očaj budućnosti, s izborom koji nije izbor: brak bez ljubavi ili preljub bez sigurnosti.

Pušila je cigaretu polako, potpuno joj se posvećujući, znajući da bi mogla biti posljednja koju će popušiti, za duže vrijeme. Skladište je pripadalo Butrusovom prijatelju, slikaru imenom Salama Bustani, koji ga je rabio kao studio i, povremeno, kao mjesto stanovanja. Bilo je to, prvobitno, skladište ukiseljenog povrća, pa je kiseli miris turšije još uvijek visio u ustajalom zraku, pomiješan sada s mirisima uljene boje, akrila i razrjeđivača. Na podu pod nogama bio je debeo sloj neuklonjenih ljusaka od prženih sjemenki bundeve: Salama nije bio baš uredan u svojim navikama.

Goli su zidovi bili okićeni slikarskim platnima, čudovišnim kreacijama kojima su se njegovi malobrojni prijatelji divili a mnogi njegovi protivnici ih smatrali smećem. Inspirirala ga je slikovitost crkve, iznad svega ikone svetaca, oči što bulje i napete usnice bez osmijeha. U njegovim slikama blijedi mučenici i pustinjaci poprimali su životinjske oblike: rasli su im rogovi, repovi i dlakava krila, oči su im postajale goleme od požude, zlatna put pretvarala

se u ljudsko meso. No imale su jedinstvenu veličanstvenost koju je A'isha tek sada počela razumijevati.

Umjetnika je susrela svega jednom otkad su stigli. Rukovali su se i izmijenili nekoliko riječi. Sad ga je poželjela vidjeti ponovno, pitati ga zašto ima toliko prezira i mržnje u njegovim likovima, a opet tako mnogo nježnosti u očima. Prošle je noći sanjala Salamu. San je bio još svjež u njenom pamćenju. Sanjala ga je golog, da su oboje goli i pozlačeni, i da ju je mahnito uzeo, mlateći repom i kožnatim krilima udarajući srebrni zrak. Zgrozila se i potisnula sjećanje. Vrata su se otvorila i ušao je Butrus. Tresao je glavom.

– Postaje sve gore – rekao je. – Skupljaju ljude. Sinoć su došli po Marcusa. Njih dvoje bili su tamo prije četiri večeri, prije no što su došli u skladište.

– Misliš li...?

Ponovno je odmahnuo glavom.

– Ne, mi nismo od onih koje traže. Svatko je sada u opasnosti. Morat ćemo ostati ovdje još jednu noć.

– Ne bismo li trebali krenuti na drugo mjesto? Rekao si da bi moglo biti previše rizično ostati na jednom mjestu više od dvije noći. Ovdje smo već tri.

– Znam, ali ne mogu pronaći mjesto kamo bismo mogli otići. Ljudi su nervozni. Ne krivim ih. Netko... – Zastao je, pogledom je prelazio s A'ishinog lica do točke na zidu iza nje. Izgledao je smeten.

– Što je?

– Netko se raspitivao o meni. Htio je znati je li me tko vidio ili čuo gdje bih mogao biti. Jedan moj prijatelj je rekao... Rekao je kako nude novac – prilično mnogo novca – onome tko im kaže gdje me mogu naći. Možda se raspituju i o tebi.

Novosti su odlučile umjesto nje, no još je uvijek oklijevala. Bila je to tako mala stvar, pa ipak činilo se kao potpuna izdaja. Kao da daje Butrusu svoje ostatke. Svoje i Michaelove ostatke. Ali ako bude mirna...

– Butruse – rekla je – moramo pronaći Michaela. On nam može pomoći da izađemo iz Egipta.

– To je lakše reći nego napraviti. Sve su granice zatvorene. Nitko ne može ni ući niti izaći iz zemlje.

– Onda moramo izaći ilegalno. Slušaj...

I ispričala mu je sve. O Michaelu, o licu ispod maske, o tome što je ranije radio. Butrus je ravnodušno slušao, ali je A'isha mogla osjetiti njegovo neodobravanje. Poput većine mladih Kopta, Butrus je bio gorljivi nacionalist, volio je Egipat i želio njegovu kontinuiranu neovisnost. Mrzio je sadašnji režim, mrzio bilo koji režim koji diskriminira njegov narod; a strani agenti na egipatskom tlu bili su mržnja još iz prošlosti.

– On više ne radi kao agent, Butruse. Napustio je posao još prije nekoliko godina. Ali još uvijek ima veze. – Ništa mu nije rekla o tome što Michael radi u Aleksandriji. – Može nam pomoći, moramo ga pronaći.

Oštro je zatresao glavom. Mogla je osjetiti njegov bijes, toplinu ljutnje, a ispod topline, hladnoću.

– Ne želim pomoć od Britanaca – rekao je. – Bila je to jedina časna stvar u našoj suvremenoj povijesti što smo izbacili Britance, što smo preuzeli kontrolu nad našom vlastitom sudbinom. Turke, Mamluke, Francuze, Britance – sve smo ih otpravili. Mi smo po prvi put, a stoljeća su prošla, svoji vlastiti vladari. I ti sada želiš moliti mrvice s njihovog stola.

Njegova ju je reakcija zaprepastila. On nije razumio. Ali nije vidjela svrhu u prepirci.

– To nije važno – rekla je. – Ne sada. Sada je jedino važno da izađemo, da kažemo nekome što znamo. Ili možda misliš da trebamo jednostavno zaboraviti cijelu stvar.

Nije rekao ništa. Gledala ga je.

– Imaš li cigaretu?

– Nemam, ja...

– Bože, popušila bih jednu cigaretu. Moji su živci otišli k vragu.

– Nema cigareta u trgovinama. Oni...

Naglo je ustala i prišla zidu. Promatrao ju je bespomoćno kako šakama udara po zidu. Boljelo ga je koliko ju je silno volio, a kako je malo mogao učiniti.

– Povrijedit ćeš se – rekao je.

– Pa što? – Okrenula se i pogledala ga. Ruka joj je bila povrijeđena na mjestu gdje je udarila голу ciglu.

– Pogledaj se – uzvratio je. – Sva si u neredu.

– Misliš li da ja želim biti u neredu? Ti misliš da želim bilo što od ovoga?

Tresao je glavom, očiju uprtih u pod, pretrpan sjemenkama bundeve. Nakon što je A'ishin muž nestao, nije rekao niti učinio ništa čime bi izrazio ono što osjeća prema njoj. Svaki je dan očekivao novosti o Rashidovoj smrti, a s tim i mogućnost, samo mogućnost da bi se, s vremenom, i ona mogla osjetiti slobodnom i zavoljeti ga. Jednom kad Rashid bude mrtav, znao je da će joj trebati vremena, vremena za žaljenje, da se pomiri s gubitkom. Pripremio se na strpljivost. I onda, poput crnog oblaka koji zauzima njegovo mirno nebo, pojavio se Michael Hunt i zauvijek izbrisao sve njegove nade i snove.

Pogledao ju je tužno.

www.balkandownload.org

– U pravu si – rekao je – moramo se izvući. – Zastao je.

– Dobro, onda. Možeš li pronaći Michaela?

Naslonila se na zid.

– Samo jednu cigaretu – šaptala je. – Jednu jebenu cigaretu, to je sve. Podigla je pogled i polako tresla glavom s jedne na drugu stranu.

– Ne znam – rekla je. – Oprosti, možda to nisam trebala spominjati. Pisala sam mu u Aleksandriju, ali nikad nisam dobila odgovor. Onda se sve ovo dogodilo. Možda se vratio u Kairo, možda on mene traži. Ne znam.

– U tom je slučaju, onda gubitak vremena sve ono što si mi rekla.

– Ne znam. Možda. Ali postoji netko tko bi mogao pomoći, netko tko bi mogao otkriti gdje je Michael. To znači riskirati, izaći na otvoreno.

- Dobro, ići ćemo tom čovjeku. Tko je on?
- Ahmad Shukri. Zove se Ahmad Shukri.
- Poznaješ ga?

Kimnula je. Osjećala se umornom. Umornom i bolesnom.

- Da - prošaptala je. - Poznajem ga, znam što radi. Butrus je čekao. Mogao je osjetiti strah i gađenje u njenom glasu.

- Ahmad Shukri je moj stric - rekla je. - Očev brat. On je... - Zastala je i pogledala Butrusa. - On je pukovnik u *mukhabaratu*. Njegov je ured u štabu sigurnosti u Mavdan Lazughliju. I bio je glavni izvor za britansku obavještajnu službu kad je Michael bio šef postaje u Kairu.

36. poglavlje

Katkada bi ležao u krevetu osluškajući sićušne promjene u vanjskom svijetu. Slao bi misli na ulice poput strvinara, nagađajući što se događa u gradu. Vratile bi se ne donoseći ništa. Pet puta dnevno slušao je poziv na molitvu sa obližnje džamije Yusuf al-Shurbaji što je uvijek iznova obilježavao granice između pobožnosti i bezboštva. Potrebno je tako malo vjere za ulazak u nebo, tako malo kao što je zrnce sjemena gorčice. I tako malo nevjerovanja da se dođe u pakao, tek koliko je potrebno vodomarovom krilu da zatreperi i uroni u plitku vodu: da treperavi pogled okrzne žensko lice, zatreperi i uroni, ili da se namigne u dječачke oči. Ronjenje i treperenje. Michael nikad nije spoznao tako duboki očaj. Ponekad je sjedio u stolici pored malog prozora i gledao van. Tu je bilo dvorište tamno od čempresa, i paunovi na smrznutoj travi gdje se otopio snijeg, i sjena visokog minareta što je padala koso preko zida u kasna poslijepodneva. Nekad je tu bila i fontana koja je oživljavala dvorište, ali sada je bila prazna i zagušena lišćem i naplavinama. Kad bi pažljivo slušao, Michael je mogao čuti njen mrmor u tišini. No to je bilo u njegovoj mašti. A u njegovoj mašti bilo je i to da je zaronio u dubine vlastitog očaja. Zašto ga je Paul iznevjerio? Prvo otac, onda Carol, sada Paul. Izdaja uništava njegovu porodicu i njegove ljubavi poput virusa. Ni on sam nije bio pošteđen. Zbog svega toga Paulovu je izdaju bilo još teže

podnijeti. Poput svih nevjernika, Michael se nadao savršenstvu kod pobožnih.

Dr. Ibrahimian zvao je redovito, i donosio hranu i lijekove. Lice malog liječnika kao i njegove geste nosili su tragove neke neizbrisive tuge. Kutovi usana bili su mu uvijek obješeni, oči upale, zasjenjene, zastrašene. Njegovoj tuzi nedostajalo je žestine i snage, nedostajalo joj je, iznad svega, nevolja koje bi mogle poslužiti kao iskupljenje. Bio je izbjeglica u vlastitoj zemlji, čovjek bez doma ili sjećanja na njega. Ruke su mu bile hladne, bio je lišen strasti, u ponoć bi se budio i slušao vlastito disanje u velikoj, praznoj sobi i nije mislio ni na što. Baš ni na što.

www.balkandownload.org

Michael ga je zapitkivao o tome što se događa vani. Ibrahimian je odgovorio da se boji. Privodili su liječnike, svakoga tko je izgledao kao izazov službenom pristupu širenja kuge. I strance: privodili su ih i zatvarali u logore. Kopti su postajali strašljivi. Bilo je nevolja u Minyji.

Liječnik je ostavio mali radio na kojem je Michael mogao slušati mjesne vijesti. Neko bi vrijeme slušao, a onda bi se umorio od govora i propovijedi, beskrajnih recitiranja Kur'ana i beskonačnih molitvi. Bilo je jako malo vijesti, a i one koje su objavljivane nisu imale srži, poput spužvastog bijelog kruha. Kad se umorio od slušanja radija, sjeo je uz prozor, gledajući u dvorište. Vidio je kako netko dolazi i odlazi nekoliko puta, zgureni lik u tamnoj odjeći. Kad je upitao Ibrahimiana tko je to, liječnik je slegnuo ramenima i nije rekao ništa.

U nedjelju nitko nije došao na misu. Otac Dominic još je bio u bolnici, Paul je nestao. Nekolicinu koji su željeli biti na misi odvezli su automobilom u crkvu Svete porodice u al-Ma'adiji. Michael je proveo dan čitajući. Kad je te večeri legao u krevet nije se mogao sjetiti ni riječi od onoga što je pročitao.

Ibrahimian se u ponedjeljak nije pojavio. Michael je pronašao nešto hrane u kuhinji i sam si pripremio obrok koji je kasnije bacio. Na radiju nije bilo vijesti. Jednom je čuo zvuk plača izvana, ali kad je pogledao, tamo nije bilo nikoga. *Adhan* se nastavio, pet puta dnevno, kao i ranije. Jednom je čuo djecu kako se igraju, njihove glasove u daljini. Nisu se vratili. Ibrahimian nije došao ni u utorak.

Bila je noć kada je Michael odlučio posjetiti crkvu. Ranije, tijekom dana, čuo je iz tog pravca zvukove, i sada, kasno navečer, brinulo ga je što se Ibrahimian još ne pojavljuje. Sada se već osjećao bespomoćnim. Zamjerao mu je što ga zatvara samog u malu sobu, dan za danom. Možda to nisu bili jedini razlozi zbog kojih se usudio izaći, možda su ga druge potrebe potaknule da krene u crkvu. Ponovno potvrditi zaboravljeni uzor, možda potražiti neku vrstu mirnog mjesta u svijetu što je potpuno poludio. Bio je ranjiv, pa naravno da je bio.

Između rektorata i crkve ležao je komadić gole zemlje preko kojeg je prelazila staza od raspucanog betona. Michael ju je brzo prešao, upućujući se ravno do pokrajnjih vrata crkve. Na nebu iznad njega brzo i nervozno titrale su zvijezde. Mjesec je bio u svojoj dvadesetoj noći, kugla što

nestaje, još naduta od svjetla. Što je ono čuo o vezi kuge i mjeseca? Hoće li epidemija doseći vrhunac kad sutradan mjesec postane tanak i neprimjetan?

Na Michaelovo iznenađenje, vrata crkve bila su već otključana. Vratio je ključ u džep i uvukao se unutra, puštajući da se vrata za njim zatvore. Poznati mirisi voska i tamjana neočekivano su ga obujmili, bacajući ga momentalno u djetinjstvo puno nada i priviđenja. Sporedna vrata vodila su ravno u malu sakristiju. Michael je pritisnuo prekidač za svjetlo kod vrata, osvjetljavajući malu prostoriju treperavim svjetlom fluorescentne lampe. U otvorenom su ormaru bile svećeničke halje. Na stolu, paket svijeća bio je složen u nejednoliku hrpu. Na donjoj su se polici nalazili razni *misali* na nekoliko jezika. Na zidu je nad sobnim blagom bdjela nedavna fotografija pape, obraza ispijenih od razornog djelovanja bolesti.

Čuo je tihi zvuk s druge strane vrata što su vodila na crkveno imanje. Slab, letimičan zvuk, brzo je nestao. *Miševi*, pomislio je, *ili štakori*. Pomisao na štakore ga je uznemirila. Oni su bili glavni prenositelji virusa kuge. Ispružio je ruku i ugasio svjetla.

Ponio je pištolj, Helwan, što ga je uzeo od agenta *mukhabarata*. Tijekom dana ga je provjerio i podmazao, upotrebljavajući za podmazivanje ulje za posljednju pomast. Nema sumnje da je bio grijeh upotrijebiti ga u takvu svrhu, no Michael je brinuo o preživljavanju, a ne izbjegavanju grijeha. Pištolj je bio u funkciji, no nije imao prilike ispitati

oružje u pucnjavi, tako da je bio primoran vjerovati da neće zatajiti.

Zadržavajući dah, otvorio je vrata, ne znajući hoće li zaškripati. Očekivao je svjetlo ili tamu, ali nije bio pripremljen za ono što je zapravo ugledao. Na trenutak je pomislio da crkva gori. Izgledalo je kao da je netko uzeo mjesec i rastrgao ga na komadiće, razbacujući dijelove u napadu ludila po čitavoj crkvi dok ona spava. Goli plamenovi tisuća svijeća treperili su na masnom drvetu i obojenom staklu i plesali na svjetlucavoj pozlati. U svakoj su sjeni plesali i pjevali dijelovi svjetla. Crkva je bila ispunjena svjetlom, a ipak neobično tamna, kao da su plamenovi svijeća bili nježno nošeni u tamu, u noć, u namjeri da se jedan po jedan pogase. A sjene su rasle oko djelića svjetla.

Michael je oprezno zakoračio kroz vrata. Kad je to učinio, začuo je drugi zvuk, povlačenje stopa iz pravca glavnih vrata. Sakrio se baš na vrijeme da vidi tamni lik kako trči u noć. Michael je jurnuo za njim, izvlačeći u trku pištolj iz džepa.

Vrata su bila širom otvorena. Vani, pet je stuba vodilo dolje na kratku stazu što je vijugala do ulaznih vrata. Vrata su vodila na ulicu. Bilo je mračno kao u rogu. Michael je čuo kako su se vrata treskom zatvorila. Dotrčao je do njih i otvorio ih, srnuo na ulicu na vrijeme da vidi svoj plijen kako skače na zadnje sjedalo malog motocikla. Vozač je pokrenuo stroj i motor je brzo odjurio u noć.

Ulica je bila uska i pusta. Michael se naslonio na do vratnik, prozebao i iscrpljen ovim besciljnim naporom. Negdje je zalajao pas, uplašen iznenadnom bukom. Vozač je pokrenuo motor snažno pritišćući gas. Propeo se u tami i zatim nestao iz vidokruga u širokoj tišini noći. Pasje nastavio lajati još kratko vrijeme. Drugi su mu se pridružili, a onda su se i oni umirili. Ženski je glas podviknuo. U obližnjoj kući netko je glasno plakao. Michael se povukao od vrata i umorno vratio u crkvu.

U tami su svijeće tiho gorjele. Kružio je očima po crkvi, razlučujući svjetlo od sjene, zrak od kamena. Polako je zakoračio naprijed zatvarajući za sobom vrata, slušajući lupanje svog srca u grudima. Nešto nije bilo u redu. Njemu slijeva stajao je visoki gipsani kip Djevice i Djeteta. Netko je njena prsa obojio žarkocrvenom bojom. Nije joj mogao vidjeti lice, jer su na vrh kipa stavili kozju glavu. Rogovi su bili široki i iskrivljeni, tanka bradica bijela i zamrljana krvlju. Želio je odvratiti pogled, ali nije mogao. Kao da mu je strašno bogohuljenje zadržavalo pogled i držalo mu oči prikovane za prizor. Ili je to možda bila tiha dostojanstvenost lika u bijelom ispod mesarske glave i grimiznog bola, jednostavna ljepota odjeće, probuđeno dijete u rukama koje ga njišu?

Napokon se okrenuo. Na drugoj strani crkve kipu Sv. Ivana Krstitelja bila je odrubljena glava. Netko je svezao životinjski penis – devin ili bikov, Michael to nije znao – konopcem oko njegovog tankog pojasa. Svjetlost svijeća njihala se preko bezglavog torza, mijenjajući mu boju u

zlatnu. Jedna je svijeća dogorijevala u njegovoj očnoj šupljini i ugasila se.

Sve dolje do sredine lađe, išaran finim djelićima svjetlosti svijeće, protezao se do oltara neprekinut trak krvi. Michael je osjećao kako mu srce lupa od iznenadnog naleta straha i izvjesnosti. Kao sudionik u bizarnoj ponoćnoj misi, krenuo je polagano niz ukrašenu lađu, dok su s obje strane svijeće kapale i pretvarale se u dim i vosak.

Na bijeloj prostirci oltara napisali su odlomak na arapskom, drugu polovicu stihova iz Kur'ana, koji govore o Isusovoj smrti:

Ma qataluhu wa ma salabuhu walakin shubbiha lahum.

“Oni ga nisu ubili, niti su ga raspeli, no netko poput njega imao im se ukazati na njegovom mjestu”. Michael je pogledao gore. Iznad oltara visjelo je raspelo. Skinuli su gipsani lik ranjenog Boga i na njegovo mjesto postavili svoju žrtvu. Skinuli su ga do gola, sve osim okrvavljenih gaća i vezali ga za križ debelim uzetom prije nego su ruke i noge pribili čavlima. Na glavu mu nisu smjestili trnovu, već krunu od potrganih žileta, zahrđalih i umazanih osušenom krvlju. Glava je visjela, pa lice nije bilo vidljivo.

Ljestve koje su upotrijebili još su bile prislonjene na jednu stranu križa. Klonulo, poput nekoga tko hoda u snu ili u dubini crne depresije, Michael je stavio nogu na donju prečku ljestava. Činilo se tako visoko, a on se osjećao tako teškim, teškim poput olova. Nije se čulo ništa, nije bilo nikakvog zvuka. Došao je do stopala što su krvarila i nastavio se penjati. Ljestve su postale planina koju treba

osvojiti. Sad je bio kod prsa, noge su mu bile nestabilne i drhtale su, ljestve su se njihale na križu.

Michael se držao jednom rukom za križ, a drugom je podigao muškarčevu glavu. Trake krvi ostavljale su tamne linije preko obraza i čela. Ispod, brada koju nije brijao tri-četiri dana grebla je Michaelovu ruku. Nije trebao ukloniti tkaninu da zna u čije lice zuri nagnuo se, istrošen, izgubljen, u bolovima, i nježno poljubio bratove otečene oči.

BalkanDownload

37. poglavlje

Najgora stvar, Michael je to shvatio kasnije, bila je ta što nije imao nikoga s kim bi razgovarao. Imao je prijatelje i poznanike raštrkane po cijelom gradu, ali nije bilo nikoga kome bi se mogao obratiti u sadašnjoj zbrci. Postojala je nekolicina ljudi kojima je vjerovao, ali nije ih želio izložiti riziku. Na ostale se mogao osloniti u neko obično vrijeme; ovo sada nisu bila uobičajena vremena. Čak i na najpraktičnijoj razini, nije se mogao sjetiti bilo koga kome bi mogao prijaviti Paulovu smrt. Policiji sigurno ne. Nije postojao način da stupi u kontakt s Ibrahimianom. A otac Dominic još je bio u bolnici, previše bolestan da ga uznemiruje.

Na kraju je telefonirao direktno papinskoj nuncijaturi. Odgovorio mu je umoran glas, napet glas talijanskog *addetto* koji je govorio loš arapski. Primio je poruku bez komentara, kao da se umorstvo svećenika prijavljuje svakodnevno. *U nekim dijelovima svijeta*, mislio je Michael, *to je gotovo i slučaj*. Bez sumnje, neki su papinski diplomati već otvrdnuli na tragedije. *Addetto* je rekao da će netko stupiti u kontakt.

Dva svećenika stigla su za manje od pola sata, mršavi, neuredni muškarci bez crkvenih ovratnika, čvrsto umotani u odjeću zbog hladnoće. Bili su to Belgijanci, otac Verhaeren i otac Laermans. Michael nije išao s njima u crkvu. Kad su se vratili, lica su im bila siva poput pepela.

– Gospodine Hunt – rekao je jedan od njih, Michael nije imao pojma koji – voljeli bismo da pođete s nama u nuncijaturu.

– Ako je vama svejedno, radije bih ostao ovdje. Samo kratko vrijeme, dok prebrodim...

Svećenik je zatresao glavom. Imao je tamnu kovrčavu kosu i oči poput španijela. Michael je pomislio kako izgleda zabrinut zbog nečega. Nije to uobičajena zabrinutost, ne zabrinutost koja bi bila opravdana datim uvjetima. Ne, bilo je to nešto drugo. Bilo je kao da – Michael je utonuo u misli – da, kao da je svećenik uhvaćen u zamku, kao da žurno grabi putem želeći se maknuti sa zemlje ili lišća ili pijeska što ga je vjetar spiralno digao, pobjeći iz vira koji ga želi usisati.

– To nije to – rekao je. – Morate pokušati razumjeti: ovdje za vas nije sigurno. Ne sada. Vaš nam je brat rekao za vas, o vašem radu. Bit ćete dobrodošli u nuncijaturi toliko dugo koliko je potrebno. Ali najprije, ima netko tko vas želi upoznati. Večeras. Ako ste spremni, odvest ćemo vas tamo sada.

– A što je s...? – Mislio je na Paula, ali nije mogao završiti rečenicu. Čitav njegov život postao je nedovršena rečenica. Riječi. Samo riječi.

– Za to će se netko pobrinuti. Oprostite, gospodine Hunt. Poznavao sam vašeg brata. Bio je dobar čovjek. Dobar svećenik.

Michael je pogledao gore. Do sada je zurio u pod.

– Je li?

– Da. Mislim da vi to znate.

– Ne znam ja ništa.

– Molim vas, pođite s nama.

Michael je slegnuo ramenima. Što se još ovdje moglo učiniti? Prerezali su Megdiju vrat, zadavili Ronnieja Perronea, raspeli Paula a on čak nije znao ni tko su oni.

– Pretpostavljeni – Michael je rekao. – Jeste li njima rekli?

– O tome što se dogodilo ovdje? – Svećenik je zatresao glavom. Pogledao je u neprilici svog kompanjona. – Ne – rekao je. – Mislim da nismo.

Svećenici su stigli malim automobilom, Fiatom. Na povratku, Michael je sjedio na stražnjem sjedalu, osjećajući se poput zatvorenika kojeg premještaju iz jednog zatvora u drugi. Gledao je kroz prozor i sada prvi put nakon toliko dana vidio Kairo po danu. Zbog Ramazana, redarstveni sat uveden poslije državnog udara, bio je privremeno odgođen, pa je kretanje gradom noću postalo, ako ne potpuno sigurno, a onda barem manje rizično nego ranije. Ulice su bile puste i samo mjestimično osvijetljene. Poderani transparenti nakićeni vjerskim i političkim sloganima mlitavo su visjeli preko glavnih ulica. *Al-Nassr Agarib* obznanio: “Pobjeda je blizu”. Nikad se nije činila tako dalekom. Snježni pokrivač što je prije nekoliko dana posudio svježju ljepotu gradskim prolazima, otapao se ostavljajući vidljivim sivo kamenje i pruge napuklog betona.

Dok su prolazili Trgom Tahrir, ugledali su visoko na noćnom nebu plamen što je dolazio od lomače na sredini trga. Na stotine ljudi miljelo je oko lomače, neki pjevajući, neki samo stojeći, zureći besciljno u plamen. Oni najbliži vatri bili su zaposleni bacajući stvari u nju, hraneći plamen, dok su se iskre i pepeo spiralno dizali visoko u svjetlost.

– Knjige – mrmljao je otac Verhaeren. Michael je ustanovio da je on za upravljačem. – Spaljuju knjige. Pročišćavaju Kairo od, kako oni to zovu, *jahiliye*. Upoznati ste s tim izrazom?

– Da – rekao je Michael. – Upoznat sam.

– Sagnite se. Nitko ne zna što bi oni ovog časa mogli učiniti da ugledaju stranca. Ova situacija s kugom rastrojava ljudima živce. Priča se kako su Amerikanci posijali virus, da je on rezultat biološkog ratovanja. Michaela je zanimalo da li je to istina. Sve je bilo moguće. Nakon onoga što se dogodilo za vrijeme zaljevskog rata, nikad se nije znalo što je netko spreman učiniti. Još se jednom osvrnuo dok su napuštali trg, i vidio je ženu kako posrće prema vatri ruku punih knjiga. Godinama prije ovoga promatrao je ljude u Americi kako pjevaju i plešu paleći ploče Beatlesa i Rolling Stonesa. Otac mu je pričao o još tamnijim vremenima, o odsjaju plamena koji se ogledao u dobro ulaštenim čizmama i pepelu koji je vjetar dizao visoko, posljednjim bijelim tragovima riječi zapisanih na papiru prije no što su se raspale i nestale zauvijek. *Dopustite mi da se predstavim, ja sam čovjek obilja i ukusa...* Riječi pjesme nakratko su zabljesnule u njegovom umu i gotovo istog trena nestale.

– Kamo idemo? – pitao je Michael.

Mislio je da su se uputili pravo u nuncijaturu na otoku Jazira, ali umjesto da skrenu desno preko mosta Tahrir, Verhaeren je na stavljaao ravno, prema jugu uz Shari' Qasr al-'Ayni. Laermans se malo okrenuo na svom sjedalu.

– Rekao sam vam ranije – govorio je. – Netko vas želi upoznati. Bio je prijatelj vašega brata. Jedan starac, koptski svećenik po imenu otac Gregory.

Nastavili su vožnju sve praznijim ulicama. Michael je gledao kroz prozor. Noć se nastavljala spuštati, osvijetljena zvijezdama. Negdje u daljini, preko rijeke, gorjele su vatre, osvijetljavajući nebo bolesnim, narančastim odsjajem. Stigli su u Stari Kairo i parkirali auto u sporednoj ulici.

– Nije daleko – rekao je Verhaeren. – Bit ćemo sigurniji ako pješačimo.

Prošli su ispod željezničke pruge i ušli u Babylon između okruglih tornjeva rimske utvrde. Abu Sargina crkva bila im je s lijeve strane. Ušli su na sporedna vrata, glavni je ulaz bio zapečaćen zbog napadača.

Unutra, crkva je bila mreža debele tame, čije su niti bile isprepletene i omotane oko mramornih stupova, i obojenih aveti svetaca. Svijeće su žmirkale. U tami se osjećalo pokretanje zlata i crvenih rubina, sjaj srebra. Na trakama svjetla plutale su sitne čestice prašine poput grozdova zvijezda u udaljenoj maglini.

Glasovi su im se pretvorili u nečujni šapat.

– Čekat ćemo vas ovdje – rekao je Verhaeren. Michaelu se učinilo da je nervozan. – Ovdje, u crkvi, sigurno nema razloga da se bojite.

Čuo se zvuk koraka. Iz tame je izronio nejasni lik, pogrbljeni starac koji je u jednoj ruci nosio uljanicu.

– To je otac Gregory – prošaptao je Laermans.

Starac im je prišao i stao nekoliko koraka udaljen od njih, pomno ispitujući Michaela vodnjikavim očima.

– Ime vam je Michael Hunt? – pitao je.

– Da – odgovorio je Michael. Glas mu je zvučao tanano i beznačajno.

– Molim vas, pođite sa mnom.

Bez ijedne druge riječi, starac je vodio Michaela kroz tamjanom zasićenu tamu. Bila je to samo crkva, bile su to samo slike svetaca mučenika, bio je to samo povjetarac s vrata što je uzbibao plamen svijeća, ipak, dok je slijedio starog svećenika u tami, Michael je osjećao lagani dodir straha koji mu je prošao tijelom, mastan i odvratn. Pomislio je da čuje zvukove među sjenama, a osjetio je da ih je opazio i njegov pratitelj. Nije se mogao osloboditi osjećaja zlonamjernosti, osjećaja da ga promatraju neprijateljske oči, da je tama više nego jednostavno tama.

Zaustavili su se pored sjevernog *haykala*, u blizini stuba što su vodile u podzemnu kriptu. Otac Gregory okrenuo se prema Michaelu.

– Rekli su mi da ćete doći. – Prišao je bliže. – Bojite me se – rekao je.

– Vas? Ne. Ali ovo mjesto... Nitko mi nije objasnio što se događa, zašto su me doveli ovamo. Što želite od mene?

– Brat vam nije ništa objasnio?

– Moj brat? Paul? – Michael je zatresao glavom. – Paul mi nije rekao ništa. Starije svećenik trenutak šutio.

– Razumijem. – Činilo se da malo drhti. – Mislim da vam je namjeravao sve reći prije... prije no što ga ubili. Bio je ovdje sa mnom prije deset dana. Zar ga niste vidjeli poslije toga?

– Bio sam bolestan. Imao sam groznicu. Posjetio me je i doveo liječnika. Nakon toga...

– Razumijem. – Otac Gregory je oklijevao. – Što... ste zapravo našli?

– Našao?

– Večeras. U crkvi Sv. Saviora.

Michael je oklijevao, a onda mu ukratko ispričao. Starčevo je lice posivjelo još više, ako je to moguće.

– To su stravične vijesti – rekao je kad je Michael završio s pričanjem. – Žao mi je. Žao mi je i što Paul nije imao dovoljno vremena da vam kaže sve što zna. Imao je najbolju namjeru. Sad ću ja to morati učiniti umjesto njega.

Michael se osjećao zbunjen. Zbunjen i ljut. Jedan dio njega bio je uništen, osjećao se poput ptice slomljenog krila, što tetura po dubokom snijegu. Nije želio sudjelovati u svemu tome, što god to bilo – to kukavno skrivanje u sjenama, šaputanje u plamenu svijeća.

– Pretpostavljate da me to zanima i da se želim umiješati, bez obzira što to bilo. – Mislio je na fotografije koje je pronašao, detaljne snimke stravičnih smrti, zamotani pištolj, nemarno odložen na stranu. – Večeras sam našao svog brata mrtvog, a sve što vi želite učiniti je igranje nekakve smišljene igre. Imam mnogo važnijih stvari za učiniti.

Okrenuo se i krenuo kroz tamu. Srce mu je bilo prazno, u mislima ništavilo. Otac Gregory nije se ni pomaknuo.

– Recite mi, gospodine Hunt – rekao je, glasom neočekivano jasnim – jeste li u posljednje vrijeme sanjali? Snove koji se ponavljaju, snove koji se nastavljaju progoneći te i nakon što se probudiš?

Michael se već udaljio nekoliko jardi. Stao je i okrenuo se. Gregoryjev glas je odjekivao u praznom prostoru crkve.

– Snove?

– Razumijete me. Snove. Crna piramida. Aleja sfingi.

Michael je napravio nekoliko koraka natrag prema svećeniku

– Kako...?

– I ja sam ih sanjao također. Svake noći, pedeset godina. Tvoj brat isto tako. A prije njega i vaš otac.

– Moj otac? O čemu to govorite? Ljudi ne sanjaju iste snove...

Otac Gregory podigao je obrvu. – Ne? Ponekad imaju iste noćne more. Ponekad... – Oklijevao je. – Molim vas

ostanite, gospodine Hunt. Ne želim vam učiniti ništa nažao. Trebamo vašu pomoć.

– Mi?

– Oni od nas koji znaju što se događa. Koji znaju tko je zapravo al-Qurtubi.

– Al-Qurtubi? Što želite reći?

Otac Gregory nije odgovorio. Podigao je lampu i osvijetlio stepenice što su vodile do podzemne prostorije. Bilo je tako mračno; čvrsto je držao lampu.

– Uvjerite se sami – rekao je. – Pođite sa mnom. Dopustite da vam pokažem.

BalkanDownload

38. poglavlje

Promatrala ga je kako radi, promatrala duge, brze poteze kista, nježan način na koji čisti svoj slikarski nož od slojeva boje, navale ljutnje koje su ga tjerale da se uvijek iznova vraća platnu. Ono što je radio bilo je grubo i jednostavno, pobijalo je sve metafore, svu duhovnost. Slikao je snove i pretvarao ih u realnost. Krčio si je put u srž stvari, naglo. On je radio budan ono što je većina ljudi radila u snu, obnavljao je svijet u slici svojih vlastitih strahova, iskušenja i iluzija.

A'isha je sjedila na bojom zamrljanom tronošcu promatrajući njegove duge ruke, mišiće na povijenom vratu, obrise širokih leđa ispod majice. Salama Bustani činio joj se sasvim običnim prilikom njihovog prvog susreta; ali sada, dok ga je promatrala kako slika, osjećala je njegovu prisutnost intenzitetom koji se približavao fizičkoj želji. Rad ga je preobrazio. Zračio je toplinom i energijom. Ona je sjedila i pušila posljednju cigaretu iz kutije koju je kupila toga dana.

A'isha i Butrus otišli su u stan njenog strica u predio Tawfiqiyu samo da bi im *bawwabi* rekli kako Shukri više tu ne živi. Diskretnim ispitivanjem nisu izvukli nikakvu drugu informaciju osim da se preselio tjedan ili dva prije revolucije i da nije ostavio novu adresu. Jedina im je nada bila čekati ga sljedeći dan ispred mjesta gdje radi. Pojavit će se ukoliko ga nisu strpali u zatvor ili ga smaknuli zbog

zločina protiv islama za vrijeme prethodnog režima. Oboje su znali da je malo vjerojatno da će ga još naći živog. No A'isha se uzdala u to da im je njen stric potreban, da novi vladari Egipta trebaju ljude kakav je njezin stric, s dosjeima i fotografijama, otiscima prstiju i pramenovima kose, doušnicima što daju i primaju mito, njihovim očima i ušima, dugim, strašnim međusobno isprepletenim vezama, udicama, mamcima, jezicima, okrvavljenim zidovima, njihovim poznavanjem poroka i ljepote, bola i poruge.

Snžno je povukla dim iz cigarete. Promatrajući ga kako se diže prema visokom stropu skladišta, osjećala je u sebi strah koji ju je pokretao zajedno sa snagom života.

Salama se odmaknuo od platna, brišući krpom ruke.

– Tako – rekao je. – Gotovo je.

Imao je oko četrdeset godina. Tijelo mu je bilo suho i žilavo, imao je slabu, sijedu kosu što je oštro padala unatrag sa visokog čela. Nosio je samo sandale, plave traperice i prljavu majicu. Usprkos hladnoći, obilno se znojio. Oko vrata bio mu je obješen mali koptski križ koji nije bio u skladu sa šarenom majicom, na kojoj je bio otisnut pomalo fašistički znak heavy metal grupe čiju glazbu nikad nije slušao, a koju bi mrzio da ju je čuo.

– Gotov? – A'isha je ustala i prišla bliže platnu. – Ali kako je moguće? Cijeli jedan dio nisi niti taknuo.

– Ti si sada i umjetnik, zar ne? – pitao je sarkastično.

– Ne, naravno da nisam. Ne kritiziram, samo...

– Ovo je posljednje platno koje ću naslikati – rekao je. – Sve u Egiptu ostavljeno je nadovršeno. A sad su počeli uništavati i njegovu prošlost. Ovo sam ostavio njima. Ako žele uništiti ono što sam napravio, morat će ga obojiti.

– Zašto si to napravio?

– Napravio što?

– Obojio oči tako. A ostalo poput... nečeg pokvarenog. Slika na štafelaju prikazivala je visoki, asketski lik koptskog sveca. Sve u vezi s njim izgledalo je u potpunosti baš kako treba. Njegovo lice, aureola, gesta blagoslivljanja koju je načinio, sve je bilo naslikano ispravno i vješto po pravilima konvencionalne ikonografije. No pri pomnijem ispitivanju, postajalo je očigledno da, ispod odjeće, svetac ima snažnu erekciju. Od trenutka kada bi promatrač otkrio tu činjenicu, bilo je nemoguće reći je li osmijeh na licu sveca znak pobožnosti ili bluda.

– Je li erekcija nešto pokvareno? – pitao je Bustani. – Je li kažnjavanje tijela sveto? Što želiš da slikam? Okruženi smo luđacima koje proglašavaju svecima, govore da rade u ime Boga. Ne mogu se boriti protiv njih, ne mogu ih pobijediti. Sve što mogu učiniti jest izvrći ih, na različite načine, ruglu.

Butrus je ušao u sobu. Izgledao je zabrinut i uzrujan zbog nečega.

– Opet se pucalo – rekao je. – Zar niste čuli? A'isha je odmahnula glavom.

– Mislim da nešto spremaju – rekao je Butrus. – Ovdje je previše koptskih kuća. Bude li večeras nasilja, mi ćemo biti u samom njegovom središtu.

– Mi smo uvijek u njegovom središtu, Butruse – rekao je odrješito Salama.

– Kamo možeš otići da ga izbjegneš?

Butrus nije odgovorio ništa. Salama je djelomično bio u pravu. Nije bilo mjesta kamo bi čovjek pobjegao. U osobnim je iskaznicama pisalo jesu li njihovi vlasnici kopti ili muslimani, bilo je prijedloga o vraćanju starih zakona kojim se primoravaju Židovi i kršćani – biblijski narodi – da nose odjeću posebnog stila kako bi ih odmah mogli razlikovati.

U blizini se začuo žestoki zvuk.

www.balkandownload.org

– Što je to bilo?

Još jedan tresak, pa drugi. Odjednom su čuli zvuk ljudskih glasova. Mnoštvo glasova prigušenih udaljenošću, no brzo su se približavali. Butrus je istrčao iz prostora studija, a A'isha ga je u stopu slijedila. Žurnim su koracima hrlili na sljedeći kat. Prozor je bio razbijen. U njegovoj blizini ležao je veliki kamen okružen sitnim komadićima stakla. Sada su se glasovi mogli razgovijetno čuti, prigušeno pjevanje rulje koja divlja. A'isha je potrčala do razbijenog prozora i pogledala van.

Ulica se brzo punila ljudima, mnogi od njih nosili su goruće baklje ili teške štapove. Prasak puščane paljbe čuo se nekoliko kuća dalje. Vidjela je ženu kako trči, dok ju je manja gomila slijedila, vidjela ju je kako se spotakla i pala, vidjela je kako nestaje pod udarcima njihovih toljaga.

Netko ispod viknuo je i pokazao prema A'ishi. Ona se brzo povukla s prozora, upravo na vrijeme da izbjegne drugi kamen koji su bacili. Još se stakla rasprskalo.

– Moramo izaći odavde! – vikao je Butrus.

Otrčali su natrag dolje, u atelje. Salama je sjedio na malom tronošcu, okružen svojim platnima. Čuo se prigušen zvuk razbijanja s mjesta gdje je rulja pokušavala srušiti teška drvena vrata.

– Hajde! – vikao je Butrus. – Ostavi slike. Pokušat ćemo izaći na stražnji izlaz.

– Vas dvoje idite – rekao je slikar mirnim glasom. – Ja sam taj kojeg oni žele.

– Ne budi glup. To je muslimanska svjetina. Ubijaju svakog Kopta kojeg pronađu.

Salama je zatresao glavom.

– Ne – rekao je. – Mislim da ćeš i ti uvidjeti da su to Kopti. Koji ubijaju druge Kopte. Netko im je rekao da su moje slike bogohulne. Ako ih unište, ako mene ubiju, misle da će ih zbog toga Bog voljeti i nagraditi ih rajem. Njihov je Bog usmjeren prema jednom cilju, baš kao što su i oni.

– Zaboravi slike. Još možeš sebe spasiti.

– Zašto bih? Sve je to bogohuljenje. Kopti, muslimani – svi su oni neko bogohuljenje. Tako je mnogo naivnih bogova.

Čulo se glasno razbijanje i vrata su se srušila prema unutra. Nahrupila je grupa muškaraca i stala kao ukopana

kad su ugledali slike poredane uz zidove. Nekoliko njih nosilo je goruće baklje napravljene od štapova i starih krpa.

– Van odavde! – vikao je Salama, ne uljezima nego Butrusu i A'ishi.

Oni su oklijevali, razmišljajući kako da mu pomognu pobjeći s njima. Ali on se već zaputio prema napadačima, preuzimajući inicijativu, kao da je on vodič a oni posjetitelji njegove umjetničke kolekcije. Jedan od muškaraca zabio je svoju baklju u veliko platno koje je prikazivalo sliku golog Krista.

– Bogohulnik! – vikao je muškarac. – Antikrist! – derao se drugi, potpaljujući drugo platno. Plamenovi su buknuili uvis, brzo kao munja, žarki iskričavi plamenovi, bogohuljenje svjetla.

Butrus je zgrabio A'ishinu ruku.

– Hajdemo – rekao je.

Pogledala je još jednom uokolo, onda se okrenula i slijedila Butrusa uz stube. Iza njih zvuk požara postajao je divlji. Mirisi terpentina i rasola bili su ublaženi crnim zagušljivim dimom. Skladište je bilo načinjeno od drveta, pa je vatra zahvatila zidove brzo poput kresiva.

Do prvog su kata stigli bez potjere.

– Ovamo!

Butrus je pronašao dizalo koje se sada nije rabilo, a ranije je služilo za podizanje kutija s povrćem iz prizemlja. Udarcem je otvorio dvostruka vrata što vode do otvora za dizalo. Prašnjavo uže ležalo je smotano na zemlji,

pričvršćeno jednim svojim krajem za dizalo. Butrus je čvrsto povukao. Izdržalo je.

– Možeš li se spustiti dolje po užetu?

A'isha je kimnula.

– Požuri, onda.

Čuli su zvuk koraka kako bubnjaju na stubama. Butrus je uzeo iz džepa pištolj i naciljao prema stepeništu. Pojavila se glava, zatim muškarac koji je nosio dugačak metalni štap. Butrus je pažljivo naciljao i opalio. A'isha se zavrtjela na užetu.

– Zaboga! – vrištao je Butrus. – Miči se odavde.

Ona se zanjihala na užetu, mlatarajući nogama da pronađe uporište. Čuo se prasak kad je Butrus po drugi put opalio. A'ishine su ruke gorjele trljajući se o grubo vlakno užeta, vrtjela se gotovo potpuno izvan kontrole. Tlo se u mraku nije vidjelo. Odjednom, prozor ispod nje se praskom otvorio propuštajući ližući plamen. S obzirom da se napad stišavao, pustila je uže i srušila se na zemlju.

Butrus se nalazio kod otvora. Nagnuo se naprijed, vičući prema dolje.

– Pokrivaj me dok se spuštam. Drži! – Bacio je dolje pištolj, a onda se on zanjihao na užetu.

A'isha je podigla pištolj i zakoračila natrag. Znala je rukovati pištoljem. Rashid ju je učio prije mnogo godina, insistirajući na tome, kako bi se mogla obraniti ako se za to ukaže potreba. Pogledala je gore, žmirkajući u mrak. Butrus je bio jedva vidljiv, nezgrapna sjena nasuprot tamnog zida

zgrade. Baš iznad njega vidjela je prostor odakle se počeo spuštati, metalni okvir dizala. Na njemu se ukazala sjena. Podigla je pištolj objema rukama, naciljala i opalila. Sjenka je odskočila, da li pogođena ili ne, to nije mogla reći.

Butrus je s visine posljednjih deset stopa skočio, teško se prizemljujući pored nje.

– Hajdemo k vragu odavde! – povikao je.

– Van odavde? Kamo? Kamo da odemo?

Pristupio joj je bliže. Uzimajući pištolj, njegova se ruka neznatno zadržala na njenoj, nježan, nespretni dodir za koji je gotovo požalio što se dogodio. Okrenuli su se i počeli trčati kroz tamni prolaz, a njihovi su koraci odjekivali u noći. Iako je trčala, A'isha je znala da nije ostalo mjesta gdje bi se mogli sakriti, nije bilo rupa, ni spilja, nigdje nije bilo utočišta. Samo noć i grad što umire svuda oko njih.

39. poglavlje

Michael i otac Gregory zajedno su podigli kamenu ploču što je pokrivala drvena vrata. Zrak u kripti bio je prohladan i vlažan. Činilo se kao da nimalo topline nikad nije doprlo ovamo.

– Moraš razumjeti gdje si – rekao je otac Gregory. – U Egiptu živi i mrtvi leže jedni drugima u naručju. Samo se pijesak pomiče. Između njih, vrijeme je oaza. Putnici dolaze i piju i ponovno odlaze, ali ništa se ne mijenja.

Svećenik je stao i pogledao uokolo. Sjene. Svjetla. Tiho prebacivanje jednog preko drugog.

– Abu Sargina crkva stoji na još starijem mjestu – rekao je. – Babylon je bio sveto mjesto. Nazivali su ga Khery-Aha. Bio je ovdje mali hram s kapelicama, dvorištima i nasutim puteljkom za pješake koji je vodio do Nila. Bili su tu svećenici i poslužitelji hrama i proročišta. Svi su oni plesali i pjevali i svirali pred svojim bogovima. I sanjali su snove.

Zastao je kako bi dopustio da se značaj njegovih riječi usiječe u pamćenje. Michael je osjetio hladni drhtaj kako mu prolazi preko leđa.

– Khery-Aha bilo je mjesto vizija – nastavio je otac Gregory – mjesto za snove i sjene snova. Mladići bi dolazili ovamo potražiti vizije svoje budućnosti a mjesto bi napuštali mnogo godina kasnije, pogureni i sijede kose, odsanjajući svoj život do njegova kraja. Djevojke su dolazile zbog snova

o ljubavnicima i djeci, a kada su odlazile nosile su smrt na vjeđama.

– Kako sve to znate? – pitao je Michael. Bio je siguran da starac polovinu toga izmišlja. Cijela je stvar bila izmišljotina od početka do kraja, ili maštarija koju je starac sanjao.

– Staro znanje nije izbrisano, ne potpuno. Spalili smo njihove papiruse i uništili njihove hramove. Ali neke se stvari ne mogu lako iskorijeniti. Zavukao je ruku u džep i izvadio ključ.

www.balkandownload.org

– Otkad je Abu Sarga sagrađena – rekao je – postojao je u svakoj generaciji čuvar koji je čuvao ovo mjesto. Drvena su vrata postavljena ovdje u dvanaestom stoljeću, nakon restauracije crkve koju je sagradio Hannah al-Abah. I ovaj je ključ izrađen tada. Otada se čuvao u uvjetima najveće tajnosti. Samo je nekolicina znala za njega: čuvar osobno, nadstojnik samostana Dair Baramus i svećenik koji je upravljao Abu Sargom. Od šestog stoljeća, svi čuvari su bili monasi Dair Baramusa. Ja sam bio izabran kad mi je bilo dvadeset i pet godina. Ključ mi je predan na smrtnoj postelji posljednjeg čuvara. Čuvam ga već gotovo šezdeset i pet godina. Držao je ključ na dlanu ruke. Bio je težak, grubo izrađen od mjedi, nepoliran, običan. Stari ključ koji otvara samo jedna vrata.

– Tvoj je brat trebao biti sljedeći čuvar – rekao je otac Gregory. Bilo je duboke tuge u njegovu glasu.

Sagnuo se i stavio ključ u bravu. S Michaelovom pomoći otvorio je vrata i otkrio prastare stube što vode u još dublju tamu ispod kripe.

Kad su se spustili stubama, prolazili su dugim, praznim hodnikom. Svuda oko njih tišina, stara koliko i smrt, prilijepila se na zidove od slonovače i zlata. Gregoryjeva lampa prosula je na njih mliječnobijelu svjetlost. Njihov je dah zašuškao u tišini poput papira. Objesio se u zraku poput izmaglice. Iznad njih, na kobaltno-plavom stropu, svjetlucale su malene zlaćane zvijezde. Preko cijelog granitom popločanog poda ležali su vijenci osušenog cvijeća, izgledajući kao da su ih oni, sada, tamo ostavili. Crveno i purpurno i žuto cvijeće, dovoljno da se napuni trgovina. Osjećao se slabi miris kao od tamjana, jedva stvaran, poput duha, miris koji ne nalikuje ni jednom drugom.

Bilo je nečeg uznemirujućeg u reljefnim rezbarijama na zidovima s druge strane. Gregory je zastao i uperio lampu prema njima. Isti se lik ponavljao neprekidno duž tamnog hodnika. Visoki bog snažnih udova, obučen u odoru kralja. U ruci je držao dugačak štap na vrhu kojeg je bila zmija. A njegova glava bila je glava jarca. Glava je bila zlatna i sjajna, a tijelo – neokaljana bjelina. Gregory je zadrhtao i nastavio hodati. Michael ga je slijedio. Osjetio je obamrlost, kao da je budan upadao u stari san. *Postoje, mislio je, snovi iz kojih se nikada ne budiš.*

Nastavili su hodati, a s bočne je strane stalno bilo stvorenje s kozjom glavom, ispod obojenog neba. Prolaz

nije nigdje skretao. Prodirao je ravno kroz čvrsti vapnenac, ne skrećući ni lijevo ni desno. I završavao je kod visokih vrata okovanih zlatom.

Zlato je bilo gravirano i ukrašeno spletom crta i kružnica, elipsi i paralelograma koji su se na kraju sjedinjavali u spletu iskrivljenih udova i lica, poput prikaza orgije. Ali to nije bilo to. Michael je pogrešno protumačio cijelu stvar. Ono što je on smatrao pokvarenošću nije bilo ništa drugo do agonija smrti. Tijelo preko tijela, udovi nagomilani jedni na druge, usta široko otvorenih u bolu, u zlatnoj patnji.

Vrata su se nježno otvorila na svećenikov dodir. Visjela su, bez potpore u zraku, savršeno okovana šarkama, još uvijek dobro centrirana i izbalansirana iako su već prošla stoljeća, bez hrđe. Nije ničega bilo kad su ih otvorili, ničega osim udaranja Michaelovog srca u grudima i njegovog disanja. I lebdeće maglice njegovog daha, kapljica čiste hladne vode, u kolijevci duge, ogoljele svjetlosti. Stajao je tih, oči su se pokretale polako u ritmu kako je svjetlost lampe rezala tamu.

Otac Gregory je podigao lampu.

Ušli su u nisku odaju s nadsvođenim krovom. Preko čitave širine konkavnog stropa širio se lik božice Nut, obrubljen zvijezdama.

Jedan od bočnih zidova bio je oslikan gigantskom figurom boga Anubisa u obliku šakala, a koja se širila s jednog kraja na drugi. Oko vrata je nosio bijeli šal, njegove duge zašiljene uši stršale su poput zastava prema krovu.

Slaba svjetlost širila se poput tankog sloja ulja preko crne i crvene boje. Na udaljenom kraju prostorije, sjene su se gomilale na zidu kao da bježe od svjetla.

Otac Gregory okrenuo se licem prema Michaelu.

– Ovo je bilo srce hrama. Soba za spavanje, kamo su svećenici dolazili sanjati svoje snove. Nakon toga bi se vraćali u proročanske odaje iznad, gdje bi tumačili snove hodočasnika.

– Zašto ste me doveli ovamo?

Kao odgovor, svećenik je podigao lampu i osvijetlio zid sa strane. Michael je zakoračio preko sobice. Glavom je gotovo dodirnuo strop. Osjećao se pritisnut ispod nježno nagnutog tijela božice. Šakal je ležao iza njega, crn, buljeći u vječnost. Michael je osjetio kako mu se dlake na vratu ježe.

Na zidu nasuprot Anubisu, šireći se od jednog kraja sobe do drugog, jedan davni slikar naslikao je prizor koji je Michael odmah prepoznao – pa ipak nije znao je li to prizor iz života ili umjetnikove mašte. Na otvorenom prostranstvu jednoličnog i opustošenog krajolika boje okera, uzdizala se piramida sa svojim vrhom, oštrim i neslomljivim naspram lazurnog neba. Crna piramida. Piramida iz Michaelovog sna. Duga staza vodila je do njenog ulaza, oivičena s dva reda bazaltnih sfingi, upravo kao što je bilo i u snu. Michael je osjetio kako je njime prošao duboki drhtaj.

Muškarci i žene prolazili su u sumornoj koloni stazom i penjali se do rampe što ih je odvodila u središte velike građevine. Među njima nije bilo glazbenika. Nitko nije

plesao. Nitko pjevao. Glave su im bile sagnute dok su hodali na sebi su nosili najjednostavniju odjeću: muškarci su imali uškrobljene bijele kiltove, a žene duge haljine bez ukrasa i ornamenata. Izgledali su kao ljudi koji odlaze u smrt.

Okrenuo se i u tom je trenutku svećenik iznenada podigao lampu osvjetlivši zid na udaljenom kraju. Sjene su postale slabije. Kad su nestale, svećenik je zatvorio oči.

Na slici razvučenoj od poda do stropa bio je naslikan lik muškarca kako sjedi na prijestolju, dok mu ruke počivaju na koljenima. Njegova glava bila je glava jarca. Koža je bila boje olova. Oči su sjale u bijesu, bolu i zanosu.

– On je Zvijer Apokalipse – šapnuo je svećenik. Glas mu je zvučao kao da dolazi iz velike udaljenosti. – Stvorenje koje gledaš u svojim snovima. Michael nije mogao skinuti pogleda sa slike. Velika, ogoljela prsa, snažne ruke i, iznad svega, izbljedjele, avetinjske oči držali su ga čvrsto prikovanim. Svakog je trena očekivao da se lik podigne i pođe prema njemu, baš kao u njegovom snu. Želio se okrenuti i pobjeći i nikada više ne zaspati.

Nitko od prastarih Egipćana nije naslikao Zvijer. Ruka koja je to slikala pripadala je bez sumnje kasnijem razdoblju, ranokršćanskom. Ispod lika, cijelom dužinom, protezao se tekst na grčkom, ispisan crnim slovima.

– Znaš li pročitati? – pitao je svećenik. Michael je zatresao glavom.

Otac Gregory je otvorio oči. Jarac ga je promatrao ne trepćući, kao što ga gleda svake noći dok spava.

– Dopusti da ti ja pročitam – rekao je. Napravio je kratku stanku, buljeći s gađenjem u prizor na zidu, onda pročistio grlo i počeo, izgovarajući po sjećanju tekst, poznat mu isto kao i Božja molitva.

“Određeno je da prođu dvije tisuće tristo dvadeset i tri dana od smrti Jarca, o kojem govori Daniel, do pojave Antikrista. Doći će sa Zapada do mjesta Iskušenja, čak i do Babylona, kao netko iz mora, i imat će veliku snagu. I on će bogohuliti četrdeset i dva mjeseca kao što je zapisano u Evandjelju po Ivanu.

Na ovome je mjestu mudrost. Neka onaj koji razumije izračuna broj antikrista: jer to je broj čovjeka; a njegov je broj šesto šezdeset i šest.

Na njegovom jeziku to će biti ime Antikrista. I uzet će novo ime, koje će biti bogohuljenje, ali će ono biti također ime zvijeri, iako će ga prikriti nazivom što ga ni jedan čovjek nikada nije vidio.

Kad se on pojavi, kuga će harati Egiptom, a Nil će biti zagušen od krvi.

Oni će se uspeti na visoka mjesta i razarati ih kamen po kamen. Nakon jednog vremena, dva vremena, i pola vremena između rođenja i smrti i pada kraljevstva, on će se prvi put pojaviti. To su dani o kojima govori Knjiga Otkrivenja, i neka onaj tko ima oči promatra. A od njegovog prvog pojavljivanja na Zapadu, Knjiga je to nepobitno potvrdila, prošlo je tisuću dvjesto i devedeset dana. On će podići vojsku bezbožnika i vladat će sedamdeset tjedana. Jer od trenutka kad je

izrečena riječ da se vrate i opet sagrade Jeruzalem proći će sedam tjedana, a onda šezdeset i dva tjedna. Zato pustite mudrog da razmotri što je ovđe napisano i da moli da ga ne opazi kao što sam ga ja vidio u priviđanjima od Boga. I neka svi koji ovo pročitaju mole za mene, za svoju djecu i za generaciju sudnjeg dana.”

Glas oca Gregoryja polako se gubio. Pogledao je Michaela.

– Pa, Michael – rekao je. – Da ti kažem kako se zove? Kako je ime te Zvijeri?

– Qurtubi – prošaptao je Michael. – Tako, zar ne? Mislite da je al-Qurtubi Antikrist.

Otac Gregory je zatresao glavom. Izgledao je vrlo star i umoran, čovjek koji je predugo živio i previše toga vidio.

– Ne, Michael. Mi ne mislimo. Mi to znamo. Tvoj ga je brat prepoznao umjesto nas. Zbog toga je ubijen.

Starac je jednom zakašljao i zadrhtao. Brzo je pogledom preletio uokolo. Sjene su nahrupile u sobu. Iza njih, činilo se da se lik Zvijeri pomaknuo. Gregory je ponovno pogledao Michaela, dugu sjenu što mu je prešla licem.

– Vrijeme je da pođemo – rekao je. – Vidjeli smo ono što smo došli vidjeti. Sada je vrijeme da ga potražimo u stvarnosti.

40. poglavlje

Dim se još uvijek dizao iz pepela skladišta. Izgorjelo je brzo, za nešto više od dva sata. Sada je ostala samo hrpa pougljenjenog smeća. Oštar miris kiseline i boje zamijenjen je mirisom paljevine. Pepeo je tinjao. S vremena na vrijeme pocrnjele grede pucale bi i padale, podižući u težak noćni zrak oblak crvenih i narančastih iskri.

Holandžanin je stajao udaljen dvjestotinjak jardi. Njegovi su Ipidi ispraznili ulicu, rastjeravši rulju i otjeravši gomilu djece i besposličara koji su došli samo promatrati. U daljini se čulo praskanje pušaka, jer se pucnjava nastavljala.

Među sjenama je nastalo gibanje. Pojavio se lik koji je malo šepao.

– I onda? – raspitivao se Holandžanin. Pridošlica je zatresao glavom.

– Ništa – rekao je. – Temeljito smo pregledali mjesto. Straga je jedan mrtvi muškarac. Abu Samir kaže da je to jedan od njegovih ljudi.

– Što je s umjetnikom, Bustanijem?

– U prednjem je dijelu kuće.

– Siguran si da je to on?

Muškarac je kimnuo.

– Abu Samir se zaklinje da je bio na mjestu kad su ga ubili. Tijelo to potvrđuje, gospodine.

– Potvrđuje to?

Muškarac je oklijevao.

– Oni... Čini se da su ga raskomadali, gospodine.

Holandžanin je trenutak šutio.

– Razumijem. A drugo dvoje? Sigurni ste da su pobjegli?

– Potpuno. Abu Samir ne bi nam lagao.

– Ne? On je mene gadno izdao. Moramo naći ženu. Abu Samira daj ubiti. Nadživio je svoju upotrebljivost.

– Da, gospodine. – Muškarac je oklijevao. – Što je sa ženom? Što da sada radimo?

– Radite? Držimo ljude na mjestu. Pojavit će se ona. Nema izbora. Nema se gdje sakriti.

– A Hunt?

– Ne brini zbog Hunta. Ja ću se za njega pobrinuti.

– Što mislite gdje se nalazi? Imate li neku ideju?

Holandžanin je slegnuo ramenima.

– Odveli su ga starcu. Poslije toga, nisam siguran. Pokušat će stupiti u vezu s Engleskom. Zatim ćemo ga zgrabiti.

– Što će biti ako se ne pojavi?

– Pojavit će se. Vjeruj mi. Ni on nema drugog izbora.

41. poglavlje

Čak i ovdje, u tamnoj unutrašnjosti crkve, čuli su pucnjavu: tri kratka praska, pa lajanje pasa. Onda opet dva hica. Michael i otac Gregory sjedili su zajedno blizu stražnjeg dijela zgrade. Sada kad je shvatio što leži iza svega, Michael je osjećao više no ikad neizmjernu mračnu snagu mjesta, snagu njegove tame, krhkost malih titravih svijeća što se bore protiv apsolutne vladavine noći. Zadrhtao je pri drugom odjeku pucnjave.

Kad je buka zamrla i tišina ponovno zavládala, otac Gregory se okrenuo Michaelu. Njegov glas prekrío je tišinu poput ruke.

– Ti znaš što se noćas događa? – upitao je.

Michael je kimnuo.

– Ubijaju kršćane – rekao je starac. Glas mu je bio hladan, ton odrješit. – Počelo je noćas. Netko je proširio glasine da Kopti prenose kugu. Oni su autsajderi, znaš. Američki agenti i Britanci, saveznici cionista, okorjeli neprijatelji islama... Nekolicina Kopta uzvratila je borbom. Govori se o logorima, o pogromima.

Ušutio je. Još se čulo nekoliko zakašnjelih hitaca kao da zamuckuju, slabih prasaka, samo odjeci u jasnoj noći, valovi nošeni preko nevine rijeke.

– Rekli ste ranije nešto o mom ocu – primijetio je Michael. – Rekli ste da je on vidio... san o kojem ste govorili.

– To je bilo davno – rekao je Gregory. – On je došao ovamo prije no što si se ti rodio.

– Ovamo? – Michael je začuđeno pogledao svećenika. – U ovu crkvu?

– U crkvu. I k meni.

– Ne razumijem. Zašto je moj otac dolazio k vama?

Otac Gregory je zastao. Plamen lampe kratko se rasplamsao, pa se ugasio.

– Imao je snove – rekao je. – Baš kao i ti.

– Isti san? O piramidi?

Svećenik je kimnuo.

– Da. On je bio jedan od prvih. Bilo je to za vrijeme Drugog svjetskog rata, upravo prije bitke kod Al-'Alamaina, kad smo mislili da će Nijemci nastaviti svoj prodor na istok. Tvoj je otac došao s dvojicom svojih prijatelja, svi su bili katolici. Došli su posjetiti odaju u kojoj je boravila Sveta obitelj. Bili su vrlo umorni kad su stigli, upravo su se vratili iz napada na njemačke položaje. Mislio je... Rekao mi je da su zaspali. Sjedeći u tami, ovdje dolje, samo uz svjetlost jedne ili dviju svijeća, zadrijemali su.

– Ubrzo nakon toga, započela je teška borba. Jedan od njih trojice je poginuo. Tvoj otac i treći muškarac vratili su se u Kairo. Nedugo iza toga, taj se treći ubio. Tada je tvoj otac odlučio zatražiti pomoć.

– Pomoć?

– Svi su oni sanjali isti san, sva trojica. Do vremena kad su se vratili u Kairo, prijatelja tvog oca svaku je noć

proganjao taj san. Bio je pod strašnim pritiskom. Neću se bojao zaspati. Danju nije mogao podnijeti sjene što su se stvarale u sunčanoj sobi. Na kraju je stavio pištolj u usta i na taj si način oduzeo život. Tvoj se otac bojao da se i njemu ne dogodi to isto.

– I potražio je vas?

Gregory je kimnuo. U sjeni je nešto šušnulo. Svijeća je zatrepčila i umirila se.

– Ali vi ste tada bili u Dair Baramusu. To je jedan od samostana u Wadi Natrunu. Kako je moj otac uopće čuo za vas?

– Tvoj je otac bio katolik, religiozan čovjek, na svoj način. Ispričao je svom svećeniku, engleskom vojnom svećeniku u pješadijskom puku, o snu. Svećenik je poznavao mene. Upoznao je moju porodicu i oni su mu nešto malo ispričali o meni. Između ostalog, rekli su da se zanimam za snove.

– Tvoj je otac, Michael, bio jednostavan čovjek – nastavio je Gregory. – Nije mogao podnijeti složenost svojih snova, užas koji su ulijevali u njega. Nekako je instinktivno shvaćao da taj san može napredovati. Da, na kraju, svaki sanjač doživljava za vrijeme noćne more iskustvo onoga čega se najviše plaši. Pomislio je da bi mogao poludjeti, ili da bi se mogao počeo bojati sjena, da bi mogao umrijeti od vlastite ruke kao njegov prijatelj.

– I je li? Je li vidio ono čega se bojao?

Gregory je zatresao glavom.

– Ne mogu ti reći – rekao je. – Ne znam. Nikad mi nije govorio o tome čega se boji. Ali mislim da nikad nije ni došlo do toga.

Michael se sada savršeno jasno sjetio dva ili tri događaja iz djetinjstva kad su njega i Paula usred noći probudili krici iz sobe njihovih roditelja. Majka je došla k njima uvjeriti ih da je sve u redu, da to nije ništa, njihov je otac samo ružno sanjao. I oni su se vratili natrag u krevet i zaboravili. Ali sada je razgovijetno čuo očev glas, kako se diže u tankom krik u užasa, zbunjeno brbljanje običnog čovjeka kojeg su uhvatile u zamku stvari koje ne može imenovati.

www.balkandownload.org

– San tvog oca razlikovao se donekle od onih što su se pojavili kasnije – nastavio je otac Gregory. – Unutrašnjost piramide bila je izrezbarena hijeroglifima oblikom vrlo sličnim kukastim križevima. A vidio je i gole muškarce i žene stjerane u velike prostorije iz kojih su izbacivani mrtvi. Kasnije, kad je rat završio, kad su se objavljivali dnevници o grozotama koje su počinili Nijemci, ispričao mi je da je vidio plinske komore Auschwitza. Vidio je svoj san samo mjesec dana nakon prvih smaknuća plinom u Chelmnju. Ali do kraja rata oni su već počeli nestajati iz njegovog sna.

Otac Gregory je zastao i pogledao oko sebe na drhtave sjene.

– San se mijenja, Michael – šaptao je. – Mijenja se od osobe do osobe, od vremena do vremena. Iznad svega, mijenja se u skladu s čovjekovim najvećim strahom.

Svećenik se primaknuo bliže Michaelu i položio nježno kvrgavu ruku na njegovu mišicu.

– Mi mislimo da je to vrlo stari san, da mi nismo prvi koji ga sanjaju. Ali mislimo da se bliži kraju.

– I vi mislite da je Abu ‘Abd Allah al-Qurtubi Antikrist, lik s rogovima na glavi. – Michael je gledao oca Gregoryja u oči. Je li njegov brat razgovarao o svemu ovome s njihovim ocem? Je li znao nešto sve to vrijeme? Michael se osjećao isključenim. Zanimalo ga je što ovaj starac stvarno želi od njega.

U blizini se začuo zvuk. Iz sjene se pojavio Verhaeren.

– Mislim da je vrijeme da krenemo – rekao je. – Mogli bismo imati poteškoća pri povratku u nuncijaturu. Ali imam točne upute kako vas obojicu dovesti sigurno.

Otac Gregory nevoljko je ustao. Pogledao je po staroj crkvi čežnjivo, znajući da bi to moglo biti posljednji put da je došao ovamo. Najednom je kimnuo.

– Da – šapnuo je – vrijeme je.

42. poglavlje

Prošla je ponoć. Otac Gregory zaželio je laku noć i iscrpljen otišao u krevet. Prije toga, putovali su do nuncijature kao u noćnoj mori, tako da je Michael i sada teško vjerovao da su kroz sve to prošli živi.

Verhaeren je bio s njim. Sjedili su u maloj sobi u prizemlju okruženoj praznim policama za knjige. Posvuda su se vidjeli znaci mahnitog pakiranja. Časne sestre i svećenici ulazili su i izlazili, prolazili hodnikom noseći kutije s dosjeima. Michael je opazio jednog koji je nosio mali sanduk s bocama vina. Svuda u zgradi visjela je napetost u zraku. Svećenik je pripremio piće, veliki viski. Nije bilo leda.

– Ne očekujemo da ćemo još dugo biti ovdje – rekao je.
– Pitanje je dana kad ćemo primiti naređenje za napuštanje. Ili će nas zatvoriti u neki pustinjaski logor. Potpuno smo spremni za to.

– Ali svi ste sigurno diplomati, imate imunitet. Verhaeren se suho nasmijao.

– Imunitet? Isto bi se tako moglo reći da smo imuni na kugu. Oni ne priznaju diplomatski imunitet kao punovrijedan pojam. Iranci su napravili presedan. Umjetnost diplomacije je vještina Zapada, sredstvo zaobilaženja pravila zakona i prava domaće populacije.

Michael je srknuo viski.

– Tko ste vi? – upitao je.

Verhaeren se zagledao u daljinu kao da je iznenađen pitanjem, onda se pogledom vratio na Michaela.

– Vršim dužnost šefa Vatikanske obavještajne službe u Kairu. Otac Laermans je moj zamjenik. – Zastao je. – Vaš je brat bio šef postaje.

– Da – šaptao je Michael – pretpostavljao sam da je to ili nešto vrlo slično.

– Oca Paula odredio je sam Sveti otac – nastavio je Verhaeren. – Sam taj čin je protupropisan. Poslali su ga ovamo samo zbog jednog razloga: prepoznati, pronaći i, ako je moguće, uništiti čovjeka kojega znamo kao Abu ‘Abd Allah al-Qurtubi.

Svećenik je napravio stanku. Čula se pucnjava, vrlo udaljena, vrlo slaba. Nastavio je govoriti kao da ništa nije čuo.

– Nakon Zaljevskog rata 1991. godine, rasni odnosi u Europi pali su na niske grane. Antiimigrantsko zakonodavstvo bilo je prihvaćeno svugdje. Europa se pretvarala u utvrdu, i unutar te utvrde raspoloženje protiv manjina – Pakistanaca, naroda Bangladeša i drugih u Britaniji, Sjevernoafrikanaca u Francuskoj, Turaka u Njemačkoj, sve je više raslo. Desno orijentirana krila stranaka počela su dobivati sve više glasova na izborima, dovoljno da u nekim regijama dođu na vlast, gdje su ostali i danas. Godinama europske vlade smanjuju zaposlenost, uništavajući svaku dobrobit njihovog staleža, i u tom procesu nastaje nova, niža klasa što odgovara propagandi ekstremnog desnog krila. Sada je, umjesto Židova, tu bilo

tko obojene kože ili strane vjere. Prije svega muslimani. Francuski nacionalni vođa Le Pen je 1991. godine zahtijevao službenu zabranu džamija i tražio donošenje zakona kojim bi se kontroliralo učenje islama u Francuskoj.

– Na sve Arape, sve Irance, sve Turke gledalo se kao na potencijalne teroriste. Ili aktualne. Neki su ljudi postali paranoični, zamišljali su da su svi oni vani na ulicama i da postavljaju bombe – muškarci, žene, čak i djeca. Muslimane su napadali na ulicama. Samo zato jer su imali brade, samo zato jer su nosili čudnu odjeću. Džamije su spaljivane. Ali to je samo pogoršavalo stvari. Bilo je još više postavljanja bombi, više ubojstava. Poziva na *jihad* što su ih upućivali muslimanski ekstremisti.

– Sve to znam – rekao je Michael. – Zašto mi to govorite?

– Zato da razumiješ – rekao je strpljivo svećenik. Ruke su mu mirno ležale u krilu, tijelo mu je bilo mirno, samo su se usnice micale. – U to vrijeme radio sam s vatikanskim državnim ministarstvom. Počeli smo primati izvještaje obavještajne službe o situaciji na terenu. Ozbiljne izvještaje, izvještaje koji su nam davali razloge za istinsku zabrinutost. Mislili smo da bi stvari mogle degenerirati do točke odakle nema povratka. Postojao je strah od drugog holokausta. Bila nam je dužnost propovijedati pomirenje. A ipak su svećenici u svojim propovijedima propovijedali novi križarski rat.

– Kao što znaš, prije otprilike četiri godine počeo je novi val nasilja. Svakoga je to iznenadilo. Ne samo političare – njih svašta iznenađuje – nego i sve nas ostale,

čak i službu sigurnosti i obavještajnu službu. U nekoliko godina, europske službe sigurnosti mnogo su napredovale u borbi protiv terorizma. Pokupili su vodeće aktiviste u Francuskoj, Italiji, Njemačkoj, Engleskoj, Nizozemskoj – svuda gdje je to bilo vrijedno spomena. Na tucete ih je bilo u zatvoru, ostali su ili poslani natrag na Srednji istok ili su pokopani. Čelije su razbijene, osiguranje zračnih i pomorskih luka bilo je vrlo, vrlo rigorozno, kontrole pošiljaka oružja otkrile su hrpe pušaka i eksploziva. A onda, podmetanja bombi i ubijanja opet počinju. Sjećam se kako mi je netko jednom rekao da mu sve to sličí na prevaru.

– Odgovornost je preuzeo netko iz Abu Nidala i Abu Abbasa. Netko je izgradio terorističku mrežu koja je ostala nevidljiva u svemu osim svom djelovanju. Tragovi su se izgubili, potezi istrage vodili su u slijepe ulice. Ljudi su čupali kosu. Bilo je svađa, ostavki, ponovnih prihvaćanja dužnosti.

www.balkandownload.org

– Prije otprilike godinu dana, Vatikanska obavještajna služba počela je nailaziti na neke tragove. Stvarne tragove, tragove koji obećavaju rezultate. Problem je bio u tome što su vodili u nekoliko pravaca. Neki su upućivali na europske zemlje, neki na Srednji istok. Nekoliko ih je vodilo u Egipat. Zbog nekog razloga, ovi su bili najbolji, imali su najviše smisla. Tako je odlučeno da pošalju u Kairo nekoga tko bi sakupio sve tragove: tvog brata. Postojala je vjerska dimenzija ili smo mi tako mislili, a Paul je bio jedan od ljudi koji je bio najkvalificiraniji da slijedi tu posebnu vezu.

– Tvoj brat bio je sposoban čovjek. Bio je više od svećenika, više od znanstvenika. Nikad ga nisi poznavao, zaista poznavao. Imao je veze koje ti ne možeš ni zamisliti, čak ni sa svojim poznavanjem rada obavještajne službe. Išao je svuda, razgovarao sa svakim. – Verhaeren je zastao. – On je pronašao... Tvoj je brat pronašao... čovjeka. Čovjeka i uzrok. Ime tog čovjeka bilo je al-Qurtubi. Abu ‘Abd Allah Muhammad al-Qurtubi.

Soba je postala studena. Nasuprot prozoru, vatra se ugasila. Sjene su tumarale nebom.

– To nije njegovo pravo ime – nastavio je Verhaeren. – To mu je muslimansko ime, ime koje je uzeo kad se preobratio na islam. Bilo je to prije trideset godina. Prije toga zvao se Alarcón y Mendoza. Otac Leopoldo Alarcon y Mendoza, španjolski svećenik.

Svećenik se činio nervozan. Pogledavao je oko sebe, na prazne police, sjene što su bile na policama.

– Preobratio se na islam oko 1969. godine. Prije trideset godina. Ne znam mnogo o tome, zašto je to učinio, koje je razloge imao: o tome se nije mnogo govorilo. Iskreno, smatralo se to najvećim skandalom tog vremena. Sama ideja da jedan kršćanin postane musliman bila je nezamisliva. A tek svećenik! Bilo je, naravno, mnogo ogovaranja, ali španjolska hijerarhija potrudila se da se to dovoljno brzo zataška. Većina ljudi željela je da se to zaboravi. Otvoren je dosje, ali su ga držali zaključanim, izvan dohvata, daleko od misli. Ili su bar oni tako mislili.

– Nikad nismo saznali što se desilo s njim nakon toga. Neki su mislili da je otišao u Sjevernu Afriku, u Maroko ili Alžir i pridružio se redu Sufija. Pričalo se da je u Saudijskoj Arabiji, da studira u Medini. Drugi su opet govorili da je ovdje u Kairu, u al-Azharu. Ne znam. Možda ništa od toga nije istina, možda su svi oni u pravu, u jednom ili drugom.

– Vaš je brat potvrdio da je do kasnih sedamdesetih al-Qurtubi živio u Egiptu. Ne samo to, nego je tražio da mu dodijele čast svetosti. Neki su ga ljudi smatrali živim svecem. Vjerujem u to. Mora da je donio isti fanatizam, istu snagu za svoju novu vjeru kakvu je imao i ranije. To nije neobično: preobraćenici nose u sebi vatra koju nitko od nas ostalih ne može u sebi zapaliti.

– Svoj ugled stekao je u mističnom redu, Idrisiya, ali prije dosta vremena krenuo je dalje. Pridružio se muslimanskom bratstvu, Ikhwan al-Muslimun. I dalje je bio neumoran. Shvatio je da je bratstvo previše ponizno. On je želio više vatre, želio je zapaliti vatre svuda oko sebe. Konačno je ušao u krug ekstremnijih skupina, *Jam'at Islamiya*. Do tada je naučio tečno govoriti i čitati arapski. Čitao je pohlepno. Upoznao se s ideolozima novog islama, radikalima, ljudima poput Shukrija Mustafe i Karama Zuhdija. Napokon, 1981. godine osnovao je vlastitu skupinu. Nazvao ih je *Ahl al-Samt*.

– Ahl al-Samt? Sljedbenici tišine?

Verhaeren je kimnuo.

– Nikad nisam čuo za njih.

Svećenik je ponovno kimnuo.

– Znam – rekao je. – Bio bih iznenađen da ste čuli. Iznenadilo bi me kad bi bilo i deset ljudi osim njih samih koji znaju da oni postoje. Zbog toga je al-Qurtubi izabrao to ime. Oni su trebali biti tajna organizacija unutar tajne organizacije. Njihov prvotni cilj bio je raditi izvan granica, pridobiti preobraćenike Zapada na islam, posebno među mladim katolicima. Al-Qurtubi im je dao profinjenost koju bez njega nikada ne bi imali. On je poznavao argumente, shvaćao najbolje pristupe.

– I je li uspijevalo? Jesu li se preobraćali?

– Da. Više nego i možete zamisliti. Ali to nije bilo sve. Stvarali su veze. S ljudima bez svog korijena, nezadovoljnicima, ogorčenima. Što na kraju znači, s radikalima, teroristima. Al-Qurtubiju je bilo svejedno pripadaju li oni lijevom ili desnom krilu, jesu li nacionalisti i jesu li religiozni: za njega su svi oni bili voda za njegov mlin, gorivo za njegov kriješ. Do ranih devedesetih uspostavio je svoju mrežu.

– A ta mreža stvorena je od preobraćenika?

– Uglavnom da. Muslimani porijeklom sa Srednjeg istoka bili su na udaru službe sigurnosti. Ali Europljani su mogli dolaziti i odlaziti prilično lako. Po al-Qurtubijevim uputama, držali su se podalje od džamija, i nisu se družili ni s kime osim međusobno. U Egipat i druge muslimanske zemlje dolazili su zbog obuke, zapošljavajući se kao učitelji, inženjeri, liječnici. Nešto poput vas.

– Ali vi znate tko su oni, možete ih pratiti. Verhaeren je sasvim polagano zatresao glavom.

– Ne – rekao je. – Znamo da Ahl al-Samt postoji, da je al-Qurtubi njihov vođa, i da se oni nalaze iza terorističkih napada u Europi. Ali to je gotovo sve. Ne znamo gdje im je baza, kakva je njihova rukovodeća struktura, gdje su smještene njihove ćelije.

Ako se sada pomaknemo, bit će to pritisak na dugme za uzbunu. Rezultati bi mogli biti katastrofalni, posebno... – Svećenik je prekinuo pričanje.

– Da? – Michael se nagnuo naprijed.

– Mislimo da al-Qurtubi nešto planira – rekao je. – Nešto od velike važnosti. Jedan od njegovih bivših sljedbenika je progovorio. Ne zna mnogo, ali čuo je glasine. Glasine o nečemu što će prisiliti vlade zapadnih zemalja da se poprave, nešto čime će islam naplatiti stoljeća tlačenja. Čin posljednje odmazde.

Svećenik je zašutio. Gledao je u prozor i u noć iza njega. Tako mnogo tame, takve snage tame, takve tišine, strašne snage. Nije se mogao okrenuti i pogledati Michaela Hunta, nije mogao skupiti hrabrosti i reći mu više od onoga što mu je rekao.

U tami, sljedbenici tišine sanjali su buđenje.

43. poglavlje

Jeruzalem, srijeda, 29. prosinca.

Izašli su iz džamije Aqsa van na sunce. Holanđanin je škiljio: njegove sjevernjačke oči nisu se nikad u potpunosti privikle na nesmiljeno svjetlo Mediterana. Pogledao je na sat. Baš je prošlo podne, i oni će se uskoro morati vratiti preko mosta Allenby u Jordan. Vojni će ih zrakoplov čekati u Amanu da ih odveze natrag u Kairo i posljednju etapu ovog velikog pothvata. Nije se brinuo kako će izaći iz Izraela, to će biti lako kao što su i ušli. Dokumenti su bili u redu, Izraelci malo brinu o ljudima koji napuštaju zemlju.

Nitko nije znao da je čovjek koji je s njim Abu 'Abd Allah al-Qurtubi. Čak da je Shin Befci znao ime, Holanđanin je sumnjao da im je poznato da je to najtraženiji čovjek na svakom popisu. Nisu trebali brinuti. Al-Qurtubi nije došao ovamo nekoga ubiti ili potaknuti val terora. Stigao je ovamo kako bi se sam uvjerio u zapanjujuću informaciju koja je upravo izašla na vidjelo. Nije bilo načina prokrijumčariti izvor informacije iz Izraela, pa je al-Qurtubi insistirao da iz prve ruke čuje što im je imao reći. Tek tada on će odlučiti o tijeku akcije.

Al-Qurtubi se okrenuo svom suputniku.

– Slušaj – rekao je.

Sada kad je podnevna molitva završila, na obližnjoj su crkvi počela zvoniti zvona. Dok su slušali, pridružila su se i zvona s druge, pa treće crkve. Skladan zvuk zvona širio se u cik-cak liniji uskim ulicama staroga grada poput kineskog papirnatog zmaja što vijuga i izvija se plešući.

Španjolac je pogledao oko sebe, na kupole i tornjeve, izraelske vojne stražare. – Sjećaš li se?

Holandanin je kimnuo.

– Da, naravno da se sjećam.

Zvona su probudila najdublje uspomene.

– Jesi li ikad požalio?

– Požalio? Nisam. – Holandanin je bio siguran. Nije sumnjao.

– Ja ponekad žalim. Posebno na Božić. Kad sam bio dijete, divio sam se jaslicama – devama, ovcama i majmunima, djetetu na njegovom slamnatom ležaju. I najslađem od svega, mirisu tamjana u crkvi za vrijeme ponoćne mise. – Zastao je. – Bilo je tako raskošno.

– Nije li upravo to razlog što smo sve napustili? Upravo zbog raskoši. Zamjenjivanja Boga s mirisima i tekstovima i okusom vina. Zar vam to može nedostajati?

Al-Qurtubi nije pogledao Holandanina.

– Djetetu u meni to nedostaje – šapnuo je. – Toliko je toga što moram potisnuti. Nikad nećeš saznati. Nitko nikad neće saznati.

Postupno je zvonjava zvona blijedjela dok se na kraju više nije čulo ništa osim jedne usamljene zvonjave koja kao

da je dolazila visoko gore s neba. I to je na kraju utihnulo, i ostali su samo tišina i odjek zvona kao da je njihov zvuk ušao u strukturu kamena, kao da je njihova zvonjava skrivena u njegovom središtu.

– Ne razumijem – rekao je Holanđanin. – Uvijek ste bili jači od mene. Čvršći. Nikad ranije nisam vidio da žalite.

– Rekao sam da dijete žali za tim. Muškarac je postojaniji nego ikad. Ništa me neće navesti na oklijevanje.

– Nikad nisam ni sumnjao u to.

– Da – rekao je al-Qurtubi, okrenuvši se i pogledavši svog suputnika. – Posumnjao si upravo sada. Znaš da bih te mogao ubiti za bilo koju uvredu: zbog sumnje u mene, i zbog laganja o tome.

www.balkandownload.org

Holanđanin je objesio glavu. Bojao se jednog jedinog čovjeka na svijetu – čovjeka pored sebe.

– Ispričavam se – rekao je. Znao je da al-Qurtubi nikad ne prijeti uzalud. Prostor između džamije i Katedrale na stijeni bio je gotovo prazan. Preko njega vidjeli su grad kako uranja i uzdiže se u isprepletenoj zbruci kula, kupola i ravnih krovova, zbrku sunčeve svjetlosti i sjene, vjerovanja i nevjerovanja, istine i pretvaranja.

– Mislim da moramo ići – rekao je al-Qurtubi. Holanđanin nije odgovorio.

Hodali su zajedno, prošli pored stražara, niz Temple Mount u Stari grad. Idući ravno prema sjeveru prešli su Via Dolorosu prema muslimanskoj četvrti. Ulice su bile pune svećenika i vojnika, časnih sestara i vlasnika trgovina,

beduina i turista, svi su se oni ispremijevali gdje god je čovjek pogledao. Jeruzalem je bio bordel, a njegove kurve nosile su odore svih vrsta. Bog je spakirao svoje torbe i davnih dana otprašio, napustivši ih.

Ulice su postale uže i tamnije, sve do mjesta gdje su postajale malo više od uskih prolaza između visokih zidova od opeke u kojima su, u razmacima, bila smještena teška, čavličima ukrašena vrata. Tišina je bila deprimirajuća. Zrak je bio ispunjen užeglim mirisom, smjesom očaja i siromaštva, mržnje i nemoćnog žaljenja. Godinama je al-Qurtubi dolazio ovamo, udišući nasilje, nepravdu, nevolje, gutajući ih zajedno s pljuvačkom, osjećajući još dugo njihov okus, kiseo, metalan okus koji nikada nije mogao potpuno izbaciti iz sebe. Nije bilo slatkoće ni u čemu dok je Jeruzalem u rukama nevjernika.

Stigli su do niskih vrata i stali. Holanđanin je snažno zakucuo, što je odjeknulo po cijeloj uličici. Trenutak kasnije, vrata su se otvorila i oni su ušli u uski prolaz, osvijetljen jedino mutnom električnom žaruljom. Dobrodošlicu im je poželjela žena obučena u crno, previše je sjena bilo uokolo da bi se moglo sa sigurnošću reći je li bila mlada ili stara.

– Očekuju li nas? – pitao je Holanđanin.

– Dolje je, spreman za vas – rekla je žena.

– Je li pripremljen kao što je traženo?

Kratko je kimnula. Svjetlo je palo na njeno lice podijelivši ga na dvije polovice, svijetlu i tamnu. Bila je mlada, i posjedovala prolaznu ljepotu pomiješanu s ljutnjom.

Nije ju zanimalo vanjski svijet, bila je okupirana svojom nutrinom.

– Bojiš li se? – Al-Qurtubijev glas bio je iznenađujuće nježan. Pogledala ga je, iznenađena kao da je pitanje bilo nejasno.

– Ne razumijem...

– Bojiš li se onoga što bi mogla učiniti u ta dva dana?

Uzdahnula je kao da joj je laknulo.

– Bojim li se toga? Ne. To mi je dužnost. Zbog čega bih se trebala bojati?

Pogledao ju je napeto, zadržavajući svoj pogled na njenim očima nekoliko dugih trenutaka.

– Izvršavamo naše dužnosti snagom svoje volje – izjavio je kao da citira jednu od svojih propovijedi. – To im daje vrijednost. Nisi marioneta. Nitko od nas nije marioneta. Bilo bi razumno bar malo se uplašiti.

Hodnik je vodio u malu dnevnu sobu. Al-Qurtubi je išao ispred njih i skrenuo lijevo. Usko stubište vodilo je dolje u stari podrum. Holanđanin ga je slijedio, dok je žena ostala stajati na vrhu stuba.

Podrum je bio sagrađen u doba križara, ako ne i ranije. Bio je napravljen od grubo isklesanih kamenih blokova iskopanih u obližnjem kamenolomu, a prvotno je služio za skladištenje vina. Bilo je to neugodno vlažno, nezdravo mjesto, nikad toplo, nikad suho. Čak ni usred ljeta nitko ne bi silazio u njega da se rashladi: činilo se da vlažan, hladan zrak prodire pod kožu i uvlači se u kosti.

Mogli su osjetiti smrad čim su se spustili u podrum, još i prije nego su vidjeli što se tamo nalazi: zadah truleži, gadljiv miris znoja i bljuvotine. Al-Qurtubi je upalio svjetlo. Bio je ovdje i prije, poznao je put. Žućkasta svjetlost bez topline ispunila je podrum.

Muškarac je skvrčen ležao u jednom kutu. Bio je negdje između svjesnog i besvjesnog stanja, negdje u uskom svijetu između. Usprkos hladnoći i vlazi, bio je potpuno gol. Koža mu je bila prekrivena prljavštinom i ranama; mrlje sasušene krvi prekrivale su ga poput tamnih prnja. Obje noge ležale su mu pod čudnim kutem: obje su bile slomljene, planski, svaka na najmanje šest mjesta. Premda nisu tako izgledale, većina povreda bile su unutarnje i fatalne. Sada ga ne bi mogli spasiti ni najvještiji kirurzi. Nevoljko je otvorio oči, nezainteresirano gledajući dvojicu muškaraca koji su mu se upravo pridružili. Nešto ranije toga dana, bio je prešao granicu straha. Spoznaja da će uskoro umrijeti, da će uskoro biti izvan dometa svojih mučitelja, olakšala mu je dušu. Sve što je sada želio bilo je razgovarati, reći im sve ono što su željeli znati, tako da uskoro sve može biti gotovo.

– Kako se zove? – pitao je al-Qurtubi Holanđanina.

– Eli Gal. Major Gal.

– MOSSAD?

Holanđanin je zanijekao.

– Shin Bet. S posebnom odgovornošću za poslove Vatikana.

Al-Qurtubi je podigao jednu obrvu.

– Trebaju li oni to?

– U Izraelu ima osamdeset tisuća kršćana. Veliki postotak čine katolici. I obrnuto, mnogi Židovi žive u katoličkim zemljama ili državama s većinskom katoličkom populacijom. To je stvar politike. U Izraelu se prošle godine dogodio pedeset ijedan napad na katoličke crkve.

– Koliko je bilo naših?

– Trinaest. Ne moramo učiniti mnogo pa da situacija zakuha.

Al-Qurtubi se sagnuo. Izraelac ga je gledao bez znatiželje.

– Sigurno te jako boli. – Al-Qurtubi je kleknuo blizu zatvorenika, usne je primaknuo bliže njegovom uhu. Govorio je engleski, vrlo polagano. – Do sada si shvatio da ne može više dugo trajati, da je najgore prošlo, da ćeš sada biti ili oslobođen i pridružiti se svojim prijateljima i porodici ili ćemo te ubiti. Rekao si im sve što znaš, sve što si pretpostavljam da žele čuti, ali reći ćeš im i više ako to zatraže od tebe. Očistio si se. Pa tako, zaključuješ, i bol uskoro mora prestati. Bacit će te natrag u tvoju sirotinjsku kolibu ili će te ubiti; u svakom ćeš slučaju biti oslobođen.

Zastao je, promatrajući učinak riječi. Ostavile su dojam. Major Gal počeo je obraćati pažnju.

– O – rekao je al-Qurtubi – vidim da me razumiješ. Dobro. Nećemo morati gubiti vrijeme. Sve je vrlo jednostavno. Postoje neke stvari koje trebam znati, stvari koje nisi spomenuo još nikome do sada, stvari za koje misliš da ih mi ni ne nagađamo. Do sada si mislio da to više uopće

neće biti važno, da su bol i zabrinutost iza tebe. – Zastao je i primaknuo usne još bliže. – Ali se varaš. Jako se varaš.

Nehajno, Španjolac je izvadio nešto iz džepa.

– Volio bih da pogledaš ovu fotografiju – rekao je. – Kao što vidiš snimljena je jučer. Tako lijepa žena, tvoja žena. I tako ljupka dječica. Bilo bi šteta da im se nešto... neugodno dogodi.

Eli Gal je zatvorio oči. Zamislio je sebe daleko, na rubovima straha i bola, ali su ga iznenada povukli natrag u središte svega. Krv je ponovno jurila njegovim arterijama, glava ga je počela nepodnošljivo boljeti, mogao je osjetiti rezove i udarce kao da ga sada tuku.

– Ja ne... ne znam što vi želite – mumljao je nerazgovijetno. Nešto su učinili s njegovim ustima, njegovim zubima. Govor je predstavljao čisti bol.

– Ne moraš se brinuti. Sve je u redu. Trebaš nam samo vjerovati i reći što znaš.

– Dragi Bože, rekao sam... sve. Molim... molim vas da ih ne ozlijedite. Oni... ne... znaju ništa.

– Sve što trebaš učiniti jest reći mi što će se dogoditi prvoga siječnja.

– Siječanj? Nema... ništa. Ja ne...

– Mogu dati da ih dovedu ovamo – šaptao je al-Qurtubi.
– Možeš sve promatrati. Ti znaš što su sve moji ljudi kadri učiniti.

– Ne mogu... se sjetiti...

Znoj se pojavio na Galovoj obrvi.

– Molim – rekao je. – Nešto... protiv bolova.

– Bol se može pojačati. Sad razmisli. Razmisli dobro. Reci nam o Papi. Reci nam točno što on planira učiniti.

Ako je i kapljica krvi ostala u Izraelčevim obrazima, sada je nestala. Snažno je zatresao glavom. Al-Qurtubi mu je podigao lijevu ruku, povukao kažiprst i slomio ga. Gal je vrisnuo.

– Samo produžavaš patnju. Nepotrebno. Mogu ti jamčiti sigurnost za ženu i djecu, ali samo ako mi iskreno kažeš sve što znaš. I ne zaboravi, ako se pokaže krivim ono što kažeš, oni će još uvijek biti pod našom skrbi.

Gal je nekoliko puta zgrožen uzdahnuo.

– On... – počeo je – Papa... namjerava održati svečanu misu... u crkvi Svetog groba u Starom gradu.

– To znamo. Planira svečano inaugurirati Svetu godinu i treći milenij istovremeno. Što još? Kada stiže?

Izraelac je grčevito zakašljao, onda podigao pogled prema svom mučitelju. U očima su mu bile suze.

– Avion... će sletjeti u Tel Aviv rano navečer... trideset i prvog prosinca. Ne znam... koliko dugo...

– Za dva dana.

– Odvest će ga... ravno u Jeruzalem. Predsjedniku Goldbergu. U... ujutro, prvog siječnja, otići će u crkvu. Neće... biti novinara... Ni turista, niti hodočasnika... Samo Papa i... posebno sazvana kongregacija. Nakon toga, održat će se međuvjerska konferencija. Prisustvovat će predstavnici svih najvažnijih religija u regiji.

Gal je zašutio. Bol ga je prisilio da otkrije što zna, njegova obuka i ono što je ostalo od hrabrosti bili su poput iglica na usnama, čvrsto ih zašivajući. Držao je oči čvrsto zatvorene. Vidio je Hannah i Yigaela i Rachel. Vidio je krv, u svojim očima, u njihovim očima, krv kako je potajno i toplo skliznula preko mjeseca, krv na drveću, krv na pustim zapadnim plažama što su se gubile u daljini, krv kako se prelijeva preko sunca poput mraka, povlačeći za sobom veo. I počeo je govoriti.

Kada su se opet našli na ulici, Al-Qurtubi se nasmiješio. Pogledao je Holanđanina.

– Hoće li večeras u Kairu sve biti spremno?

– Ne dolazi uopće u pitanje. Već imamo novine pripremljene za sutrašnje objavljivanje.

– Strani tisak?

– Namjeravamo prenijeti izjavu večeras u devet sati.

– Dobro.

– Ne možemo dopustiti da Papa stigne sve do Jeruzalema – rekao je. – Morat ćemo ga skrenuti.

– Hoće li to biti moguće?

– Mislim da hoće. On mi vjeruje. U to tko sam i što sam.

– Da ste Antikrist?

– Da. On zna što sam. I boji me se.

Hodali su do Lavljih vrata. Automobil će ih čekati na Derekh Yeriku da ih odveze u Jordan. Prolazeći pored crkve Flagellatio, al-Qurtubi je zadrhtao. A što ako to nije samo slučajnost? Što ako, na kraju, njime manipuliraju, a nije on

taj koji upravlja, ako je Zvijer, a ne njezin gospodar? Gledajući okolo, sivo i kamenje boje meda, teret stoljeća, rekao je napuklim glasom:

– Odlazimo odavde. Brzo, otiđimo. Ovo je mjesto puno šapata. Previše je šapata ovdje.

BalkanDownload

VI

“Usudjujem se reći, ti želiš znati kako Kuga
napreduje u Kairu?”

Kinglake, Eothen

44. poglavlje

Kiša je oslabila, ostajali su tek nepravilni oblici na staklu vjetrobrana. Počelo je nenajavljeno puhati iz pustinje, donoseći zrnca finog crvenog pijeska skrivenog u kapima kiše, pa se pod određenim kutom svjetla činilo kao da je krv.

Butrus se nije ni pomaknuo da uključi brisač. Kišilo je od podneva, pješaci su se sklonili s ulica, pa je odsutnost prolaznika ostavljala Butrusa i A'ishu izložene opasnosti i ranjive. Automobil je pripadao prijatelju, jednom od nekolicine kojima su se još mogli obratiti za pomoć. A'isha je kroz prozor promatrala ulaz u staru kamenu zgradu s druge strane maloga trga. On uvijek dolazi tim putem, rekla je, idući ravno prema Shari' Mansuru, niz koji će žurno proći do postaje Bab al-Luq i sjesti u podzemnu željeznicu za Hehvan.

www.balkandownload.org

Lazughlv Square – ili, da budemo precizniji, Lazughlv Circle – ležao je između zgrada Parlamenta i predsjedničke palače. Njegovo sjeverozapadno krilo zauzimalo je Ministarstvo pravde. To je idealno mjesto za štab službe nacionalne sigurnosti. Od preuzimanja vlasti, Sigurnost je bila druga violina kod gorljivih mladića *muhtasibina*. Ovako ili onako, većina stare straže je otišla; ali poput svakog novog režima, Revolucionarni odbor Egipatske islamske republike prepoznao je vrijednost aparata unutrašnje sigurnosti svojih prethodnika.

www.balkandownload.org

Kiša je svirala po krovu malog automobila jedinu glazbu dopuštenu sada u Egiptu koji je slijedio primjenu stoljetnih zabrana pjesme i plesa. A'isha nije mogla sjediti za upravljačem: ženama je bilo zabranjeno javno voziti. Sjedila je nepokretno, zgrbljena na putničkom sjedalu, obučena u dugu odjeću, a potpuno crni *hijag* pokrivaio je veći dio njenog lica. Mrzila je ovako se oblačiti, ali to joj se samo nametalo jer ta joj je odjeća pružala savršen i jedinstven način skrivanja.

Prstima je bubnjala po ploči s instrumentima dok je čekala, moleći se da se stric pojavi. Željela je zapaliti cigaretu, ali se nije usudila. Pušenje nije bilo zabranjeno, ali bilo je bolje igrati na sigurno.

Bila su gotovo četiri sata kad se Ahmad Shukri konačno pojavio. Nosio je u jednoj ruci veliki crni kišobran, a u drugoj malu aktovku. A'isha ga je odmah prepoznala: visok, vitak, pognut. Kad je bila dijete uvijek ju je podsjećao na rodu i bojala se da bi mogao uzletjeti kad nebo postane sivo i prazno.

Znala je sve: njegovu usamljenost, prazne godine otkad mu je sa dvadeset i pet godina umrla žena, život bez djece u društvu koje djecu cijeni više od svega drugoga. Njegov je posao bio manje izložen javnosti nego njegova patnja i do sada ju je malo zanimao. Bio je građanski sluga, ništa više, uvijek je običavao govoriti u nepotaknutim trenucima samoobrane: samo jedan od velike egipatske vojske činovnika i rutinskih službenika.

A'isha nikad nije razmišljala o svom stricu kao bezličnom birokratu kako se on sam prikazivao. Cijela je obitelj znala da je na visokom položaju u tajnoj policiji: to je bila njihova sigurnost, nešto što su držali po strani za crne dane. Stric Ahmad bio je čovjek čija se vrijednost mjerila time koliko je straha izazivao.

Slijedili su ga polako do ugla Majlisa i Mensura, dovoljno udaljeno od pogleda s trga. Nije se osvrnuo kad je auto počeo voziti pored njega prilagođavajući brzinu njegovom koraku. Mnogi bi se ljudi osvrnuli. A'isha je odmakla veo s lica i otvorila prozor.

– Striče Ahmad. Molim te stani, trebam razgovarati s tobom. Shukri je iznenada stao i pogledao okolo.

– A'isha! Zaboga, što radiš ovdje? Zar ne znaš...

– Molim te, uđi, striče. Ne možemo razgovarati na kiši. Shukri je nervozno pogledao oko sebe, kao čovjek čije je uvjerenje o neranjivosti iznenada nestalo. A'isha je otvorila stražnja vrata automobila i pustila ih da se njišu. Gledala je strica preklinjućim pogledom.

– Molim te – rekla je. – Trebam tvoju pomoć. I Michael – on također treba pomoć.

– Michael? – Gledao je kao da stvarno ne razumije.

– Michael Hunt. – Izgovorila je ime bez promjene u glasu. Shukri je promatrao sa strahom. Kratko je pogledao okolo kao da je uplašen, onda je trenutak zurio u A'ishu. Konačno se predomislio. Ušao je u auto, zatvarajući i tresući kišobran. Butrus se nije ni okrenuo da ga pogleda.

– Kamo? – pitao je. Nisu razgovarali o tome kamo će se uputiti.

– K meni – rekao je Shukri. Okrenuo se A'ishi. – Imam novi stan. Pretpostavljam da si me tražila u starom stanu.

Kimnula je.

– Smatrao sam da je najbolje da se odselim iz grada – rekao je. – Pokazat ću ti put. Ako me silom odvedu, želim bar da me odvedu na neko udobno mjesto. – Oklijevao je i ogledao se, pokušavajući vidjeti kroz zadnje staklo automobila.

– Vozi obalnom cestom jer krivuda – rekao je. – Vidjet ćeš da je lakše uočiti ako te netko slijedi. I uključi brisače ili ćeš nas sve poubijati.

Butrus je pustio kvačilo i oni su se uputili prema rijeci. U jednoj veži u ulici koju su upravo napustili, muškarac obučen u dugu crnu *galabiju* brzo je govorio u ručni radio-odašiljač.

Rijeka je svjetlucala od kiše. Na njenoj desnoj obali, južni vršak otoka Jazire je treperio, osvijetljen zelenilom. Duž cijele obale između mostova Tahrir i Fontana okupilo se mnoštvo ljudi. Muškarci i žene bili su promiskuitetno pomiješani, djeca su plakala ili nekontrolirano jurila, a *Colemanove* svjetiljke čija je bijela svjetlost treperila na licima gomile, bile su u razmacima povješane na stupove.

A'isha je spustila prozor i naprezala se da vidi kroz zavjesu kiše koja je padala. Iz svih pravaca, čuli su se zvuči žalopojke.

– Što rade?

– Pogledaj – rekao je Butrus. – Pogledaj prema rijeci. Poskakujući, uzdižući se, uranjajući kako ih je nosila struja, vojska nečega što je izgledalo poput malih čamaca vukla se po površini vode između Jazire i istočne obale.

– Što je to? – pitala je A'isha. – Sigurno nisu čamci.

– To su lijesovi. – Glas njenog strica zvučao je napeto. – Sada svaki dan ljudi dolaze ovamo ukloniti mrtve. Boje se zakopati ih na groblje zbog straha od kuge. Ni vlasti ni šeići u al-Azharu neće im dopustiti kremiranje, jer se to protivi vjeri. Zato oni lijesove prepuštaju valovima Nila. Vjeruju da će ih rijeka odnijeti do mora.

– I da li ih odnese? – Sad su se već odvezli dalje od gomile.

– Ne, naravno da ih ne odnese. Većina ih potone prije nego stignu do otoka Warraq. Ostatak se nagomila uz obalu. Farmeri nalaze tijela uhvaćena u trsku kao u zamku. Krokodili pojedju što ostane. Sve više tijela dolazi s juga, kao da se kuga širi. Što možemo učiniti? Što bilo tko može učiniti? Kažu da sada svaki dan u Kairu umire deset tisuća ljudi.

Nastavili su vožnju ostavljajući rijeku iza sebe. Iznad njih, nebo je postalo tamno. Komadić blijedog mjeseca zadržao se iza zavjese pijeska i vode. Kad su stigli u Helwan kiša je jenjala. Shukri nije niti jednom progovorio otkad su napustili riječnu obalu. Ostao je iza, u automobilu, buljeći kroz prozor u noć koja se spuštala.

Novi stan bio je dio stambenog bloka koji su podigli Kairski *Muhafaze* ranih šezdesetih godina u vrijeme Nasera, jednog od stotine koji su namjeravali dokazati mogućnost jeftine izgradnje kuća za radnike mjesnih tvornica. Otada je naselje živjelo pod dimnim plaštem tih istih tvornica, njegov jedini ustupak ljepoti ili umjetnosti bio je veliki mural koji je na istočnom zidu oslikao hodočasnik na povratku iz Meke.

Svakodnevno kad bi dolazio kući i vidio grube, gole čamce, kamenu kocku Cabe i likove Abrahama i Ishmaela ispod raširenih krila Gabrijela, Ahmad Shukri osjećao bi u sebi strahovitu bol. Jednom je bio na hodočašću, mislio je, privatnom hodočašću na koje se otputio davno prije; ali negdje, nekako, u nekom neimenovanom trenutku svog života posrnuo je i izgubio put. Pustio ih je unutra, još uvijek tih, gotovo kao da je izgubio snagu govora. A'isha se sjećala starog stana kamo je kao dijete često odlazila sve dok je, kasnijih godina, šutljivost i neokajana krivnja njenog strica, nisu otjerale. Otac joj je jednom ispričao da njegov brat nerazumno krivi sebe za smrt svoje žene, da je zaliječio ranu koju je ona ostavila, ali ju je pustio da krvari iznutra. Od tog trenutka, ispravno ili ne, A'isha je razmišljala o svom stricu kao o krvavom čovjeku. Stan je bio gotovo identičan.

– Puno je vremena prošlo, A'isha – rekao je. Pogled mu je lutao, činilo se kao da sanja.

– Da – rekla je. Puno vremena. – Jedanaest godina. – Upravo kad je diplomirala bio je posljednji put što ga je vidjela.

– Što sam učinio da me nikad nisi posjetila?

– Ništa – rekla je. – Ti nisi učinio ništa.

– Tvoj mi otac kaže da ne viđaš često ni njega ni majku. Je li to istina?

– Posjećujem ih s vremena na vrijeme. To je dovoljno. Ne mogu se nositi s njihovim razočaranjem onime što sam postala. Naučili su me da budem neovisna, da se brinem o sebi. A sada... Sada je “Kur’an kaže ovo”, “Kur’an kaže ono”.

– Trebaš se pokušati pomiriti s njima.

– To samo tako kažeš? Ili to zaista i vjeruješ?

Zatresao je glavom.

– Ti znaš u što vjerujem. Svejedno, žao mi je što se tako dogodilo. Žao mi je zbog tebe i žao mi je zbog njih. – Zastao je. – Namjeravao sam stupiti u kontakt s tobom. Kad ti je muž nestao. Ali sam mislio... To bi moglo izgledati nespretno, mogla bi misliti da sam ja uključen, objasniti moje suosjećanje kao krivnju.

– Jesi li bio? Umiješan?

– Naravno da nisam.

– Znaš li tko je bio?

– Ne. Mi to još uvijek ne znamo. Međutim, možda su ti ljudi danas na vlasti...

– Rashid je mrtav.

– Mrtav? Kako znaš?

Ispričala mu je, na način kako mu je jednom kao djevojčica pričala o svojim nevoljama. I on ju je gledao na isti način, odnoseći se prema njenim nevoljama s najvećom ozbiljnošću. I pitala se kakav je on to čovjek kada može biti krvav, a ipak tako pažljiv.

Kad je završila pričati, Shukri nije rekao ništa. Sjedio je, duboko zaronjen u misli, lupkajući nervozno noktom po zubu.

– Ne mogu ti pomoći – rekao je konačno. – Ljudi koji su ubili Rashida su izvan tvog dohvata, vjeruj mi. Bolje da sve zaboravimo.

A'isha je zatresla glavom.

– Nisam došla ovamo zbog toga – rekla je. – Ne tražim osvetu, još manje pravdu. Ovdje smo jer mi je Michael govorio o tebi. Da ti mogu vjerovati. Rekao mi je da si mu ti bio glavni izvor u Egipatskoj obavještajnoj službi.

– O čemu to govoriš, A'isha? Tko ti je to rekao?

– Michael – rekla je. – Michael Hunt.

– Žao mi je – rekao je – mora da griješiš. Ne poznajem nikoga s tim imenom.

Nije mislila da bi joj lagao, ne njoj. Laž, tako jeftina, tako nedjelotvorna, iako izgovorena s takvom uvjerljivošću, sjela joj je na želudac poput utega.

– Zašto mi lažeš, striče? Život mi ovisi o tvojoj časti. Reagirao si na spominjanje Michaelovog imena kad sam ga ranije spomenula. Nema svrhe lagati: Michael mi je rekao za tebe, tko si, što si radio za njega.

– Zašto bi taj čovjek – Michael – govorio bilo što o meni?

– Zar ne razumiješ? Moj život... moj život ovisi o tome da nađem Michaela. Ali ne mogu to više učiniti izravno. Neki ljudi motre njegov stan. Otišao je u Aleksandriju prije više od mjesec dana, ali kad sam zvala hotel rekli su da je otišao. Moram ga naći. On nam može pomoći da izađemo iz Egipta.

– Ti si ta koja ne razumije, A'isha. Ti i tvoj prijatelj. Oboje razumijete tako malo, tako jako malo. I uhvatili ste se za to malo što razumijete, ispleli uže od njega, i ako ne budete pažljivi završit ćete viseći na tom užetu. Molim te, vjeruj mi, uplela si se u stvari koje te mogu dovesti u još veću opasnost.

A'isha je zatresla glavom.

– Zar ti ne znaš? Zar ne znaš za Michaela i za mene?

Prvi put je Shukri izgledao iskreno zbunjen. Zbunjen i prestrašen.

– Za tebe i Michaela?

– Da smo ljubavnici. Sigurno bi ti vaš zajednički prijatelj Konnie Perrone to rekao.

Odjednom je shvatila da on ništa ne zna i da ga to neznanje muči. Shukri je ustao i otišao do prozora. Stajao je naslonjen na prozorski okvir, gledajući u mrak. *Oni ne znaju ništa*, mislio je, *ništa*. Zemlja je bila na rubu rata, uprava grada punila je tajne grobnice žrtvama kuge, ekstremisti su već prijetili da će otrgnuti revoluciju s njenog sidrišta.

Okrenuo se i pogledao A'ishu i jadnog mladića do nje.

– Trebala si mi to reći na početku – rekao je. – To sve mijenja.

– Možeš li ga naći? – molila je. – Možeš li nam pomoći?

Shukri je kimnuo.

– Da – rekao je. – Pomoći ću ti. Odvest ću te noćas k njemu.

BalkanDownload

45. poglavlje

Qasim Rifat vodio je malu knjižaru na Shari' al-Sabtiyi u Qulalu, sjeveroistočnom sektoru Bulaqa, nedaleko željezničke stanice. Trgovina se zvala Dar al-Adab. Specijalizirao se za arapsku literaturu i filozofiju. Poput mnogih malih knjižara u gradu bila je to i izdavačka kuća, a Rifat je tijekom godina izdao brojne tomove poštovanja vrijedne poezije i prijevoda.

Bilo je već kasno kad su otišli. Zaustavili su ih jednom na kontrolnom mjestu *muhtasibina* u Al-Sadd al-Barraniju. Vozio je Shukri, dok je Butrus sjedio na mjestu suvozača, a A'isha na stražnjem sjedalu. U tami oko automobila stajali su namргоđeni muškarci s puškama. Nekoliko jardi ispred, muškarcu i ženi je naređeno da izađu iz vozila, pa su tiho stajali na hladnoći. Shukri je spustio prozor sa svoje strane i, izvukavši je iz džepa, pokazao zelenu kartu. Učinak tog pokreta bio je trenutačan. *Muhtasibin* koji je bio na dužnosti samo je kimnuo i mahnuo im da prođu. Dok su prolazili, žena u drugom automobilu ih je pogledala, podižući ruku u kretnji koja nije označavala ni nadu ni očaj.

Kad su stigli u Bur Sa'id, već treći dan nije bilo struje. Jedina svjetla u gradu bila su svjetla automobila i autobusa koji su bezglavo jurili kroz tamu.

Prolazeći trgom Ahmad Mahir ugledali su dugu povorku muškaraca koji su se uputili pravo na jug. Nosili su svijeće, visoke bijele svijeće, poput šiljaka koplja, sa kojih je kapao

vosak. Odjeća im je bila crna, dugi crni talari dosezali su do stopala, a oko čela su vezali široke bijele trake sa sloganima ispisanim crvenom tintom.

A'isha je nagađala kamo su se uputili.

– Zašto ne stanu? – uskliknula je. – Sva ta razaranja – potpuno su bez smisla.

– Njima nisu – rekao je njen stric. – Razvaljuju piramide u namjeri da sagrađe zid. U Gizi su ga dovršili. Ovi ljudi odlaze završiti posao u Dahshuru i Saqqari.

– Vidjela sam ih na djelu. Ali još uvijek ne razumijem. Rekli su da je to zato da ne dopuste ulazak neprijateljima islama. Ne mogu zidom držati svijet podalje.

Shukri je zatresao glavom.

– Oni ne žele svijet držati dalje od sebe. Nego vjetar kuge, vjetar što u Egipat donosi kugu. Ako sagrađe dovoljno visok zid, bit će sigurni.

– Jesmo li svi mi poludjeli?

Shukri nije rekao ništa. Čvrsto je stisnuo usnice i vozio u tišini, gledajući kroz staklo vjetrobrana tragove koje su svjetla njihovog automobila ostavljala u mraku.

Zaustavili su se nekoliko ulica dalje od Rifatove knjižare. Shukri je ugasio motor, ali se nije ni pomaknuo da izađe iz auta. Dugo je sjedio tako gledajući kroz staklo, zureći u noć. Napokon je progovorio jednoličnim glasom, pažljivo birajući riječi.

– Netko te traži – rekao je. – Muškarac imenom al-Hulandi, Holanđanin koji se preobratio na islam i došao u Egipat prije nekoliko godina. Mislim da ga ne poznaješ.

A'isha je zanijekala glavom, ništa ne govoreći.

– Ali on poznaje tebe. Došao je u moj ured otprilike prije tri tjedna raspitujući se za tebe: gdje bi te mogao naći, tko bi mogao biti s tobom. On zna da si moja nećakinja, naravno – svatko to zna.

– Što si mu rekao?

– Ništa. Rekao sam da te nisam godinama vidio. A onda sam mu naredio da izađe. Zastao je i gledao je nepomično. – Tada sam uzeo telefon i poslao ljude u tvoj stan.

– Zbog čega? – A'isha je osjetila nervozu u stričevom glasu, oklijevanje kojim je dao naslutiti da nešto prešućuje.

– Molim te, striče. Zašto si to učinio?

Pogledao je okolo i činilo se da su godine proletjele u slikama sjećanja. Sjećala se kad mu je, za vrijeme Id al-Kabira u sezoni suhog vremena sjedila na koljenima. Na glavi je nosila svileni šal boje mlade trave. Baš je tada imala svoju prvu mjesecnicu. Za razliku od nekoliko svojih prijateljica bila je pošteđena agonije obrezivanja. Čak se i sada mogla prisjetiti njihovih prestrašenih lica. A ipak, apsurdno, prisjećala se i svoje vlastite ljubomore. – Žena nije žena – govorile su joj – ako nije obrezana. – Mučili su je snovi o krvi mjesecima poslije toga.

– Jer je opasan – rekao je Ahmad. – On je ubojica. Hladan, nervozan, uvijek se šunja ulicama. Mogao bi te prepoloviti golim rukama. Želio sam te... zaštititi.

– Nisi li ga mogao dati uhititi? Tog Holandana. Sigurno, ako si znao da on...

– Ne razumiješ, A'isha.

– Što ne razumijem?

– On je izvan moga dosega. Nedodirljiv. Čovjek s prijateljima na visokim mjestima. – Zastao je. – Njegovo pravo ime je Jan Van der Veen. Rodom je iz Leidena, gdje je na sveučilištu studirao arapski. Prije petnaest godina došao je u Kairo studirati islamsko pravo u al-Azhar. Neki govore da je on najbriljantniji mislilac na tom polju od Ibn Taymiya.

– Zašto bih ja njega zanimala?

– Povezan je s brojnim ekstremističkim organizacijama.

– Tada je on sigurno... – Borila se da pronađe pravu riječ.

– Ugledan? – Shukri je zatresao glavom. – Samo na površini. Vidiš, on predstavlja uspjeh, pobjedu. Kršćanin koji ne samo što je postao musliman, već je i pravnik. Neki su mu to zamjerali, ali su drugi to smatrali udarcem protiv Zapada. Ne možemo se mjeriti s njima pod njihovim vlastitim uvjetima, s avionima, tenkovima ili puškama. Ali mi možemo dobiti duše, jednu po jednu, u početku nježno, onda strašno, tako da odjednom počinje boljeti.

– I tako, al-Hulandi ima svoju vrijednost. Ali ima i svoju cijenu. Povezan je s ljudima koje pokušavamo pronaći već

godinama, ljudima koji su učinili da islamski *jihad* izgleda poput dječje igre. *Muhtasibini* ih žele isto kao i mi.

– To još uvijek ne objašnjava što on želi od mene.

– Mislim da ti nisi ta za kojom traga. Ti jesi prijetnja nekim ljudima, ali ne dovoljno velika da zainteresiraš čovjeka poput njega. Mislim da traže Michaela, a tebe žele kao sredstvo kojim će dobiti njega. Zastao je.

– Želio sam ti to reći – kazao je – tako da možeš razumjeti.

– Razumjeti?

– Ako nađeš Michaela oboje ćete biti u najvećoj mogućoj opasnosti. Otvorio je vrata i izašao iz auta.

BalkanDownload

46. poglavlje

Rifatova trgovina bila je zatvorena. Metalna roleta bila je povučena dolje i zatvarala izlog, a na vratima je stajao lokot. Nije bilo znakova života. Preko ulica, svjetla su bila upaljena na drugom i trećem katu, a katovi iznad Dar al-Adaba bili su u mraku.

– Ima prostorije gore – rekao je Shukri. Činio se nervozan. A'isha je opazila kako se često ogledava, ne zato što je bio uvježban, nego, činilo se, zbog straha. – Živi sam s majkom i svojim knjigama. Majka ide u kupovinu i kuha, on ostaje kod kuće i priprema kataloge.

– Čini se pusto – rekao je Butrus.

– Možda. Shukri je bio zamišljen. Gledao je oprezno uz i niz ulicu. Odnekud iz blizine napregnuti je zrak donosio zvuk glasova unajmljenih narikača. Pas je zavijao. Shukri je posegnuo u džep i izvukao svežanj ključeva. Pipajući u mraku, izabrao je jedan ključ i pokušao otključati. Nije odgovarao. Pokušao je s drugim.

– Reci mi ako netko dolazi – šaptao je. – *Muhtasibini* imaju zapovijed odmah ubiti pljačkaše ako ih ugledaju.

– Sigurno nitko ne bi pljačkao knjižaru – protestirao je Butrus.

– Tko zna? – šaptao je Shukri, isprobavajući treći ključ. – To je sve što je ostalo. Možda bi netko volio ukrasti malo mudrosti prije nego što umre. Sljedeći se ključ nježno

okrenuo u bravi. Lokot se otvorio i Shukri ga je pažljivo skinuo.

Vrata su se tiho otvorila prema prostoriji u kojoj je bilo mračno kao u rogu. A'isha je nosila bateriju. Kad su svi ušli i čvrsto zatvorili iza sebe vrata, upalila je bateriju.

Svuda oko sebe vidjeli su prazne police, sjene, aveti knjiga.

Široki snop svjetla nije otkrivao ništa osim ogoljelosti potpuno ispražnjenih polica. Visoko gore, zraka svjetla je uhvatila jedan zaboravljeni tom, zlatni ispis na njegovom hrptu kratko je zasjao prije nego je trak svjetla prešao dalje. A'isha je uperila svjetlo prema podu. Svuda po njemu bilo je rasutog papira, bijeli pejzaž nagomilan među ogoljenim zidovima. Stranica za stranicom bila je istrgnuta iz uveza, poderana i bačena u stranu. Tu i tamo ležale su prazne korice zjapeći otvorene poput strvine kojoj je izvađena utroba.

Sagnula se i podigla nasumce jedan list. Bila je stranica iz Ibn Hazmove knjige *Tawq al-Hamama* iz jedanaestog stoljeća. Pogled joj je pao na odlomak u sredini stranice:

"U životu više nema radosti za mene, ne činim ništa, pognuo sam glavu i osjećam se potpuno utučen otkad sam prvi put osjetio gorčinu odvajanja od onih koje volim. To je bol što me uvijek iznova posjećuje, agonija teškog jada koja ni na trenutak ne prestaje nasitati na mene."

Pustila je papir da isklizne iz ruke, pustila ga da padne na pod natrag u tamu. Ponekad je pomišljala da će i ona tako umrijeti, ne vidjevši više nikad Michaelovo lice, ne dotaknuvši ga, barem još jedanput, čak i ne mahnuvši mu iz daljine za zbogom. Umrijet će šćućurena u mračnoj, jednoj sobici, u skromnoj tami, u danu poput svih drugih, neprimijećena, bez ljubavi, sa sjećanjima raštrkanim poput otpadaka, poput bijelih stranica, poput poderanih bijelih stranica na prljavom podu.

www.balkandownload.org

Shukri joj je dodirnuo rame.

– Možda je unutra – rekao je. – Pusti me da idem prvi.

S druge strane trgovine bila su vrata, hrapava vrata što su vapila za svježim slojem boje. Na komadu papira zataknutom na vrata pisalo je: – Privatno: ne ulazi! – Slova su izbljedjela, papir požutio i uvio se na rubovima. Shukri je pritisnuo kvaku i gurnuo vrata.

Najprije nije vidio ništa osim hrpa knjiga, neke su dosezale do stropa. Tada je opazio svjetlo što je dolazilo odnekud iz dubine. Ulazeći pažljivo prokrčio si je put među klimavim hrapama knjiga. Miris papira i kože ispunio je nosnice. I neki drugi miris, daleko manje ugodan.

Rifat je za sebe napravio utvrdu među porušenim kulama svog zanata. Sjedio je na podu u svjetlosti male svijeće što je gtovo dogorjela. Na krilu mu je ležala velika knjiga iz koje je tiho trgao stranice. Oko njega bile su nagomilane već istrgnute stranice, pokapane voskom. Kristalići jasno crvene krvi škropili su papir. Ovdje je netko

bio ozbiljno bolestan. Knjižar je podigao pogled prema Shukriju kad je ovaj stao iznad njega. Izgledao je vrlo bolestan.

Ispočetka ga nije prepoznao, u očima mu je bila samo praznina. Ne strah. Rifat je postao imun na strah. Nije bio tako pun straha da više nije bilo mjesta za novi. Oči su bile zakrvavljene i utonule, neobrijani obrazi mršavi, oronuli, bezbojni. Tanka kosa bila je slijepljena od znoja. Široka purpurnocrvena mrlja širila se od vrata, ispod brade do ovratnika.

A onda je prepoznao Shukrija. U tom ga je trenutku spopao teški kašalj. Promatrali su ga bespomoćno, zgrčenog, kako suho kašlje, kako cijelo njegovo biće nestaje u kašlju, sve dublje i dublje, boreći se, naprežući se, kolutajući očajno očima da samo na trenutak dođe do daha i zraka. Trebalo je dugo vremena da se kašalj smiri. Kad je prestao kašljati, Rifat se naslonio na jednu stranu, podupirući se nesigurno na drhtavu ruku, i ispljunuo veliku grudu krvi i pljuvačke na pod. Sjedio je neko vrijeme hvatajući dah, očima ciljao od jednog do drugog posjetitelja, kao da se našao u stupici pa traži put van.

– Qasime – rekao je Shukri, saginjući se. – Koliko si vremena u ovakvom stanju?

Knjižar ga je pogledao. Brada mu je bila mokra od krvi. Oči prazne; znak da ga je prepoznao ponovno je iščezao.

– Ovakav? Uvijek sam takav. Takav je cijeli moj život. – Riječi, izgovorene nejasno, promuklim glasom, kapale su iz njegovih usta.

– Koliko si već bolestan?

– Nisam bolestan... Samo umoran. Trebam... spavati. Ali bojim se... snova. I knjige... Tako mnogo knjiga trebam sakriti. Oni ih ne smiju naći ovdje. Automatski, njegove su ruke posegle za knjigom na krilu i nastavile trgati stranice iz nje. Shukri je spazio da je to bio primjerak *Diwana al-Mutanabbija*. Pjesme su ležale okrvavljene i umazane pljuvačkom svuda uokolo. Shukri je pažljivije pogledao Rifata. Nije bio stručnjak, ali je pretpostavio da knjižaru nije ostalo još puno života. Ako je navukao plućnu kugu, bit će vrlo zarazan. Svaki put kad zakašlje, izbacuje u zraku po sobi bacile.

– Dovest ću liječnika – rekao je Shukri. – Još postoje načini da se neki od njih pronađe. Možda neće biti prekasno.

– Prekasno – ponovio je Rifat. Iznenada je sklopio oči i zgrčio usta od bola. Shukri je ispružio ruku i dotaknuo Rifatov obraz. Usprkos bljedilu, koža je bila vruća i suha na dodir. Pretpostavljao je da je knjižar bio ozbiljno bolestan manje od dvadeset i četiri sata. Po onome što je Shukri čuo, razdoblje inkubacije traje oko šest dana. Nakon toga ljudi brzo umiru. Ispostavilo se da nekoliko različitih vrsta virusa napada istovremeno, najprije dolazi do infekcije žlijezda koja se brzo pretvara u plućnu kugu. Znao je da će Rifat živjeti možda još dan ili najviše dva. Razmišljajući o tome, sjetio se knjižarevog straha da bi mogao umrijeti od AIDS-a.

– Qasime – rekao je. – Tražimo Michaela Hunta. Je li bio ovdje? Je li pokušao koristiti radio?

Rifat ga je gledao praznim pogledom. Podigao je tom moderne poezije, Mahmud Darwishev *Awraq al-zaytun*. Otvorio je knjigu, poderao je na pola, trgajući ponovno svaku polovicu. Shukri se sagnuo i nježno mu uzeo stranice iz ruku, puštajući ih da padnu na pod.

– Trebamo znati, Qasime. Moramo pronaći Michaela. Razumiješ li? Prepoznavanje se počelo ponovno pojavljivati u Rifatovim očima. Suze su se pojavile i počele teći niz obraze.

– Michael – stenjao je. – Michael je bio ovdje.

– Kada? Kad je bio tu? – A'isha je željno pošla naprijed, ali ju je Shukri zadržao. Rifat se nije na nju obazirao, njegove su oči sada bile usredotočene na Shukrija. Zgrabio je starijeg muškarca za rukav, povlačeći ga bliže k sebi. U neposrednoj blizini zadah je bio gotovo nepodnošljiv.

– Danas poslije podne – rekao je. Onda je zastao. – Ili možda jučer. Ja... ne znam, ne sjećam se... Ja...

Počeo je paničariti, prestrašen da možda gubi moć rasuđivanja.

– U redu je – mrmljao je Shukri mekim glasom. – Ne brini. Sjetit ćeš se. Probaj razmisliti, što je radio kad je došao? Je li koristio radio? To bi ti moglo pomoći da se sjetiš kada je bio ovdje.

Nemirno se premještajući, Rifat je još uvijek bio na rubu panike.

– Radio? Ne, ne radio. Nema radija.

– Qasime, slušaj: ne trebaš se mene bojati. Ja sam Ahmad Shukri, tvoj prijatelj. Znam za radio. Ja sam taj koji je Michaela doveo k tebi. Zar se ne sjećaš toga?

Rifat se osvrnuo okolo na klimave Kule Babilonske, na svijecu što je već opasno nisko gorjela.

– Ne sjećam se – rekao je. – Ne sjećam se ničega.

Shukri je sad već postajao nervozan. Znao je da se ne smiju dugo zadržavati ovdje. Želio je dobiti informaciju i otići.

– Molim te, Qasime, dobro razmisli. Kad je Michael bio ovdje, je li koristio radio za vezu s Londonom?

– Ja... ne znam. Možda... Da, mislim da je tako bilo. Gore, išao je gore. Gore je bio radio.

– A je li ti rekao svoju adresu, gdje živi?

Obrambeni izraz pojavio se na licu knjižara, lukav izraz. Odnekuda iz njegovih misli, stari su strahovi izronili na površinu.

– Michael je otišao – rekao je. – Natrag u Englesku.

A'isha se osjećala kao da ju je netko udario u želudac. Može li to biti istina? Da li bi Michael otišao bez nje? Ponovno se približila Rifatu i kleknula zagledana u njegovo lice. Sada je Shukri nije pokušavao spriječiti.

– Molim te – rekla je. – Pogledaj me, molim te. – Morala mu je glavu držati rukama, okrećući mu silom lice da je pogleda. Njegova je koža bila vruća i neugodna na dodir. Žlijezde na vratu bile su otečene.

– Ne poznajem te – šaptao je. – Ne znam te.

– Zovem se A'isha – rekla je. – A'isha Manfaluti. Možda me je Michael spomenuo.

Rifat ju je gledao tužno, vrteći glavom s jedne na drugu stranu.

– Moram znati – rekla je. – Moram znati istinu.

Ponovno ju je pogledao, a onda se opet nekontrolirano zakašljao. Pustila ga je, osjećajući kako raste njen vlastiti strah, njeno vlastito gađenje. Još krvi. Čvor klizavog gađenja u njenom želucu. I strah da je sama, istinski sama. Kašalj je jenjao.

– Vraća se – rekao je. – Večeras u ponoć. Po odgovor. Zavukao je ruku u unutrašnjost košulje i izvukao prljavu, zgužvanu omotnicu.

– Imam ga ovdje – šaptao je. – To mu večeras trebam dati. Riječi su bile izgovorene stvarnom bistrinom duha. A'isha je osjetila kako ju je preplavilo olakšanje. Kad je pogledala oko sebe, Butrus ju je promatrao. Što je mislio? – pitala se. Bilo je nečega u njegovim očima što nije mogla pročitati. Ljubomora? Žaljenje? Prilika?

Zvuk lomljenja dolazio je iz susjedne prostorije. Netko je snažno lupio prednjim vratima o zid. Čuli su se glasni koraci, a onda su iznenada utihnuli na tepihu od poezije i proze. Netko je izdavao naređenje. Shukri je radio brzo. Djelomično je i očekivao nešto slično. Okrenuo se oko sebe, grabeći A'ishu za rame i vukući je prema dolje u čučanj. Kad je to napravio, Rifat je pružio ruku i dao joj omotnicu.

– Nađi ga! – mrmljao je. – Daj to njemu.

– Brzo! – Ahmad je vikao, nervozno povlačeći A'ishu amo-tamo i gurajući je prema vratima s lijeve strane. – Ovamo! Stubama, soba na desnoj strani. Iz nje možeš doći na krov. Ja ću učiniti ono što mogu da ih zadržim ovdje.

– Zavukao je ruku u džep i izvukao pištolj.

– Ali ti...

– Odlazi. – Okrenuo se prema Butrusu. – I ti isto. Požurite, zaboga!

Kad je Butrus krenuo prema vratima, Shukri se sagnuo i puhanjem ugasio svijeću. U tom su se trenu otvorila vrata. U početku se nije dogodilo ništa. Bio je mrak, stravična tišina, iščekivanje. Onda je netko počeo vrištati.

47. poglavlje

Michael je pogledao na sat. Bilo je vrijeme da krene. Rifat je insistirao da se sastanu u ponoć, naivno vjerujući da će ih mrak štititi. Michael ga je nastojao odvratiti od toga, ali je knjižar bio tvrdoglaviji nego obično. Rifat je bio bolestan, ozbiljno bolestan i Michael je obećao da će mu donijeti lijekove. Liječnik u nuncijaturi mu je jutros dao zalihu streptomicina i tetraciklina, nakon što je Michaelu ubrizgao jednu dozu oslabljenog cjepiva. Bilo je dovoljno cjepiva tako da je mogao spremati šest doza. Michaelu će biti potrebnije nego liječniku.

Pritisak na nuncijaturu izvršenje ranije no što su očekivali. Vatikan je izviješten o masakrima nad kršćanima u Egiptu i na jutarnjoj misi Papa je objavio nemilosrdnu osudu tog nasilja. Istina, nije optuživao egipatsku vladu za izravnu odgovornost ili otvoreno suučesništvo u pogromu, ali nije ublažavao riječi kad je govorio da su odlučili pretvarati se da to ne vide. Režim je smjesta reagirao naređenjem nunciju i njegovim “pokretačima razdora” da se odmah spakiraju i upute kući posebnim letom za koji su zapovijed izdale egipatske zračne snage. Nuncijatura, taj “Centar križara i evangelista u Egiptu” bio je odmah označen kao *Dar al-Da'wa* privržen širenju islamskih misija izvan zemlje.

Do tada, Michael je već bio sigurno smješten u nekom namještenom stanu izvan Shari' al-Husayniya, sjeverno od

starog gradskog zida. Verhaeren ga je sinoć odvezao tamo, nakon njihovog razgovora. Do sada još nije vidio nikog od susjeda, iako ih je čuo više puta: korake, pozive noću, razbijanje stakla na prozoru, dječji plač nakon buđenja.

Imao je i druge susjede koji su bili manje bučni: kroz prljavi prozor gledao je van na groblje Bab al-Nasr. Stare grobove, stara očekivanja, stara smirenja. S vremena na vrijeme čuo je visoke glasove ožalošćenih kako drhću preko kamenja poput ćurlikanja nepoznatih ptica. Probudio se iscrpljen, oko jedanaest sati i otišao pravo u Rifatovu knjižara, odakle je radijom poslao poruku Tomu Hollyju. Pobrinovši se za knjižara najbolje što je mogao, vratio se u stan i ostatak dana proveo temeljito čitajući brojne dokumente koje mu je dao Verhaeren, blago što ga je našao u nuncijaturi, a koje se sastojalo od informacija o Al-Qurtubiju i Ahl al-Samtu. Većinu toga sakupio je njegov brat Paul.

Izbacio ih je sve iz misli: Paula, Verhaerena, al-Qurtubija. Večeras je trebao nešto drugo riješiti. Morao je saznati je li mu njegova veza za bijeg preko obale još bila otvorena. Otvorena za njega, otvorena – sada mu se činilo kao apsurdna nada za A'ishu.

Ulica je bila tiha. Noć je obujmila tišinu, tišinu i očekivanje. Zatvarajući ulična vrata, zastao je, lagano pipajući džepove poput čovjeka koji je nešto zaboravio. Krajičkom oka motrio je na izdajnički pokret koji bi mu otkrio da ga netko motri, čeka s namjerom da ga prati. Ili ubije. Duboko je udahnuo. Sve je bilo tiho.

Podižući ovratnik svog jeftinog kaputa oko vrata, iskoračio je u noć. Shukri je zgrabio Rifatovu ruku, vukući ga kroz tamu iza hrpe kutija napunjenih knjigama. Proračunavao je udaljenost dok svijeća nije dogorjela. Strah je vezao knjižarov jezik. Shukri je pod rukom mogao osjetiti kako drhti. Pitao se tko je vrisnuo. Njegovo vlastito disanje bilo je daleko od mirnog.

U susjednoj sobi netko je glasno psovao. Tada je ženski glas kriknuo od bola. Rifat se borio da stane na noge.

– Moja majka! – uskliknuo je. – Oni joj nanose bol. Shukri ga je gurnuo natrag prema dolje, pipajući u mraku da mu pokrije otvorena usta. Gotovo je mogao omirisati njegovu groznicu i strah pomiješane.

– Šuti – prosiktao je u Rifatovo uho. – Zbog tebe će nas obojicu ubiti! Zašto nisu dolazili? Što su čekali? Shukri se naprezao da razazna put do vrata, ali mu oči još nisu bile dovoljno priviknute na tamu. Rifat se i dalje borio da se oslobodi. I tada, izvan tame, glas gladak kao svila.

– Gubiš vrijeme, Ahmade. Zgrada je opkoljena. U velikoj ste manjini. Četvero vas protiv cijelog odreda. Ovisi o tebi kakav ćeš zaključak izvući. Iznenada, Rifat se iskoprcao na stranu i oslobodio. Sljedećeg se trenutka osovio na noge i iz sveg glasa pozvao, “Majko! Neću im dopustiti da ti nanesu bol!”

Činio je to sve dok nije došao do vrata. Shukri je čuo udarac i gundanje dok su odvodili knjižara. Mogao je razaznati samo mrlju svjetla na mjestu gdje bi morala biti

vrata. I nešto što se činilo kao muška figura koja blokira prolaz. Podigao je pištolj i naciljao lik. Hitac je eksplodirao kroz sobu poput udara groma. Netko je vrisnuo.

Bacio se unatrag iza jadne zaštite od kartonskih kutija. Pucnjava automata razlijegala se prostorijom, kidajući žbuku sa zidova, koseći kroz kutije baš iznad njegove glave. Razderani papir letio je poput konfeta kroz smrvljeni zrak.

– Dat ću ti drugu šansu, Ahmade. Još samo jednu. U ime starih dana. Ako ne zbog sebe, a ono zbog tvoje nećakinje. Baci pištolj i predaj se. Obćajem ti da nitko neće biti povrijeđen.

Shukri se okrenuo do jedne strane barikade i ispalio druga dva hica. Prošlo je jako puno vremena otkad je posljednji put bio u akciji. Tako dugo. Strojnica je uzvratila na njegovu vatru, kidajući tamu u sve finije dijelove. Ovaj put se puškaranje nastavilo duže. Kad je prestalo, žena u drugoj sobi je strašno vrištala.

– Imam Rifatovu majku. Svaki put kad zapucaš, ona će patiti. Ovisi o tebi. Vrištanje se pretvorilo u jecanje. Shukri je oklijevao, onda je odbacio pušku. *To je nevolja u životu, mislio je. Velike odluke nikad ne ovise o ljudima s velikim puškama.*

– I drugi – rekao je glas. – Reci im da i oni bace oružje.

– Nema drugih – Shukri je povikao. Osjetio je oklijevanje s druge strane. Tada je netko oštro izrekao zapovijed. Svjetlost je preplavila sobu. Ušli su na vrata oprezno, automate su držali odmjereno, spremne na paljbu. Dvojica muškaraca obučenih u odoru *muhtasibina*. Drevni

kostimi, moderno oružje: kako dobro pristaju zajedno, mislio je Shukri.

Stajao je pored kutija, s rukama iznad glave, umorne stare ruke koje igraju umornu staru igru. Nisu obraćali pažnju na njega dok su napuštali sobu. Tada ga je jedan od njih grubo zgrabio za ruku i odvuкао u praznu sobu u kojoj je nekad bila knjižara. Abu Musa uzeo je jedini stolac. Bio je obučen u odjeću *muhtasibina*. Uvijek korak ispred ostalih, mislio je Shukri.

www.balkandownload.org

Oko dvanaest *muhtasibina* nagomilalo se u maloj sobici. Svi su nosili brade, svi su imali isti kiseli izraz na licu. Kako je on sve to prezirao. Njihov nedostatak smisla za humor žalostio ga je više od ičega. Opazio je sa zadovoljstvom da je ipak načinio nekakvu štetu: jedan je muškarac ležao na podu, stenjući i držeći se za bedro gdje je bio ranjen.

U jednom kutu, lica skrivenog u sjeni, stajao je visok muškarac, promatrajući. Shukri je zurio u njega, pokušavajući uhvatiti njegove crte lica, no muškarac se povukao unatrag, van njegovog vidokruga. Nešto je u njemu bilo poznato, ali je u Shukrijevoj glavi vladala prevelika zbrka da bi mogao razmišljati tko bi to mogao biti.

Jedna je starija žena čučnula na pod brinući se za Rifata. Knjižar je kašljao, upravo se osvijestio. Bolje bi bilo da su ubili jadnika, mislio je Shukri. Možda bi on sam to trebao učiniti.

Čim je ušao u sobu, Abu Musa je počeo izdavati upute podčinjenima.

– I uzmi šestoricu muškaraca da pokriju prednji dio zgrade. Imate moje puno odobrenje – govorio je. – Ostali moraju do stražnjeg dijela. Djevojka nije mogla daleko stići. Želim da pretražite svaki prolaz i vrh krova dok ih ne nađete. – Otpustio je muškarca mahanjem jedne ruke. Kad je *muhtasibin* otišao, vodeći sa sobom još četvoricu, Abu Musa je okrenuo glavu i hladno pogledao Shukrija.

– Ahmad, moj slatki anđelak. Tko bi pomislio da ću te naći u tako čudnom društvu. Da živiš u takvom svijetu.

Gotovo se smiješio. Bio je to najsretniji osmijeh koji je Shukri ikad vidio kod njega. Prelazio je pogledom preko njega kao da ga prvi put vidi. Vitak, profinjen i inteligentan, dobrog izgleda, tjerao ga je na povraćanje. Koliko je godina imao sada? Četrdeset i pet, četrdeset i šest? Izgledao je kao da ima trideset i pet. Jedan od onih tipova koji cvjetaju u svojoj raskalašenosti.

Shukri je znao sve o njemu, poznavao ga je bolje nego on sam sebe. Mrzio ga je, bojao ga se. Da Abu Musa nije obavljao svoj posao tako dobro, da nije bio tako zgodan i tako poslušan, tako prilagodljiv krivnji i čežnjama drugih ljudi, Shukri bi ga već davno bio otpustio iz *mukhabarata*. Sada je žalio zbog svoje nepokretnosti. Osjećao je bolesni grumen straha u grlu.

– Promijenio si odoru, vidim. Pristaje ti. – Nadao se da mu glas ne odaje strah koji je osjećao.

Abu Musa ga je hladno pogledao. Bilo je nečega u njegovom ponašanju što nije djelovalo iskreno, nervoze, samosvijesti koje tu nije trebalo biti.

– A ti si – rekao je – baš isto malo pretenciozno govno kao što si uvijek i bio. Šteta. – Zastao je. Pogledom je čvrsto držao Shukrija. Poigravao se njime poput ribiča što navodi ribu da se uhvati na oštru udicu.

– Ahmade – nastavio je – dopusti da ti objasnim. Abd al-Karim Tawfiq dao mi je upute da sredim Odjel nacionalne sigurnosti u vjerskoj policiji. Taj će odjel pravovremeno postati organ islamske države. Sljedeći mjesec preuzimamo funkcije od *mukhabarat ama al-dawla*. Već nadziremo regularnu policiju i brigade koje se bore protiv raskalašenosti.

– No u međuvremenu, moram srediti stare račune. Stari dugovi najbolje se rješavaju u novim uvjetima. I kako sam samo imao sreće. Otkako pripadam *mukhabaratu*, moje su ruke vezane. Sumnjao sam, ali kome sam mogao povjeriti svoje sumnje? Tebe su voljeli, ne mene. Ti si bio sva vlast na tom mjestu, ili vrlo blizu toga. Ali ja sam sumnjao u tebe i znao sam da ću te jednoga dana imati. Tako sam držao jezik za zubima i čekao.

– A onda... – Tračak osmijeha zasjao je na Abu Musinim tankim usnama. Ali ne i u očima. U očima nije bilo osmijeha. I nervoza, nervoza je još uvijek bila prisutna. Shukri je odjednom shvatio da je nervozan zbog onog drugog muškarca, stranca koji je držao lice skriveno u sjeni. Abu Musa bi s vremena na vrijeme bacio brzi pogled, kao da se želi uvjeriti da je onaj drugi još tamo. Shukri je pogledao u kut, ali još nije mogao razabrati ništa osim sjene.

– Baš prije tri tjedna osmjehnula mi se sreća – Abu Musa je nastavio. – Stražar je pratio tvoju nećakinju,

dražesnu gospođicu Manfaluti. Pazili smo na nju sve otkad joj je muž nestao. A onda, znaš sve o tome. Možda isto tako znaš da je, prije nekoliko mjeseci, postala ljubavnica bivšem agentu Britanske obavještajne službe. Muškarcu imenom Michael Hunt. – Zastao je. – Oh, taj mali sjaj u očima. Znaš ime, naravno da znaš. Tako savršen trokut: stariji službenik u nacionalnoj sigurnosti, njegova ljupka nećakinja i strani agent.

– Govoriš gluposti.

Abu Musa bio je siguran.

– Ne – rekao je. – Nisu gluposti. Prije nekoliko tjedana Michael Hunt je otišao u Aleksandriju. Tamo je nestao. I tada, dosta čudno, rutinska provjera je otkrila da je i tvoja nećakinja nestala.

Oči bez osmijeha fiksirale su Shukrijeve. Tako grube oči. Iza njih, Abu Musa je uzletio u visine. Nikad se ranije nije popeo tako visoko, nikad nije osjećao kako ga krila dižu tako visoko. Kad bi samo... Napola se okrenuo i pogledao, osjećajući oči što ga promatraju.

– Do danas poslijepodne, tako je. Danas poslijepodne gospođica Manfaluti i muškarac za kojeg smo pretpostavljali da mora biti Michael Hunt, viđeni su kako su pokupili tebe na putu kući iz ureda. Slijedili su te do Hehyana i onda opet natrag do grada. I gdje bi drugdje svi završili nego ovdje, u trgovini čiji je vlasnik radio-operater Michaela Hunta.

Abu Musa okrenuo se oko sebe. Rifat je sada bio potpuno svjestan, izvaljen na pod, a majka se naginjala nad njim. Bila je to starica, obučena u izbljedjeli šal i preširoku

haljinu, tip starice koju ćete naći u svakoj ulici Kaira, naborana, tužna, beznačajna. Shukri se pitao čega li se najviše boji: kuge u dahu svog sina ili Abu Muse. Sumnjao je na ovo drugo.

– Podigni ga! – zapovjedio je Abu Musa. Jedan od *muhtasibina* blizu Rifata, zgrabio je bolesnog muškarca za kosu i, dok je Rifat vrištao, dovukao ga do Abu Musinih nogu. Starica se stisnula uz njega, nekontrolirano plačući. Shukri je primijetio da krvvari na nekoliko mjesta. Po licu su joj se stvarale modrice.

– Dva puta danas – započeo je Abu Musa – radio-prijenosi između Londona i Kaira uhvaćeni su u našem komunikacijskom centru u Al-Amiriyi. Prvi je odaslan iz Kaira, drugi iz Vauxhall Housea u Londonu. Mislim da je Michael Hunt bio danas ovdje i mislim da je poslao poruku svom šefu odjela. Povratna poruka bit će odgovor. Obojica koriste jednokratnu šifru koju ne možemo provaliti. Ali uviđaš da je od životne važnosti za našu nacionalnu sigurnost da razbijemo šifru.

Zastao je i kimnuo prema Shukriju. Bilo je to sve što je učinio, sve što je trebao učiniti. Dvojica *muhtasibina* došli su iza Shukrija i uhvatili ga čvrsto za ruke.

Kad je osjetio miris kerozina, čudio se kako ga nije osjetio ranije. Suviše se bojao, je li zbog toga? Mogao je nagađati od trenutka kad je ugledao Abu Musu: bio je to, napokon, njegov zaštitni znak. Osjetio je kako mu se želudac grči.

– Poznajem te previše dobro, Ahmade, da bih mislio kako te mogu prisiliti da progovoriš tako brzo koliko ja želim. Ali ja nemam vremena. Trebam rezultate. Tako ćeš mi morati poslužiti kao primjer. – Usta su opet oblikovala polusmiješak. Okrenuo se i pogledao Rifata. – Ne boji se baš previše, zar ne? Prestrašen jest, ali ne zna koliko uplašen još može biti. A ti znaš, Ahmade, zar ne? Ti znaš vrlo dobro. Možda on neće biti uplašen zbog sebe, s obzirom na njegovo stanje. Ali tu je njegova majka, bit će prestrašen zbog nje. On zna što joj mogu učiniti.

Shukri je osjećao miris sirovog kerozina na noćnom zraku, jak i bolećiv. Znoj mu je izbio na kožu usprkos hladnoći. Zatvorio je oči, želeći da bol i ponižavanje prođu. Očni kapci otežali su mu od uspomena koje nisu bile prave uspomene, snova koji nisu bili pravi snovi. Sjetio se svoje žene. Ne onakve kakvu je znao, već kakva mu se javljala u snovima. Svake noći u snovima, godinu za godinom. Do nedavna. Nedavno je počeo sanjati piramidu u pustinji. Otvorio je oči i ponovno ugledao sobu, praznu, bez knjiga.

Abu Musa je pucnuo prstima. Prišao mu je muškarac mršavog lica, držeći u rukama dugu cijev, tanku gumenu cijev, mekanu i savitljivu. Osjetio je da je stisak na rukama postao jači. Čudio se zašto ga nisu vezali.

– Rugaš se svome položaju – rekao je.

– Više nego ti svome? – upitao je Abu Musa.

– Da – rekao je Ahmad – više nego ja svome. – Više mu nije bilo važno. Što je uopće bilo važno?

Muhtasibin je pritisnuo cijev čvrsto na njegove usnice.

– Opusti se – rekao je. – Opusti se i gutaj, bit će mnogo lakše. Shukri se borio protiv cijevi, ali ju je muškarac svejedno silom gurao u usta. Bilo je očito da ima iskustva s tim. Zatvarao je usta, gušeći se, ali mu je on bezobzirno nagurao cijev u grlo. Bio je to oblik silovanja. Kad je *muhtasibin* završio, uzeo je lijevak širokog grla i utaknuo ga na vrh cijevi. Shukri je poželio vikati, ali nije mogao, samo je tiho jaukao. Rifat je promatrao, licem prisilno okrenutim u pravcu Shukrija. Shukri je vidio strah u njegovim očima. Što je bilo strasnije, kuga ili ljudska priroda? Knjižar je počeo plakati kad su počeli polako lijevati kerozin u lijevak. Shukri ga je osjetio kad je kliznuo niz cijev, puneći mu želudac poput smrti. Kad su dovoljno nalili, skinuli su cijev. Shukri je kašljao i gušio se i pokušavao sve izbaciti. Njegova je unutrašnjost već bila u agoniji. *Muhtasibin* je uzeo iz džepa smotak zavoja, mali, čvrsti smotak.

– Progutaj to – rekao je.

Držao je usta čvrsto zatvorena. Bilo je to previše, više nije mogao surađivati. Abu Musa je kimnuo i *muhtasibin* je razbio Shukrijevu vilicu jednim hicem iz pištolja. Ugurao mu je smotak u grlo, držeći čvrsto jedan kraj. Shukri je progutao. Smotak je bio natopljen kerozinom: okus mu je ispunio usta.

Rifat je prestao plakati. Shukri ga je pogledao u oči. Strah. Rezignacija. Nije bilo ničega u njegovoj poeziji, ničega u njegovoj filozofiji što bi ga pripremilo za nešto ovakvo. Shukri je zatvorio oči. Vidio je dugi niz sfingi, crnu piramidu čiji vrh strši u nebo puno ptica što lete u krug. Bila

je tišina, stravična tišina. A na kraju zvuk šibice dok struže po kutiji, zvuk plamena kako šišti, a onda se sve umirilo. Otvorio je oči.

U tom je trenutku Holanđanin iskoračio iz sjene i nasmijao mu se.

BalkanDownload

48. poglavlje

'isha je drhtala od hladnoće i straha. Ako Michael pokuša večeras stupiti u vezu s Qasimom Rifatom upast će ravno u zamku. Nije imala pojma tko je vodio napad na trgovinu, ali po cijelom susjedstvu vukli su se *muhtasibini*.

Ona i Butrus bili su šćućureni u sjeni u uskoj uličici što se odvajala od ulice iza trgovine. Već su vidjeli dva džipa što su prošla, u kojima su bili pripadnici vjerske policije, označeni njihovim simbolom – zelenim polumjesecom u kojem su bile ispisane riječi *la ilaha Ma 'llah*: nema drugog boga do Boga. Ulice su postale zloslutno tihe. Nije se čulo hodanje, ni kašljanje, ni lajanje pasa lutalica. Čak se nije čulo ni jecanje djece u trenucima prestrašenog buđenja.

Promatrali su kako su iz vojnog vozila što se zaustavilo na ulici prokuljali naoružani muškarci. Skriven od pogleda, jedan je oficir glasno naredio: – Zatvorite područje. Ne puštajte nikoga ni van ni unutra. Zapamtite što sam rekao: ni djevojku ni muškarca koji je s njom ne treba ubiti, osim ako oni započnu vatru pa vi budete morali uzvratiti. Holanđanin ih želi žive. Najprije se čuo zvuk stopa u trku, a onda je APC otišao.

– Dovoljno smo vidjeli – prosiktao je Butrus u njeno uho. – Postavit će kordon oko al-Qulalija i zatvorit će ga. – Podigao je pogled. Na krovu kuće preko puta vidio je tamni lik čiji su se obrisi ocrtavali na nebu. Visoko gore, zvijezde

su se gurkale tražeći svoje mjesto u uskom otvoru. – Ima ih svuda okolo – rekao je. – Moramo brzo krenuti, natrag gore prema Shari Ramsisu. Ako uspijemo stići do koptske bolnice, poznajem tamo ljude koji će nas skloniti.

– A što s Michaelom?

www.balkandownload.org

– Michael? Što je s njim? Ne znaš gdje je, iz kojeg će smjera naići – ako uopće dođe. Moramo misliti na sebe. Ako ti nećeš, ja ću to učiniti umjesto tebe.

– Ne ponašaj se pokroviteljski – uzvratila je istom mjerom.

– Samo kažem da se brinem za tebe, da želim da budeš na sigurnom...

– Na sigurnom? – rekla je prezirno. – Tko je, uopće, siguran Butruse? Onaj patetični čovječuljak kojeg smo vidjeli prije pola sata, koji trga svoje knjige u komadiće? Tvoji prijatelji Kopti? Moj stric? Nitko danas nije siguran. Moram ostati, moram pronaći Michaela. Ali ako ti želiš, možeš slobodno otići.

– Ne bez tebe.

Okrenula se prema njemu pakosna pogleda. “*Ne bez tebe*” – imitirala je. – Što to znači? Nisi mi muž, ni ljubavnik, niti moj brat. Moram to učiniti zbog svojih osobnih razloga. Tvoji su razlozi drugačiji. Ako ih uopće imaš. – Okrenula mu je leđa, tresući se.

Nije rekao ništa, ali je mogla osjetiti povrijeđenost što je ispunila tišinu. Pripadali su odvojenim svjetovima, zar to nije mogao uvidjeti? Zar ga je ljubav tako oslijepila?

– A'isha, ne razumiješ. Ne očekujem ništa od tebe. Ako želiš pronaći Michaela, samo izvoli. Ali ne možeš sama. Razmisli o tome. Vjerska policija je svuda okolo. Čak kad bi im uspjela umaknuti da te ne vide, nemaš načina kako da dođeš do Michaela.

Ponovno se okrenula prema njemu. Tama je skrivala njihova lica jedno od drugog. Iznenada, s bolnim razumijevanjem, shvatila je da je njeno lice stalno skriveno mrakom, jedne ili neke druge vrste.

– Onda, što predlažeš?

Oklijevao je prije no što joj je odgovorio.

– Idemo k njima – rekao je.

– Što namjeravaš?

Pokazao je prema zidu na suprotnoj strani uličice. – Pomozi mi popeti se tamo – rekao je. Bio je to prozor, s kopcima i rešetkama, oko devet stopa iznad zemlje.

A'isha je oklijevala samo sekundu. Stala je leđima uza zid i spojila ruke da mu pomogne popeti se. Stavio je nespretno jednu nogu u otvor ruku, onda skočio, koristeći zamah njezinog potiska, da dohvati prozor. Nekad davno netko je preko njega razapeo komade bodljikave žice. Bili su hrđavi i labavi, ali su vrhovi još uvijek bili opasno oštri. Pažljivo, bojeći se da ne padne i razdere ruke na šiljke, obrađivao je jedan kraj gdje je bio najmanji komad žice. Upravo je završavao kad ga A'isha više nije mogla pridržavati.

– Oprosti – šapnula je. – Moja će ramena popustiti. Što pokušavaš napraviti?

– Vidjet ćeš – rekao je. – Pričekat ćemo nekoliko minuta, pa ću te onda podići. Morat ćeš samo potrgati taj donji komad žice što je oslobođen na drugom kraju.

– Zašto...? – Prekinula je kad je čula motor u ulici. Legli su, pripijajući se uza zid. Džip je prošao pored prolaza na koji je padalo svjetlo lampe podignute riza krov. Zadržali su dah. Džip je nastavio puziti, zvuk motora postajao je slabiji dok nije potpuno iščezao u noć.

Butrus je upravo htio podići A'ishu do prozora kad je iznenadni, smrtni vrisak proparao tišinu. Realno je vrisak trajao samo nekoliko sekundi, ali onaj tko ga je čuo neće nikad zaboraviti taj zvuk. Je li to bio ljudski vrisak ili životinjski krik u potpunom užasu smrti, nije bilo moguće reći. Nije potpuno utihnuo, nego je završavao slabim podrhtavanjem. Dugo poslije toga zrak je ostao ispunjen njegovom jekom.

A'isha je drhtala i zagrlila Butrusa. Držao ju je čvrsto, rastrgan između straha od onog što je upravo čuo i gorke, sleđene čežnje za njom.

– Ne misliš...? Rifat? Ili tvoj stric?

– Ne, ja... – Zamuckivala je. Nije uopće pomišljala na strica. Strahovala je samo zbog Michaela.

– Mislila si da je to Michael?

– Skoro je vrijeme kad treba stići. Ako su Rifata prisilili da progovori...

Milovao joj je glavu. Utonula u njega, osjetila se vrlo krhkom, kao da bije on mogao zdrobiti. Da je to stvarno bio Michael Hunt... Zadrhtao je sjetivši se vriska, razmišljajući kako bi to bilo strašno da njegova sreća ovisi o tom vrisku, o nečijoj smrti. Pa ipak je potajno bio zadovoljan. Kad bi to bio Hunt... A'isha se povukla od njega.

– Misliš li da je to bio Rifat? – Što su mu to mogli učiniti? Ili njenom stricu?

– Ne znam – rekao je Butrus. – Kako mogu znati?

Kimnula je. – Nagađanje je najmanje korisno.

Butrus je opet čvrsto spojio ruke. Duboko je udahnula i stavila nogu u njegove ruke. Podigao ju je bez naprezanja do prozora s rešetkama. Za manje od minute prelomila je hrđavu žicu na dva dijela. Spustio ju je na zemlju i ona mu je pružila žicu bez ijedne riječi.

Nogom je savijao šiljke s oba kraja. Nije bio obučen za takav posao: neće biti lako.

Prvi je *muhtasibin* bio na ulici, oko dvadeset jardi udaljen od mjesta gdje se prolaz spaja s ulicom. Odao ga je njegov bijeli talar. Na kraju će ih njihova ljubav za čistoćom izdati, kao što to uvijek biva.

– Morat ćeš mi pomoći – rekao je Butrus. – Ne mogu to sam učiniti.

– Što želiš od mene? – Počela je shvaćati što je Butrus namjeravao.

– Razgovaraj s njim. Svrati mu pozornost. Reci mu da imaš bolesno dijete, traži od njega da ti pomogne. Ako možeš, nagovori ga da dođe ovamo, u ovaj prolaz.

Odmahnula je glavom.

– Zašto bi mi on pomogao? Morat ću mu reći da sam našla muškarca kojeg traže. Gdje ćeš ti biti?

– Čekat ću – rekao je. – Prepusti to meni. – Nadao se da će mali gerilski trening koji je prošao s koptskom obrambenom ligom, biti dovoljan za ono što ga čeka. I pitao se zbog čega uopće sve to radi.

A'isha je brzo hodala niz ulicu. *Muhtasibin* ju je čuo kako dolazi kad je bila negdje na pola puta. Brzo se okrenuo, uperivši pušku prema njoj, i jedan dugi trenutak A'isha je mislila da će pucati u nju na mjestu gdje je stajala.

Držala je ruke tako da bi muškarac odmah mogao vidjeti da nije naoružana. Pušku je držao uperenu u nju, i kad se približila na nekoliko jardi rekao joj je da stane.

– Trebam pomoć – rekla je. – Neki je ranjeni muškarac u uličici ispred moje kuće. Molim te, dođi. – Govorila je Sa'idi naglaskom, poput žene koja je upravo došla sa sela, prostodušna, koja ne prijete, zbunjena.

– Odlazi odavde – zapovijedio je. Glas mu je bio grub, odbojan.

– On krvari – rekla je. – Rekao je da ga netko goni. Moraš pomoći. Oklijevao je. Vidjela je da je zagrizao udicu.

– Gdje je taj muškarac?

Pokazala je straga prema prolazu gdje je čekao Butrus.

– Ti idi naprijed – rekao je. Bio je sumnjičav, neugodan, mlađi no što se to činilo na prvi pogled. Osamnaest, možda, najviše devetnaest godina: dječak uhvaćen u tamu odraslih.

Hodala je oprezno, osjećajući iza sebe njegovu prisutnost, automatsko oružje što je može prepoloviti za pola sekunde. Svaki je korak trajao kao godina. Negdje, vrlo udaljeno, čuo se vrisak, prigušen u beskrajnoj tišini umirućeg grada. Zadržavala je dah. Osjećala ga je, smrtonosno blizu. Odjednom je stao.

– Samo malo – rekao je. – Kako se zoveš?

– Dunya – rekla je, dajući ime svoje majke. Oni je traže, ali nije znala znaju li i njezino ime.

– Okreni se rekao je. – Želim ti vidjeti lice. Okrenula se, pokušavajući se povući natrag u sjenu.

– Zašlo si vani lako kasno? Zašto nisi zvala susjede da ti pomognu?

– Svi se boje – odgovorila je. – Ostaju u svojim kućama. Zbog kuge.

– Nema kuge u Kairu – deklamirao je službenu dogmu. – Priđi bliže – rekao je – priđi bliže. – Imao je u ruci bateriju, osvjetlit će joj lice. Vidjet će da nije seoska djevojka.

Skočila je na njega prije nego je uspio podići ruku u samoobrani, bacajući ga snažno na tlo. Njeno malo tijelo nije bilo doraslo njegovoj snazi, ali bijes i teški jad i očaj bili su njeni pokretači. Ležao je ispod nje, zbunjen, vikao je. Očajnički je gurala ruku u njegova usta da priguši krikove. Sad je on udarao, oporavljajući se od prvotnog šoka zbog

njenog napada. Nije znala koliko ga dugo još može držati pod kontrolom. Počela je gubiti snagu, a morala se boriti da ga zadrži na tlu. Jednom rukom slao je udarac za udarcem na njena leđa, pokušavajući je zbaciti.

Činilo se da je prošla cijela vječnost prije no što je Butrus stigao. Bez riječi se sagnuo iza *muhtasibina*, prebacujući omču od bodljikave žice preko njegove glave. Svom je snagom povukao žicu, spajajući krajeve jednog preko drugog, stišćući hrđavi metal oko vrata žrtve.

Muškarac se podigao zbacujući A'ishu. Sad već bijesan, borio se da se osovi na noge, ali ga je Butrus držao dolje, pritisnuvši mu ramena koljenima. Šiljci su se zabadali u muškarčev vrat, puštajući krv. Pokušao je vikati, ali su iz grla dolazili samo neartikulirani glasovi. A'isha je s užasom promatrala kako se bori za život, njegove udove što se bacakaju tamo-amo, lice što se grči. Više od svega, plašile su je oči. U njima nije bilo poziva, ni očajne molbe za milost, samo mračno nasilje i prijeki bijes. Odmaknula je pogled, bez riječi. Kad je ponovno pogledala, lice je bilo mirno, metež udova zamijenilo je posljednje grčevito trzanje koje se u nekoliko trenutaka smirilo do najsavršenije mirnoće.

Znao je da nešto nije u redu mnogo prije no što je stigao do Fajjale. Preosjetljiva tišina, puste ulice, odjeci udaljenih glasova iznenada prigušenih, sve ga je to upozoravalo na moguću opasnost. Obično bi se okrenuo i vratio natrag, ali ovo nisu bila obična vremena.

Bio je oprezan cijelim putem do al-Sabtiye. U svakoj skupini sjena zamišljao je neprijatelje. Samo je nekoliko

uličnih svjetiljki bilo upaljeno, ostavljajući velike dijelove dugih avenija uronjene u mrak. Hodao je pažljivo da izbjegne rupčage i nepokrivene otvore na pločniku, ozbiljne rizike i u najbolja vremena. Čuo je šuštavi zvuk kao da je nešto mekano i okretno umaklo pored njega, nestajući u dubljoj sjeni. Veliki štakor, prvi kojeg je vidio.

Ugledao je trgovinu. Kroz prozor na katu vidjelo se svjetlo, i prozori na drugom i trećem katu bili su osvijetljeni. To ga je umirilo, no osjećao se neobično čudno. Zašto nema nikoga na ulici? Je li redarstveni sat nakon svega nanovo nametnut? Čak bi se i sada vratio, ali mu je noćas trebao odgovor. I morao je biti siguran da Rifat ima svoje lijekove. Ako lijekovi spase knjižarov život, bit će to mali revanš za sve što je on tijekom godina riskirao za Michaela.

Vrata su bila otvorena. Michael je oklijevao, pitajući se što bi mogao naći unutra. Neće više nikad ovamo dolaziti, bez obzira, što se dogodilo. Čuo je korake iza sebe. Okrenuo se i vidio dva lika kako mu se približavaju iz sjene. *Muhtasibini*. Prepoznao je bijele talare. Nosili su automatsko oružje i arogantno hodali ravno prema njemu. Pogledao je uz i niz ulicu. Je li bilo smisla pokušati trčati? Dovraga, pa bar kao posljednji pokušaj? U oba pravca ulica se širila poput smrti.

49. poglavlje

Do posljednjeg je trenutka mislila da će se ispostaviti da je to greška. Bit će to drugi muškarac, stranac, netko tko nije u vezi s njom. Ili što je još gore, mislila je, bit će to netko tko je došao ovamo tražeći nju, netko tko bi, u drugim uvjetima, vidio kroz masku od bijelog *shawba* koju je nosila i podigao uzbunu. A onda se on okrenuo i zraka svjetla je oblikovala njegovo lice između sjenki, i pokazala da joj je poznat, i srce joj je poskočilo, a strah koji je osjećala za svoj život potpuno je nestao i odjednom ga je zamijenio sverazdirući strah za njega.

– Michael – šaptala je. – Ne boj se. To sam ja, A'isha. Samo stani mirno i ne pokazuj da me prepoznaješ.

Gledao ju je, zaprepašten, ukipio se u nevjerici. Mislio je da je više nikada neće vidjeti.

– A'isha!? Ne vjerujem... Jesi li to ti?

– Jesam, ljubavi.

Osjetio je zastajkivanje u njenom glasu i uhvatio, u trenutku kad joj je tračak svjetla osvijetlio lice, izgubljen i ranjen pogled u njenim očima. Nehotice je pošao prema njoj da je zagrlji, ali se ona povukla.

www.balkandownload.org

– Zaboga, ne dodiruj me i ne pokazuj da me poznaješ. Mjesto je puno *muhtasibina*. Moramo pobjeći što prije. Butrus i ja ćemo te uhititi. Hodat ćemo zajedno pedeset metara onim putem, a onda ćemo produžiti u prolaz. Čim uđemo u prolaz, počni trčati.

www.balkandownload.org

– Kako...?

Butrus ga je zgrabio za ruku.

– Idemo – rekao je.

A'isha ga je primila za drugu ruku, razmišljajući koliko je već vremena prošlo otkad su se posljednji put dodirnuli, kako je njihovo ponovno sjedinjavanje djelovalo poput lakrdije. Najteže od svega što je ikad činila bilo je držati ga bez uzbuđenja, vući ga niz hladnu, mračnu ulicu, glumeći, očekujući svakog trenutka uzbunu koja će ih razdvojiti zauvijek. Bila je sigurna da ih promatraju, da će se već netko naći i postavljati pitanja, i da će u trenu biti omamljeni i bačeni na tlo, krvareći. Svaki udah predstavljao je fizički bol, svaki korak bio je dug kao život.

Prvotni šok je prošao i Michael je savršeno igrao svoju ulogu. Borio se protiv svojih otmičara, kao da se pokušava osloboditi. Butrus se okrenuo i udario ga kundakom svog poluautomata, što je izgledalo kao snažni udarac u želudac. Michael je posrnuo i teturao kao da se previja od bolova, prebacujući svoju težinu na svoje suputnike.

Deset metara.

Tišina je bila napeta poput strune na violini. Pojačavali su brzinu koraka, boreći se protiv poriva da počnu trčati. Dvadeset metara.

Knjižara je već dobrobrano ostala iza njih. Tišina je bila poput tekućine, prelijevala se oko njih, potapajući ih, njihove stope u njoj činile su se teške kao kamenje. Ništa se nije micalo. Nitko nije pozivao. Tama je čekala. Tišina na tišinu, korak na korak.

Trideset metara.

A'isha je vidjela otvor u prolaz sa svoje desne strane. Tišina se širila sve više i više prozirna, čvrsta, napeta, nategnuta kao struna na violini, rastegnuta do točke pucanja.

Negdje se čulo krckanje toki-voki uređaja. Bez upozorenja, tama je eksplodirala zvukom i svjetlom. Glas je odjeknuo, iskrivljen megafonom, parajući tišinu. Ispred njih, gigantska se poplava svjetla prelila u život, uništavajući i ono malo što su mogli vidjeti, zasljepljujući ih.

– Bacite oružje – zatutnjao je glas. – Opkoljeni ste. Nemate kamo. Ne možete pobjeći od Boga.

Michael je samo na sekundu prestao misliti. Zgrabio je automat od A'ishe, podigao ga prema svjetlu i zapucao pravo dolje u svjetlosnu zraku. Čuo se tresak. Staklo se raspršio. Netko je zavikao. Zahvatila ih je tama.

– Trči – vikao je Michael. – Trči!

Trčali su. Slijepi, vodilo ih je samo sjećanje i instinkt, u očima je još bubnjao bol od svjetla, u ušima je još odjekivao tutanj glasa. Zapucala je jedna puška, pa druga. Meci su orali tlo samo nekoliko slupa dalje od njih. Provala pucnjave iz automata odnijela je zid pored kojeg su upravo prolazili, trgajući komade s njega.

– Ovamo! – vikao je Butrus.

Ulaz u prolaz nalazio se s desne strane, u mraku vidljiv samo kao skretanje. Skotrljali su se dolje, očajnički svjesni buke što su je napravili povlačeći noge po tvrdoj površini

ceste. Ali bitna im je bila brzina ako su željeli umaći što dalje od glavne grupe *muhtasibina* okupljenih oko knjižare.

Začuo se povik: – *Qifu!* Stoj!

Lik se izdvojio iz sjene, duh stopljen s fantomskim svjetlom u njihovim očima.

Nastavili su trčati. Čuo se pucanj. Butrus je kriknuo i zateturao prema natrag, padajući. Michael je ispalio hitac prema liku u bijelom, kratak, precizan rafal koji je pogodio metu. *Muhtasibin* je leđnom kriknuo, pao i ostao ležati savršeno miran.

– Butrus! Jesi li dobro? – A'isha je kleknula pored njega, podižući mu glavu.

– Moje... rame. Metak me pogodio u rame. Bit će u redu.

– Možeš li ustati?

A'isha mu je pomogla i on je ustao.

– Je li metak prošao skroz?

– Ne znam – Butrus se trgnuo. – Mislim da nije.

A'isha je nježno prelazila rukom sa stražnje strane ramena. Nije bilo znaka izlazne rane. Mora da je metak ostao u ramenu. Iza sebe čuli su motore kako brekću, oštre glasove kako izdaju naredbe, trčanje.

A'isha je poderala bijele *muhtasibinove* talare što ih je nosila, a onda pomogla Butrusu da skine svoje. Podigla je pušku koju je nosio Butrus i krenula. Butrus je bio pored nje držeći svojom desnom rukom lijevu i njišući je. Slijedili su Michaela dublje u prolaz. Nije se više imalo kamo trčati: s

obje strane okruživali su ih visoki zidovi i zaključana vrata, ubijajući im svaku nadu u bijeg. Nastavili su trčati, jer su ih koraci progonitelja požurivali.

– Odsjeći će nas od glavne ceste! – vikala je A'isha. Zurili su ravno prema prolazu koji se pružao uz stražnji dio Kamal Sidqija, prolaza dovoljno širokog da se njime mogu kretati vozila. Još dok je govorila, svjetlost je bljesnula u mraku ispred njih. Iza nje jedno oklopno vozilo tutnjalo je upaljenog motora.

Stigli su do ugla. Michael se priljubio uza zid. Pogledao je žurno na glavnu ulicu. Kad je povukao glavu natrag, A'isha mu se pridružila.

Michael je pomogao Butrusu stati na noge. – Brzo! – povikao je – Istrčali su na ulicu. A'isha ih je čekala nekoliko jardi dalje niz ulicu, kod ulaza u jedan mnogo uži prolaz.

– Ovamo – rekla je.

Kretali su se tiho na jastučićima stopala, tražeći sigurnost više u tišini nego u brzini. Iza sebe čuli su muškarce kako galame.

Prolaz je skretao i zaobilazio, vodeći ih u labirint sve tješnjih ulica i prečica. Iznenada su se našli u zamci uskog prolaza koji je završavao zidom visokim deset stopa. Kad su se okrenuli u namjeri da se vrate istim putem, zvuk koraka odjekivao je kroz međuprolaze. Gonitelji su bili udaljeni svega nekoliko stotina jardi.

– Nemamo izbora – rekao je Michael. – Pomozi mi da se popnem.

A'isha mu je pomogla da se uspne do vrha zida. Legao je na njega i pružio ruku prema dolje. Uхватivši Butrusa za zdravu ruku, povukao ga je na vrh, a onda mu pomogao skočiti na drugu stranu. Koraci su sada već gotovo stigli do njih. A'isha je ispružila ruku gore. Ruke su im se dodirnule i na trenutak su se ukipili. Onda ju je Michael čvrsto povukao i ona se popela preko. Svjetlost baterije pojavila se na otvoru prolaza. Michael je spuznuo na stranu i nježno doskočio na tlo. Nisu disali.

Koraci su se zaustavili, oklijevali, otišli dalje. Sablasna tišina. Tama svuda oko njih, svjetla niotkuda, nitko se nije kretao. Štakor je naglo prešao preko A'ishine noge, uplašivši je. Veliki štakor dugačkog repa. Stisnuli su se u podnožju zida, plitko dišući, slušajući pozorno zvukove svojeg gonitelja. Gusta, gusta tišina, kao da je zid označavao granicu s drugim svijetom.

Nakon pet minuta, krenuli su dalje prolazom. Goli zidovi uzdizali su se na drugoj strani poput okomitih litica kanjona. Drugi je protrčao, onda još jedan. Krivudali su nagnutim i uskim prolazima, okruženi sa svih strana visokim, bezličnim zidovima. NrSio nije bilo u redu. Ovdje nije bilo *muhtasibina*, a područje kojim su prolazili bilo je tiho kao groblje. Na prozorima nisu vidjeli virilo, nisu čuli glasove, čak ni udaljenu buku televizora ili radio prijemnika iza zatvorenih vrata.

Mjesec je ispuzao ispod oblaka, bacajući sumorno, bolesno sivilo na grad. Svjetlost se prilijepila na stare, slomljene zidove, u raspadu, napuštene domove. Kao da su

potpuno izašli iz Kaira, ostavili iza sebe cijelo čovječanstvo i došli u neko izdvojeno mjesto, tamni vrt smješten iza visokih zidina, činilo se da su stigli u grad mrtvih. Deset jardi ispred njih, čopor dugih sivih spodoba skakao je i trčkarao na blijedoj mjeseci.

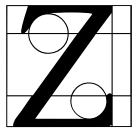
– Gdje smo mi to? – pitao je Michael. Poznao je dobro Kairo. Nikad, pa ni u svojim noćnim morama, nije ušao u ovakvo mjesto niti je čuo za takvo što.

A'isha nije rekla ništa. Polako, protiv svoje volje počela je shvaćati. Posegnula je rukom za Michaelom tražeći njegovu u tami. Osvrtala se oko sebe: štakori, bolesni i mrtvi zidovi, komadići starih prnja što se njišu na smrdljivom povjetarcu. I razumjela je.

Nježno ga je privukla bliže. Lice mu je sjalo na mjeseci neprirodnim sjajem. Njegove oči nisu bile njegove, bio je stranac kojeg je pokušala voljeti. Poljubila ga je čvrsto zatvorenih očiju, najprije meko, onda žudno, zaboravljajući na sve oko sebe.

U sjeni, Butrus je promatrao. Srce mu je snažno udaralo, bol mu je sijevala u ramenu, ali se prisilio gledati. I on je shvaćao: mjesto gdje su bili, što će pronaći kada zađu dublje u ovo uništeno područje. Shvaćao je, ali dok je promatrao Michaela i A'ishu zagrlimo, nije bilo važno, najmanje njemu. Ništa nije bilo važno. Jer je znao da nikad neće ovo mjesto napustiti živi.

50. poglavlje

id se protezao u oba smjera daleko koliko je oko dosegalo. Svakim ic danom postajao sve duži i viši. Bio je debeo četiri stope, a kad ga dovrše, bit će visok pedeset stopa i tisuću i tristo milja dugačak. Sav bezbožnički Egipat sudjelovat će u njegovom stvaranju: piramide i grobnice, hramovi i obelisci, ruševine stoljeća, opeka i kamen, znoj davno umrlih i krv živih. Odredi muškaraca radili su lopatama i golim rukama na kopanju rovova u pijesku, podbočujući drvenim gredama strane sa kojih se sipao pijesak, i puneći šupljine cementom i neobrađenim kamenjem koje su donosili iz malih mjesta kao što su el-Lisht i Maidum. Ovu grubu podlogu ravnala je druga skupina, radeći danonoćno. Svuda uz granicu proces polaganja temelja i dalje se bez prekida nastavlja. Kamioni su dolazili vozeći neobrađeno kamenje i odlazili prazni.

A na temelju su gradili zid. Nevjeste ruke polagale su opeku na opeku, žbukajući ih odmah debelim slojem žbuke zamiješane na licu mjesta. Vodu su dovozili u velikim tankovima; čak i kad je radna snaga vapila za osvježenjem, cisterne su i dalje kružile iz svojih baza uz rijeku i praznile sadržaj u gigantske bazene u kojima su miješao cement.

Noću, svjetiljke su osvijetljavale zid tako da se rad mogao bez prekida nastavljati. Oni koji su radili danju pokušavali su ugrabili nekoliko sati sna u bijednim šatorima, a ljuta pustinjska hladnoća i dosadna buka generatora iz kojih je svjetlo vuklo snagu, ometali su im odmor. Radilo se

na dužini od petsto milja, s gotovo osamdeset dijelova koji su se istovremeno dovršavali.

Svakog je dana sve više ljudi umiralo. Neki od iscrpljenosti. Neki od izlaganja vrućini i hladnoći. Neki su pali s visine. Većina od kuge. Mrtvi su ležali gdje su pali ili su ih odvukli od zida u pijesak. Oni koji nisu bili mrtvi u najboljem su slučaju bili poluživi. Jedno je vrijeme rad sporo napredovao, pa su autobusom dovozili nove dobrovoljce iz grada ili sa sela. Farme su propadale kad su *muhtasibini* prokrstarili zemljom zahtijevajući da se svatko iznad dvanaest godina pridruži velikom hodočašću kod zida.

Nitko ih nije mučio, nitko tjerao bičem na rad. Zahvaćala ih je velika strast, žurnost puna straha i iznad svega silan užas od kuge koja se brzo širila. Radili su dok ne padnu, a ako bi se uspjeli ponovno osoviti na noge, nanovo bi se prihvatili posla. Nitko se nije žalio.

Tom Holly je stigao do zida malo iza ponoći, dvadeset i devetog. Putovao je sporo kroz libijsku pustinju, pješice. Većinu vremena, jašući samo onda kad je bio siguran da na taj način neće privući na sebe pažnju. Znao je da će ga tražiti, sjećajući se brojnih putovanja kroz to područje kao student. Mjesec je ležao mrveći trake bjeline preko grube površine prastare opeke i površno nabacane žbuke. Ovaj je dio bio davno dovršen. Ništa se nije micalo. Nije bilo stražara, ni pasa, nije bilo uzbune. Od kakve bi im koristi bili? Zid nije podignut zbog ljudskih uljeza, kao što je

prvotno izjavljeno, nego kao zaštita protiv zaraznih vjetrova sa Zapada.

Na zid se nije bilo teško popeti kao što je to u prvi mah izgledalo. Prednja strana bila je izbrazdana pukotinama i ispupčenjima. Kao u snu, ovijen mjesečinom, Tom se lagano popeo na vrh, i skočio na drugu stranu. Nije se moglo reći da se ne može isto tako popeti natrag i vratiti se odakle je došao. Ali on je znao da se, samim činom prelaženja zida, obvezuje na izvršavanje posljednjeg dijela igre.

BalkanDownload

VII

“Hoće li u dno pakla ona sa mnom sici da u prahtu zajedno
otpočinemo?”

Job 17:16.

51. poglavlje

Kairo je bio iscrpljen, okružen piramidama mrtvih. Zagušena tijelima, tamnim dodacima njene mutne vode, rijeka je prepolavljala grad na dvije nejednake polovice. U pustim ulicama psi su se puzajući dovlačili do ulaznih vrata tražeći sklonište. Iza zaključanih vrata ljudi na samrti tresli su se od hladnoće i gorjeli u groznici. Živi su sjedili u tišini, zureći u obojena i polomljena zrcala, iščekujući prvu najavu svoje vlastite smrti. Mjesec se ptenovno skrio za crne oblake, odnoseći blijedu svjetlost sa sobom. Padala je kiša, neravnomjerna kišica, iz povrijeđenog i oskvrnutog neba. Mislili su da noći nikad neće doći kraj.

Sjedili su u napuštenom hodniku stambene zgrade, stiskajući se uz tvrde rubove hladnoće i mraka. A'ishina glava mirno je počivala na Michaelovom ramenu, njena nemirna kosa padala je preko njegovih prsiju, mokra i zamršena. Oči su bile čvrsto zatvorene. Maštala je da su ponovno kod kuće, sigurni u svom stanu, ili daleko od svega ovoga, negdje u Francuskoj ili Engleskoj. Bilo gdje osim u Egiptu, bilo gdje osim u Kairu, bilo gdje osim na ovom strašnom mjestu.

Pokušala je začepiti uši da ne čuje tišinu, ali ju je ona pritiskala sa svih strana, kao voda utopljenicu, neumoljivo i brzo. Nekoliko riječi što su ih ona i Michael izmijenili do sada bilo je bolje nego ništa.

Butrus je ležao malo dalje, s druge strane hodnika, tetošeći svoje ranjeno rame, napola spavajući, napola svjestan izjedajućeg bola. A'isha je napravila što je mogla da mu zavije ranu, ali nije bilo potrebno stručno znanje da se vidi kako će uskoro trebati liječničku pomoć. Nemirno se prevrtao, njegov polusan raspršavao se u boli i čežnji. Čak i u svojim svjesnim trenucima nije ih mogao odijeliti.

Nisu se usuđivali popeti stubama. A'isha je imala bateriju koju je uzela od jednog *muhtasibina* kojeg su ubili. Upotrijebila ju je da im pomogne pronaći put pa ju je kasnije ugasila. Svjetlost nije pokazivala ništa osim prljavštine i propadanja. www.balkandownload.org

Prašina je ležala posvuda u debelim, dronjavim, zamršenim naborima: na stubištu, pragovima, prozorskim daskama. Svuda je bilo štakora. Golemih crnih štakora ružičastih repova i svjetlucavih očiju. Stvorili su staze kroz zgrade, ostavljajući grube otiske svuda po sivom tepihu od prašine. Nisu pokazivali strah, kao da su se već navikli na prisustvo ljudi. I svuda su ostavljali svoje mrtve da trunu i propadaju.

Otvorila je napokon oči, žmirkajući u tami. Snovi su nestali. Nema svrhe da se uljuljkuje u snove.

- Slušaš li? - pitala je.
- Da - rekao je. - Slušam.

Zastala je. Ne bi li bilo bolje ostaviti ga u neznanju, dati mu još nekoliko sati mira prije nego što izađe sunce i on sam shvati? Ali tražio je da mu kaže, i nakon toliko vremena razdvojenosti nije mu mogla ništa zatajiti.

– Potpuno su ga zatvorili – rekla je polako mucajući. – Cijeli jedan dio grada. Mislili smo da su to samo glasine, tek jedno od onih govorkanja što nemaju smisla, a koja u Kairu ne možeš izbjeći. Znaš kako je to. Nisam na to obraćala pažnju. Ne mogu biti tako glupi, mislila sam.

– Ne govoriš smisljeno – rekao je. – Zašto bi ga potpuno zatvorili? Oklijevala je prije nego je odgovorila. Tada je sve izrekla u jednoj riječi.

– Kuga – rekla je. – Zatvorili su ga zbog kuge. Pojavila se na početku u jednom dijelu. Samo u jednoj četvrti, Bulaqu. Nitko ne zna zašto. Štakori, vjerojatno. Ako ova epidemija ima tradicionalni slijed, štakori će početi pritjecati iz regije oko Crnog mora. *Pasteurel la pestisie* endem među stepskim glodavcima. Inficirani štakori vjerojatno su pronašli put ovamo, krećući se ispod zemlje, kotili su se, i onda raširili zarazu na svoje susjede – ljude.

– U svakom slučaju, ljudi su počeli umirati u velikom broju, većina njih baš u ovom kvartu. Pa je netko rekao: “Zašto ne nametnuti karantenu? Zašto ne zatvoriti potpuno Bulaq, podići zid oko njega, ostaviti ih toj pošasti? Nitko ne ulazi niti izlazi. Polovica stanovnika su Kopti, pa ćemo ih se tako riješiti. Oni će svakako umrijeti, većina njih. Ostale će Bog spasiti ako to On želi. Ostat će nam samo nekoliko izoliranih slučajeva u ostalim dijelovima grada”.

– Tako su oni mislili, vjerovali su da je mogu zaustaviti, da će im Bog pomoći izgraditi ogradu protiv zaraze. Imali su, naravno, krivo – no ipak su zatvorili ovu četvrt. Stvorili su gotovo savršeni pravokutnik, s cestom na zapad, dio Al-

Sabtiye do sjevera, pa oštro dolje iza Al-Qulalija sve do 6. Uktubira, zatim niz zapadnu stranu Al-Gale, ostavljajući željezničku prugu nedirnutu, i napokon sjeverozapadno uz 26. Yuliya. Zgrade radija i televizije ostale su izvan tog pravokutnika. Podigli su zidove po svim ulicama i zatvorili sva vrata i prozore što gledaju prema van.

Pogledala ga je, njegov tamni, ozbiljni lik u tami.

– Mi smo na groblju – rekla je. – Groblju kuge.

– I ljudi su to prihvatili? Zašto nisu pokušali pobjeći?

– Pokušali su. Tako sam čula. Neki su pokušali, no poslali su stražare na sve moguće puteve.

– Na zidu nije bilo stražara kad smo mi noćas prelazili.

– Sigurno su ih nakon nekog vremena uklonili. Nije više bilo nikoga tko bi pokušavao pobjeći; kakva je onda svrha stražara? – Zastala je. – Ali sada će ih ponovno vratiti. Da čekaju nas. U stupici smo, Michael. Stražari s vanjske strane, štakori ovdje. Štakori i, sam Bog zna, što sve u sobama gore. – Drhtala je. Privukao ju je k sebi bez riječi.

Konačno se povukla natrag i naslonila na zid. Učinivši to, osjetila je nešto u svom džepu. Omotnica što joj je Rifat dao. Izvukla ju je i pružila Michaelu, objašnjavajući što je to i kako je došla do nje.

– Dodaj mi bateriju – rekao je.

Otvorio je izgužvanu omotnicu i izvukao komad papira na koji je Rifat napisao svojom rukom tekst poruke iz Centuryja:

R84156/ED/29.12.99.

Transmisija počinje: 17:23

Izvor: EGYPTDESK, VAUXHALL PH

Odredište: CAIROSTATION

Operativa: B9

TEKST

PH čestita na povratku iz mrtvih. Potvrđujemo odlazak Djeda Božićnjaka iz UK 17.12.99. Također potvrđujemo njegovu poruku od istog datuma i predloženo mjesto sastanka. Djed Božićnjak će biti u Sugar Palaceu između 15.00 i 22.00 sati u noći sa 31. na 1. Naglašavamo mogućnost kašnjenja zbog prelaska neprijateljske granice. U odgovoru na vaš zahtjev 29.12.99., obaviješteni smo da je

evakuacija morem sada nemoguća, ponavljam, nemoguća. Neophodno je da se sastanete s Djedom Božićnjakom. PH zahtijeva detalje o AM. Imate li novosti o RM-ovoj istrazi? On također traži detalje o vašoj istrazi u Aleksandriji, najviši prioritet. Sretno.

KRAJ PORUKE Prijenos završen u 17.24. Odjava.

Michael je polako zgužvao poruku u ruci i bacio je na pod. Baterija je bacala široki snop bijelog svjetla preko štakorskog izmeta. Djed Božićnjak je bilo šifrirano ime za Toma Hollyja. Sugar Palace je bio njihov vlastiti naziv za kafić Sukariju u Khan al-Khalili. Brzo računajući, zaključio je da će ga Tom tamo čekati za dva, najviše tri dana.

A'isha je podigla komad papira i odmotala ga. Pročitavši ga, spustila ga je odsutnog duha u džep, a onda upitala: – Što je Sugar Palace?

– Sukaria – rekao je. – Običavali smo se tamo sastajati: bio je to naš lokal. Nitko nam nije smetao, mogli smo cijelu večer sjediti samo uz šalicu kave ako smo to željeli.

Zatvorio je oči. Kako je, dođavola, Percy Haviland mogao biti tako tijesno uvučen? I zbog čega se stari prevarant tako iznenada zanima za ono što je Michael istraživao u Aleksandriji. Nešto nije bilo u redu, bio je u to siguran.

Ali kako je, pobogu, Tom Holly dobio dozvolu za pozadinsku misiju u Egiptu? Svatko je znao da je vrhunac ludosti poslati šefa odjela na njegov vlastiti teritorij, posebno u vrijeme poput ovoga. Je li Tom pobjegao? Je li to bilo u pitanju? Je li djelovao na svoju inicijativu i sada ga Vauxhall pokušava pokriti, spasiti što se spasiti da? Je li to ono što se događa? Ili sve to prolazi kroz ruke krtice? Sa zebnjom, Michael se prvi put zapitao nije li krtica sam Percy Haviland.

Otvorio je oči i uhvatio A'ishin pogled. Nijeme suze tekle su niz njeno lice. Tresla se, ali ne od hladnoće. Michael je ispružio ruku i privukao je.

– Mislila sam da si mrtav – šapnula je.

Nije rekao ništa. Osjetio se tako daleko od nje, pitao se može li ikad pronaći put natrag.

– Mislila sam da te više nikad neću vidjeti – rekla je.

Čuo ju je, ali nije učinio ništa. Držao ju je, ali mogao je biti i stranac koji drži drugog stranca.

– Je li bilo tako davno? – pitala je. – Čini se da su prošle godine, ali ne može biti.

– Ne – rekao je, prisiljavajući se da govori. – Nisu godine. Uslijedila je duga, napeta tišina. Michael je drhtao i držao

A'ishu blizu, želeći da ga tama i tišina zauvijek napuste.

BalkanDownload

52. poglavlje

Mrak je nestao, ali je tišina ostala nedirnutu. Michael se probudio iz sna koji se brzo pretvarao u noćnu moru. Ponovno je vidio piramidu, hodao je beskrajinim hodnicima i gledao kozoglavog boga vraćenog ponovno na prijestolje. Budeći se u sivo jutro nakon toliko puta odsanjanog sna, osjećao se slabim, žrtvom straha koji nije mogao imenovati. A'isha je već bila budna. Našao ju je u podnožju stuba kako mijenja Butrusu zavoje. Kopt je imao groznicu i trpio strašne bolove. A'isha je podigla pogled kad joj se Michael približio.

– Moramo ga izvući odavde, Michael. Rana se upalila. Treba mu stručna obrada i antibiotici.

Michael je gledao uokolo. Pohabanost i propadanje danju su bili još očitiji. Komadi žbuke koja se guli visjeli su sa zidova. Na stubama je bilo polupanog stakla. Na vrhu stepeništa, golemi štakor okrenut prema njima, crvenih očiju, buljio je i nije se bojao.

– Imaš pravo – rekao je. – Ali kako da to izvedemo? Ako je istina ono što kažeš, ovo će mjesto biti opkoljeno. Nećemo se moći probiti van, ne danju. A'isha je kimnula. Završila je s vezanjem zavoja i podigla pogled. Bilo je to prvi put daju je dobro vidio otkad su se ponovno našli. Pomislio je da je ostarjela.

www.balkandownload.org

– Izgledaš umorno – rekao je.

– I ti isto.

Kimnuo je.

– Paul je mrtav. – Rekao je to brutalno, iako to nije namjeravao. Kao da govori nekom drugom.

A'isha je zaustavila dah.

– Nisi mi ništa govorio o sebi – rekla je. – O tome što ti se događalo posljednjih nekoliko tjedana.

– Tražio sam te – rekao je bezličnim glasom. – Sve odonda kad sam dobio tvoje pismo.

Pogledala ga je. Je li to istina? Je li je zaista tražio cijelo to vrijeme? Bilo je trenutaka kad je sumnjala, kad je mislila da je sjeo na brod i otplovio u Englesku. Uхватила ga je za ruku. Bila je hladna.

– Idemo van – rekla je. – On će sada možda malo spavati. Izašli su u tiho jutro, na dugu ulicu otrcanih i napuštenih kuća.

Negdje su lupkala vrata, ponovno i ponovno, ljuljana laganim povjetarcem. Na drugoj strani ulice ovčja lubanja bjelasala se na blijedom suncu. Svuda se osjećao miris propadanja, zadah truleži, od čega im je bilo mučno u želucu.

Hodali su polako mrtvim ulicama, prolazili mimo napuštenih trgovina i nenastanjenih stanova. Osjećali su prazninu i u sebi, prazninu koja nije dolazila iz zgrada ili s ulica, nego je izvirala iz njih. Dugo su hodali bez riječi, bez dodirivanja. A onda, prolazeći pored transparenta što proklamira novi život za naciju, primio ju je za ruku. Osjećala se krhkom, Michael je osjećao lomne kosti kroz meso.

Napokon su počeli razgovarati. Ona mu je ispričala sve što joj se dogodilo, o svom bijegu s Butrusom, o tome što se dogodilo sinoć kod Rifata.

– Žao mi je zbog tvog strica – rekao je.

– Bio je izdajica. Platilo si mu da izda svoju zemlju. Nije mi ga žao.

– Platilo, njemu? Je li ti on to rekao?

– Nije. Ali sigurno je postojala nagrada.

– Sigurno, nagrada, da. Ali nikad novac. Ni utjecaj. Niti obećanja. Nisam ništa dao Ahmadu Shukriju. Radio je iz osjećaja dužnosti.

– Dužnosti? – Okrenula je prema njemu ljutito lice. – Izdao je zemlju. Kakva dužnost vodi čovjeka da učini takvo što?

Michael je zatresao glavom.

– Nikad nije izdao Egipat. Nije niti sanjao o tome. Ahmad voli svoju zemlju. Pristao je da mi pomogne zato jer sam ja napola Egipćanin, jer smo dijelili iste nade. Ahmad je došao k meni jer su ga brinuli kontakti između prethodne vlade i nekih manje stabilnih režima u regiji. U njegovu osobnu organizaciju bili su ubačeni proirački i drugi elementi.

– On je došao k tebi?

– Da. Znao je tko sam, pa me je tražio. Pomagali smo jedan drugome. Ponekad sam mu proslijedio informaciju. Ništa drugo nismo izmjenjivali. A'isha je bila tiha. Nastavili su hodati. Kad su skrenuli iza ugla, ispred sebe su ugledali

mnoštvo štakora što su se skupili poput muha i naslađivali se jelom. Bilo je to nešto dugačko i nepravilnog oblika na sredini ulice. Užurbano su se okrenuli i pošli drugim putem. Upravo tada je Michael primijetio da nigdje nema automobila ili autobusa, motora ili bilo čega drugog.

– Nisi mi pričao o Paulu – rekla je. – Rekao si samo da je mrtav. To je sve. Oklijevajući, počeo je objašnjavati. Riječi su tekle kao bujica, gotovo nepovezano, ranjavajući tišinu, ispunjavajući je bolom.

Iznenada, neočekivano, počeo je plakati. Cijeloga života suze su ga izdavale: suze srama, suze žaljenja, suze bijesa. I sada, na ovom bijednom, bolesnom mjestu, pojavile su se poput roja osa. Na svoje iznenađenje, zatekao se kako misli na djevojku koju je vidio kroz prozor vlaka, na njeno blijedo lice u magli, strah u njenim očima, *muhtasibina* s pištoljem pritisnutim na djevojku. Ronniejevu smrt je mogao razumjeti, i svoju osobnu ako do nje dođe, čak i Paulovu – ali zašto ta djevojka? Zbog nje, zbog drugih smrti koje nemaju smisla, oni nisu bili ništa – čak ni geste protiv besmisla. Ronnie, Paul, ljudi koje je on ubio.

Držala ga je dok plač nije jenjao. Njene su ga ruke milovale refleksnim pokretima ljubavi i pomirenja. Bio je opet njen, kratko vrijeme dakako. I ona ga je željela, željela ga je tako snažno da se ugrizla za usnicu kako ne bi kriknula.

Kad su se suze osušile, postao je ponovno svjestan njene prisutnosti. Zabacio je glavu i pogledao u nju, kao da je prvi put vidi. Pomislio je da je lijepa, uplašena i pomalo

luckasta. Kad su se prvi put sreli, mislio je kako je daleka, gotovo ledena. A onda, s vremenom se otapala. Imala je tamne oči, ništa u njima nije mogao vidjeti. Osjetio je njenu ruku na obrazu. Bez riječi, otkopčao joj je kaput i povukavši ga u stranu pružio ruke prema njoj. Dodirnuo joj je rukom prsa i vidio da je i ona ispunjena istom željom koja je njega obuzela. Dopustila mu je da joj skinje kaput s ramena, pripijajući se čvrsto uz njega, ljubila ga je na mareći što je tako tiho ili što su ulice duge i prazne i pune prašine.

Položio ju je dolje, dijelom na odbačeni kaput, dijelom na prljavštinu ulice. Nije bilo elegancije u činu ili namjeri. Mrtvi su ih nijemo promatrali kroz zatvorene prozore. Podigao je njenu suknju do struka i skinuo je, dodirujući je prstima sasvim lagano, a ona je kriknula kao u panici, pa ju je umirio poljupcem koji je prerastao u ludilo dok joj je trgao odjeću i prilazio usnama njenim dojčkama, vlažnim ustima do bradavica. I dok ju je ljubio mislio je na Carol i njenu jeftinu strast, i Paula i njegovo neodobravanje, i njene dojke u svojim rukama, Caroline dojke i A'ishine, i na prvu ženu koju je ovako dodirivao, i nježno joj razmaknuo ruke, kao da dotiče svilu, a ona je zazvala njegovo ime. Raskopčavajući je, legao je na nju. Sada više nije bilo tišine, njihovo disanje i šapati rastrgali su je na komadiće, njihovi krici odjekivali su gradom poput galebova što kruže, ušao je u nju bezobzirno, u njenu dubinu, i opet su zajedno kriknuli, njegove su ruke bile na njenim ramenima, usmjeravajući je na trenutak, dok je tražila njegov ritam, povlačeći ga u sebe, i njegove su ruke još jednom prešle preko njenih dojki tako

da se ona izdigla i podigla noge i položila ih na njegova leđa, a sve to vrijeme tišina ih je prekrivala poput pokrivača.

I završilo je u tišini, kao što je i počelo, s njenim posljednjim krikom što je proparao nebo od jednog do drugog kraja. Ležao je preko nje zatvorenih očiju i licem u njenoj razbarušenoj kosi, a kad joj je njegova težina postala neizdrživa, pao je pored nje. Nisu znali koliko su dugo ležali tako, odvojeni, gledajući se upitnim pogledima ili zatvorenih očiju, vraćajući se polako u svijet u kojem su najdublje tame bile ljudska tvorevina. Promatrala ih je najprije iz daljine, a tada, videći da nisu svjesni njene prisutnosti, privukla se bliže. Oni nisu bili prvi par koji je vidjela da ima snošaj na ulici, iako još uvijek nije shvaćala svrhu toga ili razloge promjene koja im se događala. Ponekad su vrištali poput ovih, a ponekad su bili tihi od početka do kraja. Jednom je vidjela zajedno trideset parova ili više, gole, kako se smiju i plaču, posrću kroz mračne veže i udaraju jedni druge. Nije joj se to sviđalo: njihovi grubi glasovi i divlji pogledi su je plašili. Ali oni mirni, zaokupljeni sami sobom, istovremeno su je i fascinirali i odbijali.

Pitala se odakle je ovo dvoje došlo. Nije ih viđala prije, nisu bili majčini ili očevi prijatelji niti ljudi iz susjedstva. Niti je to bilo važno. Tko god oni bili, bolest će ih odnijeti i umrijet će kao i svi drugi.

Sjela je na stepenicu i čekala da završe. Bit će lijepo s nekim razgovarati nakon toliko vremena.

53. poglavlje

Zvala se Fadwa. Imala je devet godina, tri mjeseca i pet dana, a ponašala se kao da joj je trostruko toliko. Kad su je pitali, rekla im je da joj se majka zove Samira, a otac Nabil i da ima tri brata – Samiha, Rashida i Khalila – i sestru Fawziyu. I tetke, stričeve i svu silu rođaka.

A'isha je gledala djevojčicu suosjećajno. Nisu se vidjeli znaci bolesti, ali je bila mršava, neuredna i prljava. Sigurno se nije kupala i presvukla odjeću više od mjesec dana.

– Gdje su ti tata i mama? – pitala je. Još je bila zbunjena razgovarajući s djetetom koje je upravo promatralo nju i Michaela kako vode ljubav i koje se odnosilo prema cijeloj stvari potpuno bez interesa, čak s dosadom. A'isha je pretpostavila da ovo nije bilo prvi put. Protrnula je na pomisao kako su brzo ona i Michael pali pod utjecaj čini tog stravičnog mjesta.

– Odvest ću vas k njima ako želite – rekla je Fadwa. A'isha je ugrizla usnicu. Može li ovdje biti još živih?

Michael je bio još zbunjeniji kad je shvatio da ih Fadwa promatra. Njeno ozbiljno lice i oči bez sjaja činili su mu se ispunjeni poniženjem. Prišao joj je nježno i sagnuo se k njoj. Bila je tek malo napušteno dijete, ali se on osjećao čudesno ranjiv pored nje. Pogledala ga je bez znatiželje; nije mogao pročitati izraz u njenim očima. Bile su velike i crne, i podsjećale su ga na oči djevojke u vlaku.

– Jesu li daleko? – pitao je.

Zatresla je glavom.

– Imamo prijatelja u blizini koji je bolestan i ne želimo ga izgubiti ako odemo previše daleko. Ne poznajemo ovaj dio grada.

Fadwa je mudro kimnula. Znala je sve o ljudima koji su bolesni. I o ljudima koji su se izgubili: u početku ona se izgubila mnogo puta, kad su svi počeli umirati i slali su je od mjesta do mjesta da prenosi poruke, čisti ulice, donosi novosti o tome tko je živ, a tko nije.

– Odakle si? – pitala je.

– Izvana – odgovorio je Michael. – Preko zida.

– Je li lijepo tamo vani?

– Da – lagao je. – Vrlo lijepo. Zar nisi bila tamo? Zatresla je glavom.

– Nisam bila dugo – rekla je. – Kad sam bila mala išli smo tamo automobilom, velikim automobilom. Sjećam se, bio je crven i mirisao je na med. Pripadao je jednom od očevih prijatelja. – Zastala je. Zabrinut izraz prešao joj je licem. – Pokupili su sve automobile i autobuse odavde – rekla je.

– Zašto?

– Ne znam. Došli su muškarci. Policija. Imali su smiješne odore. Rekli su da nam više ne trebaju automobili. Bili su u pravu, jer ljudi ne mogu voziti kad su bolesni.

Iznenada je prestala govoriti i na trenutak je izgledala kao mala djevojčica. Djevojčica koja je bila izgubljena i vrlo

prestrašena. A onda, vraćajući prisutnost duha, kod nje izraženu više nego kod mnogih odraslih, podigla je glavu.

– Najprije ćemo otići do tvog prijatelja – rekla je. – Tada ću znati gdje je on, tako da te mogu vratiti natrag.

Dugački štakor je prošao na udaljenosti jedne stope od Fadwinih nogu. Nije ustuknula niti je pobjegla.

A'isha je pogledala dolje i opazila da Fadwa nosi muške čizme, nekoliko brojeva prevelike za nju.

– Napunila sam ih komadićima krpa – objasnila je. – Nisu baš udobne.

I krenula je, pomalo šepajući, hodajući uz njih poput male ženice u pravcu koji su pokazali.

Butrus je još uvijek bio u polusnu. Groznica je malo popustila, ali bol nije bila ništa manja. Proveli su s njim kratko vrijeme, objašnjavajući svoj plan. Pronaći će Fadwine roditelje, možda i neke druge preživjele, porazgovarati o mogućnosti pronalaženja izlaza. Ako znaju gdje je ljekarna, možda tamo ima zaliha sredstava protiv bolova koje mogu donijeti. I bili su sigurni da je Fadwi dostupna nekakva hrana.

Ovaj put krenuli su u drugom pravcu, krivudajući još dublje u tamnim jarcima geta, slijedeći Fadwu niz uske prolaze ispunjene smradom trulog smeća. Trulež smeća i... još nešto drugo ispunjavalo je zrak slatkastim mirisom propadanja. Stavili su maramice preko usta. Ali Fadwa je, očvrsla, nastavila hodati kao da je zrak oko nje bio kao i svugdje. Na nekim mjestima smrad je postajao nesnosan.

Odjednom, dok su hodali, Fadwa je prišla A'ishi i, ne gledajući je, ugurala svoju ručicu u njenu. Usprkos hladnokrvnosti, djevojčica je živjela u košmaru.

Iznenada je stala.

– Ovo je moja kuća – rekla je.

Zadah se proširio svuda. A'isha i Michael izmijenili su poglede. Kuća je bila stara zgrada zatvorenih prozora. Vanjski zidovi bili su umrljani tamnim tragovima mokraće. Nekoliko plavih i bijelih opeka iz razdoblja Khedivala što su još ostale na zidu bile su popucane i prljave.

Penjali su se uskim stepenicama u dubokoj tami. Samo malo svjetla uspijevalo je prodrijeti kroz blatom zaprljane prozore stubišta. Truplo psa bilo je na odmorištu, kože razderane i u raspadu na mjestima gdje su se štakori gostili. Fadwa se nije osvrkala. Nije im rekla da je to jednom bio njen pas ljubimac, da je imao ime.

Vrata u stan s desne strane bila su poluotvorena. Fadwa je ušla. Neodlučni, slijedili su je. Ovdje je smrad bio još nesnosniji.

Fadwa se ispričala zbog mraka.

– Ovdje nema struje – rekla je. – Ranije smo je imali, ali su je isključili u isto vrijeme kad su došli i po aute.

Pronašla je ostatak svijeće i kutiju šibica. Uz pomoć tog malog svjetla, odvela ih je u dnevnu sobu. Soba je zaudarala na plijesan, a sve u njoj bilo je prekriveno debelim slojem prašine. Prazne limenke i neoprani tanjuri ležali su u obilju na blatnom podu. Hrpa boca Coca-Cole svjetlucala je

beživotno na niskom stoliću. U kutu, razbijen televizor mrko ih je gledao, savijene i nagnute antene. Na njemu je lutka slomljene ruke i prljave haljine sjedila poput idola u hramu posvećenom prljavštini. Posvuda je bilo pauka. Soba je bila ispunjena njihovim gustim mrežama.

– Jeste li gladni? – upitala je Fadwa.

Michael je zaustio da kaže kako nisu – sama pomisao na hranu izazivala je mučninu – ali ga je A'isha prekinula.

– Ja ću otići s Fadwom u kuhinju – rekla je. – Napraviti ćemo nešto fino za pojesti. – Pogledala je značajno Michaela. – Ti razgledaj okolo.

Fadwa je našla još jedan ostatak svijeće i, zapalivši ga, pružila Michaelu. Držeći A'ishu za ruku, djevojčica ju je vodila iz jedne sobe u drugu. Michael je pričekao nekoliko trenutaka, pa je zakoračio u hodnik.

Kuhinja je bila u još gorem stanju nego dnevna soba. Svuda uokolo lonci i tave, prolivena hrana i razbijeno zemljano posuđe pokrivali su pod. Zidovi su bili umašćeni. Bilo je znakova vatre koja je zapaljena i ugašena.

A'isha se okrenula da pogleda Fadwu. Gornja djetetova usnica je drhtala. Napokon je bila na rubu plača, plača koji je potiskivala duže no što se mogla sjetiti.

– Ja... pokušavala sam držati sve u redu – govorila je drhtavim glasom. – Radila sam to isprva, kad je mama... oboljela. Počistila sam i... Fawziya i Samish su mi pomogli. Onda... Onda su se i oni razboljeti. Svi su ležali u krevetu, nije... nije bilo nikoga da mi pomogne. Nitko nije došao... bila sam... potpuno sama.

Napokon se slomila, potpuno, s takvom snagom da je čak i A'isha, koja je to očekivala, ostala zapanjena. Njeni su se jecaji pretvarali u suze, suze protkane bolom, tako dubokim da za njega ne postoje riječi. A'isha ju je zagrlila, držeći je čvrsto, osjećajući kako se suze skupljaju i u njenim očima. I na trenutku ona je također bila djevojčica, plačući za svime što je izgubila, svime što je tražila, a nikad nije pronašla.

Čuo se zvuk iza njih. A'isha je pogledala. Michael je stajao kod vrata. Nikad neće zaboraviti izraz na njegovom licu, strašan, sablastan koji joj je rekao sve. Pogledao ju je, pogledao je Fadwu, onda se okrenuo na stranu i počeo snažno povraćati.

54. poglavlje

Suze su olakšale njihov zadatak. Fadwa je bila tako iscrpljena da nije imala snage oduprijeti im se kad su je odveli van. Nedostatak sna i stalan strah strahovito su je oslabili. Bilo je pravo čudo što nije podlegla nekoj slučajnoj infekciji, bilo kuge ili nečeg drugog što je moglo biti doneseno hranom i vodom na kojima je preživljavala.

A'isha je očistila od prašine slomljenu lutku i dala je Fadwi. Bila je prevelika za lutke ili bi ona možda tako rekla, ali ju je čvrsto priljubila uza se kao da je to talisman.

Najprije je umrla njena majka, zatim starija braća, Rashid i Khalil, slijedio je otac, sestra i mlađi brat, tim redom. Ispričala je to između dubokih, potresajućih jecaja, nemoćna više potiskivati stvarnost.

– Imaš li još cjepiva, Michael? Mislim da joj moramo ubrizgati dozu. – Oni su svoju dozu primili sinoć.

Zatresao je glavom.

– Mora imati neobično snažan imunološki sistem – rekao je. – Postoji opasnost da ga cjepivo ugrozi, čak i da izazove samu infekciju protiv koje se sve vrijeme bori. Imamo antibiotika. Ako pokaže bilo kakav znak da se nešto počelo razvijati, bit će joj bolje ako primi dozu antibiotika.

A'isha je gledala u nevjerici. Dovedi su je do toga da vjeruje kako je cjepivo vrsta svetog grala, odgovor na sve bolesti. Ipak, stisnula je Fadwinu ruku i nasmiješila joj se.

– Imamo lijekove – rekla je. – Ne trebaš brinuti ako se sada razboliš. Fadwa nije odgovorila. Izvela ih je iz labirinta stražnjih ulica do malenog bazara. Na nekim su mjestima trgovine bile opljačkane, vjerojatno na samom početku; no jesu li ih opljačkali stanovnici ili *muhtasibini* nije bilo jasno. Pronašli su malu ljekarnu na udaljenom kraju. Bilo je gore nego u drugim trgovinama. Pronašli su paketić morfija na dnu jedne hrpe praznih kartonskih kutija. Bilo je malo toga upotrebljivog. Fadwa ih je odvela malo dalje do trgovine mješovitom robom. Trgovac je umro čuvajući svoju trgovinu. Još uvijek je bio tamo, ispružen po podu iza visokog pulta. Kost i meso držale su na okupu trake stare tkanine. Fadwa im je pokazala golemi hladnjak u kojem su bile boce Coca-Cole. Pokupili su ih nekoliko i pronašli jeftinu plastičnu vrećicu u kojoj su ih ponijeli. Michael je dodao nekoliko limenki graha i leće, skinuvši ih s visoke police koju Fadwa nije mogla dosegnuti.

Na putu natrag, prošli su malim trgom s visokim kućama. Mjesto puno sjena, a nebo iznad, tako razderano i išarano da bi moglo pripadati nekom drugom planetu. S gornjih katova zgrada uokolo, dugačke bijele zastave pružale su se do zemlje. Na njima su velikim slovima bili ispisani stihovi iz Kur'ana, talismanski stihovi koji se ponavljaju poput mantre.

Donijeli su svoje mrtve ovamo, pokušavajući ih najprije spaliti. Golema lomača uzdignuta je u sredini trga, crni trokut pougljenjenog drva i udova. Slabi miris kerozina još je visio mlitavo u zraku, prekriven drugim, mračnijim mirisima.

Obuhvaćajući rub trga, žurili su u drugi labirint napuštenih prolaza. Fadwa se besprijekorno snalazila nalazeći put kroz njih. Samo je jednom pokazala da se boji ili da je zbunjena. Upravo su skrenuli iza ugla odakle ih je put vodio pokraj *kammama*, stare kupališne zgrade koja je datirala iz sredine devetnaestog stoljeća. Kod susjednih vrata bila je široka rešetka što je pokrivala ulaz u kanalizacijsku mrežu. Fadwa je ugledala otvor i odstupila, a onda žurno prošla mimo kao da očekuje da se otvori i proguta je. Trenutak kasnije bili su opet u zbrci uskih ulica koje su ih mogle dovesti natrag do ulice u kojoj su proveli noć.

Kada su stigli do njega, Butrus je spavao. Pažljivo su sjeli do njega bojeći se da ga ne probude. Bio je u groznici, nemiran, snova isprekidanih slabašnim cviljenjem. Napokon, nespretno se okrećući u snu, povrijedio si je rame i naglo se probudio. www.balkandownload.org

Potkožnom injekcijom koju je donio Michael dali su mu veliku dozu morfija. Uskoro je počela djelovati.

Michael je otvorio limenke džepnim nožićem pa su se gostili mahunarkama, jedući prstima umjesto žlicama. A'isha se jako trudila da ne misli na trgovca čije je tijelo ležalo samo korak-dva od gomile limenki. Michael je jedva nešto pojeo; želudac mu se još nije oporavio od onoga što je vidio u Fadwinoj kući.

Dok su jeli, Michael je ispričao A'ishi o al-Qurtubiju, ponavljajući ono što mu je Gregory ispričao o njemu. Osnovne činjenice njihovog razgovora, njegova posljednja

istraživanja, utemeljenje Ahl al-Samta. I stvari koje mu je Verhaeren ispričao one noći, ili što je saznao iz Paulovih dosjea.

- Mislim da je Verhaerenu bilo teško odlučiti se je li al-Qurtubi bio pri zdravom razumu ili nije. Očito je u početku bio zadovoljan što je vođa Ahl al-Samta. No nakon nekog vremena mu se učinilo da čak i to postaje previše ograničeno, previše skučeno. Počeo je razmišljati o drugim idejama. Ili je netko vidio potencijalnu snagu u njemu i poticao ga. Taj dio nije jasan.

- Al-Qurtubi je 1989. godine počeo izučavati rodoslovlje. Svoje osobno porodično stablo, da budem precizniji. Pripadao je aristokratskoj porodici u Cordobi. Tako je došlo do toga da izabere arapsko ime al-Qurtubi: Kordovan. Ali njegovo pravo ime je Leopoldo Alarcon y Mendoza. Obitelj mu je izvorno bila iz Granade. Uzdigli su se na visok položaj u ranom sedamnaestom stoljeću. Prije toga su bili *merisicosi*, tajni muslimani koji su se očito preobratali na kršćanstvo nakon pada Granade 1492. godine. Jedan od njegovih predaka bio je vođa Morisco ustanka 1569. godine. Sve to bilo je službeno zaboravljeno, naravno, i od ovog stoljeća su Alarcon y Mendoze bili poštovani sinovi Crkve. Davali su biskupe i kardinale već i ranije.

Zastao je. Fadwa je polako jela pored njega, nesvjesna onoga što je govorio. U njenom svijetu ništa od toga nije imalo značenja.

- Al-Qurtubi je 1989. godine došao u posjed nekog dokumenta. Bio je to pergament koji je bio ostavljen u

baštinu u vrijeme kad je njegova porodica još uvijek bila privržena staroj vjeri, vjeri koju je on, slučajno ili sudbinski izabrao kao svoju vlastitu vjeru. Dokument je poznat kao *aljamiado*, rukopis pisan na španjolskom jeziku, ali korištena su arapska slova. Budući da je njegova porodica davno prije toga zaboravila čitati arapski, nisu mogli dešifrirati *aljamiado*, pa se tome nije pridavala ništa veća pažnja nego nekoj zanimljivosti. Al-Qurtubiju to nije predstavljalo poteškoće.

- *Aljamiadosi* koji su nam poznati uglavnom su priručnici islamskog zakona, opisi života Muhameda ili komentari Kur'ana - vrsta stvari što može biti korisna opsjednutoj manjini koja živi pod inkvizicijom i treba upute. No al-Qurtubijev dokument nije bio ništa slično tome. Bio je to detaljan prikaz njegove porodice.

- Neću ti dosađivati s detaljima. Bitno je to da je al-Qurtubi otkrio kako je on posljednji živući potomak Umavadovih španjolskih kalifa. Prema njegovom mišljenju, to ga je dovodilo u izravnu vezu, po porijeklu, s prvim kalifima, nasljednicima samog Proroka.

A'isha je drhtala i ruku položila odsutno na Fadwinu glavu, gladeći njenu raščupanu, neoprانtrkosu, pitajući se kakvog to značaja ima za nju ili ovo dijete.

- Prema Paulu, al-Qurtubi je već bio zaokupljen problemom pomanjkanja vodstva unutar islama. Napisao je pamflet 1985. godine pod naslovom *Khilaf al-khilafa*, "Rasprava o kalifatu". To je bila jedna od prvih stvari zbog koje se moj brat zainteresirao za njega. Uvjeravao je da je

ukidanje kalifata 1924. godine koje je uveo Ataturk bio najveći udarac što ga je pretrpio islam u cijeloj svojoj povijesti. Djelovanjem jednog čovjeka, muslimani širom svijeta ostali su bez vođe. Njihovo današnje ponižavanje potječe od te izdaje.

– Kamo sve to vodi, Michael? Okruženi smo luđacima. Što je tako posebno u al-Qurtubiju?

– Zar ne pogađaš? Proglasio se novim kalifom. Zakoniti gospodar islamskog svijeta. Ako uspije osigurati dobro zaleđe on će postati središte fundamentalističkog saveza od Iraka do Maroka.

– Samo zato što je sebe prozvao kalifom? Michael je zatresao glavom.

– Ne, ne samo zbog toga. Sigurno ima nešto što će im ponuditi, nešto što nitko drugi ne može omogućiti. Moj je brat otkrio što je to. – Zastao je. Tako nejasan da bi mogao biti san, zvuk *adhana* što poziva na podnevnu molitvu, dopirao je do njih preko praznih prostora iz udaljenih dijelova grada.

– On želi vratiti povijest – rekao je Michael. – Znaš da u islamskom zakonu postoji pravilo koje kaže da, kad zemlja jednom dospije pod kontrolu islama, mora zauvijek ostati islamski teritorij. Eto zbog čega je gubitak Palestine bio takav udarac. Al-Qurtubi želi osvetu za utemeljenje države Izrael. Kompenzaciju. Poštenu razmjenu. Zapadne sile su zabile klin arapskom svijetu, sada će muslimani ponovno vratiti zemlju koja im je nekad pripadala, zemlju koja im je silom oduzeta. Mostobran u Europi.

- On nije budala. Zna da ne može tražiti sve što je nekad bilo muslimanska Španjolska. To bi bilo nezamislivo. Ali namjerava tražiti modernu regiju Andaluziju, ostatak posljednje muslimanske države. To znači provincije Almeriju, Cadiz, Cordobu, Granadu. Huelvu, Jaen, Malagu i Seville. Trideset i tri tisuće šesto sedamdeset i pet četvornih milja. To je gotovo isto toliko područje koliko je okupirala država Izrael sada ili nekad prije, uključujući i poluotok Sinaj.

- Još nije postavio bilo kakve zahtjeve. Prije nego što to učini, provest će terorističku kampanju diljem Europe. Nazvao ju je *Fath al-Andalus. Osvajanje Andaluzije*. Verhaeren je uvjeren da će osvajanje Andaluzije biti najkrvavija teroristička kampanja kojoj smo ikad bili svjedoci. Andaluzija će uskoro biti jeftina roba.

Dugo je bila tiha. Pored nje je sjedila Fadwa, u tišini, zbunjena ovom igrom odraslih. Čekala je da umru. Svi na kraju umiru. Nije se nadala ničemu, niti ikome.

- Tko će tamo živjeti? - pitala je napokon A'isha.

- Izbjeglice. Ti ne razumiješ um takvog čovjeka. Paulovi dosjei su mi to razotkrili u detalje. To je užas. Osam ili devet milijuna muslimana živi u Europi: Sjeveroafrikanci u Francuskoj, Pakistanci u Britaniji, Turci u Njemačkoj. Ostale su skupine razasute posvuda. Oni već jesu žarište rasističkog nasilja. Mnogi ljudi traže njihov izgon. Do vremena kad al-Qurtubijevo masovno podmetanje bombi i ubijanje prestane, neće biti dobrodošli nigdje. On to i očekuje. Očekuje i priželjkuje. Oni će biti njegovi prvi

kolonisti. A onda tu su i Palestinci, još uvijek bez države: pozvat će ih u svoj kalifat. Muslimani iz Indije, koji osjećaju prijatnu većinskih Hindusa. Cijele skupine iz starih ruskih država satelita. Napunit će on svoj novi Andalus.

– A sadašnje stanovništvo?

– Što se dogodilo Palestincima kad su došli cionisti? To je ono što će on reći. Španjolska je veliko područje, reći će; Europa je bogata, katolička crkva je bogata, muslimani su dovoljno dugo patili u rukama svojih tlačitelja. Ponudit će kršćanima pravo da žive kao *ahl al-dhimma* – zaštićeni narod, narod Biblije. Oni će imati veća prava pod islamom, nego što su muslimani imali pod inkvizicijom.

– To nitko neće prihvatiti.

– On ne traži prihvaćanje. On želi da njegov užas postane politika svijeta. On želi Božje kraljevstvo i ne zanima ga koliku će cijenu za to morati platiti on ili netko drugi.

55. poglavlje

Fadwa je klečala pokraj Butrusa, pomažući mu da sjedne uspravno. – Kako se ozlijedio vaš prijatelj?

– Pucali su u njega. – A'isha je ustala i prešla na drugu stranu da joj pomogne.

– Tko je pucao?

– Policija.

Fadwa je pogledala zabrinuto A'ishu. – Hoće li doći ovamo? – Pitala je.

– Policija? Ne, mislim da neće. Oni su završili s ovim mjestom.

Fadwa je ozbiljno kimnula. Po izrazu njenog lica, A'isha je pomislila da se više boji *muhtasibina* nego kuge.

– Moramo našeg prijatelja izvući odavde – rekla je. – Ostao mu je metak u ramenu. Mora se izvaditi.

– Hoće li umrijeti ako se metak ne izvadi? A'isha je kimnula.

– Ali razboljet će se i umrijeti svakako.

– Neće, rekao sam ti da imamo lijek. Slušaj, Fadwa, moraš nam pomoći. Moramo pronaći izlaz iz Bulaqa. Ljudi su sigurno i prije pokušavali pobjeći. Nije li ti netko govorio kako se može izaći?

Fadwa je zatresla glavom.

– Nema izlaza – rekla je. – Otkad su sagradili zid, nema. Ali, nešto je bilo krivo. Dijete je izgledalo prestrašeno kao

da samo spominjanje bijega budi u njoj neki, očito, zatumljeni užas.

– Što nije u redu, Fadwa? Zašto te moj razgovor o bijegu plaši?

– Rekla sam vam, ne možete pobjeći. Nitko ne može.

No djetetov je glas bio na rubu vriska i nije gledala u A'ishu.

Nešto u njenoj pojavi podsjetilo je A'ishu na trenutak kad ju je, dok su se vraćale iz Fadwine kuće, nešto prestrašilo dok su prolazile pokraj kupališta. Kupališta i ulaza u kanalizaciju.

Naravno! To je bilo to. A'isha se pitala zašto je tako glupa. Put prema vani prolazio je kroz kanalizaciju. Sagnula se i pružila ruku primajući Fadwinu.

– Ne moraš se bojati, Fadwa. Michael i ja smo sada ovdje; mi ćemo se brinuti za tebe. Nemaš se čega bojati. Ali moram znati: je li netko već pokušao pobjeći kroz kanalizaciju? Je li im se dogodilo nešto loše? Je li to ono što se bojiš reći?

Fadwa je pokušala izvući ruku, ali ju je A'isha čvrsto držala. Djevojčica je sagnula glavu, tresući je divlje s jedne na drugu stranu.

Michael je ustao i izašao. Pogledao je uz i niz ulicu. Zurio je u prazne prozore. Mislio je o Tomu HolFyju kako ga čeka u hladnom kafiću, promatrajući vrata da vidi lice koje se neće pojaviti.

– Pokušavali su pobjeći kroz kanalizaciju – šaptala je Fadwa. A'isha se morala sagnuti niže da bježe čula. Činilo se kao kad dijete govori samo sebi, objašnjavajući strahove svom vlastitom srcu. – Ljudi su rekli da ne treba ići, da tamo dolje nešto ima. Nešto što puži. Rekli su im da će ih to nešto napasti, ali nisu slušali. Išli su. I nešto ih je žive pojelo.

A'isha se nije nasmiješila. Moglo bi biti trun istine u djetetovoj priči.

– Štakori? Jesi li to mislila?

Fadwa je snažno zatresla glavom

– Ne, ne štakori. U kanalizaciji ima štakora, ali te ne mogu pojesti ako nisi već mrtav. Mislim na druge stvari. Ne znam kako se zovu. Goleme stvari što pužu.

– Ali sigurno tako velika djevojčica kao ti ne vjeruje u čudovišta.

– To nisu čudovišta. Oni su stvarni.

– Jesi li ih vidjela?

Fadwa je drhtala i tresla glavom.

– Tko ti je pričao o njima?

– Tata. Rekao je da se ne trebam igrati u blizini.

– I ti kažeš da su te stvari pojele ljude koji su sišli dolje. Fadwa je klimnula.

– Kako znaš?

– Jer se nisu više vratili.

– Možda se nisu vratili jer su pobjegli.

Fadwa je izgledala zaprepaštena, kao da joj takva mogućnost nije pala na pamet. Nije bila dijete, ne u svom srcu. Njoj su sve stvari završavale smrću. Bijeg, istinski bijeg, bijeg od ranjenog srca nije postojao nigdje u njezinom univerzumu. Niti u njenim snovima, a ni u njenom buđenju.

– Dušo – rekla je A'isha. – Ne mislim da postoje čudovišta u kanalizaciji. Postoje štakori ali sad se nećemo time baviti. Kad bismo pronašli put kroz kanalizaciju, mogli bismo izaći odavde. Bi li išla s nama?

Fadwa je zatvorila čvrsto oči i zatresla glavom.

– Ne bismo otišli bez tebe, Fadwa. Ako ne želiš ići s nama, mi ne možemo ići. Morat ćemo ostati ovdje. Butrus će umrijeti. Kad potrošimo lijekove, Michael i ja ćemo umrijeti.

Fadwa je pritisnula rukama uši, još uvijek tresući glavom. A'isha nije željela biti okrutna. Ispružila je ruku prema djevojčici, stavljajući svoje ruke preko njezinih, nježno ih odvajajući od lica.

– Ne! – Fadwa je vrištala. – Ne, neću ići!

Skočila je na noge i prije nego ju je A'isha mogla zaustaviti, istrčala je na ulicu. A'isha je isto skočila, posrnula i potrčala za njom. Ali kad je došla do ulaznih vrata, stala je. Bilo bi više štete nego koristi juriti za djevojčicom.

Michael je čekao dalje niz ulicu. – Je li ti što rekla? – upitao je.

– Da. Kanalizacija. To je put kojim su otišli. Fadwa misli da su ih pojele neke stvari koje žive tamo dolje.

– Hoćemo li je tražiti?

– Nećemo. Ne bismo je našli. Vratit će se ona. Sigurna samu to.

– Do sada se prilično dobro brinula o sebi.

– Nije imala izbora. Ali je usamljena i uplašena, Michael. Ona je samo mala djevojčica. Vjeruj mi, vratit će se.

Polako su se vratili. Nisu ni spomenuli vođenje ljubavi koje ih je opet povezalo. Ljubav je bila tako krhka, ne može ovisiti o požudi obnovljenoj u hladnoći, na ulici. Ipak su se držali za ruke i pretvarali da je ljubav jednostavna.

– Mislš li da možeš pronaći put do ulaza u kanalizaciju?
– pitala je A'isha.

Michael je kimnuo.

– Mislim da mogu. Mogu pokušati.

– Napravi što možeš. Potraži ulaz. Ali nemoj odlutati predaleko. Ja ću ostati s Butrusom. Netko mora ostati ovdje u slučaju da se Fadwa vrati. Pogledaj ima li puta koji vodi unutra. I ako pronađeš trgovinu s baterijama i kompasima, donesi i njih. Uže također.

– Je li to sve? – Nasmijao se. Bilo je to prvi put otkad se vratio da ga je vidjela kako se smije.

– Ne – rekla je. – Voljela bih neki parfem i novu haljinu.
– Pokušala se i sama nasmijati, ali ustaje nisu slušala.

– Učinit ću što mogu – rekao je. Sagnuo se i poljubio je. Kad su bili odvojeni, bilo je tako mnogo stvari koje joj je želio reći. A sada su bili opet zajedno, no njegove su usne bile suhe, a jezik se ukočio.

Najprije je morao biti siguran da ne postoji drugi put. Kombinacijom instinkta i sreće pronašao je stazu do perimetra, gdje je visoki zid priječio daljnje napredovanje. Čuo je zvuk glasova i motora preko zida, no bilo je previsoko da bi mogao nešto vidjeti. Umjesto toga, ušao je u zgradu s desne strane, visoku zgradu čija je stražnja strana bila okrenuta prema ulici.

Vrata na odmorištu kod trećeg kata bila su djelomično otvorena. Isti slatkasti, bolesni miris ispunjavao je zrak. Upalio je bateriju i kliznuo unutra. Nije bilo izbora: morao je riskirati i upaliti svjetlo da pronađe put. I sama pomisao na posrtanje kroz tamu ispunjavala ga je užasom. Ne može to učiniti, čak ni ako mu je život u pitanju.

S lijeve strane bila su otvorena vrata spavaće sobe. Tama u njoj bila je izrešetana točkama i trakama svjetla. Michael je ušao.

Čestice prašine visjele su u zraku poput malenih zvijezda. Trake blijede sunčeve svjetlosti ležale su nježno na podu, a zadnji zid bio je prošaran rombićima. Michaela su oči i protiv njegove volje vukle prema krevetu, visokom krevetu s bogatim obojenim prekrivačima. Vrvjelo je crvima, blijedim, slijepim, u stalnom pokretu. Michael se stresao i odvratio pogled. Prozor je bio zagrađen teškom drvenom oplatom zabijenom klinom u zid. Ugasio je bateriju. Otvarajući prozor bacio je pogled na veliki otvor u drvetu.

Ulica ispod prozora bila je puna vojnika. Polukamioni i džipovi tutnjali su prolazeći u dugoj koloni. Drugi su bili parkirani u razmacima uz cestu. Pogledao je u drugom

pravcu i vidio ponovno istu sliku. A'isha je bila u pravu. Izlaz je bio zatvoren. Pomislio je kako im neće trebati još dugo da se umore od čekanja i odluče ući.

BalkanDownload

56. poglavlje

Ruka Nuriya Waffaqa tresla se dok je vezivao kravatu. Njegov ured na dvadesetom katu tornja Kairske radiotelevizije bio je u polutami. Prozori su gledali prema rijeci, južnom dijelu otoka Jazire, i sirotinjskim naseljima al-Ajuze. Dobrim dalekozorom mogao je vidjeti piramide, iako nikad nije razmišljao da to pokuša učiniti. Znao je da je sada prekasno. Ali to je, poput kuge i logora i dnevnih patrola za smaknuća, bilo nešto što nikad nije mogao spomenuti u eter.

Već je tjednima živio na oštrici britve. Kao vodeći egipatski televizijski voditelj, bio je od iznimne vrijednosti novom režimu, utirući put njihovim početnicima i nervoznim najavljiivačima. Njegovo je lice bilo poznato, ulijevalo je sigurnost ljudima u svim tim promjenama, pa su ga nemilosrdno iskorištavali. Kako su Amerikanci nazivali ljude poput njega? *Anchorman*. Da, upravo je to i bio: sidro za nemiran brod države. www.balkandownload.org

Ali trebalo je platiti cijenu. Oštrica britve. Ne znati, iz dana u dan, kojim će putem službena politika krenuti, koje će činjenice biti prihvatljive, koje promjene su iznenadile čak i noviju povijest. Vidio je polovicu svojih kolega kako ih kamionima odvoze ispred sudova, čuo glasine da je većina njih ubijena. Voditeljice su bile masovno otpuštene prvoga dana: na nacionalnoj televiziji nije se moglo vidjeti žensko lice, na radiovalovima nije se čuo ženski glas. Poticaji na raskalašenost i zločin – tako ih je zvao ministar za veze.

Naravno, znali su sve o njemu: o ženama, piću, njegovoj sklonosti kokainu. Zbog toga je i pristao raditi za njih. Pružao je sidro njihovoj oluji, a oni su ga puštali na miru. No svakim danom to je bilo teže podnositi, svakim danom laži i izlike sve su više zapinjali u grlu. Znao je da nitko tamo vani ne vjeruje ni djeliću vijesti pa je tako, gdje god je mogao, davao aluzije između redaka. Vršio je male izmjene, izmjene za koje se nadao ili da ih neće primijetiti ili da će ih ignorirati.

“Glasine o epidemiji infekcijske bolesti u Egiptu su potpuno neutemeljene” zamijenio je sa *“Izvještaji o kugi po cijeloj zemlji smatraju se pretjeranim”*. Nije znao je li netko opazio, nije nikad doznao je li im bilo stalo do toga. I znao je da će se, svakog trenutka, sukobiti s cenzorima i članovima organizacije za borbu protiv zločina koji patroliraju hodnicima ispred njegovog ureda, njuškajući herezu u svakim vijestima.

Bio je nervozan zbog noćasnijih događanja. Stvari su se brzo događale u novoj republici. Već je bilo brojnih pomaka među visokim položajima, otpuštanja iz službe i, kružile su priče, više od jednog ponoćnog smaknuća. Prije nekoliko dana vlast je definitivno preuzela mračna skupina unutar vladajuće Hunte. Večeras će se objaviti identitet novog predsjednika.

Na vratima se začulo kucanje. Ušao je visok muškarac, sav odjeven u crno. Jedan od “tjelohranitelja” koji su mu dodijeljeni nakon preuzimanja. Njegov novi čuvar, Wafa’ uljudno je kimnuo. Uvijek se pomalo bojavao Nuriya.

– Spremni su u studiju, gospodine Waffaq. Predsjednik čeka u sobi za primanje. Kaže da želi da se objavi na vrijeme. Bez odgađanja.

– Razumijem. Odmah ću doći.

Je li bilo nekog značenja u odabiranju trenutka? Nuri je razmišljao. Jesu li se bojali drugog udara ako čekaju pet minuta duže? Koliko će još predsjednika imati čast predstaviti gladnoj naciji? Pod pretpostavkom da i sam izdrži noć.

Studio je bio tih. Sve su provjere izvršene, sve kamere na svojim mjestima. Program u kojem je trebalo objaviti važan svečani proglas prenosila je televizija. Waffaq je pošao ravno za svoj stol, kimnuvši producentu, novom čovjeku koji je došao iz Saudijske Arabije.

Tehničar mu je prikačio na košulju mikrofona, brzo su prošli kratku provjeru razine tona, a pomoćnik producenta držeći “klapu” u jednoj ruci započeo je nijemo odbrojavanje prstima druge ruke.

Glasno je svirala vojna glazba. Emblem nove republike, ime Boga ispisano kufskim pismom na zelenom polumjesecu, pojavio se na ekranu. Emblem se udaljavao, i pojavili su se natpisi. I on je bio u kadru.

– *Bismi 'llah al-Rahman al-Rahim* – intonirao je kako su ga podučili njegovi novi šefovi. – *Ovo su posebne vijesti u ime islamske vlade Egipta. Dobra večer.* – Pogledao je u “idiota” i nastavio. – *Prije sat vremena završio je u predsjedničkoj palači dugi sastanak revolucionarnog vojnog vijeća. Već nekoliko dana, gospodin Ali Nadim, predsjednik,*

prikovan je uz krevet prema odredbama svog liječnika. Njegovo je stanje, kako se tvrdi, ozbiljno i očekuje se da će biti prisiljen ostati u krevetu još nekoliko tjedana. Danas rano poslijepodne nerado je izjavio da ne može nastaviti nositi breme predsjedničke dužnosti, i izrazio je želju za odstupanjem u namjeri da pogodniji kandidat zauzme njegovo mjesto. Na večerašnjem sastanku vojnog vijeća izabran je, među onima za koje se vjeruje da su najvredniji tog uzvišenog položaja, novi predsjednik.

Waffaq je zastao. Usta su mu se osušila. S njegove lijeve strane, nedaleko kamere, uočio je lepršav pokret kad su se otvorila vrata. Pogledao je još jednom ukolo, i zatim ponovo u kameru.

– Ugledni ljudi Egipta – čitao je – ljudi iskrene vjere, ljudi islama posvuda – vaš novi predsjednik je upravo stigao u studio. Za nekoliko trenutaka, on će vam se po prvi put obratiti. Hvala budi Bogu. Želim vam predstaviti njegovu ekscelenciju Abu ‘Abd Allah Muhammad al-Qurtubija, predsjednika islamske republike Egipat.

Kamera je zadržala Waffaqovo lice malo duže u kadru. Nastavio se smiješiti, znajući da mu život ovisi o tome. Svjetlo je išlo na kameru 2. Al-Qurtubi je gledao ravno u kameru. Nije koristio “idiota”, nije pred sobom imao pripremljeni govor.

– Bismi ‘Allah – počeo je...

VIII

“Bi joj dat ključ od zjaba – Bezdana.”

Otkrivenje 9:1.

BalkanDownload

57. poglavlje

Bilo je tamno kad se Michael vratio. Našao je još hrane – konzervu kuhanih makarona i špinata, nekoliko čokolada i kutiju prženih oraščića. Jedan je džep napunio kutijama cigareta *Camel* za A'ishu, drugi šibicama. U stražnjem dijelu male knjižare s vjerskim knjigama blizu džamije Mustafe Mirze, među hrpom *mushafa* pakiranih u kutiju i bijelih *'arraqiya*, otkrio je kutije u kojima su bili mali kompas i za određivanje pravca za Meku. U željezariji na Bulaq al-Jadidu pronašao je svjetiljke i baterije. A u garaži svjetloplavi kombinezon. Za Fadwu je našao male jeans hlače i žutu vjetrovku.

Na svoju radost, na Shari' al-Khadri, u zapadnom Bulaqu, udaljenom od rijeke manje od jednog bloka kuća, pronašao je malu trgovinu što prodaje robu za brodice. Iz nje je uzeo duži komad užeta, drvenu motku s jednim zavnutim krajem i – čudo nad čudima – mali gumeni čamac koji može ponijeti troje odraslih i dijete. U slučaju nužde, mogao bi im spasiti život. Molio se da ne budu prisiljeni koristiti ga.

Tu je bio i jednostavni pojas za spašavanje koji se mogao napuhati. Pretražio je trgovinu ne bi li ih još našao, ali nije bilo više niti jednoga. Pojas za spašavanje bio je star, s puno zakrpa i vjerojatno je dao svoje. Napuhao ga je i pojas je ostao napuhan, pa ga je spremio zajedno s ostalim stvarima u torbu.

Fadwa se vratila prije nego se počelo mračiti, kao što je A'isha i pretpostavila. Oči su joj još bile crvene, ali je ponovno bila hladnokrvna. Kad ju je A'isha upitala je li bila kod kuće, zatresla je glavom. Sada se bojala ići tamo, rekla je. Sva su zavaravanja prošla otkad su A'isha i Michael stigli. Znala je što će zateći u starom stanu.

Michael je našao neke igračke u trgovinici izvan trga 'Abdal-Jawad, jeftine kineske uvozne proizvode od sjajne plastike. Uzeo ih je, misleći da će razveseliti Fadwu: pas koji kima glavom i maše repom, klaun crvenog nosa koji se vrti u krug. Poigravala se žalosno s njima neko vrijeme prije nego se okrenula lutki na baterije.

Dok se Fadwa igrala, A'isha je povukla Michaela u stranu. www.balkandownload.org

– Jesi li pronašao ulaz u kanalizaciju?

– Postoji nekoliko načina da se uđe – rekao je – ali su neki od njih zapriječeni i samo je onaj prvi otvoren. Još mi se uvijek čini da je najbolje pouzdati se u njega. Mislim da ga je morao izabrati netko tko radi u mreži. Lokot na rešetki otključan je ključem. Išao sam dio puta. Nema znakova da je poplavljen. Ne bismo morali ići daleko: sve što trebamo učiniti jest prijeći zaštitni zid na Bulaqu.

– A što ćemo ako je dublje unutra poplavljeno? Bilo je mnogo kiše.

– Jednostavno ćemo morati biti pažljivi. Ako je razina vode previsoka, ne možemo si priuštiti da čekamo dok se ne povuče. Morat ćemo pokušati prijeći preko zida kasnije

večeras. Prednost kanalizacije je u tome što nam daje mogućnost izlaska a da ne podižemo uzbunu.

– Butrus ne može plivati, Michael. Ne s takvom rukom.

– Može staviti pojas za spašavanje. Tako dugo dok mu je glava iznad vode, bit će dobro. Što ćemo s Fadwom?

– Ne znam. Nisam je pitala. Možda ju je netko naučio plivati u rijeci.

– Ako je potrebno, možemo upotrijebiti gumeni čamac. Ali ako se izvrne, svi se možemo utopiti.

– Kad krećemo?

– Čim prije. Nema svrhe gubiti vrijeme. Sada ćemo jesti, onda sačekati dok Butrusova posljednja doza morfija počne djelovati. Morat će podnositi bol dok ne budemo vani na sigurnom.

Krenuli su sat kasnije. Morali su dugo nagovarati Fadwu prije nego što je pristala poći s njima. Hodali su tiho pustim ulicama – zamišljena skupina koju je zajedno držala samo jedna stvar: nada u bijeg. S vremena na vrijeme riskirali su upotrebljavajući svjetiljku za provjeru položaja. Svuda gdje su prolazili vidjeli su u mraku siva obličja štakora koji su ih strpljivo promatrali. Svjetlucave oči, glatka tijela, zubi oštri poput oštrice britve. Nisu nosili gotovo nikakvu opremu. Michael je preko ramena nosio smotano uže. A'isha je nosila gumeni čamčić, ispuhan, u maloj platnenoj torbi. Poluautomat su ostavili. Nebo iznad njih bilo je tamno i mračno, prijeteci kišom. U lice im je puhao hladni vjetar u žestokim naletima. Okruživala su ih daleka prostranstva samoće.

Napokon su stigli do rešetke. Visjela je otvorena kao što ju je Michael ostavio, otkrivajući zjapeći otvor što vodi u još dublju tamu. Fadwa je ustuknula, ponovno su izronili njeni raniji strahovi, sada kad se našla licem u lice s izvorom svog straha.

Michael je izvukao pištolj i dao joj ga u ruku.

– Ovo je pravi pištolj, Fadwa – rekao je. – Ima prave metke. Obećajem ti da će ubiti svakoga koga nađemo unutra. Ne moraš se bojati.

To mu se činilo boljom psihologijom nego gubiti sate pokušavajući razuvjeriti dijete da ne postoje podzemna stvorenja. Svečano je ispitivala pištolj.

– Što ćemo naći kad izađemo? – pitala je. – Jesu li i tamo svi mrtvi? Michael je oklijevao. *Koliko istine joj treba reći?* Još uvijek nije imao pojma što će s njom učiniti kad je jednom izvuku odavde.

– Neki jesu, Fadwa. Ali nisu svi. Nećemo ostati u gradu. Bit ćeš potpuno na sigurnom.

– Hoće li me itko čekati?

– Neće, dušo.

– Mogu li dobiti mačku?

– Možeš imati mnogo mačaka. I psa možeš imati, ako ga želiš. Izgled obeshrabrenosti natmurio joj je lice. Zatresla je glavom.

– Ne – prošaptala je – ne želim psa.

Michael se prekasno sjetio odrpanih ostataka koje je vidio ispred djetetovog stana.

Htjela je vratiti pištolj Michaelu, ali je on zatresao glavom i utisnuo ga ponovno njoj u ruku.

– Čuvaj ga za mene – rekao je. Mislio je da će posjedovanje oružja pomoći učvrstiti njenu kolebljivu odlučnost.

Michael je išao prvi, držeći čvrsto Fadwu za ruku. A'isha ih je slijedila, pomažući Butrusu, koji je bio pri svijesti, ali s jakim bolovima.

Kratak dio tunela obzidan razbijenim crijepom vodio je do okruglog otvora na tlu, s kojeg je teški poklopac bio uklonjen. Bio je to ulaz u vertikalnu opekombzidanu šahtu što se spuštala dublje nego što je mogla doseći baterijska zraka svjetla. Zahrdale željezne ljestve silazile su s jedne strane, čvrsto pritegnute uz opeku teškim šarkama.

– Učinimo to kako treba – rekao je Michael. – Ja ću ići prvi. A'isha, ti idi za mnom. Fadwa neka slijedi tebe tako da može paziti na Butrusa.

Dajući Fadwi zadatak da bude odgovorna za Butrusa, pomoći će joj da zaboravi unutarnje strahove. Salijetala ga je misao da bi se dijete moglo smrznuti na pola puta kroz tunel. Ne mogu je ostaviti, ali bit će teško, možda i nemoguće, nositi je cijelim putem.

– Butruse – nastavio je Michael. – Morat ćeš silaziti pomažući se samo jednom rukom. Fadwa će te držati čvrsto kod svake prečke. Samo idi polako. Imamo dovoljno vremena.

– Ja... bojim se visine – rekao je Butrus.

Michael je posvijetlio baterijom prema njemu. Muškarcu su pobijelila usta i tresao se. Krv je probila na ramenu kroz kombinezon. Izgledao je premoren. Samo snaga volje dovela ga je ovako daleko i samo će ga ona odvesti na drugu stranu. Ako postoji drugi kraj tunela.

– Mislim da nije daleko do dna – lagao je Michael. On je već bio tamo, znao je da ljestve silaze oko stotinu stopa. – Samo se usredotoči na svaku pojedinu prečku. To je ionako sve što ćeš moći vidjeti.

Butrus je kimnuo i pokušao se nasmiješiti. Jedva se sjećao gdje je. Metak u ramenu je osjećao kao vatrenu loptu. A zašto? Jer je bio dovoljno glup da zavoli ženu kojoj je više stalo do nekog drugog. Ali možda to može popraviti. Možda, na kraju, može sve okrenuti u svoju korist. Kad bi mu samo rame dalo trenutak odmora.

Bacio je gumenjak, motku i užu na dno šahte. Rasterećen, provukao se kroz uski otvor i započeo silazak. Ovaj dio kanalizacijske mreže bio je star i u jadnom stanju. Zidanje šahte nije izvedeno kvalitetno, bilo je mnogo rupa odakle je ispala cigla ili gdje se žbuka smrvila. Mnoge šarke, što su držale ljestve pričvršćene na zid, bile su izbačene ili prilično rasklimane. Ako je ovo bio put za bijeg iz Bulaqa, bilo je vrlo vjerojatno da su ljestve postavljene uz neobično velika naprezanja. Michael je upozorio svoje društvo da drže razmak, svi osim Fadwe i Butrusa, zbog što manjeg naprezanja materijala.

Svaki zvuk, ma koliko majušan, bio je pojačan i odzvanjao je po šahti: struganje njihovih nogu po prečkama,

škripanje šarki u zidu, čak i njihovo disanje. Jednom je Butrus glasno jauknuo od bola što je stravično odjeknulo u tijesnom prostoru. Nastavili su svoj spori silazak. Iznad njih glasno skičanje štakora poslužilo im je kao podsjetnik na ono što se nalazilo gore.

Bez upozorenja, dio ljestvi slomio se baš iznad Michaelove glave. Najbliže šarke su bile istrošene, trgajući i one što su bile s njima u ravnini. Ljestve su se svinule i nagnule na sljedećoj slaboj točki oko šest stopa ispod Michaela, kriveći se unatrag, bacajući ga na zid šahte, a uporište se gotovo slomilo od siline udarca.

Kriknuo je od bola, onda opet kad su mu noge kliznule s ljestava ostavljajući ga da visi na rukama.

– Michael! Michael, jesi li dobro?

Jedva je mogao odgovoriti, tako je snažan bio napor za ruke i prsa. Trenutak kasnije, šahta se ispunila svjetlom kad je A'isha upalila bateriju i uperila snop svjetlosti prema Michaelu. Viseći, s rukama na uskoj prečki pri vrhu ljestava, ugledao je njihov slomljeni dio. Gornji kraj se svijao unatrag i ležao pričvršćen čvrsto na zid iza njega. Još su se držale na dnu kamo ih je povukla njegova težina, ali bilo je očigledno da ih i najmanje naprezanje može slomiti i povući ga u smrt.

– Uhvati vrh ljestava, Michael! Okreni se. Ako možeš povuci se gore, ja ću te pridržati.

Okretao se vrlo pažljivo dok nije bio pokraj ljestava, još uvijek ih čvrsto držeći u sredini, za dvije odvojene prečke. Gubio je snagu u rukama, ali nije si smio dopustiti nijedan

iznenadni oštri pokret. Duboko je udahnuo i počeo se vući prema gore, kao da je na užetu u gimnastičkoj dvorani. Sad je mogao riskirati kličući rukom preko vrha. Još malo dalje. Ljestve su zaškripale i otklizale prema zidu gotovo ga odbacujući. Čekao je da se opet umire pa je privukao lijevu ruku. Posljednjom snagom povukao se za dužinu prsiju i prebacio tijelo preko ljestava.

Sada je bio na vrhu, ležeći presavinut, licem prema gore. Pogledao je i vidio svjetlo A'ishine baterije iznad sebe.

– Kad budeš spreman, Michael, daj mi ruku. Zatresao je glavom.

– Ako dođem gore, nitko od nas neće nikad uspjeti. Ovo je jedini put dolje.

– Postoje drugi ulazi. Ti si to rekao.

– Netko je odabrao ovaj kao put za bijeg, netko tko poznaje mrežu. To je vjerojatno najsigurniji put prema van. Možda jedini s tunelom dovoljno širokim da se kroz njega može hodati. Ne možemo riskirati da ga izgubimo.

– Michael, ne budi lud. Ionako više nema puta. Ovaj dio ljestava može se svaki čas srušiti.

– Idem dolje po uže. Ostani ovdje. Vratit ću se.

Oprezno se pomaknuo na kraj koji nije bio polomljen, pa se spusito na dio ispod, moleći se da prečke ne puknu. Izdržale su. Jedva. Kad se počeo spuštati, mogao je osjetiti da se ljestve ispod njega tresu.

– Izdrži još samo malo – mrmljao je, ne znajući obraća li se ljestvama ili sebi.

Još je samo mali dio ostao za prijeći. Kako se spuštao, postajalo je hladnije. Gnusan smrad širio se odozdo, mješavina smrada kanalizacionog odvoda, riječnog mulja i još nečega nedefiniranog pa ipak uznemirujućeg. Tanki, smrdljivi mulj visio je na prečkama ljestava. Michaelove su se noge dva puta pokliznule na njemu ostavljajući ga da se njiše u vakuumu. Napokon je dodirnuo tlo. Činilo se da je vrlo dugo trajalo. Naslonio se na ljestve, odmarajući se. Zrak je bio tako gust da mu nije dopuštao da diše duboko. Postupno mu se srce smirilo i osjećao je da mu se vraća snaga. Upalio je bateriju i osvijetlio tlo.

Predmeti koje je bacio dolje u šahtu ležali su gdje su i pali. Uže je bilo pored njegovih nogu, još uvijek smotano, s kukom pored. Ali gumenjak se otkotrljao malo dalje. Kad je Michael okrenuo mlaz svjetlosti prema njemu, vidio je da se nalazi pokraj nečega. Prišao je da jasnije vidi.

Bilo je to ljudsko biće ili ono što je od njega ostalo. Većina mesa bila je strgnuta u komadima. Kostur je bio rastrgan, a kosti razbacane u svim pravcima. Glave nije bilo.

Izgledalo je kao da ga je nešto živoga pojelo.

58. poglavlje

Tamo je bio jedan luk i iza njega kratak tunel što je vodio do niskog, poprečnog kanala. Koristeći malo sidro kao metlu, počistio je sve do zadnjeg komadića kostura. Nije se mogao prisiliti da ih dodirne rukama. Razina vode u odvodnom kanalu bila je visoka, a kosti su, na svu sreću, potonule i nije ih više vidio. Bio mu je to vrlo mučan posao, ali znao je da Fadwa neće htjeti nastaviti ako vidi ono što je izgledalo kao dokaz njenih najgorih strahova. Drhtao je dok se vraćao prema ljestvama. To ljudskom tijelu sigurno nisu mogli napraviti štakori. Čim je to pomislio, velika smeđa sjena protrčala je pokraj njega na putu prema odvodnom kanalu. Za trenutak je potisnuo iz svojih misli sliku onoga što je vidio. Iznad sebe začuo je A'ishu kako ga doziva.

– Michael? Što te zadržalo tako dugo? Jesi li našao uže?

Odgovorio je, uvjeravajući je da stiže. Prije no što se počeo penjati, s uzetom omotanim oko sebe, vezao je jedan kraj oko struka, a drugi je ostavio da visi iza njega dok se penjao. Ljestve su pucketale i škripale na mjestima, ali su izdržale njegovu težinu. Posljednjih dvadesetak stopa A'isha mu je osvijetlila put baterijom.

– Kako je tamo dolje? – pitala je.

– Čini se da je u redu – rekao je. – Kroz jedan prolaz dolazi se do većeg poprečnog tunela s odvodnim kanalom. Kanal nije jako dubok: možemo ga pregaziti. Ako se

uspijemo spustiti. U redu je. Ljestve nisu tako loše na donjem dijelu. Bacit ću ti gore jedan kraj užeta. Zaveži ga za najjaču prečku koju možeš naći. Ja ću drugi kraj pričvrstiti na mjesto iznad slomljenog dijela koji se još drži zajedno. Kada to bude završeno, dodat ću ti taj dio.

Ostavi si dovoljno užeta da ga možeš čvrsto vezati.

Trebalo je nekoliko pokušaja prije nego je A'isha uhvatila smotano uže. Michael ga je morao nespretno baciti jednom rukom, jedva se usuđujući pomaknuti tijelo dok je zamahivao, zbog straha da bi mogao istrgnuti ljestve iz zida.

Kada je htio ponovno pričvrstiti slomljeni dio na zid, pokazalo se da je to previše za istrošeni metal. Ali ako uže bude izdržalo, ljestve će im poslužiti da se spuste. Michael se pomaknuo nekoliko stopa niže i osvijetlio put svojim prijateljima dok su se polagano spuštali. Ljestve su se nesigurno tresle, ali su izdržale. Kada su bili sigurni, na donjem dijelu, Michael je dodao Fadwi nož i rekao joj da prereze uže na što višem mjestu. Ovaj put Michael ga nije pustio da padne, za slučaj da ga opet zatrebaju.

Butrus je nekoliko puta umalo pao. No Fadwi se već učinilo da se obrušava ravno u smrt. Govorila mu je kao odrasla osoba, umirujući ga, pazeći da mu noge budu stabilne prije nego ga uputi da rukama pusti prečku. Trebalo im je pola sata za silazak.

Do tada su Michael i A'isha mogli istražiti sljedeći dio. Neće biti lako odabrati smjer. Na zapad nisu mogli ići: tamo je bila rijeka i nisu mogli znati izlazi li kanalizacija iznad vode. Ako bi išli ravno na istok, sjever ili jug, izašli bi iz

Bulaqa, ali nisu znali idu li glavni tuneli bez prekida u istom pravcu. Moglo je biti zavoja i zavijutaka, poprečnih tunela i odvojaka, te slijepih tunela. Ako ne paze, mogu se bespovratno izgubiti. Imali su dovoljno baterija da im traju duže vrijeme, ali su ponijeli vrlo malo hrane i pića. A ako bi im se baterije na kraju istrošile, uronili bi u potpuno crnilo bez nade da će ikada pronaći izlaz.

Pod pretpostavkom da nagib u ovom dijelu odvodnog sustava vodi prema rijeci, Michael je ustanovio da bi, slijedeći odvodni kanal prema gore, trebali doći do glavnog tunela koji vodi ravno na istok. Uz malo sreće to će ih dovesti do Al-Azbakiye ili Bab al-Sha'rive.

Priuštili su si petnaest minuta odmora. Butrusu je predah bio najpotrebniji. Silazak mu je gotovo neprestano iritirao rame i jako ga je boljelo. A'isha mu je pažljivo pregledala ranu pazeći da ne dođe u dodir s prljavštinom koja ih je okruživala. Ulazna rana je bila jako upaljena, a samo rame natečeno.

– Mislim da je ramena kost možda napukla ili čak slomljena – rekla je. – To objašnjava jačinu njegovog bola. Mislim da bi mu trebao dati malo morfija.

– Mora ostati budan. Što ako se onesvijesti na tim ljestvama?

– Sada smo na dnu. Nekoliko zrnaca će mu pomoći, a ostat će pri svijesti.

Michael je oklijevao, a onda kimnuo. A'isha je uzela potkožnu injekciju iz torbe koju je nosila oko vrata i dala

Butrusu malu dozu. Djelovanje je bilo brzo, ublažavalo je, ali ni u kom slučaju nije eliminiralo bol.

– Vrijeme je da krenemo – rekao je Michael. Bio je zabrinut. Otkriće polupojedenih ostataka ispunilo ga je mučnim nemiom.

www.balkandownload.org

Zgurili su se i otpuzali kroz kratak prolaz u širi tunel. Ovdje je krov bio viši, ali još uvijek prenizak da bi odrasli mogli hodati bez saginjanja. Samo Fadwa nije imala poteškoća. Ali sada su bili u tunelima, i privremeno samopouzdanje koje je djevojčica pronašla pomažući Butrusu pri silasku, gotovo je potpuno nestalo. Pri svakom koraku bacala je nervozne brze poglede oko sebe. A svaki put kada bi štakor kliznuo u vodu ili izronio iz nje nesvjesno bi poskočila.

Došli su u mračan, opasan svijet, svijet toliko odsječen od bilo kojeg drugog da bi mogao biti zaseban univerzum. U Michaelovoj ruci igla malog kompasa podrhtavala je i micala se, tražeći uporište uvijek na sjeveru. No, u toj gustoj tami njezina vrtnja bila je besmislena, lepršavi ples koji nije imao nikakve veze s vijuganjem ili isprepletanjem ili nezamjetnom promjenom smjera tijesnih tunela. Osjećali su zidove iznad sebe, teške i vlažne, generacije izbrazdanog i izlomljenog kamena, te strašnu težinu grada koji ih je pritiskao sve dok se nisu osjetili sićušni i zgnječeni i više gotovo nisu mogli disati.

Tunel kroz koji su se probijali bio je u obliku jajeta, širi na dnu nego na vrhu, obrubljen drevnim smrvljenim opekama mamlučke proizvodnje. Svakih nekoliko jardi rupe

u zidu označavale su poziciju uličnih ispusta koji su ulazili u kanalizacijsku mrežu. Na tim mjestima štakori će biti najaktivniji, dolaziti i odlaziti bez nekog vidljivog uzorka svog kretanja. Voda im je dosegala samo do koljena, a Fadwi i mnogo više. Pri svjetlosti baterija voda je dobila svijetlu boju graškove juhe. S nje se dizao smrdljiv ustajao zadah koji ih je prisiljavao da dišu kroz dijelove odjeće koje su držali na ustima.

Inače bi uvjeti u odvodnim kanalima ispod Bulaqa bili mnogo gori, jer su pripadali jednom od najgušće naseljenih dijelova, jednom od svjetski najnapučenijih gradova. Iako je Bulaq sada bio groblje, za nekoliko tjedana nije bilo moguće izbrisati stoljeća prljavštine. Gusta voda tekla je sa svim onim što grad nije želio: uginulim štakorima, mrtvim mačkama i psima, otpalim lišćem, uništenim životima.

Izgledalo je da se tunel proteže unedogled. No svjetlo njihovih baterija nije bilo dovoljno da pravilno procijene daljinu. S vremena na vrijeme prolazili su pokraj zjapećih otvora pokrajnjih tunela, preniskih i preuskih da bi kroz njih mogli proći. Sada su već išli prema jugu, a glavni tunel što ga je Michael očekivao još uvijek nije bio na vidiku.

Sigurno su prošli već oko pola milje kada je A'isha prvi put primijetila da voda curi iz odvodnih cijevi sa strane u glavni kanal. Nekoliko jardi dalje druga se cijev promolila izlijevajući u njihov tunel tešku bujicu smeđe, blatne vode. Stali su osluškujući.

Bio je to nepogrešiv zvuk obrušavanja vode koji prije nisu čuli. Kad su pogledali, bilo je očito da se razina vode u kanalu dizala.

– Mislim da vani počinje padati kiša – rekao je Michael tiho A'ishi. – Morat ćemo požuriti. Mogli bismo se naći u klopci, ako se ovaj kanal napuni.

Ako bi kiša počela jače padati znao je da bi se moglo dogoditi da se nikada ne izvuku. Svaki odvod i odvodni jarak u gradu u bujicama će se slijevati u kanalizacijsku mrežu. Rijeka će se brzo napuniti i početi probijati u kanale na nekoliko točaka duž obje obale.

– Možda nije prekasno da se vratimo – rekla je A'isha. – Ako se ljestve još drže...

Michael je odmahnuo glavom.

– Ne možemo izaći tim putem – rekao je.

– Zašto ne?

– Mali tunel koji vodi natrag iz ovog odvodnog kanala do šahte mnogo je niži. Napravljen je tako da odvodi bujicu iz odvodnog kanala kad se popne iznad određene razine. Dok se tamo vratimo u tunel i šahtu probit će se već dovoljno vode da nam onemogući prolaz. Nikada ne bismo uspjeli, Butrus zasigurno ne. Žao mi je Nemamo izbora. Moramo nastaviti.

59. poglavlje

Voda u odvodnom kanalu sada je brže tekla. Ispod njihovih nogu dno je bilo klizavo od stoljetnog blata i mulja. Fadwa se dvaput pokliznula i pala u smrdljivu vodu. Gumenjak im ne bi bio ni od kakve koristi u tako tijesnom prostoru: samo bi se uklještio između strana odvodnog kanala i ne bi mogao dalje proći. Ako ne dođu do dublje i šire vode morat će hodati ili plivati. Michael je dao Butrusu pojas za spašavanje.

– Neka stalno bude napuhnut – rekao mu je. – Trebat će ti ako izgubiš tlo pod nogama.

Fadwa je jedva znala plivati. Kao što je A'isha i pretpostavljala, njezina su je braća učila plivati u Nilu, čije su vode tekle zapadnom granicom Bulaqa.

– Michael! Mislim da smo stigli do kraja odvodnog kanala.

A'isha je išla naprijed. Njezina baterija uhvatila je pukotinu u zidu. Michael je dogacao kroz vodu do nje. Bila je u pravu. Strma, vodom pokrivena kosina vodila je do mnogo većeg tunela, upravo onakvog kakav su tražili. Voda se obrušavala niz nagib poput nabujale rijeke koja se prelijeva preko brane.

– Ja ću sići prva – rekla je A'isha.

– Trebat će ti uže. Ako te bujica povuče dolje, nikad nećeš izaći.

Prstima ukočenim od hladnoće privezao joj je uže oko struka. U zidu ispred sebe našao je pukotinu u koju je ugurao motku koja će mu poslužiti kao potporanj. A'isha je počela kliziti niz nesiguran nagib. Za samo nekoliko sekundi noge su je izdale i tijelo joj je bilo povučeno u niži tunel. Uže se naglo napelo kad ju je struja ponijela oko ugla. Povuklo ju je dolje, onda opet izbacilo, no cijelo je vrijeme čvrsto držala bateriju u ruci. Pokraj sebe je ugledala usku gredu što je prolazila cijelom duljinom tunela. Osvijetlila ju je baterijom i popela se na nju.

Greda je bila široka jedva nešto više od stope i vrlo klizava. Nešto više na zidu bio je postavljen metalni držač, jedan od nekoliko koji su bili smješteni ravnomjerno po tunelu. A'isha ga je upotrijebila da se povuče na gredu. Osvjetljavala je baterijom gore-dolje otkrivajući stari tunel izgrađen od tamne opeke u obliku saća koja je bila potpuno smrvljena na nekim mjestima. Ovaj tunel bio je širi i ravniji od onoga u kojem su bili prije, a strop mu je bio viši. Kroz središte je prolazio duboki rov kroz koji je nabujala voda brzo tekla prema zapadu.

Odvezala je uže i viknula Michaelu da ga slobodno može povući. Brzo ga je namotao, a onda zavezao ispod Fadwinog pazuha. Tresla se od straha, no kad ju je Michael uvjerio da nema drugog izbora kimnula je turobno i dopustila mu da je spusti niz nagib.

A'isha je čekala da je prihvati i povuče na gredu. Ponovno su poslale uže natrag. Sada je bio Butrusov red.

– Dopusti da ti pomognem – savjetovao mu je Michael. – A'isha i Fadwa će te povući na drugom kraju.

– A što je s tobom? Kako ćeš ti sići?

– Tu brigu prepusti meni.

– Imam pojas za spašavanje.

– Treba ti. Nemamo vremena za prepiranje.

Sljedećeg trenutka Butrus je izgubio tlo pod nogama. Kliznuo je preko vrha kosine, a tijelo mu je zahvatila bujica i ponijela u niži tunel izbacujući Michaela iz ravnoteže i povlačeći ga za sobom.

Udarili su u prokop i istog trenutka postali zarobljenici struje koja ih je bacala u vrtlogu pjenušave vode. Butrus je ostao plutati, ali je Michael potonuo i gušio se. Kad je izronio na površinu znao je da ima samo nekoliko sekundi u kojima može nešto napraviti. Još uvijek je u jednoj ruci stiskao užu, a u drugoj motku. Nije prestao razmišljati i okrenuo je motku horizontalno na stranice prokopa zaglavivši je pod kutem, pritišćući svom snagom kada je osjetio Butrusovu težinu kako ga vuče prema naprijed.

– A'isha!... Brzo!...

Zbog navale vode nije uspio reći što je htio. Onda se ona tamo pojavila posežući za njim.

– Prihvati najprije Butrusa! Ne mogu... ga... držati! A'isha je puzala po gredi sve dok nije došla na dohvat Butrusa. On se bespomoćno vrtio na užetu pokušavajući se osloboditi jednom rukom. Lijeva mu se ruka nemilosrdno klatila i udarala po stranama prokopa.

Fadwa je zgrabila Michaela, pomažući mu napeti uže. Ali već je osjetio kako motka popušta. Grlo i pluća bili su mu ispunjeni vodom, znao je da gubi oslonac.

Napetost užeta je popustila. Fadwa ga je čvrsto držala uza zid sve dok ga A'isha nije mogla povući na gredu. Kad se uspenrao ispustio je motku. Pala je vrteći se u vrtlogu bijele vode. Zatvorio je oči bojeći se da bi još prije svitanja mogao gorko zažaliti zbog njezina gubitka.

Odmorili su se onoliko dugo koliko su se usudili, svjesni da svakim trenutkom voda ispod njih raste za još jedan djelić inča. Butrus je ležao u agoniji. Njegovo lijevo rame užasno se izudaralo za vrijeme pada i prevrtanja dok ga je bujica nosila oko okuke. A'isha je otvorila torbu da mu da još jednu injekciju morfija, ali je šprica bila razmrskana, a prah morfija pretvoren u vodenastu kašu. Uzela je koliko je mogla i silom mu to ugurala među usne.

Dala im je deset minuta. Ni Michael ni Butrus nisu bili u stanju kretati se, ali nije se ništa moglo učiniti. Ako kiša nastavi padati – ili još gore, ako se pojača – utrkiivat će se s vremenom. Pomogla je Michaelu da se osovi na noge. Zajedno su podigli Butrusa.

Michael je iz džepa uzeo kompas i položio ga na gredu. Grubo rečeno tunel je ležao na osi istok-zapad.

– Voda teče na zapad – rekao je. – Dolje prema rijeci. Ne možemo ići tim putem. Moramo krenuti na istok.

– Kako ćemo prijeći preko nagiba?

Prilikom ulaska u tunel bili su prisilno bačeni na lijevu stranu u pravcu toka. Da bi došli u dio gdje se greda pružala

prema istoku morali su prijeći do točke gdje se spajaju tuneli. Da stvar bude gora, Fadwa je bila prva na toj strani i nitko drugi nije mogao proći pokraj nje.

– Možeš li je podignuti? – pitao je Michael.

– Pokušat ću.

A'isha se lagano sagnula i rekla Fadwi da je obuhvati rukama oko vrata. Dižući se, podigla ju je, zamahnula s njom preko bujice i na kraju se okrenula natrag prema gredi. Michael je uhvatio Fadwinu ruku i čvrsto je držao. A'isha je pažljivo zakoračila u stranu do ruba.

– Predaleko je za skakanje. Da je greda šira ne bi bilo problema. Michael je brzo mislio.

– Napuhni gumenjak – rekao je.

Uzela je gumenu splav iz torbe i postavila je na gredu pokraj sebe. Na splavi je bila žuta polugica koja, kad se povuče, napuhne splav. Smotuljak najlonskog užeta bio je pričvršćen na prsten pored nje. Čvrsto držeći uže povukla je polugicu i brzo bacila splav u prazninu prije no što se napuhne i izbaci je iz ravnoteže. Za samo nekoliko trenutaka splav je narasla do pune veličine.

Čvrsto ju je držala za jednu stranu. Gotovo je ispunila prostor između dvije grede. Pružajući uže Michaelu, pažljivo je zakoračila u gumenjak, dok se on sagnuo da ga pridrži sa strane. Bilo je to poput pokušaja da se održi na leđima konja koji se propinje. Struja je bacala i okretala splav amo-tamo, dizala je, spuštala i nepredvidivo tresla. A'isha je na koljenima otpuzala na drugu stranu, a onda posegnula za udaljenom gredom. Pažljivo birajući trenutak stavila je jednu

nogu na nju, a onda se bacila prema naprijed i gore. Udarila je jako u zid, ali je zadržala ravnotežu.

Na zidu blizu ugla bio je još jedan držač u obliku prstena. A'isha je viknula tražeći Michaela da prebaci konopac. Fadwa je pomogla umiriti splav dok je Michael motao užu i prebacio ga. Za samo nekoliko trenutaka A'isha je osigurala splav zavezavši je kratkim konopcem za držač.

Sada je malo plovilo bilo pričvršćeno s obje strane pa je bilo stabilnije. Fadwa je prešla bez poteškoća. Butrus je bio sljedeći i ostao je na splavi dok je A'isha pomagala Michaelu da prijeđe. Zamijenili su mjesta na gredi tako da je Michael bio prvi, zatim Butrus onda A'isha i napokon Fadwa na začelju. www.balkandownload.org

Pustili su gumenjak i krenuli na istok. Michael je užu od splavi dao Fadwi. Vukla ju je iza sebe po vodi poput neobuzdanog psa na uzici. Bila je to njezina nova odgovornost, Michaelov posljednji trik kojim joj odvraća misli od drugih stvari – primjerice spodoba koje su neočekivano mogle izroniti iz tunela.

Voda se još uvijek dizala. Hodali su što su brže mogli, ali nisu jurili. Površina grede bila je glatka i nesigurna, a pasti s nje značilo bi gotovo sigurnu smrt. Držali su se za ruke vukući se poput rakova, leđa čvrsto pritisnutih uza zid. Samo je Michael nosio bateriju. A'isha je pridržavala Fadwu za nadlakticu. Djevojčica je još uvijek čvrsto držala pištolj u ruci. Nitko nije ništa govorio. U ušima im je voda hučala bez prestanka. Kad su se maknuli od brane, bilo je manje bučno, ali je voda tekla kroz prokop nesmanjenom snagom.

Krov i zidovi starog tunela bili su pokriveni mahovinom i lišajevima, bolesno zelenim i žutim raslinjem koje je tajnovito treperilo na svjetlu Michaelove baterije. Posvuda su na slojevima vlažne opeke, izdvojeno ili u skupinama rasle otrovne gljive, tamne i smeđe ili avetinjski bijele.

– Stanite! – Michaelov glas zvučao je neobično prazno kao da ga je netko iznenada ugrabio. Kroz omaglicu bola Butrus je osjetio kako Michaelova ruka steže njegovu.

– Skoro sam pao na leđa – rekao je Michael. – Zid je popustio. Pustio je Butrusovu ruku da bi se okrenuo. Iza njega je bila zjapeća rupa na mjestu gdje je prije bio zid. Velik dio urušio se nekada davno, prije mnogo godina, a možda čak i stoljeća. Na drugoj strani ležala je golema gladna praznina.

U bijelom snopu Michaelove baterije stajala je visoka prostorija, izgreden i izbrazdan kamen podijeljen u sive segmente od čvrstih blokova tame. Širok kupolast strop lebdio je u titravom svjetlu, bacajući zamršene sjene ispletene od zraka što su se lomile na šupljikavom alabasteru. Prostor između velikih stalaktita izrezbarenog kamena na kupoli bio je ispunjen paukovim mrežama i krilima visećih šišmiša.

Zidovi su nekad bili ukrašeni bijelom štukaturom s ukusno izrezbarenom listovima, cvjetovima i krilima ptica. Sada su ostali samo fragmenti, da pokažu što je tu bilo, poput dijelova davno zaboravljene melodije. Plavi i grimizni crjepovi još uvijek su u malim hrpama visjeli na žbuci,

polomljeni i okrnjenih uzoraka. Ovo je nekad bila središnja prostorija velikog hammama, javnog kupališta.

Tamo gdje je bio pod sada se nalazio širok bazen ustajale vode zatrpan kanalizacijskim otpadom i šutom. Voda se zeleno ljeskala tamo gdje su se uhvatile alge. Mrlje bijelog taloga nalazile su se u kutovima. Svaki put kada bi se tunnel prelio, bazen bi se napunio a onda ponovno spustio. Michael nije mogao pretpostaviti koliko je dubok.

Krenuli su dalje.

– Dobro pazi – rekao je Michael. – Samo na gredi možemo održati ravnotežu.

Polako su prešli preko rupe. Bili su već gotovo na drugoj strani kad im se sledila krv od zvuka potmule buke nakon koje je odmah uslijedio prodorni krik. A'isha je osjetila kako se Fadwina ruka istrгла iz njezine gotovo je vukući natrag u otvor.

Ispustivši Butrusovu ruku okrenula se nespretno tražeći bateriju koju je gurnula u džep kombinezona. Fadwa je pala kroz rupu. Još uvijek je glasno vrištala. Čuo se strašan zvuk udarca. A odnekud iz blizine još jedan zvuk.

A'ishina ruka je zadrhtala kad je uključila bateriju.

Voda, uznemirena i namreškana. Najdublja od svih tama. Djetinji urlici. Zvuk nečeg teškog što udara o vodu. Zraka baterijskog svjetla što ulazi u tamu i izlazi iz nje, ne nalazeći ništa. Vrištanje naglo prekinuto. Uznemirenost vode poput ključanja u kotlu.

Tada se iznenada pojavila Fadwina glava, njene ruke podignute u zrak bespomoćno su mlatarale, tijelo joj je bilo čvrsto u raljama njezine noćne more. A'isha je vrisnula osjećajući kako strah juri kroz nju poput plamenova. U tom trenutku se ponovno pojavila, dugačka glava potpuno odraslog nilskog krokodila, s raljama pričvršćenim oko Fadwinih slabina, vukući je dolje u vodu da je ubije.

BalkanDownload

60. poglavlje

'isha je stajala okamenjena, nije se mogla kretati, nije mogla misliti. Krokodil je bio golem: potpuno odrastao, dugačak najmanje dvadeset stopa, ralja natrpanih opakim oštrim zubima. Sam Bog je znao koliko je godina vrebao dolje pritajen: mogli su živjeti do stote i više. Svjetlo je nakratko zalepršalo na njegovim malim, zlim očima, po svijetlim raširenim zjenicama. Na trenutak se činilo da je trijumfalno buljio pravo u nju. Fadwa se još uvijek borila, sada bez riječi, gušeći se u ustajaloj vodi, vidno slabeći. Krokodil ju je čvrsto držao, znao je da se ne može osloboditi. Da bi je dovršio bit će potreban samo okret njegove velike glave i nagli ugriz koji bi je prepолоvio. Borila se srčano da bi zadržala glavu iznad vode. Kao nekim čudom u jednoj ruci je još uvijek čvrsto držala Michaelov pištolj uperen u zrak poput talismana koji bi joj mogao donijeti sigurnost.

A'isha nije odustajala. Skočila je u vodu i krenula ravno prema djetetu. Dva zamaha, tri zamaha i bila je kraj nje. Nije više imala baterije, bila je u potpunoj tami vođena samo zvukom bućkanja vode. Ispružila je ruku i osjetila hladnu hrapavost krokodilovih leđa. Debele ljuske koje su bile hladne i tvrde na dodir. Zašto je ispustila bateriju? Bez svjetla nije mogla ništa. Krokodil se stresao i otkotrljao se do nje. Ispružila je ruku mlateći po vodi i udarila rukom u prazno.

Iznenada se bijela svjetlost probila kroz tamu. Na otvoru je klečao Michael.

– Uzmi pištolj A'isha! Uzmi pištolj!

Izdigla se iz vode i bacila preko krokodilove glave posežući za Fadwom. Reptil se podigao i okrenuvši se bacio je na jednu stranu natrag u vodu. Svjetlo je dalje svijetlilo i zbunjivalo krokodila. A'isha je zaronila, slijepo udarajući pod vodom pojavljujući se nekoliko trenutaka kasnije točno iza reptila tražeći Fadwu. Zgrabila je djetetovu nadlakticu jednom rukom, a drugom brzo uzela od nje pištolj.

Sad ili nikad, neće biti druge šanse. Držeći čvrsto Fadwu lijevom rukom, A'isha se okrenula i pritisnula cijev pištolja u goleme razjapljene krokodilove ralje. Oružje je bilo mokro, bila je sigurna da neće opaliti. Povukla je okidač. Ništa se nije dogodilo. Onda ponovno. Ništa. Zatvorila je oči sigurna da će umrijeti. Krokodil se okrenuo pokušavajući je zbaciti. Ponovno je povukla okidač.

Čuo se jak prasak. Krokodil se podigao uvis, pa opet pao natrag u vodu, razjapivši ralje u bolnom krik. A'isha je sada objema rukama držala dijete ispuštajući pištolj na dno bazena. Svuda oko njih voda je ključala i kipjela dok je ranjeno čudovište mlatilo repom u ludom bijesu.

– Plivaj prema otvoru! Ja ću je sada uzeti! – Michael je sada bio kraj njih u vodi, A'isha nije imala pojma kako. Kada je pogledala gore vidjela je Butrusa kako u jednoj ruci drži bateriju održavajući ravotežu naginjanjem u stranu, a zube je stisnuo od bola. Zaplivala je prema otvoru. Butrus joj je napravio mjesta kad se uspentrala natrag na gredu. Šok

napada razbistrio mu je um. Stavio je bateriju među noge i ispružio ruku da pomogne A'ishi zadržati ravnotežu. Nekoliko trenutaka kasnije Michael se domogao jedne strane grede i podigao Fadwu. Iza njega korokodil je još uvijek mlatio po vodi.

– Požuri! – viknuo je Michael. – Moglo bi ih biti još. Moramo se maknuti.

Fadwa je bila polusvjesna, okamenjena koliko od straha toliko i od bola. Gadno je krvarila oko struka i stražnjice, tamo gdje su oštri zubi otrgnuli komade njezina mesa. Uspjeli su je osoviti na noge na gredi između sebe prisiljavajući je da spusti glavu kako bi iskašljala što više vode.

– Maknimo se odavde – rekao je Michael.

Pogledao je uokolo tražeći splav, nadajući se da će je moći upotrijebiti kao sredstvo prve pomoći na kojem će prenijeti Fadwu, a možda i Butrusa. Ali struja ju je odnijela onog trenutka kad je Fadwa ispustila uže. Sada čak više nije bila ni na vidiku. Nisu imali drugog izbora nego manevrirati s djetetom po uskom prostoru.

Ponovno su počeli mučno hodati po gredi, očajnički se pokušavajući udaljiti od otvora. Michael i A'isha čvrsto su držali Fadwu između sebe odvlačeći je od noćne more. Bila je lagana poput snopa osušenih štapova. Tek su sada shvatili koliko je bila jadona i mršava. S vremena na vrijeme bili su prisiljeni stati dok je ona bezuspješno pokušavala povraćati i grčevito se tresla gotovo se bacajući u vodu ispod sebe. Kiša nije prestala. Dapače, kao da je postajala

još žešća. Što se više vode slijevalo u glavni tunel sve više penjala se i struja, sve dok nije bila iste razine kao i greda. Za samo nekoliko minuta stopala će im biti pod vodom, a njihovo će nesigurno uporište nestati.

Iznenada je Butrus povikao, a glas mu je bio slab nad sve većom bujicom.

– Ljestve! Na drugoj su strani ljestve!

Njegova je baterija osvijetlila prečke prilaznih ljestvi smještenih u plitku nišu na suprotnom zidu. Ispred toga bila je široka platforma zaštićena od prokopa labavo obješenim lancem.

Michael je pogledao prijeko. Samo ih je nekoliko jardi dijelilo od ljestava, ali jednako je tako moglo biti i pola milje. S osjećajem malaksalosti shvatio je da bi se mogao protegnuti i dohvatiti kukom lanac da nije izgubio motku. Bez nje morat će riskirati da ga možda odnese vodena struja.

– Butruse – rekao je. – Pođi naprijed nekoliko jardi. Prihvati Fadwu ako možeš. Mi ćemo te slijediti.

Vezao se ponovno uzetom oko pojasa i dao A'ishi da drži drugi kraj. Ona je bila mokra i izudarana i smrdjela je, ali ju je želio poljubiti i reći joj da je voli. Umjesto toga, dodirnuo joj je lagano prstima obraz, okrenuo se i skočio u hladnu vodu.

Vodena struja povukla ga je dolje i skrenula od suprotnog zida, ali on je to i očekivao. Uže se nategnulo držeći ga u ravnini s platformom. Podižući se iznad vode duboko je udahnuo, a onda se opet pustio da padne. Jednom

je nogom dodirnuo dno. Svinuo je noge dobivajući krhko uporište, pa se snažno odgurnuo, izdižući se.

Rukama je uhvatio rub platforme i držao se za nju. Struja ga je snažno vukla, pokušavajući ga otrgnuti, ali se on sada držao objema rukama. Povukavši se gore, nagnuo se da dohvati lanac, ali ga je promašio za nekoliko inča. Mogao je osjetiti kako mu prsti klize na mokrom kamenu. Drugi pokušaj. Ovaj put je uspio, obuhvaćajući svojim promrzlim prstima zahrđale karike. Kratko se odmorio, pa se onda digao na platformu.

I ostalima je trebalo dosta vremena, mnogo više nego što su ga imali na raspolaganju. Dok je Michael držao konop, A'isha je prešla prijeko držeći Fadwu, a onda je prešao Butrus. Do trenutka kad su svi oni bili na platformi, voda je već sezala preko nje.

Fadwa još nije došla k sebi. A'isha ju je pregledala najbolje što je mogla. Osim razderotina na mjestu gdje su je zubi najprije uhvatili, izgledalo je kao da je pritisak golemih ralja slomio i nekoliko rebara. Teško je disala, ispuštajući hrapav zvuk koji je u A'ishi izazivao jezu.

– Nećemo je uspjeti podići uz ljestve, Michael.

– Nema drugog načina. Uspjet ćemo. Moramo.

A'isha je zatresla glavom.

– Bojim se, Michael. Njeno disanje je loše, mislim da bi rebro moglo probiti pluća. Izgubila je mnogo krvi.

– Ako je ne izvučemo odavde, utopit će se.

A'isha je pogledala dolje prema izmučenom licu djevojčice. Kako je to učinila, Fadwine oči su se žmirkajući otvorile. Iznenada je zabacila glavu, pokušavajući se povući, grlo joj je bilo stisnuto kao u vrisku. A'isha je pružila ruku prema njoj.

– Sve je u redu – rekla je. – Na sigurnom si. Mrtvo je. Ne može ti više ništa sada.

No Fadwa se duboko zaključala u svoj strah i bol i ništa nije moglo doprijeti do nje.

– Požuri, Michael. Moramo je odvesti nekome tko joj može pomoći.

Osvrnuo se još jednom i onda nastavio penjanje. Ljestve su bile stare, ali njihovo uporište je bilo sigurnije nego kod onih kojima su sišli. Brzi pogled otkrio mu je da vode ravno gore u tamu. Michael se molio da ih izvedu van.

Sada nije mislio ni na što drugo osim na bijeg i svjež zrak.

Ništa drugo nije bilo važno. Ni Paul, ni al-Qurtubi, ni otac Gregory i njegove priče o sakaćenju. Bilo je samo ovo ovdje, ljestve i zvuk vode što huči ispod, tama i nada u svjetlost.

Ljestve su završavale na metalnoj platformi gdje su počinjale druge. Ovdje gore, voda je bila samo uspomena, udaljeno mrmorenje. Morao je hrabriti sam sebe misleći na A'ishu, Butrusa i malu djevojčicu koji još čekaju dolje, gledajući kako se voda penje. Počeo se penjati drugim ljestvama. Četrdeset stopa u visinu prekidale su se kod visoke metalne rešetke. Upalio je bateriju. Mala izba s

otvorom na krovu. Gurnuo je rešetku. Ništa se nije dogodilo. Gurnuo je ponovno, ovaj put snažnije. Još se nije predavala. Posvijetlio je baterijom. Nije bilo lokota, niti obveznih mjera sigurnosti. Podupro je ramenom i gurnuo svom snagom. Ne popušta. Onda je pogledao iz blizine.

Bilo je zavareno.

BalkanDownload

61. poglavlje

Još dok se spuštao natrag, shvatio je što se dogodilo. Vlasti su bile jedan korak ispred njih, zatvarajući sve izlaze iz Bulaqa. Ne ispred njih osobno, naravno – za takvo što nije bilo vremena – nego ispred svih onih koji su tražili izlaz za bijeg iz geta kuge koje su stvorile vlasti. U trenu kad je stigao do dna ljestvi palo mu je na pamet kako mora biti još otvorenih puteva. Osim raskomadnog tijela koje je našao na samom početku – za koje je Michael sada shvatio da je to morala biti žrtva drugog krokodila – nisu se više spotakli ni o kakve ljudske ostatke.

Naravno, to ne mora ništa značiti: moglo ih je biti na tucete, čak stotine, raštrkanih u ovom labirintu, ili ih je mogla poplava odnijeti u rijeku. Ali nije se zadržavao na tome. Bolje je misliti da su neki napokon i pobjegli, da zaista postoji put koji vodi van, samo kad bi stigli do njega na vrijeme. Voda je bila na prvoj prečki donjeg dijela ljestava. A'isha i njena dva suputnika neoprezno su u njoj sjedili. Kad je Michael sišao, A'isha se iscrpljeno osovala na noge pripremajući se za posljednju fazu. Nije morao reći ni riječi. Jedan pogled joj je sve rekao. U njenim je očima nestalo sjaja. Spustila je pogled na Fadwu. Dijete je počelo dolaziti k svijesti. Možda bi bilo bolje da su je ostavili korokodilu.

– Mora biti još izlaza dalje – obratio joj se Michael. – Neće ih sve zatvoriti. Ne možemo sada odustati.

A'isha ga je čudno gledala. Prvi put otkako su se sreli, ona ga je prezirala, bila je revoltirana. Kakva je bila korist od njegove engleske hladnokrvnosti ovdje? Kakva je svrha bila praviti dobru predstavu od toga? Utopit će se u prljavom jarku, s gamadi i izmetom i pobačenim fetusima. On i njegova vrsta doveli su ih do toga, sa svojim igrama vlasti i svojim snovima o carstvu. Butrus je bio u pravu. Svi su oni bili pijuni.

– Ja ostajem ovdje – rekla je glasom koji je postao beščutan i rezigniran. – Nema svrhe nastavljati, zar ne vidiš? Fadwa treba odmora. Butrus je polumrtav. Umrijet će ovdje u svakom slučaju.

Michael je utonuo pored nje.

– Je li to ono što želiš? – pitao je. – Jednostavno se predati?

– Zašto se brineš? – Drhtala je. Pokušao ju je zagrliti, ali se ona povukla.

– Ne misliš li da Fadwa zaslužuje barem još jedan pokušaj? A'isha je automatski pogledala uokolo. Djevojčica je sjedila leđima prema zidu, buljeći u svjetlo Butrusove baterije koje se poigravalo na mahovinom prekrivenom svodu. Koža joj je bila blijeda, oči upale. Bila je duboko u noćnoj mori iz koje je nitko nije mogao izvući. Voda oko nje bila je ružičasta od krvi. A'isha je zatresla glavom.

– Prekasno je, Michael. Nastavi sam ako želiš. Ali pusti nas da ostanemo ovdje.

Osjećao je kako se u njemu miješaju najrazličitiji osjećaji. Žaljenje, tuga, ljutnja, razočaranje, gorak okus

nepravde. Leći tu dolje i umrijeti bilo je protiv svega u što je vjerovao. I to još na mjestu kao što je ovo, činilo mu se potpuno besmisleno. Kleknuo je ispred nje i primio joj lice objema rukama. Bilo je tako malo svjetla, jedva je mogao razabrati njene crte lica. – Pogledaj me, A'isha. – Pogledala ga je u oči praznim pogledom.

– Silazak ovamo bio je naša odluka – rekao je. – Odluka koju smo zajedno donijeli. Ni Butrus ni Fadwa nisu imali svoje prste u tome niti su stvarno oni birali. Sada postoji samo mogućnost da malo dalje niz ovaj tunel postoji put koji će nas odvesti van. Oni sami ne mogu doći tamo, ne mogu nas čak ni zamoliti da ga nađemo za njih. Ponovno sve ostaje na nama. Možemo leći ovdje i praviti im društvo dok se ne utope. Možda bi im čak trebali olakšati, brzo ih osloboditi patnje. Možda to trebamo baš sada učiniti, ne ostaje nam još mnogo vremena. Ili možemo gurati dalje i možda ih – samo možda – izvučemo odavde. I sebe. Što kažeš?

On to nije mogao učiniti bez nje, znao je da ne može. Čak i kad bi sa stopostotnom sigurnošću znao da postoji put za izlazak odmah tu iza okuke, ne bi mogao otići ako bi A'isha odlučila ostati. Njegova sudbina, sve njihove sudbine ležale su u njenim rukama. Činilo se da je prošla vječnost prije nego je progovorila.

– U redu – rekla je. Glas joj je još uvijek bio utučen, oči nisu izgubile onaj prazni pogled. – Još jedan pokušaj.

Probudili su ostale i osovili ih na noge. Butrusovo rame nateklo je tako jako da je bilo veličine male lubenice. Fadwa

je bila samo napola svjesna onoga što se događalo. Rekla je A'ishi da je jako bole slabine i da joj je teško disati. A'isha ju je tješila kako je najbolje umjela, govoreći joj kako trebaju samo malo hodati. Mislila je da Fadwa neće ugledati svjetlo idućeg dana. Poželjela je da postoji Bog, ali Bog koji bi dopro tako nisko kao što je ovo mjesto.

Greda je na ovoj strani tunela bila malo šira nego ona po kojoj su hodali ranije. Ali što god su postigli time, bilo je poništeno činjenicom da je sada ležala tri ili četiri inča ispod površine vode. Proširivši se poprilično iznad granica jarka u kojem je prethodno bila sputana, struja vode je oslabila; ali je još uvijek imala dovoljno snage u sebi da ih otplavi ukoliko se poskliznu.

Prešli su manje od pedeset jardi kad su ga ugledali: nizak tunel ispod razine grede. Samo mu je gornji dio bio vidljiv iznad granice vode. Sam tunel bio je potpuno ispunjen vodom. Ako je to bio ispražnjeni tunel sličan onome koji ih je prvi put doveo do odvodnog kanala, trebao bi voditi do šahte. Nekoliko sekundi pod vodom onda opet vani. Ali ako nije? Ako se nastavlja pola milje dalje?

Michael je brzo razmišljao. Nije bilo svrhe ići dalje. Za samo neku minuta Butrus ili Fadwa mogli bi izgubiti snagu i struja bi ih ugrabila. Sada kad su našli kanal bilo je malo vjerojatnosti da naiđu na drugi na maloj udaljenosti. A ako je i postojao, vjerojatno je bio identičan ovome. Identičan i, možda, još više pod vodom ili nevidljiv.

– Plivat ću kroz njega – rekao je Michael. – Budem li imao sreće, isplivat ću na drugu stranu za nekoliko sekundi.

Uzet ću uže. Jednom kad prođem, povući ću ga tri puta ako je sve u redu. Svezi kraj oko Fadwinih ramena i reci joj da zadrži dah koliko duže može. Vratit ću se po Butrusa, onda po tebe.

Uzela je iz džepa bateriju i osvijetlila mu lice. Nestalo je sve ljutnje, sve ogorčenosti. Ovdje je sve to izgledalo tako neumjesno, tako nevažno. Nagnula se naprijed i svojim usnama dodirnula njegove. Nije to bio poljubac. Ali tog je trenutka imala osjećaj da je sav njen život u usnama.

– Volim te, Michael – rekla je.

Nije ništa odgovorio, samo joj je stisnuo ruku i uputio joj tako čežnjiv i tako tužan pogled da je morala okrenuti lice. Trenutak kasnije, otišao je. Nikad nije upoznao tako potpuni strah. Mislio je da voda svakog trenutka mora završiti, da on mora izroniti, pobjeći na uzvišenost zraka. Ali nije bilo kraja, dok nije zaključio kako se tunel sigurno nastavlja u beskonačnost. Bio je preuzak za plivanje. Držao je ruke čvrsto uz tijelo i odupirao se. Svaki put kad bi se odgurnuo naprijed, glava bi se podigla i dodirivala svod. Nije bilo povratka natrag. Pluća su ga boljela, sljedeće sekunde morat će odustati. A kad ponovno udahne povući će vodu i početak će se utapati. Drugi oslonac. I dalje strop od čvrstog kamena. Pobjegao mu je dah ispunjavajući vodu mjehurićima. Još se jednom odgurnuo. Ponovno strop. U prsima kao da mu je gorjela vatra, oči su bile crvene. Iza crvenila mogao je vidjeti obrise piramide, crne piramide što je sjala tamnim sjajem, pretvarajući se u stijenu. Samo još jedan oslonac. Glava mu dodiruje kamen. Još mjehurića.

Gotovo je na kraju. Još jednom će se odgurnuti i onda će biti slobodan. Snažno se odupro.

Ovaj put glava se nastavila dizati. Bio je još uvijek u vodi, ali tunel je završio. Nije se mogao podignuti sekundu ili dvije, ali činilo mu se kao da su prošli sati. I onda zrak, i dah koji je izbacio iz sebe i prvi djelić kisika koji je progutao, zrak tako sladak da ga je rasplakao.

Izvadio je bateriju i upalio je. Micao se gore-dolje po vodi dubokoj oko deset stopa na dnu visoke šahte. Ljestve su se uzdizale u mrak pored njega. Nekoliko stopa iznad glave metalna rešetka određivala je platformu. Nije bilo svrhe gubiti vrijeme provjeravajući što leži na vrhu ljestvi.

Duboko udahnuvši spustio se na dno šahte i tri puta povukao uže. Dobio je trzaj kao odgovor, tada je sačekao dok je A'isha pripremila Fadwu. Michael je ponovno izronio, napunio pluća zrakom, i vratio se dolje. Drugi trzaj. Povlačio je Fadwu k sebi poput ribara što izvlači svoj ulov. Prošla je bez zapinjanja, oči su joj bile čvrsto zatvorene, obrazi napuhnuti, a kako je disala podizali su se mjehurići dok je ispuštala zrak. Bez oklijevanja ju je zgrabio, udarivši njenim nogama po svodu tunela i podigao je iznad vode. Progutala je nekoliko gutljaja vode i gadno se gušila dok je nije odnio do ljestava.

Kratko vrijeme ju je čvrsto držao, a onda joj pomogao da se popne na platformu.

– Kako se osjećaš? – pitao je, ali nije mu odgovorila.

Nije bilo vremena za gubljenje. Zaronio je noseći sa sobom uže, i utisnuo se u tunel. U jednom strašnom

trenutku njegov kombinezon je zapeo za izbočinu na stropu koja ga je zadržala. Onda se tkanina počela parati i on se oslobodio.

Kad je izašao, voda u glavnom tunelu je dalje rasla. A'isha je stajala, držeći Butrusa. Površina vode je već bila iznad njihovih koljena. Michael se odmarao dok je A'isha bila zaposlena oko konopca, vežući ga oko Butrusovog struka.

– Brinem se, Michael – šapnula je. – Ne znam može li zadržavati dah dovoljno dugo. Morfij je imao jači učinak nego što sam mislila.

– Neće biti duže od dvadeset sekundi, dvadeset i pet najviše. Okrenuo se Butrusu.

– Možeš li jednom rukom držati užu dok te ja vučem? Butrus je kimnuo, ali Michael je vidio da nije potpuno svjestan.

– Ovaj put idem ja – rekla je A'isha.

– Upoznat sam sada s tim. U svakom slučaju morat ću se vratiti.

Zatresla je glavom.

– Trebaš vremena da se nadišeš zraka. Dokle god znam da na drugom kraju ima zraka, bit ću u redu.

– Ti ne...

– Zaboga, sigurnije je ovako. Ostani ovdje.

Ne čekajući daljnje prigovore zaronila je. Michael je čekao. Sada kad je prvo oduševljenje splasnulo, shvatio je da zrak u glavnom tunelu postaje zagušljiv.

Znao je da su kanalizacije ispunjene štetnim plinovima i da pod određenim uvjetima oni mogu izbiti. Kakva bi to bila ironija da se, nakon svega kroz što su prošli, zrak okrene protiv njih.

Razgovarao je s Butrusom pokušavajući ga održati budnim. Kopt je pronašao mjesta u svom bolu gdje se mogao odmoriti, usamljene kuteve kamo se mogao sakriti. Michael ga je morao odatle izvući, koliko god mu to muke zadavalo.

Pogledao je na sat. Prošlo je više od tri minute. Usredotočio je pogled na uže želeći da se pokrene. Svaki put kad ga je struja podigla, pomislio je da mu A'isha daje znak da je spremna. I svaki put je uže palo olabavljeno. Prošle su već četiri minute. Nešto nije bilo u redu. Dat će joj još minutu prije nego se uputi niz tunel.

Uže se trznulo. Jednom, dvaput, tri puta. Michael je stajao na otvoru tunela s Butrusom, pomažući mu da se pripremi. Struja vode naglo je posegnula za njima na početku snažnog podzemnog toka. Uže se opet pomaknulo. Butrus je udahnuo. Michael ga je gurnuo u otvor. Nikad se nije osjećao tako poput krvnika kao sada. Uže se zategnulo i Butrus je iščezao.

Pet minuta kasnije, Michael je po treći put ušao u tunel. Osjećaj stezanja bio je gori nego ikad. Bilo je kao da je oduvijek bio tamo, gurajući, udarajući, boreći se za slobodu.

Pojavio se, gušeći se i našao A'ishu koja je stajala na najdonjoj prečki, ruku ispruženih prema njemu, spremna da ga izvuče.

– Jesi li dobro? – pitao je.

Kimnula je.

Ona se popela prva do male rešetke. Fadwa i Butrus ležali su zajedno. A'isha ih je zabrinuto gledala. Michael je došao na platformu iza nje.

– Mislio sam da će oni umrijeti – šapnuo je.

– Za to još ima vremena – rekla je.

– Hajde da završimo s tim. – Sada kad je došlo vrijeme pomislio je da bi bilo gotovo bolje da ne saznaju što ih čeka gore.

– Ja ću ići – rekla je.

– Ovaj put nećeš. Mojom odlukom došli smo ovamo.

Nasmijala se.

– Jako si mokar – rekla je. – Nikad nisam vidjela da je netko tako mokar.

Nemoćno se nasmiješio.

– Ne vidiš sebe.

Iznenada je prebacila ruke oko njega, grleći ga kao da ga nikada neće pustiti. Dugo su tako stajali, mokri i drhtavi, slušajući vodu kako se diže. Napokon se otrgnuo.

– Moramo znati – rekao je.

Nije bilo daleko do vrha. Ljestve su završavale ispod poklopca na otvoru. Michael se napeo i podbočio poklopac ramenom, onda snažno gurnuo. Poklopac se podigao. Gurao ga je rukama i pustio da sklizne na jednu stranu. Osjećao je

da će mu srce stati. – Dragi Bože – šaptao je – ne dopusti da to bude ulaz u drugu kanalizaciju.

Podigao se za još dva koraka. Bila je tiha noć. Nije bilo zvijezda. Nije bilo mjeseca. Nije bilo uličnih svjetiljki. Ali je kišilo. Snažna, teška kiša koju bi najradije izljubio.

BalkanDownload

62. poglavlje

London, Cannonhall House.

Poruka je stigla u London u 22.43 sata i dostavljač ju je odmah odnio u ured Percyja Havilanda. Primitak nije upisan u knjigu protokola, niti je operater koji ju je primio zadržao kopiju: identifikacijska šifra mu je ukazala da smjesta treba slijediti poseban postupak. “Poseban postupak” bio je kućni izraz za “postupaj kao da je privatna vijest koju smije vidjeti samo generalni direktor”. Takve privatne vijesti bile su tehnički gledano nelegalne; ali povreda bogomdanog prava Percyju Havilandu da prima takve poruke, jamčila bi čak i janjičaru na najvišem položaju da će ubrzo biti premješten na stalni zadatak u nekom dijelu Trećeg svijeta – vjerojatno čak ni kao pomoćni agent. Točno u 22.47 poruka je ležala na Havilandovom stolu.

Na stolu se nalazio mali bijeli telefon kojim se Haviland volio tu i tamo igrati. Ta mu je linija osiguravala sigurnu vezu bez prisluškivanja, čistu kao što je čist kirurški nož iz sterilizatora, liniju koja mu je smjesta omogućavala vezu s tucetom brojeva, privatnih brojeva koji su bili toliko privatni da nisu ni bili uvršteni u telefonski imenik, a kada bi telefonska servisna služba za njih doznala više ne bi ni postojali.

Sjedio je nekoliko dragocjenih trenutaka gledajući u detalje poruke, kao da želi biti siguran da to, napokon, nije neka vrsta prijevare. Tankim je prstima podigao komadić čokolade Valrhona i prinio je usnama te Čvrsto zagrizao. Sedamdesetpostotna smjesa najboljeg kakaa. Čokolada ga je uvijek smirivala, njena tamna boja i gorčina su ga opuštale. Krenuo je rukom prema telefonu i pritisnuo jedan broj. Nije bilo znaka za biranje, nikakvog zvuka da je broj dešifriran, nije se čula zvonjava na drugom kraju. Da inače nije znao za taj sistem, pomislio bi da je telefon u kvaru. Nije bio. Prošlo je oko pet sekundi, i glas se javio. Haviland je progovorio prije nego je onaj drugi čovjek završio.

– Ovdje Haviland. Želim odmah govoriti sa Sir Lionelom... Ne, ne mogu čekati... I, da, znam da je kasno. Pa valjda vam je jasno, dovraga, da je ovo linija za hitne slučajeve.

Prošlo je nekoliko trenutaka u tišini, onda se drugi glas javio na liniji. Meki glas, ona vrsta glasa koja odgovara ovakvoj liniji.

– Da, Percy. Što mogu učiniti?

– Holly je gotov. Otkriven je danas na mjestu oko dvjesto milja zapadno od Kaira. – Oklijevao je. – Na nesreću, naš je čovjek nakon toga izgubio trag. Misli da je Holly znao da ga prate i uspio mu je izmaknuti. Međutim, to ne mora previše značiti. Ne ako se Holly sastane s Huntom. Što očekujem da hoće.

– Što je s Huntom? Hoće li biti tamo?

Pauza.

– Teško je reći. Sinoć je umalo bio zarobljen u kući svog radio-operatera. Vrlo je vjerojatno da nije ni primio poruku koju smo poslali da dogovorimo njihov sastanak. Ali Holanđanin misli da je žena, Manfaluti, uspjela doći do njega. Ona bi je mogla prenijeti.

– Gdje je on sada?

– Teško je reći. Čini se da se uvalio u neku vrstu bezizlazne situacije. Egipćani uporno šute o tome.

– Hoće li to što promijesiti?

– Neće. Ne trebamo ih zajedno, to je samo zbog vanjskog dojma. Dakle, čini se da sve ide prema planu.

– Zašto si, zaboga, nazvao u ovo vrijeme samo da mi to kažeš? Nisi li mogao čekati do jutra?

Haviland je pričekao.

– Mislio... mislio sam da biste možda voljeli znati da je al-Qurtubi noćas proglašen predsjednikom Egipta.

– On je što?

– Objavio je to u vijestima na državnoj televiziji u devet sati. Bio je istovremeno i radijski prijenos. Slučajno su to uhvatili u Cavershamu. Pa, zapravo se na svim postajama moglo uhvatiti. Svima koje se slušaju.

– To nije bilo u planu.

– Ne, nije bilo. Savršeno ste u pravu, Lionel. Ali ne vidim kako bi to nama moglo naškoditi.

– To je prokletno riskantno. Previše eksponirano. On nam može dati ono što trebamo.

– Da, ali koja će sada biti njegova cijena?

Stanka.

– O tome će trebati pregovarati, pretpostavljam. Ili biste radije da se povučemo?

– Povučemo? Na ovoj etapi? Ne možemo si takvo što priuštiti. Ako bude potrebno, možemo eliminirati al-Qurtubija. Prikrpiti to Huntu i Hollyju. To bi dobro izgledalo.

– Uza sve poštovanje, Lionel, ne možemo to napraviti. Morat ćemo porazgovarati s al-Qurtubijem i njegovim holandskim prijateljem. On možda ima druge planove.

– I ja to počinjem misliti. Znao sam da nikad nismo trebali vjerovati prljavom malom Arapinu.

– Pa, on zapravo nije Arapin, Lionel.

– Kako ga god ti želiš zvati, Percy, on je i dalje samo prokleta potrkalo. Pa ipak, zašli smo preduboko. On nas neće ostaviti na cjedilu, ne još; ne dok ima stvari koje mu možemo ponuditi.

– Može postati previše samouvjeren.

– To je moguće, da. – Haviland je razmišljao. – Možda možemo nekoga tajno poslati. Nekoga tko će to došapnuti našem prijatelju.

Dugo se ništa nije čulo. Na trenutak je Haviland pomislio da se veza prekinula. Onda se ponovno začuo glas Sir Lionela.

– Znaš, Percy, mislim da je to odlična ideja. – Zastao je. – I mislim da si upravo ti čovjek za taj posao. On ti vjeruje, ili kaže da ti vjeruje. Zna da imaš utjecaja na izvjesnim

ključnim mjestima. Da, mislim da se večeras trebaš spremiti za put. Siguran sam da imaš načina kako da dođeš do njega.

– Ali... ali... – frfljao je Haviland. – Ja nisam osoba bez koje se lako može. Mlađi čovjek sigurno bi bolje odgovarao. Ja...

– Ne, Percy, nitko drugi. Mlađi čovjek jednostavno neće zadovoljiti. Mislim tako. To može značiti da ćeš se oznojiti. Ali za čovjeka koji će primiti vitešku čast, čovjeka koji se pokazao tako predan našem slučaju... Bila bi to značajna gesta, Percy. A, s obzirom na okolnosti, i prilično potrebna. Razumiješ me?

– Naravno. Samo...

– Odlično. Samo se nemoj previše šepuriti, Percy. Ne na ovoj etapi.

Veza se nije prekinula. Čuo se tek jedan nježni klik i glasa više nije bilo. Haviland je držao slušalicu u ruci još nekoliko trenutaka, zatim ju je odložio. Ruka mu se tresla dok je to radio. Zurio je po svom udobnom uredu, gledao slike na zidovima, skulpturice na niskom stolu u blizini vrata. Podigao se vrlo blizu vrha. Bilo je pitanje dana kad će se naći na samom vrhu. Ili bi se mogao spotaknuti. To neće biti važno ako ne dosegne vrhunac kojem je težio – pad će biti brz i isto tako fatalan. I znao je, ako padne, past će sam.

IX

“Tko je jednak Zvijeri i tko se može boriti protiv nje?”

Otkrivenje 13:7.

BalkanDownload

63. poglavlje

Krađa automobila bilo je nešto što su učili na osnovnom stupnju obuke. Ovaj je bilo lakše ukrasti nego većinu dosad. Bio je to tamno zeleni Renault 4, a na okupu su ga, da se ne raspadne, držali komadi užeta. Nečiji ponos i veselje, možda: ali ne noćas. Auto će ih noćas zaštititi od kiše i odvesti na neko sigurno mjesto. Ako takvo mjesto postoji.

Trebalo je nekoliko pokušaja da uključi motor, i sve to vrijeme Michael je pogledavao gore-dolje ulicom u kojoj je auto bio parkiran, očekujući da vidi vlasnika kako juri da ga ščepa ili da budno susjedstvo podigne uzbunu. Ali nemilosrdna kiša i kasni sat pokazali su se kao sredstvo za odvratanje znatiželje ili akcije.

Napokon je motor zakašljao i upalio se. Vozio je natrag po cesti i pronašao vežu u kojoj su drugi sjedili šćućureni, napola zaštićeni od beskrajnog pljuska.

Fadwa je bila u kritičnom stanju. A'isha je bila sigurna da neće prebroditi noć ako ne stigne na bolničku njegu. Ali sve su bolnice bile zatvorene. Butrus je ležao bez svijesti uza zid. Ako se nešto brzo ne učini, izgubit će ruku, ukoliko je već nije izgubio.

Umotali su Fadwu na stražnjem sjedalu, a A'isha je sjedila pored nje držeći joj glavu na krilu. Butrus se teško spustio na prednje sjedalo mrmljajući riječi i fraze koje nitko nije mogao razumjeti.

A'isha je prepoznala ulicu. Izlaz je gledao na Najib al-Rihani, malo zapadnije od hotela Victoria.

– Kamo? – pitala je.

– Oni još uvijek motre na naše stanove – odgovorio je Michael. – Ako znaju što rade. A Abu Musa zna što radi, vjeruj mi.

– Ne možeš biti siguran u to.

– Da – rekao je.

Pustio je kvačilo i krenuli su, jureći prema istoku. Ostalo je samo jedno mjesto kamo je mogao otići. – Siguran sam. Znam koliko me žarko želi naći.

– Zašto? To je stara zavada, sam si tako rekao.

– Sad nije vrijeme za stare zadjevice. Michael je odmahnuo glavom. Prelazili su sada Clot Bey, prolazeći kroz Bab al-Sha'riyu, na putu prema istočnim gradskim predgrađima. Ulice su bile prazne, isprane kišom i neprirodno mirne. Molio se da ne bude policijske patrole. – Nije to – rekao je. – Ne samo to. On zna da sam bio u Aleksandriji, da sam došao do izvjesnih otkrića tamo. Ali ne zna točno što i nema načina da to sazna. Ne bez mene.

– Ne razumijem. Abu Musa radi za Egipatsku obavještajnu službu. Sigurno bi ti pomogao.

Michael je odmahnuo glavom.

– Ne mislim da je to tako jednostavno. On igra neku vrstu svoje osobne igre. Njegovo se ime pojavilo nekoliko puta u Aleksandriji. Mislim da mu je i tvoj stric bio na tragu, također, ali nije imao ništa čime bi ga priklještio. Sada, kad

se pobrinuo za Ahmada, najvažnije mu je da mene nađe i ubije prije nego što progovorim.

– S kime bi ti razgovarao?

Stisnuo je usnice okrećući za ugao. Sve se ovo činilo tako besmisleno. Pored njega je Butrus stenjao.

– Više ne znam. Sve se izmijenilo. Svi moji ljudi, moje glavne veze u mukhabaratu su izdvojeni i ubijene ili su prebačeni na mjesta gdje nemaju utjecaja.

Nastavili su voziti kroz tešku kišu. Nije bilo razloga da budu zajedno, niti zajedničke prijetnje što im visi nad životima. Njihovo prijateljstvo bilo je dijelom ludila vremena, to je bilo sve.

Okrenuo je lijevo u Al-Ffusayniyu. Ulica je bila tamna i puna iste neugodne tišine koje se sjećao iz vremena svog prvog dolaska tamo prije tri dana. Isključio je motor i pustio da auto klizi dok se nije zaustavio, nekoliko jardi od sporedne ulice u kojoj je bilo smješteno Vatikansko utočište. Tišina se prelijevala po njima poput valova na praznoj plaži. Michael je drhtao i otvorio vrata.

– Pričekajte ovdje – rekao je. – Želim biti siguran.

– Požuri, Michael, molim te. Ona umire. Moramo je bar obrisati i utopeliti.

Kimnuo je i otišao.

Njegovi susjedi bili su tihi noćas, i oni živi i mrtvi. Na vrhovima prstiju popeo se uz stepenice do stana. Iznad sebe čuo je umornu kišu kako poput čekića udara po limenom

krovu. U sobi lijevo plakala je beba, onda se ponovno spustila tišina.

Stavio je ključ u bravu i otvorio vrata. Vodila su izravno u dnevnu sobu. Stupio je u sobu i zatvorio za sobom vrata prije no što je upalio svjetlo. Netko je sjedio na jedinoj stolici koja je bila u sobi, žmirkajući zbog iznenadne svjetlosti.

– Zdravo, Michael – rekao je. – Već sam se počeo brinuti.

– Vi – rekao je Michael. – Mislio sam da ste napustili zemlju. Mislio sam da vas je Verhaeren poveo sa sobom.

– Nije – uzdahnuo je otac Gregory. – Rekao sam mu da želim ostati. – Ustao je i zakoračio preko sobe. – Znao sam da bih još mogao biti potreban. Dao mi je ovu adresu i ključ.

– Možete kasnije objasniti – rekao je Michael. – Najprije trebam vašu pomoć. Vani u autu su djevojčica i jedan muškarac koji trebaju liječničku pomoć. Djevojčica će umrijeti ako je uskoro ne odvedemo liječniku.

– Razumijem. – Duboko je udahnuo. – Je li još netko s tobom? – upitao je.

– A'isha. A'isha Manfaluti. Pričao sam vam...

Gregory je podigao svoje obrve.

– Našao si je? Zadovoljan sam. Sigurno si sretan.

– Da. Da, naravno.

– Idem s tobom. Hoće li biti mjesta za još jednog putnika?

– Možete se stisnuti. Ali...

– Ne postavljaljaj pitanja. Shvatit ćeš.

Auto se nagnuo dok je klizio oko okuke, pa se izravnao. Michael se naprezao da vidi cestu kroz kišu koja je lijevala. Nije bilo ulične rasvjete; u mraku su sve ulice izgledale iste.

U stražnjem dijelu automobila, Gregory je sjedio u tišini moleći se u sebi. Fadwa je ležala ispružena preko njegovog i A'ishinog krila. Drhtala je, još uvijek gubeći krv. Svećenik je gledao kroz prozor u crnilo. Nikad se nije ovako bojao. Ostao je da okonča neke stvari, na posljednjoj stanici svoga života, a na kraju sve se svodilo na ovo, na mokro dijete što drhti i na smrt krvari na njegovom krilu.

Od vremena do vremena, Gregory bi se nagnuo naprijed i potapšao nježno Michaela po ramenu govoreći mu da zaokrene.

Zaustavili su se ispred neugledne koptske crkve iz koje je nedavno odnesen križ i drugi ukrasi.

– Crkva Amira Tadrusa – rekao je Gregory. – Jedna od mnogih izgrađenih za vrijeme Sadata. Bilo je to koptsko područje. Ogledao se po mračnoj ulici. – Sada je gotovo opustošena.

– Zašto ste nas doveli ovamo? – pitao je Michael.

– Vidjet ćeš. – Okrenuo se A'ishi. – Donesi dijete. Ja ću pomoći Michaelu oko Butrusa. Idi na sporedna vrata.

Crkva se činila tiha i pusta. Ni najednom se prozoru nije vidjelo svjetlo, čak ni prigušeno. Vrata su bila čvrsto zatvorena. Ali kad su stigli do sporednog ulaza, Gregoryje snažno zakucao. Ništa se nije dogodilo. Pokucao je

ponovno, ovaj put još snažnije, u određenim razmacima: tri udarca, pa opet tri, i još tri.

– Sveto trojstvo – objasnio je.

Iznutra su se čuli koraci, slabi i šuplji. Nekoliko trenutaka kasnije, rub vrata se povukao unatrag. Mršavi lik stajao je u otvoru, držeći iznad glave uljenu svjetiljku.

– Ja sam otac Gregory – rekao je svećenik. – Reci Anba Yu'annisu da sam stigao. Reci mu da sam doveo dvoje povrijeđenih. Jedno od njih je dijete.

Stranac na vratima uperio je u njih svjetlost lampe i osvijetlio jednog po jednog. Svjetlost je prigušeno treperila preko Fadwinog lica. Prekrivena tankim slojem krvi presijavala se kao da je prekrivena slojem bakra.

– Uđite – rekao je. – Anba Yu'annis je u prizemlju.

Dok su prolazili kroz neosvijetljenu crkvu, Michael se prisjećao noći kad je ušao u crkvu Sv. Saviora i pronašao svog brata prikovanog čavlima iznad oltara. Nije shvaćao što je Gregory namjeravao dovodeći ih ovamo. Oni su trebali liječnika, a ne svećenika. Zrak je bio ispunjen tamjanom, njegovim tammim, teškim mirisom. A osim njega osjećalo se još nešto, miris antiseptika, kao da je netko dezinficirao zgradu.

Čuvar ih je odveo do niskih vrata na sjevernom zidu crkve, baš ispod malog drvenog ikonostasa. Prolazeći pored njega svjetlo je presjeklo mrak otkrivajući prazne dijelove koji su nekada plamtjeli crvenilom i zlatom. Vrata su vodila na stubište. Ovdje im nije trebala lampa, jer je stubište bilo dobro osvijetljeno električnim svjetlom. Michael se najprije

zbunio, a onda je prepoznao snažni brujeći zvuk koji je, pretpostavljao je, dolazio od malog generatora.

A'isha je išla naprijed, noseći Fadwu. U podnožju stuba zaustavio ju je mladić koji je u rukama držao poluautomat. Pogledao je A'ishu i Fadwu, zatim kimnuo i odmaknuo se u stranu.

Trebalo je skrenuti pod oštrim kutom i zatim kroz prolaz kojim se dolazilo u prostoriju čija se stvarna veličina nije mogla odrediti. A'isha je stajala na ulazu, na rubu plača, očajna, ne znajući što da dalje učini. Zatim se pojavio lik iz sjene, mladić obučen u jeans i majicu.

– Ja sam Anba Yu'annis – prošaptao je i spustio pogled na Fadwu. Okrenuo se i tiho pozvao nekoga u mraku. Pojavio se i drugi muškarac koji je na sebi imao bijeli ogrtač. Samo trenutak iza toga, pojavila se iza njega žena obučena u odom medicinske sestre.

A'isha je osjetila da je netko od nje preuzeo Fadwu. Oko nje su se komešali muškarci i žene u bijeloj odjeći, svjetla su treperila u susjednoj sobi, prigušeni glasovi, Butrus se spotaknuo i netko ga je pridržao, osjetila je na ramenu nečiju ruku, i čula zabrinuti glas kako šapuće o kupki i suhoj odjeći, a svjetla su se okretala i glasovi odjekivali naprijed i natrag, soba se dizala i spuštala i postajala mračna, ruke su je uhvatile dok je padala i padala i padala.

64. poglavlje

Bili su u mračnoj sobi, Michael i stari svećenik, šćućureni kao ptice neposredno poslije oluje. Jedna slaba svjetiljka bacala je blijedo svjetlo preko golih zidova i malog koptskog križa iznad vrata. Michaelu su dali suhu odjeću i šalicu vrućeg pića mahlab. Liječnik ga je pregledavao dok je sestra previjala rane. Imao je brojne posjekotine i modrice, a na čelu duboku otvorenu ranu koju je zadobio kad se provlačio iz kanala u glavni jarak kanalizacije. A'ishu su stavili u krevet u drugu sobu. Bilo je tamo još kreveta. I Michael je mogao leći kad zaželi.

– Kako su to učinili? – pitao je. – Pretvorili su crkvu u bolnicu. Imaju čak i dvoranu za operacije. Nikad još nisam vidio nešto poput ovoga.

Gregory je kimnuo. Osjećao se vrlo ponosan, poput čarobnjaka početnika koji je upravo izvukao zeca iz svog šešira.

– Otac Yu'annis je sve to smislio. Ovo je samo jedno od nekoliko utočišta koje je otvorio. Kad se prvi put čulo o planovima da se uHITE gradski liječnici i bolničko osoblje, shvatio je kakve bi mogle biti posljedice. Počeo se obučavati za liječnika prije nego što je postao svećenik. Mnogi njegovi prijatelji bili su liječnici u koptskoj bolnici i u Kitchener Memorijalu u Shubri. Počeo je s koptskim liječnicima, ljudima za koje je znao da im može vjerovati, ali ubrzo je imao ekipu u kojoj su brojčano bili gotovo

podjednako zastupljeni i Kopti i muslimani, kao i kršćani koji nisu bili Kopti. Vjerujem da je tvoj prijatelj doktor Ibrahimian jedan od njih.

Sastavili su eventualne planove za slučaj da se prihvati dekret. Oprema i medicinske zalihe nestajali su iz trgovina po cijelom gradu. Crkve i druge zgrade u nemuslimanskom susjedstvu izabrane su i pretvorene u krizne centre. Od početka su bili svjesni da mogu učiniti vrlo malo, ali željeli su pokazati dobru volju. Bio je to prkos kao i sve drugo, način da se pokaže režimu da ne može sve biti onako kako to oni hoće.

Plan je bio spasiti što više ozbiljno bolesnih pacijenata koji su imali šansu da prežive. Morali su donijeti mnoge teške odluke. Ljude s lošom prognozom bolesti i one kojima je trebala specijalna oprema ili posebni lijekovi morali su ostaviti. Pacijente koji su trpjeli jake bolove, ali im stanje nije bilo rizično, morali su poslati kući.

Muslimanski liječnici pokazali su najviše oduševljenja. Osjećali su se posebno iznevjerenim. Neki od njih pokušavali su dokazati da je zapadna medicina potekla iz islamske tradicije. Isticali su da je briga za bolesne islamska dužnost, isto tako važna kao što su molitva ili post. A bili su otpušteni s posla ili im se prijetilo zatvorom.

Na vratima se začulo kucanje. Michael je otvorio. Anba Yu'annis je stajao na ulazu.

– Imate li što protiv da uđem? Ili biste radije da se vratim kasnije, ujutro? Mora da ste vrlo umorni.

Michael je zatresao glavom.

– U redu je – rekao je. – Razgovarali smo.

Mladi svećenik je ušao u sobu, zatvarajući iza sebe vrata. Pozdravio je Gregoryja i sjeo na kraj Michaelovog kreveta. Sada kad ga je jasnije vidio, Michael je opazio da Yu'annis izgleda umornije od njega. Imao je teške podočnjake, koža mu je bila siva, bio je napet kao da se priprema obraniti od napada.

– Kako se sada osjećate, gospodine Hunt? – pitao je.

– Bolje – rekao je Michael. – Hvala. Ovo mjesto je neka vrsta čuda.

Val tuge prešao je svećenikovim licem.

– Čuda? – Zatresao je glavom. – Ovdje nema čuda, gospodine Hunt. Doboga želim da ih bude. Cijeli Egipat treba čudo. Ali, kao i obično, čini se da Bog ima drugog posla. – Pogledao je Gregoryja. – Oprostite, oče. Nadam se da vas nisam uvrijedio.

Gregory je zatresao glavom.

– Nisi ti prvi koji kaže ili misli tako. I sam sam dosta često to mislio. Ali gospodin Hunt je u pravu. Napravio si čudo. Možda Bog i nije potpuno okupiran drugim stvarima.

Kopt je pognuo glavu. Bog u kojeg je jednom vjerovao napustio ga je. Nadao se da negdje, u malom kutu svog bola, može pronaći drugog, manje uobraženog Boga. Podigao je pogled i okrenuo se Michaelu.

– Gospodine Hunt, možete li mi reći kako je vaš prijatelj Butrus ranjen? To je vrlo važno. Moramo se dobro pobrinuti da nas vlasti ne otkriju. Previše života ovisi o tome da naša

tajna ostane neotkrivena. Michael je objasnio najbolje što je mogao. Svećenikovo lice bilo je ozbiljno dok je slušao. Kad je Michael završio, Yu'annis je još neko vrijeme ostao tih. Kad je progovorio, glas je odavao napetost pod kojom živi.

– Dopustit ću da Butrus ostane nekoliko dana dok mu rame bude manje bolno. Tada će morati otići. Ne mogu riskirati da dovede muhtasibine na vrata. Vi i gospođa Manfaluti morat ćete otići sutra navečer, kad se smrači. Žao mi je, ali nemam izbora. Osim opasnosti koju nosite, ne možemo si priuštiti niti da vas hranimo. Već je i sada nestašica hrane.

Michael je kimnuo.

– To je u redu – rekao je. – Razumijem. Spasili ste dva života, moramo vam biti zahvalni za to.

Yu'annis je oklijevao, pa tiho rekao: – Nisam siguran za djetetov život. Ne mislim da o njemu možete govoriti kao spašenom. Molim se da bude tako, ali još je prerano bilo što reći.

– Koliko su teške njezine povrede?

– Prilično teške, bojim se. Krokodil je istrkao veliku količinu mesa. Ovdje nemamo mogućnosti izvršiti transplantaciju kože. Četiri su joj rebra slomljena. Srećom nijedan od unutarnjih organa nije, čini se, pretrpio oštećenje, ali bit ćemo sigurni tek kad budemo imali rendgenske snimke. Primila je transfuziju krvi i sedative i njeno je stanje za sada stabilno.

Međutim, mi smo loše opremljeni, može umrijeti isto tako brzo kao što može i ostati živa. Žao mi je, ali ne želim buditi lažne nade.

– Hvala, u svakom slučaju. Hvala što ste pokušali.

– Ne morate meni zahvaljivati. Oni su učinili najbolje što su mogli. Postoji li uopće šansa, ona će živjeti. Siguran sam u to. Sada je, mislim, bolje da vas ostavim. Oče, idete li i vi?

Gregory je odmahnuo glavom.

– Ima još nekih stvari o kojima moram razgovarati s Michaelom. Ako nisi umoran, Michael?

Michael je zatresao glavom.

– U redu, onda, ostavit ću vas obojicu. – Yu’annis je ustao i pošao prema vratima. Kad je stigao do njih, svjetlo je palo na njegova leđa. Na mjestu gdje je majica dodirivala kožu, bile su krvave pruge. Michael se nagnuo naprijed.

– Oče...

Gregory je zgrabio Michaela za ruku, mršteći se i tresući glavom. Yu’annis se napola okrenuo.

– Sve je u redu, oče – rekao je Michael. – Samo sam vam još jednom htio zahvaliti.

Yu’annis je kimnuo.

– Recite mi – rekao je – ako djevojčica preživi, što će biti s njom? Michael se namrštio.

– Ne znam – dodao je. – Svi su od njene obitelji mrtvi. Nema nikoga.

– Jesu li bili Kopti ili muslimani?

– Muslimani, mislim.

– Ima li razlike?

Yu'annis je umorno zatresao glavom. Ne – rekao je. –
Više nema razlike.

Kad je otišao, Michael se okrenuo Gregoryju.

– Ne razumijem, oče. Ona krv...

– Vlasti su ga nakratko uhitile prije otprilike dva tjedna. Prilično su ga jako tukli. To iskustvo ostavilo je još dublje ožiljke, od onih koje si vidio. Ne voli da ga se podsjeća na to.

Michael je uzeo šalicu *mahlaba*. Ohladilo se. Stavio je šalicu na stranu. Odnekud izvana dopirao je šuplji zvuk kašljanja. Stope su se bešumno vukle po golom linoleumu na podu. Kašljanje se polako stišavalo. Tišina se uvukla u sve zakutke privremene bolnice.

– Michael – Gregory je oklijevajući počeo, naginjući se naprijed – nešto te moram pitati.

– Da?

– Sada... sada kad si pronašao tu ženu ponovno, što planiraš učiniti?

Michael nije odmah odgovorio.

– Nemam nikakvih planova – rekao je napokon. – Nisam imao vremena misliti toliko unaprijed.

– Želiš li otići? Odvesti je daleko od svega ovog? I dijete, ako preživi?

– Pretpostavljam. Otići iz Egipta, da, o tome nema dvojbe. Ako uspijem. Ispričao je Gregoryju za Hollyja, kako postoji mogućnost da odu s njim.

– Vi također, oče. Mogli bismo vas izvući iz Egipta. Ako ostanete ovdje, uhvatit će vas i ubiti. Ili ćete umrijeti od kuge. Nema mnogo izbora.

Svećenik je duboko udahnuo. Mogao je osjetiti svoje malo srce kako udara u šupljini grudi. Ako zatvori oči, može vidjeti piramidu iz sna, sfinge poredane poput automobila na sprovodu u beskrajnoj pustinji. Stresao je glavom.

– Ne mogu otići – rekao je. – Sigurno shvaćaš. Ja sam još uvijek čuvar... onog mjesta.

– To sada sigurno nije važno.

Svećenik je odmahnuo glavom.

– Važno? Ne znam – rekao je. – Ali to je odgovornost koju mi je dao Bog. Ne mogu se odreći toga kao što se ne mogu odreći ni svojih svećeničkih zavjeta.

– Zar ne postoji netko drugi? Netko mlađi, netko tko to može preuzeti od vas?

Gregory je šutio neko vrijeme. Duga se noć nastavljala. Bilo je previše zvukova, previše tišine. Pipao je tražeći ispod svoje umrljane crne odore, i konačno je izvukao teški ključ na tankom lancu oko vrata. Krzmajući, pružio ga je Michaelu.

– Ako ti ovo ponudim – govorio je napola šapćući – hoćeš li primiti?

– Rekli ste da je vaša odgovornost...

– Mora prijeći dalje...

– Ali ne meni. Ja nisam svećenik. Čak nisam ni vjernik...

Gregory je zatresao glavom.

– Ti ćeš biti moj izbor.

Michael se namrštio.

– Molim te – rekao je Gregory. – Uzmi ga. Ako ga ti sam ne zadržiš, proslijedi ga nekom drugom, nekome kome vjeruješ. – Gledao je tiho u Michaelove oči. – Kao što ja vjerujem tebi. – Držao je ključ bliže. Michaelovi prsti su ga dotakli. Ključ je bio hladna, crna, stara, tajanstvena stvar. Nije se polomio, stoljećima. Michael je osjećao svoje prste kako se stišču oko ključa.

– Ti znaš tko je on – šaptao je Gregory. – Vidio si sliku, i razumio si.

Pustio je da lanac klizne iz njegovih prstiju. Bilo je to kao da, prepuštajući ga drugome, starac skida sa sebe breme koje je predugo nosio. Lice kao da se opustilo. Njegove su se oči ispunile suzama. Michael je stisnuo ključ u ruci.

– Ne obećavam ništa – rekao je.

– Nema niti potrebe – rekao je otac Gregory. – Znat ćeš što učiniti kad dođe vrijeme.

65. poglavlje

Promatrao je sunce kako se diže iz pustinje poput vatrene lopte. Stara pustinja, tamna, izdajnička, puna oluja. Cijele protekle noći sijevale su munje, ljutito je nebo bilo puno brzih, nervoznih bljeskova. Ležao je u šupljini između grebena koje je kiša složila od pijeska, tih, čekajući da prođe noć. Negdje ispod njega ležala je oaza Bahariva i posljednja etapa njegovog putovanja. Cesta za Kairo bila je jasno vidljiva točno iznad sela Al-Jadida. Bio je vrlo umoran.

Sada kad je bio ovdje i imao vremena za razmišljanje, počeo se pitati je li uopće pametno što je došao. Bilo je tako mnogo stvari čiji se učinak ne može točno procijeniti. Ništa ga nije dovodilo do zaključka. Ponekad je mislio da je skrenuo umom i da će ostatak života morati provesti sastavljajući komadiće.

Bit će to pakao za Lindu i djecu, ali to je znao kad je odlučio otići. Zanimalo ga je što će joj oni reći. Da je izdajica, jesu li joj to rekli? Da je napustio AWOL, izdao svoju svetu vjeru? Hoće li je pokušati zbuniti, učiniti da se osjeća okuženom kao žena nekoga tko iznevjeri stranu? Ona će im reći kamo da se gone, naravno, reći im u lice da su budale i znaju li uopće o čemu govore. Mogao ju je čuti kako to govori, svaku riječ, onim grubim jorkširskim tonom. A mnogi od njih su i bili budale.

No znao je također da oni imaju svoje sitne načine, svoje prokušane i testirane metode kršenja otpora kod ljudi: usiljeni osmijesi, sarkastične aluzije, izvještačeno podignute obrve – toljage za nekog ranjivog i otvorenog za sugestiju. A to će ona i biti unatoč svemu. Ranjiva, potištena, prestrašena i sama.

Ili će možda razgovarati s njom da umire sebe, da im pruži razloge koji bi mogli opravdati njegov odlazak, temelje za vjerovanje da je patio od, kako oni to uglađeno zovu, “sloma”, a zatvarao je oči pred tom činjenicom. Ne bi to bilo ništa neobično u njegovom zanimanju, hazard struke, kao alkoholizam za liječnike ili slomljene kosti za akrobatske vozače. Je li izmislila priču za njih o noćima bez ljubavi, čestim sjedeljkama s njihovim direktorom banke, brigama za djecu, majku, mačku, slavinu što kaplje? Ili ih je otpravila s bubom u uhu pripisujući njegovu ludost krizi u njihovom braku?

Ali Linda nije bila njegova najveća briga. Kad dobiju od nje ono što žele, ili joj ispričaju ono što joj oni žele reći, ostavit će je na miru. Bit će sigurna dok se on ne vrati. Ona je znala kako treba čekati, kao i sve žene Vauxhalla. Čekati, biti strpljiva, sakriti bezvrijedne strahove i nepoznate nemire u male nepočišćene kuteve duboko u sebi. Na jedno od onih mjesta koje Englezi nikad ne istražuju. Uzevši sve u obzir, mislio je da bi bilo bolje da joj kažu da je mrtav. Ugašen.

U međuvremenu, trebao je misliti o drugim stvarima. Primjerice, što sada radi služba kontrole. Ne, naravno, ovog

trena: još je u Engleskoj bila noć, dva su sata do svitanja. Haviland još sigurno spava. O čemu sanja? Svojoj viteškoj tituli, koja je već prilično kasnila? O svom novom ljubavniku, koji uživa glas da je bestidno mlad i zahtjevan? Ili o ostvarenju najsajnijeg i najčarobnijeg u njegovom ružičastom svijetu snova – o postkomunističkom zajedništvu obavještajnih službi?

Holly je imao dobru ideju kako starog bludnika suočiti sa svime. Znao je čovjeka dovoljno dugo, bio sudionikom njegovih malih koktel-maštarija. U snu glavnog direktora, lordovi od Lothloriena sjedili su na prijestoljima oko magičnog stola u sterilnoj sobi, gdje su se bijele zavjese njihale na povjetarcu klimatizacijskog uređaja: Amerikanci na jednoj strani, Rusi na drugoj, a u samom središtu – Percy Haviland, smiješeći se svima dobroćudno. Kralj patuljak konačno je došao na svoje, i to prokleta na vrijeme.

Negdje u toj maštariji, Holly nije bio potpuno siguran gdje, u zasjedi su čekali patuljci Mirkwooda, al-Qurtubi i njegovi ljudi. Na ovoj točki, naravno, to više nije bila maštarija dobrog Sir Percyja, već je postajala njegova vlastita – očita paranoja o staroj srednjoistočnoj ruci, koja oživljava svaki otrcani strah o uroti koja bi regiju vratila u srednji vijek i oživjela dane svetog rata.

No, u svakom slučaju, nešto se već događalo. Nešto što nije bilo maglovito poput maštarije. Prije odlaska, sredio je da sve bude spremno. Napravio je to tiho. Obratio se prijatelju u MI5, čovjeku po imenu Crawford, kojem može vjerovati. Crawford ima nekolicinu doušnika u Whitehallu,

može čak doći i do samog predsjednika vlade ako se dovoljno potruži. Ali čak je i Crawford bio ranjiv. Jedan pogrešan korak i naći će se premješten u trećerazredno osiguranje u Huddersfieldu, s tetoviranim muškarcima koji imaju velike trbuhe od previše piva. Holly nije gajio iluzije u pogledu svojih šansi.

Percyju Havilandu dugovali su previše usluga, smiješio se i miješao u preveliki broj života. Stajao je na vratima svog malog kafića, namigujući ljudima koji su svraćali unutra. A gore je imao svoj bordel, stolove za poker, pušionice hašiša; ako si znao što je za tebe dobro, držao si jezik čvrsto za zubima i pustio ga da nastavi svoju predstavu. Inače će ti njegovi dečki zatvoriti usta. Zauvijek.

Najbolja stvar, jedino što je u ovim uvjetima Holly mogao učiniti, bilo je napustiti kafić, izaći iz njega na ulicu ne osvrćući se, počistiti se iz grada. I eto ga ovdje, promatra sunce kako se diže iza rupčage u zemlji zvanoj al-Jadida.

Ispuzao je iz vreće za spavanje, trljajući oči i ispentrao se iz udubine na vrh niskog grebena. Iz kožnate torbe sa strane izvadio je Zeissov dalekozor, prastari dalekozor koji je naslijedio od svog oca. Ležeći potrbuške uperio je leće na cestu. Auto je još uvijek bio tamo. Pričekat će još pola sata, a onda će se spustiti do njega. Nadao se da je momak stavio u tank dovoljno goriva: napokon, platio mu je dovoljno.

Bio je to dugi potez, najduži potez koji je ikada odigrao. Ništa se nije kretalo na autoputu ni pored njega. Promotrio

je područje oko sela. Sve je bilo mirno. Počeo je padati snijeg. Uvećane lećama njegovog dalekozora, nailazile su teške bijele točke ponirući zrakom poput ptica. Spustio je dalekozor i pustio ga da opet klizne u torbu. Kuda god je pogledao, nebo se punilo snježnim oblacima. Pijesak je već pobijelio. Svakog su časa točke postajale sve veće i brže.

Bilo je vrijeme za hladni doručak.

BalkanDownload

X

“I koliko smo naselja uništili, čiji su žitelji grešni bili...”

Kur'an 22:45

BalkanDownload

66. Poglavlje

Butrus je isplivao iz dubokog sna, prigušujući krik straha. Probudio se i vidio da mu je rame čvrsto zavijeno, a patnja kojoj je ranjeno rame bilo uzrokom nije bila veća od tupog bola. Bilo je neke čudne usamljenosti u odsutnosti bola. Do ovog trenutka nikad u svom životu nije bio tako potpuno sam sa sobom, svojim tijelom, svojim mislima. Bol je bio tako apsolutan, tako sverazarajući da su mu misli letjele. Nije se mogao sjetiti gotovo ničega u posljednja dvadeset i četiri sata, ili, ako bi se i sjetio, bili bi to nizovi zbunjujućih dojmova, kaos zvukova i prizora i uzbuđenja bez određenog reda, sve je to slušao, vidio i osjećao kroz prizmu bola što izobličuje stvarnost.

Duboko je udahnuo. Ugniježđen negdje duboko u njegovoj unutrašnjosti, bol je još uvijek vrebao. Znao je da ga samo lijekovi drže pod kontrolom, da se u svakom trenutku može vratiti i mučiti ga. No, oni su izvadili metak i ponovno namjestili rame, i nije se više trebao bojati da će umrijeti. Bilo je samo pitanje vremena kad će se oporaviti, a on ga je imao. Više vremena nego što ga je bilo na cijelom svijetu.

Nije bilo sata. Moglo je biti jutro ili večer, nije bilo načina da sazna. Ali zbog nečega je mislio da je rano poslijepodne. Čuli su se zvukovi kolica što se kotrljaju, tanjura i šalica koje su servirali i ponovno ih skupljali.

Netko mu je bio rekao da je u crkvi, ali to nije imalo smisla. Bila je to bolnica, liječnici i sestre hodali su u bijelim uniformama, nije vidio nikoga tko bi sličio na svećenika. Ne, to nije bilo sasvim točno: sinoć je tu bio svećenik, netko koga je Englez zvao “oče”, koptski svećenik, starac. Nejasno se sjećao kanalizacije, ali u obliku kako se inače čovjek sjeća noćnih mora, grčevito, bez reda ili logike: voda, igra svjetla baterije na pljesnivim zidovima, tanka greda koja se nastavljala sve dalje i dalje u smrad i sjenu. Shvatio je odjednom što mora učiniti. Desnom rukom se oslonio i uspravio u krevetu.

Bilo je jedno dijete. Djevojčica. Nešto ju je napalo i otišlo. Pitao se što se s njom dogodilo. I A'isha je bila tamo, s Englezom koji joj je ljubavnik. Da, mislio je. Znao je točno što mora napraviti.

Nije bilo previše teško sići s kreveta. Još se uvijek osjećao ukočen i vrlo slab, i bio je ošamućen od anestetika, ma koji da su upotrijebili. Ali bol se izgubio i njegova snaga volje se vratila. Mogao se prisiliti da to učini, znao je da može. Smjestili su ga u mali odjeljak s prugastim zastorom preko otvora. Odjeća mu je bila složena preko stolice, još je uvijek bila mokra i smrdjela po vlažnom blatu iz kanalizacije. Svukao je spavaćicu koju su mu dali. Drhteći od hladnoće, prisilio se da navuče hlače. To je sve što je mogao učiniti jednom rukom u povezu. Mali metalni križ oko vrata osjećao je čvrsto na koži. Sjetio se da je taj križ sinoć umirio sestre. Neće ga previše pomno nadgledati.

Uspio je uvući jednu ruku u rukav ogrtača i tada ga je povlačeći preko svog lijevog ramena, zakopčao gotovo do kraja. Izvukao je vezice iz cipela: nije ih mogao zavezati, a ako ih ostavi da vise mogao bi se spotaći.

Bilo mu je drago što u sobici nije bilo zrcala pa nije mogao provjeriti svoj izgled.

Beskrajno oprezno provukao se kroz zavjesu i provirio kroz uski otvor u susjednu sobu. Trebalo je svega nekoliko trenutaka da postane svjestan svog okruženja. Ako je ovo uistinu bila crkva, onda je on sada vjerojatno u kripti. Stubište nasuprot sigurno vodi u glavni dio zgrade.

Ljudi su se kretali uokolo, ali ne kao u običnoj bolnici, nije bilo osjećaja hitnosti ili zbrke. Nije bilo hitnih slučajeva, ni novih ljudi za prijem, nije bilo posjetitelja. Danje imao svoje odmjerene zadatke i, osim ako ovaj ili onaj pacijent ne traži hitnu pomoć, najviše stvari moglo se napraviti bez prekomjerne žurbe. Odmah je znao da će morati napraviti diverziju. Pričekao je dok vani nije bilo tiho. Nekoliko liječnika i sestara stajali su oko jednog od kreveta, sva njihova pažnja bila je usmjerena na pacijenta. Ali nalazili su se između njega i stepenica. Polako je kliznuo iz svog odjeljka i razdvojio zavjesu susjednog odjeljka.

Savršeno. Netko je čvrsto spavao ili je bio bez svijesti u krevetu. Okruživali su ga razni medicinski aparati. Butrus je kliznuo kroz zavjesu i pustio je da padne iza njega. Još nije smislio što će učiniti, ali je znao da će mu nešto pasti na pamet.

I jest. Pacijent, žena u svojim pedesetim sudeći po njenom izgledu, prikopčana na razne infuzije i cjevčice. Na nosaču pored kreveta, mali zeleni ekran snimao je rad srca i druge vitalne funkcije. Žica je izlazila iz nosača na vanjsku stranu. Nagadao je da mora voditi do alarma.

Na vrhu stolića u stražnjem dijelu prostorijice ležala je metalna zdjela u kojoj je bio raznovrstan kirurški pribor, uključivši i dva skalpela. Butrus je izvadio jedan iz zdjele i obrisao ga o svoj ogrtač. Bio je to trenutni posao prerezati vodove što su povezivali ženu s aparaturom. Nosač je odjednom pomahnitao. Svjetla su počela žmirkati. Pulsirajući izotopni indikator koji je pratio rad njenog srca, zapao je u grč prije nego se pretvorio u ravnu crtu. Negdje je počeo zujati alarm. Butrus nije stao da razmisli. Spustio je skalpel u džep ogrtača i zakoračio iza zavjese.

Vratio se ponovno u svoj odjeljak a da ga nitko nije vidio. Bili su prezaposleni brigom oko alarmu, pokušavajući otkriti koji je pacijent u pitanju. Trenutak-dva kasnije, čuo je kako se netko teškim koracima približava prostoru u kojem je i on bio. Glasovi su galamili. Čuo se zvuk kolica koja su užurbano odvlačili.

Pustio je da se sve smiri. Kad je sve to prošlo, izvirio je. Put je bio slobodan. Sve medicinsko osoblje koje je bilo na dužnosti skupilo se u prostoriji za hitne slučajeve, ostavljajući samo pacijente na katu pod stražom. Bilo je sad ili nikad. Iskliznuo je iza zastora i brzo krenuo niz dugi hodnik, ne usuđujući se pogledati iza sebe. Srce mu je udaralo. Činilo se da preskače svaki drugi otkucaj, osjećao

je vrtoglavicu, bio je siguran da nakon svega neće moći to učiniti. Stepenice su se činile tako daleke. U glavi mu se počelo vrtjeti a imao je samo još nekoliko jardi. Svakog je trenutka očekivao da čuje zvuk koraka u potrazi. Nije zaboravio potjeru ulicama, pucanje pušaka kroz mrak.

Došao je do stuba, a nitko ga nije zaustavio. Jednom kad je prošao otvor osjećao se sigurnim. Stajao je nepomično, hvatajući dah, puštajući da vrtoglavica popusti. Prošlo je dugo vremena otkad nije jeo. Osjećao se gladan i bolestan. Vrijeme za pokret.

Polako se uspeo stubama. Do sada je sreća bila na njegovoj strani. Kad bi samo uspio stići do ulice. Volio bi vidjeti A'ishu posljednji put, ali kad je razmislio, možda je bolje da je ne vidi. To bi ga samo zbunilo. Bio je siguran što mora učiniti. Stisnuo je zube i popeo se još nekoliko stuba. Što ako sredstvo protiv bolova prestane djelovati prije nego stigne do svog cilja? Pa dobro, nema sumnje da će ga netko odmah vidjeti.

Na vrhu stepenica bila su drvena vrata. Čak je i ovdje osjećao miris crkve, njezinu svetost, miris tamjana i voska. Otvorio je vrata treskom i pogledao van. Lađa crkve bila je prazna. Desno, sakristija je bila tiha. Iznad nje, smješten u niskoj kupoli, lik Krista Pantokratora gledao je dolje, dok su se svuda oko njega vrtjeli zlatni anđeli preko oslikanog neba.

Butrus je izmigoljio u crkvu. Ovdje je bilo tako mnogo sjena. Sjetio se svog djetinjstva, snažne misterije liturgije, izgovarane na jeziku koji nije razumio nitko osim svećenika.

Svijeće i sjene od njihovog svjetla, nejasne aureole na licima vjernika, na njegovom licu i obrazima. Osjetio je podmukao udarac srama zbog onoga što se spremio učiniti.

Bio je na pola puta prema vratima kad ga je neki glas zaustavio. Okrenuo se i vidio nekoga kako brzo dolazi prema njemu iz pravca sakristije. Mladolik muškarac obučen u jeans i majicu. Nije imao snage pobjeći. Muškarac je došao ravno k njemu. Pogledao ga je čudno, onda ispustio dugi uzdah olakšanja.

– Oprostite – rekao je – mislio sam... Vi ste čovjek kojeg je gospodin Hunt prošle noći doveo, zar ne? Sigurno vas dr. Rashid nije pustio da odete u ovom stanju? I u toj odjeći.

– Tko ste vi?

– Oprostite, niste bili potpuno pri svijesti kad su vas sinoć donijeli. Ja sam otac Yu'annis. Ovo je moja crkva. Gledajte, stvarno ne razumijem što se događa. Rekli su da trebate barem nekoliko dana odmora u krevetu.

– Moram ići. Ima stvari... Moram nešto obaviti.

– To možda i jest tako, ali bolesni ste. To rame neće pravilno zacijeliti. Ako odete, ne možemo vam dopustiti da se vratite. Da li razumijete? Za vas neće biti mjesta kamo biste mogli otići. Nećete naći sredstva protiv bolova, zavoje ili antibiotike nigdje drugdje.

– Nije važno. Svakako ćemo svi umrijeti.

– To nije istina. – Svećenik je ispružio ruke prema Butrusu, obgrlio mu jednom rukom lijevo rame, gdje se

ogrtač podigao zbog debljine zavoja. Butrus se pokušao povući, ali ga je Yu'annis držao toliko čvrsto koliko se usudio.

Neopaženo, Butrus je desnom rukom kliznuo u džep ogrtača. Pronašao je dršku skalpela.

– Vratite se sa mnom. Jednom kad se budete osjećali malo bolje, možete raditi što god bilo to što morate.

Butrus je osjetio da su mu suze počele teći niz obraze.

– U redu je – šaptao je otac Yu'annis. – Pod strašnim ste pritiskom. Možemo kasnije razgovarati, koliko god dugo trebate.

– Žao mi je, oče. Vrlo mi je žao. Ona je trebala mene voljeti. Svećenik ga je pogledao u oči. Mogao je osjetiti bol u njima poput udarca.

– Oprostite mi, oče.

Oštrica je bila vrlo oštra. Bilo je to kao milovanje mačke, samo nježan pokret ruke preko grla, i oštrica se pobrinula za ostalo.

67. poglavlje

Bio je dan kao i svaki drugi u Gradu mrtvih. Kao i uvijek, sunce je koso polagalo svoje zrake oblikujući šare svjetla i sjene preko grobnica. Kao i uvijek, sam Kairo nije bio ništa više od treperenja i tutnjave prometa koji se nastavljao na rijetkom poslijepodnevnom zraku. Mrtvi su bili mrtvi kao uvijek, živi su morali nastaviti živjeti. Nitko ovdje nije ostao tko to nije morao: mrtvi zato jer su bili mrtvi, siromašni zato jer su bili siromašni. Ništa se do sada nije promijenilo.

Tom Holly bio je u prošlosti ovdje previše puta da bi mjesto smatrao čudnim ili nečim zabranjenim. Hodao je sjevernom stranom ulice Khandaq Manvana. Nekoliko jardi dalje dva su se mršava psa borila za komadić mesa. S ulaza turske grobnice jedno je dijete zurilo u njega širokim, zanesenim očima. Iz susjedne je ulice dopirao visoki ženski glas, što je pjevao sjetnu pjesmu o svršetku jedne ljubavi. Snijeg je sada padao jako, bez prestanka.

Na jugu i istoku Kaira, dva velika kompleksa groblja protezala su se između grada i Muqattam Hillsa. Između njih, bile su dvije milje prostora. Qarafa al-Kubia bio je veći od dvaju kompleksa, šireći se s točke južno od Citadele sve do vanjskih gradskih predgrađa. Bio je to mali grad poput bilo kojeg drugog, s ulicama, kućama, trgovinama, kafićima, vodom i malo struje. Jedina razlika bila je tome što stanovi nisu bili građeni kao kuće za žive, već za zakapanje mrtvih.

Nije to bilo u potpunosti mračno mjesto, mislio je Tom. Žene su vješale oprano rublje na konopce rastegnute između dvaju mauzoleja. Rublje je bilo ukočeno od mraza i snijega, izgledalo je poput kartonskih izrezaka. Djeca koja su se igrala, ispunjavala su vikom i smijehom duge, obične ulice, muškarci su sjedili u kafićima pušeći i pijući kavu. Bilo je teško ne misliti na to da, iza ovog zida ili ispod ovog poda, s druge strane vrata, leže hrpe kostiju u raspadanju. Noću su sjene ispunjavale ulice. Sjene i misli sjena.

Zgrada koju je Tom tražio bila je mala qubba, nadsvođena grobnica u kojoj su prebivali ostaci Sidi Idris al-Fasija, marokanskog sveca koji je u Kairu, krajem osamnaestog stoljeća, osnovao red Sufi mistika. Njegov potomak, šeik Ibrahim Ibn Fadl Allah, bio je sadašnji vođa reda Idrisiva. Glavno središte bratstva bilo je u Al-Jamaliyi, ali je šeik izabrao živjeti ovdje, u grobnici svojih predaka, rame uz rame s ostacima svoga oca, djeda, i daljnjih predaka. Svakog četvrtka navečer, dolazio bi auto i vozio ga u grad, gdje je vodio svoje sljedbenike u hadri prema ritualima koje je postavio Sidi Idris. Jednom godišnje, derviši iz cijelog Egipta okupljali su se u Qarafi slaviti mulid, godišnjicu rođenja njihovog osnivača. Redovi su sada bili prokleti, njihove ceremonije bile su izvan zakona, rituali zabranjeni. Pod vlašću novog režima, bili su dopušteni samo najortodoksniji oblici islama.

Tom je pronašao šeika Ibrahima kako sjedi u maloj, bijelo okrečenoj sobi, prekriženih nogu na maloj hasuri i čita rukopis Sufi uputa. Stajao je na vratima dugo, čekajući da ga šeik opazi.

Šeik Ibrahim podigao je pogled. Njegove su se oči susrele s Tomovim. Zatvorio je knjižicu.

– Očekivao sam te – rekao je.

– Žao mi je – rekao je Tom. – Nisam imao izbora. Morao sam doći.

– Sjedni. Zamolit ću Fu'ada da donese još kave.

Šeik je pozvao. Trenutak kasnije ušao je mladić. Imao je oko četrnaest godina, osjećajan, glatkog, čistog lica poput djevojačkog. Šeik mu je rekao da pripremi kavu. Naklonio se i napustio sobu, smiješeći se Tomu dok je odlazio.

Tom je sjeo naslonjen leđima na zid, licem okrenutim prema šeiku Ibrahimu. Murshid je šutio, gledajući posjetiteljevo lice. Nosio je jednostavnu odjeću derviša, vuneni talar, turban, dugu brojanicu oko vrata, druguje imao u ruci, i prstima polako prebira po njoj. Na zidu iza njega velika brojanica, veličine čovjeka, visjela je između dvije čelične kuke. Pored nje visjeli su uokvireni vjerski tekstovi, stihovi iz Kur'ana vješto složeni u obliku lavova, drveća i džamija. Bilo je i nekoliko plitkih niša u koje su bile smještene knjige. Zrak je bio zasićen teškim mirisom tamjana. Tom se osjećao opkoljen i gušio se. Peć na parafin u jednom kutu činila je sobičak nepodnošljivo tijesnim. Uljana je lampa ispunjavala sobu više sjenama nego svjetlošću.

– Došao sam sam – rekao je Tom.

– Ali zbog Boga. “On ti je bliže nego tvoj životni smisao”.

Tom je kimnuo.

Sjećao se mnogih takvih susreta. Jednom je došao ovamo tražeći mudrost. Danas, došao je tražeći nešto sasvim drugo. *Bilo je vrijeme*, mislio je, *da mudrost ostavi mudracima*. – Onda, s Bogom.

– Molit ću se da odeš s Bogom.

Vrata su se otvorila i dječak se vratio noseći poslužavnik s dvije čaše i mjedenim vrčem za kavu. Bio je obučen jednostavno, u prugastu pamučnu galabiju, ali mu je kosa bila dobro podšišana i nauljena. Kad se nasmijao, Tom je primijetio da ima savršene zube, poput malih bijelih bisera. Oči su mu bile kao masline, trepavice duge i svilene. Kad je nalio prvu šalicu, dječak se naklonio i otišao. Tom je čekao da se vrata zatvore i tada se okrenuo šeiku.

– Jeste li što pronašli? – pitao je.

Šeik je kimnuo.

– Oprostite – rekao je Tom. – Nisam vas želio u to uvlačiti.

– Zašto misliš da ti imaš nešto s tim?

– Zatražio sam od vas pomoć. Da se raspitate. Da otkrijete što možete.

Šeik je zatresao glavom.

– Nekad sam bio njegov učitelj. Baš kao što sam bio i tvoj učitelj neko vrijeme. Djelomično sam odgovoran za ono što je postao. Da sam bio bolji vodič, on možda ne bi izabrao put na kojem je sada.

– Al-Qurtubi bi postao ono što jest usprkos bilo čemu što bi netko mogao napraviti. Bilo je zapisano.

Šeik Ibrahim se namrštio. Ne odgovorivši, podigao je šalicu kave začinjene kardamonom. – *Bismi 'llah* – promrmljao je prije nego je ispio prvi gutljaj.

Šeik je pomno ispitivao svog gosta, kao da ga mjerka na nevidljivoj vagi. – Što vidiš? – pitao je.

– Vidim vas. Vidim ovu sobu.

Šeik je zatresao glavom.

– Nije točno – rekao je. – Ne vidiš ni jedno ni drugo. Misliš da to vidiš, ali ono što vidiš samo je iluzija. Ibn al-'Arabi kaže: “*Fa 'l-'alam mutaw akham, ma lahuwajud haqiqi... Svijet nije ništa doli jedna iluzija.* Nema stvarnu egzistenciju. To je smisao fantazije. Samo ti se čini da je svijet odvojen od Boga, ali u stvarnosti nije tako... Ti sam nisi ništa doli fantazija. I sve što vidiš je fantazija. Sve su stvari samo fantazija unutar fantazije”.

Tomovo poznavanje teologije nije bilo doraslo tome. – Ne kaže li Ibn al-'Arabi isto tako da je svijet Božje očitovanje? Da ima svoju stvarnost u Njegovoj stvarnosti?

– Postoji predaja – rekao je šeik. – “Svi ljudi spavaju. Tek kad umru, probudit će se.” – Pogledao je uokolo po sjenovitoj sobi. – Rekao si da vidiš ovu sobu? Što bi vidio kad bi mogao gledati preko toga, preko zidova?

– Kostii vaših predaka.

Šeik se nasmiješio, kao da je to osobna šala.

– To je isto tako netočno – rekao je. – To što vidiš je *silsila*, lanac inicijacije što me povezuje s Prorokom. Proroka sa Svetim duhom. A Svetog duha s Bogom. I sada, što ako ti kažem da, usprkos tome, usprkos snage koju mi je Bog dao, da se ja još uvijek bojim tog čovjeka?

– Rekao bih da sam iznenađen.

Šeik se namrštio i odložio šalicu. Nježno, beskrajno nježno položio ju je na grubi kameni pod.

– Bio bi iznenađen jer spavaš, jer sve što vidiš i čuješ i osjećaš, sve je samo san. To je svrha našeg Puta, probuditi ljude prije nego što umru. Usprkos tome, ja se bojim. – Zastao je. – Ti znaš što je on. Tko je on. Tom je promatrao kako šeikovi prsti prebirlu kuglice, čuo je svaku od njih kako je kucnula udarivši o susjednu.

Tom je zatresao glavom. Bilo je teško svemu tome dati smisao. Toplina, sjene i miris parafina pomiješan s tamjanom omamili su mu mozak.

– Što ste pronašli za mene? – pitao je naposljetku. Šeik je uzdahnuo.

– On planira sutra započeti pohod terora u Europi. Sve što se dogodilo prije ovoga bile su samo pripreme. Nešto što je trebalo ljudima pokazati za što je sve sposoban. Njegovi su ljudi svi na mjestima. Svi imaju bombe i puške koje trebaju.

– Je li vam poznata bilo koja njegova meta?

Šeik Ibrahim zatresao je glavom.

– Samo to da uključuju crkve i sinagoge.

Tom je izgledao očajan.

– Trebam više informacija. Moramo ga zaustaviti.

Šeik je kimnuo. – Slažem se. Ali moja je veza već preuzela strašan rizik.

– Znam to. Ali stotine života je u pitanju. Mi trebamo doznati više.

Šeik je oklijevao. Ne zbog toga što bi se bojao otkriti ono što zna. No on je proveo život razmišljajući o posljedicama znanja i djelovanja.

– Ako ti kažem što znam, to će te obvezati da ustraješ na akciji koju bi radije izbjegao.

– To si ne mogu pomoći. Stvari su otišle predaleko.

– Da – šaptao je šeik. – I više nego predaleko. – Pogledao je tužno svog starog prijatelja. – Vrlo dobro. Što znaš o planu održavanja ekumenske konferencije u Jeruzalemu na početku godine?

Tom je slegnuo ramenima.

– Ono što i svi. Papa će biti tamo. I drugi vjerski vođe. – Potpuno ispravno. Šefovi grčke pravoslavne crkve i koptske. Sirijski i armenski kršćanski biskupi. Muslimani. Židovi. Druzi. Održat će se konferencija, izaslanici će držati govore o bratstvu i skladu, čitat će odlomke iz svojih poštovanih svetih knjiga i recitirati molitve za svjetski mir. A kad sve to prođe, vratit će se u svoje crkve, džamije i sinagoge kao da se ništa nije dogodilo. To je sasvim predvidljivo.

Vidio je kako Tom podiže obrve.

– Misliš da sam ciničan? Možda i jesam. Ali isto ćeš tako shvatiti da sam u pravu. Istinsko vjersko jedinstvo nikad nije bilo u interesu teologa ili prelata, ma koliko im se sviđalo zavaravati sami sebe. Međutim, konferencija je daleko od svrhe. Nije ništa drugo do paravan. Papi je savršeno jasno da su takva okupljanja gubljenje vremena; ali on još uvijek vjeruje u mogućnost političkog dijaloga.

Šeik je zastao. Dolazio je do srži stvari. Za trenutak, više neće biti povratka.

– Poslije međuvjerske konferencije, treba se održati dragi sastanak. U svakom slučaju ne javni. Održat će se privatno, bez prisustva tiska, televizijskih kamera, bez sljedbenika. Papa je osobno pozvao na sastanak odabrane grupe političara. Goldberg, izraelski predsjednik, bit će tamo osobno, zajedno sa svojim ministrom unutarnjih poslova.

– Rabinovitch? Beskompromisni čovjek?

Šeik Ibrahim je kimnuo.

– On je jedan od razloga za tajnovitost. Bit će to prvi put da on sjedi za stolom s nekim sa druge strane. Novi predsjednik PLO-a, Butrus al-Hammadi bit će tamo. Sayyid Husavn Adelshahi, iranski ministar vanjskih poslova. Sirijski ambasador u UN. Robbins iz Sjedinjenih Država. Nekoliko drugih.

Tom je zazviždao.

– Sigurni ste da to nije samo nešto što je taj izvor sanjao?

Šeik je zatresao glavom.

– Znam za to već neko vrijeme. To je rezultat inicijativa što su započele nakon Srednjoistočnih mirovnih pregovora, prekinutih konačno 1994. godine. Ali tek sam sad otkrio što planira al-Qurtubi.

– Al-Qurtubi?

Tom je osjetio kako mu postaje hladno.

– Namjerava oteti Papu. Ne znam kako ni gdje, niti točno kad. Ali želi biti siguran da Papa nikad neće stići do Jeruzalema. Bez njega, mirovni će pregovori propasti. A umjesto njih započet će al-Qurtubijev teroristički pohod Europom.

– To je sve što znam – rekao je. – Osim jedne stvari. Zavukavši ruku pod *talar*, izvukao je smotani komad papira i pružio ga Tomu. Englez ga je razmotao i polako pročitao. Bila je to lista imena. Imena ljudi koji su bili na sastanku u kući Sir Lionela Baileyja. I imena drugih koji su toga dana bili u Europi. Ljudi koji su bili na brifingu u Aleksandriji. Kad je Tom napokon podigao pogled, na licu mu se ogledalo zaprepaštenje.

– Kako ste, zaboga, došli do ovoga? – pitao je. Prepoznao je više od pola imena, smjesta je shvatio vrijednost dokumenta koji je držao. Vrijednost i opasnost.

– Tvoj prijatelj gospodin Hunt postavljao je u Aleksandriji mnoga pitanja. Malo je podigao prašinu. Ovu je listu pribavio al-Qurtubi, držao je kao vrstu osiguranja, u slučaju da ikad zatreba izvući nekoga od svojih ljudi iz

zatvora u Europi. Želio je da lista bude na sigurnom, daleko od Huntovih ruku. Moja je veza to čula. Našao ju je i uzeo. Možda ćeš je moći upotrijebiti kao dokaz.

– Da – rekao je Tom. Razumio je zašto. Prepoznao je rukopis: pripadao je Percyju Havilandu.

– Ako ga budem mogao ponijeti u Englesku. Hoće li biti razlike ako ga uspiješ odnijeti?

– Razlike?

– Za svijet. Za ljudsku patnju.

– Da – rekao je Tom. – Mislim da hoće. Može spasiti živote.

– Onda, kao i ja, misliš da ništa nije zapisano?

– Ništa što ne možemo izbrisati.

– Nadam se – šapnuo je šeik. – Nadam se da si u pravu.

Vani, u tišini snijega što pada, u sivoj nadolazećoj mećavi, zvuk Ibn ‘Adhdhinovog glasa zvučao je poput stakla što zvoni među grobovima.

68. poglavlje

Downing Street London, 09.05 sati.

Drago mi je da te vidim, Percy.

– Hvala, premijeru. Drago mi je vidjeti da tako dobro izgledate. Sjedni, molim te. Uljudnost prinčeva, blago uzbuđenje što se nalazi u njihovoj prisutnosti. Oboje precijenjeno. Percy Haviland pogledao je premijera i zaključio, ne prvi put, da čovjek ne spada u prinčevsku ligu. Nije čak niti manji aristokrat ili skorojevička klasa bogatuna. Tek mali kreten koji se ustrajno probijao do mjesta na kojem je sada uglavnom lizanjem onog dijela zajedničke anatomije koji drugi jezici ne bi ni u snu uspjeli dohvatiti. Mali kreten imao je nešto novca, čopor prodornih prijatelja i izvjestan zastrašujući stil koji mu je pomogao da dobije poslaničko mjesto u parlamentu, kad je grofovsko društvo bilo u gradu urlajući za krvlju. On je vodio cirkus, a ne parlament. Kako ga je Haviland samo prezirao: njegove bolesno pedantno podrezane brkove, njegovu teško stečenu drugorazrednost, njegovo ne sasvim prosto, niti sasvim prvorazredno porijeklo, njegovu evangelističku susretljivost, njegovo oduševljenje za Puccinija, njegovu naklonost prema mliječnoj čokoladi, njegovu štrkljastu nedužnost, njegovu malu mrzovolju, njegovo tapšanje po leđima. “Hvala, Percy. Odlično, Percy. Dobra predstava, Percy.”

– Hvala, premijeru – Percy se kreveljio, namještajući mlaku ljubaznost za koju se često uvjerio da dobro prolazi. Bili su u privatnom uredu premijera, izvan dometa tajnika, podtajnika i mrskih sitnih ljudi koji poslužuju dobar čaj. Nedavno su, poslijepodne počeli nuditi ljudima kavu; Percy se pitao gdje li će to završiti.

– Jeste li dobili čokoladu koju sam vam poslao, premijeru?

– Čokoladu? Oh, to. Da, jesam. Dobio sam je prošli tjedan. Mnogo ti hvala. Kakvu dražesnu mekoću ima. Odlična je.

– Zanima me jeste li uživali u njoj? Mogu vam je još poslati. Trebate samo reći. Naš čovjek u Bruxellesu ide redovito u kupovinu. Šalje mi čokoladu svaki tjedan.

– Pa, da budem potpuno iskren, Percy, smatram da je malčice pregorka za moj ukus. Pomalo francuska, ako znaš što mislim.

– Bila je to belgijska čokolada, premijeru.

– Da, naravno. Stvarno si spomenuo Bruxelles. Ista stvar, Percy; ista stvar. Možda je to grubo od mene, ali više volim prave stvari. Milk tray, Galaxy, takve stvari. Više odgovaraju mojem nepcu. Svakom njegovo, zar ne, Percy.

– Da, premijeru. Upravo tako. Svakome njegovo.

Čuo se kucanje na vratima. Ušao je pokorno čovjek u hlačama na diskretne prugice.

– Oprostite, sir. Želi li gospodin Haviland čaj ili kavu jutros? Premijeru, mislio sam da nas neće ometati.

– Potpuno u redu, Percy, potpuno u redu. Hawkins, možete li doći malo kasnije? Siguran sam da će gospodin Haviland htjeti popiti malo kave poslije našeg razgovora. – Pogledao je značajno na sat. – Ako bude vremena.

– U redu, sir. – Hawkins je otišao, ali je uputio srditi pogled u pravcu Havilanda.

– Sada, Percy, bolje ti je da prijeđeš na stvar.

– Naravno, premijeru. Zato sam i došao.

Podigao je svoju aktovku, prilično elegantnu stvar Brune Maglija koju mu je žena kupila za Božić prije tri godine, i izvadio pregršt papira. Većina je imala oznaku “strogo povjerljivo”, ali ih je Haviland bezbrižno mogao ostaviti na krovu autobusa broj 45 i otići kući pjevajući. Sam je stavio te pečate prije nego što je izašao, tek toliko da ostavi dojam na malog Johna. Proklet bio ako donese bilo kakav zaista povjerljiv materijal na broj 10.

– Shvaćam, po informacijama iz ministarstva vanjskih poslova da su učinjene neke izmjene otkad smo zadnji put razgovarali.

– Tako je, premijeru. Svjesni ste, naravno, da je novi čovjek preuzeo vlast u Egiptu.

– Da, novosti su stigle do mene sinoć. Znaš li nešto o njemu?

Haviland je zatresao glavom.

– Vrlo malo do sada, sir. Čovjek čije će se odlike tek otkriti. Postao je poznat po stolariji, ili što već imaju tamo.

Ali sada je tamo nekakva mala zbrka. Izgleda da je stvar s kugom izmakla kontroli.

– Da, strašna stvar. Postoji li ikakva šansa da taj novi čovjek napravi ustupke i dopusti ljudima iz svjetske zdravstvene organizacije da uđu u zemlju? MP dobiva već pune vreće pisama u kojima se ljudi pitaju zašto vlada ne poduzima ništa.

Haviland je slegnuo ramenima.

– Kao što sam rekao, sir, taj Qurtubi je čovjek čije će se odlike tek otkriti. Prema onom što se čuje, beskompromisan je. Što bi moglo značiti da će se stvari prije pogoršati negoli poboljšati. S druge strane, ja već imam indicija da bi on mogao pregovarati sa Zapadom.

– Stvarno? Je li to točno? – Premijerove obrve su se naglo podigle. Činio se gotovo živahan.

Haviland je izvukao smotani papir iz džepa svog sakoa. Uredio je da ga sinoć dobije, nakon razgovora sa sir Lionelom.

– Ovo je stiglo rano jutros, sir. Preko europske terorističke veze. Najbolje je da ne kažem ništa poblje u vašoj prisutnosti, sir. Opreznost, shvaćate.

– Što je to?

– Pa, čini se da bi to trebao biti dokument vijećanja, sir.
– Haviland mu je pružio papir preko širokog pisaćeg stola.

Premijer ga je brzo preletio pogledom, a onda pogledao Havilanda. – Percy, što misliš napraviti od toga?

– Pa, nešto je od toga prilično jasno, sir. On želi odvesti od nas onoliko europskih muslimana koliko mu dopustimo. Taj dio je prilično jednostavan.

– U zamjenu za priličnu svotu novca, Percy.

– Da, to nije altruistička gesta, moram priznati. Međutim, on će trebati neku vrstu zaklade kako bi im osigurao dom, posao, školovanje, bolnice i drugo.

– Mi nemamo novca za takve svrhe, Percy. Ministarstvo financija neće to ni pogledati.

– Pa, sir, još uvijek mislim da možemo skupiti nešto.

– Zaista? Odakle, zaboga?

– Pa ako se vratite unatrag – kad je to bilo? – U 1991. godinu, kad smo zatvorili onu arapsku banku, BCCI, sjećate se da su neka naša bankovna udruženja dobila velik dio tog novca. Bilo je mnogo slobodnog novca koji je lutao okolo; slobodni krediti, slobodna moć. Mislim da je mnogo toga još dostupno, sir. Ako ih vežemo širim trgovačkim ugovorima. Ne samo s Egipćanima, nego i drugim arapskim zemljama. Oni su prisiljeni ići na to. To će skinuti dio tereta s njihovih pleća.

– Tereta?

– Prirodno, on je na kraju prisiljen otići k njima. U svakom slučaju državama koje imaju naftu.

– Nisam siguran da mi to trebaš govoriti, Percy.

– U redu, premijeru, neću. Ali znam da se mogu pouzdati u vas. *Bezuvjetno. Čokoladni ljubavnik.*

Haviland se nasmijao na vlastitu šalu.

Premijer je čupnuo svoj brk. Ponekad je Haviland mislio da je to imitacija, scenska kulisa nalijepljena svakog jutra. Nešto u njemu čeznulo je za tim da ih dohvati i otrgne. Ili da mu, u najmanju ruku, prouzroči bol na toj tankoj gornjoj usnici čiju je slabost trebao prikriti taj mali brčić.

– Želimo li se mi, uopće, osloboditi muslimana, Percy? To je pitanje. Znam da neki od njih mogu biti užasna muka, sa svojim fatwama i čime sve ne; ali većim su dijelom solidni britanski građani. Nisam siguran da možemo legalizirati njihov prisilan premještaj. Mnogim se ljudima to ne bi svidjelo.

– Manje ih je nego što mislite, sir. Pitajte političare. Javno mnijenje je već neko vrijeme okrenuto protiv imigranata. Prava vrsta zakonodavstva može osvojiti mnogo glasova. Strogog ali začinjelog samilošću. Bit će upravo kao kad su Židovi odlazili u Izrael. Započinjući nov život. Radeći na tome da pustinja procvjeta. Ljudi će vam pljeskati.

– Ali zašto bi on to, Percy, želio učiniti? Zacijelo ima tu još nečega osim novca.

– Stvarno ne znam, sir. Ali vam savjetujem da to pažljivo razmotrite. Ako ništa drugo, to je polazna točka. Ne sumnjam u to da postoji još sličnih dokumenata koji se proučavaju u svim europskim glavnim gradovima upravo ovog trenutka.

– Nema sumnje da si u pravu, Percy, ali svejedno...

– On želi da ja izađem i počnem pregovore.

Premijer je razrogačio oči. – Što? Ne mogu vjerovati ozbiljno u to što govoriš. Zna li on tko si ti?

– Pretpostavljam da ne zna moju stvarnu funkciju. Ali čini se da me je negdje upoznao, na nekom od mojih diplomatskih putovanja. Misli da mi može vjerovati.

– Misliš li da je to mudro, Percy? U sadašnjim uvjetima.

– Mislim da mogu napraviti nešto dobro, sir. Mi još imamo ljudi vani koje bismo rado vidjeli oslobođene. Obećali su mi diplomatski imunitet.

– Svejedno, zvuči riskantno. Kad misliš krenuti?

– Danas, sir. Već sam rezervirao let.

– Znaš da ti mogu narediti da ne ideš.

– Volio bih da to ne učinite, sir. Da budem iskren, mislim da mogu nešto postići. Dobiti neke od ustupaka o kojima ste pričali.

– Čak i ako je to beskompromisan čovjek?

– Upravo to, sir. Možda mogu upotrijebiti tu činjenicu u našu korist. Ponuditi mu ono što odgovara njegovoj politici. Zažmiriti na njihov ekstremni islamizam.

– Pa, u tom slučaju... Budi oprezan, Percy. Ustraj na ponovnom otvaranju veleposlanstva.

– Već sam to učinio. Činilo mi se to ispravnim, bez obzira što se dalje događalo.

– Vrlo dobro. To je onda sređeno.

Premijer je kimnuo i pustio papir da sklizne u ladicu. Sjedio je nekoliko trenutaka, promatrajući svog šefa obavještajne službe, poput ronioca koji se priprema da zaroni u ledenu vodu. Pružajući ruku da dohvati fascikl na

polici s njegove lijeve strane, izvukao je tanak dokument i gurnuo ga preko stola Havilandu.

– Jesi li to već vidio, Percy?

Haviland je bacio brzi pogled na papir. Bio je to izvještaj iz združene škole fotografske interpretacije pri RAF-u u Wytonu. Nije mu izgledalo poznato. Na vrhu je bio jučerašnji datum i crveni žig koji je objavljivao da se radi o najstrožoj tajni. Haviland je zatresao glavom.

– Ne vjerujem, sir.

– Nisam ni mislio da jesi. Achesonovi su bili pomalo lukavi u vezi s tim. Držao je to kod svojih ljudi do jučer, a onda poslao pravo meni. Kao da ja znam što trebam učiniti s tim.

– Ne razumijem, sir. Što je to?

Premijer je uzeo svežanj fotografija iz fascikla i gurnuo ih Havilandu.

Glavni direktor počeo je uzimati jednu po jednu. Premijer je nastavio govoriti dok ih je on gledao.

– Snimio ih je izraelski Mogen satelit, a poslani su u Achesonov odjel da im pomogne u identifikaciji. Vidjet ćeš da su prve snimljene 2. lipnja. Prije gotovo sedam mjeseci.

– Da, sir. Znam.

– Pet mjeseci prije egipatske revolucije. Sada, ako ih izbliza pogledaš, vidjet ćeš da prikazuju teren od približno sedamsto četvornih stopa. Lokacija je oko pedeset milja zapadno od oaze Dakhla, nedaleko velikog pješčanog mora. Blizu libijske granice.

– Znam gdje je veliko pješčano more, sir.

– Stvarno? Ja sam morao pogledati na karti.

Percy Haviland nije rekao ništa. Ali je pažljivo slušao. –
Bilo je glasina, ali sigurno...

– Ne očekujem da vidiš išta više smisla u tim fotografijama od mene, Percy. Ali izvještaj ne ostavlja ni najmanje sumnje. Najraniji snimci ne pokazuju ništa osim logora. To je prvenstveno privuklo pažnju MOSSAD-a. Nije bilo nikakvog stvarnog razloga za postavljanje vojnog logora tako daleko. Najbliže mjesto od neke važnosti na libanonskoj strani je Khufra. Jedva da je vrijedno nečijeg truda, kako se čini.

Zastao je. Haviland je u sebi primijetio – i ne prvi put – da premijer može biti odvratno škrt na riječima.

– Onda su počela nekakva iskapanja. Izgledalo je kao arheološko kopanje, ali na široj osnovi. Oprema je dopremljena helikopterom. Izraelci su se diskretno raspitali u arheološkim odjelima širom svijeta. Nikakva iskapanja nisu bila predviđena za to područje ili negdje u blizini tog mjesta. Tako su naši prijatelji nastavili sa snimanjem svaki put kad je Mogen prelazio preko tog područja. Tempo rada se zaista ubrzao nakon revolucije. Možeš i sam vidjeti rezultate.

Percy je pažljivije pogledao fotografije. Pokazivale su nešto kako se pojavljuje iz pijeska. Nešto vrlo veliko, još nejasno, mutno, poput crnog četverokuta smještenog na pustinjskom pijesku.

– Ovo je snimljeno prije dva dana – rekao je premijer. – Izraelci su poslali borca opremljenog kamerama. Savršeno je jasno što su dobili. Stvar je u tome, Percy – što to, dovraga, znači?

Percy je pogledao. Bila je to fotografija u boji i bilo je jasno što je prikazivala: piramidu od crnog, poliranog kamena, široku i visoku isto koliko i najviša od tri glavne piramide koje su stajale u Gizi.

Kad je Haviland otišao, premijer je trenutak sjedio nepomičan. Onda je podigao slušalicu jednog od telefona na stolu.

– Hawkinse, hoćeš li, molim te, ući?

Trenutak kasnije, privatni premijerov tajnik pojavio se na vratima.

– Hawkinse, molim te pazi da me nitko ne uznemiruje sljedećih pola sata. Ne smiješ puštati unutra nikoga, čak ni kraljicu.

– Vrlo dobro, sir.

Čim je čovjek zatvorio teška hrastova vrata za sobom, premijer je podigao slušalicu drugog telefona i utipkao kratki broj.

– Simpstone, je li “rep” što prati Percyja Havilanda još uvijek na mjestu? Dobro. Neka i ostane tamo. I kad već govorimo, možeš li zatražiti jednog od svojih ljudi da me spoji izravnom linijom s brojem u Kairu koji sam zvao prošli tjedan?

69. poglavlje

'isha se probudila iz najdubljeg sna koji je ikada sanjala. Sanjala je, strašne snove. Malo ih se sjećala, ali tragovi koje su ostavili u njenim mislima izazivali su bol, bili su mučni.

Odjenula se i razmaknula zavjesu u odjeljku u kojem je spavala. Mala je bolnica bila tiha. Nejasno se sjećala nekog meteža prije otprilike sat ili dva, ali sada više nije bilo nikakvog znaka nečeg nepovoljnog.

S lijeve strane nalazila se prostorija u koju su sinoć, kako je vidjela, dovezli Fadwu. Sigurno nitko neće biti protiv ako pogleda dijete. Odmaknula je zavjesu i na brzinu pogledala unutra.

Uz krevet je gorjelo nisko svjetlo. Niže dolje, sjedila je medicinska sestra čitajući. Podigla je pogled kad je zavjesa zašuškala i nasmiješila se videći A'ishu.

– Smijem li ući? – pitala je A'isha šapatom.

– Naravno. – Sestra je spustila knjigu. – Ne trebate šaptati – ona vas ne čuje. Neće još neko vrijeme doći k svijesti.

A'isha je stupila unutra i povukla iza sebe zavjesu. Sobica je bila ispunjena raznim dijelovima opreme. Činilo se da su cjevčice, kablovi i monitori bili posvuda. S metalnog stupa infuzija je tekla u Fadwinu ruku.

Djevojčica je ležala ispod potpuno bijelih plahti, glava joj je počivala na visokim uštirkanim jastucima. Lice joj je

bilo sablažljivo blijedo. Oči su bile zatvorene. Oko njih je koža bila tamnoplava kao da ima modricu. Disanje je bilo plitko i nejednoliko. Na majušnom zelenom ekranu, pokretna točkica bilježila je krhki niz otkucaja njenog srca.

– Kako je ona? – pitala je A'isha. Osjećala se loše, provevši u spavanju tako dugo vremena, prepuštajući Fadwu samoj sebi. Obećala je sebi da je više neće ostavljati samu.

Sestra je zatresla glavom.

– Nije dobro – rekla je. – Izgubila je mnogo krvi a ima i unutarnje povrede. S pravim uređajima... – Slegnula je ramenima. – Ali mislim da bi se mogla izvući. Ima razloga za nadu. Trebat će vremena. Je li jaka? Psihički, mislim.

– Ne znam – rekla je A'isha. – Ali mislim da jest.

Sestra je izgledala iznenađena.

– Mislila sam da vam je kći. A'isha je zatresla glavom.

– Ne, nije. Nema roditelje. Mislim da nema nikoga. – Objasnila je što je bolje mogla.

Sestra je pogledala usnulo dijete. A'isha je vidjela kako joj se ruka čvrsto stisnula. Bila je u ranim dvadesetim, još ranjiva, još dovoljno naivna da brine.

– Jadno dijete – prošaptala je.

– Što je s mojim prijateljem Butrusom? – pitala je A'isha.

– Nisam sigurna. Ovdje provodim većinu dana. Radije pitajte doktora Fishawija. Mislim da je on zadužen za njegov slučaj. – Pogledala je na sat. – Mislim da sada radi. Naći ćete ga u sobi za osoblje u stražnjem dijelu odjela.

– Hvala.

A'isha je zakoračila prema jednoj strani kreveta. Sagnula se i poljubila nježno Fadwu u čelo. Dijete se promeškolo na dodir. Usne su se razdvojile kao da će govoriti, onda se opet zatvorile. A'isha ju je zamišljeno gledala. Kad bi samo mogli otići odavde, skloniti Fadwu i sebe na neko sigurno mjesto. Uzdahnula je. Prije ovoga, nikad nije poželjela imati dijete: sada je izgledalo kao da ga je dobila.

Odmaknula se tiho od kreveta, zahvalila sestri i izašla u hodnik. Michael ju je čekao.

– Sestra misli da bi se Fadwa mogla izvući – rekla je. – Ako bude dovoljno jaka. Misliš li... – Oklijevala je. – Ako se izvučemo odavde, Michael, voljela bih... mislim da bih je voljela usvojiti. Samo...

– Samo ne možeš to učiniti sama.

– Ne u Egiptu, ne. Ali mi svakako moramo otići iz Egipta. U Engleskoj...

– Sada nije lako ući u Englesku – podsjetio ju je. – Zbog izbjeglica. Spustili su željeznu rešetku pred vratima.

– Michael, ja...

– Želiš da se oženim tobom? – Uzdahnuo je. – Ti znaš za Carol, za...

– Imaš samo jedan život, Michael. I ja imam samo jedan. Fadwa ima jedan život. – Prestala je govoriti. – Oprosti, nije vrijeme jer..

Uzeo joj je ruku.

– Ne – šapnuo je. – Potpuno si u pravu. Ako ne razgovaramo o tome sada, nikad niti nećemo. Carol mi se sada čini tako dalekom. Možda nije nikad ni postojala. Ona želi razvod, pa zašto da joj stojim na putu?

– Ne moramo se vjenčati, Michael. Samo... samo želim biti s tobom kad sve ovo prođe. – I s Fadwom?

Kimnula je.

Poljubio ju je nježno, znajući da je to ludost, znajući da nade ovdje ništa ne znače.

– Vani pada snijeg – rekao je. – Vrlo gust.

– Jesi li bio vani?

– Samo nakratko. Išao sam tražiti Butrusa.

– Butrusa?

– Nestao je. Rano jutros. – Michael je zastao. – Osoblje misli da je možda ubio nekoga od ostalih pacijenata u namjeri da pobjegne.

– Ali... on nije bio zatvorenik.

– Nije, ali je znao da bi ga pokušali zaustaviti. Zbog toga što je bolestan. I zbog toga jer ne mogu riskirati da bilo tko dovede vlasti ovamo, pa i nehotice. Rekao sam da ću sve učiniti da ga pronađem, samo da budem siguran da je dobro. Imaš li ideju kamo je mogao otići?

Zanijekala je.

– Otišao je odavde i sakrio se. Oboje smo se skrivali. Ali bio je zabrinut za roditelje. Možda je otišao tamo vidjeti jesu li se vratili. Rekla mu je adresu.

– To je dug put – rekao je – ali pokušat ću. Poslije toga ću morati otići u Sukariju da se sastanem s Tomom. Ako je on tamo. Hoćeš li me ovdje čekati?

– Gdje drugdje? – Nasmiješila se i poljubila ga lagano u usta.

– Vratit ću se – rekao je. – Možeš na to računati.

BalkanDownload

70. poglavlje

'isha se vratila u krevet. Trebala je još malo sna, više vremena za sebe, osjećala potrebu da se odmakne od događanja što su se nizala vrtoglavom brzinom. Snovi su se vratili, još postojaniji nego ranije. Izenada se probudila, uplašena, i ugledala lik muškarca kako stoji iznad nje.

– Sve je u redu, gospođo Manfaluti. Sve je u redu. Ali doktor Fishawi je upravo završio operaciju i kaže da bi volio porazgovarati s vama. Samo nekoliko minuta. Nalazi se u sobi za osoblje. Pokazat ću vam put.

Doktor Fishawi je zabrinuto pogledao A'ishu kad je ušla.

– Gospođo Manfaluti. Kako se sada osjećate?

– Mnogo bolje, hvala. Samo sam trebala sna. Posjetila sam Fadwu. Čini se mirna.

– Odlično. Nadamo se da će se oporaviti. Gospođo Manfaluti, htio sam razgovarati s vama. Možda vam je gospodin Hunt već rekao. Radi se o vašem prijatelju Butrusu. Nestao je. Mislimo da je on uključio alarm napadajući i ubijajući nekoga od naših pacijenata, tako da je mogao izmigoljiti kad nitko nije gledao. Njegove hlače i ogrtač također su nestali. Ja još ne razumijem zašto bi Butrus učinio nešto tako glupo. Nije bio spreman otići. Ali ostaje činjenica da je otišao. Vani pada gusti snijeg, nije

mogao daleko stići. Što je još više uznemiravajuće, nitko ne može nigdje naći oca Yu'annisa.

– Oca Yu'annisa? Oh, da – svećenika koji je sinoć bio ovdje. Možda su zajedno nekamo otišli.

– Radimo i na toj pretpostavci. Svejedno, nije u Yu'annisovoj prirodi da napusti crkvu, a da nekome ne kaže. Čuvar na vratima nije vidio niti jednog od njih da odlazi.

Liječnik je napravio stanku, kao da se sprema pacijentu reći neugodne vijesti.

– Gospođo Manfaluti – nastavio je – moram znati što se događa. Yu'annis mi je rekao nešto malo, ali to nije dovoljno. Ne mogu dopustiti da vi ili vaš prijatelj dovedete u opasnost sigurnost bolnice. U pitanju su životi. Uključujući i vaš i život djevojčice koju ste ovamo donijeli. Ako mi možete reći bilo što što može pomoći, molim vas nemojte oklijevati.

Zatresla je glavom.

– Doktore, ja sam isto tako neobaviještena kao i vi. Butrus je Kopt. On i ja smo se skrivali od vlasti nekoliko tjedana ranije. On sigurno nema razloga da im kaže za ovo mjesto. Mislim da se ne trebate brinuti što se toga tiče.

– Nema sumnje da ste u pravu. Ali on sigurno trpi velike bolove. Očekivao je takve bolove kad je otišao. Mogu samo pretpostaviti da ima vrlo jak razlog za odlazak.

– Je li možda bio u deliriju? Je li to moguće?

Fishawi je zatresao glavom. A'isha je primijetila kako umorno izgleda. Lice se činilo mlado, ali kosa je bila prošarana sjedinama.

– Je li netko ovdje možda razgovarao s njim? – pitala je.
– O prijatelju ili rođaku, možda. Možda je tu netko tko poznaje njega ili njegovu porodicu. Znam da postoje ljudi zbog kojih je zabrinut. Roditelje su mu odveli muhtasibini. Očajnički ih traži.

Fishawi je zatresao glavom.

– Sumnjam u to. Bio je pod djelovanjem prilično jakog sedativa i vjerojatno je došao k sebi tek kratko vrijeme prije no što je nestao. Nitko nije imao prilike s njim razgovarati. Što god ga je učinilo dovoljno očajnim da ode, donio je ovamo sa sobom.

Tog trenutka vrata sobe za osoblje su se otvorila i drugi liječnik je ušao. Bio je to mladić s gustim brkovima. Izgledao je kao u panici.

– Doktore Fishawi, morate doći. To...

Pogledao je na brzinu A'ishu, po prvi put je primjećujući.

– Oprostite, gospođice, nisam vas vidio. – Okrećući se natrag doktoru Fishawiju, žurno je nastavio. – Nagib vas treba gore, smjesta. Pronašli su Yu'annisa.

Grlo mu je bilo pravilno prerezano s jedne na drugu stranu a tijelo utisnuto u veliki krstionički zdenac. Netko je opazio da se voda prelijeva preko ruba i otišao je provjeriti. Svećenika su podigli i pažljivo položili na popločani pod

sjeverne lađe. Netko je već upalio nekoliko svijeća oko njega.

– Ne mogu vjerovati da je Butrus odgovoran za to – rekla je A'isha. – On je nježan čovjek.

– Ne postoji bilo koje drugo objašnjenje. – Fishawi je pokrio tijelo svojim bijelim ogrtačem. – Nitko drugi nije mogao ući. Samo je jedan ulaz u upotrebi. Druga vrata koja su sada otvorena, bila su zaključana s unutrašnje strane kad ih je čuvar provjeravao jutros. Mislimo da je Butrus na taj način izašao.

– Ali on...

Negdje, nejasno kao kiša, dopirao je zvuk stakla što se razbija. A'isha je prestala govoriti i pogledala uokolo. Činilo se kao da dolazi iz pravca ulice.

– Gospođo Manfaluti – Fishawi je nastavio – vašeg ste prijatelja donijeli sinoć s ranom od metka. Otac Yu'annis mi je rekao nešto malo o onome što mu je sinoć ispričao vaš prijatelj gospodin Hunt. Vi niste uvučeni u bezazlene aktivnosti. Ako znate išta o tome, onda mi, za Boga miloga, recite.

Još jedan zvuk vani. Netko je isključio motor. Bilo je nešto u tišini koja je uslijedila, nešto se budilo u A'ishinom sjećanju.

Počela se skupljati mala grupa. Dvije sestre, drugi liječnik, svi obuzeti strahom. Rana na vratu oca Yu'annisa očajno je zjapila, poput usta ribe. Vodom su je oprali od krvi. Netko je donio plahtu i pokrili su ga.

Vrata su se otvorila. Mladić koji je bio na straži stajao je u okviru vrata, a puška mu se njihala u rukama.

– Ulica je postala vrlo tiha – rekao je. – To mi se ne sviđa. Mislim da se nešto sprema.

Odjednom se A'isha sjetila. Bila je duboka tišina svuda oko knjižare prije racije. Ista vrsta tišine kao ova, napeta, isprekidana slabim zvukovima. Zakoračila je prema stražaru.

– Ne gubite vrijeme – počela je. – Tamo može...

Prsa muškarca otvorila su se pred njenim očima. Zjapeća rupa pojavila se u sredini kao da je netko gurnuo šaku kroz njega. Njegove su se oči ukočile u izrazu zaprepaštenja. Za nešto više nije bilo vremena. Noge su se ukrstile i popustile. Pao je poput vola u klaonici.

Nitko nije imao vremena pomaknuti se. Muhtasibin se pojavio na vratima i lagano prekoračio preko tijela. Noge su mu se pokliznule u lokvi krvi što se širila svuda okolo. Nosio je veliki pištolj. Iza njega je došao drugi muškarac s poluautomatom u rukama. Iza njih snijeg je i dalje koso padao po ulici, golema bjelina u pokretu, bez oblika i dimenzije.

71. poglavlje

Vrijeme je bilo mirno kao i mala grapica oko oca Yu'annisa uspravljenog i okrenutog prema vratima. A'isha je osjećala da dah napušta njeno tijelo. Trebalo je truda da ga povрати, truda da ga zadrži. Gledala je Fishawija, pa onda natrag prema vratima. Svuda oko nje crkva se tresla. Čuli su se zvuči teških vozila i koraka u trku. Čula je nekoga pored sebe kako recitira molitvu. Jedna od sestara je jecala.

Na ulazu nije bilo nikoga. S druge strane stajala su dva muhtasibina stražareći, očito zaboravivši krv što je tekla pored njihovih nogu. Činilo se kao da je prošlo stoljeće. A onda se pojavio jedan lik. Bio je visok i zgodan, savršeno obučen, poput proroka, i ona je odmah znala tko je on. Plava brada, plave oči, arogantne usne bez osmijeha.

Na licu se nije vidjelo ništa. Samo strašna praznina, bjelina vjere što je zaobilazila osjećaje ili ih je ubijala. Mogao bi ubiti za svog Boga isto tako lako kao zaplakati. Ruke su mu bile meke, prsti manikirani; bio je uredan i čist, strog kad se radilo o pranju, bio je pažljiv u svemu osim u suosjećanju. Raj za koji se borio bio je bijelo mjesto, bijelo poput mećave vani, mjesto krajnje jezovito svima osim ispravnima, prepuno otvorenih prostora u kojima je Božje lice netremice zurilo u vječnost.

Dugo je stajao na vratima, ne zato što je oklijevao, već da njegovu prisutnost dozive kao sud. A'isha se osjećala

prljavom, osjećala je kako joj je u grlu zapela knedla krivnje, stoljetne krivnje koju je on došao sagorjeti na svojoj vatri. Njene su oči bile prikovane uz njegove, mogla je osjetiti kako je njegov netremičan pogled šiba poput vjetra dok je prelazio s točke na točku.

Holandanin je doviknuo naredbu jednom od dva muhtasibina. Muškarac je salutirao i izašao. Trenutak kasnije, Butrus se pojavio na vratima. Izgledao je jadan, bolestan, ali nije patio. Bilo je morfija za njegov bol. Nije bio zatočenik, barem ne njihov zatočenik. Otišao je Holandaninu svojom slobodnom voljom, bacio se njemu na milost i nemilost – i ako je to bilo to – bio primljen raširenih ruku. Ako sve bude išlo po planu njegovi će roditelji noćas biti slobodni. A Englez će biti mrtav. Čak i sada nije bio siguran što je za njega bilo važnije, oslobađanje roditelja ili osigurati Huntovu smrt.

Butrus je pokazao na A'ishu. Holandanin je kimnuo i napravio dva koraka u crkvu. Njegove su oči sada bile na njezinim. Butrus je puzao za njim kao pas ljubimac. Dali su mu čistu odjeću, više nije smrdio niti je drhtao. Čuo je majčin glas kako mu šapće, učeći ga molitve. Jednom je pokušao pogledati A'ishu, ali je shvatio da ne može. Bio bi izdao i samog Boga zbog nje.

– Pokupi ove ljude – naredio je Holandanin. – Odvedi ih dolje. Sada se pojavilo još muhtasibina, svi teško naoružani. Vrvjeli su kroz crkvu, odvedeći sve koje su mogli naći.

Doktor Fishawi je istupio naprijed. A'isha je mogla vidjeti kako se trese od srdžbe.

– Nemate pravo raditi to – protestirao je. – Ovo je kršćanska crkva. Svetište. Ovi ljudi su *Ahl al-Dhimma*, muslimanska država jamčila im je zaštitu.

Holandanin je šutio. Fishawi je prišao bliže.

– Zar me niste čuli? – insistirao je. – Zakon je jasan kad je u pitanju postupanje s kršćanima i kršćanskim crkvama. Kalif ‘Umar ne bi molio u Crkvi svetog groba zbog straha da je ne pretvori u džamiju.

– Ovo nije crkva – rekao je Holandānin. – Ilegalno ste je pretvorili u bolnicu, ti i tvoji ljudi od nauke. Morat ćete snositi posljedice. – Pružio je ruku.

– I bolnice su također sveta mjesta – protestirao je liječnik. – Ovdje ima bolesnih. Ljudi koji umiru.

– Mrtvih ljudi – šapnuo je Holandānin. Muhtasibin je prišao i stavio mu u ruku pištolj. Podigao ga je, naciljao u Fishawija i opalio u njegovo lice. Jedna od medicinskih sestara je vrisnula. Druga se onesvijestila. Holandānin je vratio pištolj muhtasibinu i kimnuo. Muhtasibin je prišao dvjema ženama i ustrijelio ih bez uvijanja. Umrle su na mjestu. Butrus se okrenuo i u kutu povratio.

– Ti – rekao je Holandānin A’ishi – ostani sa mnom. Ostani vrlo blizu. Butrus, brišući bljuvotinu sa usta, prišao je A’ishi sa strane, ali ga ona nije ni pogledala.

Muhtasibini su pronašli ulaz na stube i spuštali se u bolnicu. Kad je i posljednji nestao u otvoru, Holandānin je primio A’ishu za nadlakticu i povukao je sa sobom do stuba.

– Ovamo – rekao je.

Kripta je bila puna muhtasibina. Većina osoblja je već bila poređana uza zid. Druge su grubo navlačili iz kreveta u njihovim odjeljcima. Holanđanin je migom pozvao muhtasibina čija je dužnost, čini se, bila izvršavanje zapovijedi.

– I ostale također – rekao je, pokazujući na pacijente. – Bez izuzetaka. Onda donesi benzin. Sve spali. Čitavu zgradu.

– Neki su od njih previše bolesni i ne mogu stajati – pokazao je muškarac.

– Rekao sam “bez izuzetaka”.

Muškarac je teško progutao, okrenuo se i zapovjedio svojim ljudima da počnu čistiti krevete.

– Tamo je dijete – počela je A’isha. – Mala djevojčica. Nije učinila ništa loše. Molim vas nemojte joj nanijeti zlo.

– Čula si što sam upravo rekao svom poručniku.

– Jesam, ali to je nemoguće. Bolesnici... Mala djevojčica...

Okrenuo se i buljio u nju. Njegove su oči bile tvrde i ukočene, poput kamena.

– Što je gore? – pitao je. – Fizička bolest ili duhovna? Ovi su ljudi zaraženi. Ako im dopustimo da lutaju slobodno, zarazit će i druge u svom kretanju.

– Ne znate ništa o njima. Oni su samo bolesni ljudi. Nije njihova greška što su ovdje.

– Greška? Tko govori o grešci? Anđeli neće pitati o tvojim greškama kad te budu preslušavali u grobu. Oni će pitati: “Jesi li se pokoravala zakonu? Jesi li se molila kad je

bilo vrijeme za molitvu? Jesi li postila? Jesi li hodočastila?” Greška je zapadni pojam. Kakva oholost.

A'isha je promatrala kako su muhtasibini počeli izvlačiti pacijente iz kreveta. Većina je bila toliko bolesna da nisu mogli stajati. Njih su vukli po podu i skupljali na hrpu uza zid. Oca Gregoryja su iznijeli i postavili u red s ostalim osobljem. A'isha je gledala okolo kad je jedan muškarac izašao iz sobice noseći Fadwu. Bila je budna i plakala od straha. A'isha je namjeravala potrčati prema njoj, ali ju je Holanđanin zgrabio za ruku, držeći je čvrsto.

– Za Boga miloga – vikala je. – Ona nije ubojica ili preljubnica. Ima samo devet godina. Vjerski se zakon čak ni ne odnosi još na nju. Ona ne može biti odgovorna za svoje postupke.

– Dođi sa mnom – rekao je Holanđanin. Držeći je čvrsto za ruku, doveo ju je preko odjela do visokog ormara.

– Otvori ga – rekao je.

Bio je napunjen medicinskim potrepštinama: zavojima, špricama za injekcije, lijekovima. Holanđanin je pomno pregledao police i na kraju podigao bocu kirurškog alkohola. S druge police je uzeo tikvicu destilirane vode. Našao je menzuru i ulio u nju vodu gotovo do vrha.

– Ovo je čista voda – rekao je. – Potpuno čista. Uopće ne slični na vodu koju svi drugi u ovom gradu moraju piti.

Odvrnuo je zatvarač na boci alkohola i pažljivo kapnuo jednu jedinu kap u čašu s vodom.

– Ispij to – rekao je. A'isha se nije ni pomaknula.

– Rekao sam ti da piješ. Podigla je čašu i uzela mali gutljaj. – Jesi li što osjetila? – pitao je.

– Ne, naravno da nisi. Samo vodu. – Njeno je srce ubrzano tuklo. Nije mogla misliti ni na što drugo osim na Fadwu. Što ovaj luđak sprema? Ulio je drugu kap u čašu.

– Ponovno.

Uzela je još jedan gutljaj.

– Još uvijek nema okusa? Zatrešla je glavom.

– Voda je u skladu sa zakonom – rekao je. – Alkohol je alkohol i nije u skladu sa zakonom. Naravno, nitko ga neće piti u ovakvom obliku, razumijem to. Ovo je samo prikaz. Sada, jedna kap alkohola neće prouzročiti da voda postane nezakonita. Neće je zatrovati, što bi se smatralo razlogom za zabranu. Dvije kapi u čaši neće je zatrovati. Pa onda, zašto ne četiri kapi? Zašto ne osam? Zašto ne stotinu kapi? Siguran sam da je ne bi zatrovalo stotinu kapi. Kada, točno, treba stati? Kada, točno, voda postaje tvar koja nije u skladu sa zakonom? Jednom kad pristaneš na nagodbu, uvijek je lako dodati još jednu kap. I još jednu. Do trenutka kad dominira alkohol. Ako te dotaknem, to nije u redu, ali je u skladu sa zakonom. Ako te poljubim, to je vrijedno prijekora, ali nije preljub. Gdje ćemo stati? Zašto uopće trebamo stati?

Zašutio je. Jednu je ruku ispružio i udario je po obrazu. Bilo je monstruozno da je taj muškarac dodiruje. Ustuknula je, ali je on okrenuo ruku i gornjom stranom šake prešao joj po koži. Holanđanin se nije smiješio.

– Reci mi nešto – rekao je – i možda te pustim. Gdje mogu pronaći Toma Hollyja? Je li on ovdje? Je li već stupio u vezu s tvojim prijateljem Michaelom Huntom?

A'isha je šutjela.

– Shvaćaš da ću ih u svakom slučaju pronaći. Vidjeli su ga jutros na putu za Kairo. Bit će mnogo bezbolnije za tebe ako mi kažeš kada i gdje će se oni sastati.

Još uvijek nije odgovarala.

– U redu. Možda se mogu pobrinuti za direktnije poticanje. Okrenuo joj je leđa i šepureći se prešao preko sobe do mjesta gdje su osoblje i pacijenti bili poređani.

– Ona tamo – rekao je pokazujući na Fadwu. Muhtasibin ju je izvukao naprijed. Ponovno je krvarila. Oči je čvrsto stisnula trpeći bolove. Holanđanin je položio jednu ruku na Fadwin vrat.

– Ona će biti ona prva kap – rekao je, okrećući se A'ishi. Butrus ju je sada držao.

Holanđaninova je ruka bila teška. Lako je obuhvatila djetetov krhki vratić. Čulo se mrmljanje u grupi. Jedan se starac probio naprijed pored *imihtasibina* i prišao mjestu gdje je stajao Holanđanin. Bio je to otac Gregory.

– Pusti dijete – rekao je. – Uzmi mene umjesto nje. Holanđanin je popustio stisak na djetetovom vratu. Dugo je gledao svećenika, kao da odvaguje njega i djevojčicu.

– Poznajem te – rekao je napokon. – Tvoje je ime Gregory. Odgurnuo je od sebe Fadwu u ruke *imihtasibina*, i pristupio svećeniku.

– Žudiš li tako jako da budeš sa svojim Bogom?

Gregory nije rekao ništa.

– Tvoj život za njezin. Je li to ono što želiš?

Starac je kimnuo.

– U redu.

Holandžanin je ponovno ispružio ruku za pištoljem. Muhtasibin mu je dao pištolj u ruku i Holandžanin je naredio Gregoryju da klekne. Starac je to učinio sa svim dostojanstvom koje je uspio prikupiti, usprkos bolovima u leđima i nogama. Zar je sad važan bol? Holandžanin je pritisnuo cijev pištolja na svećenikovo čelo. Kad je to učinio, Gregory je podigao glavu i pogledao ga ravno u oči. Nešto je vrlo tiho prošaptao, tako tiho da ga je samo Holandžanin čuo. A'isha je vidjela kako je Holandžaninu nestalo krvi iz obraza, vidjela je kako mu je strašan bijes prešao licem i kako povlači okidač, bacajući starca unatrag poput odbačene, otrcane lutke, a njegova sijeda kosa odjednom je bila poškropljena krvlju.

Holandžanin je, kako se činilo, uložio poseban napor da zadrži kontrolu nad sobom. Ruka mu se tresla, obrazi i usnice su probljedili, oči izbezumljene. Stajao je iznad svećenikovog tijela u dubokoj tišini što je slijedila nakon pucnja, kao da očekuje da se starac pomakne. Ali je otac Gregory ležao savršeno miran dok se krug krvi stvarao oko njegove glave.

Naglim pokretom, Holandžanin se okrenuo oko sebe, pružajući ruku da dohvati Fadwu. Ljutnja ga je napustila i zamijenila ju je udvostručena hladnoća. Ispitivao je

pogledom po kripti, kao da poziva nekog od prisutnih da mu se suprotstavi.

A'isha je povikala ali ju je on ignorirao. Dijete je bilo slabo i nije moglo stajati na nogama. Holanđanin je brzo prinio pištolj do njene sljepoočice. Ruka se više nije tresla. Pogledao je opet u A'ishu.

– Prva kap – ponovio je, a onda povukao okidač.

A'isha se istrгла iz Butrusovih ruku. U slijepom, bezumnom bijesu, bacila se na Holanđanina, ali je on bio pripravan za to i jednim ju je udarcem srušio. Pala je na pod, ošamućena. Holanđanin je ponovno podigao pištolj, ali čim je to činio, Butrus se niotkuda zaletio u njega gurajući mu ruku natrag i čvrsto je držeći.

– Sjećam se – vikao je – sjećam se sada. Govorili su o poruci. Poruci iz Londona. Ona ju je stavila u džep, sjećam se da sam je vidio kad je to učinila. Mislili su da spavam, ali sam zbog bolova bio budan. Sve sam čuo. Ostavljajući Holanđanina, prišao je A'ishi. Nije se usudio pogledati je u oči. U neprilici, dohvatio je njenu jaknu i zavukao ruku u jedan džep, pa u drugi. Konačno ju je izvukao, stišćući komadić papira, još vlažan. Pažljivo ga je položio na pod i sagnuo se da ga odmota. Malo se poderao, ali tekst koji im je trebao ostao je nataknut:

Djed Božićnjak će biti u Sugar Palaceu između 15.00 sati i 22.00 sata u noći između 31. i 1.

S užasom je gledala Holanđanina. Smijao joj se bezbojno.

– Što je Sugar Palace? – pitao je tihim glasom. – Gdje se nalazi?

Sjećala se svog vlastitog glasa u tišini Bulaqa, koji je postavljao isto to pitanje. Odgovor je bio vrlo jednostavan. Odmahnula je glavom.

– Ne znam – lagala je.

Butrus je bacio brzi pogled na komadić papira na podu. Sad je imalo smisao. Sjetio se dijelova razgovora koje je te noći slučajno čuo, njihovih glasova u tami, brzih pokreta baterije, bola u svom ramenu, ubode ljubomore. Tako strašne ljubomore.

– Kafić Sukaria – šapnuo je. – Sastaju se u Sukariji. Okrenuo se A'ishi.

– Oprosti mi, A'isha – rekao je. – Morao sam to učiniti. Zbog tebe. Ali ona ga uopće nije slušala.

72. poglavlje

Bio je u gradu koji je vrvio prestrašenim ljudima. Dovikivao im je pomahnitalo da se smire. No nitko ga nije mogao čuti ili ga nije želio čuti od neprekidne buke njihovog straha. Samo je želio tišinu, mali odmor tijekom kojeg bi razmislio o svemu što se dogodilo. Umjesto toga, glasovi i defovi samo su pojačavali viku i udaranje, ostavljajući ga gluhog i ošamućenog na ulici punoj ljudi što su se gurali.

Hodajući prema kafiću, pokušao se stopiti s gomilom, ali je shvatio da to ne može postići lakoćom na koju je bio navikao. Ulice oko Azhara bile su pune snijega. Svaki je inč bio zakrčen moliteljima i parničarima koji su *tuxa-fatwe* ili povlačenje nepravednih presuda podignutih protiv njih. Sve pravne i duhovne stvari bile su usmjerene ovamo, pa su šeici dan i noć zasjedali, ostavljajući odluke u baštinu, pozivajući svjedoke, potpisujući odluke, gledajući u knjige zakona, tražeći u Kur'anu pravne usporedbe. Michael ih je okrznuo prolazeći pored njih ulicama, narod velikih očiju što trčkara okolo u deliriju od zabrinutosti, glava pognutih prema snijegu, usana što se neumorno miču u molitvi, zazivanju i čarobnim formulama. Glave su im bile pokrivena malim pletenim kapticama, vunanim šalovima ili visokim kukuljicama galabija, na nogama su nosili šaroliku mješavinu starih i modernih cipela i sandala, ili su hodali bosonogi hladnim ulicama. Na uglovima ulica i pored fontana mamlučkih trgova, stajali su ili sjedili podvinutih nogu u

gorljivim grupama svađajući se međusobno, strijeljali očima lijevo i desno, tražeći jedan od drugog da mu pokaže u kojem smjeni treba ići do najboljeg šeika za ugovore, koji je pravi mufti za prava zemlje. A iznad svega, iznad svake transakcije i svakog suda, nijem, bezimen, ležao je poput sjene jedan jedini strah. Nitko nije razgovarao o kugi, nitko nije spominjao smrt. Nitko nije ni morao.

Izvana je kafić izgledao miran. Bio je poznat, toliko poznat da ga je Michael mogao skicirati žmireći. On i Tom Holly proveli su ovdje mnogo vremena zajedno, dovodeći svijet i njegove stanovnike u red. A sve to vrijeme Michaelov se osobni život raspadao u neredu, poput zamršenog klupka vune ispuštenog da padne. Nekad je zarvidio Tomu na solidnosti njegovog braka, postojanoj lojalnosti koju su on i Linda gajili jedno prema drugome. Tada je postojala Carol i počeci praznine. Sada je imao A'ishu, ali to mu još uvijek nije bilo dovoljno da svijet stavi u red. Nisu to mogli učiniti on ili Tom ili svi kraljevi ljudi.

Dugo je pažljivo promatrao ulaz u kafić, hodajući u krug na diskretnoj udaljenosti poput čovjeka koji nema kamo ići. Samo je nekoliko ljudi ušlo ili izašlo, sve muškarci u pohabanoj odjeći. Standard je pao otkad je posljednji put bio ovdje. Trgovine na drugoj strani ulice bile su gotovo puste. Trgovina je loše išla, ljudi su se bojali potrošiti ono malo novca koji su uspjeli spasiti iz banaka. No vlasnici su i dalje sjedili na svojim kamenim klupama pušeći i čitajući Kur'an ili moleći s brojanicama, dok je svjetlo fluorescentnih lampi treperilo preko njihovih lica. Michael ih je pomno ispitivao, tražeći znak prevelike opreznosti, mig razdražljivosti.

Dolazak ovamo bio je proračunat rizik, jedan od onih rizika, koji je morao prihvatiti. Drugog izbora nije imao. Ako su Qasima Rifata prisilili da progovori, Abu Musa će znati da se Holly i Michael trebaju sastati. Znat će dan i vrijeme. Jedino neće znati značenje izraza "Sugar Palace". Hoće li pogoditi? Ima li negdje dosje u kojem se spominje Sukaria kao mjesto njihovih redovnih sastanaka? Molio se da nema takvog dosjea. A što je s Holanđaninom? Koliko on zna? Hoće li on imati mogućnost slijediti ga ovamo? Ako je Tom uspio, bit će već unutra čekajući Michaela. Tek kad je na promatranje utrošio čitav sat vremena, odlučio je ući u kafić.

Djed Božićnjak čekao je za njihovim starim stolom u stražnjem dijelu prostorije. Nije ničim pokazao da ga prepoznaje, ali je Michael znao da ga je vidio. Holly se uvijek služio trikom da izgleda više kao autentični Čerkez, nego kao Europljanin. Dijelom se preoblačio, govorio arapski širokim sirijskim akcentom koji bi mogao proći provjeru u Damasku, miješao se s gomilom. Čini se da nitko na njega nije obraćao prekomjernu pažnju.

Ni Michael nije na njega obraćao pažnju i otišao je do šanka, gdje je naručio šalicu slabe kave i suho pecivo. Izabrao je treći stol od Hollyja i sjeo leđima okrenut Tomu. Srčuci kavu, uzeo je primjerak Al-Jumhuriye iz džepa i raširio ga po stolu. Čudilo ga je da su još uvijek tiskali neke novine. Usprkos svemu, osjećalo se da grad nastoji živjeti svakodnevnim životom. Sve se promijenilo, ipak to nitko nije htio priznati. Novine su i dalje donosile radijske i televizijske programe, programe strahovito opterećene vjerom i islamskom kulturom. Nije bilo stranica sporta, ni

fotografija žena, ni reklama za filmove ili alkoholna pića. Ali je bilo vijesti, članaka, čak i stranica za žene s receptima i sugestijama kako se oblačiti prema zabranjenoj modi.

Pojeo je pecivo i naručio drugu šalicu kave. Malo je prolio po novinama; obrisao je mrlju rupčićem. Pogledao je gore i u zrcalu vidio Hollyja kako ga oprezno promatra. Složio je nemarno novine i gurnuo ih na stranu. Osjetio je kako ga netko lupka po ramenu.

– Minfadlak. Jeste li završili čitati novine?

Okrenuo se. Pored njega je stajao Holly. Odolio je porivu da zagrlji prijatelja.

– *Affaddal* – rekao je pružajući novine Hollyju.

Holly je zahvalio i okrenuo se da pođe. Upravo se u tom trenutku okrenuo natrag i uzviknuo – *Wa'llah al-'azim!* To je... Dobri Bože, zaboravljam ime svog najbližeg.

– Osman Fahmi. A ti si Mahmud Rayhan, zar ne? Michael je znao da slobodno može dati prijatelju bilo koje ime želi. Holly ne bi trebao izmišljati još neko drugo ime.

– Tako je. Dragi Bože, prošle su godine. Smijem li sjesti? Sjeo je i nastavili su još nekoliko minuta sa svojom glumom, tonući postupno u svakodnevni razgovor kako bi ljudi za drugim stolovima izgubili interes za njihov ponovni susret. Sve se odvijalo po najnovijem ključu, nitko nije učinio više od pogleda blage znatiželje.

– Mislim da smo sigurni – rekao je Michael napokon. Držao se arapskog.

Holly je kimnuo.

– Provjeravao sam mjesto otkad sam ovdje. Čisto je kao suza. Kladio bih se životom u njega.

– Možda ćeš i morati. – Michael je zastao. Promatrao je Hollyja. Njegov je prijatelj bio napet. Nosio je na sebi miris pustinje, oči još nisu bile naviknute na ljudsku udaljenost i sputane vidike grada. Na glavi je imao staru afganistansku kapu koju je nabavio iz četvrte ili pete ruke u malom suqu u Damasku ili Amanu, Michael se nije mogao sjetiti kojem. Bila im je stalni pratitelj, poput značke, ili putokaza. Michael se osjećao kao kod kuće. Pružio je ruku preko stola i stisnuo Hollyjevu. Tom je izgledao bijedno, bio je zbunjen.

– Pazi, stari. Oni će misliti da smo par homoseksualaca.

– Toga se ne treba bojati. Svi su homoseksualci mrtvi. Tako kaže dobri stari Daily Bugle, a on zna. I molim te, ne budi grub kad se govori o homoseksualcima. Ne sada.

– Oh?

– Qasim je mrtav. Qasim Rifat.

– Nikad ga nisam sreo.

– Jesi jednom. On je bio moj radio-operater.

– Ah, da. Sad ga se sjećam. Imao je knjižaru. Kažeš da je mrtav?

Michael je objasnio najbolje što je mogao.

– Misliš li da je progovorio?

Michael je zatresao glavom. – Oni bi već bili ovdje da je progovorio.

– Možda. – Holly se ogledao okolo. – Možda. – Zastao je. – Jesi li što opazio? – pitao je.

Michael je brzo pogledom preletio po dugačkoj prostoriji.

– Nema toliko ljudi kao prije. Ništa nije čudno u tome. Mnogo ljudi još misli da je redarstveni sat.

– Nekoliko ih je otišlo, Michael, ali nitko nije ušao već pola sata.

Michael je ponovno pogledao po prostoriji. Dva su muškarca ustala i izašla. Vrata su se tiho zatvorila za njima. Michael i Holly su bili gotovo sami u kafiću.

– Postoji li stražnji izlaz? – pitao je Michael.

– Baš sam čekao kad ćeš to pitati. Prozor u zahodu vodi u malu ulicu. Možda bismo uspjeli. Ali ako znaju što rade, imat će nekoga tamo. Možeš na to računati.

Tom je izvadio pištolj i položio ga na stol. Michael je zatresao glavom.

– Nema svrhe – rekao je.

– To je za tebe – rekao je Tom. Vani se čuo zvuk poput vjetra u granama drveća. – Uzmi ga. Brzo.

Michael je učinio kako mu je rečeno. Spustio je pištolj u džep.

– Michael, ima nešto što moraš znati.

Ispričao mu je sve što mu je rekao šeik Ibrahim. O al-Qurtubiju, konferenciji u Jeruzalemu, planu da kidnapiraju Papu.

– Zašto? – pitao je Michael. – Koja je svrha? Što time dobiva? Tom je zatresao glavom.

– Ne znam, Michael. On ne razmišlja kao mi, ima svoje motive za sve što radi.

– Može li ga se zaustaviti?

Tom je slegnuo ramenima. – Zaustaviti? Sumnjam.

– Ali želiš da pokušamo.

– Ja neću ići s tobom.

Michael je otvorio usta želeći protestirati, ali prije nego je mogao izustiti jednu riječ, Tom ga je odlučno zaustavio.

– Nije vrijeme da se prepiremo oko toga, Michael. Najvažnije je da izađeš iz Egipta. Imam nešto što želim da preneseš u Englesku.

Pružio je preko stola popis imena koji mu je dao šeik Ibrahim.

– To je popis članova desnog krila koalicije s kojom al-Qurtubi radi. Postoje ogranci po cijeloj Europi, uključujući britansku organizaciju zvanu Stahwart. Jedan od ključnih ljudi u Stahvartu je Percy Haviland. Percy je bio naša krtica sve vrijeme. Popis članova napisan je njegovim rukopisom. Želim da ga odneseš natrag i prosljediš u prave ruke.

– Kako dovraga misliš da dođem u Englesku?

Tom je zatresao glavom.

– Ne znam, Michael. Ali netko mora iznijeti iz Egipta taj papir. Inače će sve ovo biti jedno veliko gubljenje vremena.

Još je jedan gost otišao. Onda su se otvorila vrata. Muškarac u zelenoj galabiji je ušao i prišao šanku. Razgovarao je tihim glasom s vlasnikom nekoliko minuta, onda otišao. Vlasnik kafića je zaobišao šank i prišao trojici

posljednjih gostiju – ali ne Tomu i Michaelu – i nešto diskretno s njima pričao. Svi su ustali i izašli van. Dvojica Engleza bili su zadnji koji su ostali. Vlasnik čak nije ni pogledao u njihovom pravcu. Ugasio je plamenik ispod aparata za kavu, skinuo grubu pregaču i izašao. Svjetla je ostavio upaljena.

Prošle su jedna, dvije minute u punoj tišini. Kava u šalicama ispred njih se ohladila. Na podu je piljevina ležala poput snijega. Michaelu se činilo da će se ugušiti od tišine.

– Možeš napustiti Egipat sa mnom – protestirao je. – Još ima šanse.

Tom je zatresao glavom.

– Dali su opkoliti mjesto. Jedan od nas ima šansu ako onaj drugi napravi diverziju.

– Dopusti onda meni da napravim diverziju.

– Trebam te u Engleskoj zbog svega što znaš o Aleksandriji i al-Qurtubiju.

Prije no što je Michael mogao išta učiniti, Tom je ustao, posljednji put pogledao prijatelja i uputio se ravno na prednja vrata. Michael je duboko udahnuo. Bio je bespomoćan. Ustao je i prošao kroz rastvoreni zastor koji je visio preko ulaza u kuhinju. Netko je ostavio galabiju na kuki pored vrata. Michael ju je prebacio preko glave i navukao kukuljicu. Čuo je kako se otvaraju vrata, buku glasova, a onda prasak pištolja. Otvorio je stražnja vrata na vrijeme da vidi *imihtasibina* kako trči niz ulicu, prema prednjim vratima kafića. Još je uvijek sniježilo. Zapucao je

poluautomat. Kad je zvuk zamro, mogle su se čuti pahulje snijega kako padaju na zasjenjeno tlo.

Michael je potrčao prema kraju ulice. Znao je da ima svega nekoliko trenutaka za bijeg. Strana ulice na koju je izlazila sporedna uličica bila je pusta: sva je pažnja bila usmjerena na područje oko ulaza u kafić. Tiho, Michael je zakoračio na snijegom pokriveni pločnik.

Jedva je čuo škljocaj. Kad se okrenuo da pogleda, nije vidio ništa osim sjene. Tada se nešto pokrenulo. Holanđanin je izašao na svjetlost. Michael je podigao pištolj, a onda ga opet spustio. Holanđanin je čvrsto držao A'ishu za zglob ruke, a pištolj je čvrsto pritisnuo na njenu sljepoočicu. Michael je bez riječi svoj pištolj bacio na tlo. Snijeg je nastavio padati.

73. poglavlje

Kairo, 15.30 sati.

Percy Haviland letio je izravno iz Londona do britanske zračne baze u Akrotiriju na Cipru, gdje je dogovoreno da ga pilot Cessnom prebaci u Egipat. Bio je očajnički uznemiren. Zabrinut zbog toga što je Lionel Bailey forsirao da putuje na to “*bogu-iza-leda*” mjesto, zabrinut zbog te primadone al-Qurtubija i ideja koje su udarile u tu njegovu vunastu španjolsku glavu, zabrinut što će sutra propustiti dugo planiranu proslavu u čast njegovog viteštva. Bilo bi bolje da se pobrinu da za sve to dobije neku stvarnu nagradu, ili će se pobrinuti da netko požali što se prema njemu ponašaju tako loše.

Zbog činjenice da je bio jedini putnik u avionu cijelo se putovanje činilo nekako razvučeno. RAF nije bio osobito velikodušan ili maštovit u pogledu hrane u avionu. Uspio je potajno donijeti u avion malu bocu džina i malo tonika, iako je pretpostavljao da će ih se morati odreći kad stignu. S druge strane, razmišljao je kako je malo vjerojatno da bude podvrgnut neugodnostima carinskog pregleda, čak i formalnog. Napokon, putovao je u svojstvu diplomata. Da je uzeo dovoljno veliku torbu, mogao je unijeti sanduke džina. Nije očekivao ili želio ostati niti toliko da popije jednu punu bocu.

Sam ured predsjednika pobrinuo se za raščišćavanje prostora prilikom slijetanja. Čak su dva lovca nadlijetala egipatski zračni prostor. Mogao je sada vidjeti jedan kroz prozor, bio je gotovo tako blizu da je vidio pilota u njegovoj kabini. Ako al-Qurtubi želi još takvih igračaka, bolje da počne smišljati neka dobra objašnjenja. Sve je bilo dogovoreno za sutradan; nisu si mogli dopustiti bilo kakav pogrešan korak za volju al-Qurtubijevih političkih ambicija. S druge strane, mislio je Percy, ako al-Qurtubi zapovijeda i može zadržati taj svoj položaj, možda će sve dobro završiti. Veliki iznosi novca vrtjet će se u sljedećih mjesec ili dva, a bio je na takvom mjestu gdje je mogao osigurati da povelik dio toga stigne u njegove ruke.

Pilot je najavio da se sprema spustiti na Kairski aerodrom. Haviland se naslonio i provjerio kopču na pojasu. Držao ga je zakopčanog sve vrijeme. Zbog snježne oluje vani, bio je to prilično neugodan let. Mali se avion nagnuo na jedno krilo i počeo ponirati brzinom kojom se nijedan civilni pilot ne bi mogao nositi.

On je očekivao nešto sasvim drugačije. Sunce, pijesak i deve. Umjesto toga, padao je snijeg. Pista je bila očišćena za slijetanje, ali jednom kad budu dolje, morat će se taksijem probijati kroz snijeg. Haviland je pogledao kroz prozor. Zbog nekog razloga udaljavali su se od glavne zgrade terminala. Zaustavili su se u blizini velikog hangara. Uslijedila je pauza i zatim su motori prestali raditi. Trenutak kasnije, pilot je povukao zavjesicu koja je odvajala kabinu od ostalog dijela aviona.

– Gospodine Haviland, bojim se da ćete se morati ovdje iskrcati, sir. Zbog sigurnosnih razloga, kako se čini.

– To stvarno nije prikladno. Čak i da zanemarimo sve ostalo, snijeg još uvijek jako pada. Ne možete li ih jednostavno ignorirati i iskrcati me na nekom civiliziranijem mjestu?

Pilot je zatresao glavom.

– Žao mi je, sir, ali mislim da bi oni postali neugodni. Ne zvuče kao ljudi koji će podnositi takve stvari. Ako me razumijete, sir.

– Da, prokleta te dobro razumijem. U redu, onda. Kako ću izaći iz ovog čuda?

– Začas ću otvoriti vrata, sir. Samo ćete pričekati da položim nekoliko stuba.

Prošlo je nekoliko minuta i pilot je dao znak da je sve u redu. Haviland je ustao, obukao kaput i stavio šal, pograbio svoju aktovku i duboko udahnuo. *Najbolje da svršimo s tim*, mislio je.

Oprezno je silazio uskim stubama. Nikoga nije bilo na asfaltu piste, nikakvog odbora dobrodošlice, nije čak bilo ni stjuarda. To nije bio način ponašanja prema gostu njegovog ugleda. Arapi moraju naučiti nekoliko stvari. Hvala bogu, ovaj savez s al-Qurtubijem je samo privremen. Mrzio je i pomisao na to da se zadrži za stalno.

Kad je nogama dotaknuo pistu, gotovo je izgubio tlo pod nogama na klizavom snijegu. Bilo je krajnje hladno. Drhtao je i omotao šal čvršće oko vrata. Svuda kamo je pogledao

po aerodromu, bilo je pusto. Kakva je bila svrha dovesti ga ovdje?

Čuo je nečije korake na stubama iza sebe. Dolazio je pilot i pridružio mu se.

– Žao mi je zbog ovoga, gospodine Haviland. Iskreno mi je žao. Ali zapovijed je zapovijed.

Haviland je bio na pola puta da kaže nešto prezirno kad ga je metak pogodio u sljepoočicu. Jednom je poskočio, a onda su noge skliznule ispod njega. Bio je mrtav još prije nego je dotakao zemlju. Svjetlocrvena krv izlivala se na snijeg i odmah smrzavala.

Pilot je vratio pištolj u korice, provjerio da u Havilandu zaista više nema života i polako se vratio u avion. Vratit će se u Akrotiri baš na vrijeme da stigne na početak novogodišnje zabave svoje eskadrile.

XI

“Ali Zvijer bi uhvaćena zajedno s lažnim prorokom koji je u službi Zvijeri činio znakove i njima zaveo one koji su primili žig Zvijeri i klanjali se njezinu kipu.”

Otkrivenje 19:20

74. poglavlje

Papin privatni zrakoplov, 19.20 sati.

Papinski mlažnjak napustio je rimsku zračnu luku Fiumicino točno pedeset minuta ranije i sad se nalazio iznad Jonskog mora, oko stotinu milja od talijanskog kopna, usmjeren prema sjeveroistoku. Bio je to unajmljeni zrakoplov Al-Italia 737, posebno prilagođen i obnovljen za sadašnji let. Zbog sigurnosti nije nosio papinsku oznaku i let pod brojem kojim je bio. Označen bio je jedan od nekoliko uobičajenih što ih je Al-Italia imala na raspolaganju za unajmljivanje.

Zračni koridor bio je pažljivo proračunat i uručen kontrolorima zračnog prometa tek nekoliko minuta prije polijetanja. Redovne zračne linije izmijenjene su bez upozorenja kako bi se Papinskom zrakoplovu omogućio izravni let do Tel Aviva. Nije bilo pratnje, ničega čime bi zrakoplov privukao pažnju.

Sasvim naprijed, odjeljak je bio odvojen od ostalog dijela zastorom. Ovdje su Papini privatni tajnici, službenici iz državnog sekretarijata i hrpa predstavnika iz drugih vatikanskih odjela još uvijek užurbano radili da točno razrade sve do posljednjeg detalja za sutrašnju konferenciju. Papina privatna soba bila je pripremljena u zadnjem dijelu mlažnjaka.

Povukao se onamo odmah prilikom ukrcaja u zrakoplov. Bio je tamo mali krevet, ali Papa se nije namjeravao odmarati. Sjedeći za malim stolićem od polirane orahovine, ponovno se mrštio dok je radio na svojoj izjavi. Neće govoriti ex cathedra, opsjednut nepogrešivošću svog ureda, nego kao običan čovjek drugim ljudima, kao vođa drugim vođama. Zbog svega toga, znao je da će njegove riječi vagati i pomno pratiti, prekapati po svakoj njihovoj nijansi tražeći skriveno značenje, i državnici i novinari prvenstveno, pa teolozi u godinama koje dolaze, svi će u njima tražiti značenje koja on nije nikad namjeravao izreći.

Otuda njegova silna potreba da mu riječi budu kristalno jasne, da oslobodi svaku rečenicu i svaki izraz i najmanjeg nagovještaja dvosmislenosti. Glavni prijevodi – arapski, hebrejski, francuski, njemački i španjolski — moraju biti napisani večeras ili noćas, a on je osjećao obvezu prema svom prezaposlenom osoblju da im što je prije moguće preda konačni tekst.

Na vratima se čulo tiho kucanje. Otac Patrick Nualan, njegov glavni tajnik, ušao je u sobicu. Na trenutak se čuo žamor glasova i mašinerije, a kad su se vrata zatvorila, opet je zavladala tišina.

– Oprostite što vas uznemirujem, Vaša Svetosti, ali rekli ste da želite vidjeti sve što stigne o situaciji u Egiptu.

Uručio je Papi komad blijedoplavog papira.

– Ovo je upravo stiglo iz ravnateljstva naše obavještajne službe. Uхватili su izvještaj s američkog satelita koji pokazuje povlačenje egipatskih trupa sa

izraelske granice. Čini se da su to dobre vijesti. Bar su to tako protumačili u Langleyju. Naši ljudi kažu da oni moraju dobiti potvrdu za deset ili petnaest minuta.

Papa je skinuo naočale i čvrsto protrljao oči.

– To su vrlo dobre vijesti, Patrick. – Pregledao je na brzinu izvještaj. – Da, odlične vijesti. Stvarno izgleda kao istinsko povlačenje. Što je, po tvom mišljenju za to zaslužno?

– Nisam siguran, Vaša Svetosti. Još uvijek ne možemo dobiti izravnu informaciju iz te zemlje.

– Što je s Verhaerenom? Još uvijek se ne javlja?

Nualan je zatresao glavom. Imao je kratko podšišanu, kao ugljen crnu kosu, i tijelo građeno tako da je moglo nanijeti štetu, kao onog dana u metežu u Maynoothu; ali u prisutnosti Pape izgledao je najponizniji i najnevještiji od svih ljudi. Bez obrane, bez grubosti, bez upotrebe snage na krivom mjestu. Odanost ga je ispunila podjednako blagošću i snagom.

– Nikad se nije uspio ukrcati na brod, to je potvrđeno. A zrakoplov što dolazi sa Cipra nije se uspio s njim sastati. No još se možemo nadati.

– Da – rekao je Papa, podižući pogled u daljinu. – Možemo se nadati. I možemo moliti.

Razmišljajući o Verhaerenu skrenuo je nerado misli na druge stvari, stvari koje su duboko poremetile njegov mir i primorale ga da strahuje za budućnost. Trebalo je proći još mnogo vremena, možda i cijela godina, prije no što bude

mogao smatrati da je al-Qurtubijeva prijetnja prošlost. Sinoć je ponovno sanjao i poslije toga više nije ni oka sklopio. San se nije nastavio do svog normalnog vrhunca. Zadrhtao je pri pomisli na to.

– Jeste li dobro, Vaša Svetosti?

Papa se s naporom sabrao.

– Da – rekao je. – Da, dobro sam.

Po dragi put začulo se kucanje na vratima. – Uđi.

Vrata su se otvorila i ušla je časna sestra. Bila je mlađa i dražesnija nego što su to striktna vatikanska pravila dopuštala. Također je bila i najbolji diplomant na Yaleu u svojoj generaciji, imala doktorat filozofije i bila vodeći autoritet u srednjoistočnoj politici. I to je bilo više nego što je to konvencija dopuštala, no Papa je odlučio uključiti je u misiju. Bilo je, u svakom slučaju, nekoliko stvari koje je mrzio više od starih, isušenih opatica. *Ružnoća i isušenost nisu bile, mislio je, cilj vjerskog života, ma koliko snažno neki ljudi mogu zahtijevati da tako bude.*

– Sestro Frances. Što mogu učiniti za vas?

– Zaista se ispričavam što vas ovako uznemirujem, Vaša Svetosti. Znam da ste u poslu. Ali...

Izvukla je komad papira s faks porukom.

– Ovo je upravo stiglo – rekla je. – Poslao ga je neidentificirani izvor. Nije Vatikan. Niti neki izvor koji nam je poznat. Mislim da je dovoljno važno da ga smjesta pogledate.

Papa je ispružio ruku. Preplavio ga je mračni osjećaj slutnje. Kao mladi svećenik borio se da u svom pozivu ostane nedirnut. U Belfastu borba se vodila za njegov život. Ali otkad je postao Papa, svakodnevno je vodio bitku za svoju dušu. Je li sada bio na putu da je izgubi?

Pročitao je faks. Nije bio dug. Trebalo mu je tek nekoliko sekundi da ga pročita. Ali kad je došao do kraja s lica mu je nestala boja. Pustio je da komad tankog papira padne na pod. Dugo je šutio. Zrakoplov je jednom utonuo, prolazeći kroz zračne rupe uskomešanog zraka. Nisko poniranje pa opet uzgon. Papa se okrenuo na desnu stranu i podigao kapak na prozoru. Vani je bilo tamno kao u rogu. Mogao je vidjeti svoje lice kako se odražava na staklu, bljedilo, nestrpljenje, izmučene oči. Svega je nekoliko sati do početka novog stoljeća i novog milenija. Ali čijeg stoljeća? Čijeg milenija?

Spustio je roletu na prozoru i okrenuo se sestri Frances.

– Sestro, volio bih da se vratite u svoju postaju. Molim vas obavijestite oca Menichinija da odmah treba zatvoriti sve sustave. Ne smije se više poslati ni jedna poruka s ovog zrakoplova. Ne smiju se primati poruke iz Vatikana. Menichini treba ostaviti otvoren radio-kanal označen u poruci koju ste donijeli.

Časna sestra je stajala na vratima, osupnuta, ne razumijevajući ništa. – Ali, Vaša Svetosti, sigurno nećete popustiti...

– Molim vas, sestro, učinite kao što sam tražio.

– Da, Vaša Svetosti.

Kad je otišla, Papa se okrenuo ocu Nualanu.

– Oče, molim vas uputite pilota da promijeni smjer. Treba letjeti ravno u Kairsku zračnu luku. Koridor je slobodan za nas. Pilot ne smije stupati u vezu s kontrolom leta na zemlji ili nekim drugim zrakoplovom. Razumijete li?

Nualan se sagnuo i pokupio papir koji je Papa ispustio. Brzo ga je pročitao i onda pogledao Papu.

– Moj Bože, ovo je sigurno blef.

Papa je odmahnuo glavom.

– Ne, Patrick, to nije blef. On je sasvim ozbiljan. Napraviti će što kaže ako ne budem surađivao.

– Ali, ja ne razumijem. Čini se da vi znate tko je to.

Papa je kimnuo.

– Da, Patrick. Znam vrlo dobro tko je on. Sada, molim te, prenesi moje upute. Imamo na raspolaganju samo nekoliko minuta da promijenimo smjer. Nakon toga ću razgovarati sa svima vama zajedno.

Nualan je otišao. Papa je ostao sjediti, zureći u zid ispred sebe. Nemoć njegovih uništenih nogu preplavila ga je cijelog poput plime. Prolazile su minute, a on se nije micao. Tada, polako, desno krilo zrakoplova je zaronilo i oni su se počeli okretati. Vani, pukotina na oblaku omogućila je mjesecu da nakratko zasja. Blijedo je svjetlo palo na debeli sloj oblaka, pretvarajući ga u uznemirujuću viziju raja. Ali nije bilo anđela. Nigdje nije bilo anđela.

75. poglavlje

Kairo, 20.18 sati.

Papinski mlažnjak sletio je izvan reda letenja. Zračna luka je bila pusta i tiha – jedva je sličila na zračnu luku. Piste su bile pod debelim snježnim pokrivačem, osim piste broj 2, koja je bila očišćena zbog slijetanja Pape. Tijelo Percyja Havilanda što se misteriozno pojavilo blizu jednog hangara na rubu uzletišta, bilo je već odavno uklonjeno i odvezeno u gradsku mrtvačnicu. Nitko nije bio potpuno siguran što učiniti s njim. RAF-ov zrakoplov je ponovno uzletio bez zapreke.

Svi su egipatski zrakoplovi bili prizemljeni, naređeno je da ih treba skloniti u hangare ili maknuti s puta na usamljena mjesta uzletišta. Jedine letjelice na vidiku bili su zeleno obojeni vojni modeli, uglavnom lovci i borbeni helikopteri. Po cijeloj dužini osvijetljene vanjske strane uzletišta, red borbenih tenkova 235 Ml AZ stajao je podalje za slučaj da bilo kakva nepoznata prijetnja vreba preko visoke ograde pod naponom.

Zrakoplov je rulao do pristanišne zgrade s vanjske strane izlaza broj šest. Tišina je postala još dublja kad se ugasio i posljednji motor. Posvuda oko zrakoplova čekali su džipovi koji su pripadali muhtasibinima, poput šakala oko umirućeg lava. Muškarci s puškama čuvali su stražu. Jaka svjetla jasno su osvijetljavala dio tla koji je odvajao

zrakoplov od najbliže zgrade. Mali je lift dovezen preko asfaltne površine i postavljen uz trup zrakoplova. Nekoliko trenutaka kasnije vrata zrakoplova su se otvorila. Stjuard je na trenutak zastao u okviru otvora, a onda se ponovno povukao u zrakoplov. Pojavio se Papa, obučen u bijelo, smješten u svoja kolica. Otac Nualan dovezao ga je na platformu. Netko je pritisnuo dugme i oni su polako liftom tonuli prema zemlji, svećenik uspravan, jednom rukom na zadnjem dijelu kolica, Papa – zadržavajući onoliko dostojanstva koliko mu je bilo omogućeno, ruku preklopljenih u krilu i bezizražajnog lica.

Lift se zaustavio. Muhtasibin je otvorio ogradu i Nualan je gurnuo kolica naprijed na asfaltnu površinu. Za nekoliko trenutaka, visok muškarac u savršeno izglačanoj odjeći stupio je pred njih. Stali su, gledajući ga u lice.

– Dobro došli u Egipat, Vaša Svetosti – rekao je besprijeekornim engleskim. U glasu mu se nije naslućivala ironija. Već na prvi pogled, Papa je mogao vidjeti da nije Egipćanin.

– Niste dovoljno pažljivo izabrali riječi – odgovorio je. – Dovedi ste me ovamo pod pritiskom, kao taoca, nisam došao kao gost. Molim vas nemojte se pretvarati i odnositi se prema meni drugačije. Stavio sam se u vaše ruke. Vaš sam zarobljenik. Zato zahtijevam od vas da se ponašate prema meni u skladu s time.

Holandžanin se namrštio i u nedoumici odlutao pogledom, jedva prikrivajući napetost. Imao je poteškoća u kontroliranju osjećaja. U njegovoj nutrini meškoljili su se

zbunjeno i sa strahopoštovanjem katoličko dijete, prvopričesnik i nesuđeni svećenik. Tako dugo vremena nametao im je tiraniju svoje nove vjere, obrezivanje, bradato odrastanje uz Arape koji mole i stalna pranja, da je gotovo zaboravio svoja duga bdijenja pred nekim drugim oltarom, noći koje je proveo klečeći, davno, u drugačijem hramu.

– Trebate me slijediti – ispalio je, nemilosrdno gušeći dijete u sebi.

– Ne idem nikamo bez jamstva – izjavio je Papa.

– Niste u položaju...

– Prvo. Zahtijevam da mojem tajničkom osoblju i posadi mog mlažnjaka bude dopušteno napustiti Egipat čim letjelica uzme gorivo i pripremi se za polijetanje.

– Ne mogu..

– Drugo. Moja prisutnost ovdje, u Egiptu, treba se objaviti večeras u svjetskom tisku. Možete reći, ako to želite, da sam ovamo došao svojom voljom i da mislim otići isto tako slobodno.

– To ne dolazi u obzir. Rečeno vam je...

– Treće. Svi strani kršćani koji se sada nalaze na egipatskom tlu trebaju biti odmah oslobođeni iz zatvora i treba im dopustiti povratak kućama. Ostale pojedinosti ovih dogovora prepuštam vašoj diskreciji. No u svakom slučaju ne smiju biti povrijeđeni.

– To je prihvatljivo. Međutim, ima nekih Kopta s dvojnim državljanstvom, uglavnom američkim. Žalim što oni...

– I njima treba omogućiti odlazak. To su moji uvjeti. Možda ću ih kasnije imati i više. Saznat ćete.

– Mislim da ne razumijete. – Holanđanin se sada ljutito mrštio. Mora pokazati velikom svećeniku koliku moć ima. – Niste u situaciji da postavljate uvjete. Poruka koju ste primili bila je sasvim jasna. Ako ne dođete na odredište do ponoći, prvi će Kopti početi umirati. Dajem vam riječ za to. Moji su ljudi već primili naređenja.

Papa se vidljivo ukočio. Nualan, koji ga je poznao mnogo godina, mogao je samo nagađati što mu prolazi mislima. Bilo je nečeg što je mučilo Svetog oca, nečeg iznad i izvan trenutne situacije, nečeg što se tamo nalazilo dugo prije nego što su napustili Vatikan. Činilo se da se Papa boji, a u isto je vrijeme ispunjen dubokim nepomirljivim gnjevom.

– Kad ću se susresti s predsjednikom al-Qurtubijem?

– Čekat će na odredištu. Moram vam reći da se on veseli ponovnom susretu s vama i očekuje ga s najvećim zanimanjem.

Vozili su izvan grada prema sjeveru, držeći se zapada. Odveli su ih do velikog crnog automobila i ugurali ih unutra. Holanđanin je sjeo naprijed. Na zadnjem sjedalu bili su Papa i otac Nualan. Okrenuti njima licem, na pomičnim sjedalima, bili su Michael i A'isha, čije su ruke bile čvrsto vezane

lisicama. S jedne je strane sjedio naoružani muhtasibin pažljivo ih motreći. Papa je sjedio na lijevoj strani automobila, zureći van, u mrak, električna svjetla na cesti i zgrade u daljini, grad zbijen na jugu, bludnica Babylon, kula babilonska, veliki grad, Sodoma Egipta, grad tornjeva, grad čudovišta, bogohulnika i izopačenosti, slavodobitni Kairo. Nije mogao shvatiti zašto je nebo tako sjajno, zašto crveni žar preplavljuje horizont. Sunce je već davno zašlo, svjetlost se vidjela na jugu, ne na zapadu.

- Kakvo je ono svjetlo? Tamo prijeko, na nebu. Holanđanin nije ni okrenuo glavu. On je znao odgovor, nije trebao gledati.

- Kairo gori - rekao je. Rekao je nepromijenjenim glasom, bez osjećaja, kao da je neki stari i izmučeni vodič, tumač koji nabraja po tisućiti put neki događaj u dugom životu metropole, neki manje značajni požar za vrijeme vladavine Fatimida ili Mamluka, požar palače, pustošenje ulica ili kvartova, ništa više.

Papa je opet pogledao. Ovaj put je vidio da je pogriješio, da je crvenilo koje je zamijenio sa svjetlošću što dolazi s neba, zapravo bio odsjaj s niskih oblaka niza plamenova koji su se uzdizali iz točke koja nije bila baš previše udaljena. Da nije bila noć, vidio bi plašt crnog dima koji guši obzor. Činilo se da se protezao miljama.

- Kairo? Cijeli grad? Sigurno to ne mislite.

- Počelo je prije nekoliko sati. Propovjednik ga je podmetnuo u džamiji u Sayyida Zaynabu. Rekao je da je grad proklet, poput otvorenih gradova. Bog je stavio svoj

znak na njega. On neće podići ruku dok vjernici ne pretvore grad u buktinju. Samo će tako kuga biti istjerana – iz Kaira, iz Egipta, iz naših duša.

– Je li što učinjeno? – pitao je Michael.

Holandžanin je slegnuo ramenima.

– Učinjeno? Što može biti učinjeno? Zašto bi nešto trebalo biti učinjeno? To je Božja volja. Što bismo mi trebali učiniti?

– Ali milijuni ljudi žive tamo – protestirao je Papa. – Bit će enorman broj žrtava. Vlada mora nešto učiniti. Morate spasiti koliko je god moguće ljudi.

Holandžanin se okrenuo i pogledao svog zatočenika. Njihov je odnos sada postao jasan. Sva nejasnoća je iščezla.

– Što predlažete da učinimo, Sveti oče? Tamo su bande što tumaraju od mjesta do mjesta, noseći baklje, podmećući vatru u zgrade, promatrajući kako plamen odnosi kugu, gledajući kako Božji čistač radi svoj posao. Tko zna? Možda su oni u pravu. Sve žrtve kuge u gradu sada će nestati. Pošasti će biti manje kad jednom bude gotovo.

– A kasnije? Kad preživjeli ostanu bez hrane ili vode ili sanitarija? Neće li onda početi ponovno, gore nego ikad?

– Bit će vrlo malo preživjelih – rekao je Holandžanin.

A'isha se naslonila naprijed.

– Vi ste sami započeli požar, zar ne? – pitala je. – Željeli ste da se dogodi.

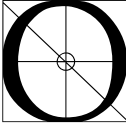
Holandžanin je gledao van kroz prozor.

– To je Božja volja – šaptao je u noć.

A na horizontu, Božja je volja gorjela i gorjela i gorjela,
paleći svjetlost dostatnu da se vidi iz svemira, ako tamo ima
nekoga tko gleda.

BalkanDownload

76. poglavlje

stavili su iza sebe Kairo što je poput svjetionika plutao u tami. Prema sjeveru, nebo iznad grada bilo je predivno osvjetljeno. Čak s udaljenosti od nekoliko milja, požar je dominirao na horizontu poput krijesa na visokom brijegu. Michael se pitao hoće li ovdje završiti ili je Egipat bio ogrlica gorućih gradova i plamtećih sela nanizanih duž Nila i nagomilanih na poljima Delte. Dugo su vremena komadi vrućeg pepela padali svuda oko njih poput crnoga snijega. Provukli su se kroz snop svjetla farova: pepeo drveta, pepeo svile, pepeo baršuna, pepeo ljudskog mesa. Miljama, glatki bijeli krevet od snijega preko kojeg su se vozili, bio je zacrnjen izgorjelim dijelovima koji su padali iz zraka.

Nekoliko milja dalje nebo se raščistilo a s njim i zemlja, kao da ju je pomeo iznenadni vjetar. Nebo je bilo kristalno jasno, hladno poput mjeseca, natrpano zvijezdama, potpuno bez zvuka, bez odjeka. Protezalo se u beskonačnost. S obje njegove strane svijet je bio prekriven savršenim bijelim slojem, kao da su deseci tisuća lanenih mrtvačkih pokrova pali preko njega u snu.

Pustinja je ležala hladna i otvorena svuda oko auta, sterilnu tamu razbijale su sjajne zvijezde. Prije jednog sata snijeg je prestao padati i sada se blijeda mjesečina odbijala na velikom prostranstvu bjeline. Gore, zvijezde su se činile beskrajne, razvlačile su materijal svemira dalje nego im je to bilo dopušteno. Ako postoji Bog, On nije bio tamo,

skriven u prašini galaksija; bio je ovdje dolje, mrtav i pokopan ispod krša stoljeća, ugušen pijeskom, njegove kosti bile su smrskane i polomljene, a duh je izgubljen lutao među stijenama i oblucima.

Papa se teško spustio na sjedalo, boreći se protiv vala depresije što ga je obuzela otprilike pola sata nakon što su napustili Kairo.

Nije osjećao osobni strah, ne strah za sebe: on je prošao kroz najgore u Belfastu. Niti je osjećao nešto više od normalne briga za Kopte čiji su životi bili na vagi: nemoguće je duboko osjećati za one koje ne znaš osobno, iskusiti univerzalni strah. Nije se stidio zbog nedostatka osjećaja prema njima. Preplavio ga je silan osjećaj vjerskog straha, gotovo sujevjernog užasa da je njegov Bog istinski mrtav, da ga je Zvijer nadmudrila, da je neprijatelj bio nadomak vječnoj pobjede, i da od noćas ništa više neće biti isto. A zbog tog je neuspjeha osjećao najdublji osjećaj krivnje, neizmjerni osjećaj samooptuživanja. Ignorirao je upozorenja Paula Hunta, vjerovao je u svoju nepovredivost, u svetost svog ureda. U trenutku ponosa, riskirao je vjeru pouzdajući se u vlastitu umješnost. A sada je sve vodilo gorkom završetku na najusamljenijem i najcrnjem mjestu, u tami u kojoj nema Boga – čak ni privida Boga.

Vani se nije čuo nikakav zvuk, osim zvuka teškog vojnog automobila dok je jurio, njegovih kotača koji su škripali po snijegu dok se vozač borio da zadrži automobil na cesti. Otkad su napustili Kairo nitko nije progovorio. Holanđanin je sjedio ukočeno kao kip, pogleda čvrsto uprtog

ravno naprijed. Otac Nualan je molio. Samo su mu se usnice micale u tihoj molitvi otkad su krenuli, kao da je Bog za njega još uvijek postojao kao mogućnost i da za spasenje treba prijeći još mnogo milja, treba proći mnogo minuta, potrebno je još mnogo Zdravomarija.

Uspeli su se na malu uzvisinu i utonuli u duboku kotlinu kao da pokušavaju umaći ispitivačkom pogledu zvijezda. No automobil se uvijek ponovno dizao šireći u istom trenutku svjetlost po nebu, okrznuvši rubove blijedog mjeseca što je gore visio mršav, ne brinući ni o čemu, poput poderane krpe na niskom horizontu.

Odjednom izvana se začula brza promjena zvuka kad su kotači zaderali u pijesak i šljunak što se nalazio odmah ispod snijega. Udaljili su se od autoputa koji je povezivao Kairo s oazama i uputili se u neprohodnu divljinu. Nije im bilo jasno kako je vozač upravljao, ili po kojem se orijentiru ravnao kad je ostavio asfaltiranu cestu iza sebe. Sigurno nema više orijentira u bijeloj praznini. Auto je posrtao i bacao se snažno na ležaju od krupnog kamenja i šipražja bacajući putnike amo-tamo po unutrašnjosti automobila. Papa je stiskao zube i čvrsto se držao.

Kod jedne točke sišli su u ždrijelo strmog prolaza, ispranog klanca, čije su strane stršale uvis visoko kao zidovi katedrale. Vozač je zaustavio auto i isključio motor. Klanac je utonuo u tišinu, kao da je netko trznuo napetu strunu i zatim je pustio da utihne. Holanđanin se okrenuo na svom sjedalu.

– Nemoguće je dalje nastaviti ovim vozilom. Ali naći ćemo drugačiji prijevoz.

Vozač je bljesnuo tri puta svjetlima. Nekoliko sekundi kasnije kroz tamu se probilo bljeskanje kao odgovor. Prošlo je nekoliko minuta, i nejasni lik pojavio se u zraci svjetla, a uskoro su ga slijedili i drugi. Svi su bili obučeni u debele zimske galabije, kukuljica navučenih preko glava, zbog čega su im lica bila u sjeni. Svaki je muškarac jahao na muli, a drugu je vodio na tankoj uzdi.

Otac Nualan nagnuo se naprijed dodirujući rukom Holanđaninovo rame.

– Zaboga – rekao je – sigurno ne očekujete da Sveti otac jaše na jednom od ovih. Ne preko tla poput ovoga. On je invalid, čovjek ne može...

Papa je nježno položio svoju ruku na nadlakticu svog tajnika i zatresao glavom. Ali Holanđanin se već bio okrenuo i upiljio oči u svećenika. Pri slabom svjetlu što se odbijalo od farova, Holanđaninovo lice jedva se naziralo. Glas je bio tih, gotovo nečujan.

– Oče – rekao je – dopustite mi da vam razjasnim vaš položaj ovdje. Ovo nije Vatikan. To nije kršćanska zemlja. Do sada vam je bilo dopušteno pratiti ovog čovjeka jer je on, kao što ste upravo objasnili, invalid, i treba mu pratnja. Ali dalje, vaša prisutnost neće biti potrebna. Ovi će vas ljudi odvesti natrag u Kairo. Možete u zračnoj luci čekati svog gospodara.

– To je apsurdno. Ne možete ga samog odvesti nikamo dalje. Ja moram biti s njim.

Holandžanin je neznatno podigao glas.

– Rekao sam vam da je vaša prisutnost dalje nepotrebna. Ako bude potrebno dat ću vas ubiti. Meni je svejedno. Razumijete li?

Papa je ispružio ruku i položio je na Nualanovo rame.

– Vрати se s njima, Patrick. Bit ću dobro. Ako mi želiš pomoći, moli za mene. I čuvaj se da sigurno stigneš. Bit će potrebno da netko može ispričati o svemu ovome kad za to dođe vrijeme.

Svećenik je pokušao protestirati, ali mu je Papa čvrsto stisnuo ruku. Bila su ukupno četiri vodiča mula; svaki je vodio jednu životinju uz onu koju je jahao. Vodič je otvorio bisagu što je bila prebačena preko leđa njegove mule i izvadio četiri teške galabije. Holandžanin je uzeo jednu, a druge je dodao ostalima u pozadini. Zbog otvorenih vrata zahvatila ih je oštra, pogubna hladnoća. Nualan je pomogao Papi da navuče preko glave galabiju.

– Želio bih da ga prisilite da mi dopusti poći s vama – šapnuo je...

Papa je odmahnuo glavom.

– To nije dobro, Patrick. On bi te ubrzo ubio. Bolje ti je da se vratiš. Reci ostalima da sam dobro.

Kratko su se zagrlili. Kad su to učinili, Nualan je šapnuo Papi na uho.

– Oče, jeste li pogodili tko je drugi zatočenik? Mislim na muškarca.

– Ne.

– To je Michael Hunt. Paulov brat. On bi vas mogao izvući iz ovoga.

– Ne želim nasilje.

– Možda nećete imati izbora. Kad dođe vrijeme...

Holandanin je prišao i razdvojio ih. Držao je vrata otvorena i naredio Papi da izađe. Michael i A'isha su ga slijedili. Muhtasibin je izvadio iz džepa ključ i skinuo im lisice. Goniči mula pomogli su da se Papa premjesti iz automobila na najveću životinju, bijelu mulu sa sjajnom uzdom i iščetkanom ponjavom što je bila pripremljena posebno za njega. Muškarci su bili pažljivi, podižući Papu oprezno, pomažući mu da uhvati ravnotežu na leđima strpljive životinje. Ako su i osjetili neku ironiju u situaciji, nisu pravili primjedbe. Michaela i A'ishu uputili su kako da se sami popnu.

Osim kratkog razgovora između Holandanina i vodiča mula nitko nije rekao ni riječi. Mala se karavana uputila niz klanac sigurnim korakom, a kretanje je označavalo samo zveketanje nogu mula dok su oprezno išle naprijed preko stijena i šljunka na tlu klanca.

Činilo se kao da se klanac proteže unedogled, okrećući i savijajući se sve dublje u samo srce pustinje. Ispod sebe mogli su osjetiti kako se tlo nježno spušta koso prema dolje. Na ovom mjestu bili su već dosta ispod morske razine, iako se činilo da se sa svakom prijeđenom miljom kroz klanac i dalje dižu, gotovo dodirujući male točkice zvijezda.

Ono malo svjetla što se uspjelo odozgo probiti do njih blistalo je i drhtalo na plahtama od mraza što su se poput

srebra prostrle po kamenitom tlu. Hladnoća je bila sjajna, svjetlucava i intenzivna – hladnoća galaksija, nezemaljska stvar koja nikad nije upoznala toplinu trenutka, koja nema niti pojma o tome što je to toplina. Usprkos teškim galabijama, trpjeli su, drhteći kao šibe. Papa je shvatio da bi, ako uskoro ne nađu sklonište, mogao umrijeti od hladnoće. Jahao je nekoliko koraka iza Holanđanina, gledajući iz blizine njegov šćućuren i kukuljicom pokriven lik. Michael i A'isha su jahali iza njih u tišini. Oboje su znali da ne mogu pobjeći, ne iz ove praznine. Ukoliko sama smrt nije bijeg.

BalkanDownload

77. poglavlje

Paris, 22.30 sati.

Sjeverno od Rue de Rivoli u pariškoj četvrti St. Gervais, mali židovski predio ugnijezdio se između oronulih hotela Marais. U Rue des Ecouffes, između košer mesnice i pekarnice gdje se prodaju challah hljepčići stajala je mala židovska sinagoga. Ulica je bila pusta: svi su bili u kućama zbog Sabata. Nitko nije primijetio mladića u crnoj odjeći kad je potrgao lokot na vratima sinagoge i ušao u zgradu. Nosio je malu torbu preko ramena. Jedino svjetlo dolazilo je iz nertamida, male uljane svjetiljke što je gorjela ispred škrinje gdje su se držali svici Tore. Uljez je upalio malu bateriju i krenuo ne oklijevajući, do *bimaha*, visoke, podignute platforme u sredini sobe. Sve je bilo dobro unaprijed isplanirano.

Sagibajući se, uzeo je paketić iz torbe. Stavljajući bombu na glatku površinu bimaha, načinio je nekoliko pokreta podešavajući vremenski mehanizam. Onda je, vrlo pažljivo, smjestio bombu ispod stolića za čitanje, gdje ju je sakrio debelom tkaninom s izvezenom Davidovom zvijezdom. Sve je bilo mirno. Nije bilo nikoga da ga uznemirava. Zadnje kvrcanje prekidača i bomba je bila spremna. Eksplodirat će za dvanaest sati, u vrijeme jutarnje službe.

Bombaš je povukao zatvarač na torbi i otišao kao što je i došao, a nitko ga nije vidio, nitko nije ništa posumnjao.

Dva ulaza dalje, u stanu na trećem katu, Chaim Hersch čitao je Toru sa svojim sinom. Sutradan je bila dječakova bar micva, kada će biti prozvan po prvi put da čita iz Tore u sinagogi, poput odraslog.

– Mislim da si sada spreman – rekao je Hersch. Bio je ponosan na sina, koji je s lakoćom čitao hebrejske riječi bez zamuckivanja. Doći će ga gledati cijela obitelj, a poslije će proslaviti. Dječak je kimnuo.

– Jesi li ti bio nervozan prije svoje bar micve, oče? – upitao je. Hersch je kimnuo.

– Naravno – rekao je. – To je veliki trenutak. Ali sve će biti dobro. Ne trebaš biti zabrinut. Svi će te podržati.

Dječak se nasmiješio.

– Mislim da je vrijeme za spavanje – rekao je otac. – Sigurno ne želiš ujutro zakasniti.

XII

“Zvijer koja bijaše, i nije, i opet će se pojaviti”

Otkrivenje 17:8.

BalkanDownload

78. poglavlje

Prve zrake sunca probijale su se kroz pukotine na hrapavom i zacrnjenom nebu. Dim iz gorućeg Kaira tjeran vjetrom tijekom noći zapadno i južno, protegnuo se u visok, otrovan oblak što je zamračio zemlju. Michael se borio s neugodnim polusnom, drhteći. Ispred sebe vidio je likove Pape i Holanđanina, što su se jasno ocrtavali na sivom svjetlu.

Nastavili su mučno putovanje u tišini, osam mula u moru bjeline. Zaustavili su se samo nekoliko sati tijekom noći, da pojedu i odspavaju. Na površini snijega, tanka korica leda svjetlucala je poput razbijenog stakla. Na istoku, sunce se mrgodno pojavilo na nebu.

I tada ga je ugledao, ravno ispred njih na dnu dugog obronka, udaljenu milju ili malo više. Najprije je pomislio da je to pojas tame što prelazi preko dugog horizonta, no tada je shvatio da je to zapravo golem, jednostavan zid od kamena koji je, činilo se gotovo okružio zemlju. Kako se sunce dizalo i svjetlo dobivalo na jačini, zid je izgledao kao daje izrezbaren od tame u kojoj je bio skriven, milje i milje opeke i kamena spojene žbukom, ukočene na blještećoj bjelini snijega, nešto golemo, načinjeno od sjena i strahova. Straha od kuge, straha od Boga, straha od vanjskog svijeta koji je postao suviše složen i nesiguran.

Tako čvrst na svojim stranama, bilo je moguće povjerovati da svijet završava ovdje, da nema ničega izvan

njega osim praznine i ludosti. A kad dođe vrijeme da ljudi pobijede svoje strahove, kad nepoznato više ne bude prijeteće ni primamaljivo, kako će tada biti jednostavno spremiti svjetla i žice i platforme za puške, kako lako okrenuti lice od zida prema unutra. Pa ipak, uz svu njegovu pritiskajuću veličinu, nije zid bio taj koji mu je privukao pažnju. Jer sam je zid ovdje bio zasjenjen nečim većim, tamnijim i starijim: piramida, crna i sjajna poput one u njegovim snovima, ali još viša i zlokobnija. No, on sada nije spavao, i nije sanjao. Ono što je vidio ispred sebe bio je kamen.

Svi su je ugledali gotovo u isti tren. Michael je opazio Papu kako se izdiže u sedlu kao da skuplja snagu. Vidio je da je podigao ruku, kao da se brani od udarca. I vidio je da je ruka trenutak kasnije pala u gesti poraza. Ranije, u automobilu, primijetio je kako Papa izgledao umorno, kako je očajan. Piramida je nesmiljeno klizila prema njima s visoke maglene obale, poput broda na prostranstvu oceana što izranja iz bjeline magle bez upozorenja. Crni brod, brod kuge, avetinjski brod oslobođen iz prošlosti i prepušten vjetru i valovima na nevjerojatnim magličastim vodama.

Jahali su do iznemoglosti niskim tjesnecem prokopanim kroz pijesak. S obje strane mogli su razabrati napola zakopane oblike bazaltnih sfingi, dva duga reda što su vodila do visokih vrata piramide. Ispod vela od smrznutog pijeska dva reda brutalnih lica promatrala su ih dok su prolazili.

Svi znakovi iskapanja bili su uklonjeni. Nije bilo kamiona ili kopača niti grupa radnika koji su vukli prošlost u teškim košarama na svojim plećima. Visoko gore na istočnom boku piramide ostavljena cerada glasno je pucketala pod naletima ranojutarnjeg vjetra.

Polirana i skliska od leda napeta, glatka površina gigantske konstrukcije ljeskala se na suncu. Izgledala je kao jezero crnog ulja što se proteže uvis do neba, i činilo se da je samo površinska napetost drži na okupu. Svakog trenutka, ili se bar tako činilo, počeo će se rušiti na njih, ulje ili staklo ili kamen, gotovo da i nije bilo važno – past će im nesmiljeno na glavu, zabijajući ih u hladni pijesak.

Na ulazu je bilo svjetlo, hladno bijelo svjetlo čija je jedina svrha bila pojačati crnilo u koje je smješteno. Otvor je stajao na vrhu kamenih stepenica, poput vrata svemirskog broda u nekom starom drugorazrednom filmu. Michael je očekivao da se na njima pojavi lik, visok i s kacigom na glavi, urezan na svjetlu. No otvor je ostao prazan.

Vodiči mula sjahali su na podnožju piramide i pomogli Papi da polagano siđe sa svoje mule. Jedan je muškarac ostao čuvati životinje, drugi je iz blizine pazio na Michaela i A'ishu, a ostali su, po jedan sa svake strane, pomagali Papi da se uspne uz stepenice od hladnog mramora. Dok se starac penjao, Holanđanin je stajao gledajući prema gore, kao da se boji da bi se onaj za kojeg je bio odgovoran, sad kad je već došao tako daleko, mogao spotaknuti i povrijediti. Deset minuta trebalo je Papi da stigne do vrha.

Kad je napokon sigurno prošao kroz vrata, Holanđanin se okrenuo.

– Slijedi me.

Bilo je to sve što je rekao. Okrećući im leđa, počeo se penjati stepenicama. Vodič mula koji je motrio na Michaela i A'ishu mahnuo je sada pištoljem prema njima, pokazujući da trebaju slijediti Holanđanina. Držeći se za ruke počeli su se penjati.

Ulazak u piramidu bila je najteža stvar koju je Michael ikad učinio. Nikako nije mogao odagnati primitivne iracionalne strahove koji su ispunili njegov um.

– Što je ovo mjesto? – šapnuo je.

– Ne znam – A'isha je odgovorila. – Nema podataka da je piramida ikad građena ovako daleko.

– Je li je on mogao sagraditi? Al-Qurtubi. Zatresla je glavom.

– Pogledaj je, Michael. Da se sagradi takva građevina trebaju godine, čak i kad bi se primijenile najmodernije metode. Čuli bismo za to već odavno. Sigurno ju je iskopao. I to nedavno.

– Imaš li pojma o tome koliko je stara?

Oklijevala je.

– U ovom obliku, ne bi smjela bila starija od četvrte dinastije. Niti mlađa od 2500. godine prije Krista. Zadnje stvarne piramide za koje mi znamo bile su sagrađene u dvanaestoj dinastiji. Recimo 1600. godine prije Krista. Stvarno ne mogu reći više od toga, a da se поблиže ne

informiram. Možda postoji rukopis. Ako je unutrašnjost očuvana kao vanjski dio, to ne bi trebalo biti teško doznati.

Bili su na ulazu. Očigledno je prvotno bio zazidan. Blokovi upotrijebljeni da bi se zapečatio ulaz ležali su na vrhu stuba i unutra, odmah pokraj ulaza. U jednom kutu započinjao je tamni prolaz, osvjetljen samo električnim žaruljama što su visjele na žici.

– Sigurno negdje imaju generator – rekao je Michael.

Holandanin ih je čekao na vrhu stuba. Kad su ušli on ih je poveo duž prolaza. Zidovi su bili napravljeni od masivnih blokova neobrađenog vapnenca na kojem su se povremeno mogle razabrati oznake u crvenkastom okeru.

– To su oznake kamenoloma – šapnula je A'isha, pokazujući. – Kad bih mogla pogledati izbliza, možda bih saznala nešto više o ovom mjestu. Pretpostavljam da su blokovi dovoženi ovamo na teretnim kolicima, sve tamo iz Gebeleina blizu Tebe. Vjerojatno su došli preko oaza Kharqe i Dakhle.

– Onda misliš isto što i ja?

– Što to?

– Da smo zapadno od Dakhle.

Kimnula je. – Više ili manje.

Hodnik se nastavio dizati pod kutom od oko dvadeset stupnjeva. Pod je bio izbrazdan svakih nekoliko stopa, da bi se olakšao uspon. Svjetla su skrivala niski strop koji je prisilio Holandanina da se sagne. Iznenada se prolaz prestao uzdizati i našli su se na ulazu u horizontalni hodnik koji je

bio i širi i viši. Ovdje su zidovi bili prekriveni poliranim granitnim blokovima s visokim figurama bogova što su bile urezane savršeno čistim linijama.

Na kraju hodnika, drvene ljestve vodile su do tamnog otvora. S obje strane visjela su dva debela užeta, stavljena tamo, po svoj prilici, da pomognu Papi. Prolazeći kroz otvor, našli su se u velikoj ukopnoj prostoriji ispunjenoj lijesovima i nepokopanim tijelima bezbrojnih mumija. Nije se moglo reći koliko ih ima. Svjetlo nije bilo dovoljno jako da bi vidjeli zidove. Moglo je tu biti na tisuće tijela. Bilo je to kao da su zakoračili u masovnu grobnicu.

Između sjajno obojenih kovčega bila je prokrčena staza. Holanđanin ih je odveo do niskih vrata, pa iza njih u uski otvor što se polako penjao koso prema gore. Na njegovom kraju, na udaljenosti od nekih pedeset ili šezdeset jardi, stigli su pognuti, gotovo puzeći, do mnogo šireg hodnika. Holanđanin je okrenuo lijevo i oni nisu imali drugog izbora nego da ga slijede.

Nakon deset jardi, hodnik je naglo završavao pred drvenim vratima. Teška originalna vrata izrađena od sandalovine bila su obješena na bakrene klinove. Moderne šarke i brava pristajali su vratima. Holanđanin ih je otvorio i pokretom im pokazao da uđu.

Soba u koju su ušli bila je malena i tamna. Obješena na čavao blizu vrata, visjela je mala mjedena lampa sa svijećom. Holanđanin je iz džepa izvadio kutiju šibica i upalio svijeću.

– Ostanite ovdje trenutak – rekao je. – Mas'ud će biti vani i paziti da ostanete ovdje.

– Zašto ste nas doveli ovamo? – pitao je Michael.

– Doveo sam dr. Manfaluti ovamo zbog onog što ona jest. Vas, zbog onoga što znate. S oboje ću razgovarati kasnije. Kad bude slobodnog vremena, dobit ćete nešto za pojesti i popiti.

Ne rekavši više ništa okrenuo se i otišao. Vidjeli su kako je na trenutak zastao u hodniku, blijedi lik izrezan iz sjene žutim svjetlom. Zatim su se vrata zatvorila i netko je povukao zasun.

Bila je to druga ukopna prostorija, u kojoj su od zida do zida bili složeni mumificirani ostaci djece. Mnogi ovoji bili su zguljeni, otkrivajući sasušeno meso ili bijele kosti.

Sjedili su na sredini prostorije, naslonjeni jedno na drugo leđima, napokon se odmarajući. Niti jednom od njih ova prostorija nije bila jezovita. Tama je bila stari prijatelj, kosti su bile samo kosti, a šuškanje pauka bilo je znak života.

– Što ako zaspemo? – pitala je A'isha. – Zaspemo i više se nikad ne probudimo?

– Bi li to željela?

– Možda. Mogli bismo zauvijek sanjati.

– Sanjati? Umoran sam od snova – rekao je.

Razmišljajući o tome gdje se nalaze, o isušanim stvarima s kojima dijele prostor, sjetio se dva stiha iz

Yeatsove pjesme San kostiju. Tiho ih je počeo govoriti šaptom, ispod glasa:

*Suhe kosti što sanjaju su bolne,
One sanjaju i zatamnjuju nam sunce.*

– Što je to bilo? – pitala je A'isha.

– Pjesma – rekao je. – Samo jedna stara pjesma.

A one druge stihove, mislio je, one druge stihove nije se usudio prošaptati:

*Noć na noć sanjala je sebe budnu,
I gtilila na grudima usnulog muškarca.*

Okrenula se licem prema njemu. U polutami gotovo se nisu mogli vidjeti. Dotaknula je prstima njegove usne, pomilovala mu obraz svojim usnama.

– Ja nisam san – rekla je. – Naša tijela nisu san. Pomilovao je njen obraz, provukao prste kroz njenu suhu kosu.

Uvijek bi ga svladala svojom realnošću. Realnost je ležala ispod mesa, pod kožom u mišićima, realnost je ležala svuda oko njih šapćući u tami, žute kosti što sanjaju o mesu, prazne očne duplje što sanjaju o očima, isušenost što sanja o vlazi.

... a sova u grobnici ugniježđena po podu udara slabim krilom.

– Volim te – rekao je. – Čak i ako je ovo sve što imamo.

Dugo su tako sjedili zajedno u savršenoj tišini. Jednom su čuli Mas'uda, svog čuvara, kako je zakašljao vani ispred vrata, a onda je ponovno zavladao tišina. Michael se pitao što se događa, kamo je Holanđanin odveo Papu.

– Michael.

– Da? Što je?

– Na zidu tamo prijeko. Vidim neki natpis.

A'isha je ustala i skinula lampu s čavla. Prilazeći zidu, podigla je svjetlo. Svjetlost je otkrila dio velike grobne slikarije koja je uključivala lik faraona kako prinosi žrtvu Anubisu. Pored kraljeve glave bio je dugi natpis ispisan crnim slovima. Istežući se, brisala ga je rukom. Mogao se pročitati. Polako je počela čitati.

*"Hia itsep medju, 'Abd medju, 'akht su 21, kher hem en netjer
nefer neb ta 'wy nasut-bitj..."*

Zastala je.

*"Godina 2., mjesec poplave, dan 21., pod
veličanstvenom vladavinom dobrog boga, gospodar
dviju zemalja, kralj gornjeg i donjeg Egipta,
Senwosret, sin Re Kha'kaure', udijelio je život vječni
Re'Harakhtiju..."*

Zastala je ponovno. – Jesi li razumio ovo?

– Savršeno.

– Kha'kaure' je prvo pisano ime faraona Senwosreta III. On je bio peti kralj dvanaeste dinastije. – Nakratko se zamislila. – Ne mogu biti sigurna, ali to bi bila negdje prva polovica devetnaestog stoljeća prije Krista. Da nastavim?

Kimnuo je.

“Ptah, Južno od Njegovog-Zida, gospodar Onkhtowe, Mut gospodarica Ishru i Khuns-Neferhopte, bili su podignuti na Horusovo prijestolje živih poput njegova oca Harakhtija, vječni i besmrtni.”

– Bojim se da im je dugo trebalo da dođu do srži stvari.

“Na ovaj dan dovršena je piramida koja je Veliki bog Ra na obzorju Atuma.”

– Žao mi je, ne razumijem. Oni su mislili da je piramida bog?

Zatresla je glavom.

– Ne. Svaka piramida ima svoje ime. “Piramida koja je ljepota mjesta”, ili “Piramida Baduha”. Ova se zove *A Re'em akht Atum* (Veliki bog Ra na obzorju Atuma).

Iznenada je prestala govoriti. Kao da joj se usred govora upalila lampica.

– A'isha? A'isha, što je?

Bespomoćno ga je pogledala. Oči je širom otvorila, bile su ispunjene užasom.

– Oh, Bože, Michael. Znam što znači ovo mjesto.

Osjetio je kako mu je tijelom prošao drhtaj.

– Spomenuto je u papirusu iz razdoblja Ptolomeja. Kao početak grčke riječi. Staro egipatsko pismo ne uključuje samoglasnike. Pa su ih Grci izmislili.

Gledala ga je preklinjući, kao da njegov čvrsti engleski zdrav razum može ukloniti ono što je saznala.

– Armagedon – rekla je, gotovo nečujno. – *A Re'em akhet Atum* je sažeto u Armagedon. Eto, gdje smo, Michael. To je ono što ovo mjesto jest.

79. poglavlje

Bio je pripravan na mnoge stvari, ali ne na ovo. Njegovi su ga otmičari nosili, pažljivo, pa ipak prilično nepopustljivo, dugim hodnicima i otvorima piramide dok nisu došli do visokih vrata od ebanovine ukrašenih hijeroglifima od slonovače, riječima koje nije mogao pročitati. Bilo je jako hladno u unutrašnjosti velike grobnice – ili mu se tako činilo – pa je pomislio da više nikada neće ugledati sunce. Kao male žute lukovice što se bezuspješno bore protiv tame ispod kamena.

Ostavili su ga da čeka. Nije bio uvrijeđen zbog njihove otresitosti ili nedostatka poštovanja prema njegovoj službi. Na ulici u Belfastu izgubio je sav amour propre koji je nekad imao, koji čak ni papinski tron nije ponovno vratio. Ali prijetnja silom, teško prikrivana spremnost, čak žeđ za nasiljem ispunjavali su ga kao i uvijek mučninom i gnušanjem. Holanđanin je stigao, ne žureći se, ne smiješeći se, naoko nedirnut hladnoćom ili tamom.

– Vrijeme je – rekao je.

Jedan od goniča mula otvorio je vrata dok je drugi prebacio Papinu ruku preko svog ramena i pomogao mu ući.

Nije mu odmah bilo jasno kakve je vrste soba u koju su ga unijeli. U početku je djelovala stravično mračno. Tada je vidio da je osvijetljena, ali ne električnim svjetlom, već svjetlošću svijeća, stotinama njih što su svjetlucale na teškom omamljujućem zraku. Zrak je bio ispunjen gustim

mirisom tamjana, bogatom, neodređenom aromom opasnog egzotičnog cvijeća što se miješala s osnovnim prastarim mirisom mjesta, nametljivim zagušljivim vonjem samog kamena.

Prvi dojam, da je zakoračio u crkvu, bio je sada pojačan. Svjetla su stvarala šare u obliku ptičjih krila na visokim obojenim zidovima na kojima su u ispupčenim reljefima stajale figure starih bogova, pola ljudi pola životinja. A daleko na kraju, netko je podigao visoki oltar i objesio iznad njega veliki zlatni križ.

Donijeli su ga u sredinu sobe, gdje je jedna niska stolica čekala na njega. Odmah je sjeo, zahvalan za ovaj odmor, ali istovremeno se osjećao prljav, neobrijan a trebao je i ići na zahod. Znao je da mora ostati miran, ali je osjećao kuglu straha kako mu raste u želucu svakim trenutkom koji je prolazio.

Gledajući oko sebe, vidio je da križ nije bio jedini kršćanski simbol koji su donijeli u piramidu. S obje strane oltara, gipsani kipovi svetaca stajali su na improviziranim postoljima. Sam oltar bio je prekriven do savršenstva ukrašenim bijelim pokrovom obrubljenim zlatnim nitima, a na njegovu vrhu bilo je postavljeno šest zlatnih svijećnjaka i visoki križ.

Trenutak nakon što su ga posjeli, opazio je u sjeni na početku sobe kretanje. U istom trenu sav se naježio na zvuk glasova koji su molili na latinskom. Grupa muškaraca odjevenih u odore katoličkih svećenika izronila je iz tame i

smjestila se ispred oltara. Želio je ustati, viknuti, okončati lakrdiju. Ali nije imao snage ni da se pomakne.

Nagađao je tko je svećenik u sredini, onaj koji služi misu. Bilo je to gotovo razočaranje. Nesvjesno je očekivao nešto drugo. Ali što je to, uistinu, bilo? Što su mu snovi sugerirali? Muškarca sigurno. Zvijer, možda? Ili pola čovjeka, a pola zvijer, poput onih likova iz prošlosti?

Misa je nastavljena po starinskom običaju pjevanja liturgije što je odzvanjalo na golim zidovima. Svećenik niti jednom nije zamucao ili zapeo. Kao da to radi svakodnevno. Nije bilo ni trunke poruge u njegovom glasu, ni traga bogohuljenju koje je činio.

Kad je završio, okrenuo se. Svakidašnje lice, no s očima što su mogle zauvijek vidjeti, u tišini, u špilji. Okrenuo se i podignuo ruke, šireći ih na obje strane, okrećući dlanove prema naprijed. Njegov pogled obuhvatio je Papin, poput ljubavnika što u zagrljaju čvrsto drži svoju dragu.

– Gotovo je – rekao je glasno.

Papa je zatvorio oči i okrenuo glavu. Kad ih je ponovno otvorio, al-Qurtubi je stajao pored njega, gledajući ga u tišini.

– Prošlo je mnogo vremena, Martine – rekao je napokon. Govorio je engleski s jakim španjolskim akcentom. Glas mu je bio pun i tužan. – Više od trideset godina.

Papa je šutio. Još uvijek tražio je na licu muškarca ispred sebe tragove prijatelja kojeg je znao i izgubio prije tako mnogo vremena. Zajedno su studirali na Papinskoj akademiji u Rimu, dijelili sobu, postali bliskiji nego što su

braća. Mislio je da je poznao Leopolda Alarcona y Mendozu dobro gotovo kao što je poznao sebe. I onda je došao onaj užasan dan kad je Leopoldo nestao, i onaj drugi dan, nekoliko mjeseci kasnije, kad se pročulo da mu je prijatelj prešao na islam. Akademske vlasti su ga danima ispitivale, pa svećenici članovi Kongregacije za principe vjere, dok se nije razbolio od njihovih pitanja. Nije im mogao ništa reći, jer ništa nije ni znao.

– Što nije u redu, Martine? Bojiš li me se? Misliš li da sam duh? – Al-Qurtubi je zastao. – Stvaran sam, vrlo stvaran – možeš biti siguran.

– Pitali su me zašto – rekao je Papa. – A ja im nisam mogao reći. Sve si tajio od mene, svaku stvarnu misao, svako stvarno iskušenje.

– Ti to ne bi bio shvatio. Ni sada ne bi shvatio.

– Svejedno, imam pravo znati zašto. Napokon, to nas je i dovelo do ovoga.

Al-Qurtubi je pognuo glavu na trenutak, zatim pogledao ravno u Papine oči.

– Sjećaš li se da sam išao kući u jesen 1968. godine? Dok sam bio tamo, posjetio sam veliku džamiju u Cordobi. Tada sam prvi put nogom kročio u njenu unutrašnjost. Bio sam sam, izgubio sam se među stupovima i lukovima, poput čovjeka koji hoda velikom šumom. Toga dana nije bilo turista, vrijeme je bilo loše, imao sam džamiju samo za sebe, mogao sam slušati kamen, mogao zaboraviti tko sam, što sam. Osjećao sam se potpuno nag, kao da je sve skinuto

s mene osim onoga što je bilo u mom srcu. Ono što sam tamo našao zgodilo mi se.

Sagradili su katedralu u sredini džamije, užasna stvar, barokni monstrum. Bila je sagrađena da označi trijumf kršćanske vjere, no postignuto je upravo suprotno. Bila je zasjenjena jednostavnošću prethodne zgrade u kojoj je stajala. Proklamirala je pohlepu, arogantnost i silu. I kad sam je vidio shvatio sam da je sve u što sam ikad vjerovao bio prah. Upravo to. – Zastao je. – Vidiš – rekao je. – Ne razumiješ.

– Naprotiv – rekao je Papa – mogu shvatiti tvoje obraćenje. Ono što nikako ne mogu shvatiti jest zašto si iskrivio nešto tako jednostavno u tako monstruoznu stvar.

– Monstruoznu?

– Monstruozno je ubiti.

– Naprotiv, monstruozno je prihvatiti nepravdu.

– Ti možeš govoriti o pravdi? Prisilio si me da dođem ovamo protiv moje volje...

– Nitko te nije prisiljavao da dođeš ovamo. Slobodno možeš otići u bilo koje vrijeme.

– Prijetili su mi.

– Nitko ti ne prijeti.

– Rekao si da...

– Rekao sam, da nisi došao morao bih poduzeti mjere protiv Kopta. To je točno. Prijetio sam njihovim životima u namjeri da tebe dovedem ovamo. Nikad nisam prijetio

tvojem životu. Mogao si ignorirati moju poruku, nastaviti putovanje.

– To je cjepidlačenje. Nisi mi pružio mogućnost izbora.

– Moram ti se suprotstaviti. Stavio sam sve u tvoje ruke.

– Ti si izabrao da dođeš ovamo. Ti si izabrao da budeš sa mnom. Danas od svih dana. Bila je to tvoja sudbina.

– Što namjeravaš sa mnom?

– Zar ne znaš? – pitao je. – Ne možeš pogoditi?

Papa je šutio.

– Mi smo obojica glumci, Martine. Trubaduri. Maskirani glumci. Načinili smo za sebe pozornicu od vjere drugih ljudi. Stavili smo maske i izvodimo svoje rituale zbog njihove zabave. A oni nam vjeruju kad kažemo da će otići u nebo ako budu dovoljno dugo i glasno pljeskali. Pogledaj oko sebe, pogledaj maske što ih nose stari bogovi. To je igra, uvijek je bila igra. Božanski teatar. Bio sam svećenik, a sada sam antikrist. Sutra, mogu opet biti nešto drugo.

– Bio si izopćen iz crkve.

– Misliš li da ima ikakve razlike? Sada ja pišem scenarij. Doveo sam te da igraš svoju ulogu, isto te tako lako mogu poslati natrag.

Zastao je.

– Martine, želio bih razgovarati. Mnogo se toga dogodilo u trideset godina: imali bismo mnogo toga reći jedan drugome. Ali nema vremena. Ova piramida je posljednja poganska gradnja ostavljena u Egiptu. Njenim

razaranjem početak će novo doba. Dao sam je minirati od vrha do dna izvrsnim eksplozivom. Za... – pogledao je sat na ruci – nešto više od sat vremena, ovo će biti samo krš. Kratko nakon toga, dat ću znak da se u Europi potvrdi *Fath al-Andalus*. Zapad će platiti cijenu za svoj ponos i agresiju. Kad prođe prvi val terora, iznijet ću svoje zahtjeve. Očekujem da se udovolji svakom zahtjevu. Vlade svih europskih država dobit će dvadeset i četiri sata da odgovore uz čvrste garancije. Ako ne učine tako, teror će početi iznova. A onda ću opet postaviti svoje zahtjeve.

Papa ga je prekinuo.

– Oni će ratovati prije nego popuste takvim taktikama. Ne, neće, jer ćeš ti biti sa mnom. Bit ćeš moj talac.

Papa se nije pomaknuo. Gledao je al-Qurtubija, pitajući se kako je svemir mogao stvoriti takvu stvar. Čovjeka koji želi pustoš, smrt i sudbinu što zahtijeva tako mnogo krvi. Bilo je hladno, tako hladno.

– Bolje ti je da me sada ubiješ – rekao je Papa. – Ne želim biti dijelom tvog trijumfa. Neću biti tvoj talac. Ti si taj koji ne znači ništa. Sva ta praznina vani, taj zid, ta pustinja – to je ono što si ti, Leopoldo. Zašto me ne ubiješ sada, zašto ne završiš s tim? Tako da ubijanje može zaista početi.

Al-Qurtubi nije rekao ništa. Zurio je u čovjeka na stolici ispred sebe. Jedan stari, stari prijatelj, netko koga bi, u neko drugo vrijeme, na drugačijem mjestu, mogao žaliti ili opravdati. Ali prijatelj je bio gotovo neprepoznatljiv ispod odore i zamrljane bijele kapice. – To mi sasvim odgovara –

rekao je otresito. – Tvoje će tijelo poslužiti kao poruka o našoj namjeri. Pokazat će da smo spremni na sve.

Podigao je pogled i mahnuo Holanđaninu. – Pobrini se za to – rekao je.

BalkanDownload

80. poglavlje

Što će se dogoditi s nama? – pitala je A'isha.

– Dogoditi? – Michael je slegnuo ramenima. – Ne znam. Ako uzmemo u obzir samo Holanđanina, mislim da je onda jasno. Ali al-Qurtubi je nepredvidljiv. On bi nas mogao trebati.

– Misliš li da je on ovdje?

– Siguran sam u to.

Napravili su kratku stanku.

– Michael, mislim da moramo pokušati izaći odavde. Povesti Papu s nama, ako nam uspije.

– Kamo bismo mogli otići?

– Kad bismo se mogli probiti do Dakhle, mogli bismo se vratiti u Kairo.

– S Kairom je gotovo. Sama si to vidjela.

– U Aleksandriju, onda. Michael, dok mi ovdje razgovaramo, svašta se moglo dogoditi. Moramo nešto učiniti.

Bila je u pravu, morali su djelovati prije nego bude prekasno. Michael je ustao i pogledao po sobi.

– Dobro – rekao je. – Stani iza vrata. S one strane. Kad zgrabim stražara, uzmi mu pušku. Budi sigurna da si je uhvatila: on ti neće pružiti drugu šansu.

Kad se A'isha namjestila, Michael je rovaio po mumijama, nasumce trgajući trake. Noseći naramak suhah zavoja, raširio ih je blizu vrata.

– Jesi li spremna?

A'isha je kimnula.

Michael je spustio lampu i plamenom nježno dodirnuo hrpu prnja. Zapalile su se gotovo istog trena, i za sekundu gusti se dim proširio po sobi. Michael je raspirio mali plamen dok se nije sigurno raširio, i tada je počeo vikati.

– Pomoć! Vatra! Pustite nas van, zaboga.

S druge strane vrata stražar se okrenuo i vidio dim kako kulja ispod vrata i sa strana. Iznenada, pri dnu vrata pojavio se plamen. Zahvatila je drvo. Netko je lupao po vratima i vikao. Petljao je s pomoćnim lokotom, uspio ga otključati i širom otvorio vrata. Dima je bilo svuda. Uspaničario se znajući koliku je važnost Holanđanin pridavao ovim zatvoreniciima.

Kad je stražar utrčao oblak jetka, zagušljiva dima smjesta ga je progutao. Sljedećeg trena, kad ga je Michael uhvatio za vrat, osjetio je da ga netko povlači natrag.

A'isha se brzo pomakla, grabeći muškarčevo oružje i trgajući ga iz njegovog iznenađenog stiska. Michael je *muhtasibina* koji se pokušavao osloboditi povukao u stranu i snažno ga udario postrance u vrat. Stražar se skršio i pao na hrpu tijela na podu.

Trebalo im je oko minute da stave vatru pod kontrolu.

– Jesi li dobro? – pitao je Michael.

– Jedva. Evo, bolje da je ti uzmeš. Ja nisam nikad takvo što upotrijebila. Dodala je oružje, Berettu MP 12, Michaelu. Uzeo ju je i onda se okrenuo besvjesnom stražaru. Skinuvši mu uniformu, galabiju i *thawb*, navukao ju je na sebe. Muhtasibin je nosio korice pištolja oko pojasa.

– Uzmi – rekao je izvlačeći pištolj. – To je laganije. Čak i ako njime samo mašeš, pomoći će ti.

– Hvala – rekla je. – Znam upotrijebiti pištolj. Rashid me naučio.

– Dobro. To je još bolje. Upotrijebi ga ako moraš.

Vani je prolaz bio prazan. Lupanje i vikanje nije privuklo ničiju pažnju. Michael je za sobom zaključao vrata i ključ spremio u džep. Kad bi odlučio, stražar bi mogao razbiti vrata prilično lako, ali je Michael mislio da je mala vjerojatnost da dođe k svijesti u sljedećih nekoliko sati. Mogli su ići samo jednim putem. Michael je išao naprijed, držeći Berettu otkočenu. Galerija se nastavljala oko stotinu jardi prije nego što je naglo skretala, pod pravim kutom. Stali su kad su došli do ugla. Michael je držao A'ishu ispred sebe kao da je sprovodi. Zakoračili su iza ugla.

Pred njima je bio kratak prolaz, na čijem su kraju bila vrata od ebanovine. Ispred njih stražario je jedan muhtasibin. Bio je bezbrižan, smatrajući se zaštićen zidovima piramide i stotinama milja pustinje. Napad na ovo mjesto bio je nepojmljiv.

Približili su se na nekoliko stopa kad je muškarac primijetio da se nešto događa. Do vremena kad je njegova

prva sumnja isplivala na površinu, Michaelova puška bila mu je pritisnuta na sljepoočicu.

– Samo pusti pušku lagano na pod. Polako i ne pokušavaj izigravati heroja.

Muškarac je mrzovoljno poslušao.

– Koliko ih je unutra?

Muhtasibin je šutio.

Michael ga je snažno udario u lice, slomivši mu nos. Kriknuo je od bola.

– Moram znati koliko ih je.

Muškarac je još odbijao odgovoriti. Michael je povukao šaku.

– Šeik. Holanđanin. Starac. Nekoliko svećenika. To je sve. Kunem se. Michael ga je snažno udario u sljepoočicu kundakom puške. Bilo je previše života na kocki da bi bio obziran.

A'isha je otvorila vrata i Michael se ušuljao unutra, pokrivajući sobu Berettom dok je pogledom prelijetao prostoriju.

Papa je bio na stolici. Muškarac za koga je Michael smatrao da je al-Qurtubi, stajao je blizu njega. Holanđanin je stajao iza Pape, držeći pištolj na njegovom zatiljku. Kad je Michael ušao, Holanđanin se brzo okrenuo.

– Savjetujem vam da ne pucate, gospodine Hunt – rekao je. – Ja bih mogao prvi ubiti njega, nikad se ne zna.

Michael je oklijevao.

– To će ti biti posljednja stvar koju si učinio.

– Svejedno mi je.

Duga tišina. Michael nije mogao riskirati pucajući. Čak i refleksni čin poslao bi metak u Papin mozak.

– Sada – rekao je Holanđanin – baci oružje. Do sada si me dobro upoznao, mislim. Neću oklijevati da pucam u njega. Život mu ovisi o tebi.

Michael je bacio pušku.

– Drago mi je vidjeti da još imate zdrave pameti, gospodine Hunt. – Holanđanin je okrenuo svoj pištolj prema Michaelu. – Dođite ovamo. Michael je napravio nekoliko koraka naprijed. Osjećao se napet, sav njegov bijes i frustracije bili su usmjereni na tog jednog čovjeka. Sve mržnje njegovog života koncentrirale su svoju snagu na Holanđanina, a ipak nije mogao ništa učiniti.

– Klekni.

Protiv volje, Michael je kleknuo. Sjetio se kako je Holanđanin prerezao grlo čovjeku u kafiću punom tišine. A čuo je od A'ishe i o njegovom smaknuću Gregoryja i Fadwe.

– Vaša sudbina nikad nije bila da me ubijete, gospodine Hunt. Bog me treba. Odabrao me da budem Njegov mač. Sve i svatko tko mi stoji na putu bit će smjesta uklonjeni.

Spuštao je pušku dok nije dotakla Michaelov potiljak. To njemu ne znači ništa, radio je to i ranije, radit će opet. Dok se spremao opaliti, čuo je glasan klik. Podigao je pogled.

Žena, Manfaluti, ciljala je pištoljem u njega. Bio je zaboravio na nju. Tolike je godine sam sebe učio da se ne obazire na žene, da su postale nevidljive za njega. Strašan bijes je provalio iz njega. Nijedna žena nema pravo podići ruku na njega. Bijes je ključao u njemu, paleći ga. Podigao je ruku.

Opalila je. Pucanj je odjeknuo dvaput. Metak je udario Holandanina u prsa. Posrćući, srušio se prema natrag. Bio je zaprepašten.

– Ne! – vikao je. – Nemaš pravo to učiniti!

Ponovno je opalila. Ponovno je bio pogođen.

– Bog je... odabrao mene!

Njegova se ruka tresla, ali je naciljao puškom i opalio. Hitac je promašio cilj. A'isha je pucala opet, pogodivši ga u rame. Teturao je natraške, posrnuo i pao na koljena.

– Sjećaš li se male djevojčice? – pitala je. – Ona je bila prva kap, rekao si mi. Bio si u pravu.

Opalila je ponovno, tri puta uzastopce. Pištolj je ispao iz njegovih prstiju. Pogledao ju je. Gotovo je pomislila da s njom razgovara. Gotovo je pomislila da moli za milost. Zatresla je glavom. Bog je bio milostiv. Neka ovaj put izabere. Pogodila ga je posljednji put.

81. poglavlje

l-Qurtubi je bio nenaoružan. Holanđanin je bio njegov štit, a sada ga više nema. Na trenutak, namjeravao je pojuriti na Michaela, ali smislio je nešto bolje. Svećenici koji su sudjelovali u ovoj maskeradi su nestali: umakli su kroz uski otvor u blizini oltara, kroz koji su svi oni ranije ušli ovamo. Možda dovedu pomoć. Svi su oni bili bivši svećenici poput njega, koje je nagovorio da sudjeluju u njegovoj igri.

– Jeste li dobro, Vaša Svetosti? – Michael je kliznuo prema Papi, dok je A'isha držala na oku al-Qurtubija.

– Jesam, gospodine Hunt. Vrlo dobro. Malo sam umoran, ali inače sam prilično dobro. Hvala. Hvala vam što ste došli.

– Neće biti lako izvući vas odavde. Jedno od nas mora držati na oku naše zatočenike, a velika je vjerojatnost da on ima mnogo čuvara ovdje.

Papa je zatresao glavom.

– Ja neću otići odavde – rekao je.

– Ne razumijem.

– Vi i vaša prijateljica morate izaći što brže možete. Minirao je cijelu piramidu eksplozivom. Eksplodirat će za manje od sata. Ne bih nikad uspio, čak ni kad biste bili potpuno slobodni da mi pomognete. Ima previše stuba, previše otvora.

– Ne možemo vas samo tako ostaviti ovdje.

– Neću biti sam. – Kimnuo je prema al-Qurtubiju. – On će biti sa mnom. Imamo o mnogočemu razgovarati. Vrijeme će brzo proći.

– Ali njega moramo dovesti natrag.

Papa je pogledao nestrpljivo al-Qurtubija, pa opet Michaela.

– Zbog čega? Da se suoči s pravdom? Koja se ljudska pravda može baviti sa stvorenjem poput ovog? On je sada predsjednik Egipta. Samo to će mu jamčiti utočište. Bit će u nečijem interesu da on ostane neozlijeđen. Slušajte, ako ostane ovdje neće moći dati znak da se započne s pohodom terora. Vi, s druge strane, možete ispričati svijetu što se ovdje dogodilo. Ja znam tko ste, mogu pretpostaviti što možete učiniti. Jako sam volio vašeg brata. On je o vama imao vrlo visoko mišljenje. Molim vas, idite, Michael. Prije nego bude prekasno.

– Ali ja...

– Ja sam Papa, Michael. Moram preuzeti odgovornost za svoj vlastiti život i smrt. Sada, ne gubite vrijeme prepirući se. Dodajte mi Holanđaninov pištolj. Trebat će mi da Leopoldo bude miran.

Obojica su shvatili da nema ničega što bi mogli napraviti. Papa je bio u pravu. Budu li ga pokušali iznijeti van, svi će poginuti. Michael je donio Holanđaninov pištolj i pružio ga Papi.

– Dođi i sjedni na pod pored mene, Leopoldo. Naši prijatelji imaju druge stvari o kojima moraju razmišljati.

Njegova se ruka nije zatresla kad je pištoljem naciljao u al-Qurtubija. Činilo se da Španjolac namjerava odbiti, ali je onda sjeo dolje okrenut licem starom prijatelju.

– Zbogom, Michael. Drago mi je da sam vas upoznao. Molim vas da molite za mene.

Michael je prišao i poljubio starcu ruku. A'isha je učinila isto. Kad su se okrenuli da odu, al-Qurtubi je po prvi put progovorio. – On blefira, znate. Nema eksploziva.

– Dobro – rekao je Michael. – Onda ćete biti potpuno sigurni.

Nitko ih nije pokušao zaustaviti. Vijest o smrti Holanđanina i prijetećem eksplozivu se proširila, pa su stražari odlučili spašavati svoju vlastitu kožu. Najviše su se bojali da se mogu izgubiti u spletu otvora i tunela što su bili ugrađeni u piramidu ili usječeni nakon što je dovršena. A'isha je hodala prva, vjerujući da će joj njen osjećaj poznavanja starih građevina pomoći da pronađe izlaz. Najgori trenutak došao je negdje na pola puta do cilja, kad su se suočili s dvije naoko identične galerije koje su se širile iz otvora u kojem su stajali. Kriva odluka mogla ih je stajati života.

– Ne sjećam se da sam ovo vidjela kad smo ulazili.

Michael je zatresao glavom.

– Bili smo okrenuti leđima. I nismo baš bili u položaju da pravimo bilješke. Galerija s desne strane više je u liniji s

otvorom. Ako se moramo kockati, na ovu se možemo kladiti kao i na bilo koju drugu.

– Ti si šef.

Ponovno su krenuli. Prošlo je više od dvadeset minuta. Morali su izaći iz piramide i dobro se udaljiti od nje prije prve eksplozije. Galerija se nastavljala, okomito, naglo se spuštajući kroz veliku građevinu bez zakretanja i savijanja.

Tada je nestalo svjetla. Žmirkala su nekoliko trenutaka, a onda se ugasila. Bio je nezamisliv mrak. Kao da su živi zakopani.

Michael je još imao bateriju koju je koristio u kanalizaciji. Ulošci su se već jako istrošili pa je davala vrlo slab snop svjetla, no dovoljan da im omogući nastavak kretanja. Molio se da se ne istroši potpuno prije nego stignu do izlaza. Ako je postojao izlaz.

Postali su nepromišljeni, nisu više hodali nego su trčali kroz tamni tunel, mala se svjetlost pomicala gore-dolje nekoliko stopa ispred njih. Da nisu bili toliko uznemireni, vidjeli bi vertikalni otvor.

A'isha je prošla pored Michaela i trčala tri ili četiri stope ispred njega kad je iznenada vrisnula i nestala s vidika. Instinktivno je stao. Koji inč ispred njega pod se otvarao u široko udubljenje. Bila je strašna tišina.

Michael je dopuzao do ruba i posvijetlio baterijom u rupu. Bilo je beskorisno. Zraka svjetla dopirala je nekoliko stopa u dubinu i nestala. Nije vidio ništa osim crnila. Zapao je u očaj. Dospjeti ovako daleko i biti pobijeđen samo zbog trenutka nepažnje.

Iznenada je čuo zvuk. Onda A'ishin glas odozdo.

– Michael... možeš li... me čuti?

Ponovno se nagnuo preko ruba. Nije mogao vjerovati. Ipak je bila živa. – Čujem te. Kako si duboko pala?

– Ne duboko... Ja... mislim da sam se zaustavila na gredi. Ne... može se reći koliko je dubok otvor. Vidim svjetlo tvoje baterije iznad sebe. Možeš... li se spustiti? Pokušat ću uhvatiti tvoju ruku.

Nagnuo se preko otvora koliko se usudio, iskrivljujući ruku dolje u tami. Jedan dugi trenutak nije bilo kontakta. Bila je izvan dosega. Vrijeme je klizilo. Pokušao je ponovno, zamahujući dolje, vrteći ruku lijevo–desno. I uspio je, ovlaš dodirnuvši njene prste.

– Možeš li stati malo više?

– Stojim na prstima. Michael, pokušat ću skočiti. Samo drži ruku gdje je i bila.

Skočila je, protežući se da dohvati njegove prste, ali je promašila i pala natrag na gredu. Nije znala od čega je napravljena ili koliko je čvrsta, hoće li izdržati ponovljeni udarac.

– Ponovno – zavikala je.

Ovaj put ruke su im se dotakle, ali prije no što ju je Michael mogao dohvatiti, pala je natrag. Osjetila je kako se greda tresu. Čuo se zvuk kamena koji se drobi i pada. Kamenje je dugo padalo.

Zatvorila je oči.

– Jesi li spreman, Michael?

– Jesam.

– Kad kažem “sad”. – Trenutak je bila stanka. – Sad!

Skočila je i oduprla se svom snagom. Njegovi su prsti uhvatili njeno zapešće. Ovog je puta nije ispustio. Ali je mislio da će mu rame iskočiti iz čašice. Skupio je svu snagu i počeo je vući gore. Strugala je nogama najbolje što je mogla da napravi udubljenje. Jedna stopa, dvije, ruke i koljena grebli su po stijeni, treća stopa, i rukama je mogla dohvatiti rub otvora. Držao ju je objema rukama vukući je sada prema sebi i odjednom je ležala raširenih ruku i nogu na čvrstom tlu, mucajući i plačući od olakšanja.

Michael joj nije dao vremena za odmor.

– Moramo nastaviti dalje – rekao je. – Ovo će odletjeti u zrak za petnaestak minuta.

– Morat ćemo se vratiti na ono križanje.

– Nemamo vremena. Moramo samo preskočiti ovu rupu. Osvijetlio je baterijom preko otvora, ali je draga strana bila izvan dosega svjetlosne zrake. Koliko može biti široko? – pitao je.

– Nije jako široko. Četiri, možda pet stopa. Idem prvi. Ako uspijem, mogu te uhvatiti.

Počela se buniti, ali je bilo prekasno za to. Ostavio je bateriju pored ruba i već je trčao. Vidjela ga je kako je skočio, onda ga izgubila s vidika kad je njegov lik iščezao u sjenu. Nekoliko trenutaka kasnije, čula je udarac njegovog doskoka na dragu stranu. Bilo je tiho, nakon čega se javio Michaelov glas, bez daha.

- Više od šest. Možeš li to preskočiti?
- Ne mogu birati. Što ćemo s baterijom?

- Morat ćemo je ostaviti. Ne možeš riskirati skačući s njom. Pošla je prema natrag koliko je dalje mogla, duboko udahнула i potrčala. Nekoliko trenutaka kasnije bacila se u tamu. Stopalima je dotakla drugu stranu, i Michael je bio tamo vukući je na sigurno.

- Idemo – bilo je sve što je rekao.

Prolaz se počeo spuštati pod oštrim kutom. Otprilike stotinu jardi dalje, naglo se okrenuo. Ispred sebe vidjeli su svjetlo. Za manje od minute stigli su do otvora kroz koji su prvotno ušli u piramidu. Vani je nepregledna pustinja ležala bijela i svjetlucaва poput polarnog pejzaža što ga je zao duh nekog ludog sultana koji žudi vidjeti snijeg i led, smjestio u Afriku.

Žurili su alejom sfinga. Stražari su uzeli većinu životinja i odjahali u žurbi. No ostale su tri mule. Brzo su uzjahali i krenuli, slijedeći tragove što su ih ostavili *muhtasibini*. Upravo su tada začuli prvu eksploziju, prigušeni tutanj koji kao da je dolazio duboko ispod zemlje. Slijedio je drugi, zatim niz glasnijih prasaka.

Pogledali su uokolo. Visoko gore na zapadnom dijelu piramide, pojavila se velika pukotina. Još jedna eksplozija, i pukotina je postala zjapeća rupa. Najednom, niz teških eksplozija odskočio je kroz strukturu piramide, lomeći golemu građevinu na nekoliko mjesta odjednom. Pojavio se dim, crn i ružan na čistom zraku. Cijelo se zdanje počelo

tresti i srušilo se. Slijedile su još mnoge eksplozije, nešto tiše i vjerojatno dublje unutar piramide.

Trajalo je možda pola sata. Promatrali su sve vrijeme, nisu se mogli otrgnuti od mjesta. Kad je bilo gotovo, ništa, osim goleme hrpe krša, nije ostalo od crne piramide. Dim je nastavio kuljati u nebo. Moglo ga se vidjeti miljama daleko. Okrenuli su mule i započeli dugo putovanje u Dakhlu.

Jahali su polako, jer nisu mogli prisiliti životinje da idu brže. Čak i ovdje, već miljama udaljeni od velikog pješčanog mora, nailazili su putem na male pješčane dine, koje su ležale posvuda od sjevera do juga. Dalje prema zapadu, dine su postajale veće i dosezale preko tisuću stopa. Njihova istočna strana bila je pod debelim snijegom, a na zapadnoj su još uvijek bile mutne crveno-smeđe boje. S vremena na vrijeme žestok suhi vjetar puhao je preko njih, stvarajući u zraku visoke pješčane perjanice te se činilo kao da dim dolazi s vrhova bijelih i crnih piramida.

Do podneva, spustila se niotkuda meka izmaglica, zamućujući već ionako bezličan krajobraz. Prolazili su obalama bjeline. Magla je bila hladna i vlažna i činilo se da prodire kroz kožu sve do kosti. Bili su umorni i gladni i bilo im je hladno i Michael se počeo pitati ima li kakve svrhe u onome što se dogodilo. Sve se činilo besmislenim.

S vremena na vrijeme magla bi se, kao čudom, odvaljala u stranu i vidjeli bi nejasno u daljini polja visokih zamrznutih dina: zrake sunca padale su koso preko njih, udarajući o njihove glatke zapadne rubove te se činilo kao da se negdje na beskrajnom zamagljenom horizontu podižu u rijetki zrak,

poput velikih jedrenjaka što kreću na putovanje po sjevernom moru. Prolazili su pored izbljedjelih devinih kostiju i, povremeno, pored razbacanih okamenjenih drvenih trupaca, smrznutih ostataka pradavne šume što je ovdje rasla prije no što su sunce i vjetar pretvorili sve u pijesak. Zatim bi ih magla ponovno pritisnula, motajući se okolo njih i njihovih životinja u mekim bijelim zastavama što su se vijorile i mreškale dok su oni prolazili.

A'isha je drhtala i primakla svoju mulu bliže Michaelu. Činilo se kao da su došli u začaranu zemlju bez ptica i glazbe, kao da su godinama plovili preko velikih mora i na kraju svega iskricali se na obalu tako daleku od svih drugih da bi mogla pripadati nekom sasvim različitom svijetu.

– Jesam li ti rekao da te volim? – pitao je Michael, svjestan magle što pritišće.

– Jesi – rekla je. – Ali reci opet.

Rekao je. Bez grijeha, bez kajanja, bez razmišljanja o prošlosti ili budućnosti, svećeniku, pokori ili kazni. Ona je pružila ruku do njega i obuhvatila svojim prstima njegovu nadlakticu, nježno, kao da bi ga mogla slomiti ili bi mogao iščeznuti poput magle.

– Moj brat nije bio u pravu – rekao je, držeći njenu ruku.

– Nije bio?

– Što se bojao ovoga. Što je našao grijeh u ovome. U tebi.

– Volim te – šapnula je.

Iza njih magla se naglo razdvojila. Perjanica dima podigla se u zrak. Onda se magla vratila i izbrisala je s vidika.

BalkanDownload

82. poglavlje

London, 13. siječnja 2000. 15.00 sati.

Mi, naravno, znamo za Percyja Havilanda. Premijer je sjedio u svojoj fotelji, prilično zadovoljan. S al-Qurtubijem koji je uklonjen, Percy Haviland pretvoren u pepeo, i Papa i njegove proklete konferencije, činilo se da je sve prošlo bolje nego što se mogao i nadati. Strpljivo je slušao dok mu je Michael Hunt podastirao potpuni izvještaj o onome što se dogodilo. Pretpostavljao je da će Hunt željeti medalju ili nešto slično. Pa dobro, vidjet će što se da učiniti. Čovjek očito zaslužuje nekakvo priznanje.

Michael i A'isha uspjeli su se probiti do Dakhle. Trebalo im je dva dana, i gotovo su umrli. Do vremena kad su tamo stigli, stvari su se počele raspadati u Egiptu. Vijest o al-Qurtubijevoj smrti, što su je vlastima donijeli ljudi koji su pobjegli iz piramide, izazvala je paniku kod režima. Michael je otkrio u svojoj lisnici telefonski broj koji mu je dao Yusuf al-Haydari nakon masakra u vlaku. Bilo je kockanje stupiti u vezu s njim, no u to vrijeme ni on ni A'isha nisu mogli smisliti drugu mogućnost.

Al-Haydari je u toj fazi, kao i oni, očajnički želio napustiti Egipat. U zamjenu za Michaelovu pomoć pri ulasku u Ujedinjeno kraljevstvo, on ih je prokrijumčario u Aleksandriju i na brod kojim su došli na Cipar. Odatle su

RAF-ovim avionom odletjeli u London. Tom Holly je pripremio rutu bijega prije nego što je otišao iz Engleske. Trebala su im četiri dana da dogovore sastanak s premijerom.

– Pretpostavljam – rekao je premijer – da su sada al-Qurtubi i Holandanin mrtvi, Ljudi tišine, ili kako su se već nazivali, će nestati. Takvo je u glavnim crtama stanje stvari tamo. Uklonite karizmatičnog vođu i što će ostati?

– Žao mi je, sir. Ne slažem se. Nisam još siguran da je prijetnja prošla. Zaista. To je ono što u svemu tome najviše razočarava. Ljudi su strašno uznemireni nakon onoga što se dogodilo s Papom. Bilo bi lijepo kad bismo im mogli reći da smo izašli na kraj s ljudima koji su bili iza svega.

– Ne mislim da smo potpuno završili, sir. Ja... Tom Holly mi je dao nešto prije nego što je umro. Popis.

Michael je posegnuo u džep i izvukao komad papira koji mu je dao Tom. Mislio je o Tomu, o svemu kroz što su prošli samo zbog ovoga. Michael se još morao suočiti s Lindom, reći joj što je znao.

Premijer je letimice pogledao popis i odložio ga na stol.

– Ne razumijem – rekao je. – Što je to zapravo?

Michael mu je rekao.

Izraz užasa prešao je političarevim licem.

– Ne mislite valjda ozbiljno da... su neki od ovih ljudi bili uvučeni u urotu? To su sve vrlo poznata imena. Ne možemo samo...

– Popis je napisan rukom Percyja Havalanda. Pretpostavljam da to možete provjeriti. Mislim da ćete pronaći, ako provjerite Percyjeve privatne dosjee, većinu dokaza koje trebate. MI5 ili Poseban ogranak ne bi trebali imati poteškoća da povezu konce. A Evropljani mogu biti podijeljeni prema njihovim uredima.

Dugo su šutjeli.

– Je li to...? Ima li još kopija ovog popisa?

Michael je zatresao glavom. – Nema, sir. To je original.

– Razumijem. Hvala što ste mi ga donijeli. Pretpostavljam da ga mogu zadržati?

– Da. Više nije pod mojom kontrolom.

– Točno. Učinili ste više nego dovoljno. Ali ne trebam vam reći kakav je to šok. Znam nekolicinu ovih ljudi osobno, neke čak vrlo dobro.

– Siguran sam da nećete dopustiti da to utječe na vas, sir.

– Što? Ne, naravno da neće. Sigurno neće. Međutim, uviđate da je to... najdelikatnija stvar. Vaša obuka vas je tome naučila. Ne možemo jednostavno... objaviti takvo što. Morat ćemo raditi diskretno. Možda će potrajati. Da se napravi kako treba.

– Ali ne predugo, sir. Pohod terora može započeti svaki čas.

– Da, savršeno to shvaćam. Trebalo bi što hitnije započeti. Naći ću odmah prave ljude koji će raditi na tome. Hvala, gospodine Hunt. Vrlo sam vam zahvalan. I,

uvjeravam vas, vaše usluge neće proći nazapaženo. – Pogledao je na sat. – Zaboga, je li toliko sati? Morat ćete me ispričati, ali imam jedan važan sastanak sa sirijskim veleposlanikom za nekoliko minuta.

Premijer je ustao i pružio ruku. Michael se nasmiješio i rukovali su se. Vrata su se otvorila i privatni premijerov tajnik je čekao da ga isprati. – Hvala što ste me primili, premijeru. Ostavljam sve u vašim rukama.

– Da, zaista. Vjerujte mi da ću se o svemu pobrinuti. Hvala vam još jednom. I sretno.

Kad je Michael otišao, premijer je uputio tajnika da pazi kako mu nitko ne bi smetao. Pročitao je popis koji mu je dao Michael, praveći bilješke kod svakog imena. Konačno, ispisao je tri imena s popisa na poseban komad papira. Učinivši to, poderao je popis u komadiće i bacio ga u košaru za otpatke. Bilo je jako dobro, mislio je, što ljudi poput Michaela Hunta ne griješe i sastavljaju popise. Ali u ovom slučaju to nije bilo moguće iskoristiti. Ne možete ići okolo i lišavati slobode ljude kao što je Sir Lionel Baily a da ne izazovete negodovanje. Bilo je dovoljno nezadovoljstva u zemlji i bez dodatnih priča i skandala. Trojica sljedbenika na njegovom revidiranom popisu bit će dovoljni da se zadovolji forma. Porazgovarat će za vikend s Lionelom. Lionel je razuman. Mali prijateljski savjet bit će mnogo korisniji. Na kraju krajeva, svima nama potrebno je samo malo diskrecije.

83. poglavlje

Oxford, kolovoz 2000.

Izašli su iz grobnice na svjetlost poslijepodneva. Vidio je ljude koji su šaputali za vrijeme službe, pokazujući na A'ishu kao "onu ženu". Sestra nije s njim razgovarala. Carol nije došla. Napokon, bila je tu fantomska trudnoća, no našla je nekog drugog tko ju je oženio, televizijskog producenta koji je jednom stekao prolaznu popularnost reklamom za voćne bombone. Nadao se da će biti sretna. Bilo je čudno, ali stvarno je tako mislio.

Majka se razboljela odmah nakon što je saznala za Paulovu smrt. Svi iz njene porodice u Egiptu stradali su u vatrenoj stihiji što je uništila Kairo. Nikad se poslije nije oporavila. Nije to ni željela. Michael se nadao da možda za nju postoji neka vrsta zagrobnog života u kojem bi bila sretna. Kad su i posljednji ožalošćeni otišli, otišao je u ljetnu kuću u dnu vrta. Pustila ga je samog sat ili malo više, a onda mu se pridružila.

– Odlazim večeras u London – rekla je.

– Šteta. Moraš li?

Kimnula je.

– Sastanak je komiteta – rekla je. – Moram biti tamo.

Otkad je stigla u Englesku, A'isha je postala vodeća figura u oslobodilačkom opozicijskom pokretu koji je radio

na tome da se sruši novi režim u Egiptu. Britanska vlada tolerirala je njihove aktivnosti žmireći na njih. Govorilo se da ih financira CIA, ali A'isha je to opovrgla. Egipat je još islamska republika. I kuga i veliki požar uvjerali su populaciju da su sva zla koja su ih snašla bila djelo vanjskih utjecaja. Još uvijek oslobodilačkim agencijama nije bio dopušten ulazak u zemlju.

– Koliko dugo te neće biti? – pitao je.

– Nekoliko dana. Možeš poći sa mnom. Ne moraš ostati ovdje.

Zatresao je glavom.

– Imam jedan posao koji moram obaviti – rekao je. Osigurao si je posao na Oxfordskom sveučilištu, u koledžu St. Antony. Plaća je bila loša ali teret novih obveza donijet će mu olakšanje. Planirao je napisati knjigu, studiju fundamentalizma.

– U vezi s knjigom?

Zatresao je glavom. – Ne – rekao je. – Mislim da je vrijeme.

– Vrijeme za što?

– Dođi unutra. Želim ti nešto pokazati.

Popeo se u spavaonicu, onu u kojoj je spavao kao dijete, i donio veliku kutiju.

Izvadio je iz nje pismo ukrašeno papinskim grbom. Ispod je bila kutijica i u njoj papinski orden. Stavio ih je na stranu. U torbici od čistog lana držao je veliki ključ. Jednoga

dana vratit će se pepelu Babilona, otvoriti kriptu Abu Sarge i uništiti sliku.

Uzeo je debeli dosje koji se nalazio ispod ključa. Prvi list u njemu bila je fotokopija popisa koji je dao premijeru. Lagao je kad je rekao da postoji samo jedan primjerak. Kad bi se i ovaj uništio imao je druge. Uz onaj Percyja Havalanda bio je zakačen jedan duži popis – ista imena, zajedno s adresama, fotografijama i detaljnim osobnim podacima. Nije sjedio besposlen otkad se vratio.

Michael je znao da nema koristi vraćati se u Downing Street. Nakon što je pročitao izvještaj u novinama da je Sir Lionel Bailey imenovan britanskim veleposlanikom u Francuskoj, pokušao je stupiti u vezu s premijerom. Premijer mu je zahvalio za svu pomoć, ali žali što mu njegov raspored trenutačno ne ostavlja vremena da se sastane s Michaelom. Michael je primijetio da ljudi iz specijalnog odjeljka motre iz daljine na njega. Zanimalo ga je da li znaju da ih je vidio. Nije bilo razlike.

Fath al-Andalus je započela početkom ožujka, s nekoliko mjeseci zakašnjenja. Otada su se gotovo svakog tjedna događali užasi. Više od tri tisuće ljudi je ubijeno. A izvršeno je samo pet uhićenja. U Egiptu su počele kružiti glasine da je Abu 'Abd allah al-Qurtubi još uvijek živ i da čeka pravi trenutak da se pojavi. Jedan od Michaelovih izvora je izvijestio da postoji njegov sin koji živi u Tanti, muškarac u srednjim tridesetim godinama imenom Hasan. Govorilo se da se elementi *Ahl al-Samta* već ponovno grupiraju oko njega.

Izvadio je teški automatski pištolj i kutiju naboja.

– Koliko daleko misliš ići? – pitala je A'isha. Slegnuo je ramenima.

– Dovoljno daleko. Ne moram ih sve pohvatati. Samo uništiti mrežu, unijeti malo panike.

– Michael, zašto to moraš biti ti? Imaš veze. Sigurno netko drugi...

Zatresao je glavom. Uzimajući ključ iz torbice, stavio ga je na stol.

– Dobio sam ovo – rekao je. – Tada ga nisam želio. Ne želim ga ni sada. Ali je moj. Netko to mora učiniti, A'isha. Netko mora obaviti posao do kraja.

– A onda?

– Ništa onda – rekao je. – Bit će kraj.

Zatresla je glavom.

– Ne – rekla je. – Nešto poput ovoga nikada ne završava, nikad stvarno ne završava. Jer iza svakog koga ubiješ doći će drugi. Tvoji meci neće ništa promijeniti. Ne možeš ubiti strah, predrasude, ništa od toga. A kad bi i uspio, za ljude poput njih uvijek će biti opravdanja.

– Zašto onda ti gubiš vrijeme u politici? Ne možeš uništiti fanatizam preko noći.

– Radim to zato što moram, Michael.

– Onda je to ista stvar.

Zatresla je glavom. – Ne, ljubavi, to uopće nije isto.

– Misliš da bih trebao sve napustiti? Pustiti ih?

Na trenutak je razmislila, onda polako zatresla glavom.

– Ne. Ne mislim to. Oni su odgovorni za smrt stotina nedužnih ljudi. Ne mogu proći nekažnjeno. Dokle god si toga svjestan, ništa neće završiti.

Ustao je i pošao prema prozoru. Soba je gledala na vrt. Tratinu treba pokositi, ruže nije nitko podrezivao otkako je otac umro. Želio se vratiti i živjeti ovdje. On i A'isha mogli bi imati djecu.

– Još uvijek sanjam onaj san – rekao je.

– Piramidu? Nisi mi rekao.

– Otprilike jednom tjedno. Ne mogu se toga osloboditi.

– Možda bi trebao posjetiti nekoga. Liječnika...

Zatresao je glavom. – Ne, ne bi pomoglo. Oni nemaju tablete za nešto takvo.

Prišla mu je i zagrlila ga, čvrsto, vrlo čvrsto.

Vani je sjalo sunce. Bio je veličanstven dan, rijedak dan, dan bez oblaka ili prijetnje kišom.

– Uskoro će jesen – rekao je.

Kimnula je.

– Da – rekla je. – Onda zima.

KRAJ

